

leallijn 529. 10 ek.

" 527 7 ek.

lierta 1164.

(8-1)

668
1/3. 1917.
A. V. K.

JOHANNIS LOCCENII
RERUM SVECICARUM
HISTORIA

A Rege Berone tertio usque
ad Ericum decimum quartum de-
ducta, & pluribus locis, quam
antehac, auctior edita.

Accedunt

ANTIQUITATES
SVEO-GOTHICÆ.

H O L M I Æ,

Ex Officinâ JOHANNIS JANSSONII,
Regii Typographi. 1654.

Digitized by the Internet Archive
in 2017 with funding from
Getty Research Institute

SERENISSIMÆ. AC. POTENTISSIMÆ.
REGINÆ. AC. DOMINÆ.
DOMINÆ.

CHRISTINÆ.

SVECORVM. GOTHORVM.

VANDALORVM QVE. REGINÆ.

MAGNÆ. PRINCIPI. FINLANDIÆ.

ESTHONIÆ. CARELIÆ. BREMIÆ. VER-
DÆ. POMERANIÆ. DUCI. DOMINÆ.

INGRIÆ. VVISMARIÆ QVE. PIÆ.

FELICI. AVGVSTÆ.

Serenissima & Potentissima Regina,
Domina Clementissima.

Quemadmodum de quamplurimis bene mereri
non cessas, ut inde Beneficæ cognomen optimo
jure merearis, ita quoque literarum & qui eas amant
curam ac favorem haud unquam ex animo Tuo de-
ponis. Iucundâ sanè recordatione horam istam repeto,
quâ Tua Majestas hîc in arce Vpsaliensi aliquando de
veteri Sueonum historiâ recognoscendâ & ex Anna-
libus patriæ manuscriptis supplendâ mecum verba fa-
ciebat.

ciebat. Quæ cura quum me propius tangeret, & jam ante aliquot annos mentem meam seriò agitasset, eam explendi desiderium acrius incescit, nec prius conquievit, quam destinata pro viribus elaborassem. Hoc meum institutum postquam Majestati Tuæ exposueram, illud tam clementer acceptum habuit, ut accessione quadam salarii munus meum ornaret. Eo Regiæ beneficentiæ authoramento deinceps novi quasi stimuli accesserunt ad labori contentius instandum, & ad præfixam mihi metam ulterius deducendum. Quem Majestati Tuæ summâ animi demissione nunc sisto, bonæ spei certus, si non alio, saltem hoc nomine probatum iri, quod Maj: Tuæ Majorum & imprimis magni Proavi GUSTAVI I. gesta complectitur. Deus Majestatem Tuam, quæ ejusdem beneficio, magnanimitate Semiramin, prudentia Amalasuenthæ, pacis studio Placidiam superat, imò regnandi arte multis retrò Regibus palmam præripit, regno, patriæ, subditis incolumem & superstitem quam diutissimè præstet.

Vpsaliæ a. d. 30.

Nov. A. C. MDCLIII.

MAIESTATI TVÆ

subjectiss. & devotissus.

JOHANNES LOCCENIUS.

PRO-

P R O O E M I V M.

Historiam Sueticam, hætenus in lucem emissam, accuratius evolventi, & aliis manu exaratis nondumque editis patriæ annalibus componenti liquidò patebit, non pauca adhuc in ea desiderari: quum unus omnia videre nequeat, & aliis quædam etiam post se memoranda relinquere soleat. Quâ caussa, quum mihi veteris Sueonum historiæ suæ integritati, quâ datur, restituendæ scribendæque partes ex autoritate publicâ impositæ essent; ab illis temporibus ordiri visum est, quibus plura & expertæ fidei documenta in subsidium vocari possent. Ea verò non facile reperias, ultra Christianæ religionis hîc ope divina instauratæ primam ætatem. Quod Ericus Vpsal. etsi incultæ pro isto ævo dictionis, tamê incorruptus & fidus patriæ rerum, suæ præsertim ætati propiorum, scriptor conceptis verbis adfirmat; nec istius rei causas dissimulat. Plerisq; enim majorum bello intentis, paucissimos fuisse fatetur, qui, quo par erat, labore & industria res in patria gestas memoriæ consecrarent; ut ut exterorum gesta scriptis fama; extollerentur. Si quæ verò quocunq; modo scripta ad hæredû manus pervenissent, non pari fide, qua consignata erant, à posteris illorum adservata fuisse, in otio tunc voluptati magis & genio, vel aliis quibuscunq; negotiis, quam literarum & ingeniorum cultui deditis. Atque sic cum blattis & tineis certantes annales adversus ævi injuriam stare non potuisse. Successit & hoc cum annis malum, ut divisis olim intestina diffensione populis eorumq; imperiis, modo hic modo ille rerum potiretur; instabili tamê sede, inclinantibus subinde in has aut illas partes animis. Vnde scriptori fuit arduum, vagâ & incertâ regni administratione, continuam & exploratam rerum seriem ad posteritatem transmittere. Denique exacto sanguine regio in patria orto, aut republ.

miscente discordia, extraneos regno admotos, refert: quibus, si malus animus esset, ut nomen Sueticum, quantum in ipsis erat, à stirpe delerent, annales patriæ vel suppressisse, vel extra regnum deportatos situ & tenebris damnasse, ne unquam lucem adspicerent. Hoc, quod author ille, ut ingenuum decet, candidè profitetur, ipsa re comperi, postquam annales regni, quotquot adhuc existant, replicare cæpi. Quæ enim ante Christianos Sueciæ reges gesta legimus, non per omnia fidem omni exceptione majorem, aut temporum rationi ubique consentaneam mereri, non ego solum, sed alii ante me dudum cognoverunt; & res ipsa satis loquitur. Proinde à primo Christiano rege, Berone tertio auspiciatus, per subsequentes ordine deinceps ivi, usque ad Ericum decimum quartum: de quibus & certiore & multis partibus locupletiorem rerum memoriam in regni annalibus invenire est. Equidem si nihil aliud, vel hoc satis ingens ad edenda istæ incitamentum fuerit: dum inde non pauca supplevimus loca, quæ hætenus integræ historiæ corpori deerant. Præterquam quod illorum plerumque Principum tempora variis mutationum vicibus & ancipitibus satis maxime insignia fuere: quorum causas & momenta, quotiens ad ea viam res ipsæ aperirent, explicare non intermisi. Nec satis habui nostros adire scriptores, sed etiam exoticos, qui ex occasione bellorum, pacis aut fœderis cum Sueonum gente, in rebus domesticis exponendis, etiam nostras non prorsus intactas dimittunt, eâ qua debui curâ contuli: ut consiliorum & eventuum, nec minus incorruptæ confirmatæque fidei vestigia, quacunque possem semita, propius deprehenderem atque observarem. Si autem non omnia pro meo voto & diversis lectorum judiciis adsecutus sum; & quis hoc queat in quacunque historia, præsertim in remotiori a suo seculo gestorû commemoratione? tamen apud æquos rerum aestimatores veniam mihi paratam esse confido.

JOHANNIS LOCCENII HISTORIÆ RERUM SVECICARVM

LIBER I.

BERO vel BIÖRNO III.

ALarici filius, si non ceteris fuisset, hoc satis felix imperii erat, quod ætas ejus illa contingebat tempora, quibus ex Germaniâ Gallisque vera religio in Svediam quoque migrare cæpit. Quippe Carolus Magnus Francorum rex Teutonumque imperator, pius & Dei amans Princeps, divino haud dubiè instinctu exterorum & borealium amicitias appetebat: ut illos à spissis errorum tenebris ad veram Dei cognitionem alliceret, aut saltem Christianos illos, qui sub eorum imperio & persecutione degebant, quâ posset ope sublevaret. Eadem præcipuè cum hoc Biörnone Svecorum rege fœdus ineundi causa fuit; & ut ipso amico socioque, si usus foret, adversus Gotricum Daniæ regem, sibi, religioni & Saxonibus, nuper ab ipso ad fidem Christianam conversis, infestum niteretur. Religionis tamen negotium initio morabatur bellum Gotrici cum Syedis, inde ortum, quod ille non solum Germaniæ armis oppressæ imperium quærebat; sed Svediam quoque intestino motu agitatum, tentavit. Hoc animo Refonem legatum suum ad Biörnorem avunculum misit, eique dedit negotium componendi domestici tumultus; amicitia & proximæ conjunctionis obtentu. Sed istum Refonem nonnulli Danicæ Historiæ scriptores, quod isti negotio esset impar, eoque invisus, noctu ex insidiis devoluto in dormientem ingenti saxo, à Sueonibus obrütum atque interemtum perhibent. Inde Gotricum armis hanc vim ultum; nostros uno prælio victos deditosque benignè tamen habuisse, sex auri librarum multâ facinoris

authoribus, unâ unciâ reliquis consciis impositâ, quam *vulpeculæ pensionem* vocarint. Ceterum nostri annales Refonem transfugæ titulo Suediam ingressum, in prodicionis crimen vocatum, appenso ad collum saxo undis submersum ferunt. Quamvis autem anceps & temerarium sit in dubiis certi quid affirmare; accuratius tamen rem pensitantibus, vero propius videtur, non privato odio interfectum Refonem, sed quod nomine & reapse vulpes dolo ageret. Siquidem uti Suedica historia memorat, simulatione injuriarum à Gotrico acceptarum, & specie integritatis ad interiora animumque Biörnönis admissus, arcana ejus elicuit & proceribus prodidit. Inde dissidium inter illos & regem excitatū, non alio fortè proposito, quam ut distractis animis & viribus vel seipso conficerent, vel ille regi suo viam turbatos & discordes opportunius invadendi patefaceret. Hujus rei fidem ipse Saxo non obscuris verbis adfirmare videtur: *Nec Germaniæ quidem oppressione contentus, per Refonem legationi addictum, Sueoniam sentat.* Hæc quis aliter accipiat? quam quod oppressâ magnam partem Germaniâ, etiam Syeones Carolo Germanorum imperatori fœdere junctos adoriri voluerit; prætentatis per artes Refonis eorum animis & consiliis. Nec consentaneum existimatur, adeo juris gentium & naturæ vel oblitos vel negligentes fuisse, etsi isto seculo non satis culto, Suedos, vt Legatum ex solo contemptu, & quî pacis ac concordiæ arbiter venerat, per insidias trucidarent. Nisi forte quidam ex vulgo, quibus Refonis nomen & fides suspecta esset, per insolentiam inscio rege, vim & manus ei intulerint. quod tamen non impune fuisset. certe non oportuisset esse. Quanta autem ista immanitas fuisset, legatum, tanquam isti negotio, cui missus erat, haud parem interimere. Si parum idoneus ei muneri fuisset, magis mittenti, quam suscipientibus legatum, in dedecus vertisset. Sed hæc lectori integrè judicanda relinquimus. Post hæc pace inter Carolum & Hemmingum Gotrici vita functi sive filium sive nepotem facta, turbisque in Svediâ compositis, ex voto Biörnönis & lege fœderis Carolus Magnus huc misit Herbertum, primum Ecclesiæ Gothicæ plantatorem. His initiis animæ regis ac subditorum, hætenus diabolo horrendæque superstitioni mancipatæ, in veram libertatem Deo & cœlis adsertæ sunt.

quod

quod ante omnia bona humana æstimandum erat. Ab excessu Caroli, Ludovicus ejus filius, ceu hæres paternæ pietatis & amicitæ erga Biörnnum Svedorum regem, huc Anscharium mittebat, qui Bircæ ad sesquiannum verbum Dei cum fructu docuit & propagavit. Quæ fusius hîc exsequi, me non est instituti, sed ad annales Ecclesiasticos remitto, quibus hoc argumentum proprium est. Cum Berone autem vel Biôrno fati functo extinctus jacuit Christianæ religionis ardor usque ad Stenchillum regem. Etenim pagana superstitione tam altas radices egerat in animis hominum, ut ad eam extirpandam præsentiori numine opus esset. Sunt qui perhibent, Biörnnum hunc cum Gotrico junctis viribus Vinetam Vandalorum aut Vendorum olim principem urbem, ob vim ab incolis & Saxonibus istic commercantibus tunc Svedis & Danis illatam, excidisse atque Vandalorum gentem sibi subjecisse. Vnde in eos & hoc & alio tempore debellatos imperii quoque titulum reges Svedicæ & Daniæ deinceps usurpare cæptarunt. Alii ad Herotum (quidam Haraldum vocant) Suedorum, & Hemmingum, nonnulli Gotricum, Danorum reges, huius facti famam referunt.

BRAUTAMUNDVS

PRIMUM Amundi gentile habuit nomen, sed imperio positus, id pacis ornamentis augere, patriamque terram cultu agrorum & annonæ ubertate locupletare studuit. Vnde à succisis nemoribus & in fatorum viarumque usum eradictis, postea Brautamundi cognomen patria lingua accepit. Quidam etiam cognomento Froum dictum volunt, quod ex veteri Froi, quem inter deos suos olim pagani Sueones retulerant, ortu esset. Nonnulli Freierum, alii Frotonem appellant. Non diu verò pacatum tenuit imperium. Inter ipsum & Sivardum fratrem grave de regni jure certamen exortum est. Sivardus imperii æmulus regnum sibi ætatis an virtutis opinione præ Brautamundo deberi volebat. At hic liberam ex more majorum eligendi facultatem, nec irritam populi de se existimationem urgebat. Inde fratres & per eos subditi mutuis odiis & tandem in arma concitati sunt. Ut verò rex majoribus copiis & animis rebellem fratrem aggredere-

retur, Sivardum Norvegiæ regem in auxilium evocavit. Ille promptus subveniendi amico & vicino, cohortes aliquot ei subsidio mittit. Quibus domestico militi mixtis, & collatis signis, acre prælium utrinque commissum est in campis Nericiæ editioribus, quos Höghaheed vulgò vocant. Irritatis semel bello animis offensæ non expiari, nec arma prius deponi potuerunt, quam Brautamundus à fratre Sivardo victus cæsusque, vitâ pariter ac regno exueretur. Huc nimirum proficit intestina discordia vires naçta, in mentium distractionem, sanguinis effusionem, & tandem victoris dominatum; si ei parum sit vicisse.

SIVARDVS cognomine FROUS

NON contentus per necem fraternam sibi viam regno fecisse, Sivardum Norvegiæ regem, ob latam Brautamundo adversus se opem, in Norvegiam usque armis persequitur. Conferta manu victor, eundem cum suis interneçioni dat, regni que Norveçici possessionem suo adjungit. Verum successu elatior, animum libidini totum permisit, & regias nobilesque istius gentis fœminas propriæ militumque suorum contumeliæ subjecit. Gens Norveçica tantæ ignominia vindicandæ magis animum quam facultatem habens, auxilium Regneri Daniæ regis, factis clari, exposcit. Ille nihil cunctatus, suppetias venit. Sed in ingressu obvias habuit instructas duce Laathgerta generosarum fœminarum acies: quod à Scandianis moribus eâ tempestate non abhorrebat. Has justa armarat indignatio, & dolor ignominia vim passis illata; reliquo etiam sexui, nisi armis occurreretur, metuedæ. Itaque excluso pudore ac metu, muliebres animos debilitare suetis, sua cum viris arma conjungunt; eligentes aut fortiter occumbere, aut tam gravem injuriam haud inultam ferre. Nec instituto defuit fortuna. Quippe hostili odio & virtutis æmulatione, quæ vires & animos æqvabant, accensæ junctim ita pugnarunt, ut Sivardus succumbens, justas læsæ pudicitia pœnas fœminis solveret.

HERO-

HEROTVS

Sivardi filius, vel, ut quidam volunt, frater folio impositus, vetus de limitaneo Scaniae principatu bellum cum Regnero Daniae rege instauravit. In eo diu & ancipiti fortuna depugnatum, & utrimque limites sanguine signati sunt; donec tandem indutiæ convenirent: ut interim utriusque jus amicè dijudicaretur. Quum autem verbis multum & incassum disceptatum esset, Regnerus rationem ineundam putavit, quæ absque rixis & dubiis belli tutò retineret istam provinciam, offensasque placaret. Ambit ex consilio amicorum Thoræ Heroti filiaë matrimonium, quod parens initio denegavit: ratus Regnerum filiam regiam non ut uxorem, sed pellicem petere; dum Laathgertam (Lantgertam vocat Iohannes Magnus) ante in matrimonio habebat. At rex Daniae, ut ipsa re ostenderet, se conjugem illam, & dignitatis non voluptatis solum nomen quærere, repudiata sub prætextu insidiarum Laathgerta, denuo expetit nuptias Thoræ. Pater tandem etsi ægrè assentitur, eique promittit filiaë matrimonium, sub gravi tamen conditione. Mos in boreali gente tunc invaluerat, ut illustres juvenes præsertim regii sanguinis, non externo decore, turpive lascivia aut ingenti vi pecuniæ, sed dote animi, pulcro facinore spectata, sibi regiarum & generosarum virginum nuptias conciliarent. Eum morem intuens Herotus, duas immanes belluas Regnero debellandas objecit. Quidam ingentes angues, alii sævos ursos fuisse tradunt. Meursius Historiæ Danicæ scriptor, geminos Heroti alumnos, ingenio præferoces, vitæ bonorumque alienorum insidiatores & raptores, ipsi tandem regi graves, eoque proscriptos fuisse testatur. Quod a vero non alienum videtur; quum angvium, urforum, luporum nominibus feros sævosque hominum sola figura talium mores adumbrare, priscis haud insuetum fuerit. Regnerus amoris nihil arduum, virtuti nihil inexpugnabile credens, accipit conditionem, & pugnae se accingit. Ut autem expeditior luctæ esset, & impetentium ictibus minus penetrabilis, vestem villosam & gelu duratam induit, duobus solum spiculis armatus. Hoc habitu cum monstris illis congredditur. Quæ licet primo impetu periculum adversario

non leve intentarent, animosè tamen Regnerus excepit, & telis suis feliciter confecit. Fervente pugna, ex aula sua prospectasse fertur Herotus, percontatus, quisnam esset ille hirsutus monstrorum domitor; inde villosarum braccarum cognomen ei inditum est. Quod ille non invitus admisit; quum virtutis & regiae sponsae, quae optata laboris ac fortitudinis merces obtigerat, jucundam subinde memoriam animo redderet. Ut autem hoc matrimonio felix fuerit Regnerus, ex quo septem liberos masculos tulit; regno tamen Svediae infaustum accidit, uti annales nostri ferunt: dum neglecto proximiori sanguinis & maximè electionis jure, tot annos integro, suos filios regno obtrusit. Quod non unius belli materies erat, quo cives liberam & antiquam cooptandi reges, quos vellent, potestatem sibi tuebantur, ille novo more turbare conabatur. Scanium verò, quam velut alteram sponsam adfectarat, & ipse & successores ejus usque ad Ericum Victoriosum possederunt.

CAROLVS VI.

QVem Saxo Sorlum, Gallici scriptores Arlum appellant, Heroto ingenti procerum consensu suffectus est. Regnerus autem indignum existimans hinc postponi Heroti familiam, quacunque arte Carolum regno expellere aggressus est. In mutuum odium, subornatis callidis consultoribus, extimulat potentiores. ex quibus cum non paucos in suas partes traxisset, lectis in militiam justis copiis & tribus filiiis expeditionis sociis, dissidentibus se superfundit, & Carolum primo congressu, ut nonnulli volunt, regno dejecit, atque Heroti filiiis illud restituit. Ut alii referunt, Regnerus externa quidem specie pro Heroti primogenito filio, revera pro filio suo Biörnone laboravit, de quo postmodo in ejus vita plura. Ante praelium ad velitationes, ab his ad singularem selectorum aliquot dimicationem, incolumi adhuc regis dignitate, deventum esse, nostri memorant annales. Enimvero bellum in compendium mittere, reique eventum paucorum potius quam tot capitum discrimine periclitari, minus anceps alea videbatur. Regnerus ipse in campum duello designatum cum suis procedit. Cui Carolus Scardum, experti

experti roboris & audaciæ pugilem, cum septem ejus filiis adversum ponit. Ipse Carolus absque vecordiae nota hinc abfuit, & universae rei se servans, singularem pugnam aliis delegavit. Suam enim & per eam subditorum salutem temerè in discrimen vocare volebat, in eo praesertim certamine, cujus victoria saepius fortunæ quam virtutis esse solet. Singuli cum singulis ex veteri duelli lege congregiebantur, & quidem ante oculos utriusque exercitus: quo testatior eorum virtus esset, atque tot mille spectatoribus acrius incitarentur. Regnerus cum suis superior extitit. Nullus tamen hac pugna integer & incruentus excedebat, praeterquam Biörnus Regneri filius, cujus corpus a vulnere invictum fuit; indeque *Ferrei lateris* cognomen accepit. Invidia ex adversis glisciente in Carolo & fortunæ fiducia in Regnero, hoc singulare certamen tandem in apertum prorupit bellum, quod prope Vpsaliam in vicino agro (Vlleråker dicto) stetit, ex veterum annalibus observamus. Iste campus hodieque id nominis retinet, non a lana, ut vult Saxo, qui lanæum campum nuncupat, sed, ut videtur, ab Odini vel filio vel socio Vllero, insigni Mago, cujus hæc olim possessio forsitan fuit. Istius conflictus eumque sequutæ stragis adhuc vestigia, ut videntur, tot tumuli, in eodem loco prope arcem existant. In hoc prælio Carolus occubuit, relictus a suis, in partes astu Regneri, ut ante dictum, discedentibus. Hoc tamen pro strenuo viro fecit, quod a suis desertus se ipsum deserere noluit, turpique fuga se eripere; sed animosè concertando, potius per virtutem cadere, quam indignè superesse, ut existimabat, voluit.

BIÖRNO IV.

Regneri filius, Heroti nepos, ex conspicuæ fortitudinis merito Suediæ regno admotus est, ut Saxo tradit. At nostri annales eum potentiorum quorundam studio, qui Regnero factum volebant, eò evectum memorant, idque dolo Regneri. Quum enim arma strueret in Carolum, per clam emissos in Suediam civibus fidem dedisse fertur, se pro legitimo successore Ingevallo Heroti filio contra Carolum injustum alieni regni possessorem connisurum. Ea fidei si-

mulatione non paucos ad partes suas adjunxit, quorum subsidio quum Carolum devicisset, non Ingevallum sed Biörnnum filium suum regno imponi effecit. Ita cupiditate regni quidvis promittens, postquam occasio quærendi filio imperii se dabat, fidem violare tanto scilicet pretio, nullum apud eum nefas habuit; quasi regnandi gratia fallere justum esset. Hac verò fraude, cui postea accessit improba Regneri libido; dum habitu scemineo se insinuans familiæ Esberni primarii hîc viri, ejusdem filix forma insigni stuprum intulit; animos civium a se & filio suo penitus avertit. Itaque filius imperii præsidio, amore civium destitutus, ad patrem in tutiora se recepit, & aliquamdiu piraticam sed infeliciter faciens, tandem Norvegiæ a patre præfectus, ibi consenuit & obijt. Quidam verò, quum aliquot annis Suediæ præfuisset, in fata hîc concessisse perhibent, inglorio excessu: quum pravis artibus ingressus fuisset.

I N G I A L L D V S

VEL, ut aliis placet, Ingevaldus Herothi sive filius sive nepos fuit: utrumque enim traditur. Quidam tamen Brautamundi filium faciunt. Ut erat erectioris indolis, ita non exiguam de se spem subditorum animis fecit. Adolescens ab Alphi Inguardi in lucta superatus, hoc tam ægrè tulit, ut ubertim ei lacrumæ præ dolore manarent. At Suibdagerus, sub cujus oculis & cura educabatur, hoc mollioris animi signum interpretatus, tosta luporum corda ipsi comedenda sæpius dedisse fertur, ut ferox animi evaderet. Nonnulli tamen alium hîc Ingellum ponunt. Regno præpositus, non paucos intra patriam deprehendit, qui partibus Biörni adhuc vivi, eoque defuncto, reliquis Regneri liberis occultè faverent. Quapropter arduum erat, hostibus clandestinis in sinu patriæ latitantibus, imperii statum in tutum redigere. Intendebant difficultatem externi belli minæ parati a Biörni germano fratre Ivaro VVidfåril vel vvidfaren, ita dicto, quod per Galliam, Britanniam, & per omnes occidentales regiones latè peregrinatus, & isthic fama rerum præclare gestarum illustris erat. Iste proximum à fratre successione gradum nequidquam postulans, conductis in Anglia

glia copiis, moliebatur adversus Ingellum arma: vi tentaturus, quod jure non poterat. Ingellus, hoste citius quam crediderat advolante, subito cogit exercitum, quo occurrat Ivaro. Dum in eo est, & cum amicis ulterius de summa rei consultat, facibus per occultos proditores aulae immixtis, cum suis & omnibus proceribus incendio oppetiisse memorat Iohannes Magnus. Ericus Vpsaliensis famam potentiae & crudelitatis Ivari nimioque terrore perculsum, sibi mortem incendio conscivisse scribit. Caeterum alia praeter isthaec mali causa ab annalium Norvegicorum auctore veteri Snorone Sturæ F. refertur, & quomodo sublatis principibus, vacuum regnum nefandis homicidiis fecerit. Quæ à nostris historicis ferme omnia praetermissa sunt, sive quod annalium patriæ, quos habebant, aliquid hinc deliquium fuerit; sive studio ceu ingens dedecus olim suppressum; vel si quid aliud rei suberat. Res autem ita se habet. Quum regnum hoc initio ab vno rege, postea à pluribus æmulis exsurgentibus administraretur, & à singulis per singulas provincias in partes diductis, quorum tamen princeps erat rex Vbsaliæ, uti tum a sede regni adpellabatur; atque ob multorum imperium crebris motibus affligeretur patria; ille sub vnius imperium reduci, magnum ad concordiam momentum arbitratus est. Consilium equidem salubre, modò recta via exsequi decrevisset. Sed ille dolo & per insidias implevit. Quo tempore solennia regni novo regi capienda erant, regulos omnes eò invitavit, & quotquot advenere, nonnulli quinque, alii septem fuisse ferunt, in conclavi splendide instructo sellas regias singulis adornari fecit: in quibus, dum inaugurationis pompa celebratur, ordine confederunt, & solennia spectarunt. Ipse verò Ingellus in subsellio infra solium regis seorsim desedit, donec ei patrio tunc more poculum è cornu vino plenum adferretur. Eo porrecto surrexit, illudque coram solio, quod mox adscensus erat, libavit, cum voti nuncupatione & juramenti fide, se insigni facinore edito, regni fines prolaturum. Mox solium ascendit & solennibus expletis, hospites opiparè accepit, hilaritate ad multam noctem tracta. tandem vino somnoque graves, igne tricliniis subjecto, ad vnum combussit, eorumque ditiones suas fecit. Hoc dominationis flagitium ut impetu cœperat, ita successu

successu valuit : dum regni fines ex promisso dilatavit , & solus rerum potitus est. Sed a bonis omnibus damnatum , cum tot capitum humanitatis specie deceptorum exitio ad imperium grassari. Absentes tunc principes , inter quos primus refertur Gramus Sudermanniaë dux , istud perquam indignè tulerunt , & in Ingellum collectis viribus euntes , armis eum profligarunt. Sed ille ad suas artes reversus , eos imagine pacis & ficta circumscriptis amicitia , securosque & imprudentes pari flammaram fato perdidit. Ita cumulabat scelere scelus. Hoc solum laude dignum fecisse memoratur , quod leges æquas condidit , quo facinorum invidiam mitigaret. Eas leges Vigerus Spa recensuit , & in unum volumen contraxit. Nonnulli eum vocant Vigerum Spake. sed in proæmio legum Vplandicarum Birgeri regis Spa cognominatur , tanquam sagax rerum & prudens. Liberos Ingialdus ex matrimonio suscepit duos Olaum & Asam , trucem natura foeminam. Hæc Gudroto , Scaniaë principi , in matrimonium data , maritum & levirum è medio sustulit , eorumque terras hosti prodidit : ut suæ securitati consuleret. Inde profugam in hoc regnum Ivarus Regneri filius vestigio insequutus est , ad ulciscendam cognatorum cædem. Ingellus verò metu virium animique Ivary , sive conscientia scelerum territus , impiæ filiaë hortatu flammam regiaë subdit & se cum tota familia cremat : divina hæc haud dubiè vindicta , ut , quo peccarat , idem ipsi supplicio esset.

OLAVS cognomento ARBORUM CÆSOR

ANte Vermiorum princeps , ad quos , fugiens patris Ingelli & hostium vim , evaserat. Rex factus , principia imperii aspera habuit , tres graves adversarios Regneri regis Daniaë filios , Biörnnum , Ivarum & Agnerum regni æmulos , eoque hostes nactus. Sed has ille difficultates animi constantia superavit. Ut tamen cives ad imperata promptiores haberet , onera ab antecessoribus imposita illis levavit. Quod populo non potuit non acceptissimum esse. Quippe tributorum graviorum , quæ temporum necessitas imperavit , extra

eam relaxatio quædam, est gratum, ut quod unquam maximè, populo beneficium: quod amica vi principi obnoxios facit animos, manus & fortunas subditorum; quibus pars libertatis est, si sit vsu necessarium, a volentibus impetratum, non vi expressum servitium & onus. Certè Olaus statum reipub. nutantem eo erexit, & civibus belli nervum, viros & comineatum subministrantibus, hostes ex sententia fudit omnes. Postmodò pacem consequutus, ordinavit collapsum inter arma legum & justitiæ vigorem. Superfluas in vastis locis silvas a radicibus evelli, & ad cultum fegetis parari curavit. Inprimis Vermelandiam, densis horrentem nemoribus & informem adspectu, ad meliorem faciem redegit & coloniis instruxit. Vnde populus a succisis arboribus ei cognomen sua lingua fecit. Quæ etsi vilis appellatio videri poterat, ille tamen sibi honori meritò duxit: è re regni fore videns, ut otiosis & superfluis silvis extirpatis, vrbes, pagi & tecta eorum vicem exstruerentur: in quibus cultui victuique dediti cives silvestrem discerent exuere animum, ingenioque & artibus ad civilem habitum componi. Authores habemus, hunc Olaus Christianam fidem amplexum, in ea non perseverasse, metu periculorum a subditis adhuc ethnicis impendentium. Vnde offensæ divinæ reus, in variis belli tempestates inciderit, maximè cum Vitserco regis Danorum Regneri filio, qui jus regni in Svedia ex materno genere ad se vindicatum ibat. Hoc bellum Iohannes Magnus & Danici historici fusè describunt. Tandem Olaus imperii & vitæ satur, Vpsaliæ decessit, regis isthic monumentis illatus, jam pater plurium liberorum, inprimis Haldani Huitbeenii, a cuius sanguine reges Norvegiæ descendunt, & Ingonis, qui patri in regnum surrogari meruit. Nonnulli scriptores hîc alium inserunt Olaus ab hoc nostro diversum; de quo ipsi viderint.

INGO II

Olai filius (: quidam Ingellum vocant:) ingenio pacis amans, in eo totus fuit, ut diuturnum inter Suedos & Danos bellum tandem amicè componeretur, & publica tranquillitas velut ab exilio restitueretur. Ei rei opportunum visum

sum est, regneri Danorum regis filiam matrimonio sibi iungere, & pacem hoc sacro fœdere stabilire: non absque superiorum temporum experimento, ingens fuisse securitatis publicæ firmamentum, aut fidam vicinorum Principum amicitiam, aut æquam fortunam. Cæterum quum Suedi Gothique belli studiis adfveti, pacis ferme insolentes, otium ægrè tolerarent; ne prius imbelles agerent tempus, aut domi quieta turbarent: quod illis maiori periculo, quam externum bellum foret; ab Ingone emissi sunt adversus Russos, quorum terram effusè ferro & flammis populabantur. Illo quippe hoste ad interiora recedente & copiam prælii non faciente, agris & tectis inimicam vim intulerunt. Cetera Ingonis gesta quasi cum ipso sepulta silentur.

ERICVS INGONIS, cognomento VENTOSI PILEI,

quod in quamcunque plagam protenderet pileum, ventum sibi obsequentem & secundum haberet. Populus superstitione cæcus sibi regnoque maximè utilem fore credebat eum regem, qui, si aëris potens, etiam prosperitatis compos esset. Illi enim nihil arduum adversumque terra & mari fore, qui tempestates ad nutum & arbitrium suum regere posset. Nec ferme speciosiori fucō vulgi mentes deludere diabolus poterat. Ille verò piraticâ exercitus & suis beneficiis operatus, regni rebus parum intendit. Tandem ab Ostano quodam regii sanguinis per insidias trucidatus est, si Saxoni & Cranzio fidem habemus. Ericus Upsaliensis vitam naturali morte finisse author est; licet nihil nisi ventosum nomen ex maleficis artibus apud vanos sui admiratores reliquerit.

ERICVS VICTORIOSVS

perpetuâ in armis felicitate utebatur. Raro utique exemplo: quum fortunæ belli vices haud ignoremus. Quam tamen cum cura habuit: nihil apud suos remissum, neque apud hostes quietum passus. Agnerum Regneri filium in Anglia adverso fato militantem, & postea regno Syediæ materni sanguinis

sanguinis obtentu imminentem, publico & belli momentis sedulo invigilans; duce Ostano prosperè debellavit. Quum Finnones, Livoni, Esthones, Curetes, Borussi pergerent in Daniam ad ulciscendum Danorum in mari prædationes, ex quibus non levia damna illis inlata erant; & vi tempestatis in litora Gothica eiectione deprædarentur Gothiam, prætextu auxilii à Gothis Dano in piratica lati; Ericus contractis in classem copiis, eosdem ne ultra tenderent, repressit. In illorum insuper regiones, quas à tergo viribus vacuas incautè reliquerant, excursionem faciens, eas intra breve temporis spatium diripuit & sub suam potestatem redegit. Velut autem fortunæ militaris fama plurimorum, & ipsorum potentium amicitias allicere solet, ita Otho Saxonix dux, imperator Germanix postea factus, Erixi societatem adsecutus est. Quam Haraldus rex Daniæ, ut sibi regnoque gravem suspectans, omni studio dissolvere conabatur. Mox velut Störbiörno, Biörni quarti filio exuli, & querenti se regno & hæreditate paterna injustè ab Erico deiectionem opitulaturus, ad limitem Suediæ cum exercitu accessit. Sed Othonis in Daniam impressione subito revocatus, inceptum omisit. Störbiörno ignovit, & ut in posterum in fide esset, beneficio donatæ provinciæ sibi hominem obstrinxit. Svenonem Danum, impium regni possessorem, quo patrem Haraldum expulerat, iterum deiecit, idque ad septennium obtinuit, recuperata simul Scaniæ provincia, quam Regnerus beneficio matrimonii tenuerat. Imperium victoriis & opibus auctum quum bene administrasset, vita excessit, constanti fortunæ, sed meliori virtutis famâ.

ERICVS cognomento FELIX ANNONÆ, alias STENCHILLUS I.

Etiam si sub ejus imperio fluere ubere agri fæcunda optatæque messis tempora, unde Aarsel, felix annonæ dictus est, optima tamen messis erat, verbi divini fructus tunc renascens: qui superstitionis & dominantium vi à tempore Beronis tertii suppressus iacuerat. Sed præsentis Dei ope gratiaque nunc resuscitatus, singulari miraculo crevit: quod huiusmo-

di est. Sacrificulus paganus dum cultui idolorum operatur, subito oculis captus est. Quum verò suos deos incassum opem & cæcitatæ remedium rogasset, domum se deduci iubet, ut vitæ reliquum in tenebris & miseria exigat. Isthic in somnum delapsus viso quodam admonetur, firma Christum Servatorem fide amplecti, populoque prædicare. Ille hac fiducia erectus, non modo visum suum, sed, quod longè præstantius erat, cœleste lumen mentis, expulsa inde diabolici cultus & superstitionis caligine, recepit. Idem pluribus feliciter propagavit. Rex etiam exemplo suo singulare religionis incrementum erat. Quum nomen Christo dedisset, aqua sacri lavacri adpersus, inde lingua Svetica Stenkil nominatus esse creditur. Multitudine ob nimium religionem instaurantium rigorem tumultuante, quidam regem iterum ab agnita veritate descivisse memorant, populo placendi & motuum sedandorum studio. Sed non facile adfirmatum est, regem tam levem fuisse in deserenda vera religione, quam tam avidè amplexus erat. Hoc tamen haud negaverimus, temporis causa furori civium aliquantum cessisse, donec molliori ratione & tutiori viâ ad sanitatem eos reduceret. Hinc, ut videtur, suspicio orta est, quasi in religione claudicaret. Alii contra Vpsaliæ ab factiosis, obtentu admissi contra leges pub. & fidem datam de recepta religione servanda, trucidatum, sanguine suo religionis & fidei professionem obsignasse perhibent: quum Adalvardo & Stephano, qui verbum Dei in Suedia disseminarant, hîc concedere nollet. Illum in urbe Birca, hunc in silva Helsingiæ O'demotia a seditiosa plebe interfectum, utrumque martyrio coronatum in comperto est.

OLAVS cognomento TRIBV- TARIUS REX Svecicè SKOTKONUNG

Erici modo dicti frater (quidam filium eius fuisse volunt) primus Christianus Svedorum rex in quibusdam annalibus laudatur, non quod ordine primus fuerit, quem fuisse Beronem tertium, suo loco diximus; sed quod principem locum inter eos Sveonum reges habere meruerit, qui Christianæ religioni se tunc devoverant: tam fideliter in ea per-
stitit,

stitit, & tam serio in populum eam proferri laboravit. Quippe ad Angliæ regem Mildredum, alii rectius Ethelredum vocant, amicitiae foedere sibi coniunctum misit, ut quosdam ex suis huc destinaret, vero Dei cultu Sueonum animis imbuendis habiles. Illius iussu advenerunt Sigfridus, Eschillus & David. Ab Sigfrido, qui postea episcopus VVexionensis fuit, rex sacrae lotionis aqua tinctus est in fonte VVestrogotiae prope Hufabyum, qui morborum curandorum mirabilis clarus, fontis Sigfridi nomen accepit. Inde rex idolorum delubrum Vpsaliae destruere conabatur. Sed obstitere non pauci, verae religionis alieni: in quorum animis superstitio prius destruenda erat. Inter illos & regem haec pactio convenit, ut nemo vi ad suscipiendam veram religionem adigeretur, sed probè informati & volentes in Christianorum ordinem reciperentur: Ista lenitas ad instillandam populo veram Dei notitiam severitate plus valuit: quod syaderi religio magis, quam imperari vellet. Circa idem tempus Olaus hortatu praesulum Romam ad Benedictum VII. pontificem misisse tributum dicitur. Hoc inde censum Romanum, vel S. Petri denarium, item votum Olai nuncupatum aiunt. Ille verò hinc nomen *tributarij regis* sua lingua traxit, velut insolitam istoque fastigio indignam appellationem. Alii verò Imperatori Ro. Cunrado II. censum istum subsidio missum volunt, adversus Saracenos, ecclesiam Dei in oriente tunc divexantes. Inter civilia ab hoc rege Olao hoc institutum est, ut potissimum reges eligendi arbitrium penes Sveones esset, & de illis imperii titulum reges praecipue usurparent. Idem hinc instituisse fertur probationem rei dubiae per candentis ferri gestationem, de qua alibi plura. In bello contra Olavum Tryggonis Norvegiae regem Svenoni Daniae regi suppetias tulit. Ansam bello dederat a parte regis Norvegorum, intercepta ab Svenone Sigrita (Syriham Saxo vocat, Sigridem Ericus Vpsal) Erici Victoriosi olim conjunx, Olai mater, tunc vidua. A parte Danorum regis, illatae vxori ejus sibi que a rege Norvegorum injuriae. Vt rem a principio majoris lucis causa arcessam, ita se habet, vti annales veteres Norvegici ferunt. Nuptias Sigritae per legatos ambit Olaus Tryggonis, animo firmandi suas opes & regnum, adversus Svenonem regem Daniae, societate regis Sveonum. Quum intellexisset, suum

deside-

desiderium reginæ non planè displicere, dono ei misit ingentis ponderis annulum; quem Nidrosiæ valvis templi paganorum a se diruti detraxerat. Hoc munus Sigrita magni initio fecit. Ast ubi deprehensum est ab aurifabris, auream tantum laminam, vel tenuem ex auro bracteam æreo crassoque annulo intus abdito superinductam esse, non parum indignata, se isto dono circumventam, Olaum Tryggonis plures sibi dolos structurum dixit, si copia sit. Ille verò animum ejus utcunque sibi placatum & restitutum, perguit ad matrimonium pellicere, hac tamen lege, si ethnica religione deserta, nomen suum inter Christianos profiteri velit. Quod illa profus abnuit, negans se discessuram ab illa religione, quam majores ejus tamdiu coluerant; quasi sola ætas aut majorum exemplum auctoritatem religioni faceret. At rex negabat sibi placere matrimonium paganæ vxoris. Inde verbis & iurgiis procedentibus Olaus commotior, chirotheca os Sigrithæ percussit. Illa hac contumeliâ adeo accensa est, ut istam alapam ipsi vitæ impendio constituram increparet. Nec minas planè muliebres fuisse, eventus ostendit. Olao enim rege Norvegiæ repudiato, Svenonis Daniæ regis coniugium prætulit, eumque instigavit in Olaum, & ad istam contumeliam armis ulciscendam. Quam asperabat illud quoque, quod Olaus postmodò sororem, vel ut alii, filiam Suenonis ipso inconsulto & invito, duxerat in matrimonium. Nec melior belli fortuna fuit Olao regi Norvegiæ, quam quod in eo cæsus ac superatus, ne vivus in hostium manus veniret, è navi in mare se proiecit, atque undis haustus interiit. Regnum verò Norvegiæ iustus præsidiiis firmatum aliquamdiu Olaus SKotKonung, forè in remunerationem auxilii Dano præstiti, possedit. Progressu temporis aliud Olao Sueonum regi bellum cum Olao Haraldi rege Norvegiæ, à morte sua inter sanctos relato suscitatum est. cuius caussa hæc erat: quod pater Olai Haraldus Gröns-Kius opprobrio contemti sui regni præ regno Suetico, dum Sigritha negarat se possessiones suas proprias & hæreditarias cum toto Norvegiæ regno permutaturam, aliisque contumeliis ab ea laceffitus, vindictam meditabatur. Sed festinata nece à Sigritha præventus & sublatu dicebatur: quum dolis ejus, bene potus ad Vpsaliam incendio periisset.

Istud.

Istud bello ultimum venit Haraldus filius S. Olaus, & ut reciperet, si posset, Norvegiam à rege Sueonum, ut ante diximus, occupatam. Classe Suediam ingressus, magis cum agris, pecoribus & villis, quam hominibus bellum gessit, omnia circumquaque depopulatus ad lacum usque tunc Logen, nunc Melerum dictum. Inde Sigtunam progressus, ponte amnem firavit, per quem traduceret exercitum. Sed rex Svedie contra eum iusto cum exercitu egressus, catena ferrea per lacum Stocfundium trajectam præsidiiisque positam, ei interclusit reditum ac tutum receptum. His angustiis circumventus Olaus Haraldus, consilium quod præsens necessitas subiecit, ex tempore capit, & ad Agnifitiam ab Agno Dageri filio ita dictam, postea Stocholmiam à Stocfundio appellatam, depressiori solo, ubi nunc flumen est australe, noctu magna suorum industria & celeritate perfosso, & aqua denso imbri adauctam, extraxit se cum classe sua, salvusque hinc evasit. Lacui isti postea regii freti nomen ex ista occasione fuit. Ita ex manibus & insidiis hostium prorsus inopinantium elapsus, quum Gothiam, Finnoniam, Frisiam, Angliam, aliasque peregrinas oras peragrasset, tandem ad suos in Norvegiam reversus est. Illos ad suum imperium revocare aggressus, persuadet amicis & propinquis, sibi auxilio esse: ut regnum exterorum manibus eripi, & in pristinum libertatis decus regique indigenæ restitui possit. Inde collectam multitudinem, renunciata regi Sueonum fide, in sua verba tanquam veri regis jurare voluit. Antequam id præstarent, pro populo Brynolfus Elephantus in hanc sententiam verba fecit: *Satis indigenas perspectos habere veros & veteres inter Norvegiam & Suediam limites, ex quo Gotolphus eos distinxerit, usque ad Vennerum, & inde versus boream usque ad nemus Eidaa, & inde per campos Kyllenses usque ad Finmarchiam. Hodie Olaus Sueonum regem Norvegiæ fines ad Suinesundum possidere. Se quidem inficias ire non posse, quin plerique animi subditorum imperio Haraldus filii regis patrii, quam extranei sint promptiores. Sed haud satis virium in promptu esse ad tuenda regnum & libertatem adversus potentiores & tam propinquos hostes: quum rex Norvegiæ sedem imperii longius ad aquilonem positam, & à subsidiis regni remotiorem habeat. contra regis Svedie ditiones Norvegos proximè contingant, ad orientem & septentrionem.* Id-

circo ipſius eſſe providere, quam inſiſtat rationem illos juro regis Sueonum quam commodiſſimè eximendi. Quod ſi poſſit, ipſos ultro ad regis imperium & obſequii ſui fidem redituros. Olaus Norvegus eorum animos approbat, & copiis ac pecuniis, quotquot in præſens poteſt, apparatus, præſidia Suedica regno expellere conatur. Ceterum quum rex Svedix Sueonem Comitem præfeciffet illis ditionibus Norvegiæ, quas adhuc imperio tenebat; ejuſque fidem ſibi affinitate obligaffet, ſore ſua Holmfrida ei in matrimonium elocata; hunc debellare ſatis arduum factu fuit Olao regi Norvegorum. Quippe cum viro, vitam potius quam arces & propugnacula ſibi commiſſa deſerturo, ipſi res erat. Interim rex Svedix per ſuos procuratores Torgoterum Scardium & Aſgoterum cenſum annuum imperabat Norvegis: quem Olaus Haraldi jam exegerat. Ideo duplex onus, ut intolerandum, ſubditi detrectabant. Sed & rex Norvegiæ regi Suedorum ullum tributum à Norvegis, in quos nihil juris haberet, deberi negabat. Quin Aſgoterum domum abire & regi ſuo nunciare jubet, ut ipſi in confinibus regnorum occurrat. Ibi ſe cum illo experturum, vtri major in regnum Norvegiæ poteſtas eſſet. Aſgoterus autem pertendit in Norvegiam ad Guledalios & Orcedalios, exigendi tributii cauſa. Sed quum conatu excidiſſet, motuſque inſuper graves in plebe concitaſſet, regis juffu captus & in crucem actus eſt. Paucis interpoſitis diebus in tumultu itidem trucidatur Eilifus Gothus, regis Sueonum ibidem præfectus. Torgoterus verò quum exſpoliaſſet naves Eivinderi Vrarhornii, primi nominis apud Norvegos viri, tunc abſentis, & prædam ſecum abripuiſſet; mox re cognita, Eivinderus eum veſtigiiſ inſeqvitur, ad limites uſque & promontoria Sveciæ: ubi collato pede, occubuit in pugna Torgoterus. Ob hæſ acceptas injurias & damna Olaus tanto adverſus regem Norvegiæ odio ferebatur, ut, quotiens ejus mentio incidebat, nollet eum dignari nomine regis, ſed craſſum hominem per ludibrium appellaret: erat enim obefitate corporis prætumidus. Nec aliquem ex ſuis ipſum aliter nominare æquo animo patiebatur. Inſignis verò ultionis occaſionem animo ſecum peregit. Quod prævidens populus Norvegicus, ne grave bellum adverſus ipſos viribus minores oriretur, malum

amica conciliatione declinandum, & pacis fidum pignus regis Suediæ filiam Ingridem Olao regi Norveg. in matrimonium petendam decrevit. Populi mentem Biörnus Satrapæ regi exponebat, qui ab hoc consilio quoque non alienus fuit. Itaque de communi sententia Biörnus in Gothiam mittitur, ad dispensandum ibi Ragvaldi Comitis & civium animos ad pacem. Hialtus Comes emittitur in Suediam, pro sollicitanda ipsa pace & regiæ filiæ nuptiis. Sed ut facilius aditum commendationis sibi ad regem hîc valde difficilem quæreret, usus est duorum paratiorum Gitzuri & Ottonis Suartiorum opera: qui ambo Islandi apud regem gratiosi erant. Quum enim professione Scaldi essent; ita Scandianis olim poëtæ dicebantur; & regis gesta carmine decantarent, ob istud humanitatis studium rex eos dignè æstimavit & liberaliter fovit. Inprimis regis filiam Ingridem causæ suæ patronam nactus est Hialtus. Nec illa patri suo istud negotium pacis, uti rogata erat à legato, commendare, occasione intenta, neglexit. Sed quum istam commendationem neutiquam in gratia rex haberet, malè accepta est à patre filia, & quidem hoc responso: *Video quid moliaris Ingris, ut possessione Norvegiæ dimissa, te collocem Olao crasso. Sed hoc frustra speras. Aliud ego cum mente mea volvo, ut nimirum proxima hyeme in judicio Vpsalienti edicam expeditionem militarem. Enimverò simul ac remiserit frigus, & glaciès aquis decesserit, classem armis & milite instructam in Norvegiam ductabo, & ferro flammisque istorum hominum perfidiam, uti merita est, ulciscar.* Sic illa spe decedentes legatus & Ingris, re irrita abierunt. Nihilominus denuo rediit in Sveciam Hialtus cum Biörno, ejusdem negotii aleam secundum experturus, si forte iterata vice felicius caderet. Sed præmisit quosdam suorum Vpsaliæ ad Ingridem, eamque evocavit ad colloquium in proximo agro Vlleriano: ut exploraret, quo pater ejus animo in regem suum esset. Nam virginem non abhorrere ab Olai nuptiis, jam ante compererat, si modò pater ejus flecti posset. Quem quum immotum cernebant, fatagentibus amicis, Ragvaldi Gothiæ occidentalis Comitis, cui ob sanguinis conjunctionem propior cum Rege usus erat, autoritate, regium tentare animum atque, si posset, expugnare è re visum est. Ille ad hoc inductus quidem, sed sibi soli non satis fidens, cum Torgnyo agnato & educatore

suo, iudice provinciali Vplandiæ, magnæ existimationis & fidei apud suos, expertæque prudentiæ viro, rem tantam communicat, & quid rex Norvegiæ per legatos suos petat, & quam indigno responso rex Sueonum eos repulerit. Consultatione ultrò citroque habita, rem vtrique regno ex usu futuram in foro & conventu Vpsaliensi serio tractare complacet. Itaque frequenti istic populo, consilium habetur. Primus surgit Biörnus legatus, & cuius rei causa adfit, exponit: *ut nomine sui regis quærat pacem, & descriptionem terminorum utriusque regni regiæque filiae nuptias.* At nihil horum Olao placet. Omnia cum stomacho sævisque dictis rejicit. Mox Ragvaldus comes Vestrogothorum suorum promittit sententiam: *Quod illis videatur præstare pace facta, quantacunque regni Norvegici possessione cedere, quam in perpetuo metu ac periculo propinqui belli & excursionum hostilium versari. Pacis autem fidum vinculum fore matrimonium Ingridis cum rege Norvegiæ.* Sed & Comitum rex asperis verbis excepit; cum ab imperio Ingeburgis uxoris pendere exprobravit; in cuius officina hæc consilia fabricata essent. Tandem cum senex Torgnyus ad dicendum surrexisset, universa se multitudo movit: ut, quod ille in medium consulturus esset, intentis animis & auribus acciperet. Ille verò regis fastum & pertinaciam acrius increpabat: *quod contra morem antecessorum suorum populi & amicorum consilia sperneret, & neminem nisi se dignaretur audire, quodque sibi soli placeret. Si ejus voluntas populi sententiæ congruat, eos in omnibus, quæ e re regni, regis virtute & sua fide digna sint, ultrò regi præsto futuros. Si secus fecerit, contemptoris animi atque fastus non ferendi pœnas daturum.* Ad dicta plebs, quæ armata in concionem pravo istius seculi more venerat, scutis concrepans, animorum & indignationis consensum ostendit, & nisi rex eorum sententiæ accedat, vim haud abfuturam. Rex ne populi furorem in se concitaret, offensam celavit, & se in plebis sententiæ fore, verbis & re, ut videbatur, adfirmat: dum pacis fœdus, & filiae nuptias per amicorum principes legatis regiis & per hos ipsi regi solenni ritu pactus est. Vtriusque hîc peccatum, prorsus haud excusandum agnoscimus, regis & populi. Rex enim licet haud injustas vel negandæ vel differendæ pacis causas,

causas,

causas, nullâ vel incertâ Norvegorum satisfactione, habere videretur, nec absque illâ regno Norvegiæ concedere fas duceret: nimis tamen pervicax animi erat adversus amicos & plebem haud absurda consulentes, atque retinens odii in hostes pacem & amicitiam efflagitantes, nec indignis forte legibus, si pacem inire placuisset. Populus verò immodica ostentatione libertatis & virium in regem palam ferox, violenta autoritate, licentia, minis & manu extorquere conatur, quod modestia & ratione obtinuisset. Itaque res eò tandem evasit, ut rex qui cogi volebat, quiescentibus turbis, quod promiserat, rescinderet. Plebs contra niteretur, & sententiam suam contumaciter urgeret. Quod non nisi motus & offensas alebat, atque extrema mala reipub. minabatur. Proinde successores reges & rerum prudentes utrumque abruptum ita temperarunt, ut in gravioribus regni negotiis reges etiam amicos audirent: quum oculi plus videant, quam oculus. In illis verò quæ ad commune bonum vel univ[er]sos spectarent, non unius, nec paucorum aut plebis arbitrium solum esset, sed ex omni ordine ad statum locum à supremo magistratu convocati, cum iudicio, unanimiter & maturè in rem patriæ discussa, tandem rata haberent. Nimia verò plebis potestas justo deinceps imperio cohibita est, & effræni libertati leges modum posuerunt: ut subditis magis utilis, nec Principibus esset formidanda. Sed ad rerum seriem redeamus. Aliquando rex primo mane quinque perdices facili certoque ictu feriens, filiam Ingridem rogabat, num alium quemquam tantillo temporis spatio tot aves cepisse fando audivisset. Illa verò Olavum Crassum uno mane quinque regulos in Norvegia cepisse, & ditionibus exuisse respondit. Quod filia amorem erga speratum adhuc sponsum tegendi imprudens, supra patrem efferret Olavum Crassum, quem ille habebat inimicum: quum Principes ne amicos quidem ejusdem gradus sibi gloriâ præferri, quia antistare cæteris volunt, æquis animis ferant: pater vehementem in modum exandescens, negavit se permisurum, ut Ingris in manum ac matrimonium istius Crassi, cujus amore nunc stolidè duceretur, unquam deveniret. Ita utrinque discessum est. Interim Olavus Ingridis

adventum in Norvegiam, & novum matrimonium ex pacto, sed frustra præstolatur. Quippe Iarislavus Russiæ Princeps postmodum Ingridis nuptias per legatum expetit, atque ex animi sententia potitur. Rex Norvegorum hanc repulsæ injuriam armis vindicare cogitabat. Et novi motus exortu fuissent; nisi remedium expiandæ offensæ oportundè repertum esset. Inter Sigvaterum Scaldum, qui ad Comitem Ragvaldum eo nomine in Gothiam occidentalem profectus erat, & ipsum Comitem convenit de Astride altera Olai regis Sveonum filia, sed ex Vendica uxore progenita, Ingridi subroganda, & Olao Crasso in certam matrimonij spem offerenda. quod ipsa quoque virgo non nolebat, etsi incio tunc patre: quem Ragvaldus, ut obstinatum, hîc præteribat. Hac de re postquam Olai Crassi animum per suos excussisset Ragvaldus, in Norvegiam iter facit. Vbi humaniter exceptus ab Olao rege, cum eo Astridis nuptias solenniter paciscitur, hac conditione: ut tantundem dotis Astridi tribuatur, quantum Ingridi destinatum fuerat. Et quæ erat Olai regis Norvegorum animi moderatio, prompto affectu conditionem accipit, & cum ea Astridem, quamvis succedaneam; mansuetam tamen, disertam, decoris & regis planè moribus virginem. Sequenti vere advenerunt legati Iarislavi, ut ex lege pacti domum ducerent Ingridem. Hæc constituta sibi dote, quum pararet discessum, à patre rogatur, quem sibi præcipuum itineris comitè adiungi velit. Illa Ragvaldum Vlfonis agnatum suum desiderat. Hic rex offensus, se aliud Ragvaldo iter parasse ait, nempe in gabalum: quia ipsum circumvenisset in filia Astride Olao Crasso inimico suo clam despondenda. Supplicium istud Ingris deprecata, obsecrat parentem, ut maiori incommodo vitando & regiæ existimationi tuendæ fidem servare velit: quæ regio nomine regi desponsata sit Astris. Rex aliquanto mollior precibus Ingridis excedere regno Ragvaldum iubet, nec unquam in conspectum suum redire. Quod Ingris Ragvaldo per suos significat, & locum ubi convenirent. Ille in Gothiam orientalem concedens, ibi cum instructa classe obviam procedit abeunti virgini, atque in Russiam comitatur. Vbi à regina bene habitus, odio metuque regis procul, tranquillè

quillè vixit. Post discessum Ragvaldi, conquesti sunt Gothi de difficili duroque regis animo adversus ipsum aliofque qui cum eo fuerant, in amicitia cum rege Norvegia contrahenda. Querelæ, sermones & fremitus vulgi ita creverunt, ut jam nutantes, in regem Norvegiæ ejusque imperium inclinare viderentur. Sed huic & aliis incommodis saniores Emundum Gothiæ occidentalis judicem, virum prudentem, facundum & egregiæ dignationis apud regem, moderato salutarique consilio præstruere orarunt. Quod ille, ut bonus patriæ civis, in se recepit, & ad regem ea caussa ivit. Postquam Upsaliam venit, ingressus aulam, regem debito officio colit. Rex comiter cum excipiens, quæsit, *Ecquid novi?* Respondit Emundus: *Nihil apud nos Gothos novi jam occurrit, nisi quod Otto stolidus Vermelandus, bonus alioqui venator, proxima hieme feras insectatus, tot corpora percussit, ut traha vix caperet exuvias eorum. Cum hac præda dum domum pergit, in via incidit in sciurum: quem relicta traha insequutus, frustra sagittis petebat. Vbi enim densissimum nemus erat, ab una arbore in aliam modò transiliens, modò defiliens, ictus petentis subinde eludebat. Hoc ipsi bilem movit, certo non prius quieti se dare, quam vile illud animalculum, quod tantum ipsi negotium faciebat, neci dedisset. Idcirco noctem diei addit, indefessus persequendo; & tamen frustra fuit. Tandem spissioribus tenebris obortis, reliquam noctem in nive decumbit. Altero mane repetitum veniens relictam traham, nusquam reperit. ita vacuus domum revertebatur. Hujusmodi nova habeo, Domine. Ad quæ Rex: *Hæc non sunt tanti.* Reposuit Emundus: *Aliud nuper accidit, quod est commemoratione dignum. Gotho Tosuesonius cum quinque navium bellicarum classe enavigabat ad Gothelsum; quæ cum ad anchoras starent in Ekerö, totidem ingentes naves Danicæ obvias habuere. Cum his in conflictum descendens Gotho, quatuor illarum expugnavit, agmen hostile fudit, & insignem prædam fecit. Quinta tamen navis vela dans ventis, evasit. Hanc, reliquis missis factis, subsequitur Gotho: & propius premens, jam in potestatem suam accepisset, nisi subito exorta procella ei remoram injecisset. Interim ista quinta navis, adspirante vento citatoque cursu elabatur. Sed Gotho vela retro vertens, procella ingravescente naufragium patitur, rerum & hominum in Læsöo jacturam facit. Reliqui socii a tergo relicti, dum opperiuntur, a superveniente ho-**

stili classe numero ad quindecim aucta, exuuntur navibus, præda, militie. Sic ipsi profuit habendi studium: dum æqua parte non contentus, omnibus inhiat, omnia perdit. His auditis rex: Hæc inquit, narratio est memoria digna. Sed quid hic negotii habes Emunde? respondit Emundus: Ut tuam rex sententiam & legis Vplandicæ mentem accipere liceat de intricata lite, quæ bujusmodi est: Duo nobiles pares ortu, sed dispares opibus contendebant de bonis suis, & jurgia ad rem conferentes, non levem sibi noxiam intulerunt: maiorem tamen dives tenuiori. Hinc lite in forum delata, caussa dicta & cognita, secundum egenum pronunciatur: ut ei dives æstimationem litis præstet. Locuples autem non ex præscripto sententiæ ipsi satisfacit; sed animo morem gerens, anserem pro fœmina, porcellum pro porco, pro una uncia auri dimidium marcæ, pro altera lutum & pulverem reddit; additis insuper duris increpationibus. Quid iudicii fers de isto negotio? Rex lite strictim inspecta, sic iudicabat: ut sententiam calumniatus, integram dependeret multam, uti iudicatum erat & regi triplum: quod nisi intra præfinitum tempus faceret, proscriberetur, & publicarentur ejus bona, dimidia parte fisco, altera actori addicenda. Super hac regis sententia Emundus appellatis testibus, discessit. Ad vesperam in cœna secum esse Emundum rex volebat, sed progrediente latitiâ in mensâ, intervenit ejus oblivio. Postero die rex ad eum misit. Sed jam abierat. Hæc ex annalibus Norvegicis S. Olai nondum editis, veteri Norvegica lingua scriptis, qui nobis istud colloquium primo intuitu simplex, sed sensu reconditum & prudens, merosque Emundi apologos redolens servarunt, ex fide retuli. Equidem interesse credebam & posteritatis memoriæ, & majorum laudis: qui, quotiens usus erat, non solum animum liberè quod sentirent dicendi, sed etiam ingenium habuerunt, è re moderandi orationem ad potentes: præsertim ad pertinacium & offensioni proniorum aures. Nec interim tamen servili adulatione fraudem veritati fecerunt; etiamsi eam non nudam, sed quadam verborum veste tectam proposuerint. Quod nec vetustioris ævi piis & sapientibus inusitatum fuisse accepimus. Etenim quod Torgnyus mordaci vero horridè prolato non potuit apud contumacem regem, hoc quadam dictionis pictura & non ingrata illecebra persuasit Emundus: uti even-

tus, explicatis & detectis exemplis, fictis quidem sed ad veri imaginem compositis, edocebat. Inter duodecim amicos regis vel senatores regni tres erant germani fratres, Arvidus, Torvidus & Freividus; qui singuli aliquo corporis vitio insignes, mentis tamen donis præstabant: inique æstimati à rege, ipsi regnoque ornamento & usui fuerunt. Arvidus erat cæcus, & tamen disertæ liberæque linguæ. Torvidus balbus, vix duo verba citra hæsitationem pronunciarere poterat, & tamen fortis & prudens erat. Freividus surdaster, qui nihilominus ingenio valebat. Ita Deus damna corporis animi bonis abundè pensarat. Ex his postero die rex quæsiuit, quorsum pertinerent istæ narrationes Emundi. Illi regem secum ipsum meditari & investigare rogant. Et quidem, dum oculos & mentem ad eruendum eorum sensum paulò longius mittit, inde inquit: *Per binos istos nobiles divitem & tenuiorem quos de facultatibus suis litem movisse aiebat, ego forsam & Olau Crassus tangimur.* Respondent amici, se quod res erat, divinasse. *Sed quid hoc,* inquit, *quod à lite victo anserem marem pro fæmina, porcellum pro porco, lutum pro auro victori redditum dicebat?* Ad hoc Arvidus cæcus: *quam disparia hæc omnia sint, vides; magis tamen rex & subditus, dominus & servus. Tu promiseras Olao Crasso in matrimonium filiam tuam Ingridem, regio sanguine tam materno quam paterno nobilem: nunc contra fidem datam ipsi nuptui das Astridem: quæ licet sit regis filia, tamen ex humiliori & Vendica matre nata est. Ingenium quoque tuum & Olai Crassi non parum discrepant. Tu audes ipsum fallere promissis & inæqualibus nuptiis; ille tamen hoc æqua fert mente & se minorem te agnoscit.* Rex instabat sciscitando: *quid tandem denotaret Otto stolidus?* Hic pro se quisque in adstantes cum silentio oculos coniciunt. Sed rex urgebat responsum. Itaq; Torvidus balbus raptim protrudit verba in hanc sententiam: *Oetone esse cupidum, avarum, ulciscendi promptum, dissimulatorem & callidum.* Rex quò hæc valerent, interrogat. Inde Freividus: *citò hoc effabimur, modò pace tua fiat.* Rex liberè illum dicere jubet. Tum ille: *Frater meus Torvidus, qui est sapientissimus nostrum, illum vocat stolidum, cupidum, aliisque dictis, qui non potest tolerare pacem & quietem. Qui appetendo parvum, quod adipisci nequit, perdit majus meliusque, quod ante possidebat. Et si vero audiendi sensu parum valeo, intellexi tamè id multos ex amicis & subditis tuis ægrè habere,*

quod non servasti fidem regi Norvegiæ, & venisti contra populi sententiam. Quamdiu amicos & fidos habes subditos, non est quod metuas vicinos aliosque reges, aut regno tuo. Sed si graviter offensi cives adversus te exsurgant, inopes consilii erimus. Hic rex interpellans quærit, quinam sint authores seditionis. Freividus: Omnes, inquit, idem volunt: nimirum prisca ac recepta lege ac libertate uti. Ex duodecim Senatoribus tantum sex vides adesse: reliqui abiere ad ciendam multitudinem. Qui & nos in partes secum vocare conati sunt; sed nobis mentes more majorum recte stant, abhorrentium regis proditionem. Rex, quid consilii in isto rerum discrimine capiendum sit, percuntatur. Datum est consilium: ut in Melero se classi committat, eique tot viros imponat, quot eum sequi velint. Et sic emissis ad subditos fidiſſimis amicorum & conspicuis, offensorum animos demulceat, nec superbia & contemtu, sed moderatione animi adversus collectam multitudinem utatur, & regia comitare accipiat, eamque confirmet de juris & legum custodia, atque libertatis tutela. Hoc consilium amplexus, ejus exsequendi negotium dedit dictis fratribus, quos maximè fidos noverat. Ipse navim ingreditur cum suis. Sed Freividus & Arvidus excurrentes in agrum Vllerianum, secum ducunt Iacobum regis filium; quod nomen, S. Iacobi die nato inditum erat. Verum Sveonum regibus inusitatum, postea in Amundi nomen commutarunt. Vocata in concionem multitudo, legati præ se tulere, quasi cum populo contra regem facerent: eâ ratione facilius invaserunt eorum animos, & Vplandos cum reliquis in unum consultare, rogarunt. Non enim necesse esse prius corrogare sententias Gothorum, sed ex more primas dicendi partes esse judici provinciali Vplandiæ, posteriores reliquis. Quum Vplandi consilio habito rogarentur sententiam, initio plerique clamabant, imperio regem abdicandum, quod verum audire ab amicis nollet. Emundus rogatus, quem ille cum suis Gothis vellet regem, aliquem ex ordine præfectorum eligendum, respondit. Sed medium consilium tandem placuit, decretumque est, ut Amundus cum Olao patre divisum imperium teneret; at si quid Olaus hostile machinaretur, cives adversus vim ejus Amundus defenderet: ut pax itidem & concordia cum rege Norvegiæ sanciretur.

retur. Ita turbæ componebantur , & à periculo capitis trium fratrum prudentia & fide rex liberabatur. Olauus verò cum bene longum tempus patriæ præfuiſſet , rebus humanis exceſſit , corpore ejus monumento ædis Lincopiensis illato. Rex cetera animo magnus , in hoc ſe minor fuit , quod præceps ad animi motum & vindictam , impotenter irasceretur, atque implacabilioris animi eſſet.

AMVNDVS cognomento AN- NOSUS, aliàs CARBONARIUS

OLai SkotKonungs filius, diu vitam produxit. Carbonarii cognomen naſtus eſt , quod legem tulerat de incendienda parte domus aut totis ædibus delinquentis , pro noxa damnive dati portione. Quæ tamen pœna plus ſeveritatis quam rationis habuit : quum noxa non ex æquo reſponderet, nec actoris vel alterius commodo cederet ; ideo non diuturna fuit. Juvenis à patre & Olao Haraldi rege Norvegiæ in Chriſtiana fide & regiis virtutibus ſedulò educatus, florentem & tranquillum imperii ſtatum habuit. Niſi quod adſinis ſui Olai Haraldi armis , ex lege fœderis, adjutandi cauſſa , bello ſimul implicatur cum rege Daniæ Canuto ; qui à Norvegis auxilio vocatus erat, in bello contra regem ipſorum ſuſcepto : quod in extirpanda idololatria & vera religione inſtituenda , eos durius ac ſtrictius, publicatis eorum bonis, habere videretur. Hoc quum accepiſſet Ulfo Torchilli Språkaleghi filius, quem noſtri annales Svedum , Pontanus & Meurſius hiftoriæ Danicæ ſcriptores Anglum fuiſſe volunt ; fama fortitudinis & ingenii facilem ſibi acceſſum ad amicitiam Canuti , qui tunc in Anglia erat, fecit. Ab eo ſimulatione obſequii & promiſſa opera in bello contra Svedos & Norvegos navandâ, etiam in intimæ conſuetudinis uſum receptus , commendatur Eſtridæ ſorori regis in Sialandia degenti ; cum expreſſo mandato ad eandem , ut quidquid Ulfo deſideraturus eſſet , illa non abnueret. Idque ſpeciem promovendi ejus inſtituti in belli apparatu, habere videbatur. Sed ille literis pro nuptiarum conciliatione abuſus eſt. Dum enim percon-
tatur

tatur virgo , quid peteret ; conjugium ejus se velle indicat Quod haud magno negotio impetravit à virgine, sic tacitè à fratre jussam existimante: aut facile credente, quod non ingratis faceret. His peractis , transit cum nova conjuge in Suediam. Consilia Canuti detegit Amundo, quem junctis cum Olao viribus, suâ itidem operâ sociatâ, Daniam absente Canuto rege, & imparatis civibus , opportunè petere monet & perfvadet. Nec mora. paratur classis, exercitus , commeatus. Expeditio hoc ordine præfinitur , ut Olaus in Sialandiam moveat , Amundus terra Scaniam , Vlfo mari invadat. Hi si impetum subito in Daniam fecissent , & tempore ac fortunâ uti scivissent , quid non diripuissent, & quam prono successu bellum patrassent ? Sed dum Olaus in Sialandia spe conditionis hostium & promissis attinetur , donec classis Canuti ex Anglia adventaret , occasio ab illis ad hostes abit. Inter hæc , ubi Canutus cum instructissima classe adest , Amundus in Scaniam pergat , eamque terrestribus copiis occupat. Quod ubi comperit Canutus , recreato exercitu navali, Amundum petit , & instructâ acie collatisque signis ad Stangam montem eum profligat. Quidam, æqua manu prælium commissum tradunt. Reliquum agmen adversus Vlfonem mittit , qui Helgam flumen tenebat. Hic in conflictu navali non procul Calmariâ Vlfonem objicibus & aggeribus aquam stitisse , & instante hostili classe , iisdem solutis & fluxu undarum laxato , partem navium hostilium depressisse ; partem igne perdidisse quidam produnt. Annales autem Norvegici hujus consilii & insidiarum auctores ferunt Amundum regem Svedix & Olaum regem Norvegiæ. Vlfonem verò suum exercitum hosti superfudisse , eumque in fugam vertisse. Alii contra memorant , Vlfonem in adversâ Helgæ insula , ubi naves hostiles aditu prohibebantur , cum suis copiis confedisse. Danos verò alveum vicinum , per quem adversus Vlfonem traducerent exercitum, ponte junxisse. Quo ferme confecto , Vlfonem cum suis procurrisse , simulando subitam in castra hostium irruptionem. Danis autem animo defendendi pontis & castrorum suorum occurfantibus pontemque insidentibus , Vlfonem studio cessisse : ut destinato eos exitio daret. Mox enim subruto arte pontis fundamento, prolapsos ac submersos

fos fuisse. Nonnulli, non ferente onus ponte ac interciso periisse, memorant. Tam diversè diversi referunt. Post hæc Canutus redintegratis copiis, & adversæ partis navium militumque pluribus ad defectionem largitione tractis, universam belli molem in Norvegiam vertit. Eam viribus destituito rege, & incolarum ancipiti fide, non difficulter occupat. Hic Amundus in adversis Olai, nec ipse ei opitulando damnorum planè expers, fidei tamen constans, eum, si placeat, regio apud se cultu habere velle, vel partem ditionum suarum, ad vitæ aulæque subsidium ipsi offerre. Sed Olaus laudata ejus benevolentia, fortunam denuo tentat, etsi irritò conatu. Proinde tandem profugus huc in Nericiam, uxore & filia Vlfida apud Amundum relictis, inde in Russiam ad Iarislavum affinem suum, suppetias petitum cum filio suo Magno se confert. Ab eo, nec minus Amundo, & fratre Haraldo aliisque exercitu & pecunia adjutus, recipit se in Norvegiam. Interim dum ambiguis Norvegorum sententiis de restituendo in regnum Olao certatur, a Canuto Norvegis auro corruptis, quorum principes erant Torstanus, mercator simul & architectus nauticus, homo ferox & audax, Toro, cognomento Canis, & Enerus cognomento Vitulus, quibus pecunia fide carior erat, in domestico tumultu ad Stiechelstadium opprimitur, nec tamen inultus cadit. Hoc ex occasione tangere visum, quod annales Norvegici fusiùs memorant. Istum Olai excessum tanto mœrore adfecisse Amundum, ut mortem ejus haud longo intervallo subsequutus sit, nonnulli volunt: quod amicè adeo in vita conjunctos vix ipsum fatum divideret. Alii verò longiùs extendisse vitæ spatium produnt.

AMUNDVS vel EMUNDVS secundum quosdam, cognomento VILIS

Ob illegitimos natales, ut nonnulli autumant, ut alii, ex ignavia & imprudentia dictus: quod Scaniam à Gothia tam imprudenter distinctis limitibus secrevit. Nonnulli *Slemma* quasi dissipatorem cognominatum volunt, aut dilapidatorem: quod iniquæ limitum distinctioni subscribendo,
Scaniam,

Scaniam, Blekingiam & Hallandiam regno Gothorum avulserit: quæ ei antea conjunctæ fuerant, regnique Svedici termini se olim, ut perhibent annales patrii, ad medium fretum Öresundæ porrigebant. Hanc limitum designationem quamquam pro fabula habet Iohannes Magnus, ubi de hoc rege agit, tamen non solum leges Scaniæ, sed etiam occidentalibus Gothiæ, aliique scriptores eam constanter adfirmant. Et ne dubitationi locus ultra sit, nomina eorum, qui finitores limitum fuere, in dictis legibus ordine recensentur. A parte Suedorum delecti sunt Takaldus ex Tiindelandia vel Tiindhundria, gentis appellatione, quæ sunt decem præfecturæ Vplandiæ septentrionalis. Botvidus ex Fiedundria (in qua est Ene-copia) à quatuor præfecturis nomen nata. Gaso ex VVestmannia. Grimaldus ex Gothia orientali, Nannus ex Smalandia, Toftanus ex Gothia occidentali, Tolo ex Vplandia. Danorum à parte lecti Toto & Tocho ex Iutia, Gymkillus ex Sialandia, Dano ex Scaniâ, Grito ex Hallandia. Nec minus finita ab illis loca exerte ponuntur. Primum in Suntruasi saxum, limitum distinctorem collocarunt, alterum in Danebekia, tertium in Kinnastenio, quartum in Iuraesnâsi, quintum in Huitstedio, sextum in Brimsâstenio, inter Blekingiam & Moringiam, non Norvegiam, ut Iohannes Magnus existimabat. Ex ista limitum positura, Canutus rex Daniæ Scaniam suo regno vendicandi occasionem sumsisse memoratur. Quod regni Suediæ ordines non ferendum iudicantes, Amundo authores fuerunt, ut armis eam ex lege regni repetitum eat, quam sua temeritate à regno Suediæ divelli passus sit. Ille quidem eorum consilio cogit exercitum & in Scaniam traducit. Sed Canutus ei obvius in ponte Stångapelle cum toto ferme exercitu eum fundit ac fugat. Ita non meliori fortuna in recuperando, quam prudentia in perdendo Amundus utebatur.

HAQVINVS RVFVS.

ET si capillis ruber, candidis tamen moribus erat. Gothiæ occidentali suos natales debet, in villa Levenensi, territorii VVista, nobili isthic stirpe. Quum à Gothis regno designatus, sed à Sveonibus, quibus potius eligendi jus ex lege

Olai erat, Stenchillus antehabitus esset: ne novis motibus materia præberetur, unius tamen regni corpus unius animo regi, publico conduceret; cum Stenchillo egit, ut tantisper privatus degeret, donec ipse jam ad extremum ætatis vergens, morte suâ locum ipsius successioni fecisset. Et quæ erat modestia Stenchilli, incruentum expectare, quam cum civium sanguine imperium quærere maluit. Agebat Haqvinus vitam & regnum pacificum: cum Scipione & Antonio præoptans unum civem servare, quam centum hostes occidere. Quum tredecim annos imperium benignè moderatus esset, consentaneum vitæ placidumque excessum habuit; eandem post factum quietis, quam ortus sedem nactus.

STENCHILLVS II.

Olai nepos cum omnium applausu regiam functionem suscepit, altiori fortuna vel ob modestas cupiditates dignus. Ut à puero ad sincerum Christianæ religionis amorem eductus erat, sic in virili ætate ipsa re cum profitebatur. Adversus imminentes persecutionum tempestates, ingenuis Christi confessoribus aulam suam velut portum & calamitatis publicæ receptum aperuit. Quando sereniora redibant tempora, ad suos cum regio munere eos dimisit. Non autem satis habuit, pietatis & religionis studio aliis exemplo esse, sed illud ad omnes subditos felici auctu diffundi conatus est. Eo animo ab Adalberto archiepiscopo Bremensi viros doctrinâ & integritate vitæ conspicuos expetivit, qui rudes rectè de Deo docerent, errantes in viam reducerent. Quod huc missi, Deo vires & incrementum largiente, non absque singulari fructu præstiterunt. Quum huius Stenchilli imperium in quieta ferme tempora incidisset, reliquas pacis artes pro viribus procuravit. Utiles reipublice leges condidit, nervum authoritatis illis addens, ut servarentur. Hoc religionis & iustitiæ cultu se venerabilem omnibus, & charum bonis fecit. A suis, maximè Vestrogothis, amabatur: dum apud eos majorem ætatis partem agebat; ut si ex propinquo bellum ingrueret, ad illud repellendum in procinctu esset. Vtpote Scaniæ possessio non semel armis tam à nostratibus, quam à Danis disceptata est.

Nostri

Nostri tamen auspice simul & bellum administrante Stenchillo, tribus præliis superiores, ius suum etiam fortuna faultrice adseruerunt. Hunc regem corpore validum, jaculandi perquam experientem fuisse annales testantur. Ejus rei monumenta in Levena Vestrogothiæ exstare, regium saxum & fulcrum, ita dictum, aliaque huiusmodi Stadzbergæ. Ceterum corporis robur & iaculandi peritiam in hoc rege extollere, iniuria quædam maiorum animi bonorum fuerit. Et nos regem, non pugilem aut sagittarium narramus.

INGO III

Regiis animi dotibus excellens, titulum & honores regios ante promeruit, quam accepit. Vbi vero accepisset, cum fortuna, ut multi solent, non mutavit mores, sed ornatiores reddidit. Illos equidem ad leges divinas & humanas ita componebat, ut vivendi disciplinam à seipso non minus quam ab aliis exigeret. Testimonium à toto regno habuisse, author est Ericus Vpsaliensis, quod nunquam contra leges patriæ deliquisset. Qui subditorum magis sequi quam trahi volebant, eos ne rigore asperaret, verbis & meritis flexit. Quos verò beneficiis non poterat, metu non tam sui quam legum, probos & obsequentes efficere laborabat: ne & hos coegisse videretur. Errore aut imbecillitate lapsis clementiam, graviter aut obstinatè delinquentibus severitatem accommodabat. Bellum ipsi non unum fuit cum vicinis Danis & Ruthenis: quod tamen felici exitu terminabat. Scania toties armis vexata, Gothorum regno recuperavit. Cum Danis pacem adfinitate firmavit: dum Svenoni regi Daniæ sororem suam Giutham, vel ut alij, Gudam castitatis voto & monasterij à se dicti Gudhemensis in Vestrogothia exstructione claram, nuptum dedit. Post annorum quinque ferme imperium, de subactis Scanis securus, nocturnis insidiis in strato peremptus est. Funus eius, quasi cum ipso respublica efferretur, publico omnium luctu in monasterium VVarnhemense ductum est.

HALSTANVS

Iugonis frater præter alia decora, hoc præcipuum habuit, quod mitis ac sedati erat ingenii, facilis erga subditos. Aspera populi dicta, quæ ex imprudentia seu levitate potius, quam malitia temerè effusa videbantur, vel molliter interpretando, vel prudenter dissimulando ac contemnendo retundebat. Plura vidit quam vindicavit, plura poenæ formidine quam poena coercuit. Unde minimum de eo querebantur subditi, de quo majorem querendi licentiam quam materiam habebant. Observans amicitiaë fideique, maximè in adversis, Canutum regno Daniæ pulsum & ad se profugum, copiis adversus Ruthenos iuvit. Civibus suis in deliciis & honore erat, qui suos adedò amabat. Quum post sedecim annorum imperium terris excessisset, instar publici patris à civibus despectum annales perhibent. Quare minus fidei mereri videntur, qui populari tumultu regno dejectum memorant. Quibus enim animis regem tam humanum expellerent? nisi forte nimia ipsi facilitas apud perditè improbos fraudi fuerit: quum mallet non delinqui, quam satis animi ad plectenda delicta haberet.

PHILIPPVS.

Illud tamen non exiguam publici desiderii partem levavit, quod pater in hoc filio quasi revivisceret: qui famam avitam probitate & prudentia tueri nitebatur; magis verum decus ex publici cura, quam speciem inanium quærens. Ejus imperio pax & solida quies rerumque copia ad invidiam usque viguerunt. Ætate ejusdem vixit Folco crassus, vir illustri, domi militiaëque tunc ante alios clarus. Ericus Upsaliensis virum totius Svediaë nobiliorem fuisse tradit. Ille celebris Folckungorum familiaë author nonnullis existimatur. Rectius tamen à Folcone Fylbitero deducas. Unde & Folckungi dicebantur; quod Folconis nepotes ac posterii essent. Sed ut hoc liquidius pateat, operæ visum, nobilem illam Folckungorum familiam ex annalibus veterum paucis repetitam hæc posteritati reddere: ne, seuus propago nunc exspiravit, ipsa tandem memoria cum tempore effluat

effluat & intercitat. Præsertim quod frequens ejus occur-
rat memoratio in priscis Sveonum annalibus, seriem gentis
scire refert, quæ talis est. Folko Fylbiter ethnicus tres ex
matrimonio suscepit liberos, qui Christo nomen dederunt,
Ingemundum, Halstanum, & Ingevaldum. Reliquis fra-
tribus absque prole mascula decedentibus, Ingevaldo uni-
cus fuit filius nomine Folcho, cognomento Crasus, cujus
supra mentio allata est. Hic ex Ingride S. Canuti regis
Daniæ filia duos tulit filios, Benedictum Sinuils & Canu-
tum. Suam Canutus itidem propagavit domum tribus
illustribus filiis, Birgero, Carolo & Magno Minnisciöld-
dio. Birgero filius fuit Philippus, Carolo Vlpho. Sed Ma-
gnus Minnisciöldius Birgeri Ierli, postea proregis genitor
erat; maritus Ingridis cognomine Ylfuæ Sunonis Siikii
Ostrogothorum ducis filia, rarâ sapientia scæminæ. Ejus-
dem Magni filius erat AEschillus, decimus septimus ordi-
ne Iudex provincialis VVestrogothiæ, vir prudens &
justus; cujus memoria extat in serie judicum provincialium
occidentalis Gothiæ, veteri codici manuscripto legum
VVestrogothiæ adjecta. Quanquam verò familia Fol-
chungorum fortes olim præstantesque viros & de patria præ-
clarè meritos, tamen inter illos quosdam etiam degeneres
tulit. nec id insolito exemplo. Vix enim ulla clara domus
existit, quæ non habuerit aliquid labis aut vitiosi generis,
velut bona seges nullam non fert spicam nequam, aut gene-
rosa stirps aliquando inutiles stolones.

I N G O I V.

Ex-Philippo natus, aviti decoris retinens, ad regni fa-
stigium summis omnium studijs adscendit. Huius au-
lam fuisse veluti officinam pietatis aliarumque virtutum, ar-
gumento sit insignis educatio duarum filiarum (filios enim
nullos habuit) Christinæ & Margaretæ. Christinam sustu-
lit ex priori matrimonio Ragnildis, cuius ossa Telgensis
ædes servat. Ista Christina postea S. Erico nupsit. Ex poste-
riori matrimonio Helenæ habuit filiam Margaretam, aliàs
AEstridem dictam, quæ Magno regi Norvegiæ, quocum
ipsi bellum fuerat, pacis conciliandæ causa nuptu collocata
est:

est : unde dulcem appellationem *Gríðkulle* quasi *pacis uxoris* tulit : quod imbellis & purus amor armatâ vi potentior ac felicior esset. Magno tamen sobolem nullam dedit, pacis partu solum ei sæcunda. Exstincto Magno, ad secundas nuptias Nicolai regis Daniæ transiit. Ex eo procreavit filium Ingonem, qui in puerili ætate effusus equo, pede adhæsit stapiæ, ut vocant. Dum verò continuo pedis calcariisque ictu latus percurrenti equo foditur, inde irritatus dependentem puerum præcipiti cursu ad necem rapit, excusso capitis identidem terræ allisi cerebro. Saxo unguis equi obtritum author est. Filium itidem Magnum ex eodem matrimonio in lucem protulit. At Ingo rex dum munia sua exsequitur, atque provincias ordinandi status publici causa circuit, qui ab externis hostibus tutus fuerat, domesticis insidiis venenoque in valle Vretensi sublatus est, vel ab æmulis imperii, vel ab aliis omni facinore coopertis; quibus per justam regis severitatem sceleratis esse & impunè grassari non licebat.

RAGVALDVS cognomento CEREBROSUS, Svecicè *Knaphöfde*.

HVnc irato Deo subditis in vindictam occisi Ingonis contigisse volunt. Quod & discrepantes animi civium in electione haud absurdè signabant : dum Gothis Magnum Nicolai regis Danorum filium successorem destinantibus, Sueones hunc Ragvaldum ejus avunculum anteposuerunt. Inde fit, ut Magnus in veterum annalibus in censum regum Suediæ non veniat. Velut autem Ragvaldus torvo & minace vultu, incessu superbo & alloquio ferox fuit; ita multum audaciæ, prudentiæ parum inerat. Et tamen de suo unius arbitrio omnia geri volebat. Fidos consiliorum ministros & prudentes rerum aspernabatur. Quidquid ipsi præceps cerebrum animique tumidi impetus syadebat, id in vim edicti protinus valere jussit : cupiditatem & licentiam pro jure habens. Sæpe se more insanientis circumagebat, evidenti turbatæ mentis argumento. A civibus magis metui, quam amari expetebat. Quo effecit, ut difficiles & aversos

civium animos experiretur. Frustra enim ex terrore speratur, quam benignitas imperii præstat, veneratio. Tandem ipsas patriæ leges & morem majorum conculcare non est veritus. Quippe dum provincias obit, contra prisam regni legem & consuetudinem tunc solennem, absque securitatis publicæ vadimonio ad Gothos occidentales arroganter accessit. Hoc illi profus indignè tulerunt, contemptum sui, præsertim legum, servitute pejorem ducentes, subitque & inconsulto animi motu manus ei attulerunt, & prope Scaram in prædio Carlabiensi occiderunt. Sed ut ille modum in migrando leges regni, sic isti in ulciscendo excedebant.

SVERCHERVS II

ex illustri Comitum familia oriundus, Sveonum Gothorumque conspirantibus suffragiis rex electus est. Initia imperii satis pacata & quietata habuit. Et reliqua optatò processissent, nisi ipse filiusque ejus bello Danico se suâ culpâ involvissent. Quum enim Nicolaus rex Daniæ, defuncta conjugæ sua Margareta, aliam quæreret tori sociam, Ulvidæ Norvegiæ nobili sanguine & forma virginis animum jam cò pervicerat, ut nihil nisi in manum conventio superesset. Interim Suercherus astu donisque majoribus virginis animum pertentavit, eoque perduxit, ut à rege Daniæ ad illum mentem suam applicaret. Accedebat Suercheri regis filii protervia & extremæ lasciviæ furor: dum suo apte ingenio, atque indulgentia exemploque patris corruptior, cum copiis suis excurrit in Hallandiam, & istius loci præfecti conjugem hujusque sororem viduam, matronas non minus morum quam formæ laude commendatas, indignissimè habet, & velut bello capta mancipia secum in Suediam rapit, atque per vim stuprat. Scilicet cum regio sanguine esset, libidinis suæ regnum in honestas virgines & matronas exercere, nullum nefas existimabat. Tandem ubi omnibus, velut publicus pudicitiae hostis, odio esse cæpisset, eas tanquam vilia prostibula foras expulit. Hujus flagitii sceditatem ulturi Dani, bellum adversus Suercherum ejusque filium moliuntur, qui dum patris jussu militem & belli subsidia à populo exposcit,

scit, non modo nullum dicto audientem habuit, sed etiam tantum scelus ferro expiarunt cives. Quippe maluerunt salvam in posterum pudicitiam ac morum integritatem, quam tam indignum & petulantem patris filium suo flagitio & publico dedecori superesse. Unde quum istius facinoris compertus, in iudicio & conventu publico multa sui purgandi causa dicere parasset, impetu facto eum obruncarunt. Pater autem hinc pudore criminum filii, illinc dolore tam indulgenter educati, & ea cæde sublati, proprioque sui metu latebras quæsit. Ea re accepta Sveno rex Daniæ, qui tunc rerum potiebatur, spe jam præceperat excidium regis simul & regni Svedia. Quare omnem amicæ compositionis viam abnuebat, quasi in manu sua exitum belli, non minus atque initium haberet. Postquam ad fines Smalandiæ accesserat, occurrentem sibi vidit magnam rusticorum manum: qui excisis arboribus viam ipsi obstruxerant. Quas si tandem amoliretur, ei corpora & animos pro vallo opponere parati erant. Sed & vis frigoris pro illis pugnabat. Itaque cognito, cordatos & robustos agricolas, impedimenta viæ, sævamque hiemem, tot simul obiici hostes, negotio ad irritum eadente, Sveno ad suos retrocessit. Suercherus autem quo die Servatoris nostri nativitas solennibus sacris celebratur, ad propinquæ ecclesiæ concionem matutinam pergens, inter Alebekium & Tollstadium à stabuli ministro interemptus est. Ad eò etiam vilis manus in illustrium & potentium interneccionem satis est, si suo vel alieno scelere incitetur; aut Deus poenam delictis permittat. Etsi verò corpus Suercheri subita vi manuque impiâ peremptum sit, tamen de anima sacris Deoque intenta bene consultum speratur.

JOHANNIS LOCCENII HISTORIÆ RERUM SVECICARVM

LIBER II.

ERICVS IX.

SI quisquam alius hic parenti suo non inficiandus. Patri nomen Iaduardo fuit, quem nonnulli agricolæ filium perhibent; alii ad clariorem ortum referunt: quibus non satis consentaneum videtur, humili loco natum & adhuc imperii expertem, ex regia Ingonis domo sociam in matrimonium accepisse. Enimverò pater uxoris non temerè creditur filiaë connubium vulgare voluisse. Cæterum non adèò intererat Erici, ex quam illustri vel obscura familia, modo honesta esset: eò maximè æstimandus, quod virtute enituit, & lumen ex se domui suæ intulit; jam capax imperii, antequam imperaret. Quæ & tantum ipsi focerum, & mox summam dignitatem conciliarunt. Accedebant Vplandorum animi, qui cum magno consensu regem elegerunt; etsi nequidquam obnitebantur Gothi, in Carolum Suercheri filium, regia D-
1150. norum adfinitate innexum proniores. Admotus regno turbatum reip. statum composuit, animos discordiâ alienos, radice mali extirpatâ, in gratiam & concordiam reposuit. Ab humilioribus potentiorum injuriam prohibuit. Studium pecuniæ, velut infra Principem, à se spernebat, advetis proventibus contentus. Quin & illud quod regni ubertas ultrò concesserat, sibi negavit, civiumque solatio reliquit. Tantum aberat, ut nova & subdola se ditandi compendia, prædæ proxima, institueret; aut innocentium sanguine ac facultatibus ærarium implere vellet. Imò subditos seipsos potius quam regem ditare compulsi; ipse opes habentibus imperare satis habuit. Illustre est & æternitate dignum illud amicis certamen obsequii subditorum, & abstinentiæ regis. Illi obtestati sunt, censum regi debitum acciperet, hic recusavit sibi que

sibi que servare cives jussit. *Mibi, inquit, mea sufficiunt, vestra vobis salva sint. Non expeto vestra tributa. Posteritas indigebit.* Hic frugi patrem familias & simul beneficum regem egit: dum ordinariis regni fructibus, uti tunc tempora erant, contentus, sibi potius & suis usibus, quàm subditis detrudere voluit. Omnium verò præstantissimum erat, quod primam religionis curam habuit, maximè in Finnonibus; qui non modo Suedis, sed & ipsi Deo tunc inimici erant, à vera salutis via miserè decurrantes. Dum illorum infestas impressiones cohibet, divinam simul suscipit cogitationem de illis ex damnatissima cæcitate ad Christianæ veritatis lucem traducendis. Cui voto Dei favor adfuit. Simulac enim in Finlandiam cum suis copiis accesserat, & ad manus devenitum erat, Finnones cæsi sunt victique primo conflictu, & in Sueonum potestatem deinceps venerunt. In tanta victoria rex non absque ingenti militum admiratione, effusam ejus lætitiâ expectantium, lacrymas commiserationis indices effudit, circumstantes his allocutus verbis: *Etsi hæc victoria Dei munere nobis de tam efferatis hostibus concessa, non potest non grata lætaque animis nostris accidere; tamen irreparabilis tot animarum jactura majori est dolori. Si non aliis, certè meo animo ingentem luctum & plagam facit. Miseri illi mortales si ante cladem acceptam sponte se Deo dedissent, per hanc brevem mortem, utique sempiternam effugissent.* Mox operâ Henrici episcopi itineris socii superstites ad Christianam fidem Dei verbo instillatam & sacrum lavacrum vocavit. Sed dum Henricus calidius quam cautius hoc sacrum opus urget, à tumultuante plebe trucidatus, sanguine suo verbi divini prædicationem obsignavit. Quidam, cum in Finnonem nobilem nomine Lallum disciplinam ecclesiasticam homicidii perpetrati causa exercuisset, ab homine feroci & istius disciplinæ impatiēte nefariè occisus ferunt. Super alia pacis studia, multa passim delubra in honorem Dei excitari & ædificari curavit Ericus; eaque proventibus & fructibus ornavit. Inprimis domum Dei Vpsaliæ à Suerchero secundo extrui cæptam perficere studuit; & jam ad tectum usque eduxerat; sed morte præventus imperfectum fastigium reliquit, ita ut anno demum millesimo quadringentesimo quadragesimo quarto penitus ad culmen perduceretur & exædificaretur; ut

ex monumentis dictæ ædis & inscriptione quorundam lapidum liquet. Magis tamen eo nomine celebrandus, quod per verbi divini prædicationem viva Dei templa fieri, & Finnos ad Deum converti fecit. Paulo ante obitum codicem juris patrii emendavit, atque à paganorum erroribus repurgatum, utili legum accessione locupletavit. Pravas consuetudines, etsi usu roboratas, tamen quâ potuit industria, sustulit. In sceleratos absque personarum aspectu animadvertit. Hæc publica. Sed nec famam publicè quæsitam privato dedecore perdidit; si quidquam privatum est in Principe. In sacrorum & pietatis exercitiis assiduus & indefessus, civibusque exemplo erat. In moribus, non aliorum modò, sed & sui moderator. Corpus ita curavit, ut magis animum. Quum sic viveret, nihilominus inventi sunt, qui in tam innocens caput ex invidia vel prava ambitione sæva meditentur & conjurarent. Horum duces erant Henricus Scatelerus Suenonis Danici filius, & nonnulli procerum hujus regni, qui ab Scatelero corrupti & magnis promissis onerati, clam ejus partibus studebant. Scatelerus autem regis Ragvaldi ab occidentalibus Gothis occisi, ut suo loco dictum, ex sorore nepos, hereditatis maternæ titulo successioni regis, contra regni legem, quæ alienigenas ad sceptra non admittit, se ingerere conabatur. Sed quum illum prætextum ad spei destinationem non sufficere sentiret, animum ad malas artes applicuit. Quidam suspicantur etiam Carolum, de quo proxime dicitur, factioni immixtum fuisse. Henricus verò & filius ejus Magnus, capite factionis, collectis copiis, Ericum nihil minus quam horum insidias eoque tempore cogitantem, ipso adscensionis Christi die adoriuntur. Vbi sacris deditus, nuncium de hostium adventu accepit, non prius arma quam sacris finitis cepessit. Inde coacto tumultuario exercitu, qualem fors obtulit, hosti sit obvius, qui ciet adversum & cruentum prælium; in quo rex ipse cæsus, in manus hostiles incidit. Hostis illâ victoriâ insolescens, regi caput insuper præcidit in loco ubi nuper horti erant regii, nunc in novas urbis regiones CHRISTINAE Reginae magnificentiam instaurati. Fontem eo loci ubi decollatus est, uberimum profuissse, fama tenet; cumque divinâ vi morbis

curandis præditum fuisse. Cujus venæ adhuc passim per oppidum manant ; & fonti publico nomen ab Erico dederunt. Quum factionis principes diriperent opes Erici , & jam affectarent viam ad solium regium , justa ultio excitavit Helsingos , & reliquos fidos cives ad arma contra regicidas. Primo congressu Scateleus & ejus filius in isto colle , ubi nunc Danarchiæ templum , Vpsaliæ vicinum , situm est , cæsi trucidantur , & meritis regii sanguinis effusi pœnas luunt. Ex Danorum spoliis dictum templum exstructum creditur , & quidem authore Norlandorum duce , cui nomen Fåle Bure fuit. Rex Ericus primum nactus est tumulum in sacello de nomine ejus nuncupato , quod hortis regis imminebat , illiusque rudera quædam adhuc supersunt. Postmodo ossa ejus hinc in ædem veteris Vpsaliæ , ubi tunc Archiepiscopi sedes erat , translata sunt. Sed postquam præsulis sedes huc remigrarat , post annos ferme centum , in præsens Vpsaliæ templum solenni pompa per Nicolaum Vpsaliæ præsulem traducebantur. Isthic in argenteo loculo , marmoreo cippo ferreis clathris septo ad summum altare , appensis ingenti corona , tabulaque affabrè sculpta pictaque , cum rerum ab Erico gestarum adumbratione , condebantur. Memoriam eximii regis etiam hic honor à posteris habitus est , ut in sanctorum ordinem referretur : ut ejus imagine , tres præferente coronas , vetere regni Suetici insigni , monetam publicam & sigillum regium exprimi , diu in usu esset : ut insigne civitatis Holmiæ , Erici facies cæsariæ venusta esset. Sed & anniversarias nundinas & ferias Ericianas ab illo nuncupatas mense Majo cum honorifica vitæ ejus in Ecclesia commemoratione celebrari , mos obtinuit. Quod etiamnum ab Vpsaliensibus gratæ regis recordationi datur. Etenim rectè factorum decus apud piam posteritatem non senescit ; nec cum authore intermoritur.

CAROLVS VII

1162. SVercheri filius, biennio ante Erici electionem rex à Gothis dictus, post excessum demum Erici, ad regium gradum evehitur. Vt imperium adversus suspectæ fidei vel potentiores viros opibus stabiliret, VValdemari regis Daniæ intimiori amicitia se illigavit, neptem ejus uxorem ducendo. Nec minus ad regni, sui ipsius & successorum securitatem facere existimabat, si diffidentia semina inter æmulos vel suspectos tollerentur; & pluribus subsidiis patria insisteret. Idcirco lege publica sanxit, ut ex S. Erici & ipsius posteris reges alternis crearentur; & ejusdem leges fideliter observarentur. Tranquillandi status publici causa domi forisque cum indigenis & exteris, Danis & Novægiis fœdera pacis contraxit. Religioni devotus, reparatis monasteriis, Vretensi, Alvastrænsi & Varnhemensi, Iulithanum (quod aliàs Saba vocabatur) in Sudermannia exstruxit. archiepiscopi honore regnum primus ornavit, insignibus ejus ab Alexandro III. pontifice per Vlphonem Gothiæ ducem impetratis. His & aliis regni curis intentus, tandem tamen cruenta morte periit. Quum enim Canutus S. Erici filius Carolum suspectaret, si non ut authorem, tamen ut socium conspirationis adversus patrem; hinc odium contra ipsum tam altè animo impressit, ut non nisi cum morte Caroli obliterari posset. Equidem occulta sub pectore ultionis avido simulas, velut ignis sub cinere, aliquamdiu quidem latet; sed, nisi in principiis opprimatur, suspicionis, odii & iræ fomentis animata, tandem in apertas & sævas vindictæ flammæ erumpit. Ita Canutus non prius adqviescere potuit, quam comparata sicariorum manu Carolum in insula Visingiana VVestrogothiæ obrutum de medio sustulisset.

CANVTVS

1168. Optatum meritorum paternorum fructum sensit, ut ad honores quoque regios extolleretur, postquam ex Norvægia domum revocatus erat. Sed non absque sanguine regnum auspicabatur, ad quod ab exilio venerat. Nam præter Carolum, de quo superius, Kolonem, Rislevum, Burisle-
vum

vum regis Caroli fratruales, aliosque qui regis parricidium manu vel consilio adjutarant, trucidavit. In Danos, præfertim illos qui Scateleri partes foverent, arma tulit duce Harald. Is tamen in bello nimius cunctator, nec fortunæ se præbenti obvius, multas rei bene gerendæ occasiones inertia sua corruptit; nisi quod manu celer in diripiendis hostium bonis erat. Rex Daniæ Canutus ipsi in campis Scanicnsibus obviam factus, imprudentem profligare, & cum non levi suorum clade in fugam propellere. Sic ducis ignavia & temeritas hosti commodo, nostris calamitati fuit. Circa hanc tempestatem Sigtuna olim una principum Suediæ urbium, quam Sitonum populi nomine signasse Tacitum nonnulli volunt, ab Esthonibus, Carelius & Ruthenis, piraticam ad Melerum usque facientibus, ferro & igne devastata in cineres ita desedit, ut nunquam postea resurgeret; nunc quantula sui portio. Præsul Vpsaliensis Iohannes ab iisdem suo prædio suo Almerstechio obruncatus est. Ab his & aliis hostibus regnum Canutus pro virili purgabat. Non vnæ Gothorum leges hunc quoque conditorem agnoscunt, non minus publicam rem pacis studiis firmandi, quam cives armis tuendi, vel adversos pellendi gnarum. Quum annos viginti tres imperio exegisset, in Gothiæ occidentalis pago Erosleto in fata concessit.

SVERCHERVS III

Caroli filius, ab excessu Canuti rex Sueogothorum factus, 1192. Crerum civilium & militiæ peritus, nec minus disertus erat; facere & dicere juxta promptus. Quam Canutus in Carolum ejusque familiam exercuerat necis paternæ ultionem, ille opibus & regno potens, in authoris liberos eorumque capita retorisit. Nec prius cessabat, quam eos partim ferro sustulisset, partim bonis eorum publicatis proscripisset: ut in se simul suaque familia regnum stabiliret. Etsi res aliter ceciderit. Hac enim severitate populi, imprimis Vplandorum, S. Ericsi familiæ maximè faventium, odium & tandem civile bellum sibi conflagavit. Quippe Ericus unus proscriptorum, ex Norvegia, ubi ultra duos annos in exilio delituerat, in patriam reversus, populum sibi studentem adversus

adversus Suercherum concitavit , magnasque sibi vires quæsit. Olaus Vpsaliensis præsul quum conditionibus potius quam ancipiti fortuna finire bellum , & civium sanguine abstinere regi suaderet , offensam pro laude meruit. At utile consilium à rege contemni , omen mali propinquum erat. Pigeat scribere rem tanquam fabulæ proximam , ex annalibus Norvegicis promptam , quæ instar portentum præcessit cladem Suercheri ; nisi quanta fuerit in his oris borealibus diaboli ante religionem Christianam huc introductam , potentia , hominumque sub nomine Odini illusio , vel hinc liquidò constaret. Præcipite die circa vesperam venit quidam ad fabrum ferrarium nomine Toronem Votium , qui habitabat in Norvegiæ promontorio Fisleo. Petiit ibidem diversorium , & calcare equum suum. Sed quum solæ ferreæ suffigendæ unguis equi majores viderentur , tamen aptatæ congruebant. Faber quærit ex eo , *ubi proxima nocte fuerit* , ille : *in Medeldalia* , ait , *maximè septentrionali ad Tlemarchiam*. *Vbi priore nocte ? in Nordalia Ryefylchiæ* , respondet. Hic in cachinum effusus faber , strenuè mendacem pronunciat. Longè enim amplius viæ inter dissita isthæc loca erat , quam ut tam exigui temporis spatio tantum iter confici posset. Faber instat percunctando , *quis , unde & quo ?* ille , *Veni* , inquit , *ex hac plaga septentrionali , & diu in bellis navalibus versatus sum ; nunc cogito in Sueciam , usurus hoc equo ad tempus ; & mihi nomen est Oden*. *Nisi mihi fidem habes , ecce ut progrediar*. Cum dicto transfiliit equo septem ulnas altam sepem. Hinc raptim in sublime se auferens , per aërem evanuit. Quatriduo post inter Suercherum & Ericum cruenta stetit pugna , Suerchero admodum infelix. Etiam si enim satis virium haberet , à Valdemaro quoque Danorum rege copiis adjutus : & bellum à Folchone , duce eximio , administraretur ; tamen in Falonia occidentalis Gothiæ ad Lenam ingenti clade affectus est. Minus verò decora hosti isthæc victoria erat , quia civilis. Recollectis viribus , post biennium redintegravit bellum & pugnam : emendaturus , ut putabat , fortunam. Sed hic multo quam antea infelicius egit Suercherus. Ipse enim cum Folcone aliisque Folchungicæ familiæ nobilibus & magni nominis viris ad Gistelbroum , ut Pontanus , vel Gistilreenum , ut

Ericus Vpsal. vocat, occubuit, finemque bello nœce sua & simul documentum dedit, belli civilis incendium non nisi insignibus extingui casibus, & sæpe ruinâ vel totius reipub. vel capitis ejus.

ERICVS X

CAnuti filius S. Erici nepos, ab excessu Suercheri ad eandem regiam elatus est. Remp. civilibus fluctibus jacta- 1208.
tam in quietum statum reponebat. Ut tandem ultionis modus & civilis sanguinis finis esset; ex consilio Valerii præfulis resarcivit gratiam cum inimicis, qui in necem fratrum ejus cum Suerchero conjurarant. Eodem svasore quasi censum quendam & delectum provinciæ præfectorum habuit. Tales enim præponi ordinavit, qui rerum & morum patriæ gnari, non sibi sed publico civiumque commodo studerent. Qui ab avaritia alieni, non emungerent provinciales; nec possessionibus eos per varias artes everterent & ad se transferrent; sed eos docerent compendia rem suam honestè augendi tuendique, & naturæ beneficia in usum publicum ac privatum rectè convertendi. Ut verbo dicam, qui innoxie & prudenter, sanctè & fortiter provinciam obtinerent. Hic Ericus ex VValdemari Danorum regis sorore Richesâ quatuor suscepit liberos, vnum filium Ericum Balbum postea regem, & tres filias Helenam, Martham & Ingeburgem. Helena in matrimonium data est Canuto Folchungo, Marta Nicolao de Tosta, Ingeburgis Birgero duci Gothiæ orientalis; quæ peperit ei, præter Benedictum & Ericum, VValdemarum & Magnum, duos postea Svediciæ reges. Ericus solum octo imperii annos explevit, longiori vita dignus. Breve tamen vitam bene imperando longam fecit, & sanam à morte perpetuam.

IOHANNES I. cognomento ADOLESCENTULUS, item MITIS.

Svercheri regis filius imperium adhuc rudibus & teneris
annis suscepit : unde & cognomen habuit. Benignæ na-
turæ erat, quæ inde quoque nomen ipsi peperit. Quum
nondum per ætatem capax imperii esset, illud interim cu-
ratoris nomine administravit Olaus præsul Vpsaliensis, &
quidem pontificia quædam autoritate tam in civilibus quam
sacris, pro istius temporis fato. Circa initia imperii hujus
1219. Iohannis, Esthones, Borussi, Carelii & Vandali junctis
armis & copiis effusi in Gothiam, non procul Lincopia ad
Rötalum, ducem Carolum & ejus loci episcopum cum aliis
primariis viris trucidarunt. Hinc prædâ factâ progressi Io-
hannem ducem eadem nocte, qua ex bello cum Russis & In-
gris novem annos gesto recens domum redierat, ad insulam
Akerön dictam prope Aschenäsium obtruncarunt. Uxor
autem ejus fugâ elabens, ad prædium Hundhamerium con-
trahi copias curat, quæ omnes Esthones ad scopulum inde
Esthaklip dictum, interneccione deleverunt. Ita pœnam ne-
cis mariti à prædonibus repetiit uxor, edito vivilis audaciæ
facinore. Iohannes rex tertio, vel, ut alii, quarto regni sui
anno in insula Visingiana decessit, metæ laudis illustrioris
proximus. Sed ostensus regno, & simul fermè subductus est.

ERICVS BALBVS vel BLÆSVS

S. Erici abnepos, quamvis impeditioris linguæ & claudus
esset, à civibus tamen animum magis quam domicilium
1223. ejus corpus æstimantibus, imperio dignus judicabatur.
Equidem ne vitium oris & pedis in eo quid offensionis ha-
beret, prompto rectoque ingenio effecerat; maximè morum
probitatis & æquitatis laude. Ex invidia tamen nonnulli po-
tentiorum & factiosi in eum coorti sunt. Horum princeps
erat Canutus Folchungus, cui ad sublimia nitenti, præter
generis splendorem, Erici Balbi sororis matrimonium re-
gios fecerat spiritus. Super isthæc corporis forma, mo-
rum cultus, alloquium & congressus comis, prudens ani-
mus,

mus, diserta lingua ipsi per se ad summos honores suffragari videbantur. His accedebat vulgi studium, qui nihil ei regium deesse præter regnum existimabat. Sive autem revera inessent hæc decora, sive parando regno quædam fingerentur; animus tamen nimis ambitiosus, & in legitimum regem conjuratio omnia isthæc contaminabant. Insuper amici ejus & cognati, præsertim duo Erics Balbi ex sore nepotes Carolus & Haraldus, boni patris Nicolai de Tofta degeneres filii, & cum eis Hollingerus Canuti Folchungi, vel, ut alii, Folchonis Ostrogothiæ ducis filius, eum ad ista stimularunt. Quum animi dotes Erics non possent, corporis debilitatem sugillabant. Minus virilis regis lingua & laborans incessus, quasi regno indigna, illis ludibrio & derisui erant. Canutum verò decore corporis insignem, lingua manumque iuxta promptum, regno natum jactabant. Horum seditiosa colloquia, factiones & insidiæ ab improbis structæ, à consciis dissimulatæ, tandem in apertum & civile bellum eruperunt; Canuto & sociis ejus pro dominatione nihil non audentibus. Qui cum ingenti manu ad Ölleströmiurn in regem nimis securum irruentes, in prima congressione cum clade victum ex Suedia in Daniam pepulerunt, Canutumque pro rege acceptarunt. Sed huius breve & instabile fuit regnum, quia præceps & vi partum erat. Ericus enim contractis ex Gothia Daniaque properè auxiliis, in regnum revertitur, & intrepido animo rebelles aggressus, post acrem vtrinque conflictum ad Sparsåtra, non procul Encopia, eos debellat. Vbi Canutus & reliqui factionis socii spiritum, quem pœnæ debuissent, pugnæ reddiderunt. Ericus autem victor nihil gravius in superstites perduelles consuluit, quam quod præcipuos authores in exemplum capite punivit, & inter illos Hollingerum ex fuga ad Gestricos retractum, & in vicino monasterio, quod a silva nomen habebat, exacto supplicio, terræ mandatum. Ita sopito hoc civili bello, confurrexit externum adversus Tavasthios, tunc adhuc paganos & infestos Svedorum hostes, duce Birgero Ierl de Biålboo, viro spectatæ virtutis. Hic devictos in fidem accepit, incolumitatem vitæ fortunarumque illis pollicitus, si Christianam fidem amplecterentur. Et si verò Birgerus rectius fecisset, si pro imperio, vi & mi-

nis ad corpus & externas facultates solum pertinentibus, adhiberi curasset mitiora melioraque remedia, quæ animos servare ac sanare potuissent, rectam nimirum & sedulam de via salutis informationem. Et cum religio, quæ divine gratiæ munus est, ferro ac metu mortis non obtrudenda sit invitis; pertinaces tamen & seditiosos coerceri è re visum est publica: ut desinerent cœlestis verbi doctrinam præfractè impedire, aut statum publicum insolenter turbare. Quod ne ulterius auderent, Birgerus exstructa arce Tavasthiensi, & præfidiis aucta eos in obedientia tenuit. Quod autem neglexerat Birgerus, Vpsal. præsul Iarlerus sarcivit, & communiri animos vera religione per verbi divini prædicatores, operam navavit. Idem collegium quatuor doctorum, auspicio regis Erici Balbi, Vpsaliæ instituit, exstructo isthic auditorio, ubi nunc mola publica sita est. Illud primum Aca-
demiciæ seminarium fuit. Actum est deinceps in concilio Scheningensi per legatum Gregorij Noni, præsule & Birgero auctoritatem suam interponentibus, haud tamen sine gravi tumultu & certamine, de abrogando clericorum conjugio hæctenus usurpato. Sed illud historiæ Ecclesiasticæ memorandum relinquimus. Non diu post Lubeca, gravi obsidione Danorum liberata fertur beneficio classis Sueticæ, quæ sufferratis navibus catenam ferream per Travæ amnem trajectam, quæ accessus & exitus Lubecensibus occlusus erat, mediam secuit. Quod immunitate vectigalis Sueticis data, Lubecenses eâ tempestate remuneratos, Olaus & Laurentius Petri referunt. Anno imperij vigesimo octavo Ericus diem supremum obiit, cum ingenti civium desiderio: quod per eum incolumis & prospera viguisset respublica.

VALDEMARVS, & BIRGERVS JERL, PROREX.

1251. **E**rici Balbi, absque liberis decedentis, publico consensu successor fuit VValdemarus Birgeri Ierl filius: inprimis satagente Ivaro Ionæ cognomento Blaa, inter proceres dignitate præcipuo. Sed pater ex Tavasthia domum reversus, indignanti quam gratanti propior exposulavit, quod electionem

tionem in ejus reditum non distulissent : quum filii fortuna magis ad ejus curam pertineret : nec se minus quam quemcunque alium , è re patriæ in medium consulturum. Quamvis ille veram indignationis causam occultaret, tamen facile liquebat, indignè senem ferre, quod parum æstimatis, uti existimabat, suis in patriam meritis, adolescenti filio postponeretur : ingenio ambitionis, sibi magis quam alteri etiam proximi sanguinis velle. Nec absque animi commotione percunctatus est, quis tam temerarium ausus esset facinus, ut puerum, qui rectoris ipse egeret, aliis regendis præficeret ? Ivarus cordatè respondit : *Me scias hujus facti, non impetu sed penso consilio cæpti, auctorem. Crede me ceterosque cives tibi bene cupere, qui hoc fastigium tuis quidem meritis debitum, sed tuis viribus senio & belli labore exhaustis minus æquum, te non nolente, ut sperabamus, quasi tuis, id est filii humeris, validioribus, si maturaverit, imponere volumus. Quod si mihi oblatum fuisset, lubens excusassem, haud ignarus, quam arduum sit, et si splendidum, curæ & regendi onus. Si tamen oculis animoque ægris filii fortunam intueris, habe tuum tibi filium, ejusque fortunam pro arbitrio dispensa ; nobis interim aliud non deerit.* Birgerus : *Ecquem filio meo præterito sumeris ?* Ivarus concussa paulum veste sua : *Ex hac, inquit, tunica alium producemus.* Hic Birgerus & suæ existimationi & filii spei timens, humanius agere cæpit, præ se ferens, animo scrutandi eorum voluntates hæc prolata; quas cum justas & constantes animadvertat, ut sibi suisque hunc consensum fervent petit, gratiis populo pro tanto honore habitis. Ita Valdemaro Lincopiæ regni insignia repræsentantur. Proceres autem hac ratione prudenter tollebant æmulationis & dissidii fomitem, quod ad id temporis inter familiam regis Suercheri & Erici noni fuerat. VValdemarus enim stirpem paternam ab illo, maternam ab hoc quàm proximè ducebat. Utraque nunc in uno capite, & simul utriusque concordia coalescit. Imperium regni vicarium equestris dignitatis seni traditur, donec VValdemarus in suam ipse tutelam veniat. Sed titulus curationis penes illum primatem, vis imperii penes Birgerum erat : qui prudentia rerum, usu & auctoritate præstabat. His ita peractis, nova Folchungis invidia pectus exagitat: qui aliorum fortunam & genus cum suo contententes, se prorsus negligi stomachabantur, palam crimi-

criminati Birgerum. Hinc ad arma ventum est. Omnia jam conflictui prona erant ; sed ubi castra habebant , fluvius ea medius dividens , pugnandi facultatem diremit. At Birgerus , incerta belli timens , an validas adversariorum factiones ; & conata arte quam armis promptius opprimi ratus , aliave ex causa , animum ad insidias & dolos transfert. Ad colloquium spe pacis nequicquam invitabat Folchungos , fraudem suspicantes. Ut ergo sincerè agere videretur , Kolonem Linco-pensem episcopum suo de fide publica juramento securos reddere permovit. Hac religione inducti Folchungi in castra Birgeri veniunt , ejusque fidei se permittunt. Vix pontem Hervvadensem in castra ferentem transierant , quum repente ab immixtis percussoribus trucidantur. Hanc perfidiam antistes contra morem majorum exercitam , qui virtute non dolo certassent ; & quod ejus autoritas in isto sacro vinculo tam pravè contra ejus mentem & expectationem usurpata esset , tam acerbè tulit , ut abiens dignitate suâ & patriâ , reliquum vitæ peregrinationibus & voluntario exilio perageret. Birgerus autem hoc indigno facinore ante partum decus non parum sædavit : cui integrum erat , hosti fidem non dare ; non integrum , tam sanctè datam fallere. Cæterum Birgero parum turpe visum , hostes & turbatores reip. per fas & fidem decipere. Quin interesse publicæ tranquillitatis , hujusmodi inquietos & rerum novarum cupidos tolli. Quasi verò religio fraude & cavillis exsolveretur ; & promissorum fides usu non honesto metienda esset. Quin haud desunt , qui perhibeant , idè per dolum interemisse Folchungos , ut sublatis æmulis , regnum in suis posteris firmaret. Postea quum animus Birgeri ad se & facinoris æstimationem seriò rediisset , dolore saucius pœnam à se ipso sumsit ; & tam insignem dedecoris maculam egregiis factis eluere studuit. Religionis utique & pacis studia pro virili promovit , templis passim exstructis , & annuis fructibus in sacrorum usum auctis. Amicitia & securitati regni stabilien-dæ , Vvaldemaro filio regi designato , Sophiae Erici Danorum regis filia nuptias procurat , Treleburgo & Malmogia dotis nomine datis. Leges novas sed reip. salutare tulit , de hæreditate inter fratres & sorores dividenda , de bonis soli hæreditariis extra familiam non alienandis , de servis ex jure mancipii non am-

amplius donandis aut vendendis, de pace domestica, sacrorum & fori tuenda, de abrogata probatione per candens ferrum aliisque, quæ postea in codicem veterum Suediæ legum relata sunt. Holmia ab hoc Birgero primùm condita est, & quidem in loco situ, natura & arte munito, navigationi & commerciis apto: ut non solum adversus subitas hostium incursiones propugnaculum, sed etiam opibus regni civiumque augendis accommoda esset. Quum VValdemari vicem Birgerus annos quindecim regno præfuisset, terris excessit, corpore in Alvastram monasterium illato. At VValdemari rerum prosperitas cum patre extincta videbatur. Quippe quum annis & imperio maturior, regno admotus esset, multa adversa habuit; ne quidem amicam gentis suæ domum, æmulatione collisam. Indignabatur splendidiorem & instructiorem Magni aulam, & à fratre loco ac titulis minore, domus tamen eminentiâ vinci. Quanquam non luxu & supervacaneis, sed magnificentia, prudenti rerum administratione, familiæ delectu, cum peritis & conspicuis viris consuetudine, militaribus & Principe dignis artibus aula Magni antecellebat. Inde livore ardet fratris animus; cui civile Magni ingenium non placebat; & cultus aulæ major quam pro fortuna Principis visus, nondum regis, sed regnum, ut suspicabatur, meditantis. Intendebat odium VValdemari uxor Sophia, quæ regis animum insipienter adversus fratres accendit, & contumeliosis insuper dictis eos illudit, generosos animos acrius ferro vulnerantibus. Magnum, quod erat capillis ac facie subnigra ac macilenta, cacaborum reparatorem, Ericum forte simpliciore, insulsum & nihili hominem appellabat. Nihil eorum quæ ipsi dicerent aut agerent, fœminæ probari; sed alto eos supercilio despiciere. Hunc tamen factum non parum postea depressit sororis contumelia, à VValdemaro hujus corpori illata. Magis verò proximè insequutum bellum, quo VValdemarus à fratre Magno sede regia dejectus est. Quum enim frustra tentaretur à proceribus inter fratres concordia, animis ita odio alienatis, ut abeunti frementique VValdemaro Magnus bellum denunciaret; ex eo ingravescens dissidium armis utrumque commisit. Exercitu ex Danis & Germanis, quantum potuit, collecto Magnus ingreditur

occidentalem Gothiam, palam jactans, se vel non vitam, vel regnum Suediæ habiturum. Quo comperto VValdemarus in risum solutus, cum minus quid ac regnum obtenturum, dixit. Ipse quoque non segnius ingentem exercitum colligit, sed vagum, solutum & infelicem; quia certo duce & imperio carebat. Nec melius evenit res VValdemaro, quam, dum securus in Gothiæ occidentalis villa Hofua desidet, à fratre cum exercitu profligari & vinci. Victor authoribus sua dicta cum exprobratione fortunæ reddit: *Se venisse ut fractos cacabos reficiat.* Quum rex otio somnoque deditus, & regina ludicro latrunculorum intenta; quasi vel nulla, vel non infesta aut seria foris arma essent; uterque in hostium manus incidisset, nisi quidam equitum, qui ex pugna ad regem festinabat, ut sibi ab instante periculo caverent & curatius agerent, monuisset. Rex tamen ignavia an imprudentia, & à suis desertus, quos ipse deseruerat, ad Vermelandos fugam capeffit. Magnus confestim mittit expeditos, qui fugientem persequantur. Isti corpus molliter curantem in villa quadam occupant, & ad Magnum adducunt. Vbi in conspectum ejus venit, orat, *ut fraterni affectus memor, benignè secum agere velit. Se regno ei concedere paratum, si saltim possessio paterna incolumis & propria ipsi maneat.* Respondet Magnus: *Se non oblitum fraternæ charitatis, nec unquam ad hæc extrema deveniturum, nisi rex ab uxore instinctus, tam infesto ipsum odio & contemtu prosequutus fuisset. Se tamen magis quid se deceat, quam quid illi admiserint, nunc in consilio habere; nec jure victoris, sed humanitatis lege in regem usurum.* Extemplo procures advocati pacem inter eos faciunt his legibus: *ut obliterated injuriarum memoria Magnus VValdemaro Gothiam cedat, sibi Suediæ ditiones & imperium reservet.* Atque ille, quæ ejus animi moderatio fuit, parte contentus erat, modò integra & sarta inter illos concordia stetit.

MAGNVS LADVLÅS

1277. emoto VValdemaro, rex Sueonum renunciatur. Inde animum ad conjugium adijcit, ut ex legitimo toro familiæ regniq; firmamenta quærat, Illud contrahit cum

eum Helvvige Gerhardi Holfatiæ Comitiss filia, præstantis animi virgine. De cetero apparat bellum adversus Ericum Danicæ regem, in ipsum & Suecos moturum, ob debitas nec solutas pro stipendio equitum in Dania conductorum sex mille argenti selibras. At rex prævertit hosti & Scaniam atque Hallandiam cum expedita manu petens, ingenti istas provincias incendio populatur. Ad pontem Rignam ulteriori excursione prohibitus, in Sveciam cum præda revertit. Hac solutione male contentus Ericus, ultionem & arma parat. In partes etiam venit VValdemarus, hostium an proprio consilio. Certè in novam spem accessione virium arrectus, *se vel totum vel nullum regnum habiturum*, haud occultè jacit; recens pactum & legem pacis ex occasione violare promptus. Aestate proxima advenientibus Danis, & per Smalandiam ferro flammaque grassantibus occurrit Magnus; & VVsonem Caroli bellis spectatum virum cum expedito agmine hosti adversum mittit, qui in Verendia otio & comotationi se dantibus, quietem & convivium turbat; eosque opprimit ac propulsat. Præter vulgum militum, nisi qui diversi aufugerant, in captivitatem redacti sunt Palmo Albus & Benedictus de Alsnö, virtutis fama & dignitate conspicui. Sed mox sub fide Suder copiam exacto anno revertendi, in Daniam dimittuntur. Anno sequenti VValdemarus conjunctis cum Erico copiis occidentalem Gothiam ingreditur, animo laceßendi Magnum ad apertam pugnam, bellique fortunam tentandi. Sed ille subsistens prælii copiam non facit; incertum an viribus diffusus quiescere, vel mora ferociam hostis infringere, sive humano sanguini parcere destinarit; & maluerit, si non aliter fieri posset, ab hoste ipsoque fratre simul, quam à se provincias VValdemaro tributas diripi. Postquam Magnus ejusque exercitus se isthic non ostendit, Ericus & VValdemarus prædâ onusti in Daniam regrediuntur. At proceres VValdemarum ob perturbatum à se regni statum, cui tamen antea renunciasset, ob libidinem aliaque facinora regno abdicant. Ad præcavendum plura belli mala, amicitiam inter Magnum & Ericum conciliant: dum deducta damni æstimatione, quatuor mille selibras argenti, residuum æs alienum

Erico persolvi convenit. Restituta pace, rex non solum or-
 nandæ, sed tutandæ quoque patriæ, militiæque necessaria
 prudenter in otio meditatur. Idcirco belli peritos ex quocun-
 que loco, magis æstimata vritute eorum & solertia, quam
 gente, præmiis evocat. Nec tamen suos domi negligit, quot-
 quot idonei essent; etsi belli transmarinas artes doctrinæque
 studia non æquè omnes eâ ætate edocti. Quicumque verò
 iis imbuti erant, etiamsi obscuro loco natos aliis antetulit.
 In hoc tamen reprehensionem non effugit, quod in quos-
 dam extraneos obsequio grassantes propensior esset. Ete-
 nim vitio dabatur regi, quod spretis nobilibus regni, qui
 armis & fide nulli cessuri essent, extraneis præcipua munia
 crederet. Sed ejus rei fructum nuper comperisse in duobus
 Danis Porfio & Ingemaro, hominibus insolentibus. Por-
 sium ex Dania ob enormia facinora proscriptum, in eum
 amicitia gradum à rege admissum fuisse, ut ei intima con-
 silia & arcis præfecturam crederet. Hanc verò gratiam regi
 retulisse, ut in arcem sibi commissam invitato regi manus
 in mensa injiceret & compelleret eum arcis Ladosiensis op-
 pignoratione regi Daniæ pro residuo stipendii debito ca-
 vere, fidemque juramenti de non ulciscendo dare. Nec
 minus in gratia fuisse Ingemarum adfinitate regi junctum,
 fortunæ & inde animi elatione immodica spirare, atque in-
 digenas contemptui habere. Maximè Folchungos malè
 habebat, quod etsi genere inter primos, in republ. nulli
 fermè essent; postpositi vel extraneis, vel humilioris ortus indi-
 genis, si hos quædam virtutis, aut literarum prudentiæque
 fama, & forte mendax commendaret: quum tamen ex more
 majorum suo ordini proximus à rege deberetur honor. Hanc que-
 relam ipsos ad regem detulisse, quidam scriptores me-
 morant. Alii per antistites Iacobum Vpsaliensem & Be-
 nedictum Lincopensem, quos autoritate sua plus apud
 regem posse sibi persuadebant, quam ipsos, ex ante-
 actorum & vitæ suæ memoria forsan invisos. Adeunt ergo
 regem, petuntque ut, *quamvis ad nominis sui regni que ex-
 istimationem quandam pertinere credat, etiam peregrinis apud
 se locum esse, ita eos ornet, ut id citra regni legis, veterum in-
 stituti & patriæ fraudem sit. Non deesse nec desore viros Sveones,
 qui magis ad arma, fidem & libertatem, quam ad compositos ser-
 mones*

*mones & serviles blanditias apti, fortunas suas ac spiritum pro regis salute profunderere non detrectent. His alienigenas præferri plus invidiæ, quam gloriæ habiturum. Certè sibi ludibrio, nec regi regnoque usui fore. Equidem haud parum referre, non solum qui sed etiam quorum negotium coram rege, & qua ratione agant; vel præsens exemplum documento fuerit. Regem utique decebat suos à contemptu vindicare, & in honoribus conferendis præcipuam dignorum civium, ex regni communique gentium consuetudine rationem habere. Nec se illud præternuisse, ipse in subiecto responso indicat. Cærerum regis animum non tam liberior notio, quam illud offendit, quod, pro quibus potissimum intercedebatur, Folchungi, licet majorum imagines & merita jactarent, ab avita virtute plerique desciverant, ocio, voluptati, turbis & ambitioni servientes; & nihilominus lingua animisque ferocibus virtutis præmia deposcebant. Itaque rex aliquanto commotior, illis hac oratione respondit: *Quæ à me desideratis, ea sunt hujusmodi, ut ultrò absque ullius monitu exsequi paratus sim. Si enim secus facerem, non rex sed inimicus subditorum meorum habendus essem. Vnum tamen animo vos mecum reputare velim, hanc nostram dignitatem & regnum magis ingeni, prudentiæ & virtutis insignibus, quam ignavæ nobilitatis imaginibus decorari. Ipsi satis compertum habetis, esse in nobilium ordine, qui tamen vivunt, ac si sua tantum causa nati essent, sibi & ventri indulgentes. Nec aliud ad commendationem sui posere possunt, quam suæ stirpis nomina & majorum gloriam; qua tamen se dignos non effingunt. Certè longè majori cura sui decoris nos, quam ipsi tangi videntur. Illud autem decus & existimatio nobilium est, si recte judicamus, inconditos mores exuere, pravas cupiditates fugere, egregiis facinoribus & bonis artibus ad claritatem eniti. Nulli vim adferre; sua servare; aliena non rapere; nihil contra fas & honestum vel animo audere, vel manu patrare. His nobilitate dignis curis nunquam honorem suum detraximus. Proinde si illi ob utrumque splendorem aliis præferri quærunt, studeant aliis quoque virtute antecellere, aut saltim æquare; sibi quoque persuadeant, me eo imprudentiæ nunquam prolapsurum, ut majora præmia desidiosæ quorundam nobilitati, quam industriæ ac virtuti, personis, quam meritis deferam. Hoc regium responsum nonnullorum ex Folchungis animos ita affecit, ut tacito pudore suam ipsi casti-**

gantes inertiam, in posterum liberos suos aut sacrarum aut politiorum literarum studiis, aut militiae artibus excoli operam darent, qui suo tempore ad honores profecti, utilia patriae instrumenta se probarunt. Alii verò, quibus animus prava cupidine transversus agebatur, quod cum probro tanquam indigni rejecti fuissent, adversa patriae consilia secum animo agitare, & composita turbare cæperunt. Ingemarum

1280. Nicolai gente Danum, de quo supra diximus, cui rex cognatam suam Helenam matrimonio locarat, adfinitate regia nixum, supra reliquos se attollere moleste ferebant. Itaque hominem *modestiae* monent, *nec aliis qui genere & industria se non superiores, certè nihilo inferiores ipso sint, arroganter se præponere; nisi malum sibi dari velit.* Sed quum ab Ingemaro non mollius quam à rege responsum accepissent, ad inexpiabilem iram sibi laceffiti visi discedunt, justæ, ut putabant, vindictæ occasione invigilantes. Factum verò, ut Ingemarum reginam Helvvigem in Gothiam occidentalem ad urbem Scaeram comitaretur. Eodem Folchungi Iohannes Philippi, Iohannes Caroli, Amundus Turonis & Philippus de Runeby certatim convolabant. Hi, quod animo conceperant, verbis haud dissimularunt, *se effecturos, ne deinceps omnis gratia & dignitas in extraneorum dominatum concedat, neu Suecana nobilitas aliene superbiae u'tra ludibrio sit.* Quare subito impetu in diversorium Gerhardi Comitis, qui ad filiam & generum nuper visum venerat, irrumpentes, Ingemarum sævè trucidant. Gerhardum injuriarum eos postulantiem, quod peregrinus esset, in arce Ymseburgensi in custodiam condunt. Reginam fuga periculo subtrahit. His patratæ, cum VValdemaro conjuncta manu ad arcem Iönecopensem expugnandam properant. Hujus facinoris atrocitate mox evulgata rex non leviter, ut res erat, perturbatus, quid in tam insolenti tantique discriminis casu facto opus esset, animi dubius hærebat. Istam Folchungorum vim, tot opibus, amicitiiis & clientelis subnixam, palam & absque reipub. motu subito contundi haud facilem intelligebat. Et tamen tam audax & improbum facinus impune dimitti, ad maiorem proterviam ac licentiam authoribus vires & aliis animos daturum, haud è re fore. Idcirco in præsens iram recondere, & astu rem agere tutius visum; donec par-

tibus

tibus separatis, eorum quoque consilia diffuerent, & authores pœnæ opportuniore essent. Ut autem in cautiores fallerentur, eorum operam & fidem rex in speciem prædicabat: *quod ante in dubium devocasset, sibi jam compertum, ipsi strenuos & patriæ amantes cives esse; quum exotico insidientum, generosis animis haud ferendam, tam fortiter ultis sit.* His verbis mitigati, copias & Comitum dimiserunt. Blandis insuper literis & nunciis rex credulos allicit. Sed ubi accessere, factionis principes capite plexi sunt. Aliorum consciorum bona proscripita, alii specie honorum longius amoti. Hac ratione Fo'chungorum opes animique fracti, nunquam postea se commovere ausi sunt. Sub hoc ferme tempus actum est in comitiis præter alia *de regni bonis*, quæ Vpsalientem possessionem, à loco sedis tunc regni veteres appellabant, *augendis*: *quum prisca coronæ fructus*, authore Ingone primo, alias Frothone, huc destinati, *istius temporis regni dignitati & aulæ tuendæ non sufficerent.* Indecorum verò esset, *regiam ad private fortunæ angustias redigi.* Petita trium dierum consultatione, decretum est ab ordinibus, *ut principes regni lacus, flumina & sinus inde emanantes, silvæ majores & montes metalliferi cum eorum fructibus pro rata, & prædiorum census dicto usui attribuerentur.* Instituebatur itidem universæ regni terræ inspectio & limitum distinctio: ut quid regis, quid coronæ ac subditorum esset, evidentius ac definitius liqueret. Dissidio inter Magnum regem Suediæ & Ericum Daniæ componendo, amicus congressus ad litem regni inter occidentalem Gothiam & Scaniam ab utroque rege celebratus est; in quo convenit de die solutionis quatuor mille selibrarum argenti puri, cum oppigneratione castri Ludosiæ; & ut nova pax nuptiarum inter Magni filium & Erici filiam pactis firmaretur. Inter cætera nobilibus & aulicis sueta ludicra, equestris decursio istic instituta est, in qua palmarem laudem Erengisus Plata tulisse fertur. Deinceps ad statum regni cum consilio & consensu senatus ordinandum Magnus accedit; & ubi opus erat, medicinam facit. *Ab agricolis vetat quidquam ultra solitum exigi. Si invitis extorqueatur, pœnam publicationis prædiorum fore.* Utili sane instituto & desideriis atque ingeniis incolarum attemperato, qui ritè imposita tolerant, si justos habeant

dominos, & vis absit. Latæ quoque leges de cursu publico, & tabernis ac diversoriis ad vias publicas exstruendis, ubi viatoribus ad victum necessaria pro æquo pretio præbeantur; exemptis tamen ab hoc onere sacri ordinis & nobilium prædiis. Ne quis capiat gratis, ut antea, veredos à rusticis, nisi volentibus, aut jussu & diplomate regio; nec una vice plures duobus. Litem, si qua inter peregrinantes & rusticos oriaur, Tetradis iudices, ut vocant, arbitrari jubet. Salutaribus institutis & immunitatibus opera fodinarum metallicarum stabilivit. Leges Birgeri de pace sacra, forensi & domestica tuenda ratas quoque esse iussit. Tam severus equidem iste rex ac industrius pacis publicæ & securitatis subditorum custos erat, ut pessulo solum ligneo januis horreorum ad prohibendum pecoris ingressum, obdito, regia disciplina ac justitia pro fidâ serâ & clastro adversus improbos & vim prædonum ac furum esset: inde cognomentum *Ladulås* patriâ linguâ, quod est *horreorum sera*, tulit. Cum jam ad senium vergeret Magnus, patriæ suæque domui etiam in ventura tempora consultum ivit. Eâ re filium majorem natu Birgerum in spem successionis à proceribus eligi, adhuc se vivo Scheningiæ facit, & matrimonii pacta inter eundem & **1288.** r gis Daniæ filiam rata haberi. VValdemarus autem Magni frater tranquilla miscere non desistens, instar indomitæ seræ inclusus, & in custodiam arcis Nycopensis traditus est. Eodem tempore rex Magnus arbiter legitur ad dirimendum gravissimum inter reges Daniæ & Norvegiæ dissidium, quod ex utriusque voto peregit. Tam æquus enim erat in componendis Principum controversiis, ut etiam pars victa ejus integritatem laudaret. Concurrit cum hoc tempore inter VVifbyenses cives & vicinæ terræ colonos tumultus & motus bellicus, ob vectigal insuetum illis ab urbis magistratu impositum. Quibus à rege sedatis, multa quingentarum puri argenti selibrarum cives plexi sunt, ob temere motum quietæ civitatis statum, & quod non impetrata à rege venia atque auctoritate publica, vectigal à colonis exegissent, urbemque **1289.** muris cinxissent. Rusticis pœnæ loco injunctum, ut cujuslibet territorii agricolæ suis impensis exstruerent turrim vel propugnaculum in mœnibus. Ita muris urbs circumdari cæpta, decennio opus expletum videt. De studio divini cultus & templis Holmiæ alibique à Magno exstructis, de decima-

rum constitutione aliisque quum historici Ecclesiastici ex professo agant, in aliena operam meam non mitto. Hoc satis sit dixisse, quod excellens inerat animo pietas, qua sacra eorumque administratores profecutus, summopere contendebat, vicinas gentes sua in cætum Christianum ejusque doctores liberalitate superare. Post tredecim annorum imperium, fatalem excessum instare prævidens, suprema ordinavit. Proceribus civilem & privatam concordiam, ut firmissimam & proximam pietati regni custodiam commendavit, filios suos in tutelam Torchillo Canuti principi senatus usque ad maturam ætatem tradidit. His ordinatis placidè decessit. 1290. Civives intimum erga regem amorem & extincti desiderium vel eo contestabantur, quod defuncti corpus suis ipsi humeris ex insula VVisingiana Holmiam duodecim dierum viâ deportarent. Sed animis perpetuam virtutum ejus memoriam tulere, posterisque tradiderunt.

BIRGERVS MAGNI F.

PATRIS successor ante consensu monstratus, sed ob lubricum ætatis, vix enim undecim annorum erat, vicaria regni jura Torchillo Canuti R. Marscho, ut vocant, ex regis & procerum destinatione, interim commissa est. Hanc ille tanta fide, cura & prudentia gerebat, ut patrem simul & rectorem repræsentare videretur, omniaque sub ejus imperio domi tuta, prospera & pacata essent. 1291. VValdemaro laxiorem custodiam accuravit; filio tamen ejus Erico in consortium pænæ, & Holmiæ in custodiam dato; metu an societate paterni flagitii. Sed brevi VValdemarus decessit. 1293. Adversus Carelios & Ruthenos, Sueciæ limitem infestantes, arma Torchillus sumit. Careliis perdomitis, ad Christianam religionem conversis, & in ditionem Sveonum reductis, ut in posterum in fide retinerentur, & simul munimentum adversus Ruthenos & Sarmatarum impressiones, arcem urbemque VViburgensem istic condit; nunc nobile 1294. Careliæ emporium & caput. Ruthenis castrum Kexholmiam adimit. Quod tamen sex dierum fame expugnatum recuperarunt. Post aliquot annos nuptiæ Birgeri cum virgine 1193. Marta sive Mæretha regis Daniæ Erici filia, ab Helvvige Magni

Magni Ladulās uxore liberaliter educata , Holmiæ solenniter celebrantur , datis sponsæ in dotem Enecopia , Fiedhundria & Huseby in Trögda. Sponsa verò nullam aliam expetit dotem , quam ut Magnus Algothus , iudex occidentalis Gothiæ , pro quo intercesserat , liberaretur carcere : cui cum fratre Rorico inclusus fuerat à Magno rege , propter raptam à Folchone ejus filio & in Norvegiam abductam Suantopolchi Pruteni , liberalitate in sacra clari , filiam , quæ tunc desponsata erat Davidi Torstani F. Daniæ primati. Hic laudabant Sueones reginæ animum studio pecuniæ alienum , & humanæ calamitatis miserationi promptum. Post nuptias , classis centum & undecim navium , ut quidam annales ferunt , expeditioni adversus Carelos & Ruthenos accincta est , administrante militiam Torchillo. Qui istam classem secundo vento traducens ad Careliorum fines inter duo fluenta Nivam & Nigram , in confinio Moschorum arcem Landsronam exstruxit : ut esset propugnaculum & receptaculum militum adversus Russos. Eam non semel aggressi sunt expugnare hostes , sed incassum. Quamvis enim Rutheni cum triginta unius millium exercitu , in navalem & terrestrem distributo , Succos adorirentur , & primum classe in mari albo , ut vocant , quod Carelios à Russis dividit , atque naves Sueonum inflammare allaborarent , immixtis ratibus materiam igni concipiendo aptam supportantibus ; arte tamen & industria Torchilli huic malo obviam itum est. Is enim palos in flumen quæ transeundum hosti erat , occultè defigi curat , qui rates istas igniferas in occursum demorabantur. Hoc inceptum cum frustra esset , hostes navibus exscendunt , & subita impressione in nostros facta , terrestre prælium eoque victoriam tentant. Sed ab Vplandis necessario subsidio instructis ita excepti sunt , ut major eorum pars reditus oblivisceretur. Pluribus enim cæsis , reliqui capti , aut in fugam coniecti sunt. Supererat equestre hostium agmen , quod uno loco subsistere impatiens , circumiacentia populabatur. Ex his unum Matthias Ketelmundi , vir strenuus , disceptandæ

ceptandæ belli fortunæ , bonâ imperatoris veniâ ad duellum provocat. Sed quum nullus animum congregiundi haberet , illis tanquam vecordiæ & ignaviæ , sibi velut confessæ ultrò victoriæ ac fortitudinis famam quæsit. Mox sive pudore sive desperatione fortunæ , desertis castris raptim abierunt. Torchillus autem præfidiis Landscronæ impostis , ejusque curâ Stenoni commissâ , in Sueciam revertitur ; publica gratulantium voce de felici successu redituque , imprimis de recens nato Birgeri filio exceptus. Interim Matthias Ketelmundi vicina hostium loca deprædatur. Cæterum qui in præsidio Landscronæ erant , ex cibis madore parietum recens calce illitorum æstuque corruptis spasnum & scelotyben (scörbucum vulgò vocant) contraxerunt , morbos tam infestos , ut vi eorum dentes soluti inter comedendum exciderent , multisque mors præsens veniret. Reliqui minus valetudine affecti , fugaque sibi salutem petentes , arcem penè vacuum reliquerunt. Quibus incommodis occurri potuisset , si ex quorundam consilio ægroti in tempore aliò translati ; & salubri curâ ciboque refecti fuissent. Rutheni verò hac occasione usi , vires instaurant , integrique debiles & exhaustos invadunt. Quod ubi nostris compertum , viginti milites explorandi causa emittunt. Qui dum cognito hostium adventu in castra reditum parant , insidiis validorum ad Åminna circumfusi , eorum tamen agmen ductore Stenone perrumpere ausi sunt. Equidem ut animalium robur inter extrema intenditur , quum vndique periculum circumstat ; ita hi , necessitate animos acunte , contentius pugnant , atque instar leonum atque urforum in obvios ruendo & cædendo feruntur , viamque sibi per medios hostes manu nec sine decoris vulneribus aperiunt , atque ad suos evadunt. Reliqui in arce superstites , à tantis copiis pauci magis obruti quam cæsi occubuerunt , à viribus non animis defecti. Præ cæteris fortiter fecit Torchillus Amundi. Quidam incendio , plures morbo suo , quam ab hoste victi vel capti sunt. **Carolus Haquinus** gente Suecus ,
sed

sed Ruffico habitu forfan hostem fallere conatus, dum in cellam arcis, incendii fugá tendit, ab uno contubernalium, ex amictu Ruffum esse non mentiri credente, obtruncatur. Alii qui eadem caussa in cellas se abdidierant, acriter in hostem adversum pugnantes, inde propelli non potuere, donec Ruffi deditioem pacifcerentur. Qui itidem Landsronam occupantes, eam á fundamentis diruerunt. His ad finem ductis, 1311. Birgerus jam ævo maturus, insignia regni Sudercopiæ capessit; equestri honore ornans fratrem VValdemarum; cujus etiam nuptiæ cum filia Torchilli Canuti tunc fuere. Nec longo post intervallo Torchillus secundas nuptias cum filia Comitis Saxonici de Ravensburgo habet. Quibus peractis, à regis fratribus petit, *levari cura eorum, quod etate & animo pares negotiis, in posterum ipsi rebus suis superesse possent; ille verò senio & laboribus fessus, oneri non sufficeret. Aut si vellent aliquem rebus suis apponi, alium viribus & etate pollentioem in sui locum sufficerent. Se nihilominus eorum honori pro virili servitutum.* Hoc ejus desiderium Principes non inviti accepisse visi, jam hæreditarias possessiones & ditionum regni partem, qualem solent regum filii, expetentes ac potiti, suæ spontis de cætero esse velle præ se ferunt; absque certo tamen responso Torchillum dimittunt. Interim ille á rege non solum in suo munere stabilitur, sed etiam majori armatut authoritate: ut ad arctiorem regis partibus fidem obstringeretur. Hanc ejus potestatem suspectam & invisam habentes Duces, inito cum amicis consilio, moderatorem rerum sibi capiunt Ambernium senatus regni principem. Ceterum regni status ad hoc incolumis, ista mutatione non parum inde labefactari cepit. Etenim fratrum animi in discordiam trahebantur, & Torchillus, ut quidam sunt authores, deinceps regis magis quam regni commodis studebat: ut regem sibi devinctiorem redderet, fastumque & cupiditatem elatæ ac sumtuosæ uxoris, si posset, expleret. Vnde ad nova onera subditis imponenda regem incitavit, specie supplendi opes fisci, divisione hæreditatis inter fratres attritas. Super alia partem decimarum, quæ pauperum subsidium erat, ad sexennium in suos usus vertendi, regi authorem fuisse perhibent. Hoc quum autoritate sua cum collegis inhibitum venisset præsul

Vpſaliensis Nicolaus, & monuiſſet Torchillum, *ita regis ut letui conſulere, ne fama ejus avaritiæ labe inquinaretur, & cujuſvis principii nomine vilior haberetur: ipſam verò remp. in discrimen adduceret*, Torchillus tam liberam commonefactionem indignè ferens, perſuaſit Principi antiſtites in vincula dare, niſi ſubito diſceſſu malo caviffent. Hinc, quantam antea laudem bene adminiſtratae reip. tulerat, tantam poſtmodo invidiam ſibi conſlavit; & quamvis jam prope abſeſſet à vitæ fine, tamen haud ipſi abſque offenſione reliquum ætatis tranſigere contigit. Interim Magnus Birgeri filius ordinum conſenſu ſucceſſor patri deſtinatur. Mox in nervum erumpit diſſidium inter regem Birgerum & fratres ejus Ericum atque VValdemarum, quod ſedecim omnino annos male concuſſit rempublicam. Hoc ita cæperat. Torchillus 1304. regem cum fratribus invitavit in arcem ſuam Aranäs in Gothia occidentali ſitam, & ſplendidiſ epulis excipit. Quibus finitum quum jam diſceſſum pararent fratres, rex eos revocat, & ex ſuſpicionem, ſive cujuſcunque rumoris aura, ſibi gnarum, ait, eos peregre extra patriam cogitare; nec minus adverſus ſe quam regnum hoſtilia moliri. Idcirco velle, ut ſi tuto diſcedere cupiant, literis jam in hoc conſectis, addito ſigillo, ſubſcribant. Principes ſe in anguſto eſſe cernentes, dum multa ad ſe expurgandum dicere tentant, non auditi conſeſtim ore ſcriptiſque tabulis jurare adiguntur, *pedem extra patriam non moturos, nec aulam ingreſſuros niſi juffu regis, nec cum majori comitum aut familiae numero, quam rex deſiniat. nihil ſe in regni, regis aut domus regiae ſalutem machinatos per ſe, vel aliorum opera & conſilio*. Ad has pactorum leges Torchillus ſi non ſuaſor, utique diſſimulator fuit. Potuiſſet enim, quâ dignatione erat apud regem, ſe interponere, ut purgatione criminis admiſſa, in gratiam regis reciperentur. Sed ille poſtea quoque, reſtitutis fratribus, velut author iſtius præcipitis conſilii inſimulabatur: quod ipſi malo fuit. Ex intervallo aliquot dierum iterum adeſſe juffi in inſula VViſingiana Ericus & VValdemarus, vt novis criminationibus reſponderent, VValdemarus regis fidem ſuſpectans, non accedit. Solus Ericus paucis miniſtris ſtipatus advenit, regem ſolita humanitate & officio proſequitur. Sed ille nihil iſthæc moratus, torvo obtutu eum excepiſſet, & ſtatim aliquot criminatione-

minationum capita, in eum recitari jubet: quod contra regis edictum extra regni limites comitatum exibi curat: quod perditiones armata manu iter habens subditis vim fecerit: quod famulus ejus, regiae ingressu prohibitus, colaphum regis janitori impegerit: quod aulae suae magnificentiam regiam superarit, sibi in fastum, ostentationem & immodicas spes, regi in dedecus, invidiam & metum.

His perlectis, ubi responsum parat Ericus, iterum cum indignatione à rege repellitur, unà cum VValdemaro indicta causa proscribitur, in publicum addictis eorum bonis. Illi primo in Daniam ad Ericum affinem; ubi parum à rege accepti, magis Birgero quam ipsis favente, inde in Norvegiam ad Haquinum regem confugiunt. Ejus humanitate & opibus adjuvantur, castellis Nyklaburgo, Kungella & VVardbergo illis fiduciario jure & in receptum datis. Vnde graves sæpe excursiones in vicinos Suecos & Danos fecere. Quin Haquinus ipse castella ægrè à possessoribus, etiam pace inter hostes jam factâ, recepit. Tandem cum se fratres armis & direptionibus defatigassent, intervenientibus amicis, ab exilio in pristinum restituantur statum, concordiam cum Birgero pactâ,

1305. facti invidia in Torchillum, ut authorem ejus postulatum, redundante. Citius enim inter Principes offensos, quam inter illos & ministros eorum etiam conspectiores convenit. Ipsi reconciliati plerumque discordiæ & odii culpam in hos, tanquam dissidiorum faces, aut suspectos exonerant, eorumque sanguine expiant. Itaque Torchillus ob criminationem & proscriptionem Principum, velut ipso instigante factam, ob turbarum regni, & tutelæ non fideliter administratæ insimulationem, Holmiæ capitis supplicio, obscuratâ me-

1306. ritorum gratiam, afficitur. Filia itidem à matrimonio Ducis VValdemari disjungitur obtentu cognationis spiritualis, ut vocant; quæ tamen inde jam ab initio nuptiis impedimento non fuerat. Sed calamitas patris etiam familiæ fortunam adflixit: ut subducta columna partes domus secum in ruinam trahit. Hisce nondum exsatiata fratrum odia stimulant eos ad injuriam sibi factam, in ipso quoque rege ulciscendam. Dum faciunt nuptias quibusdam famulorum suorum in prædio suo Bielbo, clam emittunt expeditos milites ad regem insidiis inopinatè circumveniendum. Ipsi duces ex

tus sui antegressi, in Hatuna, olim aula regum, postea regiae amœnitatis secessu, regem cum regina & regia familia deprehendunt capiuntque. Nisi quod regis filius Magnus industria famuli Arvidi Smalandi in Daniam ad regem Ericum incolumis abducitur. Birgerus autem Nicopiam traductus, in arctam custodiam traditur, cetera honestè habitus. Interim Holmia per Matthiam Ketelmundi Ducum auspicio expugnatur, totumque adeo regnum ultrò cedit Erico Birgerus. Dum ille sub custodia tenetur, Ericus rex Daniæ, affinis ejus, non semel cum ingentibus copiis huc accurrit animo liberandi eum. Sed accinctis ad occursum Principum copiis, & tandem induciis conventis, negocium in amicam disceptationem rejectum est, primò in comitiis Srebroensibus, dein Nicopiæ. Re satis agitata decretum est, regem 1307. è custodia dimitti, eique tertiam partem regni, cum insula Gothlandia dari, duas reliquas partes Erico & VValdemaro attribui, præteritatum offensionum oblivione juratò promissa literisque firmata. Hæc compositio biennio post iteratur in Dania Helsingburgi, pacis arbitris Erico rege Daniæ & fratre ejus Christophoro, Gerardo Holsatiæ & Henrico Megapolitano Ducibus. Quam fida verò concordia speranda esset ab animo in vindictæ occasionem intento, in proclivi est divinare. Fratres Ericus & VValdemarus specie devotæ peregrinationis exterar oras perlustrant, ad invidiam declinandam, & Principum amicitias, copiasque è reparandas. In patriam exitinere reversi, matrimonium Ericus cum filia Haquini regis Norveg. VValdemarus cum Erici regis Norveg. jam defuncti filia pactum consummant. At rex 1312. Sveonum Birgerus excurrit paullum ad Gothlandos vel VVisbyenses, otioque se istic oblectat. Cum urbis civibus agit, ut ipsi tantum spatii in foro piscatorio concedant, quantum pelle vitulina contegi possit. Illi faciles ad tantillum loci dandum esse. Sed rex pelle ad exemplum Didonis, in minutas partes dissecta, illic extruit amplam domum, postea ex hac occasione *domum pellis vitulinæ* dictam, regum Sueciæ diverforium; donec rex Ericus arcem in urbe conderet. Ita domus ista mercatoribus loco tribunalis & conventus publici, burfam vulgò appellant, cessit. Non diu post insurgere cæperunt adversus Birgerum Gothlandi, ex impatientia novi 1313.

& insoliti tributi. Dum eos armis coercet & invadit rex, cæsus sub corylum confugit & delitescit, quæ inde regis *Corylus* appellari meruit. Istic à rusticis comprehensus ferme trucidatus fuisset, nisi ad unius deprecationem salvus abiisset; quem postmodò multum ornavit. In occidentali Gothia quidam motus à colonis duce Buggio excitatus, mox tamen authore sublato sedatus est. Sed hi parvi motus, majorum præfagium fuisse videntur. Inprimis ingens id temporis per Suediam fames & pestis, pluvia sanguinis ad Ringstaholmiam, & Motalæ amnis rapidissimi sistens cursus, atque

1316. que paucis ante annis spectatus cometa, propinqui mali tristes fuere significationes. Ericus & VValdemarus Nicopiam tendentes invisendi fratrem regem causa, ab obvio quodam milite *sibi cavere ab offenso olim rege* monentur. *Se fando accepisse, si accederent, ipsis malo fore.* Sed illi *in malam rem abire* jubent *vani rumoris authores, qui non nisi dissidia inter fratres serere querant.* Ad eò jurata regis fide confisi, infelicitè decepti sunt. Ingressi aulam, à regè & regina, acceptam injuriam magis animo quam vultu condentibus, perbenigne excipiuntur: eò ipsis gratiores, quod non ambitione & paratu quodam allecti, si fortè dolus sic animadversus declinaretur; sed sponte & simpliciter in castes incurrerent. Omnium vultus, verba, facta ad hilaritatem & humanitatis speciem comparata erant. quin & in aulæ ministris quæsitissima officia, lætitiæ, blanditiarum & urbanitatis regię imitamenta: ut in aula ad unum vultum & animum reliqui solent componi. Sed insidiæ majores quam quisquam arbitratus esset, sub personatâ comitate tegebantur. In mensa Duces regio apparatu, opiparis dapibus & poculis rorantibus accepti, nesciebant miseri istas extremas fore epulas, ferali mox fatalique fame in scædissimo carcere luendas. Extracto in noctem convivio, cum somni tempus instaret, in hospitale cubiculum splendidè exornatum deducuntur. Famulorum extra aulam in oppidi diversoria distributi, specie commodioris dominorum quietis; sed reverà ut domini in angustiis deprehensi, omni humano præsidio nudarentur. idque consilio Iohannis Brunconis, qui insidiarum scenam vnà cum reliquis instruxerat. Media nocte dum vino & sopore graves altum stertunt, nihil mali suspicati, subito impetu

petu & armata vi in cubile milites irruunt, frustra repugnantibus manus immittunt, atque ex liberis mox captivos è cubili protrahunt. Ita qui hospitaliter accepti erant, hostiliter extruduntur. Quin ipse rex & frater, nefariè rupto redintegratæ amicitia vinculo sacramenti religione firmato, 1317. omnique sanguinis necessitudine exuta, compedes illis iniici & in carcerem rapi iubet, etiam miserorum calamitati illudens: *numquid meminissent ludum Hatunen sem. hunc nihilo meliorem fore.* Et cum dicto vinculis injectis, in altissimam, ipsis tenebris horribilem, arcis Nicopensis turrim detrusi sunt. Vbi tanta in eos immanitate utebatur Birgerus, ut abjectis in profluentem carceris clavibus, eos inedia, tardo & sævo mortis genere, conficeret. Dux Ericus post triduum non solum fame sed & plagis in defensione sui, vbi capiendus erat, malè multatus, & squalore carceris excruciat, decessit. Valdemarus post undecimam demum diem fame enectus est. Atrox istud & funestum supplicium fidem facit effati Corneliani: *Fermè acerrima proximorum odia.* Equidem ut mel nimis sumtum in gravem bilem convertitur, ita propinquorum conjunctio amorque in asperrimam degenerat iram & inimicitiam, si se maximè læsos putent ab illis, à quibus minimè promeriti videbantur aut expectabant. Inprimis si pietate & animi moderatione excussis, nihil nisi trucem ultionem cogitent. Hoc immani facinore adeò exacerbatum sunt animi civium, ut non solum id in patre, Holmia & tandem regni finibus excluso, sed etiam in filio Magno, paterni sceleris, uti existimatur, conscio persequerentur. Birgerus ab Erico rege Daniæ sexcentis equitum auxilio missis & à Magno Birgeri filio adductis, suisque copiis auctis belli aleam frustra tentat, à Succis, Canuto Porfio duce, Sudercopiæ cæsus pulsusque in Gothlandiam. At filius Magnus dum omni ope nititur patri laboranti succurrere, expugnata arce Stegeburgensi, quam infederat, & classe per Iohannem Brunconem ei submissa, sed incensa, tandem ad juratam incolumitatis fidem, in deditioem accipitur, Holmiamque deductus, causa cognita, nequidquam fidem publicam, & innocentiam suam absentiamque in Dania, cum pater ejus fratres custodiae mancipasset, obtestatus, in insula, quæ olim sancti Spiritus dicta, capitis supplicium subire coactus est.

est. Iohannes Brunco verò cum sociis facinoris , Vlfone Sualabeckio, Ludero Fossio, & VValramo, quod fuerant
 1319. à partibus Birgeri fratricidæ, extra urbem, qui à Bruncone hodieque nomen habet, capite plectuntur, corporibus eorum rotæ impositis. Defunctorum Principum corpora Holmiæ honorificis exsequiis in S. Nicolai æde condita sunt. Arx Nicopenfis ex detestatione admissi in ea tam funesti paricidii diruta & solo æquata est. Birgero regno patriaque ejecto, Matthias Ketelmundi princeps senatus & præfectus Sueciæ tempore interregni ob perspectas ejus pace belloque virtutes, & postea tutor Magni Ducis Erici filii constituitur. Post res domi compositas, armis petit Scania, ob suppetias Birgero latas, & ed tâ prope Morklangiam pugnâ, victor evadit, trecentis Danorum captis, reliquis in fugam actis. Birgero apud Danos à Christophoro rege præfectura Holbecensis & castellum Spicaburgum in vitæ subsidium indulta sunt. Ita rex fastigio suo in vilem sortem, sed culpâ suâ devolutus, alienâ misericordia vivit, & in exsilio dcedit: communi fato superbæ & sævæ dominationis, ut tandem ipsum feriat authorem; at eo turpius, si mereatur.

MAGNVS cognomento SMEEK

i. e. BLANDITIIS DELINITUS

Ducis Erici inedia à fratre extincti filius, adhuc infans, tres annos plus minus natus, ob meritorum avitorum memoriam, à Matthia Ketelmundi præfecto regni, ad Moraftenium
 1319. opportunè populo commendatur. Super humeros Matthiæ & in conspectum adstantis multitudinis elatus, ita movit omnes, ut rex Suediæ publica voce designaretur. Postea quoque à Norvegis ad regni gubernationem electus est: quum Haquinus eorum rex non alios hæredes quam filiam suam & hunc ex ea nepotem reliquisset. Gothlandi itidē suos
 1322. miserè oratores, qui regi sacramento dicerent. Hoc insuper adstruxit imperio Magni fortuna, ut Scania cum adjacentibus provinciis ipsi accederet. Quum enim à Christophoro rege Daniæ belli mole presso istæ provinciæ pro ingenti pecuniæ

niæ vi Gerhardo & Iohanni Comitibus Holfatiæ pignori obligatæ essent, nec ex pacto intra biennium æris solutio præstaretur, milites Holfati istic per præsidia dispositi adeò grassabantur, ut provinciales vim eorum & injurias apud Comitem criminantes, nisi opem ferret, se prope excidium esse quererentur. Ille simulac expungeretur debitum, ut se à vi hostium ipsi vindicarent, illis integrum fecit. Sed cum nec ipsi, nec rex Daniæ tanto æri exsolvendo essent, consilio habito obtulerunt Magno regi Suediæ Scaniam, Hallandiam, Blekingiam & Huenam pro septuaginta millibus argenti puri selibris redimendas. Ille quamcunque potuit inivit viam eas recipiendi. Dimidiam partem decimarum ecclesiæ Magnus in subsidium corripuit ad redimendam Scaniam, alteram partem suppeditarunt subdiri. Nec est quod quidam arguant Scaniæ & adjunctarum provinciarum alienationem, quasi injustam: quum Iohannes Holfatiæ Comes eas sibi solum pigneratas venundare non potuerit. Non enim cum solo Iohanne Comite Holfatiæ, sed, mox decedente Christophoro rege Daniæ, cum VValdemaro ejus successore & regni Danici senatu contraxere Magnus regni que Suediæ senatus: ut ex literis VValdemari liquet. Quod ergo deerat potestatis Comiti Holfatiæ oppigneratas ditiones alienandi (nisi ita convenisset) hoc suppletum & confirmatum est Scaniensium & vicinorum, item VValdemari & Senatus Danici consensu; & quidem hac severa lege addita, ut si rex VValdemarus rescinderet hunc contractum, ordines regni ipsi impune obniterentur. Unde manifestum fit, eum contra proprium factum ire non potuisse. Magnus igitur tot provinciis, & ipso Norvegiæ regno potentior, sub initia quidem imperii constanter egit & bene rempublicam rexit, præsertim Matthiæ Ketelmundi prudentia & cura. Ejusdem consilio Blancam 1335.
Gallicam Comitis Namurcensis filiam ex regia Valesiorum stirpe sibi matrimonio junxit: quæ ipsum parentem duorum filiorum Erici & Haquini, & trium, vel, ut quidam, quatuor filiarum fecit. Exstincto Ketelmundo, Magnus, quum esset triginta annorum, & jam dignos viro & rege spiritus capere debuisset, in vitia palam solutus, alia omnia egit.

à quibus tutoris Ketelmundi reverentia adolescentem retinuerat. Maximè spreto illorum consilio, quos præter ætatem fides & insignis rerum usus commendabant, istorum consuetudini se applicuit, qui rerum inexperti & cupiditatis ejus ministri rempubl. cum ipso præcipitem agebant. In 1348. Moschos fidei pacisque tunc parum observantes dum arma signaque moyet, primò feliciter ei res provenere. Arcem eorum validissimam, & veluti Moschoviæ clavem Orescham, Nörtheburgum nostratibus dicitur, occupavit. Sed quum gens astuta deprehendisset, quâ cupiditate capi facilis esset Magnus, eadem haud infeliciter invadunt. Quippe credulum & pecuniæ studio deditum fallacibus promissis de redimendo magna vi auri isto munimento & simul pace, decipiunt. Mox accitis Tartarorum & Lithuanorum auxiliis, promissum aurum in ferrum & tela convertunt. Rex in arctum à tanta multitudine redactus, & salutem pactioni debere se indignum ratus, alacritate & industria suorum ad flumen Nivam solum effodientium & viam ad mare aperientium evasit, relictis in arce præsidiis, ab hoste postea concisus, & arce recuperata. Quum de pace inter Svedos & Ruthenos regni que finibus istic regundis ageretur, Rutheni partem Careliæ loco limitum sibi restitui urserunt. Tandem ea lege pax inter regem Sueciæ Magnum & Georgium Novogardiæ Ducem conventa est, ut Careliam inter se dividerent, positis limitibus in Systerbekio & proximis versus boream istic locis. Domi quietus Rex, violata matrimonii lege in vagas, & , ut quidam volunt, contra naturam libidines aliaque dedecora se effudit, amicorum monitis & fulmine interdicti sacrorum Hemmingi antistitis Vpsaliensis nihil territus. Animus enim cupidine cæcus & vitiis obfirmatus, nec fida consilia, nec Dei metum admittebat; do- 1350. nec ipsa pœna supra caput stare. Gravis illa & communis pestis, scelerum ultrix, quæ passim orbem terrarum pervagabatur, etiam hîc ingentem hominum stragem dedit: unde, quod densaret funera, vel, ut alii volunt, quod intumescerent ægroti defunctique ceu veneno infecti, Digher dōden aut Swarte dōden sermone patrio dicta est. Paulò post sancitum est, ut unà cum mercibus regno revehendis, certa argenti signati vel non signati summa in usum cudendæ mon-

netæ fisco regio inferretur , pro aliis minutioribus numis permutanda , & pro quadraginta marcis una selibra argenti. Sequenti anno obiit præful Vpsaliensis Hemmingus , 1351. severus pietatis assertor & vitiorum castigator. Quod alias non videri possit pretium , tamen Academiæ causa tangam : quod exstruxerit amplissimas illas ædes , nunc in auditoria Gustaviana converfas. Quum Magnus nondum in melius suos mutaret mores , veriti regni proceres , ne secum rempubl. in præsentem ruinam daret , & ad novas aliorum spes cohibendas , in consortium imperii adsciscunt filium ejus Ericum. Pater impatiens socii filii , Benedictum 1360. Algothum nobilem , olim ministrum suum , Suediæ ducem constituit. Sed illum , quasi vitio creatum , Ericus ope subditorum expulit in Scaniam. quod regina Blanca tam acerbè tulisse fertur , ut ejus causa in Daniam proficiscens , VValdemari opes ad istum hominem restituendum , spe Scaniæ in ejus potestatem per artes redigendæ , sollicitaret. Eam conditionem lubens amplexus fuisset VValdemarus , nisi interim iste Benedictus in Scania ab Erico interimeretur. Historiæ Danicæ scriptores ipsum Magnum quoque cum regina & Haquino filio in Daniam ivisse , & rogasse opem VValdemari adversus Ericum tradunt. Quam si impetraret , se Scaniam ei redditurum promississe. Postmodò sumtis arbitris Alberto duce Megapolitano & Adolpho Comite Holsatiæ , res ita Enecopiæ composita est , ut Erico assignaretur orientalis & australis Gothia , cum Scania , Blekingia , Hallandia australi & diæcesi Aboensi ; Magnus verò sibi retineret occidentalem Gothiam cum Gothlandia , Hallandia boreali , Vermelandia , Dalia & Vplandia. Sed ut literæ de Scaniæ redemptione traderentur servandæ quatuor viris ex senatu regni , & quatuor episcopis : ad præcavendum , quod metuebant , ne in manus VValdemari redirent. Magnus tamen ut id faceret animum inducere non potuit ; à se , an Blanca sua persuasus. Eadem haud prius spatium iræ quietemque animo dedisse fertur , quam Ericum à patre quasi publici negotii causa evocatum de medio sustulisset. Adveniēti viperini sanguinis matrem , conscio patre , venenum filio miscuisse , communis rumor incessit. Equidem post viginti dies spiritum , quem olim dederat , immani feritate proprio

proprio filio elisit. Quidam suspicantur, aliàs naturali morte extincto Erico, ab adversariis ejus fatalem occasum parentibus afflictum esse. Alii à subditis interfectum tradunt, ob insolentiam insectantis homines & vim inferentis etiam in sacraria confugientibus; de quo tamen nihil in annalibus patriæ. Nec adeo verisimile fit, quem nuper elegerant cives regni consortem, de quo meliora quam Magno in spe habebant, quem ob virtutes præ Magno colebant, hunc tam subito commutato animo tam insolenter egisse, aut a subditis trucidatum & extinctum, cum conjugè & liberis periisse. Huic Erico debemus legem de pœna capitis in factiosos & conspirantes in senatum urbanum. Inter Magnum verò & regni proceres gliscit discordia: dum hi flagitia regis exemplo non minus quam ingenio peccantis, oderunt; ille amicos salutaria suadentes ferre non poterat. Huic occasione imminens VValdemarus, in Scaniam Magnum amicissimis literis illexit, & *blandis verbis promissisque lætatum* (unde Magno postea cognomen adhærebat) eo perduxit, ut non solum Iohannis Comitæ Holsatiæ, sed imprimis literas VValdemari, inconsultis & invitis regni ordinibus, VValdemaro redderet. Ita Magni fortunâ imprudentiaque VValdemarus abusus, quæ justè alienarat, injustè recuperat. Nec enim Magno integrum erat, ut blanditiis VValdemari delinitus, provincias autoritate & pecunia publica emtas, inscio senatu, contra pacta conventa & legem regni, absque expensi pretii refusione, pro arbitrio suo in alienantem iterum transferret. Nec chirographi redditio, invitis cæteris creditoribus aut quorum intererat, facta illorum jus lædere poterat. Postea de hac alienatione inter Sueones & Danos armis scriptisque variè disceptatum est, illis jus sibi integrum reservantibus, his quocunque acquisitionis titulo & tandem longæva possessione nitentibus. Magnus dum animos subditorum & hoc facinore & aliis adversus se magis & magis inconciliatos animadvertit, rerum suarum discrimen metuens, quibuscunque pactis auxilium à VValdemaro petit. Qui propter eum cum exercitu adest, & Scaniam Gothlandiamque, quasi auxilio venturus Magno, jam suis infenso, ideoque nihil defensionis gratia contra parante, occupat. Ast ubi Magnus non desinit solennia insanire, ab Haquino filio, ut alii volunt,

lunt, ab aliis autoritate procerum captus, & in arce Calmariensi custodiae inclusus, mox à filio dimissus est. Interim spe regni injecta Haquino proceres fuerunt authores, ut Henrici cognomento Ferrei, Holsatiæ Comitis affinitate se regnumque contra hostium insidias firmaret. Quod consilium sequutus Haquinus, ablegat in Holsatiam Hermannum VVitzium, qui nuptias Elizabethæ Comitis Henrici filix procuraret. Hoc dum feliciter effecit legatus, cum focis jam per mare adducturus sponsam, navis quâ vehebantur adversa tempestate rejecta in Daniam, & sponsa cum legatis à VValdemaro in speciem benignè excepta detentaque est, donec ille advocatis per literas Magno & Haquino, parenti filioque persuasit recusare Elizabethæ tanquam humiliores nuptias, & eminentiorem ac potentiorum eligere in regia domo affinitatem. Ita nuptui data est Haquino Margareta VValdemari filia. Sed hoc non minus Sveciæ proceres, quam Henricus Elizabethæ pater, perquam molestè tulerunt: illi ob spretum salubre consilium & famæ ex fide rupta labem: hic ob repudiatae filix, quasi prostituta, aut eo matrimonio indignæ probrum. Idem Suediæ proceres monet pactorum de filix suæ matrimonio servandorum, sub existimationis & fidei periculo. Sed illi, quum pacta explere laborarint, alienam culpam intervenientem negarunt se posse facere suam. Ut tamen offensam Comitis insigni beneficio placarent, per legatos Nicolaum Sturium, Carolum de Tofta, Ericum Caroli & alios ex procerum ordine, cum Vexionensi & Lincopensi præsulibus ei regiam dignitatem obtulerunt. Ille senectutis & adversæ valetudinis excusatione usus, eos dimisit ad Albertum Ducem Megapolensem, focerum suum, qui ex Euphemia Magni regis Sveciæ sorore tres filios susceperat, Henricum, Albertum & Magnum. Ex quibus Albertum, Magni ex sorore nepotem, ne familiam excederet regius honos, eligendum legati existimarunt. Haquinum, quod cum patre conspirasset, præterierunt. Huc connitebantur reliqui magnates ad Albertum profugi, quum à rege Magno proscripti essent: quod cum ad saniorum mentem reducere conati fuerant, & de temeraria Scania vicinarum-

1363.

que ditionum alienatione liberius admonuerant. Sed quum Albertus per arma liberasset legatos in Dania detentos, de quibus ante memoratum, & hos viginti quatuor exules hospitio suscepisset ac fovisset, hanc ipsi gratiam rependere voluerunt, ut ejus filio aditum ad regnum, excluso Magno, pararent. Quum autem adversarii Magni non possent, quod totius populi erat, judicium exercere, nec ipsi soli Magnum emovere, Albertumque surrogare: ne quid vitio videretur factum, pater cum filio ivit in Sueciam, hac de re coram acturus & populi suffragiis totum negocium commissurus. Adventante Alberto, in comitiis Holmiæ de novo rege adfiscendo, & priori, cujus insanabilis esset animus, emovendo, iterum actum & pronunciatum est. Quum ad se defendendum Magnus vocatus, pertinaciter abesset, nihilominus regno amotus est: quod mores cum sui manifestò damnare viderentur. Causæ enim amotionis hæc peculiare fuerit: *Quod in impia, libidinosa & publicis moribus pestifera perseveraret vita, nec ad sanitatem redire vellet. Quod Scaniam Hallandiamque tanta vi pecuniæ emt im, à corpore Suediæ iterum separasset, & in alienas manus transtulisset. Quod injustis oneribus ac tributis regnum exhausisset. Leges & justitiam, pacta & juramenta violasset. Perniciosas regno societates quæsvisset. Quod regni Senatum evertere in animo habuisset.* Hac sententia publicata Magnus communi consensu exclusus, quicquid etiam ex diverso obtestaretur, Albertus in regnum admissus est.

JOHANNIS LOCCENII HISTORIÆ RERUM SVECICARVM

LIBER III.

ALBERTVS

etſi primus regum extraneus regnum capeſſit, Magno tamen non vi eripuit, nec per nefas, ut quidam volunt, inuaſit; ſed conſilio conſenſuque procerum, & jure electionis occupavit. Non quidem inficias re poſſumus, quod extorres patria, qui ad Albertum conſugerant, de quibus paulo ante dixi, velificati ſint Alberti gratiæ, ipſius ope ac patrociniſio deſenſi, gradumque ejus filio apud ſuos ad regnum ſtruxerint; nec ille forſan ambitu planè liber fuerit. Hoc tamen in comperto eſt, ipſi regnum à legatis Suediæ, Henrico comite Holfatiæ eligendi ſortem à ſe ad ipſum delegante, repræſentatum & poſtea Holmiam accedentem, in comitiis unanimi omnium acclamatione Regem, amoto ex dictis cauſſis Magno, pronuntiatum fuiſſe. Magnus autem fruſtra armis quo exciderat, recuperare conabatur: præcluſis ei arcibus & portibus, quocunque moverat. Accedebat etiam hæc animi pœna, ut effuſis lachrymis oſtenderet ſe pœnitenda feciſſe. Niſi verius fato ſuo, & lubrico rerum etiam magnarum inlacrimarit. Palam fanè profeſſus eſt: quum Deus tantum in ſe permiſiſſet fortunæ, ut ſaſtigio regio deſiceretur, nulli libentius quam ſuo propinquo ceſſurum imperio. Saltim hanc ſibi vicem rependeret, ut ejus beneficio occiduam Gothiam vitæ tolerandæ retineret. Ea potitus, nondum tamen adquievit. Dum enim Albertus abeſt ad pertinaces tum Finlandos compeſcendum, ille tumultuarium militem ex Gothia, Dania & Norvegia collectum in Suediam ſecum rapit, ambitioſè jactans, *ſe aut totum regnum recipaturum, aut toto cariturum*; tanquam nihil poſſideret, ſi totum non poſſideret. Ei Sueones abſque cunctatione ad-

verſa.

1365. versa signa inferunt, commissâ gravipugnâ inter Eneco-
 piam & Arhusiam ad pontem Osteni: in qua, ut in civili
 bello hostes ne quidem cognato sanguini pepercerunt. Vi-
 ctoria tamen Alberti fuit. Haquinus ex pugna saucius, re-
 scisso à tergo ponte, fugam accelerat in Norvegiam. Pater
 verò prehensus in septem annorum custodiam Holmiæ com-
 pingitur, donec filius ejus Haquinus jam rex Norvegiæ
 creatus ingenti cum exercitu urbem arcta obsidione cinge-
 ret, munimentoque à regio monte dicto in proxima rupe
 ad boream excitato, Holmiam expugnaret, eo successu,
 vt pater ejus custodiâ solveretur, pretio liberationis, duo-
 decim millibus argenti selibris promisso, pro quo sexa-
 1371. ginta Norvegi fidem obstrinxerunt. Inde Magnus in
 Norvegiam cum Haquino concessit, ubi reliquum vitæ
 egit, clausitque infelici fato; dum fretum Bolmeffiordam
 ad Lindholmum cymbâ transmittens, submersus periit.
 Hæc ea rerum mutatio subsecuta est, ut Haquino paucos
 post annos & Olao ejus filio terra excedentibus, Ha-
 quini uxor Margareta & filia VValdemari regis Daniæ,
 vtroque regno Daniæ & Norvegiæ hæreditatis titulo po-
 tiretur. Albertus verò quum principis regni justè & cle-
 menter imperium administrasset, privilegia ordinum non
 semel confirmasset, leges aulicas instaurasset, postea non
 parum offendit subditorum animos, uti docent literæ
 Vplandorum ad Gothos datæ: quod contra leges reg-
 ni, in quas jurarat, contra suum pactum scripto Grips-
 holmiæ expressum, posthabitis indigenis Sveonibus, suis
 solum popularibus studeret, & ex eorum consiliis omnia
 agitaret. Quod arces & munimenta atque præcipua rei-
 publica munia Teutonibus etsi rerum patriæ ignavis, non
 Svedis committeret. Cives & agricolæ causas apud
 regem vel ejus iudices adversus peregrinos acturi, simpli-
 cique candore audiri rogantes, cum ludibrio rejicieban-
 tur. Secundum advenas verò & Teutones suos promptè
 jus dicebatur. Generosas virgines viduasque imparium
 connubio jungebat; sanguine sibi propinquos fingens, ut
 speciosius eis imponeret, clarasque familias deprimeret,
 quos postmodò deprehensum est tenuis obscurique gene-
 ris fuisse. Non paucos tamen ex suis & quibus favebat,
 nobi-

nobilitatis insignibus ornavit, ut familiæ fordes detraheret. Obtentu armis repetendi Scaniam & vicinas provincias (quod etiam, licet frustra, tentabat) tuendique dignitatem regiam, inusitata civibus imposuit, & pro lubitu, onera. Tertium quodque prædium episcoporum & nobilium ad regias impensas exigebat, & invitis per suos extorquebat, unà cum quatuor marcis à singulis ad equos in belli usum emendos & dimidia parte decimarum Ecclesiæ ad biennium intercepta. Tantis oneribus accedebat, quod extraneos, quos provinciis & munimentis majori cum civium onere præfecerat, abdicare dominatu vel coercere volebat. Quotiens hoc urgebant proceres, hîc furdo narrabatur fabula; non quidem per se adeo difficili, sed à pravis consultoribus aliter persuaso: qui non tam Principis & publicam quam suam rem agebant; & cum Principe rempub. perdidissent, nisi cura procerum providisset. Nihilominus intestinæ turbæ nasccebantur, aliis cum Alberto, aliis cum Margareta facientibus. In quo motu etiam Carolus Nicolai eques 1381. in ipso templo fratrum minorum ad aram obruncatus est, à Boethio Ionæ prorege in absentia regis, & in frustra dissectus; quorum numerum istic repræsentat cippus sepulcro Caroli instratus. Qui stabant à partibus Margarete, ejus opem contra factiosos & Alberti vim exposcebant. Quam illa promisit ea lege, si se reginam agnoscant & regni Suediæ Principem; velut ejus maritus fuisset. Hoc quanquam nonnullos procerum non leviter percellerat, plerique tamen quidvis potius experi, quam sub Alberti jugo degere præoptabant. Itaque Principes ordinis equestris Margaretam datis codicillis pro regina acceptant: quorum bona quasi perduellium Albertus publico addicit; & simul bellum in Margaretam suo fastigio imminentem parat. Ex hac occasione Albertum, præter Suediam, quam imperio jam tenebat, etiam Daniam & Norvegiam armis subigendi animo, tribus coronis pro insigni regni Suediæ primum usum esse, quidam scriptores rerum Dánicarum perperam opinantur: quum illud dicti regni insigne vetus sit, post alios reges jam ab Erico sancti cognomine

cognomine & Magno Birgeri dudum ante Alberti ætatem usurpatum ; uti claris documentis , quæ adhuc exstant, probare datur. Sed hac de re alio loco plura. Rex usitatis & nuper excogitatis regni subsidiis necdum ad impensas belli sufficientibus , Gothlandiam equitibus in Borussia , à cruce nomen nactis , pro viginti aureorum milibus opipgnerat. Quam postea Sueones sub Margareta & Erico Pomerano regnantibus , indicto ab ea singulis capitibus duodecim assium pro quolibet cubili censu aliisque tributis iterum redemerunt. His ceterisque impensis Albertus, Suedis erga se affectu jam languidioribus parum fidens , extraneorum agmina conducit in Saxonia & Holsatia : quorum duces erant Bugislaus Princeps Stargardiæ , Gerhardus Comes Holsatiæ , Otho Comes Repini regi necessitudine conjuncti viri , acres promptique. Nec Margaretae animus & viri deerant. Quippe copiarum duces bellignaros & exercitatos delegerat : iudicio hic virili usa. quamvis Albertus eam *manachorum amicam* , quod abbati Sorano addictior esset , & *reginam absque braccis* appellaret. Miserat eidem per ludibrium longam cotem , quæ ipsam cum gynecæo acus suas & forfices potius quam hastas & enses exacuere iusserat. Quæ adhuc in Dania Roschildiæ in maiore urbis æde fixa adservatur , rei ad posteros monumentum. Votum itidem fecerat , se non prius cucullum , capitis regii ea ætate tegumentum , impositurum capiti , quam reginæ perfidiam castigasset , Scaniam recepisset , Daniam cum Norvegia occupasset. Die , qui Matthæo dicatus , ad Faloniam VVestrogothiæ (quidam Falbogiam vocant) congressi , non minus infestis quam instructis equitum peditumque copiis utrinque depugnarunt. Victoria aliquamdiu anceps , tandem in reginæ partes concessit. Quum enim Albertus in profundam paludem incautè duxisset agmen , unde eluctari arduum erat , occasione capta reginæ exercitus se laborantibus superadit , eosque prostravit. In exercitu Alberti præter ingentem militum manum occubuerunt equitum torquatorum novendecim , duo Comites Holsatiæ Repinique , & præsul Scarenfis. In exercitu Margaretae desiderati sunt ex ordine equestri octo , præter gregarium militem , & Parovius agminum ductor. Ipse rex cum filio in hac clade captus,

contem-

contemptum & ludibria in hostem emissa, in ipsum authorem, ut sæpe solent, recidere sentit; dum regina absque braccis, uti appellata erat, regem braccatum in acie cæsum & comprehensum ex campo in carcerem agit. Vbi ipsa re experiebatur, caput non femora aut braccas imperare. Quidam ferunt regem, ubi in conspectum reginæ adductus fuisset, ab ea votivo per ludibrium cucullo donatum, & ad suscipiendos de sacro fonte liberos ex præfule Sorano genitos invitatum fuisse. Sunt qui addunt, regem ejus forma captum, etiam concubitum expetivisse: reginam pedibus ac manibus ligatum in lecto suo deponi jussisse. Sed de hoc cum nihil in annalibus, in medio relinquo. Rex eodem die quo Magnus vinculis traditus erat, cum filio primò in arcem Bahusiam Gothiæ occidentali & Norvagiæ limitaneam, dein Lindholmiam Scaniæ munimentum, vbi septennium exegit, quot ille annos avunculum Holmiæ in custodia tenuerat, ex ultione divina, captivus abductus est. Reliqui in vincula dati, pro redemptionis pretio dimissi sunt. Inde altercatio inter Gothos & Sueones orta est de novo rege eligendo, aut Margareta regnò adsciscenda. Alii verò, quorum sententia vincebat, captivo regi, causa ejus nondum satis discussa & definita, successorem dari, à tempore & æquitate alienum duxerunt. Hæc ergo res in opportunius tempus dilata est. Interim Teutones cum Sueonibus de liberando custodia rege contendunt. Illi: *Sueonum fidem periclitari, nisi regem suum adjuvent.* Sueones: *A se bellum adversus Margaretam non susceptum, sed ab illis & rege. Ideo hanc rem pertinere ad illos, tanquam hujus mali authores. Se exactionibus ita enervatos esse, ut vix spiritum recipient.* Iohannes dux Megapolitanus ad causam regis armis tuendam, eumque, si posset, custodia eximendum accurrit. Classem in mare Balticum bene munitam educit. Hæc adversa tempestate afflicta, sed mox refecta, Holmiam rectà petit, quæ adhuc regis partes sequebatur. Illam vbi tumultuaria obsidione, qua tum premebatur, liberasset, comæatum infert, & militem in terram exponit, qui pagos & oppida clade belli populatur. Huic ad Tillingam prope Enecopiam ingens rusticorum multitudo se obviam dat, ut eam vim ferro refrenet. Sed turba sine capite, vires & minas frustra jactans, passim concisa est

est ad collem, qui inde *mons rusticorum* & *mons damnifer* postea dictus est. Vbi vident Germani Holmiæ degentes, Alberti res in pejus ire, securitati suæ metuentes, factionem suorum quos cucullatos fratres appellabant, conflagrunt, quorum numerus postea ad mille quingentos excrevit. Hujus mali principium erat ex nationum disparitate, livore, privataque quorundam exterorum utilitate reliquis civibus & indigenis intercepta. quod deinceps infenso, denique capto & incluso Alberto crevit, insidiarum adversus Albertum suspicione: quod Margaretæ futuræ reginæ, quam regi Sueones viderentur addictiores; & vires sumsit ex odij, rixis, maledictis atque ulciscendi cupiditate, extremo dissidiorum fructu. In libello centum septuaginta cives ad eadem designasse perhibentur crudelis factionis authores, in eorum numero fuisse, qui ante quadricennium jam fato defuncti erant. Vnde colligunt hanc conjurationem illos meditados esse, ex quo Albertus invisum habuit regni senatum, jam ad quinquennium. Quidam & hoc agitasse tradunt ut, sublatis indigenis, sibi solis Holmiam habitandam servarent, & in vacua dominarentur urbe. Quodcunque fuerit consilii, perquam atrox, cruentum & omnibus sanis detestandum erat. Vnde quum ad Alberti nondum capti aures accidisset, in eo boni regis officium fecit, quod eos ab hoc immani incepto sedulo dehortatus est, & secum seriò cogitare jussit, quantam Germanico nomini dedecoris notam inusturi, quantum sceleri suo supplicium debituri essent, si perpetrarent. Incolumi regis dignitate & existimatione, quieverunt. Sed capto rege audentiores facti, absque metu exsequuti sunt: nihil curantes, quod antea re ad tumultum spectante, cum civibus gratiam redintegrasent. Animis enim impotentibus gratia oneri, ultio in lucro est. Etenim blandis verbis felle suffusis eos duxere, donec præmissa insidiosa aggressione & captivitate primariorum aliquot civium Petri Alandi, Alberti Caroli & Bartholdi Brunii ductu Adolphi Greveradij noctu cives Holmenses oppressos in arcem abstraxerunt. Vbi incredibili tormentorum genere, ligneisque ferris feruntur eos excruciasse, ut per quæstiones investigarent, num adversus Albertum clandestinam proditionem molirentur; qui tamen

nihil

nihil tale confessi sunt, hujus facinoris reos se non agnoscentes. Inde ad proximam insulam Keplingam per tenebras abreptos, & ædibus inclusos facibus injectis combussere, bonaque eorum militibus diripienda permisere. Hujus sævissimi facinoris justo dolore non temerè motus Iohannes Magnus prudenter monet, cum delectu peregrinos, & magistratus urbis, unde veniunt bonorumque virorum commendatione, vel longo usu probatos, admittere. Quamvis enim humanitatis sit, etiam exteræ virtuti & commerciis aperire vrbes; tamen cautione opus est, ne scelerati pro bonis irrepant: qui malis moribus & exemplis rempub. corrumpunt. Ne peregrini civitatis jus adepti plus possint, quam ipsi cives. Neu suspicionis, invidiæ odiique causas temerè alant, aut ex facili tradant atque accipiant. Ut conubiis, artibus, consuetudine, juris & fidei societate mixti, paulatim in morem nomenque patrium coalescant. Quum, quæ ad liberandum Albertum Principes Megapolitani tentaverant, ex animi sententia non procederent; quinto captivitatis ejus anno ad piraticam quoscunque, suo quemque periculo & lucro, publica voce conciverunt, eisque borealia regna, præsertim Sueciam ejusque cives mari peregrinantes & commercantes prædationi destinarent. Rostochium & Vismaria prædonibus suos portus & oppida, ad distrahendum istic spolia, aperiebant. Gothlandiam ipsi prædones, ut fugæ receptaculum, occupabant. Invisum omnibus bonis nomen piratarum, specioso Vitalianorum fratrum, ut vocabant, vel provisorum annonæ titulo emollire conati sunt: quasi qui com meatum solum colligerent, & in destinata loca deveherent. Hæc vis piratarum ingenti hominum sceleratorum confluxu aucta, oceanum & mare Balticum valde infestum & navigantibus intutum reddidit: quippe absque duce, imperio, disciplina liberè ad prædandum emissa improborum manus, quibus omne fas & nefas pro lusu est, quosvis impune exspoliabat. Captis quantum volebat redemptionis pretium novo cruciatus exemplo in eos edito extorsit. Induebat eos ligneâ tunicâ, præacutis intus spiculis defixis obsitâ, & valde molestâ, ita ut nec sedendi nec cubandi nec corpus movendi inclinandive, infestis imminentibus clavis, unquam copia esset. Multi vitâ,

fortunis, navibus exuebantur, cum ingenti negociantium detrimento. Vnde qui eos conduxerant, non parum in invidia apud vicinos populos fuere. Tandem illa colluvies conjunctis viribus Margaretæ reginæ & Vandalicarum civitatum compressa est. Holmia tunc gravi fame laborabat, quam Megalburgici ad invidiam piraticæ minuendam, maximè lucri sui causa, commeatu sublevarunt. Cum Dani quoque mare tunc infestarent, & in gratiam Margaretæ contra illos irent qui pro rege & civitate stabant, factum est ut ingruente acri hieme, unâ nocte aquâ glacie obducta naves à frigore & mox ab hoste obsiderentur. Hugo dux classis Megalburgicæ futuri providus, suas naves trabibus aqua imbutis & glacie duratis vallavit, ut contra telorum hostilium ictus præmuniret. Dani conatu pugnae nauticæ frustrati, terrestri itinere per mare adoriri naves adversariorum, iisque machinas, quas Catos appellabant, admoliri, ex quibus hostium naves telis impeterent. Quod præsentiens Hugo, vesperi glaciem circa navium ambitum clam incidere jubet. Mox juvante consilium fortuna, tenui istâ renascenti glaciei nix se superfudit, ut hostis nullum discrimen adverteret. Admotis itaque machinis, ubi in locum fraudis deventum est, omnes rupta glacie demersi profundum petiere. Nec defuit, ut solet, detrimento ludibrium, dum sublato ex navibus clamore & cachinnis, diæterio Kas, Kas, quæ vox feles, vulgò catos, dictas machinas alludens, signat, illusere pereuntibus. Simulac verò soluta glacies defecit, cibaria laboranti civitati intulerunt. Sequenti anno legati à Vandalicis civitatibus, spe immunitatum ab Alberto & Principibus Megalburgicis illecti, reginam Margaretam, acturi de liberatione Alberti, qui jam per sexennium in vinculis erat, accesserunt. Vno ex illis, qui Stralsundensium proconsul erat, per tumultum interempto, ceteri re infecta domum recesserunt. Sed anno proximo reversi, fidem suam interponentibus octo civitatibus, Lubeca, Hamburgo, Stralsundia, Dantisco, Turino, Elbinga, Kempis & Stetino, Albertum custodia dimitti effecerunt his conditionibus: *ut reginæ sexaginta millia selibrarum argenti (septuaginta millia habet Ericus Vpsal.) pro sui redemptione solveret: aut Stocholmiam illi traderet, cum renunciatione omnis juris, quod in*

Sueciam prætendebat : aut , si hoc nollet , in vincula rediret. Illi 1395.
 visum , quam minimo defungi incommodo , pro temporis
 necessitate : quod parum præsidii in regni proceribus haberet.
 Itaque reginæ , vel ut alii , sponsoribus tradit Holmiam ,
 suumque in regni possessionem jus ei resignat. In quodam
 annali memini me legisse , Albertum nobilium in Ducatu
 Megapolitano virginum & fæminarum monilibus aliisque
 ornamentis aureis in publicum collatis redemptum fuisse. Pro
 eo beneficio illis postea privilegium ex æquo cum masculis
 in soli possessiones succedendi dedisse ; quum antea mascu-
 lis duas partes ferentibus , illi solùm tertiam caperent. Quod
 autem Cranzius emoti regno Alberti aliorumque quorun-
 dam regum , causam ponit , perpetuum in Sueconibus nova
 cupiendi studium ; utique momenta illarum mutationum ,
 & istius temporis regnique habitum non satis ponderavit.
 Non quidem abs re est , quod pertæsum fuerit imperii Al-
 berti : quum satis compertum haberent , eum , non uti fas
 erat , amare vel cives vel rempubl. dum toties contra leges
 regni per se sive suorum instinctu faciebat , ut superius osten-
 sum. Istud tædium non obscure exeruerunt , vbi partes re-
 gis tandem deserendo , Margaretæ sectabantur. Decuisset
 equidem cives pro causa regis sui , per septennium captivi
 magis laborare , atque , si adversis castigatus resipiscere vo-
 luisset , offensiones & ipsi & quieti reip. condonare ; eum-
 que in pristinum dignitatis gradum reponere , æquitatis
 fuisset. Sceptrum enim quanquam suffragatione hominum
 Principi traditum , tamen à Deo esse constat. Non est ita-
 que civium arbitrii , si quà offendant Princeps (quod huma-
 num est in tanta præsertim fortuna) statim excutere sceptrum
 illâ manu , in qua Deus ipse collocavit. Nihilominus ita
 districtè adseri nequit , quod mutationum adedò cupida fue-
 rit gens Suetica , & fastidio præsentium Albertum aliosque
 quosdam Principes regno emoverit. Fac plebem aliquando
 sic affectam fuisse , sive majore & ingenito desiderio indi-
 genarum quam exterorum , sive culpa & inclinatione ipso-
 rum imperantium : quibus semel invisus , plebs novum re-
 spicit : sive privato erga illos odio & invidia conspectiorum ,
 qui etiam autoritate sua vulgum trahebant. Rerum tamen
 prudentiores satis scivere , non esse ex usu & dignitate regni

frequentes mutationes. Semper quidem alium, non semper meliorem posse dari regem. At hic animi civium, quod tam indignè habiti essent, ipretis à rege ipsis, regnique legibus & institutis violatis, ita exulcerati erant, ut molliora remedia parum apud eos proficerent, & durioribus ipsi oblectarentur; jamque à fortuna ferme destitutum negligenter. Nec tamen à fide penitus, antequam ipse, discesserant. Quippe caput vrbium, Holmiam cum nonnullis aliis munitimentis vsque ad finem custodiæ Alberti in obsequio tenebant: quo nomine etiam scriptis literis eos laudavit Albertus. Sed ubi ad extrema res devenerat, necessitati cessum, & Margaretae imperium traditum est. Accedit quod ea quoque tempestate Principes liberis populi suffragiis, certis legibus & pactis imperium acceptabant, quæ si ex fide implerent, perpetuo obsequii nexu illis obstricti erant subditi; si non servarent, ipsi quoque fidei vinculo se solutos vi mutua conventionis autumabant, nec id aliarum gentium institutis alienum esse. Albertus autem regno exclusus, in monasterium Dobranense Ducatus Megapolitani se abdidit, ibique procul imperio ætatem egit: hoc securius arbitratus, quam incerta spe metuque suas & aliorum fortunas in posterum versare. Sic extra statum dignitatis in obscuro consenscens obiit, meliore forte dignus, si, ut cæperat, imperium ex vsu publico administrare perseverasset.

M A R G A R E T A

1395. in Alberti locum adsciscitur Sueciæ regina, jam ante Daniæ & Norvegiæ imperio potita. Prius tamen diversis certatum est studijs inter proceres & populum; his Margaretam, aliis alios regno destinantibus. Quibusdam patris VValdemari filiaque animus parum in Suedos pronus, occultæque molitiones, præter insitum velut & jam flagrans utriusque nationis odium, satis causæ visæ ad declinandum Margaretae imperium. Alii publica præstiti ab illa adversus Albertum auxilii, cum factâ jam ante à quibusdam ei spe regni; alii privata ejus merita in exules & oppressos sub imperio Alberti cives, illorumque in eam animi inclinationes jactabant. Variantibus utcunque sententiis, res tamen eo evaluit,

luit, ut Margareta regina Suedorum crearetur; sed iisdem quibus successores legibus: *ne dignitates, munimenta, tributa aliis quam Sueonibus committeret: ne nova onera, subditus, nisi volente senatu populoque, imponeret, ut rempub. cum regni senatus consiliis administraret.* Hæc & reliqua regni jura cives non promptius, religione sacramenti, manu ac sigillo ab ea firmari expetebant, quam illa præstitit. Aura sortis sub novo imperio, ut solet, benignior erat, ad famam clementiæ colligendam, populi obsequium demerendum & potentiam stabiliendam; sed postea paulatim mutavit. Indigenis præteritis, excepto uno Abrahamo Brodero Sueco, Hallandiæ & Verendiæ præfecto, cum quo nimiam consuetudinem habuisse fertur; arces, provincias, aliaque publica administranda suis Danis tradidit. Ejus facti contra juramenti fidem & literas datas admissi à proceribus admoniti, cavillando respondit: *Vos vestra diplomata & privilegia bene adservate. Mibi curæ erit custodia arcium & propugnaculorum.* Non satis fuit circumvenire cives, nisi & ludibrio eos haberet. Præter isthæc tributis exigendis immodica fuisse perhibetur. Nova utique, partim ignobilia partim invidiosa, emungendi populi nomina ab avaris ministris reperta; honesta tamen aut speciosa ad cogendas pecunias videbantur. Certi numi pro singulis jumentorum caudis, pro quolibet foco & conjugio, præter denarium regium, ut vocabant, pendendi erant; ac oneribus exhaurire subditos inter artes ipsi fuit, ut magis obnoxios haberet, & opes in Daniam colligeret. quo fine etiam Henrici præsulis Vpsaliensis legatum piis usibus destinatum involasse fertur. Alias fœmina imperiosa, supra sexum cordata, solers & rebus intenta erat. Isthæc patris VValdemari de ea olim dictum confirmabant. *Deerrasse in ea naturam, fœminamque produxisse, cum virum destinasset.* Animum ejus versutum non temerè suspectabant Suedi, quibus se tandem invisam duriori imperio & æmulatione adversus suos reddidit. Hoc eò advertibat Margaretam, ut præcipitis ætatis se civiliter excusans, suum ex sorore nepotem Ericum ejusque spem cum annis adolescentem proceribus commendaret. Etenim munimentis ex sua familia, tria borealia regna firmatum ibat. Sed ut ambitum utilitatis publicæ specie velaret, eos

cogitare monet, regnum absque turbis certo tueri successore, & tantarum opum accessione munire. Si quid ad ingenii cultum & aetatem desit puero, (quatvordecim tunc circiter annorum erat) id regia educatione expleri; apud ipsos in mores patrios erudiri; teneramque indolem, flecti facilem, ad regni genium attemperari posse. Proceres dominationis secretum intelligentes, sollicitudinem ejus de publico laudabant quidem; sed intempestivam & libertati patriæ præsentique regni statui gravem modestè deprecati. Quippe se viva & adhuc regnante non alium conquirendum regem præsertim illo imperio, quo per suffragia designatio regis irret. Illa, suffragandi arbitrium non insolito more in certæ stirpis & de publico bene meritæ, vel regno cognatæ personas, integra libertate, posse transferri ac dispensari regessit. Et aliquanto vehementior, illos ideo fortè recusare Ericum, ait, quod ex ejus sanguine esset. Ne præfractè eam offendisse viderentur, in consilium res vocata, & variè disceptata est. Erant, qui hâc viâ pravos consultores, velut publicam regni pestem, & pejora reginæ suggesturos, nisi mos hâc ei gereretur, amoveri credebant; hoc solum remorante, quod liberè eligendi potestas isto exemplo stringeretur. Alii, si assentirentur, tantùm personam, non fortunam regni in extero ingenio, moribus reginæ pro captu illius jam aptato mutatum iri; & forsitan inclementiora, quam sub ea, augurabantur imperii fata. Quidam affinitate Danis juncti, vel possessionum apud eos suarum discrimine perciti, sed privatam commodum dissimulantes, commune obtendentes, tantas vires & trium regnorum sub uno capite conjunctionem, magnum ad securitatem momentum fore monebant. Hi quum plurimum assensum eliciissent, tandem spem imperii in Erico Pomerano consensu ratam fecerunt; ita tamen ut veteri electionis juri regnique legibus id fraudi non esset. Senatoribus Nicopiam accitis, Margareta cum illis de regni statu egit: *Vt prædia totaque territoria ab Alberto alienata ocys ad regnum retraherentur. Vt munitiones novæ inter arma excitatæ solo æquarentur. Qui jure & immunitatibus frui desiderarent, intra sex hebdomadas se sisterent, ad jusjurandum sibi ac regi præstandum, præteritorum gratia facta. Vt nobilibus regni sua cuique restituerentur. Vt de loco & tempore dicendi Erici trium regnorum regis decerneretur. Actum insuper, ut alienatæ aris fodinæ*

fodinæ ad Coronam redirent. Quod sibi dotis nomine Ordines promississent, id ipsius esset, quoad viveret; cum residua decem milium selibrarum argenti summa ipsi solvenda; deducto, si cui æs alienum deberet: ut prædia regni nobilibus oppignerata redimerentur. Hæc ex utilitate regni tunc proposita, maturè deliberata & rite definita sunt; non absque reginæ gloria. quam uberiorem hîc retulisset, si ita adfuisset commodis Suedorum, ut Danorum: in quos, ut suam gentem affectu prolixo erat.

ERICVS

Rex Sueciæ ad Morastenum solenni ritu undecimo calendarum Augusti lectus est. Cujus rei memoria lapidi, qui adhuc istic adservatur, incisa exstat. Prisco more jurat in regni leges, quibus imperium capeffit: *de fide Christiana sincerè amplectenda; de jure & immunitatibus cuilibet ordini integris servandis; ut nullis insuetis oneribus subditos premat; bella in extraneos non nisi publico consensu justisque causis moveat; ut imperium secundum regni leges gerat. principes dignitates, arces & castella non nisi indigenis committat; & quæ plura leges regni poscunt. Eodem anno de unione trium regnorum, Sueciæ, Daniæ, Norvegiæ in frequenti ordinum conventu actum est, & post aliquot annos Calmarinæ repetitum. Quam confæderationem ingens concordia intestinæ firmamentum, & invictum adversus exterorum vim præsidium fore judicabant. Et fuisset utique, si, ut conjunctio illa communi bono instituta videbatur, ita inter plura regna stare potuisset: & tam bene ingenius atque usu publico, quam lingua fermè & externis moribus singula convenirent. Sed hac de re mox plura. Unionis capita prius audiamus; ex quibus isthæc præcipua erant: *Vt hæc tria regna unum duntaxat agnoscerent regem. Singula tamen regna suis & domesticis legibus, institutis ac immunitatibus uterentur; ut præfecturæ, judicia & officia publica per indigenas cujuslibet regni, non externos administrarentur; ut nulla nova lex ferretur, nisi volentibus omnibus; ut rex quotannis, duobus ex senatu sibi adjunctis, circuiret provincias, & quatuor menses plus minus, in quolibet regno subsisteret, ad audiendum cognoscendumque desideria subditorum. Si quod bellum instaret, omnes conjungerent operam & vires ad illud propulsandum;**

ita tamen ut quodlibet regnum suis impensis aleret exercitum, donec ille ad destinatum locum pervenerit; ubi ex communi aerario sumptus promentur. Nullum regnum alteri bellum inferat, nisi communi consensu. Quando rex novus eligendus erit, quadraginta procerum cujuslibet regni Halmstadii conveniant, ut in universum sint centum viginti, qui hanc electionis viam insistent: si defunctus rex plures aut unum reliquerit filium, sive magno, sive minore natu, eum sibi capient regem, qui imperio sit maximè idoneus, citra regni & subditorum fraudem. Si nullus existat hæres, alius regno dignus eligetur. Si ne sic quidem inter illos convenire possit, ex numero centum & viginti duodecim designabuntur, quem illi elegerint, rex esto. Nec fas erit legere regem, nisi communi omnium autoritate. Primæ verò suffragandi regemque dicendi partes per vices ibunt. Regi non fas sit ex uno regno in alterum ejus facultates, thesauros & archivum transportare; sed hæc cuilibet regno sint propria & perpetua. Præteritarum offensarum oblivione sancita, æterna pax esto. Hæc confœderatio stabilis & diuturna non fuit: dum scisso communis utilitatis vinculo, quod maximè servat societates; & hoc vel illo regno sibi studente, singula tandem in partes ivere. Nec exemplo novum est, inter potentes fœdera, uti plus vel minus utilitatis inde percipiunt, ita sanctius vel remissius coli; & quæ publici boni contemplatione bene cœperant, si communis respectus fiat privatus aut singulorum, infeliciter desinere. Quò valeret illud Margaretae, Erico suo suggestum: *Suecia te nutriet, Norvegia te vestiet, Dania te defendet*, sagaces haud difficulter divinabant, nimirum, ut Sueciæ, & Norvegiæ fructibus, sudoribus ac servitute, si posset, Daniæ regnum extolleret ac se tueretur. Idque primum sinistrae opinionis & diffidentia semem fuisse existimatur: quod alia deinde mala ex cupiditate privata nata magis suscitavit, ut suo commodius loco memorabitur. Anno subsequuto, quarto idus Februarii decretum est, ut agricolæ regio censui obnoxii, sive illis volentibus sive invitis sua bona essent ademta, reciperent eadem intra id tempus & proximum Paschatis festum. Interim ab eorum prædiis & facultatibus omnis vis & rapina abstineretur; aliaque in rem utiliter constituta fuerunt autoritate publica, ab equitibus Gustavo Magni, Carolo Bång, Stephano Gustavi, Torstano

stano Simonis, Lindormio Iohannis & Nicolao DiiKerto,
 item ab episcopo Scarenfi Turdone ejusque loci præposito.
 Annales in anni qui priorē excepit memoria, ne hoc quidem
 præteriere, quod novi seculi primordio tam densi de cælo 1400.
 imbres Ostrogothiæ solum implerunt, ut fluentia passim exun-
 darent, & alveis suis magna se vi efferentes, molas, pontes, &
 saxa secum raperent. Coloni tanquam fatalis diluvii formi-
 dine, passim in colles & editiora effugiebant. Ista verò aqua-
 rum intemperies adversum frugibus fecit annum. Id mali re-
 diit illi provinciæ his proximis, & quo hæc scribebam anno;
 non absq; insigni agrorum hominumque calamitate. Nec est,
 quod culpam nostram cælo vel aëris injuriæ imputemus. Sæpe
 tamen securitati ita indulgemus, quasi propinqua delictorum
 pœna nihil ad nos pertineret, aut pertingere non posset.
 Quin nuper etiam infestam his oris luem experti, benigniora
 tempora si sperare volumus, emendatior vita intercedat ne-
 cessè est. Eodem anno Ericus ad ordinandum regiæ statum le-
 ges ante scriptas suo nomine ad aulæ ministros iterum publi-
 cavit. Post aliquod temporis intervallum legitur in sponsam 1406.
 Erici Philippa, Henrici regis Angliæ filia, quam Erici nomi-
 ne, regio ritu Thuro Benedicti in Angliam legatus desponsa-
 vit, & solenni pompa in regnum deduxit. Dotem marito uxor
 attulisse fertur unum numum sed ingentis ponderis: in quem
 plura millia auri conflata essent. Fœminam non quidem im-
 probam fuisse annales testantur, sed publicarum rerum curio-
 siores, quam matrem familias decebat, quod postmodum
 ostendit, absente & inconsulto rege armata classe adversus
 Vandalias civitates, quæ à Lubecensibus & Stralsundensibus
 accisa & in fugam data est. Vnde rex domum reversus ad eò
 excanduit, ut indignius eam uterum gerentem tractaret. Illa
 animi ægra & duros ac solutos mariti mores exosa, abiit in
 monasterium Vadstenense; & majorem in eo vitæ par-
 tem agens, tandem isthic extincta & terræ mandata est.
 Ericus rex exstruere cœpit arcem VVisburgum in urbe
 VVisbyensium; quum ante arx sita esset ad Buscevicium
 in alta rupe, uno milliari ab urbe. Cives initio non parum
 obstitere, suspicati illam cervicibus suis imponi & urbi coer-
 cendæ. Sed ubi rex fidem dedit, hoc eorum libertati
 nihil derogatum iri, tandem permisere. Incendium

1407. Holmiæ, quo major pars vr̄bis cum quadringentis hominibus (et *iterum* quidam plures ferunt) conflagravit, & simul tot vetusti civitatis codices ac diplomata interciderunt, civilis mali 1419) quoddam omen fuisse videtur. Margareta sexagenaria Flenburgi ex pestilenti contagio decessit: quum octodecim annos 1412. Suediam rexisset. Ericus jam solus rerum dominus non quarto quolibet mense ex lege pacti in regno Sveciæ aderat, sed maximam ætatis partem degebat in Dania, vel alibi externis & non necessariis bellis adversus Holsatos & Vandalicas civitates distinebatur: quibus subditos adflixit & tributis exhaustis; ingenti etiam cupræ monetæ vi pro argenteis nummis elatis substituta. Per suam absentiam res hujus regni ex libidine præfectorum agi ferrique, eosque sub umbra regiæ exactiois subditos premere, sibi que rem facere, rex parum pensi habebat. Neglectis Sueconibus bene natis & institutis, suos evehebat. Henricum Konigsmarchium præ cæteris in aulae & negotiorum publicorum consortium admisit, ejus consiliis per omnia ductus. Hic author fuit regi de perpetuo provinciarum tributo, non personis aut capitibus, sed prædiis, ditionibus, agris & possessionibus imponendo: ut ita nemo qui res soli possideret, immunis esset; & veteribus rusticis ac dominis quocunque modo deficientibus aut extinctis, novisque succedentibus, tamen regi nihil decederet: dum onera quodvis prædium subinde comitabantur. Dalecarlis præposuerat Iohannem Erici Danum, vel, ut alii vocant, Iössonem Erici Asdaliu: qui magis tortor provinciarum, quam tutor aut rector erat. Non contentus usitatis suppliciorum formis, tam efferatè egit, ut quosdam virorum jugi ejus impatientes, inter fumi nubes suspensos atroci lentaque morte conficeret. Fœminas instar jumentorum aratro jungebat. Quarum nonnullæ ab ipsius licitoribus sævo verberè actæ plagis succumbebant; quædam uterum gestantes factum ante tempus & simul animam effudere. Nuptarum & innuptarum pudicitiam promiscuè violabat. Multos pecuniis crebrò acerbeque exactis, & fortunis suis velut hostili præda spoliatos ad incitas redigebat. Dalecarli sub hoc onere quidem gemitus, murmura & querelas miscere; sed quum præfectus eos mendaciis & contrariis ad regem literis eluderet, nihil laxamenti sentire. Tandem

ex desperatione quo gravius affligebantur, eò magis animos obstinare: de excutiendo jugo certi, modò dux & occasio darentur. Est enim vulgò gens Dalecarlorum insolentiæ præ aliis inimica; sed violenti imperii prorsus intolerans. Si quis nobilium eis præfectus majore & insveta comitum ac ministrorum turba stipatus aut superfluo amictu incedat, in eo potentiam sibi metuendam suspectant. Laborum tolerantes sunt, sed & onerum legitimorum; modò jure illis suo & operum fructu quietè uti liceat. Vbi vis accedit, & author factionis aliàs quietos incitans & speciosa nomina libertatis tuendæ præferens; minore cura futuri discriminis, quam præsentis injuriæ, viri pariter fœminæque in præcipitem & abruptam ultionem exsurgunt: illi manu & viribus, hæ verbis & stimulatione; nisi autoritate eorum, qui opinionem integritatis & fidei apud illos habent, aut quibus dicto audientes esse solent, ad mitiora flectantur; vel in tempore cohibeantur. Duces suos tam conjunctim, atque si universa multitudo unus esset, sequuntur: adversus tyrannos inter primos libertatis propugnatores reperti. Opportunè ergo se ad eò pressis obtulit Engelbertus ex eadè gente natus, parvus quidem corpore, sed ingens animo, solers & acer. Ille querelas de Iössonis sævitia ad regem non semel defert, malique medicinam quærit; etiam fide interposita sub pœna ultimi supplicii, se singula accusationis capita probaturum, modò ipse & Iösso coram audiantur. Rex eam rem tanquam levem dissimulat & contemnit; unde tamen velut ex neglecta scintilla ingens postea ortum est incendium & civile bellum. Ne verò nihil egisse videretur, Engelbertum cum literis dimittit ad quosdam ex senatu regni datis de negotio rite cognoscendo, Iössone tamen in jure suo & dignitate tuendo. Senatores quidem, ut rex jusserat, causæ cognitionem suscipiunt, sed ad finem ita, ut fas erat, perducere non potuerunt: quippe nihil in mandatis habentes de jure in reum dicendo; quod etiam regi rescripserunt. Cum his literis redit ad regem Engelbertus, & justitiam pressis administrari, Iössonemque ex merito plecti orat. Rex pertæsus hominis importunitatem & crebras querelas, cum indignatione & minis eum facessere, nec in conspectum suum reverti jubet. Ille, qua erat animi libertate, se iturum, sub-

murmurans ait , sed aliquando rediturum. Quum ergo animadvertent miserum , se nec precibus exorare , nec lacrymis aliave ratione regis animum flectere posse , angustiarum verò nec modum nec finem esse , potius oppetere mortem elegerunt , quam tam indigna ultra pati. Quid fit ? convenit inter illos , domatim lecto milite , arma ad se suosque à præfectorum sæva dominatione vindicandum capere. quo animo sibi ducem sumunt Engelbertum & cum eo arcem Arhosiensem primùm aggrediuntur. Hic nonnulli senatorum illis occurrentes , eorum animos mollibus consultis ita placaverunt , ut quiescerent ; Iösson tamen se deinceps obnoxios fore negarent. At ille hac velut contumelia iritatus magis intendere onera , nec de vexatione subditorum quidquam remittere. Proinde iterum ad arma accinguntur ; ac senatu denuò interveniente ea deponunt , hac tamen lege , uti Iösson præfectura statim emoveretur , eaque commendaretur Comiti Everstenio. Rex verò ex fide promissi justè regnum administraret. Ceterum quum ne sic quidem rex mitigatus , adhuc sæviora illis minaretur , arma tertium rapiunt ; & junctis animis omnes extraneos populo dominantes præfecturis expellere constituunt. Nec mora , Borganäsam & Cöpfungiam arces diruunt & solo æquant , præfecto Ioanne V Valio vix Stegeburgum elabente. Mox adductis in societatem belli V Vestmannis Engelbertus cum illis & reliquis copiis Arhosiam petit. Ei obviam factus Melchior Gothardus ab Everstenio arci impositus , nihil mali suspicatur. Arcem tamen Engelbertus sibi dedere jubet : quod pactus unius diei moram , illicò fecit. Engelbertus eandem Nicolai Gustavi Erici Pukii patris fidei committit. Inde equestrem ordinem & omnes Vplandiæ incolas ad præfectos superbè dominantes conjunctis armis regno exigendos hortatur , quod ut facilius obtineret , tertiam tributi partem agricolis remisit ; residuo in belli nervum sibi servato. Ad Ericum Pukium genere & armis clarum , qui tunc apud Norlandos Corsholmiam arcem tenebat , literas scripsit , quibus *eum pro Sueco & viro , ut hætenus , facere monet , & ad salutem ac libertatem patriæ defendendam juxta cum ipso committit.* Is promptus obsequendi , manum cogit , eique præponit Elaum Diaconum , qui vocatis in partes Helsingis Faxaholmiam expugnat & demolitur. Aliud agmen ductore

Iohanne

Iohanne Folkonis Ericus in Alandiam emittit, quod Castellholmum obsidet. Illam arcem tunc possidebat scœmina nobilis Ida Gladfaccia, quæ ejus tutelam Othoni Pogeviscio tradiderat. Sed is lingua quam manu promptior, haud expectata prima incursione, vitæ incolumitatem pactus, eam hosti tradit. Hæc cum Ericus in Norlandia patrasset, ad Engelbertum se confert. Inde Gripsholmiam cum Sudermannis excurrens Hartvicum Pflugium arcis præfectum sola accessus sui fama sic terret, ut arce incensa Stocholmiam fugæ properus evaderet. Engelbertus mox etiam petens urbem, eam positus in adverso Brunconis monte castris obsidione cingit, & Iohannem Crópelinum arcis præfectum deditio-nem facere jubet. Sed ille constantis fidei animique illud à se fieri posse negat: arcem in regis manus, à quo accepisset, resignandam. Vrgente Engelberto, tandem res in Novembris proximi diem undecimum rejicitur: si interim de pactione conveniret. Inde Engelbertus Srebroam pergit, quam Ketelbergius tuebatur, is arcem ei permittere iustus, se traditurum fidem dat, nisi intra septem hebdomadas auxilia submittantur. Agmine Nicopiam deducto, simile fert responsum ab Alberto Styggæo arcis custode. Ringstaholmiam porrò contendens, dum minus facili Henrico Styggæo præfecto, arcis oppugnationem molitur, ille quinque dierum inducias paciscitur. Interim conventu ad VVadstenas edicto, Engelbertus partem copiarum obsidioni relinquit, & ad conventum se recipit. In comitiis 1334. VVadstenensibus regni Senatores de civili motu componendo agunt, Engelbertum ab instituto suo dimovere conati; *regis obsequio, si delinquat, non illicò discedendum esse, discrebant, Quod si fieret, nullum imperium stabile fore. quem enim Principum magis, quam ceteros mortales communi infirmitati exemptum esse? Nec competere plebi de regis actionibus judicare, aut illius destituendi licentiam temere usurpare. Ne quidem privatorum societatem diu permansuram, si admissis eorum nulla esset venia speranda. quod si inter pares recte observetur; quanto magis in regibus locum habere: quibus fides & obsequium sacramento devincta sint. Quin subditis incumbere, si stare regnum velint, etiam durius imperium quiescendo, si possint, mitigare; si non possint, ut delictorum pœnam tolerare. Certè præstare unius quam multorum experiri*

experiri dominatum. His respondet Engelbertus: Sibi in animo non esse rebellare regi, aut quid incivilius affectare; sed libertatem patriæ, quæ jam ferme animam agat, contra vim dominantium tueri. Sueones non more pecorum aut mancipiorum tractari velle, ut sibi regis præfecti persuaserint. Quos si ad miserorum subditorum efflagitationes rex coercuisset, his armis opus non fuisse. Nec se aut commilitones perfidiæ culpam mereri: quum eorum juramentum illigetur regis juramento. Regem verò primum jurasse, se regnum secundum leges publicas & patriæ instituta administraturum: se munitiones atque arces non nisi indigenis crediturum. In quibus quum fidem datam haud servasset, subditis ab ea quoque recedendi regem ipsum authorem vel tacitum fuisse. Postquam senatus regni nihilominus in fide persistendum urgebat, Engelbertus verbis minas adiecit, publiceque edixit, omnes libertatis patriæ desertores pro hostibus publicis habendos. Hoc edicto territos in partes suas etsi invites traxit, eosque ab obsequio & fide regis in suam abire coegit. Inde regressus ad Ringstadholmum, ad deditionem cum Stegburgo compellit. Ostrogothos Ståkeholmum obsidere jubet: quod cum Lago Rudius Danicæ gentis acriter defenderet, induciæ in Novembrem convenerunt. Rumblaburgum, Trulleburgum & Pickisburgum Hermannus Bermanus Ostrogothorum ope expugnat & incendit. Engelbertus Örebroam recedens, pro mille selibris argenti à præfecto redimit arcem & in suam fidem accipit, mox etiam Axevaldiam. At Vermelandorum animis in fide confirmatis, per eos & ducem Petrum Vlfonis Edsholmum, Daleburgum & Agneholmum expugnat. Oppenstenium & Örestenium igne immisso exurit. Hinc in Hallandiam movens, septentrionalem Scaniæ ditionem universam in suam potestatem redigit; nec minus Vardbergam, Falckenburgum & Halmstadium. Ad defensionem exciti Scandii cum expedita manu castra ad Lagaholmum locant, pugnae sortem experturi. Nec prælium abnuebat Engelbertus, nisi medius fluvius castra secans, conslictum impedivisset. Itaque pace utrinque facta, in Suediam revertitur. In transitu verò tam castigatâ disciplinâ coercuit exercitum, ut sine maleficio progressi, ne gallinæ quidem pretium cuiquam auferrent. Conventu ad Vpsaliam indicto, rex Cröpelinum, arcis Holmiæ præsidem in

in sua absentia rem ex fide agere jubet. Interim ab otiosis, ex occasione tot everfarum ab Engelberto arcium, disceptatur, utrum eæ regnō magis proficiant an obsint. Sententiæ in diversum eunt, his contra vim hostium tot arces valere, illis rebellium, quibus in Principes armentur, præsidia esse adferentibus. Aut absque hoc sit, adversus vim hostilem tot munimentis intra patriam haud opus esse, si limes & portus regni validis munitionibus hostem excludant. Aliis, quorum potior sententia, contendentibus, in fide subditorum & regis præcipuam regni securitatem stare. Vbi rumor ad regem successus Engelberti tulit, expurgiscendum sibi ratus, arma parat, & Holmiam expedita classe contendit. Sed gravis procella naves & cum illis vires regis admodum adfixit. Ipse vix periculo eluctatus, Holmiam accedit & simul ab hoste obsidetur. Mox pactus colloquium, violatæ fidei cives increpat. Illi ab hac criminatione se purgant, paratos ad omne obsequium contestati, si rex in superbos & avaros præfectos animadvertat, & fidem illis sanctè datam servet. Rex indignè ferens sibi legem à subditis dici, *vilem fore regum fortunam* ait, *si à subditis in ordinem cogantur*. Istis hinc inde jactatis, conventum de unius anni induciis, & Holmiæ præsidio sexcentorum imposito, Ericus in Daniam reversus est. Postea in comitiis Arbogæ habitis, Engelbertus gubernator regni à populo renunciatur, positus in qualibet ditione præfidiis ac præfectis, qui providerent & occurrerent, si quid discriminis immineret. Interim literæ Iohannis Cröpelini adferuntur, quibus unà cum Borussiæ magistro, nomine regio Senatum rogabat, ut conciliationem cum rege admitteret. Proinde etsi satis injuriarum passi, tamen placidæ compositionis viam haud refugerunt: iudicibus à studio partium alienis rem commissuri. Mox consignantur quædam capita, in quæ conveniretur. Ea ubi rex inspexit, re cum se natu communicata, trium regnorum proceres Halmsadium convenire jubet. Vbi decretum de summa rei duodecim Senatorum interventu Holmiæ agitare, pactis interim iudiciis, & Hallandia cum oppidis & arcibus Erico restituta. Postquam rex & senatus frequens Holmiam convenere, & præsentis

1435

abfuisse rex Svecia, neglectam jacuisse juris administrationem.

Inde

Inde subditos cum impensis & incommodis haud exiguis necesse habuisse foris quaerere iudices, quos domi in promptu habere par fuisset. Sed abunde improborum praefectorum domi esse, qui reversos carcerem, pecunia, corpore plecterent. Senatus autem regni magis animum quam facultatem oppressos iuvandi superfuisse: quum plus possent, qui minus debebant, & parum subditis volebant. Eorundem crimen esse devastatos pagos, monetae extra fines translatae, auctis interim novis & intolerabilibus tributis: quibus externa bella nihil ad ipsos pertinentia in gratiam regis alerent, regnum vero ac se ipsos exhaurirent. Praesules sacro motos loco, alios invitae ecclesiae obtrusos. Regni item munitiones ac ditiones exteris commissas, ut indigenas premerent. His auditis rex specie resipiscientis quae vellent sanctè promisit. Satrapas & praefectos, qui publica & aulam curarent, ex eorum sententia constituit, Christiernum Nicolai Drotsetum, ut sua lingua principem Senatus appellant, & Carolum Canuti regni Marefscallum; non tamen ita solenniter ut decebat. Christierno gladiolum quasi puero, Carolo album baculum quasi canem abactuero tradit: quum tamen moris esset Marefscallum per aureum anulum à scipione pendulum creari. Sed ille derisui ac ludibrio non tam munera, quae sunt eminentia, quam personas, quod Suetici sanguinis essent, habuit. Mox universo regno in suam potestatem recepto, fidem juramento iteravit. Sed & subditi renovarunt fidem ante praestitam hac lege, ut pleraeque regni munitiones indigenis traderentur, paucis exterorum fidei relictis; ut civis deleta praeteritorum memoria sub imperium regis concederent. At Ericus, non secus ac si juramentum esset fallaciarum latebra, mox ad ingenium redit. Proceres partim per Danos & alios, partim ipsi rogant regem ut in memoriam sibi revocare promissa & quae in medium ex ejus regni-que bono consultarant, amplecti ne gravaretur, & publicam pacem ac salutem tot civium sanguine tantoque sudore partam & ab ipso juratam, aliquando intemeratam servaret. Rex cum indignatione respondet: sibi non placere illud Ais aio, se nolle ad illorum nutum vivere, sed arbitrio suo recturum. Esse contra Principis eminentiam, instar privatorum iuramento obstringi. Sed illi contra existimare: Non indecorum esse regi, in illis quae publica utilitas svadet, vel ejus causa accedere sententiae amicorum: quum vnus acie ingenii complecti omnia nequeat;

& sapientum consilio rectius tutiusque temp. administraret; quod nec sapientissimus regum Salomon abnuerit. Veram esse libertatem, juratis regni legibus, ut imperii normæ, suas actiones attemperare. Et quid fore quod regem adstringat, si non fides? Iuramentum verò nihil deirabere ejus existimationi, sed potius illam firmare: dum subditos de sua erga eos fide, animo & benevolentia hoc ipso certiores reddit; & subditi eidem de suo erga ipsum amore & obsequio pari jurisjurandi religione cavent: quod sit optimum animorum vinculum. Quo major autem est Princeps subditis, quibus jurat, quo major Principe Deus, quo teste & iudice ille jurat; eò religiosius sibi servandum esse, quod jurat. Cives itidem Dei reverentiam, conscientie legem, & subjectionis vinculum eo obstringere. Sed ille suo non decedens animo, objurgabat eos, quod ab Engelberto patrata, ab illis adornata essent. Inde Cröpelinum nimis in Succos, ut ipsi videbatur, propensum à præfectura removet, & substituit Ericum Nicolai Danum cum quingentorum præsidio. Eodem anno Engelbertus ad Telgas latam altamque duci fossam curat, ut itineris compendio naves traicere possent ex Melero Vplandiæ lacu Oceanum. Sed postmodò desertum est nobile inceptum, tanquam nimis ardui moliminis: quum ingentia in terræ visceribus saxa, velut adversante natura, altius fodientibus obsisterent. Ordines regni se mutuo fædere sociarunt ad tuendum patriæ jura ac libertatem: ut ex scripto diplomate Sudercopiæ dato patet. Arbogam iterum conventus indicitur, in quo senatus regni decernit *obtestari regem, ut liceat illis frui jure ac libertate sua. Si secus fiat, ipsos fidei nexu & obsequio regis se cogi exsolvere.* Vbi famâ acceperè, regem Holmiam adventurum, atque vnà Bugislaum patruelem, quem sibi successorem destinarat; jamque à præfecto arcis symbolum & juramenti fidem acceperat; oppidani clam Engelberto rem aperiunt, & ad Holmiam in suam potestatem redigendam exhortantur: ne idem nunc malum illis accidat, quod sub Alberto rege. Engelbertus collecta manu cum aliquot regni proceribus Holmiam properat. Sed ingressuri urbem excluduntur à præfecto arcis. Itaque civium ope effractis portarum repagulis ingressum sibi vi fecerunt, & imposito perticæ pilco, hoc veluti publico signo cives ad libertatem vocarunt. Hic paucis exceptis tota civitas in senatus regni & Engelberti

1436.

partes transiit. Qui munita, ubi opus erat, urbe & expulso inde peregrino milite, nova Sueonum præsidia arci imponit. Mox ad præfectum arcis mittit exoptulatum injuriam exclusionis ab urbe, & quod explosis tormentis hostilia intentasset: quum tamen non nisi pacem in tuto locandi & placide de ea cum illo agendi accessisset. At postquam præfectus ferocius respondit, Carolo Canuti, qui nuper unà cum Engelberto regni curator lectus erat, & Erico Pukio oppugnandæ arcis negotium datum est. Engelbertus verò Nicopiæ, Stekeburgi, & Calmariæ arces invadit. Blekingiam itidem in Suediæ ditionem redigit, eique præfectum Nicolaum Langium ordinat. Inde ad Scaniam impugnandam se convertit. Sed à Petro Oxio ejus præfecto repulsus, Laholmiam, Halmstadium, Elfsburgum deditionem facere cogit. Mox Vardbergam, Axevaldiam, aliaque regni munimenta prospero successu recuperat. Quædam, ut seditiosorum receptacula, demolitur. Sed in medio victoriarum cursu morbo retardatus, ubi curandæ valetudinis causa Orebroam, & inde publicorum causa Holmiam tendit, in exitium inopinatè ruit. Etenim Benedictus Svenonis vir ordinis equestris, impetrata fide publica, cum Orebrœ conveniens, de sua filiique, ob crimini ipsis datum Danicarum partium studium, proscriptione graviter cum eo contendit, injuriam sibi factam obtestatus, ad innocentiam suam provocat. Amicis se interponentibus, tandem ita convenit: *ut Benedictus in proximo Holmiæ conventu se purgandi causa adsit. Interim securitate publica cum filio suo fruatur, nec ullam noxam Engelberto aut ulli suorum noceat.* Ita Engelbertus sui & adversariorum securus, iter suum pergit. Sed ingruentibus tenebris, in peninsulam Gökholmio vicinam pernoctatum divertit. Quo comperto Magnus Benedicti filius eò appellens, infirmum & inermem nefariè obtruncat. Talis fuit excessus Engelberti, qui patriam suam à servitute tam strenuè vindicarat. Necis auctori non solum impune fuit, sed etiam Carolus Canuti, regni administrator à nece Engelberti factus, cum literis tuti com meatu munivit, edictoque cavit, ne quis hoc facinus in crimen vocaret; tanquam Engelberti cædes tam vilis fuisset, aut, ut nonnulli volebant, quasi rebellionis aut perduellionis pœnam regi dedisset, Alii tamen à rebellionis culpa liberatum

ratum eunt Engelbertum : quod post totiens commendatam à Senatu regni subditis & ipsi duci quietem ac patientiam (ut supra memoratum) sed nimia dominantium vi tandem turbatam & irritatam, arma cum suis necessaria corripuerit; ad defendendam à præfenti ruina patriam. Si verò justæ defensionis modum haud per omnia servarit, quid mirum est in armis intestinis? quæ semel mota difficulter intra limites cohibentur; & plebs concitata facile à scuto ad ensē proximam manum extendit. Vtunque sit, hanc ei vicem & ab illo authore, etiam fide publica utrinque data & accepta, sic reddi, omnibus indignum existimabatur: quod publico etiam monumento defuncto Gregoræ positi elogio cives ad posteritatem contestati sunt. Quin ipse author quum perpetrato jam facinore in se descenderet, ejus gravi pœnitundine & dolore usque ad vitæ finem affectus fertur. Vt solent admissa, quum non amplius infecta sunt, animum ad sanitatem reversum serio excruciare; quæ, anteqvam fiant, non, ut par erat, pensantur. Imperii moderationem aggresso Carolo Canuti, mox excitabantur æmuli, ut inter æquales. Præterquam quod frequentes sibi clientelas in illa fortuna adjungebatur, & numerosam familiam alebat, super alia invidiæ irritamenta, multos quoque nobilium ministros, satellites & milites famâ munificentiæ à dominis ad se per suos emissarios pelliciebat. Quos Ericus Pukius acer animi & fervidus, primus ejus æmulus, *canes sagaces ac venaticos Caroli appellare solitus, cum monuit, canes istos domi suæ tenere; ne ita, ut mererentur, excepti, infaustè domum redirent.* Eidem aliisque nonnullis nobilium aliquando querentibus, *sibi suas non sufficere opes, ad tuendam decorè familiam ac dignitatem; nec unde fas esset, ex merito præmia suppeditari,* respondit Canutus: *Ne pedes ultra strata porrigerent;* haud perplexè vellicans eos, quasi majores sumtus, quam pro modo facultatum & conditione sua facerent. Hoc illos & inprimis Ericum malè habebat. Itaque crescente simultate, Carolum superbiæ, severitatis, avaritiæ palam criminati, qui beneficia & fructus regni præcipuos in suos usus converteret, aliis aut nunquam aut rarò concederet. Ne hæc potentiorum altercatio novas patriæ turbas daret, interventu senatus conciliantur. Sed Ericus animo ultionem ac res novas meditante, simultatem

multatam nondum bona fide exuerat. Emissus à Carolo publicorum negotiorum causa, factiosorum manum cogit. His specioso commento persuadet, *Carolus illorum vita & fortunis insidiari: quos ipse contra vim hominis defensurus esset.* Quum obsessa Nicopia ad deditorem compellenda esset, rogavit senatum, *hanc sibi provinciam mandare; Caroli, ut civilis status gnari, operam magis in pace domique necessariam, esse.* Nimirum specie togatorum honorum eum belli curis abstrahere, se ipsum rebus majoribus inferere conabatur: nihil non movens, ut more alta sed non recto itinere spirantium, æmuli potentiam refringeret, suam attolleret, ad regiam quoque, si posset, fortunam. Quum hoc artificium frustra tentasset, cum per suos insidiis aggrediebatur. Herestekium demersis obstruit saxis, ut navigiis ejus inutilem reddat transitum, & alliciat eum Telgas, in casses ibi destinatos. At Carolus Herestekio repurgato salvus Holmiam evadit. Vbi postea Ericum epulis exceptum & vino ferme depositum, impeditæ viæ rogat causam. Ille, vino arcana detegente, magnificis & elatis verbis, re quasi bene gesta, liberè jactat: *Nulli lucio Stocholmiam & Calmarniam inter pelago oberranti tot unquam casses aut hamos positos fuisse, quot ipse Carolo struxisset insidias.* Carolus offensam premens, ultionem occasione servat. Interim arces & munimenta partim amicè partim armis & vi repetit à præfectis; inprimis Stegeburgum, Holmiam, Axevaldiam, Elfseburgum, Arhosiã, & Aboam. Illum singulari Dei cura rebus majoribus servari, vel hoc sit indicio. Quum Stegeburgum obsideret, à machinatore bellico ter petitus ictu tormenti subinde tamen irritò, dissiliente identidem machina, intactus & illæsus abiit. Ericus odio adversus Carolum ejusque potentiam magis magisque accensus, quod insidiæ non provenissent, cum aperta vi cum Dalecarlorum copiis invadit. Carolus rebelles mox revocat ad obsequium, authoribus seditionis capite plexis: quibusdam in terrorem etiam ignis supplicio affectis. Hinc acie instructa, frustra dissuadentibus præsulibus, initur prælium non procul Arhosiã ad Helleskogiam, in quo strenui viri Benedictus Vddonis, Turo Kettilli, Benedictus Gunnari, Matthias Johannis, Olaus Stokius aliique occubuerunt. Post prælium instituto colloquio,

actum est de pace tractanda, quo nomine convenit, utrumque Arhosiæ cum amicis adesse. Quamvis autem Ericus à familiaribus monitus esset, sibi cavere, nec potentis æmulî fidei se temerè credere; tamen quibusdam præsulibus & magnatibus eum de itu & reditu confirmantibus, eorum dictis fretus, ad comitia Arhosiensia sub fide publica venit. Isthic cum amicis congressus, ut erat soluti animi & effrenis linguæ, pergit in Carolum contumeliosa effundere verba. Ex quibus Carolus obfirmatæ in se conspirationis testata indicia colligens, dum præter antegressa facinora vel sua Ericum lingua accusat: ut isto insidiatore & gravi æmulo tandem liberaretur, eum prehendi & Holmiam abductum, causa dicta, capite pœnam conjurationis pendere facit. Carolo crimini tributum, quod contra fidei publicæ religionem Ericum captum pœnæ subdidisset. Ille tamen in quibusdam codicillis, à se captum & punitum, dum ista securitate fruebatur, inficias ire conatur. Hoc tempore quoque Iöfso Erici Danus etsi literis tuti commeatus à Carolo Canuti munitus, tamen à rusticis territorii Aschensis ad Vadstenas comprehensus, & in judicium Motalense deductus, capite damnatur, & sævitix suæ erga provinciales pœnas solvit. Illi verò ob violatam fidem publicam & ultionem inconsulto Carolo exercitam, magnâ vi pecuniæ multantur. Carolus alium nactus est æmulum, Christiernum Nicolai senatus principem, affinem suum. Amorem tamen uterque præferbat, & odium tegebat, donec maturum in alterius caput expromendi facultas esset. Causas odii hinc accersunt. Quum Carolus affini suo Christierno aperuisset consilium de ulciscendis & plectendis Dalecarlis, qui non modò contra ipsum cum Erico Pukio consurrexerant, sed etiam cum agricolis Vermelandis aliquot ejus præfectos trucidarant, Christiernus illud dissuasit ei authorque fuit, ut spatium pœnitentiæ ipsorum daret, qui magis contagione quam ingenio peccassent. Vt etiam justa esset vindicta, tamen invidia fugiendæ causa modum in ulciscendo servaret; ne frequenter & acerbè puniendo, dum multos tollere parat, plures irritaret. Inde Christiernum suspectum habere cæpit, quasi cum illis faceret. Alterum erat, quod, quum Carolus Calmaria Holmiam discedens, annulum suum signatorium Christiern-

1437.

no reliquisset, ad literas publicas, quoties opus esset, obsignandas; ille hoc sigillo perfidè abusus à Carolo arguebatur, quasi literas ad Helsingos Caroli nomine dedisset & obsignasset, quibus jusisset eos Christierno dicto audientes esse. His & aliis occultis artibus plebem à Carolo ad se trahere, sibi que principatum quærere conatum. Tertium erat, quod arcem Nicopiæ aliasque ipsi tradere nollet. Carolus compertis ejus molitionibus, sed in præsens dissimulatis, ut incautum opprimeret, ad eum amicè scribit, si quid nomine publico curandum sibi que significandum haberet, se præsto esse in oppido Scheningia: ubi literas ejus præstolaturus esset. Ita hominem securum insidiarum reddit. Tabellarius, cui ministri ad capiendum ex occasione Christiernum clam additi erant, in aula ejus moram destinatò trahit, donec ille dormitum ivisset. Mox advolant satellites, nudum in lecto comprehendunt, & direpta domo obtruncatisque quibusdam ejus famulis, illum primo Arhosiæ, inde Grebroam abducunt. Vbi Carolus ei obviam factus percontatur, num arcem Nicopiæ ipsius fidei permittere velit? Ille metu consternatus, non solum arcem ei dediturum, sed etiam plura, quæ velit, præstiturum fidem dat. Quamvis autem illis, qui se timeri & inimicos in sua potestate esse vident, plerumque animi crescere soleant, & fortunâ deiectos penitus deprimere quærant; tamen Carolus sive necessitudinis adspectu, sive quod modestiorem animadverterat adversarium, sive pœnitundine severioris & inhumanioris facti, postea humaniter ipsum habere cæpit ac sequenti die dimisit. Insuper V Viburgum ejus fidei, & Ringstadholmium filio ejus clientelæ jure tradit. His compositis Nicolaus Stenonis alter ejus affinis, novum ipsi negotium facessere cæpit. Quum enim illum Stegeburgi & Ostrogothiæ præfecturam tunc administrantem Carolus admonuisset, ut mitius in provinciales consuleret, atque à vexatione & iniuria civium sibi temperaret; hæc Nicolaus ferociter spernens, etiam ministris Caroli manus inferri jussit. At Carolus nihil cunctatus, Stegeburgum obsidione arctiori premit. Nicolaus animadvertens hîc ferme se teneri, pactis aliquot dierum induciis deditiorem simulat. Interim fuga elabitur ad regem Ericum tunc in Gothlandia morantem, à quo perhonorificè exceptus, regni Marescallus renunciatur, & ducentorum militum manu adiutus, redit in Ostrogothiam.

ubi quum ferro & igne obvia perdidisset, à Carolo fufus & captus, Norcopiæ tertio die, contracto, ut putatur, ex animi ægritudine morbo, decessit. Post illum Broderus Svenonis, stirpe & militia conspicuus, adversus Carolum coortus est. Ille se in remuneratione suæ fidei & meritorum in bello neglectum indignè ferebat. Et studio videbatur neglectus, ut opibus nervo rerum deficientibus, minus ab æmulis timeretur. In conventu Sudercopiensi ex occasione captati de suo & quorundam merito sermonis, insimulabat Carolum, quod præfecturas favori non virtuti conferret. Ut alii existimant, conduxit quosdam colonorum VVestrogothiæ ad interficiendum quendam Caroli præfectum, & plures inde motus dedit. Sed deprehensus, seditionis pœnam capite solvit. Quum ita æmulos submovisset Carolus, id operam postea dedit, ut Ericus regiæ dignitati, cui jam cives renunciare cæperant, integrè restitueretur; si, quæ non semel promiserat, ex fide præstare vellet. Ea re plura comitia, sed exiguo vel nullo fructu habita sunt. Quippe rex ingenio suo insistens, indignum se arbitrabatur mutatæ sententiæ receptum, aut dignitatis regiæ decora regni legibus submittere. Proinde regni ordines tandem ad Moraſtæcnum decreverunt, *ut nisi intra trimestre rex Calmaria adesset, ubi de hoc & aliis regni negociis agendum erat, se postea illum pro rege non agituros.* Quod decretum, ut rem seriò agitari videret, ad eum miserunt. Olaus autem præsul Vpsaliensis, etsi rex ipsi antea adversatus fuerat, aliique ex senatu, quibus severius Caroli imperium & dissidia domestica non placebant, sedulò connitebantur, ut rex in sua dignitate retineretur. Ea propter Olaus Vpsalia Calmariam ad comitia proficiscitur. In itinere Nicopiam digressus, à præfecto loci Magno, veneno in lac amygdalinum immisso peremptus fertur; non aliâ, ut tunc suspicio erat, causâ, quam ut præsulis ad eò pro rege laborantis consilia cum ipso authore tollerentur. Nec parum equidem morte ejus per scelus festinatâ turbabantur. A congregatis tamen actum est *de rege non amovendo, si totiens repetitæ juramenti formulæ pactisque satisfaceret. Renovata itidem est trium regnorum unio, sed cum nonnullis exceptionibus, quarum ulterior deliberatio in majora comitia differebatur.* Ericus autem desperans salvam aut stabilem in Suecia

dignitatem, usque dum ea lege, qua acceperat regnum, administrare recusabat; antequam ipse cum ignominia solio deturbaretur, regno excessit, & collecto quantum poterat opum, in Gothlandiam (unde postea sæpius infestabat mari Sueones) & Pomeraniam suam secessit, atque viginti annos privatus vixit: quum quadraginta duos annos tribus regnis præfuisset. Imperium satis diuturnum; sed honorificentius fuisset, si plus legibus regni, atque boni publici curæ, quam cupiditati suæ atque exterorum præfectorum avaritiæ ac libidini concessisset. Haud indoctus princeps erat, ut ejus annales Danici, etsi breves, loquuntur. Longis bellis multum exercitus, sed parum felix: quod ipsum etiam moderationis admonere debuisset. Tandem absenti regnum renunciarunt, quod vel præsens curâ suâ ac fide desituisse arguebatur.

CHRISTOPHORVS

1441. **B**avariæ dux, Erici, de quo prius, ex sorore nepos, à Danis ad capessendum regnum inconsultis Sueonibus contra leges fœderis vocatus, his postmodò unicè commendatur. Quum enim id agerent, ut ab ipsis quoque rex cooptaretur, atque sic tria regna in unius fœderis, ut antea, fide permanerent, ejus virtutes impensè Suedis prædicabant. Qui, quamvis obnitend' causas haberent, tandem tamen inducti, ad servandam concordiam, pravæque inter suos æmulationis malum tollendum, cum adsciscere decernunt. Carolus, ubi civium animos in Christophorum inclinare videt, *nihil quidem eorum libertati in creando rege se detracturum præfatus, in mentem tamen illis revocat, quantis laboribus pro salute regni & statu reip. in tranquillum collocando defunctus esset, ex quo imperium accepisset, quantum æris alieni contraxisset: cui solvendo non esset, nisi meritorum ejus æqua æstimatio haberetur.* Iusta ejus postulatio visa, resp. onsumque, veluti desiderarat, *ut laborum præmia, Finlandiam ad tempus vite sue teneret. Ölandiam verò pro se & suis hæredibus possideret, donec pro quadraginta millibus selibrarum argenti a Sueonibus redempta esset. Additum insuper, ne obligaretur ad hæctenus actorem & administrat. reip. rationes cuiquam edendas.* Mox legatos ad Christophorum emittunt in Daniam, qui capita à regni

regni senatu concepta jubentur insinuare regi: quæ si jure jurando, literis & fide sua firmare velit, cum in proximis comitiis Calmariensibus regem Suediæ renunciatum iri. Capita autem hæc erant: *Vt regni jura, privilegia & instituta illibata servaret, si leges quædam emendatione egeant, illas sua auctoritate confirmaret. Vt neminem in senatum admitteret, nisi Suedum. Vt arces & munitiones non nisi Sueonum fidei committeret, & præcipua munera iisdem cum consilio senatus mandaret. Census annuus & aliæ regni obventiones, pecunia publica & thesauri regno non exportarentur. Si necessitate sic exigente foris impensæ faciendæ essent, earum unâ cum residuis ratio à bonis viris redderetur. Omnia diplomata, documenta, codicilli & literæ ad hoc regnum pertinentes, quæcunque in Dania aut Norvegia reperiri possent, huic regno restituerentur. Gothlandia ad corpus regni Suediæ, cujus membrum olim fuerat, revocaretur. Suedi immunes essent à vectigalibus Bahusianis. Quidquid ex Russia ope trium regnorum armis subici posset, id regni Sueciæ esset. Quæ ex facultatibus & prædiis absentium in motibus intestinis regni occupata essent, ut nunc possidentur, in posterum quoque possiderentur. Res monetaria & tributæ regni de sententia senatus constituerentur. Opem ferret illis liberandis, qui tempore Erici in Holsatia vel alibi bello capti essent. His legibus Christophorus ultro subscripsit in arce Hafniensi. Sed comitia ad vigesimum quartum diem mensis Junii Calmariæ indicta, in Septembrem prolata sunt. Cujus initio rex, cessantibus motibus Cimbricis, qui eum remorati fuerant, Calmariam adventavit. Ante suum tamen accessum, cum Carolo Canuti, amicis literis Halmstadium accito, de arcibus & ditionibus Suediæ, quas tenebat, sibi tradendis, ut verisimile fit, actitavit. Sed quæ Senatus regni Carolo promiserat, omnia rata habuit. Eodem comite regnum ingressus, Calmaria Holmiam regali pompa deductus est. Antistes Vpsaliensis dextrum & Carolus Canuti sinistrum regis latus in ingressu claudebat. Auditæ sunt inter acclamationes & plausus vulgi voces, tanquam futuræ spei omen: *Carolus sceptro digniorem, quam Christophorum videri.* Inerat enim Carolo proceritas corporis & gravitas eximia, à plebe æstimari sucta. Istæ voces ad aures regis perlatae, aliquantum ejus animum punxere. Sed temporis causa dissimulavit. Inauguratio regis statò die, loco & more fit. 1442,*

In ea septuaginta viri bene meriti equeſtri honore ornantur. Regni adminiſtrationem aggreſſus, leges provinciales, ut vocant, à regni ſenatu legumque peritis recenſeri & emendari fecit, quas authoritate ſua ſtabilitas deinceps publicavit, & vi executionis animavit. Ius aulicum quoque in uſum revocaſſe fertur, poſtea à Carolo Canuti & aliis regibus auctum. Neglectâ Turcorum imperatoris filiâ, ſibi in matrimonium, ex occaſione legationis ad eum, oblatâ, ductaque Dorothea, Iohannis Marchionis Brandeburgiçi filia, cenſum, quem vel nuptiarum & dotis vel publico nomine civibus imperarat, alioſque regni theſauros ac proventus hinc aſportare contra fidem datam conatus, ab inimico velut mari diris & exitio devota, naufragio omnia perdidit. Inde civilibus odiis cives ſe atterere cæperunt: quibus ſe infirmos adverſus hoſtem, & viles regi reddebant. Chriſtiernus Nicolai ſatrapa Carolum Canuti ob illatas ſibi injurias, de quibus ſuo loco dictum, apud regem criminatus, omni ope nitebatur eum regis odio & potentium adverſariorum inſidiis obiicere. Et feciſſet ſanè, incrementis Caroli jam regi ſuſpectis, niſi ipſe Carolus adverſus præviſa huiusmodi criminationum tela ſe cautè præmuniviſſet apud regem: qui ipſi jam ante indulſerat, ne quiſquam ob quæcunque ante acta cum eo jure experiretur, aut geſtorum rationem ab eò poſceret. Nec minus rex id compoſitò laborabat, ut eminentes mutuâ æmulatione committeret, & diſſenſiones inter illos foveret, ipſis magis quam ſibi periculo futuras. Quum enim animadvertiſſet, non paucos nobiles viros munera & beneficia regni abſque diſcrimine affectare: quin nonnullos tam avidè bonis aliorum inhiare, ut amici amicorum, filii parentum, propinqui cognatorum adhuc ſuperſtitum fortunam ſollicitarent, & alienæ poſſeſſioni per quacunque artes obreperent, rienti cupiditati ſponte frenos permiſiſſet: ſi fortè, ut præ ſe ferebat, vel patientia Principis, vel illorum ſatias aut pudor eos retinere poſſet. Sed quum hac via parum promoveret, nundinationem quandam beneficiorum, certo pretio dicto, ſibi minimè decoram, ſubditis gravem inſtituit; prætexto, ut eos ab immodica petendo pretii magnitudine abſterreret. Itaque diploma, quo prædium alicui jure clientelæ impertiebatur, viginti aureis, quos nobiles

les vocant, ex Cancellaria redimendum erat: quorum dimidium rex ipse capiebat, reliquum procurantibus & scribentibus literas cedebat. Ita factum, ut impensa sæpe ipsum prædii pretium, uti tunc tempora erant, æquaret, aliquando excederet. Ab competitoribus ergo largitione passim certatum est: ut qui hîc vincere aut paria facere possent, in idem sæpe beneficium, mox alteri concessum, velut communem prædam concurrerent, unumque fieret plurimum, quod ne uni quidem, quippe tanto emtum, multum prodesset. Aut si forsan aliquando prodesset, tamen rixarum materia erat: dum in re communi juris & meriti vel æqualitas vel præstantia à singulis obtendebatur. Contra, qui primi possessionem adepti erant, aliis, etsi ejusdem temporis competitoribus, anteponi postulabant. Quin multi per lites & contentiones suas, tandem auro, prædiis & omni possessione devolvebantur. Crebris excursionibus & itineribus ita fatigasse & exhaustisse agricolas in nonnullis annalibus proditur, ut miseri coloni ad cibi penuriam redacti cortice ex arboribus in farinæ similitudinem subacto vitam ægrè tolerarent. Inde sibi cognominis *Regis Corticei* locum fecit. Etsi potius, uti rectè judicat Ericus Vpsaliensis, annonæ charitas in pœnam & regis & subditorum divinitus admissa fuerit. Quum subditi obsecrassent, ut cohiberet insolentiam hominum Erici regno exuti, qui piratica sua non leve damnum & calamitatem Syeticis navibus Gothlandiam transeuntibus inferebant, irrisui rem habuit, dicens: *avunculo suo aliquid concedendum esse, unde vivere posset*. Quin Anglorum naves ipse prædationibus divexavit & interceptit: quarum spoliis ditatus, bellum parabat adversus Vandalicas civitates ex avita similitate, & quod illarum auspicio Vitalianorum classis, Vismariâ solvens Bergas in Norvegia, cujus ipse quoque rex erat, diriperat, quum in Daniam ad capeffendum regnum iter faceret. Inprimis Lubecæ arma intentabat: ad cujus expugnationem reliqua minora oppida facilius fortunæ cessura sperabat. Ceterum ponderatis, ut cautum decebat, non solum suis, sed etiam hostium & fœderatarum civitatum opibus, aperta vi non laceffendum hostem arbitratus, dolo egit. Armata nimirum quinque millibus militum classe, transitû à Lubecensibus petit, specie sacri voti in veteris

Marchiæ oppido, VVilsenaco exsolvendi. *Se amicum ipsi venturum, militem non alia causa secum ducere, quam se defendendi adversus vicinos Principes suspectos proposito.* Lubecenses, quibus astus suboluerat, & aliàs sciebant, natura ferè inter se inimica esse liberas civitates & reges, ei transitum negant. Interim tamen milites quosdam à Christophoro habitu mercatorum emissos, qui magna vim armorum in doliis specie vini occultaverant, domi tecum ignari habebant. Misit itidem ad VVismarianos, Stralsfundenses & Rostochienses de transitu. Quem illi civiliter denegarunt, Rostochienses permiserunt. Incendio fortè noctu Lubecæ suborto signoque dato, ad opitulandum occurrunt cives. Ad idem signum isti personati mercatores Christophori, suspicantes à regis emissariis ignem tectis injectum, aut ad occasionem animum adversuri, armati præsto sunt. Rogati, *quid arma pacatæ urbi inferant?* respondent, *se militarium ludorum causa isthæc gestare.* Sed suo se indicio ipsi arguentes ac temerè prodentes, ut dolus sua tandem arte irretitus teneri solet, illicò urbe excedere & alibi meditationes suas militares exercere iussi sunt. Ita incepti irritus rex in Daniam cum classe sua regressus, inter Gothlandiam & Calmarianam grave naufragium patitur, ut vix ipse scaphâ evaderet. Quod divinæ in fædam regis libidinem, cujus insimulabatur, iræ argumentum fuisse existimatur. Bavaros suos nonnullis arcibus regni præfectos, ad monitum procerum, invitatus removit. De quibusdam regni

1448. negociis Ienecopiæ cum proceribus consultaturus, subito morbo correptus, Helsingburgi supremum diem explevit. Quidam perhibent eum in Dania, in compensationem expilationis & evectorum Suediâ bonorum, ingens legatum Suediæ regno supremæ voluntatis tabulis reliquisse; quæ tamen in lucem prolatae non sunt. Ab excessu regis, interregni tempore Benedictus à Salestad & Nicolaus à Diursholm regni administrationem tenuerunt: quorum curam & fidem jam antea probarat Christophorus; quippe vicem suam eos fungi jubens, quoties regno abesset.

JOHANNIS LOCCENII HISTORIÆ RERUM SVECICARVM

LIBER IV.

CAROLVS CANVTI

Christophoro defuncto proximè surrogatur, exterorum 1448.
 regum tædio. Sed prius inter proceres & populum in-
 genti contentione de quærendo idoneo patriæ rectore discep-
 atum est. Benedictus Ionæ, & Iohannes ejus filius præsul
 Vpsaliensis, episcopus Strengnensis aliique dissertabant, ad
securitatem reip. conscientiam singulorum & famam posteritatis per-
tinere, ut novus rex non nisi de communi sententia trium regnorum,
ex lege fæderis adscisceretur. Si tamen insuper habito fædere, sibi
seorsim consulere placeat, saltē celeribus abstineant consiliis: quæ
facilius reprehendi, quam revocari possint. Tantum profectò ne-
gotium, in quo patriæ salus, si bene, vel perniciēs verteretur, si
male cederet, haudquaquam calidè ac properè agendum esse. Alii
 verò, quorum principes erant Carolus Canuti & Ericus
 Benedicti, contendebant, electionem regis, quo tardius pro-
 cederet, hoc majori discrimini reip. fore: tot oculis animisque in
 hanc spem aut cupiditatem domi forisque intentis. Nec opus esse
 alia suffragiorum, quam hujus regni procerum expectatione; quum
 Dani jam contra decretum unionis fecerint, atque, non habitis
 communibus comitiis, nec consensu Sueonum desiderato, sibi pri-
 mas imo solas eligendi partes sumserint, & Christophorum ex Bava-
 ria ad regnum evocarint. Præterquam quod ista trium regnorum socie-
 tas magis incommodo quam usui Suedis fuerit; externis regibus ejus
 leges temerè violantibus. Hæc cum tanto animorum ardore
 ab illis agitata sunt, ut à verbis ferme ad manus & rem
 duello disceptandam perventum fuisset. Eorum tamen
 sententiæ obtinuerunt, qui ab unione dicta discedendum
 suadebant:

suadebant, & tribus in electione positis, in Carolum Canuti propendebant: *quod non vulgaribus ante experimentis, & nuper a sex annorum gubernatione se dignum imperio fecisset.* Quamvis non desint, qui ambitu & corruptione suffragiorum elatum memorant, de quo tamen nihil in annalibus Sueticis. Nec fidei satis par videtur, cum sexaginta sex virorum suffragia, tot enim pro ejus electione numerabantur, simul corrumpere potuisse. Quanquam cum regni cupidine ductum, non planè inficias iri queat: si vera sunt, quæ feruntur, aniculæ ab ipso consultæ de futuro rege responsum, & infantis prodigium de corona in capite ejus inspecta. Si verò hæc pro naniis ex quorundam mente habenda sint, tamen publica merita & spiritus privato majores eum vel tacitè regno commendare videbantur. Ioannes præsul Vpsaliensis indignans hunc regem: *quod suæ familiæ parum amicus esset: quod solo favore suisque artibus solum adscendisse exprobraret; & ante ceteros patrem suum Benedictum, virum constantem & expertæ fidei, vel alium sui aut alterius sanguinis ad hoc fastigium extolli præcepisset, insulato Carolo discedit.* Sed mox mutata mente revertitur, persuasus à sociis, ut cum reliquis regni proceribus in fidem regis juraret, eumque Vpsaliæ Julio mense incunte coronaret; occultato tamen magis in præsens, quam exuto odio.

1449. Carolus post solennem inaugurationem Holmiam ingressus, cum senatu consilium habet de *Gotlandia, quam exclusus rex Ericus hæctenus tenebat, recuperanda.* De piratica isthinc profliganda: *quod Ericus jam per novennium ex hac insula Suedorum fortunas non parum accidisset; & nuper adeò septem naves Stocholmenses indigenis mercibus onustas interceptisset.* Decernitur, bis mille militum classem adversus Ericum armare, ductoribus Magno Greenio & Birgero Trollo. Milites hanc expeditionem summa cum alacritate suscipiunt; & cives sibi gratulantur de illa die & occasione, qua suorum tot injurias & detrimenta ab Erico accepta vindicarent. Quum dicta classis portum Flevanicum ingressa esset, militesque in terram exscendissent, quamvis hostis eos accessu strenuè prohiberet, una tamen alteraque pugna hoste in fugam verso, littore potiti sunt. Vnde progressi, VVisburgum circumfederunt. Horum rumor ut ad Danos accidit, mittunt ad Carolum in Glandia tunc hærentem, *ut auxilia pro re suis ex propinquo quidem submittat, sed*

*copias suas ex Gothlandia domum revocet, neque armis laceſſat. Eam enim à VValdemaro tertio debellatam, & à Margareta redemptam; quum ab Alberto Boruſſiæ magiſtris oppignerata eſſet; Danicæ non Sueticæ ditionis eſſe. Si contra faciat, Chriſtiernum regem ſuum armis injuriam ulturum. His Carólus reſpondet: Gothlandiam ad Suediæ ditionem ex uſurpato veteri jure pertinere, & nuper nomine publico atque pecuniâ Sueonum à Margareta redemptam eſſe. Idcirco ſe lege regni & fide juramenti patriæ præſtiti ad armis repetendum regno ademta, ſi aliter nequeat, obſtringi. Irent ac renunciarent ſuis, ſibi revocandi milites conſilium animumque non eſſe, antequam Gothlandiam in poteſtatem regni Suediæ redegiſſet. Hoc reſponſo accepto viſum eſt Danis expedire adverſus Succos & pro tuenda Gothlandia juſtum exercitum, auſpicio Chriſtierni I. Dum in his ſunt, Sueci urbis VViſbyenſis obſidionem aggrediuntur. Ericus cum ſuis diu irruptionem obſidentium ſuſtinet. Sed deficiente paulatim comœatu, civibus urbem tuendam demandat, ipſe in arcem, ut tutius perſugium, concedit. Oppidani oppugnantium laboribus & excubiis fracti remittere paulatim animos, & ſolutiori cura in cuſtodiendis munitionibus eſſe. Quod ubi Suedi animadvertunt, ſibi vigilandum & occaſionem rapiendam exiſtimantes, ſcalis noctu clam admotis in mœnia eniſi, urbem invadunt. Eodem impetu cepiſſent arcem, niſi duces, in primis Magnus Greenius, induciarum imagine decepti fuiſſent. Ericus enim deſtitutus paulatim arcis quoque comœatu, paciſcitur cum Suedis armorum ferias hac lege: *ut illis traderet arcem VViburgum, ſibi retineret Bornholmiam & Glandiam, quoad viveret.* Obſentis induciis frumentum & alia neceſſaria, quæ in longius tempus ſufficerent, arci inferit, nec pacta ſervat. Calendarum Ianuariarum veſpera à ducibus Sueticis convivio exceptus, eos ipſis calendis iterum invitatur, ſed exploſo ter tormento ad feraleſ epulas & velitationes, quibus utrinque non pauci conciderunt. Verùm ut majoribus viribus & infeſtius adoriretur Suedos, auxilium rogat Danos, ſpe totius Gothlandiæ loco mercedis illis facta. Chriſtiernus itaque ingentem ei claſſem auxilio mittit, duce Olao Axelii, qui ut acceſſit, arcem ei tradit Ericus. A Danis in tutiora traductus, in patria tamen ſua Rugenvaldiam Pomeraniæ, ſeneſcutis & quietis ſedem eligit,*

in eoque otio demum anno millesimo quadringentesimo quingagesimo decessit. At Suedi à Carolo rege obsidionem arcis continuare iussi, parati erant arma non nisi cum vita aut arcis deditioe ponere. Nihilominus à Danis armorum cessatione vel inducijs iterum delusi sunt: ut mirum sit, ad ictum non semel saxum eos retulisse pedem. Sed autoritate Greenii moti, ne quidem contra hircere audebant. Eius tanta securitas erat, ut castella & propugnacula solo æquaret, *his*, negans, *opus esse: quum per inducias nihil hostile metuendum sit*, quasi post exigui temporis otium, bellum non rediturum esset. Hac re Magnus etiam suspectæ fidei habitus est. Induciarum hæc conditio erat: *ut Sueci urbem VVisbyensem & insulam Gothlandiam uti possidebant, possiderent; Dani verò arcem urbis. Interim arbitros mittendos, qui jura partium cognoscerent & diiudicarent.* Ita Christiernus præsiidijs & commentu arcem munit, suasque copias contra datam fidem adversus Suedos urbem insidentes educit. Haud segniter hinc inde pugnabatur, sexcentis Danorum primo conflictu cæsis. Christiernus igne urbi immisso, compellit Suedos, castellis jam à Greenio destructis, ut ante dictum, in munitiores domos lapideas se recipere: ex quibus masculè se defendentes, subeunti hosti non levem dedere stragem. Hic Danicæ historiæ scriptores tradunt, Danos muro perfosso, nullo hostium se movente, irrupisse & facili negotio urbem occupasse, cæsis insuper mille octingentis, aliisque captis. At Suetici annales ferunt, Danos quum animadvertissent Suedos dictis ædibus absque magno periculo & labore exigi non posse, cum eis hac lege pactos esse: *ut cederet Gothlandia Danis, factis inducijs à die S. Martini ad annum usque. Interim ad comitia die VValburgis indicenda destinandos utrimque duodecim ex Senatu, qui de jure Gothlandiæ aliisque controversijs inter duo regna pronuntiarent.* Hæc utrinque à delectis ex senatu Suetico & Danico subscripta sunt, & Gothlandia Danorum ditioni, quamvis sub certa conditione, tunc accessit; cujus præfectura cum insulæ usufructu Olao Axellii pro viginti mille selibris argenti mutuò acceptis, ut volunt, pignori à Christierno rege Daniæ data est. At Carolus majoris fortunæ momentis intendit animum, & ad Norvegos mittit postulatam, ut se sumant ex lege fœderis regem, se reg-

num eorum justè & ex fide administraturum. Norvegi, tanquam à Danis in electione Crisstierni præteriti, Carolum Canuti sibi quoque regem faciunt. Sed mox major pars, seu facti pœniteret, seu à Danis ex decreto Halmstadiensi de arctiori horum regnorum unione aliter persuasa, Crisstiernum regem præponit. Plebs tamen, præsertim regno Suediæ vicinior, in fide Caroli manet, & Nidrosiam evocato solennia regni confert. Carolus duos regni præfectos ex Norvegico senatu Aslacum Turonis & Eduardum Muscam constituit: duos, ut mutuo contuitu magis in officio & fide essent. Sed cum crescente Caroli potentia simul invidia glifcebat, in nonnullis etiam metus servitutis sub rege duobus imperiis animum forsitan elaturo. Arbogiam accitis proceribus, nonnullos ex istis, inter quos erat Magnus Greenius, Halmstadium ad conventum isthic indictum ablegat, cum libera agendi quæ è re regni essent facultate expressaque contestatione, ut uni parti ita satisfaceret, ne alteri hoc esset fraudi. Quum ad dictum locum convenissent, rex Daniæ criminatur, *ruptam à Carolo unionis legem non solum in Suediæ, sed etiam Norvegiæ regno, Daniæ hereditario, per vim & fraudem, ut aiebat, occupato.* Commonetque legatos, *ut hac de re & simul de lite inter duo regna ob jus Gothlandiæ decidenda, deque commoda belli avertendi pacisque stabiliendæ ratione cogitens.* Respondent legati: *Pace fida & perpetua nihil ipsis regnoque prius & optatius fore. Litem de Gothlandia judicio intra annum finiendo committi, è re videri. Si intra præfinitum tempus terminari non possent, in conventu Calmariensi utrinque arbitri cognoscerent, & Gothlandiam certæ parti adjudicarent. Ut Carolus Norvegiæ jure Crisstierno velut hereditario ejus Principi cederet, æquum videri. Quod si his actis Carolus subscribere nollet, se in Daniam ad custodiam reversuros.* Ferunt quidam annales Svetici, tres & fortè plures ex istis legatis in occulto & à plurium conscientia seducto loco clam agitasse consilia cum Danis, *ut alterutro regum Sueciæ vel Daniæ defuncto, superstes crearetur, vel interregnum esset, donec etiam alter obiisset. Interim respublica per regni senatum administraretur. Viroque tandem vivis exempto, Halmstadii convenientes ex indigenis sibi regem sumerent, regni legibus obstringendum.* Inprimis actum est in secreto, de Carolo regia sede movendo, *tanquam violatæ unionis reo, & nimis imperioso*

severè que agente. ut arces & munitiones regni de sententia Senatus attribuerentur, quorum fidei placeret. ut codicilli conscriberentur, regni senatorum manu & sigillis firmandi, in quibus obstringerent Carolum ad certas leges, quibus si subscribere recusaret, ab ejus fide discederent, & regi Christierno regnum Suediæ dictis legibus deferrent. Hoc consilium quum Nicolaus Ionæ cuidam episcopo sub jurata silentii fide detexisset, episcopus animo perplexus quid hîc sibi faciendum esset, tandem elegit rescindere potius juramentum Nicolao præstitum, quam fidem regi datam: in tanto præsertim negotio, quo regis salus & existimatio periclitaretur. Vbi conventum erat Arbogam, episcopus aperuit regi occulta machinationum adversus se structarum. Rex admiratus, tam perfidè secum egisse, quos pro optimis amicis habuerat, & magnis sibi regnoque beneficiis devinxerat. Vt tamen tantisper dissimularet, donec se ipsos fortè & molitiones suas architecti earum indicarent, præsul regem rogabat. Rex hoc fecit. In comitiis Arbogensibus de gestis Halmstadii percunctatus, ubi ab oratoribus, quæ vellent, accepit, inprimis de pace & controversiæ de Gothlandia finiendæ modo, rem in consultationem mittit, & num isthæc rata sint habenda. quod visum plerisque: quum de existimatione & libertate legatorum hîc agatur; ne, si ad irritum res cadat, fædæ custodiæ in Dania ex pacto oratores mancipentur. Saniorens verò non dubitabant, hæc suo periculo fecisse legatos, quæ contra mandatum & in fraudem dignitatis publicæ & regiæ fecissent. Licet enim illis permissum esset è re consulere, tamen hac lege, ne alterutri parti esset fraudi: ut erat regi cessio regni Norvegici. Illa tamen rex, ne statim nudaret animum, cum reservatione sui juris, ex parte confirmabat. Posterius verò & occultius illud consilium, de quo supra, studio celabant oratores, donec prius suæ securitati consuluisent. Rex etiam animum tegens, quasi hujus rei scenam planè ignoraret aut non intelligeret, interim singulorum erga se affectum callidè eliciebat: si se ipsos forte proderent. Tandem cum se consciis sive odio adversus Carolum, sive securi suæ potentiæ & salutis, se satis manifestos fecissent, Carolus ira accensus, palam increpitare eos, negotium regni malâ fide administrasse. Plagas sibi positas, quibus vel incautus ab inimicis includeretur, regnoque depelleretur. Sibi tamen repertam viam hæc plagas vel perumpendi.

endi, vel commodè se illis explicandi. Post ad conventum Cal-
 mariensem sibi addictos evocat novoque sacramento ob-
 stringit, præteritis suspectis: quorum vires & animos ut mi-
 nueret magis quam accenderet, modicè in eos animadverte-
 re contentus erat. Prædia quibus abstulerat, mox deprecanti-
 bus restituit; aliàs parcus in iis distribuendis. Nihil mu-
 niendo sibi ac Principatui necessarium omittens, duo mille
 corporis custodes adsciscit. Arces suspectis adimit, & in al-
 ios, quos sibi magis fidos credebat, transfert. Nicolao
 Ionæ arcem Örebroensem & mox Nicopensem, Magno
 Greenio Aboensem, quos pro principibus istius factionis ha-
 bebat, aufert. Hoc indignè ferentes quidam magnatum, &
 sibi simul metuentes, hinc ansam ad Christiernum transeundi
 cepere, quorum præcipui erant Magnus Greenius, Benedi-
 ctus Ionæ, Tycho episcopus Scarensis, Gustavus Olai,
 Gustavus Laurentii. Comitia hac tempestate Vadstenis 1450.
 habita sunt, in quibus de jure Gothlandiæ inter duo reg-
 na Svediciæ & Daniæ, sed nullo fructu disceptabatur: quo-
 libet regno suum jus tuente. Eodem modo postea Cal-
 mariæ. Christiernus rex Daniæ quærens quomodo po-
 tētia Caroli tam vicina non nimis prope se invalesceret,
 ubi justæ aperti belli causæ deficiunt, absque ullo præ-
 missæ hostilitatis indicio, excursionibus quocunque ob-
 tentu & populationibus variis atterere eam conatur. Ca-
 rolus ad vim pellendam haud segnīs, ingenti exercitu col-
 lecto, Scaniæ, Blekingiæ, & Hallandiæ vastitatem facit. Hac 1452.
 re magis laceffitus Christiernus cum infestis tam Danorum
 quam exterorum copiis Gothiam occidentalem invadit & di-
 ripit, Ladosiensem portum & arcem occupat. Duo fratres
 prope Ladosiā unum prædium inhabitantes, à Danis militi-
 bus pro certa pecuniæ summa prædii & fortunarum suarum
 incolumitatem paciscuntur. Mox solutâ pecuniâ, nihilomi-
 nus prædantur colonos insolentes milites. Sed fratres cum
 aliquot fociis eos insequuti ad Cattungam, in insidiis se lo-
 cantes, septuaginta circiter transeuntes occisione occidunt,
 & cadaveribus exspoliatis damnum abunde resarciunt. Hoc
 præludium erat majorum insidiarum, quas Carolus Chri-
 stierno ex occidentali Gothia in orientalem contendenti pa-
 ravit in nemore Holevedia, per quod illi cum exercitu trans-

eundum erat. Quamvis enim accepto nuncio de irruptione hostis etiam Holmiæ per mare imminens, ad eam tutandam recurrisset; tamen à tergo reliquerat Ericum Nipertum, qui iusto cum exercitu hosti occurreret. Dum ergo Christiernus ad dictam silyam Holevediam accedit, insidias isthic veritus, præmittit levis armaturæ cohortes cum ducibus locorum gnaris viam prætentaturis. Sed hi non satis circumspicis latebris, insidiarum dolo circumventi, & trecenti cæsi sunt, reliquis captis. Hac hostium clade magis in spem erectus Carolus, ut occupata à Christierno Vestrogothiæ castella quoque recuperaret, cognatum suum Tordonem Bondium, virum bello strenuum cum expedito peditum agmine istuc mittit. Hic ut hosti se subito superfunderet, per avia silyarum & montium militem suum raptim ducit, noctuque hostem inopinatò opprimit, & ingenti prædâ partâ, Ludosiam recuperat. Opportunè Carolus fortunæ insistens cum suis copiis Bondio succurrit, & alias quasdam istius loci arces, Axevaldiam & Rombloburgum, profugis in Daniam Turone Turonis & Krummedicio earum custodibus, in fidem suam recipit & præsidiis munit. Boondius etiam isthic limites firmat, castellis in Norvegia Billingsburgo, Guldburgo & Danaforghio exstructis. Quosdam Norvegorum hoc impedire studentes & munitiones ejus ter mille militum à Christierno, duce Torberno Gastio, submissorum manu oppugnantes per trecentos suorum insidiis circumvenit & sternit. Ob hæc & alia merita regni Marcus, ut vocant, à rege creabatur. Sed postea noctu in lecto à suo ministro Iusto Boethii, injustissimo sicario, conductâ ejus opera à Danis, ut quidam suspicantur, dum ad Danos perpetrato scelere transfugit, nefariè trucidatus est, indignaque morte periit. In conventu Holmensi reconciliatus est præsul ejusque socii cum rege Carolo. Licet isthæc amicitia redintegratio non diu steterit, hærente in animis odii fomite. Monetæ domesticæ instauratio facta est, derogata æstimatione majori æquo peregrinæ. Officinæ monetariæ apertæ sunt Holmiæ, Aboæ, Sudercopiæ & Calmariæ. Ne deficeret isthic argentum, vetus institutum renovatum est de permutanda ab exoticis mercatoribus argenti selibra pro minoribus numis ad æstimationem mercium qua-

quadraginta marcarum. Christiernus acie contra Suecos non multum lucratus, atque si sibi ipsi consentiant, haud faciles debellatu expertus; novum genus expugnandi reperit, non pugnare. Incolas enim regni, præsertim qui in limite habitabant, absque suorum discrimine & ullo cruore, vel adversus se invicem concitat, vel vario belli rumore minisque è propinquo terret atque turbat; auxiliis contra Suecicis è longinquo, quoties opus esset, non absque magna difficultate & itineris labore in regni fines adductis. Atque sic in armis subinde colonos esse cogit; qui tamen armatum ex adverso hostem magis expectabant, quam experiebantur. Haud alio equidem animo rex eos dictis modis ludebat, quam ut longo tædio perpetuæ belli formidinis, transitu ac receptu militum fatigati, opibusque exhausti, tandem ipsi nullo negotio in prædam concederent; aut fastidio rerum suarum, à Carolo ad ipsum deficerent, & ad communis fœderis legem redirent. Quam spem ei injiciebat præfectorum Caroli sævitia & inexplebilis avaritia, in agricolis pro lubitu vexatis, & pecuniis arte mala elicitis, aut vi exortis. Profusionem largitionum à priscis Suediæ regibus in sacros usus destinatarum cohibere tentabat; quod illa regni facultates non parum diminuerentur. Sed ea re non levem sibi invidiam apud sacrum ordinem creavit. Ita alienatis subditorum animis & quibusdam magnatum studio in Christiernum inclinioribus, invitantem fortunam amplexus Christiernus, Danholmia Scaniæ adversus irruptiones Sveonum munita, jam seriò rem agit, Elfsburgum expugnat, Ölandiam per Greenium occupat, inferioris Suediæ magna parte suæ potestatis facta. Privatæ mox & publicæ machinationes etiam domi adversus Carolum oriuntur. In nuptiis Nicolai Sturii, quas rex suis impensis faciebat, officinæ monetariæ præfectus, ab aliis conductus, an desperans solutionem ingentis æris alieni, quo regi ad quatuordecim mille selibas argenti obstrictus erat, eidem tendit vitæ insidias, communiq̄o prius cum præfule consilio: quem sciebat regi infensum esse. Præsul tamen hîc odio seposito & verecundiâ hospitalis mensæ, sicarium à cruento incepto deterret, monetque, si quid adversus regem moliendum sit, præstare palam in acie vel campo experiri, quam sacra nuptiarum & mensæ regis sanguine sedare.

1457

Mox dictis fidem ipsa re confirmavit. Quum enim peractis nuptiis præsul à rege petiisset resarciri sibi damnum navium suarum in bello Danico amissarum, rex in iram verbis exit, atque se ei quidquam debere negat. Mox tamen animo sedato, arbitris ex senatu rem diiudicandam committit. Qui quum negotio discusso secundum præfulem pronuntiarent, indigno istud animo rex ferens, iudices non ex æquo & bono, sed privato studio sententiam tulisse arguit. Inde offensis animis discedunt. Sed rerum prudentes hinc tumultus mox erupturi femina prævidebant: qui nec diu abfuit. Dum enim Carolus expeditionem militarem in Gothiam edicit ad recuperandum Ölandiam & alia à Danis occupata; præsul conditum hæctenus odium palam exserit; cuius has ferebat causas: *Pro indignissimo habebat, Carolum, quum adhuc regni administrator esset, in vincula conjecisse avum suum maternum; & præfectura insuper dimovisse; de quo jam suo loco dictum. Quum pater archiepiscopi Benedictus in comitiis Holmensibus, ubi agebatur de novi regis electione, trium regnorum societatis legibus hic strictè standum esse urfisset; contra disceptasse Carolum, omnibusque modis laborasse, ut posthabita fœderis istius ratione, sibi dignitas regia conferretur. Eundem patruo antistitis Nicolao ob suspicionem malæ administratæ legationis Halmstadiensis arcis Orebroensis præfecturam ademisse. Denique Carolum regia potestate insolenter & pro lubricine uti.* Huc respexisse videtur Ericus Vpsaliensis, ubi præfulem se de omnibus, non absque rationum momentis, & multis approbantibus, excusasse scribit. Quamvis tamen ille postea aliter iudicet. Postquam omnis multitudo ex regis edicto ad militiam evocanda esset, præsul patientibus literis de expeditione adversus hostem à rege specie amicitiae impetratis astutè pro se utitur; & populum Vplandicum, quem ad regem in Gothiam prægressum mittere iussus erat, aliosque sibi conciliatos & collectos ex occasione & obtentui sumtis populi querelis de crudelitate & avaritia præfectorum Canuti, quam vindicaturus esset, contra ipsos præfectos, & ipsum tandem regem armat; uti rex postea exul in suis ad ordinem sacrum Vpsaliensem literis exposuit. Hic etiam Christiernus secundas partes agit, & classe in Finnoniam per Magnum Greenium transmissa,

VViburgum capit : ut sic binis regni limitibus ad Ölandiam & VViburgum occupatis , inter utrumque medios facilius comprehenderet. Archiepiscopus copiis ex Dalia & Vplandia coactis, præfectum Caroli Haqvinum Svenonis vi capit, & in arce Salestadia custodia tradit. Inde consilio cum suis communicato ædem Vpsaliensem ingressus , & sacram vestem indutus , in conspectu collegarum ad altare summum in genua procumbit , precesque fundit. Mox surgens , sacram vestem , omnibus stupore defixis , ponit , armis se devovet & personam militarem induit , negatque se prius exuturum votivum obligatumque virtuti militari habitum, quam turbatum à Carolo regni statum in tranquillū redegisset. Postridie codicillo ad valvas templi affixo, publicè fidem & obsequium Carolo renunciat, eumq; hostem proclamat. Hoc animo perterritus ad regias villas & prædia exspolianda, populumque in suam fidem adstringit. Hinc Enecopiam & Arhosiā ire pergit , ubi quoque civium animos , Caroli pertæsos , sibi obsequentes reddit. Carolus de his certior factus , ex orientali Gothia cum mille quadringentis equitum & trecentorum peditum agmine citato , Nicopiam & inde Strengnesiam advolat , spe præfulem improvise aggrediendi. Sed ille jam ad famam adventus ejus in expedito stans , haud cunctanter occurrit Carolo , ac prima luce eum cum suis Strengnesiæ occupat. Vbi in tumultuario congressu rex corpore vulnerato , sed animo magis saucius se in fugam illicò dabat. Præsul fugientem è vestigio Holmiam insequitur , ut recenti clade percussum ocyus debellet , & suo eum metu vincat ; certè non spatium ad nova consilia viresq; instaurandas relinquat. Castra ad Holmiam ponit, & obsessio æquasque deditiois leges frustra offerenti magis magisque instat. Quum hic nequicquam opem exspectaret , nutantibus & discordibus civium animis , multis etiam in archiepiscopum ad motum fortunæ inclinantibus , præterquam quod tot potentium invidia sibi passim in regno omnia intuta atque infesta faceret, urgente fato abitum parat , & noctu clam thesauro regio Franciscanis credito , & quidquid potest præsentis pecuniæ rerumque migratu faciliorem in navem illato , præter omnium expectationem , nono regni sui anno , Gedanum discedit. Casimirus rex Poloniae , cum quo vetus ipsi consue-

tudo fuerat; hospitem perbenignè accipit, arcemque in confinio, ut quidam volunt, ad vitæ adminicula concedit. Non illud silentio prætermittendum, quod, quum Carolus Gedani in cœnobio Oliuensi cum rege Polonorum Casimiro Latinè loquutus esset, quia Polonicè nesciebat; nec ipse rex per se vel aulicorum quemquam, nisi per monachum Latinè respondere posset, effecit Carolus, ut Casimirus pudore ex imperitia istius linguæ non tam sui quam ministrorum causa victus (quem tamen pulchrè postea ultus est) Latinarum & humaniorum literarum studium suis, si provehi ad honores vellent, publico edicto mandaret. Ex eo tempore magis quam antea non solum plurimi ex vulgo degustare literas contenti fuere: quod hodieque frequens est in isto regno; sed civium quoque & nobilium filiis Romanæ atque prudentis eloquentiæ studium fuit insigne. Quin & hodie in ista repub. iisdem gradibus ad primas dignitates adscenditur; & genere clari non alia ratione magis quam eruditione & meritis in patriam extolluntur. Sed à brevi excursu in viam. Stocholmenfes comperto Caroli abitu urbem & mox arcem, cujus præfectus erat Olaus Drakius, præfuli dedunt. Fama hujus rei quotquot magnatum aut nobilium in Daniam ob domesticas tempestates concesserant, ab exilio in patriam revocavit, in primis Benedictum episcopum Scarensem, Magnum Greenium, Turonem Turonis, Gustavum Olai, Gustavum I Laurentii, aliosque: qui sub Christierni patrocinio hæctenus latuerant, & nunc velut ad mitiorem auram evolabant.

CHRISTIERNVS I.

1457. Præfulis & quorundam procerum regni consiliis & studio, non universi senatus populique consensu, vivo adhuc Carolo ad Sueciæ regnum evocatus, absque cunctatione accedit, & his legibus Holmiæ inauguratur: *Vt regni jura & instituta conservet. Vt cuique suæ possessiones, ubicunque sitæ, salvæ sint. Vt ablatæ coronæ confestim restituantur. Vt jus Gothlandiæ Suedis integrum sit. Vt lis de vectigalibus ad Båhusiam dirimatur. Ne rex ad se ullo titulo transferat possessiones nobilium. Ne oppigneret aut quocunque modo alienet, vel regno efferat bona regni. Ne illegitima onera subditis imponat.* His scripto & juramenti fide firmatis, imperium accipit; & inde revertitur in Daniam. Postea huc regressus, imperium quidem

iudem bene administrare cæpit, sed in progressu inclinavit. Quippe post biennium, gravibus tributis Sueones oneravit, ægni opes in suum usum corrasit, undecunque poterat, ex erario, templis, cœnobiis. Thesauros quibus incumbebant Fratres prædicatores à rege Carolo sibi commissos, ab iisdem Christierno metu offensæ aut spe gratiæ detectos, septem valis inclusos in Daniam contra datam fidem asportavit, magna- que ejus parte Holsatiæ Ducatum à Comite Scovvenburgensi Ottone & Gerhardo emit. Hac re non levi invidiæ populo esse cæpit, ut, quod opibus impleri non posset, cum vulgò *bulgam fundo carentem* appellarent. Quum rumor exivisset de Carolo Canuti, quod magnas in Borussia & Polonia copias colligeret, quas in Sueciam ad recuperandam amissam potestatem ducturus esset, suspecti veluti clam cum Carolo adversus Christiernum facientes, in vincula coniecti sunt, Claudius Ryttingius, regis Caroli Cancellarius, Nicolaus Petri, Orianus, Carlsonius, Steno Benedicti & alii. Pars quæstionibus subjecti & ad necem torti: ut, quod ignari erant vel innoxii crimine, tamen faterentur. Pars aliis modis vexati, valetudinis suæ jacturam non absque civium dolore fecerunt. Postquam rex novum tributum præsulis, ut nonnulli volunt, consilio iterum imposuisset subditis, & mox inde in Finnoniam iret, archiepiscopum, qui regis absentis vicem obibat, jusserat illud per suos exigere. Sed archiepiscopus, plebem ea caussa tumultuantem sedare an sibi conciliare quærens, seu ut ejectionem opum extra regnum impediret, hoc tributum propria auctoritate subditis remisit. Vnde regis offensam contraxit, ejusque proditor à Danis appellatus est. Accedebat quod delatoribus & inimicis frigidam suffundentibus, & odio in præfulem asperato, multorumque civium erga Carolum desiderio nondum extincto Christiernus in se quoque metuebat, quod in Carolo ejecto expertus erat. Itaque præsul, frustra deprecante & fidem interponente Catillo Lincop. episcopo, ejus ex sorore nepote, à rege jussus est in Daniam abduci & vinculis tradi regiæ dignitatis auctor. Sed piæ mentes judicabant *hoc evidens pœnæ divinæ in præfulem exemplum: quæ, quamvis cetera vir cordatus & generosus, tamen hic extra regiones officii sui temerè ruens, arma, qualia ipsi credita non essent, sua auctoritate contra suum regem ambitioso, rebelli & ulciscendi cupido animo induisset.*

1460.

1462.

1463.

Vbi ad rusticorum aures manavit, præfulem in custodiã esse abreptum, & quidem, ut vulgò fama ferebat, ob exoneratam à se gravi tributo multitudinem, illi in boreale suburbium Holmiæ armati confluunt, hanc injuriam vindicaturi; quidam insulam Spiritus S. dictam insident. Sed rex navibus interpositis eos secrevit, ut viribus divisos illos qui in insula hærebant, etsi strenuè pugnantes, illata cæde prosterneret, vitam paciscentibus parceret, cum conditione tributi nuper illis imperati sine morâ dependendi. Duces factionis ultimo supplicio affecit. At pontifex Romanus, Christierno interminatus est, ob archiepiscopi in vincula compacti injuriam & potestatem in tam venerabilem personam temerè à se, ut putabat, usurpatam, usu sacrorum interdicere. Rex negabat se *custodiæ inclusisse illum ut archiepiscopum, sed ut hominem de mundo, qui militaria ac civilia tractaret, & sacro se munere abdicasset, periurique reus esset.* Totum negotium legato pontificis, episcopis vicinis & ordinì sacro decidendum commissum est. Sed illi studio rem trahentes, tandem in suspenso reliquerunt. Itaque Catillus viâ pacis & intercessionis nequicquam tentatâ, cum propinquis & amicis suis de viâ per vim armatam expediendi custodia præfuis, aut injuriam persequendi agit: & de adjungenda sibi multitudine agresti, jam suoapte ingenio ad ultionem prona. Omnibus idem volentibus, Catillus exercitum cogit, ejusque ductorem ad exemplum avunculi sui agens & voto se obligans, Holmiam adoritur, obsidet, capit. Mox ad Christiernum scribit, *si dimittat præfulem, se benevolis & obsequentibus subditis usurum; si minus, alia omnia experturum.* Verum hæc furdus auribus occinebantur. Ideo Catillus Dalecarlis & Helsingis ad suas partes adiunctis, castra ad Haråkerum figit: ubi Danis simulatâ fugâ in insidias tractis, dein manu cum illis in flacu glaciæ solido conferta, victor evadit. Ita Christiernus videns pleraque sibi improspere cedere, cum classe sua in Daniam revertit. Ex una navium capta aplustre rapuerunt milites, & ad Holmiam in colle Brunconis trophæi loco erectum *Danorum braccam* per ludibrium appellarunt: quod tunc instar aplustris eorum braccæ pro istius temporis more forsan fluitantes & laxiores essent.: aut quod ea appellatione laxum vexillum illis esset. Dum hæc ita processere,

literæ Caroli Canuti exfulis adferuntur, ad ordinem sacrum Vpſaliensẽ scriptæ, in quibus abitus sui cauſas, cum expoſtulatione injuriarum ſibi à præſule factarum prolixè exponit. Earum ſententia hæc erat: *Qua ratione jam per quinquenniũ agitarit præſul de ſeſ [Carolo] prodendo perdendoque. Quo nomine quum ipſum inſimulaſſet, ſe ſupplicibus ad Deum manibus ſanctè obteſtatum eſſe, ſe integram fidem & amorem regi ſuo ſervaturum, nec unquam commiſſurum, ut rex euceretur regno, & Chriſtiernus in ejus locum adſciſceretur. Quin ſe malle ante pedes regis ſanguinem ſuum profundere, quam permittere, ut ille regno deturbaretur. Ita ſe ut amico fidem habuiſſe, & ex ſententia ſenatus patentes ei literas ad ſubditos de armis contra hoſtem Chriſtiernum regem Daniæ capiendis dediſſe: qua de re ulterius quoque populum erudire rogatus erat. Illum verò abuſum iſtis literis, populum adverſus regem concitaſſe, arma contra ipſum expediſſe, Holmiam arctè cinxiſſe. Regem tamen etiam cum vitæ ſuæ periculo ſe obtuliſſe amicæ compoſitioni & ſatiſfactioni, ſi de fide publica, præſul ejusque ſocii ſibi ſatiſdare voluiſſent. Sed hoc denegato, nullum aliud remedium à fortuna & fide dereliçto ſuper fuiſſe, quam in exilium abire. Simulac verò præſul regem exterminaſſet, Chriſtiernum contra datam fidem in regnum advocaſſe. Præſulem, omni reverentia exuta, ipſum ut tyrannum, proditorem, prædonem ſubditorum & hæreticum apud Pontificem & alios peſſimè traduxiſſe, nullo alio quam populum à rege ad ſe avertendi animo. Se verò inſuſitato, ambitioſo & ſacra perſona indigno titulo regni caput & adminiſtratorem, libertatis vindicem ac deſenſorem jactaſſe. Ceterum de ſuâ innocentia regem ſuam & bonorum conſcientiam ipſorumque fidem appellare; imo toti mundo ſuam integritatem probaturum. Non poſſe tamen non ſe mirari, quò ſodales præſulis tantam ejus inſolentiam & ambitionem tulerint. Niſi præſulis & ipſorum promiſſis tantum fidei habuiſſet, ſe lege cum ipſo acturum fuiſſe. Præter extremas autem injurias & contumelias, quibus regium nomen lacerarit, ne quidem ſibi temperaſſe ab odio & immanitate adverſus tenellos regis liberos, quos à ſuis cognatis, quibus commendati erant, abſtractos ſæva hyeme trans mare in exteras oras ejecerit, ut eo citius perderet. Regem tamen non tam domeſticum, quam publicum malum dolere: dum in ſui locum Chriſtiernus ſuffectus patriam opibus, à ſe fidei Fratrum minorum in uſum ac neceſſitatem regni commiſſis, exſpouet, Daniamque ditet. Hæc &*

plura hujusmodi incommoda impiis præsulis machinationibus accepta ferenda esse. Eundem nuper quoque Catillum episcopum, & alios ex suis cognatis rebelles contra se, publica auctoritate in regnum revocatos, excivisse. Cum tamen satis sciat, literis Pontificis in archivo, ecclesiæ Vpsal. ad servatis sacrorum usu prohiberi, quicumque legitimo magistratui & vero regi Suediæ obnitatur. Contra quas tamen ex falsa relatione dispensationem pontificis postea impetravit. Præterquam quod ipsi non ignotum sit, quid pænæ lege Dei & patriæ hujusmodi perduellibus debeatur. De cetero rogat sacrum ordinem Vpsal. cogitare de modo luendi damni, quod ipsorum fide pro præfule interposita passus sit, & Pontifici aperire tam injustas ejus molitiones, & tam indignum sacri muneris abusum. Ad ea responsum se ab illis expectare. Illi respondent: Præfulem nihil quicquam vel consilii vel operæ cum ipsis communicasse in his, quæ antea vel nuper in regem patravit. Quod si fecisset, longè melius eventura omnia. Tandem crescentibus inter proceres æmulationis studiis, & detrectantibus imperium Christiæni Suedis: quod contra juratam regni legem opes publicas extra regnum abstulisset: quod per absentiam ejus raro, ut decebat, jus diceretur, & præfecti interim, ut vellent, non ut fas erat, cum subditis agerent: quod arcibus & officiis præfecisset Danos; & alios externos pro libidine dominantes, exclusis indigenis, tanquam improbæ in regem fidei essent. Itaque in consilium itur de Carolo, qui desiderium sui iterum fecerat, in priorem honoris gradum restituendo, & Christiæno ex dictis causis abdicando. Clarissimus rerum Danicarum scriptor Meursius hîc notat, eandem fuisse querelam de Christophoro Bavaro, quæ de Christiæno primo erat; & hanc Suecis primam desciscendi causam existitisse; mox ingenuè fatetur, non pro cætera prudentia ab utroque rege factum. Quippe hanc regnorum legem esse, ut per proceres indigenas unumquodque gubernetur; & in fide se eorum acquiescere rex ostendat: si præficiat peregrinos, detrectare ferè obsequium solere cives: ac, si fidem in dubium vocet, ad perfidiam irritari. Christiæni igitur imperio abrogato, Gedånium mittuntur, qui Carolum ad pristinam dignitatis sedem revocent. Ita vertente fortuna evertus dejicitur, dejectus extollitur.

CAROLVS CANVTI RE- STITUTUS.

Post septem annorum exilium in regnum redit, faustis illorum qui à partibus ejus erant, vocibus exceptus, quibus reponit: *Ipsos satis meminisse se eorum legitimum regem, loco & fortuna non animo ab eis divisum, illorum accitu ex Borussia, ubi non malè ipsi fuerit, huc revertisse. Se eosdem, si in fide & obsequio perstent, in libertate & jure patrio pro virili tutaturum: nec sperare, secus unquam a se factum. Si quid ab præfectis provinciarum admissum sit, ejus culpam non sibi, tanquam imprudenti & invito, sed illis imputandam esse.* Rege urbem ingresso & renovato utrinque fidei juramento, præcipuus custos regii thesauri Christierno, ut ante memoratum, detecti & abrepti, Petrus Laurentii & monetarius, qui obæratu regi cædem in eum cogitarat, repentina morte extincti sunt; ex sceleris conscientia, uti res erat, & supplicii metu. Nec liquido minus argumento, quam duro verberare excitam mentem authoris quasset cogitatum adversus Principem scelus, nedum ipsa re patratum. Christiernus accepto Carolum restitutum esse, mox archiepiscopum ex carcere dimittit: tanquam ideo sub custodiam dedisset, ut ignoscendi ei facultatem haberet, majorique ipsum gratia sibi devinciret. Certè tantum adversarium iterum opponi Carolo, suæ fortunæ peropportunum existimabat. Præsul enim infensor Carolo, priores in Christiernum affectus, quod mirum, retinuit an simulavit; & populum proceresque, quantum potuit, adversus Carolum ex adultiori majorique odio commovit. At Carolus plebem conciliabat sibi promissis & spe relaxationis tributi: quod quum rex promulgasset, præsul è suggestu contra publicè interdixit. Sanè populum in sua, ut administratoris regni & possessoris arcis Holmiæ potestate esse volebat. A sacro ordine Upsaliensi admonitus, ut missis civilibus negotiis, quod sui officii esset ageret: ita tutiori loco & tranquilliori conscientia fore, hoc salutare consilium sprexit; donec odio populi gravatus, in comitiis Holmensibus resignaret administrationem & arcem

Erico

Erico Axelii traderet. Quam tamen postea rei pœnitudine, sed frustra à se retractum ibat. Interim recrudescentibus non solum inter præfulem & regem, sed etiam ejus cognatos Stenonem & Nicolaum Sturios odiis, rex armis decidere litem intendit, Vpsaliamque cum copiis mittit Boethium Tyrium, qui præfulis ædes diripit. Hoc ultum venire amici præfulis Catillus episcopus, Ivarus Greenius, David Benedicti, Trotto Caroli, ac Boethium ad aciem lacefferunt. Ille promptus congregandi, prælium init; sed non paucis utrinque cæsis, æquâ fortunâ discessum est. Mox fide data visum est de pace tractare. Boethius hac re falsus, dum majorem partem copiarum Holmiam dimittit, Catillus contra publicæ fidei religionem eas invadit & sternit, vix fugâ dilapso Boethio; qui insuper sacris prohibetur à præfule, ob direptas suas ædes. Contra Carolus *hoc interdictum publico codicillo cassum & irritum pronuntiat, quod præfuli nulla sit potestas sacrorum commercio cuiquam interdicens: quum ipse sacris à Pontifice prohibitus sit, quod legitimo magistratui se opposuerit.* Carolus autem respiciebat ad diploma pontificis in archivo collegii sacri Vpsaliensis servatum, cujus mentionem quoque facit in literis ad idem collegium in exilio suo datis, & superius allatis. Eo diplomate sacris interdictum erat quibuscunque supremo magistratui regive Suediæ resistentibus. Inde expugnatione Holmiæ ab archiepiscopo & sociis nequicquam tentata, de pace seriò convenitur: *ut rex Carolus fiduciario jure acceptis arcibus Finnoniæ Aboensi & Raseburgensi cum Bothnia septentrionali, retentoque titulo regio, renunciaret ipsius regni administrationi.* Rex belli sortem, quam improspere successu periclitatus erat, desperans, seu publicæ privatæque tranquillitatis studio cedere facilis, subscribit paci legibus & regnum solenniter resignat.

1465. A biennio tamen Ericus Axelii ceterique proceres agitant de conciliatione Caroli & præfulis, ac illius dignitate redintegranda. Et quidem Carolus postridie S. Martini in regium locum restituitur, tradita sibi ab Erico Axelii arce Holmensi, & reconciliatur adversariis; non tamen satis præfuli; qui post mensem à restituto in regnum Carolo in Ölandia decessit. Carolus ubi populum civili justoque imperio regit, plerique ad obsequium redire; præter Calmarienses, Ölandenses

denfes & paucos alios , qui adhuc à Christierno stabant. Deinceps Halmstadii à legatis Caroli & Christierni de jure regni disceptatum est. Hic sibi Carolum regno cedere , ille verò jure vel per arbitros cum illo experiri voluit. Sed Christiernus causam suam velut liquidam contendens , foro arbitrisque submittere volebat. Ita infecto negotio discesserunt. Sequenti anno Christiernus non ex jure manu confertum , sed armis regnum repetitum venit , parum tamen feliciter. Vnde mox revertitur in Daniam. Dum ille abest, Carolus Verendiam in Smalandia adhuc agnoscentem Christierni partes & Hallandiam depopulatur ; Ivaro Axelii Tottio Hallandiæ præfecto tunc quoque in Caroli partes transeunte : quod affinitate ejus Christierno suspectus erat , aliàs quoque insensus illi ob repulsam fratris in petitione episcopatus Othoniensis. Christiernus verò prohibiturus plurimum ad Carolum defectionem , insequente vere redit , & copias Ivari arcibus Solvisburgo & Lillöensi admovet , easque expugnat & demolitur. Quum Carolus Vadstenas comitia indixisset , inimici ejus Ericus Nicolai, Ericus Caroli & Trotto ejus frater pluresque alii junctis copiis , uti insidiatores viarum , ex evocatis Vadstenas interceperunt Birgerum & ejus filium , Arvidum Trollium & Magdalenam Caroli filiam. Rex Holmiam reversus , copias adversus Ericum Caroli injuriæ plectendæ animo parat. At Ericus interea Arbogam, quæ cum Carolo adhuc stabat , diripuerat ; & adjunctis sibi vagis Christierni copiis , inde Vpsaliam pergebat , civesque in sua verba adigebat : quod codicillis ad templi fores adfixis in publicum divulgat. Iisdem codicillis apposita item erant sigilla Trottonis Caroli , Davidis Benedicti , Erii Nicolai aliorumque , qui à rege Carolo defecerant , eumque tanquam perjurum sermonibus differebant ; quasi non justo titulo possideret regnum , quod semel ejurasset. Nec id solum , sed Ericus Caroli etiam censum à civibus tanquam sibi subjectis exigit. Hanc ut insolentiam reprimeret , rex copias adversus eum per Claudium Olai mittit: qui conferta cum eo prope pagum Knutabyensem pugna victus captusque est. Mox ubi suppetias advenit Steno Sturius cum exercitu in Sudermannia collecto , ejecit cingentes arcem Vpsaliensem, & inde movens in proximum territorium Fiedhundriam ,

1468.

obyium

obvium habuit Ericum Caroli. Rumor pervagatus est castra Stenonis haud dubiè ab ejus hoste Erico disseminatus, quasi proprii milites adversus ducem suum conspirarent. Steno pronæ in re tam ancipiti & periculosâ, nec dum exploratâ credulitatis, relicto exercitu suo in Daliam ad Nicolaum fratrem evadit. Hoc astu Ericus, qui tot viribus se imparem agnoscebat, eoque disparare copias hostiles vel ad se elicere studebat, Sudermannos milites Stenonis absque ullo discrimine damnoque in suas partes traducit, atque sibi juratos domum dimittit. Vigesimo die post festum nativitatis Christi orta de adventuro ex Dalia Nicolao Sturio cum magnâ manu famâ, non exiguam quoque Ericus adversus eum comparat. Vbi propius accedentibus inferenda jam erant signa, Ericus temerè adversus hostem in insidiis latentem excurrere funditur & in fugam vnâ cum Trottone Caroli, Erico Nicolai, Iohanne Slavvecka aliisque convertitur. Pars capti sunt, quorum principes erant Gödekenius Lupus, Iustus & Nicolaus fratres, Norvegi: qui ad Carolum ab Henrico episcopo Lincopensi missi rotæ supplicium ceu erbelles subierunt. Reliqui fuga Arhosiâ elabentes, ut tutius & commodius iter haberent, fallaces literas, prosperum scilicet eorum successum & victoriam nuntiantes, per Ostrogothiam sparsere. Quo commento deceptis incolis, & rumore cladis celeritate abeuntium antecapto, inoffenso transitu ac bene accepti Calmariam usque salvi plerique pervenerunt. David tamen & Christiernus Benedicti Nicopiam ex fuga reducti, & ab Arvido Trollio in custodiam isthic traditi sunt. David in carcere decessit. Christiernus ad idoneam cautionem dimissus est. At rex Daniæ Calmariam & Ölandiam adhuc in fide sua retinebat, uti paulò ante dictum. Hæc Ivarus Axelii frustra oppugnare aggressus, quippe valido præsidio obtentas, inde se vertit in Daniam; regem intra regni sui penetralia fortè improvidum occupaturus. Sed is adventum ejus prædoctus, in campo Herlingo ad Elingsburgum ei occursum. Ibi commissa manu, Ivarus cum suis fortiter dimicans, fortunam prælii satis ancipitem fecit. Sed postremum inclinante illius acie, in fugam pulsus, non levi strage cæditur. Fractos eâ clade Suecos, ne rex copiis promotis in totum porro regnum incurfaret, pacem

pacem petiisse, spe regni Suediæ ipsi factâ, Carolum se honesta aliqua transactione demoturos promississe, tradunt annales Danici. Eam in rem mox Lubecam affuturos, qui cum plena potestate de communi omnium procerum sententia hoc negotium agerent. Sed hanc fuisse regis ludificationem à Suedis excogitatam, qua Christiernum à suis finibus amolirentur: ut eventus ostenderit. Hac contumelia accensus, postea cum expeditis copiis rediit, & quidem summa hieme ac itinere per abruptas rupes & angustos calles difficilimo, cives & agricolas inopinato adventu perculit. Qui in paludes ac silvas densissimas se abdentes, conferta arborum concæde sibi munitiones præstruxerunt, hostique aditum occluserunt. Christiernus eos ad Tivediam usque silvam insequutus, sed malo hîc olim experto jam sapientior, præmissis speculatoribus insidias coram ferutatur. Attamen fortunæ tentandæ causa munitiones eorum aggressi Dani, sed irrito conatu, acriter non semel repulsis haud exiguam stragem fecere. Eâ rex & hiemis item asperitate pabulique penuria coactus est domum cum suis se recipere. His ita ex sententia gestis, Carolus rex senio vergente, & per tot ancipites rerum casus regnandi satur atque fessus, in morbum incidit. Dum vires animi permittunt, suprema disponit. Stenonem Sturium suum ex sorore nepotem, successorem, si ita proceribus videatur, designat, & regis nomen, ceu ea tempestate invidiosum, omittere, vim imperii usurpare jubet; tandemque Holmiæ in arce rebus humanis excedit. Princeps, præter regium corporis decus, 1470. prudens, sagax & providus, gravi facundia & eruditione doctrinaque disciplinarum mathematicarum isto seculo in Principe rara, nec minus ad belli quam reip. usum accommodata. In bellis tamen timidior fuisse perhibetur, quam virum ac Principem deceret. Nisi consilii fuerit; ut non minus circumspectè, quam fortiter ageret, nec præcipiti audacia secum temp. in discrimen raperet. Equidem si minus animi, tamen plus cautionis inerat. Ceterum adversorum intolerantior fuisse, arguat facilitas cedendi concussæ fortunæ: quam inter tam potentes æmulos, & tot machinationibus tentatus, magis formidabat, quàm ferebat. Ex ambitione, cujus insimulabatur, invidiam ita mitigavit: ut ab exilio re-

nio post Calmariaë iterum comitia fuere : quibus se Ste-
no sistebat. In his inter trium borealium regnorum pro-
ceres convenit de istorum regnorum imperio Iohanni tra-
dendo , renovatis legibus unionis , in quas juraret. Illa-
rum hæc præcipua capita fuere : *Vt religio & ecclesiarum pri-
vilegia ac immunitates sanctæ ecclesie serventur. Vt administratio trium
regnorum secundum leges singulorum & mores majorum institua-
tur. Vt nulli exteri in ordinem senatorum regni recipiantur.*
Nec ditiones , arces & feuda per extraneos , sed solos indige-
nas regantur. Ne ulla possessio aut prædium regni absque se-
natus regni consensu ulli oppigneretur , alienetur vel imminuatur.
*Vt nemini literæ liberi commeatus denegentur , salvo tamen ju-
re vectigalium. Vt beneficia ecclesiastica & parœciæ nullis
nisi indigenis atque idoneis committantur. Omne æs alienum
à patre Christierno contractum tribus his regnis borealibus ex-
solvat. De omnibus illatis damnis ex æquo satisfaciat. Lis
de Gothlandia , Scårdalia & Svartöddnio cum Suedis jure vel
ab arbitris decidatur.* Trium regnorum , Iohannis matris Do-
rotheæ , & fratris Friderici nomine , inter regem , Stenonem
& Nicolaum Sturios , Ivarum Axelii præteritarum offensionum
oblivio perpetua sit. Nulli vis aut injuria , quoad vitam , fa-
mam , corpus aut fortunas inferatur , sed jure cum ipso aga-
tur. Nullus in turres aliumve carcerem coniciatur , nisi in
eo regno , ubi delictum admisit , legitime convictus sit. Digi-
natio & existimatio regni senatus à rege illibata servabitur.
Nulli quemcunque ex senatu calumnianti aut deserenti fidem ha-
bebit rex , nisi deserens ad probationem urgeatur. Nulli ex
senatu rex probrum dicet facietve , nisi convicto. Nulla tri-
buta vel exactiones novas , nisi de senatorum sententia , secun-
dum regni leges imperabit. Omnia vectigalia in argentea mo-
neta solvi curabit. Nulla edicta promulgabit , nec promulga-
ta relaxabit absque majoris partis senatus consensu. Iudicio-
rum in provinciis aut oppidis legitimum tramitem atque ordi-
nem suis edictis non impediet. Ecclesiasticos se civilibus im-
miscere aut politicos ecclesiasticis negotiis , non patietur. Nul-
lum bellum absque communi trium regnorum assensu movebit ;
nec militem externum in regna adducet , nisi ex necessitate &
consensu senatus. Devictæ ditiones , urbes aut arces cedent
cujuslibet regni victori , sed alia mobilia viritim urinque divi-
dentur.

dentur. Non emet rex aut pignori capiet pro se aut suis hæredibus bona soli propria & hæreditaria nobilium. De rebus naufragis non ex arbitrio, sed secundum cujuslibet regni leges jus dicetur. Consules, senatum, syndicos & publicanos urbium non nisi ex indigenis rex eligi permittet. Regni thesauros, diplomata & reditus regno non evehet. Rescripta contra rescripta, aut literas regias contra easdem non dabit. Vnum annum in Dania, alterum in Suecia, tertium in Norvegia aget. Fide publica abibit & redibit. Usque dum commoratur in regno, Marescallum, Cancellarium & magistrum aulae ex regni illius indigenis capiet. Aulicos ministros & alios communes famulos, non Episcopis, cænobiis & vasallis alendos, aliave onera imponet. Exteris civitatibus privilegia nulla confirmabit, aut nova dabit, absque senatus illius regni consilio. Academias in singulis regnis fovebit, & in suo vigore ac immunitatibus conservabit. Absente rege, quatuor ex illius regni senatu supremam juris administrationem exercebunt. In regno Suediæ quatuor senatoribus, duobus ex ordine ecclesiastico & duobus ex politico omnium ejus regni arcium præfecturæ committentur. Iidem convocandi senatus, & interregni tempore gubernandi regni facultatem habebunt. Injustè suis bonis spoliati restituentur. Pro amissis in bello literis publicis rex novas de senatus regni consilio substituet. Quotannis ex singulis regnis tres, Episcopus & duo equites S. Olai die convenient, qui de regnorum concordia tuenda consulent, & an hæc capita ritè serventur, dispiciant. Proscripti ex uno regno justis de causis, in aliud non recipientur. Cuilibet prædia sua & arces pro arbitrio munire integrum erit. Nec illis vi aut clam privabitur. A rege eo adventante, priusquam intret, cautionem peti, ægrè non feret. In regis offensam incidentes hospitio accipere liceat, donec tuti in judicium veniant. Reliqua hic brevitate studio omissa, quædam singularia de statu regni Norvegici continebant. Quod si rex adversus hæc capita quicquam per se vel alios admiserit, universo regnorum senatus, præsulibus, equitibus, nobilibus, civibus & plebi, incolumi existimatione & juramenti fide, regi impune reniti licebit. Rigenses fœdus iniverunt cum Stenone contra ordinis Teutonici magistros. Steno copias submitit Rigensibus, duce Nicolao Erici. Inde Russis, Livonorum quoque hostibus, capta occasio non solum Livoniam sed & Finnoniam invadendi

dendi. Sed Steno & dicti magistri composita pace, communem sibi hostem fecere Russum, junctisque copiis in eum iverunt. Quamvis Russum, Iohannis regis Daniæ confœderatum, ab eo contra Stenonem magis incitatum constet: quod ipsum ab inauguratione regni Suedici distineret, obtentu conditionum ab ipso non impletarum: præsertim de exsolvendo patris ære alieno, de Gothlandiæ controversia componenda & ut ea rediret ad regnum Sueciæ. Quum verò Sueci duos potentes hostes, ab oriente Russum, ab occasu Danum, nacti essent, multi ex nobilitate Iohannis regis Daniæ eligendi authores fuere: ut ille vel Moschum placaret, vel uni hosti magis pares essent. At inter dissidentes ea de re nondum satis convenire poterat, maxime dissentiente Stenone regni præfecto; qui licet initio visus in Iohannis electionem consentire, tamen eam in longum obtentu paulò ante memorato protraxit. Vera autem causa erat non tam ambitio ejus & quod ipse regnum ad eum appeteret, ut nonnulli volunt: quippe qui in administratoris titulo & honore adquiescebat, ipsamque administrationem, si ita placeret ordinibus, certis legibus resignare paratus erat & postea quoque resignavit; sed quod regi Iohanni parum fideret, & suæ securitati ab ipso timeret: cui memoria injuriæ ob ademtum patri Christierno regnum Sueticum, & Carolum Canuti Stenonis avunculū ei suffectum, adhuc altè animo infidebat. Præter hoc si potestate exarmaretur Steno; satis prævidebat, se æmulum & inimicorum, quos tam intra quam extra patriam non paucos habebat, potentiæ & ultioni opportunior fore. Proinde Iohannes vi & armis extorquendi consilium capit, quod sibi debitum ob moram & quæsitam dilationem negari videretur. Quum verò satis intelligeret, quantum esset momentum in occupatione Gothlandiæ Suedis proximæ ad excursions in eos, & tutum receptum; & Ivarum Axelii, qui ejus præfecturam adhuc tenebat, suspectum haberet, tanquam Stenoni affini suo addictiorem, eoque veritus ne eam Suecis traderet; cum Ivaro agitare cepit de ista insula sibi permittenda. Egit itidem cum eo Steno de eadem insula tanquam Suediæ debita & sede belli adversus Danos eligenda, de Finlandia & pluribus præfecturis, quas tunc obtinebat Ivarus, pro aliis Suediæ provinciis

& arcibus permutandis. Finlandiam adiutantibus amicis, quamvis ægre ab eo impetrabat; Gothlandiam non poterat: cuius possessionem à morte Olai fratris jure pignoris pro ingenti vi pecuniæ Christierno ab Olao mutuo datæ, ut in vita Caroli Canuti ante dictum, sibi vindicare Ivarus præ se ferebat. Steno illum Calmariam ad colloquium evocat. Sed ille morbum simulans, haud accessit. Altera vice vocatus idem prætexit. Steno trajiciens in Ölandiam, ad eum mittit Achatium Iohannis & Arvidum Trollium, qui hominem rectius crudirent & permovere tentarent. Sed ille nihil pacati respondet, ad vim propulsandam, si ita opus foret, accinctus. Quin istic quosdam ministrorum Stenonis oberrantium capere cœpit. Vnde Steno ipsum Borcholmii tunc hærentem, obsidione circumvenire conatus est. Sed ille præsidio ad tuendam arcem relicto, scapha clam se subduxit in Gothlandiam, eamque mox Iohanni regi eò cum copiis accedenti tradidit, in speciem quasi armis adactus, sed revera pro magna vi pecuniæ, ut annales Suedici habent. Illa pecunia à Iohanne ei persoluta videtur, quam Christiernus ante fratri Ivari debuerat. Rex Iohannes Ivaro deinde substituit Iohannem Holgeri præfectum. In VVestrogothia seditio adversus Stenonem mota, octo seditionis capitum pœna consiluit. Dum Steno Borcholmium Oelandiæ arcem obsidione cingit, obsessis suppetias fert Iohannes. At Steno specie colloqui ac spe facta properandæ inaugurationis regiæ dimovet regem, & ab Ivaro, etiam rege arbitro, Ölandiam recipit: quam postea ob vinculum affinitatis ei fiduciario jure Steno usque ad vitæ terminum restituisse fertur. Rex ab Stenone se delusum cernens, scribit ad senatum regni Suediæ monetque, *ut in fide persistant, electionemque sui tandem aliquando ratum esse jubeant atque exsequantur: si perjurii pœnam apud Deum, ac perfidiæ notam apud posteros effugere velint.* Nihilominus res de anno in annum ducta est, partim arte Stenonis, partim studio populi erga ipsum: quippe regnum ea humanitate & justitia administrabat, ut populus diu regem haud desideraret. Vbi Steno in expeditione adversus Russos erat, accepit literas ab Innocentio pontifice: quibus jubetur reginæ Dorotheæ Iohannis matri sine mora restituere Orebroam, ei dotis nomine promissam. ni faciat, sacris

1487.

1488.

prohibitum iri. Ille verò fulmen pontificis parum moratus, suos Romam ad se purgandum mittit. Eodem tempore Telgis repetitum edictum de certa vectigalis parte in argenteis numis à peregrinis mercatoribus solvenda : unde monetæ solidæ major suppeteret copia. Biennio post Suedi fœdus cum

1490. Lubecensibus & aliis civitatibus Vandalicis fecerunt : *ut commercia utrinque tuta commearent, sibi que fidam eam gentem, si quid Iohannes moturus esset, haberent. nec ut una pars inconsultis confœderatis pacem cum rege iniret.* Steno tunc administratione regni decedere tentabat, invidiæ procerum declinandæ, regique placando. Sed obnitebantur subditi, cum dimittere recusantes.

1494. Annis sequentibus actum Calmariæ de Iohannis regis, cui non semel fidem dederant, inauguratione tandem per agenda : qui eo fine legatos plenis cum mandatis præmisit. Ipse cum armata octodecim navium classe subsequutus : quæ faceret, si legati, quod volebat, obtinere non possent. Sed una navium in freto Calmariensi pulveris nitrati receptaculo casu an culpâ inflammato sublime evibratur & disperditur. Sequenti nocte tota classis sæva tempestate dissipatur. Regiam supellectilem, literas & diplomata ex Suedia in Daniam traducta, aliaque magno ni comitiis Calmariensibus usui regi futura navis vehens, submersa periit. Vbi rex cum suis Calmariam accedit, absuit Steno. Quum adventum ejus amplius mensem præstolati essent, literas mittit, quibus significat, *per se non stare, quo minus rex pacem inter regna inire velit, aut bellum eligere. Nihil se hîc præscriptum velle.* Ex hoc ambiguo responso rex colligit, Stenonem studio coronationem ejus trahere. Proinde solvit comitia, & adjumentis belli naufragio perditis, infecta re revertitur in Daniam. Isthic novum meditans bellum, ut spacium instaurandi vires, & pauciores hostes haberet, trium [triginta habent Danici scriptores] annorum inducias offert Stenoni, si à fœdere Vandalicarum civitatum recedat. Steno non passus hoc virium suarum stabilimentum tantillo pacto subruï ; ut tamen aliquid remisisse videatur, unius anni inducias admittit. Interim Russi, ut Iohanni regi Daniæ confœderatio, ab illo antea in nostrates concitato suppetias ferrent, ingenti cum manu Finnoniam irruentes, VVisburgensem

arcem obsident. Et jam unam ejus turrim aut propugnaculum occuparant, scalisque appositis in muros evadebant. Sed Canutus Possius Suetici exercitus dux, etsi minoribus copiis, obsidionem animosè sustinuit. Incensa turri, quotquot eam insidebant, flammis ultricibus perdidit. Quare ceteri muros oppugnantes territi, partim in fugam versi, partim internecioni dati sunt, & quidem ad novem millia. Nihilominus mense proximo Februario reversi, in Careliam & Savolaxiam irruptionem fecerunt. quum omnia rapinis ac incendio complevisset, cæsis insuper in utraque provincia septem millibus hominum, eadem celeritate, quâ venerant, terga dabant. Steno cum delecto majori agmine in Finnoniam regressus, ut jam se recepisse Russos accepit, relictis in eadem suis copiis, istius belli curam delegat Suantoni Nicolai, Canuto Possio, Erico Trollio, & Stenoni Turonis; illisque majoris auxilii fide facta, revertit in Suediam. At illi auxiliarem militem à Stenone nequicquam opperientes, consilium capiunt de Russis, quod opportunitas alliceret, præfenti agmine persequendis. Eorum itaque oras ad novam usque Narviam peragrantes, arcem Ivanogorodiam intra sex mensium spatium expugnant, magnaque ibi præda facta trecentisque captis, in Suediam abitum hieme ingruente parant. Dum in hoc sunt, advenit Steno cum copiis auxiliaribus, & compertis, quæ gesserant, iterum in Russos movere jubet: ut fortunam persequantur. At Suanto ob temporis injuriam abitum urget. Steno rei imperfectæ culpam in Suantonis discessum, tanquam parum ex usu publico festinatum confert, eumque fugitivi convitio incessit: quod ante patratum bellum magis fugientis quam discedentis speciem præberet. Hinc tanta dissidia inter utrumque exarserunt, ut vix procerum autoritate extinguï possent. Quanquam jam ante quædam inter illos privata simultas oborta fuerat, ob divisam haud ex æquis partibus hæreditatem, & quod alter alteri Stegeburgo cedere volebat. Sed, ut sæpè inimicitia, ex tenui principio nata, ira rixæque materia gliscentibus, in acrem animorum contentionem eruperunt. Quæ discordia hostibus commodo fuisset; nisi in tempore ab Hemmingo Gaddo conciliatore sopita esset. Post hæc

1496.

1497. expetebant proceres, ut Steno victus consensu senatus, ultrò cederet administratione regni, & imperium traduceret in Iohannem. Regnum diu rege caruisse, tandem opus esse capite, quod majori cum auctoritate hostium viribus opponi & penetrare validius posset. Plus satis inani spe ductum fuisse Iohannem: quem præstitisset aut non adsciscere regem, aut ex lege unionis adscitum tot irritis promissionibus haud ludificari. Stenonem multa suo arbitrio non de sententia senatus, ut ex fide iuramenti debebat, egisse. Id testatum facere dissidium, quod per se cum cruciferis fovisset: unde Russus occasionem invadendi Finnoniam & Livoniam arripuisset: & quod inconsulto senatu Oelandiam & Borcholmium, pro quibus recipiendis magni sumtus facti essent, Ivaro Axelii tradidisset, quæque alia aggerebantur. Ille, ut potuit, se excusavit, conquestus hanc gratiam sibi pro tantis laboribus, quos patriæ bono sustinuisset, referri. Setamen, quia ita placeret, paratum esse imperium deponere, sed in presentia universi senatus & ordinum, velut ab omnibus proceribus populoque accepisset. Cum quibus item multa communicanda haberet; quæ quum in rem regni forent, omnium interesset haud ignorare. Sed hæc studio cunctationis proferebat, ut tempus ex Finnonia domum militem revocandi seque communiendi superesset. Quum istæ cunctatio bilem moveret Iohanni, armata classe redit in Suediam & Calmariam gravi obsidio premeus, ad deditonem adigit, & inde Borcholmium Oelandiæ arcem. Rex lætus se pedem jam demum in vestibulo & propugnaculis regni fixisse, de cetero successu non desperat. Steno verò sibi plebem adjungit; quæ plus posset aliis. Antistes Vpsaliensis Iacobus non semel scripsit ad Stenonem monuitque, ut se componeret ad procerum voluntatem & amicitiam, cederetque temporis. Non esse quod ad eò fidat plebi vel rusticis, memor patrii proverbii: Si plebi detur aversos conciliare dominos aut superiores, vel omnes æquaturam, vel ad infima redacturam omnes. Quin interdictum sacrorum, & ab officio remotionem ei minatum esse præfulem, nisi ultrò pareret, quidam perhibent, quum potestatem quoque in civilibus, non sacris solum à Pontifice accepisset. His Steno offensus, & quod Iohanni regi studere videretur antistes, ejus prædium Biscopstunam diripere suis negocium dat. Ipse circa festum S. Iohannis adoritur arcem

ejus Stekam : quam tamen præful , de animo Stenonis certior factus , jam præmuniverat. Idem Örebroenses oppugnans in tantum eos discrimen conjecit , ut regis Iohannis opem implorarent. Et ille quidem laborantibus succurrit ; sed Steno missa hac obsidione Holmiam properat , ut Iohannem præveniret : quem expugnata per Norvegos valida arce Elfsburgo , jam Holmiam recta tendere intellexerat. Vbi propius rex accessit , terra marique urget Holmiam , & per velites suos subinde ad prælium laceffit Stenonem. Verùm ille se pugnae impari agnoscens , Dalecarlorum subsidia exspectat. Quod quum regi innotuisset , è re visum , diluculo ante solis ortum silentio procedere , atque militem in insidiis locare : ut incautum & separatum hostem , antequam se cum Stenone conjungat , facilius opprimere possit. Advenientibus Dalecarlorum auxiliis non procul Holmia ad pontem quem Rotebroo vocant , rex occurrit. Vbi quanto impetu Dani feruntur in hostem , tanta virtute se defendunt Dalecarli. In primo conflictu jaculis non directè sed in altum emissis , hostem tamen non fallente ictu ferientibus , ita fauciant Danos , ut pars excedere acie cogerentur , pars in eadem caderent. Nec illis quicquam ad virtutem defuit , ut ipsi Danici scriptores fatentur , præter solum equitatum : quo si valuissent , haud dubiè victores evasisent. Sed Dani equitatu præstantes , impetum in transversa ac nuda nostrorum latera fecerunt , & ordinibus turbatis , qui proximus est ad victoriam gradus , universam aciem profligarunt ; ita ut pauci evaderent. Alterum in suburbio boreali prælium non magis prosperum Stenoni fuit. Qui hac clade affectus , nondum tamen animo succumbebat , fortunam reparaturus. Ceterum perpellentibus oppidanis , ad regem de colloquio mittit. Rex moderatus victoriæ suæ , & ut faciliori negotio urbem in deditioem acciperet , locum colloquio fide publica dedit. Admisso Stenoni rex præter alia dixisse fertur : *Non opus fuisse tanto cruore , si hac mente citius ad se venisset. Iniquum verò se & posteritatis genio injurium voluntatis suæ decretum à morte redicturum , si rusticos sibi adjunctos , quos natura voluerit esse servos & obnoxios , ipse faceret dominos , contra ea dominos ad rusticorum sortem redigeret.* Sed Steno , quum , ut quidam ferunt , Iohannes post Calmariam & Oelandiam in deditio-

mem acceptas à Nicolao Boethii atque Arvido Trollio nomine populi iterum rex Sveciæ declaratus esset, eundem cum proceribus agnoscit regem, & sancita præteritorum oblivione, cum intra mænia & urbem recipit.

IOHANNES II.

Christierni primi filius, rex Daniæ, solennibus auspiciis etiam coronâ regni Sueciæ à Iacobo præfule Vpsaliensi, post
 1497. quatuordecim annorum moram, insignitur. Mox præsul Stenonem damni suis possessionibus ab ejus milite & injuriarum sibi ab eo illatarum postulabat. Cui Steno aliquot prædia in detrimenti pensationem offert. Non pauci ex plebe antea illum adhuc integrâ fortunâ adeò colentes, nunc ab eodem potestate & fortuna minuto unâ cum præfule actorum rationem exposcebant; etiam dira comminati; nisi Conradus episcopus Stregnensis, cui Steno tamen parum fidebat, intercessisset. Steno hæc futura dudum animo præcipiens, nec minus ingenium vulgi doctus, ad quamcunque sortis auram studia sua circumagentis, ut sibi tutius consuleret, jam ante inaugurationem cum rege egerat, uti ipsum immunem à gesti sui muneris ratione cuiquam reddenda pronunciaret. Et rex sibi Stenonem magis devinciendi causa, volens hoc ei concessit ac decrevit. Archiepiscopus tamen sociique ejus à Pontifice istius decreti antiquationem post quadriennium, ut suo loco dicitur, obtinuerunt. A coronatione rex proceres splendidissimo convivio excipit, variis insuper ludis & spectaculis editis. Dimissis hospitibus ex circumstantibus quæsit, *num quid convivio defuisset*. Reliquis silentium tenentibus, unus adulatorum respondit: *Quum omnia lautissimè apparatus essent, unum duntaxat defuisse, nimirum spiculatorem, qui perfidos gladio feriret: ut reliqui exemplo territi fidem servare discerent*. Rex illum cum hoc tam atroci consilio in malam rem abire iussit. *Nec enim se commissurum, ut tanto flagitio conscientiam suam maculet, aut ab illa immanitate imperiū auspicetur*. Et cum dicto surgens in conclave abit, ergaque hominem specie libertatis prava svadentem minus propitia deinceps voluntate fuit. *Vox egregia, ait Iohannis regis vitæ notus scriptor, & præclaro adeo*
 rege

*rege certè digna. Sed indignus Steno erat toties perfidus, cum quo ea lenitate ageretur. Num verò perfidus fuerit, qui ante Iohannem regem jam regni princeps à subditis factus erat, & post regem ab iisdem electum in imperio retentus, regi non negavit, sed distulit imperium ex populi arbitrato aliisque causis supra dictis, alii iudicent. Equidem monitus de deponendo imperio, sic ipse se excusat, ut est apud eundem authorem: *Se non tantum à proceribus, verum etiam à plebe principatum accepisse: nec si maximè vellet: eum illa invita abdicare posse.* Sequenti anno in-
 eunte in Daniam abiit Iohannes, & proximo anno huc rediit cum uxore filioque. Vxor ejus quoque regni corona ornatur & filius ejus Christiernus in comitiis Holmensibus tertio die Pentecostes rex Suediæ dicitur; regni vexillo ipsi ex veteri consuetudine tradito, & fide literis pub. firmata à præfule Iacobo, Stenone Sturio, Erico Iohannis, Gustavi I. patre, Svantone Nicolai aliisque quibusdam proceribus: cum expressa cautione, *ut, si quis adversus regem Iohannem, aut filium ejus rebellis esset, existimatione, favore regio, immunitatibus fortunisque privaretur.* Inde rex ad infelix illud bellum Dithmarsicum, ab aliis, inprimis Meursio accuratè descriptum, se confert; reip. summam in sua absentia proceribus & præcipue Stenoni commendat. Quum à bello Dithmarsico recens in regnum rediisset, ex consilio Stenonis, ne regno tunc gravi fame afflicto, majori oneri esset, exiguo comitatu stipatus accedit. Steno honoris causa ad regni limitem ei occurrit. Regi sciscitanti, *quo loco res regni essent, respondet: in provinciis omnia pacata esse, nihilominus præsentiam regis maximè desiderari, tam bello, quod regno cum Russis intercedebat, regia auctoritate vel tollendo vel administrando, quum aliis difficultatibus, quæ contra regni leges irrepserant, regia cura sanandis. Sed & dissidio componendo, quod inter se & præfulem aliosque procerum ortum esset ex impetrata per ipsos antiquatione Pontificiæ decreti regii de non exigenda ratione gubernationis à Stenone gestæ.* Dum autem rex iter, quod per provincias faciebat, atque tempus variis sermonibus fallit, cum Stenone & nobilibus, qui se plures ei ad comitandum ex officio regem adjunxerant, crebrius quam cum suis verba sociare & familiarius agere invidis visus est. Qui, quum Stenonem jam ante occulto odio infectarentur, ut fidem regi suam & de salute
 ipsius*

1498.

1499.

1501.

ipsius curam præsentī documento probarent, cum in gravem insidiarum regis vitæ structarum suspicionem rapiunt, ab iisque sibi cavere regem monent. Rex initio de Stenone velut compertæ integritatis viro, fidem illis non habere. Sed dum sanctè contestantur, & criminationi suæ fidem quærunt: *quod regi author fuisset cum parvo satellitio regnum ingrediendi, ut imparatum opprimeret: quod literis quoquo versum missis amicos & cives ad arma concitasset, & plura hujusmodi: quod denique prava ejus consilia se ipsa brevi proditura essent*; rex tandem in suspicionem pronior, aliâ viâ Holmiam ocyus divertere. Steno etiam si regem alio erga se quam antea animo esse animadvertit, tamen dissimulat, eique Holmiam comes it. Sed postrema nocte, non impetrata regis venia, aut eo salutato, à comitatu ejus clam se subtrahit. Iohannes Holmiam ad se proceres vocat. Illi frequentes adsunt, præter Stenonem: qui tamen sub fide publica venire non detrectat. Eam antequam Iohannes ipsi daret, suam de Stenone suspicionem senatui aperit, *cunctosque se indices laturum significat, si quid contra regni leges, privilegia & instituta fecerit*. Senatu debita obsequii studia regi offerente roganteque, *prius audiri coram Stenonem, quam reus agatur*, rex annuit & datis ipsi salvi comiteus literis atque obside adesse jubet. Ille cum Hemmingo Gaddo, Suantone Nicolai, Canuto Alfonso aliisque accedit, factaque dicendi potestate, in primis suspicionem insidiarum, in quam ab amicis apud regem adductus erat, amolitur, deinde *ingratis quidem regis comitatu clam excessisse se fatetur, non tamen animo machinandi quicquam adversus regem, aut ullius flagitii sibi conscio; sed securitatis suæ causa paulum secessisse, donec à tanta suspitione idoneis argumentis se purgare, & innocentiam suam testatam facere posset*. Cuius rei cum modò in tam frequenti senatu & tot defensionis suæ testibus, ipsi copia data sit, *se ex animo Deo & regi gratias habere*. Si secessu suo regem imprudens offenderit, *id se impensè deprecari*. Dehinc innocentiam suam validis fidei faciendæ momentis ac testimoniis probatâ, *non in sua potestate sed æmulorum atque inimicorum arbitrio esse ostendit, quid de se aut cogitare aut calumniari velint*. Satis tamen sibi esse conscium, *se tam à culpa, quam facinore, cujus insimuletur, alienum esse*. *Quin se pro regis existimatione & incolumitate tuenda quidvis subiturum*. Ceterum proce-
 ribus

ribus unum molestiæ ac dolori esse, quod rex Calmariensi pacto per omnia non stetit. Hic interpellante rege & rogante, qui in re id ruptum existimaret, respondit: arces regni & provincias indigenarum fidei demandandas, Danis aut Germanis commissas esse, qui pro lubitu quidvis in nobiles & plebem statuunt, idque subjectis aliquot documentis probat, & inter hæc Iohannis Faisteri præfecti Oerebroensis actionibus, qui nobilem Haraldum Plettingum prætorem in Norskoga, injuriâ, certè magis ex odio quam merito, infami crucis supplicio subjecisset. Præter isthæc opes regni abductas, aliaque nonnulla contra fidem à rege datam admissa. Quæ si emendentur, nihil omnino se ceterosque regni proceres omisuros, quod ad regis dignitatem & salutem faciat. Ad hæc quum à rege responsum haut ex sententia accepissent, iterum Vadstenis convenerunt. Vbi collatis in commune consiliis, decernitur ad regem literas dare, de consultationum ad difficultates tollendas institutarum tela solis verbis ducta, & à rege ex meris suspicionibus abrupta, atque omni spe emendationis irrita. Præterquam quod ditiones ante Stenoni concessas, periculosum ratus, ut minister regis opes æquaret, etiam dignitates & beneficia Sueonibus concedi sueta, Danis concessisset. Argentum & aurum in Daniâ exportasset, nec in regni usum ex lege publica adservasset. Quod in perpetuo fœdere cum Russis Suedorum hostibus, partem Careliæ, Savolaxiam, Aegrepiam & Ieschiam in Russorum possessionem contra unionis leges transfulisset, eosque ad bellum contra Suecos incitasset. Quod Gothlandiam non restituisset, patris debitum non expunxisset, aliaque nonnulla ex fide non servasset. Proinde ex pacto Calmariensi, sub existimationis & juramenti vinculo se obligari, ut ab unione regisque obsequio digrediantur. Ut contra præfectorum exterorum sævam dominationem, cum jure non possint, vi & armis se tueantur. His acceptis literis rex graviter animo commoveretur; sed quum armis contra movendis in præfens se non satis instructum sentiret, cives ad integritatem & fidem sibi juratam, nulla machinatione labefactandam, aut rebellionem frangendam hortatur reginam, ut suæ in ipsos fidei pignus, gravidam in arce justis cum præfidiis relinquit. Ille verò belli virium colligendarum causa in Daniâ abit. Interim Steno denuò regni simulque belli domesticus administrator constitutus, arces regni, quas præfecti Dani tenebant, & inter primas Oerebroensem, cui præfe-

præfectus erat Iohannes Falsterus, quem captum Arbogam misit, ubi à Plettingi hæredibus, ob crimen supra relatam trucidatus est. Postridie Michaelis Holmiam movet, eamque circumquaque obsidet. Regius exercitus urbe effusus adversus Stenonem, bis in suburbiis cæsus, & in urbem repulsus est. Dum verò Steno acriter expugnationem urbis urget, duo ex senatu ad eum emittuntur, qui cum illo deditionem paciscuntur. Eâ re explorata, regii milites faces tectis immittunt: ut quia integram tueri non datur, excisam hosti relinquunt urbem. Cives repentina trepidatione, raptisque confestim armis in forum concurrunt: mox incendio crescente, portas urbis petunt, iisque apertis Stenonem cum armata manu foris stantem intromittunt. Ille urbem ingressus, præsidia locis opportunis disponit, & cives ad incendium extinguendum convocat. Sic urbe potitus, arcem & in ea reginam, omni commeatu intercluso arcta obsidione infestat. Rex in Dania de his certior factus, conjugii suæ libenter succurrisset; sed cum appetente hieme, classis expeditione, qua imprimis opus erat, prohiberetur, literis Stenonem & socios monet, *ut armis positis, in fide esse velint, se cum eis justè acturum; & si quid ab ejus præfectis contra leges commissum sit, ex voto emendaturum; omniaque unionis capita fideliter exsequuturum.* Ceterum illi nudis dictis, si facta non respondeant, fidem habituros negant. Equidem mirum est, regem aliquot antecessorum ex eadem causa imperio motorum exemplis non monitum in tempore medicinam huic malo fecisse, quod par ipsi fatum minabatur. Nec in mentem venisse, quo major ipsi legum regni in quas jurarat, & boni publici cura esset, eo stabilius imperii fundamentum, & nomen ejus illustrius fore. Sed rex ingenio probus ab improbis aliquot consultoribus, quibus aures faciles præbebat, in transversum actus est. Interim Steno obsidioni arcis & reginæ instat, quæ supra gravem foris hostem, etiam intus fame oppugnabatur. Quippe præter carnem eqvinam & unam suam, nihil eduliorum obsessis reliquum erat. Illam regina certis dierum intervallis in mænia produci, vinculis constringi, & cultrum tanquam modò ingulandæ admoveri jussit. Ita crebro suis & intenso grunnitu eiulatuque obsessi fidem haud deficientis commeatus adsequuti sunt; & hostibus hoc astu de-

clufis

lufis , paulò minus annos duos obfionem tolerarunt. Tandem abfumto comneatu , & præfidiò morbis aut inedia confecto , ut ex mille vix octoginta fupereffent , regina fe cum arce in fidem Stenonis dedere coacta eft. Captiva , ut erat fœmina religiofa , poftea in canobium S. Birgittæ fe deduci rogavit , ibique ultra annum remanfit. Circa idem tempus , die S. Laurentii Steno Holmiam , ut magis refpiraret , & quia majus regno fubfidium quam minora oppida præftare confueviffet , ftatum maris orientalis emporium fecit , vel jus ftapulæ , uti vulgò vocant , ei conceffit. Vnde minora oppida præcipuè Öregrundia , Öfthammeria , Gevalia , Vlzbyum & Raumoum , interdicta illis in peregrinas oras navigatione , merces fuas Holmiæ deponerant. Hoc jus ftapulæ à pofterioribus regibus , his & aliis oppidis pro rerum & temporum ufu vel relaxatum vel reftriktum eft. Dum verò Iohannes auxilia arci , quam ignorabat traditam , & coniungi liberandis parat , Steno fortuna ufus , etiam Norvegos à Chriftiernò I. ob fidem olim Carolo Canuti Sueciæ regi juratam duriter habitos , ad defectionem literis nuntiisq; in fpem priftinæ libertatis infligat. Cujus dulci nomine delecti quidem , non tamen fidei mutandæ præcipites , per Canutum Adolphi perunt à Iohanne reftitutionem privilegiorum fibi fuperioribus annis ademtorum. Rex , quid à Stenone agitarum efferet , & quò eorum animi inclinarent , edoctus , Iohannem Ebboais præfulem Rofchildenfem & Henricum Krummedicium ad Norvegos in obfequio continendos mittit. Hi claffe eò profecti , Canutum ex arce Aggershufiana ad fe fide publica in navem evocant. Vbi quum altercationibus de fluxa Canuti fide utrinque inflammati excaudiffent , incertum an juffu regis , Canutum interficiunt. Chriftiernus autem regis filius inde cum aliquot fignis militum à patre in Norvegiam emiffus , defectionem molientes cohibet , tumultus duce Hermalao Hudfadio rotæ pœna adfecto. Sed & Canutus Caroli Norvegis à Stenone fubfidio miffus in acie occubuit. Sic illi , fuccifis rebellionis nervis , arma pofuerunt & ad fidem redierunt , Chriftiernò rege poftea recepto ; qui ad priorem libertatem adfpirantibus , quod reliquum ejus erat , penitus eripuit. Quum verò ante triduum deditio arcis Holmienfis facta efferet , rex cum fua

classe ferius auxilio suis venit. Itaque cum dolore & fremitu tarditatem suam & adversos ventos culpans, nuntium ad senatum regni tunc præsentem de colloquio mittit. Sed ille velut ab hoste missus, reiectus est. Rex animo frendens speique irritus, Daniam repetit, certus tamen cum amplioribus copiis redire. Ceterum ut Vandalias urbes à conjunctione virium cum Suedis, quam parari intellexerat, averteret, Iohannem Calvum ecclesiæ Othoniensis in Dania antistitem, & duos ex nobilitate alios Lubecam ablegat, qui nomine regis Senatui exponant, *quam perfidè Steno cum sociis, præter attentatas sibi insidias, arma contra ipsum gesserit, urbe Stocholmia, arce, regina captis. Nec satis habuerit per se fidem violare, sed & Norvegos ad rebellionem conciverit. Quibus motus, non possit non armis rebelles in ordinem redigere, & suis in tam præsentis discrimine opitulari. Se igitur desiderare, ut Lubeca, ceteræque fœderatæ urbes tantisper quiescere, nec in Sueciam arma, commeatum aliaque bello necessaria importare velint. Immunitates civitatibus à rege non ad oppugnandum regnum, sed ad debitum ei honorem habendum, & quum opus fuerit, operam & officia adversus hostem præstanda datas esse. Quod si ejus amicitia hoc largiti fuerint, gratiam ejus sibi vicissim demerituros: nec se quicquam prætermisurum, quod ad eorum utilitatem & existimationem pertinere videret. Si secus faciant, se illos quoque loco hostium habiturum. Ad quæ Lubecenses: Sibi egrè esse, regem tantis molestiis & pertinacia procerum Suediæ exagitari. Sed quum merces suas, magnam partem facultatum & negotiationis socios in regno Sueciæ passim habeant, non absque ingenti fortunarum suarum dispendio, istius loci commerciis abstinere posse. Se neutri parti addictos, ob regum discordiam, libero commerciorum & navigationis usu, jure gentium recepto, priscisque privilegiis arceri, contra jus & fas fore. Orare igitur, ut regis cum gratia sibi in posterum quoque jure suo frui liceat. Iohannes hinc frustra se niti intelligens, emissa in mare Balthicum armata classe, naves Lubecensium & sociorum onerarias, in Sueciam vela dantes intercipit. qui dum eas sibi restitui, aut æstimationem earum refundi frustra contendunt, cives armis injuriam ulciscendam clamant. At Senatus hinc moderatior & cautior, antequam alea belli jaciatur, conciliationis viam ingredi tutius duxit. Sed quum tentata compositione*

nihil

nihil placidè à rege responderetur, tandem bellum apparuerunt. Nec Iohannes in eo cessat. Exercitu enim in oras Sueviæ per Christiernum F. missò, Ludosiam urbem expugnat, diripit & igne injecto in cineres redigit. Hinc Elfsburgum & Örestenium arces vicinas adoritur. Quas præfectus Ericus Erici, sustinendæ obsidioni diffidens deserit, & discrimini se subducit; quod ipsi malè postea expetiit. Christiernus præfidiariis capite destitutis & deditioem incolumi vita pactis, veniam, terroris in reliquos causâ, negavit. Hac rerum angustia obselli noctu clam nuntium ad Stenonem mittunt, ut ad extrema redactis properè succurrat. Ille ad liberandum in præsentis periculo versantes, & reliquos hostium metu perculsos erigendum, justam peditum equitumque manum duce Achatio Iohannis Ostrogothiæ præside subsidio mittit. Hic per avios saltus & rupes, & quidem aëre nebuloso, Danis nullum alium hostem adfuturum suspicantibus, iter propestat. Mox appropinquans hostium castris, dum cum suis deliberat, quâ parte commodius irruptio facienda sit, eminus rusticum quendam equos pascentem conspicit, eumque missis aliquot equitibus ad se duci jubet: si quid forte de castrorum Danicorum formâ statuque se docere possit. Is verò metu elapsus ad Danos, percunctantibus tam citatæ fugæ causam, armatorum vim haud exiguam proximè abesse confirmat. Et jam ad ipsa castra erant Suedi, qui absque mora collem adsitum, & ob modò digressas inde excubias præsidio nudatum occupant: unde facilis non solum castrorum hostilium inspectio, sed etiam telorum in eadem trajectus patebat. Achatius tacitam in castris solitudinem advertens, plerisque adhuc, ut diluculo, dormientibus, si silentio invalisset hostem, in manu sua victoriam habuisset. Sed ille nescius, arcem hosti pridie traditam, classicum cani jubet: ut ostenderet se manifesta virtute; quæ tamen ejus animo, quam isti loco & tempori magis conveniebat; haud insidiis hostem petiturum. Atque prima in castra irruptione magnam cladem incautis & improviso ejus adventu territis intulit. Quum ad sonitum tubæ strepitumque armorum, signis derepente sublatis concurrerent hostes, facto agmine irruunt in Sueones eosque castris pellunt. Christiernus autem sædè victoriam exercuit, sive quod arcium præsidia, spe ultimâ, pertinaciter restitissent, sive

jam in adolescentiori ætate lupinam exerens naturam, sanguine delectaretur, omnibus ad unum internecione deletis, utramque arcem incendio dedit. Eodem tempore Otho Rudius, Bahusæ Norvegiæ arcis præses, castellum Olsburgum, à Suedis ad defensionem vicini agri exstructum ac præsidio munitum, astu quodam cepit. Haud ignarus, milites præfidiarios eâ nocte, quæ ferias natalitias Servatoris nostri antecedit, largius se poculis invitare, suos ille sub primam noctis vigiliam secum armatos exire, atque occasione imminere jubet. Eisdem interulas lineas, quibus se suosque ab hostibus internoscerent, vesti superinducere mandat. Ita cum milite intempesta nocte egressus, per exstantem altè nivem magna cum difficultate ad arcem enititur. Vbi postquam in muris nullas excubias animadvertit, omnibus intus commestationi & hilaritati deditis, silentio pergens, universos vino aut somno gravatos facile opprimit. Arcis præfectus vix fugâ in turrim dilapsus, eam non segniter in posterum diem defendit: quo nullâ spe subventionis affulgente, hosti eam tradit. Ostrogothi verò milites Ericum Erici, de quo paulo ante memoratum, tanquam proditæ arcis Elfsburgi reum, Achatio eum humi prostratum nequicquam à manibus irruentium corpore & precibus protegente, truculenter conciderunt. Lubecenses à Iohanne rege Daniæ hostes pronunciati nunc seriò rem agunt, & sex navium classem bene instructam Suecis auxilio submitunt. Omnibus jam ad arma destinatis commodùm in Germaniam advenit Raimundus Cardinalis ab Alexandro sexto pontifice legatus. Qui dissidentes ad intestinam concordiam, & arma adversus communem Christiani nominis hostem Turcam capienda exhortatur. Eadem occasione Lubecam accessit animo componendi motus bellicos inter regem Daniæ & Lubecam. Intervenientibus regiis arbitris, rem initio magno tumultu agitatum tandem eò perduxit, ut Lubecenses se à pace non alienos ostenderent, si à rege Daniæ pensionem dânni reciperent; & inter Sucones ac Danos quoque transigi posset. Conventum itaque his conditionibus: *Vt rex pro dânnis illatis octo millia aureorum illis penderet, naves & merces ablatas restitueret. Privilegiorum jura illis salva relinqueret; si ab ope Suedis ferenda abstinerent.* Cardinalis & Senatus

mitterent in Suediam, ad reginam custodia liberandam & de controversia inter Sueones & Danos Sundii componenda. Suedi à legato de reginæ liberatione compellati, eam ultrò absque pretio dimittunt: cum armatis, non imbellibus & captivis, nec auro sed ferro bellū gerere docti. Steno ipse reginam officii causa ad fines regni profequitur, quæ postea à Christierno F. excepta, Hafniam comitata est. Steno ubi à Daniæ limite Iencopiam revertitur, idibus Decemb. subita morte decessit, non absq; veneni suspicione ab inimicis dati. qui tamē meliori fato dignus erat, nulli superiorū regū belli artibus patriq; studio secūdus.

1503.

SVANTO STURIVS

Nicolai F. ante regni Marcellus, ut vocant, defuncto Stenoni successor sumitur: quum non leviter ea de re in Senatu concertatum esset. Quidam Iohannem regno restituendum, plures novum administratorem eligendum urgebant: & horum sententia valuit. Iraque Svanto conspicua vitæ morumque integritate populo charus, & Russicis expeditionibus victoriisque nobilis, regni curator dictus est. Ille, ut erat dignum isto munere, nihil cunctatur patriam tranquillare, & Danici belli reliquias conficere. Hoc animo Calmariam adhuc Danico præsidio obtentam & Borcholmium per Hemmingum Gaddum, istius loci militum ducem obsidere cæpit. Ille Gaddus erat ecclesiæ Lincopensis antistes designatus, vir eruditus, fidus patriæ civis & acer propugnator, Danorumque aculeus; sed infidus gregis sui desertor, pascere non pugnare constitutus. Quamvis autem patriæ libertatis tuendæ amor, odiumque hostis hæc arma induere viderentur, tamen sacro muneri non erant temerè contra Dei ordinationem miscenda: aut sacrum pedum gladio pro cuiusvis arbitrio permurandum. Quod jam in exemplum illa ætate, sed pravum, Deo & sanæ conscientiæ inimicum iverat. Ipse Svanto in Hallandiā & Scaniam cum copiis suis impressionem facit. Gaddus urbe Calmariā quidem potitus est, sed arcem Iohannes adhuc in sua potestate tenebat. Qui cum milite & classe eò contendens urbem denuò recipit, & consulem ac cives nonnullos perduellionis accusatos capitis supplicio plectit. Inde comitiis trium regnorum Calmariam ad legatorum Sueticorum postulationem indictis: ut controversiæ

1504.

1505.

inter illos vel arbitrio incorruptorum Principum, vel jure deciderentur; rex cum legato Jacobi IV. regis Scotiæ, ex sorore nepotis, cum Daniæ & Norvegiæ senatoribus, & legatis Ioachimi Electoris Brandenburgici generi sui, Ducum Megapolitanorum & Vandalicarum civitatum adest. Suedi verò ipsi, animis à se invicem dissidentes, abfuerunt. Iteratâ vice vocati, non tamen venerunt. Idcirco præsentibus pronunciarunt: *Suedos velut judicium contumaciter eludentes, imprimis Svantonem aliosque procerum, qui literis, quibus regi fidem suam obligarant, subscripissent, tanquam perduelles famæ & bonorum omnium damnari.* Hanc sententiam etiam Maximilianus Cæsar solenni diplomate confirmare rogatus, eosdem ex imperio anno sequenti proscripsit. Rex Daniæ Ioannes sententiam suam typis publicatam inde exsequi cæpit, & bona damnatorum omnia, quæ in Norvegia habebant, fisco addixit. Diploma quoque Cæsar per Vandalicas civitates sparfit & interdixit commerciis ac stipendiis regno Sveciæ faciendis, si posthac privilegiis suis in Dania frui velint. Verum Sueci hanc sententiam tanquam vitio latam haud acceptarunt, quippe *in absentes & non auditos pronunciatam. qui quamvis in jus vocati, quum tamen desiderassent causæ suæ iudices extraneos & ab studiis partium alienos, nacti regi Daniæ conjunctos, eosdemque accusatores & iudices, tutius absuerint, quam ut præsentibus sub illis iudicibus haud obnoxie caderent.* Evibratum in illos Imperatoris edicti fulmen nihil quoque ponderis habere, quippe promulgatum ab illo, qui non dextrè de re ipsa informatus esset, nec adversam partem audivisset: & quod caput esset, qui nihil juris aut imperii in Suedos haberet. Se verò ut perduellionis ac majestatis reos falso postulari ac traduci: quum in fine trium regnorum sæderis conceptis verbis proceribus regni, si rex pactis non steterit, ipsi salva omnium existimatione & vita, adversari, & à fide ejus recedere permittatur. At Lubecenses irritatis à se Megapolitanis, ubi se duplici bello non sufficere vident, pacem ineunt cum rege Daniæ his legibus: *Vt naves cum mercibus ademtis rex illis restituat. Privilegia in regno Daniæ confirmet & instauret. Vt Suediæ nihil ad continuandum bellum submittant. Vt Suedicas naves mercosque in suos portus non admittant; aut admissis manus iniciant.* Quum supra has condiciones polliciti essent, se effecturos, ut huic paci quoque subscriberent eorum confæderati

1506.

1507.

derati Gedanenses, Revalienses & Rigenses, tamen operam
 iufere: quum illi recusarent id approbare, quod Lubecenses
 seorsim reliquis inconlultis in rem suam pacti essent. Rex Io-
 hannes hæc pacis cum Lubecensibus factæ capita ad senatum
 regni Suediæ mittit: ut eos spe subsidiorum Lubecensium de-
 jectos, ad suæ securitati consulendum, ad officium & obe-
 dientiam revocaret, promissâ illis admissorum veniâ &
 promptâ regii favoris copiâ. Res à senatu in consultationem
 deducitur, & quum pleriq; præfules atque aliquot proceres,
 qui in partibus Danicis erant, tam benevolam regis erga se
 propensionem & periculum adversæ parti totique patriæ jam
 Lubecensium ope destitutis impendens, haud negligenda
 existimarent, visum est mittere legatos in Daniam qui au-
 thoritate publica honestam redintegrandæ amicitie rationem
 quærent. Interim Lubecenses, compendii & emolument-
 i sui causa, quod emporiis pro publicæ felicitatis scopo
 ferme esse solet, contra pacta Iohanni data, Suedorum na-
 ves in suos portus clam non solum recipiunt, sed etiam sub-
 sidio, com meatu & apparatu bellico eos adiutant. Ita repa-
 ratis viribus Svanto in Blekingiam irruptionem facit, ar-
 cem Lyckam expugnat diripitque; & cum præda in Suediam
 remeat. Hic in promptu ultionis argumentum regi Daniæ, cu-
 jus auspiciis in Finlandiam Severinus Norbyus irruit, Ca-
 stelholmum expugnat & incendit. Stenonem Turonis cum
 uxore sua captum in Daniam non absque alia divite præda
 rapit. Cumulatis hoc modo belli malis, placuit illis levandis
 inducias pacisci, & ex priori decreto cum Iohanne per
 suos legatos pacis negocium agere. Sed quum illi dicto die
 non adessent, rex sibi ab illis imponi credens, in VVe-
 strogothiam excurrit atque Nylosiam devastat. Nec minus in
 Scania & Blekingia Svanto grassatur: urbem Hueniam &
 adiacentia nobilium prædia exspoliât. Sic enim provocato-
 rum armorum fata se habent, ut damna damnis, & sæpe
 absque modo ac mensura, ni major vis sistat, rependantur.
 Anno sequenti tandem Hafniam legati Suetici advenere, de
 pace acturi. His benignè à rege exceptis, post varias con-
 sultationes stetit sententia, *de rege recipiendo aut filio ejus
 Christierno, quem Holmiæ ante aliquos annos jura regem de-
 signassent. Aut si neutrum horum placeret, tredecim millia se-*

1508.

librarum argenti quotannis regi penderent, donec lis de jure regni finiretur: salva interim administratione regni gubernatori & senatui, & Calmaria atque Oelandia regie potestati relictis. Ut innoxie in mari & regni Danie portibus navigarent, Lubecensium tamen commerciis abstinerent. Vbi verò legati domum redierunt, novis dissensionibus expressæ in pactis pecuniæ solutio interturbata est: quod extra mandati leges eam summam legati simpliciter approbassent. Quam tamen jussi essent ea conditione promittere, si rex solutione ejus præstita, statim Calmariam, Oelandiam & Borcholmium Suedis restitueret. Itaque hæc pax non diu perstitit. Ecquid mirum, si malè facta gratia facile rescinderetur? Quum ergo bellum recrudesceret,

1509. *& quidem gravius quam ante, Lubeca & reliquæ Vandalicæ civitates fœdus cum Suedis occultè renovarunt. Quod his eò gratius fuit, quò magis mari à Johanne rege quam terra petebantur. Lubecenses verò expostulant, contra pacta conventa ipsorum naves & merces à Danis interceptas esse. Sibi proinde vitio verti non posse, si illorum exemplo præmoniti pacta quoque non servent. Quum igitur octo naves Revaliam ad exportandum inde Suecicas merces emississent, rex Johannes classem viginti quatuor navium armat: quam in ipsius Lubecæ conspectu ad Dravi ostium excubare jubet, ad prohibendum Lubecenses libero maris usu. Hic non parum indignati Lubecenses, hoc suis commerciis & navigationi frenum in ipsis urbis oculis imponi, injuriæ ulciscendæ omnes Danos tunc Lubecæ deprehensos unà cum mercibus attinent. Pari affectu Dani Lubecenses in suo regno tractant, suosque commercio cum Lubecensibus sub pœna capitis interdiciunt. Ex navibus eorum Revaliâ domum redeuntibus & in Danicas inopinatò incidentibus, unam, quæ erat prætoria, capiunt. Cujus deprædationi dum avidius incumbunt, reliquæ septem incolumes dilabuntur. Ne quid hostile intactum rex relinqueret, aperit insuper mare piratis, concessâ facultate prædationis in Lubecenses & eorum fœderatos. Ad hanc aliena rapiendi licentiam prædones tanta multitudo confluunt, ut iter non solum Lubecensibus aliisque Vandalicis civitatibus, sed & Suecis intercluderent aut infestum facerent. Præter istam maris pestem, rex etiam classem in Finnoñiam expedit, quæ urbi Aboensi & vicinis oris vastitatem inferret. Contra Lubecenses cum sociis*

fociis civitatibus, excepta Hamburga (quæ, dum alii sunt in motu, interim quiescens, octennis pacis beneficio auream messem ex commerciis domum reportat) octodecim naves, sale, panno & instrumentis bellicis onustas in Suediam emittunt, quæ in transitu Langelandiam, Möniam, Bornholmium & Gothlandiam populantur. Hæ Suedos in magna tunc difficultate versantes ita refecerunt, ut sædere cum Lubecensibus iterato, omnia Hafniæ pacta, tanquam invitis gubernatore & senatu ab episcopis & proceribus nonnullis Daniæ regno faventibus facta, Iohanni resignarent. Inde terra non minus quàm mari hostem aggressuri, Achatium Iohannis virum acrem & strenuum in Hallandiam cum septingentis equitibus mittunt. Sed ille fraude speculatoris Tordonis sibi jam pridem ex prodicione rerum Scaniæ cogniti, coque majorem fidem mereri visi deceptus, & animosius quam cautius in hostem loco & viribus superiorem investus; à Laurentio Forstio, vel ut quidam vocant, Frostio, agmen Danicum sub Tychone Krabbio ducente cæsus occubuit. Quidam volunt proprium ejus ministrum fuisse, qui primum ei ictum inflixerit. Duce cæso cæteri perculsi dissipantur, signis aliquot amissis & ad regem delatis. Hanc fortis viri jacturam postea sublevavit pax Rus-
1510.

forum: qui commodum inter tam graves belli tempestates per suos legatos sexaginta annorum inducias cum regno Suediæ pacti sunt. Ita minus hostium, plus virium superfuit. Lubecenses aucto classis numero, viginti sex naves armant, quibus se jungentes novem benè instructæ Suedorum, Lalandiam aliasque vicinas insulas diripiunt. Inde in sinum Calmariensem se recipientes, jam aliquot annos obsidentibus urbem succurrunt, arcemque regni clavem, quam tredecim annos jam tenuerat rex Daniæ, felici fato recuperant. Borcholmium Oelandiæ arcem post quinque mensium obsidionem fame expugnant. Quum hoc bellum inter Suedos, Danos, Lubecenses & reliquas civitates Vandalias in octo jam annos protractum esset, tandem Lubecenses eorumque socii fessi bello, & comæatus atque commerciorum angustia ob mare undique navibus hostilibus obseptum, pacem cum rege Daniæ, præteritis Suedis, incunt. Quamvis etiam pacis pactio inter Suediæ & Daniæ regna tentaretur, tamen ille conatus
1511.

utrumque frustra habuit: dum Iohannes non aliis quam di-

1512. Etis ab ipso legibus pacem volebat. Suedi verò eo minus fidei ipsi tribuendum credebant, quo minus priora pacta servasset. Proximo qui sequebatur anno Suanto diem suum Arhusiæ obiit; ibique funus ei quanto poterant honore fecerunt: quum octo annos regnum fideliter administrasset, non solum bellica laude, sed & pietatis studio, quod pacem & arma secunda facit, aliisque animi bonis Principe dignis clarissimus & cum paucis comparandus. Aula ejus magis ad decoram gravitatem, quam nimium splendorem & inania rerum composita erat. Ingenio quidem humanus erat, sed quoties irritabatur, aut seagnes dictis increpabat, tonare non loqui visus est; quandoque nec manui temperabat. Mox ubi iracundiæ calor repuerat, animum ad mitiora more generosarum mentium vertit, offensionem etiam muneribus expiando. Ut tanti esset ab eo objurgari ministros: qui, post motum animo discussum, in se serenum & beneficum dominum experiebantur. Inprimis ingenuæ istius virtutis veritatis amans erat; citra fucum quod sentiret, effatus. Mendacium & calumniam magis quam hostes suos odio habebat. Nec immeritò: quum hæc vitia per occultas & insidiosas molitiones nocentius, quam vis aperta, grassentur. Si quis absentem ad se deferret, non protinus ei fidem habebat, sed delatum coram sibi jubebat: ut calumniator, quæ à tergo in illum quocunque sensu vel affectu dixisset, in os præsentis probaret, aut ipse manifestus teneretur. Quare promptus innocentiae patronus, & maledici oris justus ultor, efficiebat, ut calumniæ monstrum hujus debellatoris metu minus auderet. Quis enim eò dementiæ temerè procedat, ut de eo alterum deferat, cujus si fidem facere non possit, ipse reus habeatur? ita & princeps & subditi tranquillius agebant. Suanto verò suum nomen ad posteritatem insigne vel hoc solo fecisset, nisi majora ejus in patriam merita exstarent.

STENO STURIVS JUNIOR

1512. Suantonis filius, post graves procerum disceptationes à majori senatus parte regni gubernator eligitur. Quidam volebant

lebant Iohannem regem Daniæ, cui sacramento dixerant, vel eo vivis excedente, Christiernum ejus filium. Alii in Ericum Trollium propensi erant, non tam quod genere, quam quod morum gravitate, doctrina & rerum usu præstaret. Sed illi ex sanguinis tenectus laboribus imperii militiæ, que non satis idonea; magis tamen Danicarum partium studium apud populum impedimento erat: qui Stenonem à factionibus Danicis alienum, patriæ amantem, apud plerosque ob paterna merita gratiosum, & in quo major ætatis animique vigor esset, antehabuit. Non diu post Stenonis electionem Iohannes rex Daniæ Oleburgi in Cimbriæ oppido decessit. Princeps regiarum virtutum laude conspicuus; nec minus Suedis quam Danis acceptus fuisset, si regni legum in indigenis potius quam exteris ornandis & præfectis dominationis impotentibus coercendis observantior fuisset. A Pontifice Romano Leone decimo legatus Iohannes Angelus Arcemboldus in has oras Boreales venit, indulgentiarum cautionariam exercens: quæ tam locuples & felix isti Pontifici fuit, ut ultra decies centena millia aureorum ex regnis aquilonaribus Romam corraderet; quæ Christiernus II. per oratores suos frustra repetiit. Cum Arcemboldo autem Christiernus secundus rex Daniæ, postquam isthac transisset, egerat, ut inter se & Stenonem de regni jure litem dirimeret. Eidem in occulto & sub fide silentii, amicorum & factiosorum quos in Suedia habebat, operam fidemque prædicavit. Legatus pontificius ut in Suediam accessit, fidem Christierno datam fallens, silentium non præstitit, sed factiosorum nomina & consilia Stenoni edidit; occultare commissa nescius, an corruptus ingenti ejus largitione. Quippe præter pretiosarum pellium aliaque munera, laminam puri argenti mensæ rotundæ magnitudinem æquantis ipsi Steno dono dedit. Etenim auri argenti que studium sæpe homines falsos fieri cogit, etiam sanctitatis opinione conspicuos. Ceterum consiliis Gustavi Trollii, & factionis sociorum in Christiernum pronorum detectis, hæc gravis intra patriam tumultus & intestinorum dissidiorum prima occasio fuit. Cujus mali principium erat: quod Steno junior Erico Trollio magnæ existimationis leni prælatus esset. Hanc patris repulsam indignè accipere Gustavum filium, haud obscurè præ se ferebat:

1513.

1515.

1516.

bat : dum Româ redux , à pontifice præfulis dignitate decoratus , Stenonis ipsi in promontoriis Stocholmensibus honoris causa occurrantis congressum subterfugit, & ad Biscopstunam navi exscendens , terrestri itinere Vpsaliam contendit. Præterquam quod ante annum jam Lubecæ cum Christierni Daniæ regis amicis , & postea per literas & clandestina cū nobilibus Danis in arce Stekiana consilia , de tradendo ipsi regno agitarat. Steno ad comitia Telgensia antistitem Gustavum ejusque socios vocat, ut sibi tanquam gubernatori regni fidem jurent. Sed illi vocationi non parent. Steno solutis comitiis, ut regni statum, quoad posset, in tuto collocaret, arce Nicopensi occulto ingressu occupata , præfectum ejus Stenonem Christierni conjurationis suspectum apprehendit, & Stocholmiæ in custodiam tradit. Ille ingenuè profitetur , antistitem cum suis meditari & conferre consilia, de evocando in regnum Christierno. Steno dubius quoque fidei Petri Turonis , qui custodiam arcis Holmiæ tenebat , eam ab ipso ad Iohannem Arnoldi transfert. In nundinis autem Arhosiensibus plebi exponit machinationes præfulis : quomodo se ipsi opponeret, atque invitis regni ordinibus Christiernum pellicere in regnum niteretur. Præful quidem scriptis ad populum literis se purgabat , arbitros inter se & Stenonem capiens episcopos & senatum Holmensem. Sed hoc dicis tantum causa faciebat, moras ex composito ducens , donec Christiernus in Suediam adveniret. Qui quamvis absens , tamen animo pravo præsens , odiis & factionibus distrahebat cives : ut facilius sibi subjiceret, quos discordia civilis à se invicem alienos fecisset. In hanc rem familiâ , opibus & ingenio eminentium in hoc regno utebatur, & præcipui instrumenti Gustavi Trollii : qui terrenas curas secta & ore , nondum animo abdicarat , publici status turbator. Episcopi & nonnulli procerum conati sunt publicæ tranquillitatis causa præfulem cum Stenone in concordiam redigere : sed incassum laborarunt, quum præful ad omnia immotus , à proposito abire nollet : qua animi obstinatione sibi & reipubl. malum peperit. Steno vires sumere videns conjurationem, ut profectibus ejus pro viribus obstaret, Ericum Trollium Gustavi patrem ejusque socios capi & custodiæ tradi jubet. Gustavum in arce sua Stekensi obsidione eingit. Interim Christiernus, his cognitis, Stenonis navem,

centum & viginti amphorarum capacem sale, panno & armis onustam in portu Lubecensi intercipi & Hafniam adduci iussit. His violentis & hostilibus actionibus induciæ inter Suedos & Danos ruptæ, bellumque redintegratum est. Durante arcis Stekianæ obsidione, Steno non semel ad præfulem misit de pace vel reconciliatione. Sed præsul eam recusavit, opperiens auxilia Danica, à se & Danicarum partium sociis evocata; quæ etiam sub Augustum, cum quatuor millibus armatorum classe ducibus Ioachimo Trollio, Severino Norbyo & Carolo Canuti advenerunt. Quum ad prædium regium VVedelæ prope Holmiam exscensionem facerent, animo subveniendi oblesso antistiti, Steno se illis cum copiis suis objectavit, & hostem cæsum in Daniam repulit. Præsul, ut ex captivis quid rei gestū esset accepit, animo cadit, & diffusus rebus suis, de arce dedenda, cum pactione salutis suæ, ad Stenonem mittit. Antequam verò in colloquium cum ipso descenderet, obsidem in fidei pignus Gustavum Erici desiderat; quem etiam accepit. Sed suis in arce dederat in mandatis, ut, si non tutus ipsi daretur reditus in arcem, Gustavum extra muros suspenderent. Admissus ad colloquium, *quascunque leges sibi victor dicat se accepturum*, ait, & *ad ecclesiam suam reversurum*. Proceres ipsum serò hæc consilia capere respondent, *tot insontium sanguine ejus culpa profuso; nec tanti cruoris reum præsulis munere dignum esse*. Is verò, *quod utroque gladio sit armatus sacro & civili, se reum sanguinis haberi posse negat, etsi plures in bello occumbant*; quasi professio ejus à percussione & sanguinis effusione non esset aliena. Steno quidem obsidionem solvit, sed negotium præsulis procerum cognitioni iudicioque committit: ne videretur ipse sibi contra adversarium pariter & cognatum velle jus dicere. Fide pub. ad dicendam causam à proceribus vocatus præsul adest, auditur; & post maturam rei discussionem damnatur quidem ex lege patria perduellionis, ut qui secundū juris rigorem reus capitis & fortunarū sit: cum temp. turbarit, & hostilia in patriam arma irritaverit & attraxerit. Equitate tamen temperatur sententia, ut incolumi vita bonisq; sacra dignitate moveatur, & in paternis possessionibus privatus agat. Arx vero Stekiana, unde toties regno noxa illata sit, ad solū vsq; dizuatur, nec unquam reficiatur. Si Pontifex quidquam contra moliri velit, se id junctis animis & viribus prohibituros. Hoc edictum in tabulas

1517.

relatum,

relatum, à plerisque proceribus subscriptum & exsequutioni demandatum est. Ejus rei fama quum ad Christiernum pervenisset, consilium dedit Gustavo, ut tam insignis injuriæ, uti haberi volebat, querelam ad Pontificis tribunal deferret, & justæ ultioni permetteret. Pontifex *de restituendo in integrum præfule, & resarciendo omni damno ipsi illato; de Suedis tanquam sacræ sedi, summo regni præfuli ac ecclesiæ rebellibus igne & ferro persequendis* sententiam tulit, ejusque exsequutionem regi Christierno commisit. Rex per se ad eos excindendum paratissimus, quippe qui se imperio per Stenonis electionem & gubernationem indignè exclusum arbitratur; accepta hac facultate, magis inflammatur, & cum novis copiis in Suediam movet; castrisque in suburbio australi collocatis, Holmiam obsidet. Cives intrepidè sustinent obsidionem, & duce Stenone sæpius excursione facta, ita carpunt cæduntque hostiles copias, ocluso etiam comœatu, ut rex urbis oppugnationem jam per aliquot menses tractam intermittere & exercitum in naves revocare cogeretur, in Daniam retro pedem laturus. Quum autem reflante vento progredi non posset, & jam per trimestre in portu hæssisset, magnâ comœatus penuriâ laborare cæpit. Inde rerum ferme desperatione ad artes suas redit, & inducias à Stenone petit. Steno, ut excelsi animi princeps, non solum armis sed & beneficiis hostem, si ex fide ageret, superare promptus erat. Quippe armis positis, tantum abest ut hostiliter eum habeat, ut etiam ingentem vim annonæ ei dono mittat. Rex tam inusitata munificentia concitatus magis quam delinitus, sive tam prolixum inimici officium suspectum habens, sive sua ipsum facilitate capere quærens, ad amicum de pace colloquium evocat, missis, ut securiorem faceret, obsidibus. Steno, non tam accuratus vel explorator, vel providus; contemplator ingenii hostilis, quam ingenuus publicator sui, ad eum, id est, perniciem suam incautus ire destinaverat; nisi quidam procerum intercessissent. Hoc fraudis laqueo Christiernus dejectus, aliam meditatur. Ut de suo animo quasi pacis adèd cupiente confirmaret cives, se datis obsidibus in urbem colloquii causa venturum adseverat. Illi quamvis de fide regis dubitarent; ne tamèn patriæ in pacis negotio defuisse viderentur, sex ipsi obsides ex prima nobilitate lectos, quos ipse

ipse desiderarat, sub regia fide mittunt, Gustavum Erici (postea Dei providentia regem factum) Laurentium Siggonis regni postea Marescallum, Georgium Siggonis, ejus fratrem, Olavum Ryningium, Benedictum Nicolai & Hemmingum Gaddum. Hi, ut in quibusdam est Annalibus, uti iussi erant à Stenone, non ultra portum, quem vocant regium, proferre pedem voluere. Sed Tycho Crabbius classis Danicæ præfectus primò amicè monuit, spem illis de fide publica confirmans, dein reluctantes compulit, quippe armata vi in propinquo, regem ad Elsnabbum, ut vocant, comitari. Huc postquam advenere, de eis in Daniam abducendis agitatum est; modò isti dolo species quædam juris quæreretur. Tandem placuit obtentui esse, *Stenonis ad regis colloquium evocati detractionem: Gaddi in reginam Holmiæ obsessam astutas molitiones: Sueonum in Danos quosdam in insulâ suburbana detentos & fame enectos sævitiam.* quasi tot obsidum innocentia alienam culpam, si qua esset, expiare; aut Stenonis absentia, Gaddi & reliquorum Sueonum siue artes siue vis belli ipsis fraudi esse deberent. Certè obsides in causam securitatis traditos, cum quibus non solum fidem, sed & affectus suos ac necessitudines boni patriæ cives regi pignerarant, ille secundante vento, datis in altum velis, perfidè secum quasi captivos in Daniam abripuit. Proxima æstate iterum copias suas adducit, Lubecensibus, ut eo anno navigatione in Suediam abstinerent, persuasis. Oelandiam & Calmariam obsidione, sed frustra, premit: fortiter eas tuentibus indigenis, fugantibus Danos, capto etiam Achatio Braggio. Classis Danica ad Revaliam cum Suedis æquâ fere fortunâ dimicat; nisi quod nostrates duas Danorum naves in suam potestatem redegerunt. Anno sequente Christiernus cum longè majoribus copiis, quam ante, terrestri itinere revertitur, animo rebellium perfidiam ulciscendi, ut iactabat, & Pontificis edictum exsequendi. has enim velut speciosas belli causas immani suæ sævitix obducebat. Steno de adventu ejus certior factus, veritusque ne se Gustavus Trollius cum Christierno conjungeret & inimicas patriæ machinationes aggredere, misit ad eum Strengnesiæ præfulem & Magnum Greenium de pace & amicitix redintegratione. Quam etiam ad tempus simulavit, actiones

1519.

1520.

suas

suas ad habitum fortunæ moderaturus. Equidem injurias se reipub. tranquillitati remissurum, nec regni commodis defuturum, amicis adfirmavit. Sed morte Stenonis hæc omnia in irritum ceciderunt. Steno ad oppidum occidentalis Gothiæ Boosundiam cum suo exercitu Christierno obviam procedit. Ad Tivedam hosti denso arborum cæsarum objectu accessum præcludit; mox mittit, qui explorarent, ut in hieme, glaciæ, quâ mare concretum erat, fidem, an ferendo sit agmini pugnæque patiens. Quocomperto, decem mille rusticos ad defendendum istic decisarum arborum munimentum & hostes transitu prohibendum mittit. Ipse verò omne agmen equestre in mare congelatum educit, hostem ibi in propatulo & æquo loco excepturus. Vtroque exercitu jam in propinquo stante & acie instructa, Otho Crumpius hostilium copiarum dux in adversum Stenonis equitatum tormenta primus explodit. Steno, dum principem in acie locum masculè tutatur, ex tormenti ictu lethali cruris vulnere occubuit, & milites ejus cæde consternati disiectique sunt. Inde ad Venerum lacum abductus, pro patriæ civiumque libertate invictum spiritum effundens: è vita migravit. Pro quo cives libenter se morti devovissent, si per fata licuisset. Tam gratus enim illis erat, quam imperio haud gravis. Vir extra omnem invidiæ ictum, si minus apud ipsum calumniæ licuisset, & adversus improborum artes prudentiâ munitior fuisset. Crumpius Stenonis cladem, occupandi nostrorum munimenti occasionem ratus, ejus expugnationem tentat. Sed præsidio strenuè defendente, cum magna suorum strage repellitur. Nec minus Vallesius Gallici peditatus ductor fortiter impetum in idem propugnaculum denudò faciens, vulnere lethifero accepto recessit. Tandem relictæ hostium aliquot copiæ, quæ velitationibus distinerent Suedos, donec major pars exercitus hostilis clam circumducta in nostrorum terga, nec opinatò impressionem faceret. Ab his cæduntur, antequam conspexissent hostem, qui cedentibus instat: ne Stenonis casu percussis, recolligendi se spatium esset. Illi tamen quanta possunt celeritate reparant vires. Sed quum duce carerent, instar palantis gregis facile disturbantur. Itaque cum Matthia episcopo Strengnensi rem communicantes decreverunt inducias cum hoste facere, ut

interca

interea de summa rei deliberarent : & undecim dierum induciis ac fidei publicæ literis à Crumpio impetratis , post varias consultationes in eam sententiam proceres ierunt , ut Christiernum certis pactis regem declararent.

CHRISTIERNVS II

Rex Sueciæ his conditionibus recipitur : *Vt religionem contra 1520.*
vim & injuriam quoruncunque adsereret. Præteritæ offensiones
perpetua oblivione deleterentur. Omnes cujuscunque loci exsules &
captivi , gratiâ admissorum facta , postliminio restituerentur. Pri-
sca regni jura , libertas , mores & immunitates regno inviolatæ
essent. Singuli præfecturas sibi commissas , possessiones & faculta-
tes quietè possiderent. De jure liberæ electionis & suffragiorum
rex nihil decerneret aut imminueret. His Otho regis nomine sta-
tim subscribit ; & cives se ad fidem ac obsequium regis
comparant. Eadem ipse Christiernus post paucorum men-
sium spatium solenniter autoritate sua & subscriptione ro-
borat ; incolumitatem vitæ fortunarumque plebi seorsim &
plura quoque quam rogatus erat , promittens : ut facilis ad
omnia animi spe vel umbra eos inescaret. Quum autem
proceres , qui adhuc partium Stenonis viduæque ejus erant
& Holmiam tenebant , Vpsaliâ , quo reliqui pactis subscri-
bentes convenerant ; studio abfuisent : nullâ aliâ causâ ;
quam ut fidei Christierno à reliquis obligatæ nexu ipsi solu-
tiore essent , Gustavus Trollius jam caput iterum erigens , &
Matthias Strengnensis ecclesiæ præsul , suos ad illos aman-
dant , qui colloquium vel Spongæ , ubi tunc morabantur ,
vel ubicunque placeat , exposcant. Sed emissi à Magno
Greenio è subiecta insula , quam Spiritus Sancti nuncupabant ,
tormentorum fulmine ita excipiuntur , ut subito regressu vi-
tæ suæ consulere , nulloque cum responso ad suos redire
cogerentur. Vbi verò Crumpius accepisset , Stocholmenses
auxilia ab maritimis & Vandalicis civitatibus prætolari , &
Stephanum Saxonem cum sua classe ad Elsnabbium jam præ-
sto esse , cum agmine suo ad eam vel intercipiendam vel ac-
cessu urbis prohibendam contendit. At quum à præfecto clas-
sis in altum proventa , tenuique glacie vallata , propius ab ho-
ste contingi non posset , ille hoc ausu frustratus , Vpsaliam
repetit.

repetit. Postquam auctis Danorum copiis, exercitus uno in loco difficulter, ob com meatu penuriam diu haberi, nec Holmia hieme impendente obsideri posset, visum est in hiberna distribuere milites. Ita mille pedites in præsidium Arhosiæ locati, aliquot copiarum equestres Strengnesiam missæ sunt: quæ Matthiam loci episcopum adversus incursiones hostiles tutarentur; reliquis Vpsaliæ relictis. Interim Ericus Petri, Olaus Valramus, Matthias Laurentii alique, qui fidem suam Christierno nondum obstrinxerant, coactis colonorum agminibus Danorum præsidia crebris velitationibus impetunt. Maximè eos qui Arhosiæ impositi erant, Ericus Petri insidiis circumvenire nisus est. Sed illi dolo cognito, in tempore se periculo subducere, & Vpsaliam properare. Nihilo tamen feliciores in colle Balingzåds dicto, loco insidiis peropportuno, à rusticis in angustias compulsi sunt. Isthic factò prælio vehementer utrinque, quamvis non dispari militum fortuna, decertatum est. Mox totis viribus in hostes in castris ad Vpsaliam desidentes duce Lamberto Matthiæ moverunt, certi libertatē vel ipsa morte vindicare. Primo impetu castris exegerunt hostem & terga dare compulerunt. Et jam ipsum cœlum in partes pugnae venerat ac pro nostris stabat: dum mixtus imbre ventus ita hostium ora diverberabat, ut, si adversi irent, aut vortice intenti affligerentur, aut contra enisi vix reciprocare animam possent. Sed nostrates obversis tergibus & ad pugnam integri eundem innoxie transmittēbant. Præter hoc densa nix liquefacta impeditum equis reddebat incessum: quippe supposita nive ungulis & in globulos densatâ, equi lubrico nisu moventes pedem, mox ipsos quoque fessores excutiebant. Præterquam quod tormenta ægrè traducta, cedente istorum moli nive, velut demissa & subinde obluctantia, inutilem sui usum facerent. Itaque tam adversa hostibus & amica sibi tempestate usi Sueones, lævum hostium cornu sic pressere, ut jam in fugam inclinaret. Atque in proclivi fuisset, universum profligare agmen, si ut manu, loco & vento potiores, ita perito duce, hosti pares fuissent. Sed quid multitudo & cetera belli adjumenta absque prudenti ductore fere sunt aliud, quam ingentes & non malè constructæ machinæ sine perito motore ac directore, aut vastum corpus absque rectore animo? Tandem immissus ex occasione in

Suedos

Suedos equitatus Danicus aciem perrumpit & turbat, parte eorum fugatâ, parte trucidatâ. Quidam in horreum ad siccandos lateres exstructum confugientes, in hostem tamdiu depugnarunt, donec facibus horreo injectis cremarentur. Non tamen inulti mortem oppetierunt. nam præter copias hostiles cæsas duo tribuni militum Simon ac Sivardus Malii fratres ab illis obtruncati, superbix spretique hostis pœnas dederunt; dum contumeliosis eum dictis incessentes jactabant: *se cum incondito rusticorum agmine confl. Eturos, etiamsi magno numero cælo depluant.* Gustavus præsul odio in cives ultra mortem contra legem humanitatis producto, occisis sepulturam invidisse fertur. Matthias autem Strengnensis antistes cum Danis equitibus diæcesin suam circumequitans, cives partim hujus cladis fama, partim auctoritate sua ad regis fidem, factâ præteritorum veniâ, reduxit. Nec quisquam hoc majore industria peregrisse traditur. Pro quo tamen rex malam ei gratiam rependit, ut postea dicitur. Sed apud tyrannos beneficia non diutius in pretio, quam usu sunt. Omnia sibi, nihil aliis debere volunt. Præcipiti Majo rex cum ingentibus copiis huc reversus, in Vplandiam Holmiam versus iter habet. Vbi propius ventum, Crumpius suas ipsi adjungit copias, illisque Holmiam circumdat. Sed cum eis qui antea fidem suam ei devoverant, pacem integrat: *Vt memoria offensarum perpetuo silentio gratiâque sempiternâ aboleretur. quæ duces regii polliciti essent, ea, ceu rex ipse sanxisset, rata & firma essent.* Vt scrupulum animis hæsitantibus prorsus exemisse videretur, eadem juramenti religione & syngrapha firmat. Rusticorum fidem specie comitatis & muneribus pigneratum ibat, binos quosque singulis orcis falis donabat: læto quidem in præsens plebi delinimento, sed parum providæ, istæc munera insidias esse, se tantilla mercede libertatem suam vendere, cunctosque in suum exitium, ut pisces objectâ escâ in hamum, prolectari. Emisit etiam per regnum nobiles sibi obnoxios, qui reliquorum civium & colonorum animos ad obsequium in regem tam benignum scilicet pararent. Sed hoc consilium magis ad tumultum, quam obsequendi voluntatem profecit: dum animi jam ante odio adversus eum imbuti, vel minis vel instigatione quorundam procerum regis molitiones altius penetrantium, fidem suam hac arte labe-

factari non patiebantur. Inde factum est, ut iidem non solum Danos, sed etiam Suedos regi Christierno addictos, velut publicos hostes infestis animis impeterent. Etenim direpto prædio vel arce Arnöensi præfulem Vpsal. Iacobum, qui tamen jam pridem officio discesserat, ceperunt; Lincopensem in sua arce obsidione urserunt. Ericum Abrahami in Nericia infestantur, omnes tanquam suspectos partium Christierni. Sed & oppidum Strengnense auxilio missis à Iohanne Magni Arhosiæ præfecto copiis expugnarunt. Hos cum ægrè compescuisset, & jam in autumnum declivi anno Holmia nondum occupata esset; nec minus pecunia in stipendium militis deficeret, anxius animi misit sui studiosos proceres in urbem, qui de eius fide & clementia dubios confirmarent. Conditions, quas cives & Christina Stenonis vidua, arcem adhuc tenentes, de sua libertate & integro jure ei ferant, accipere promptus, non solum nudâ adseveratione ratas esse iussit, sed & diplomate ac sacramentis religiosè sanxit; & plura his ac majora addidit, quibus illorum animos de sua fide & favore prorsus certos faceret. Verum ille libertatis & salutis regni splendida nomina obtendit: dum subditis servitium, & sibi dominationem quærit. Hinc in urbem admittitur, & pacem omnibus publicè denunciat, animum celans, donec se, exercitum & arcem communiisset; prius securitati, quam vindictæ consulturus. Omnibus pro arbitrio confectis in Daniam abit, dicto comitiis Holmiæ & inaugurationis suæ die Kalend. Novemb. quibus iterum adest. Vbi comperit, omnes regni senatores convenisse, montem Brunconis urbi proximum cum suis conscendit, militibus ad radicem montis circumstare iussis: ut proceres populusque ab armatis septi, & velut indagine cincti nihil moverent. Ipse eminentiori loco sedens, per Iohannem Billenachium episcopum Fynensem populum alloquitur in hanc sententiam: *Regnum Sueciæ optimo jure ad se pertinere, jam vivo patre Iohanne ex designatione & consensu procerum sibi delatum: cujus rei fidem faciant senatus literæ. Præterquam quod idem hereditatis beneficio capiat secundum leges regni, quæ regium filium, si par imperio sit, proximum regni successorem destinant. Se itaque non per vim aut malas artes occupare imperium. Sed illos contra leges & fidem ipsi literis obstrictam fecisse, quod Stenone electo ipsum à reg-*

no tanto temporis intervallo exclusum iverint. Sed quum pace inita præteritorum venia facta sit, nunc solum quærere, num Christiærum pro legitimo suo rege acceptare velint. Quum omnes annuissent, eos sub dio protensis digitis sibi fidei & obsequii sacramentum dicere iussit. Ipse proximo die Dominico in æde Stocholmensi, præmissa juramenti in leges regni etiam cænæ Dominicæ usu sanciti formula, ab antistite Gustavo & reliquis regni proceribus rex solenniter inauguratur. In coronatione equestri dignitate donat aliquot nobiles Danos, præteritis Suecis: quibus cum ante armis experiri necesse habuisset, quam reciperetur in regnum, non mirari oportere dixit, si ipsos non prius honoribus ornet, quam fidem illorum satis probavit. Vbi regni possessionem ingressus erat, & satis sibi potestatem suam fundasse visus; exsequi in eos sententiam statuit, quos ex eminentioribus & conspicuis Suconum sibi antea vel infestos vel virtutis suspectos ad cædem designarat. Sed prius cum amicis maximè sibi fidis consultat: quâ ratione supplicium de iis sumi posset, quasi se inscio & invito; ut sic facti invidiam molliret; vel obtentu quodam juris, ut excusandi colorem haberet. Hic ejus amici magis regem, quam Deum timentes, non quod pietati, regis existimationi & publicæ saluti conduceret, sed quod regio animo ad vindictam prono & privatæ cupiditati placeret, in medium consulunt. Quidam authores erant seditionis à militibus inter cives excitandæ: ut in tumultu licentiam aliena involandi cædendique destinatos haberent. Sed hoc displicuit consilium: quod per seditionem etiam civibus integrum foret arma capere; quibus & suis & sibi anceps discrimen facerent. Aliis placuit, in intimis regiæ locis pulverem tormentarium spargere, sub specie factarum regi à perfidis insidiarum: ut ita præceptum à consciis scelus regi proclivius esset vindicare. Sed hic dolus, ut nimis apertus & compositus, minus arridebat. Tandem melior, ut videbatur, sententia accepta est, magnifico excipere epulo primates regni, ut specie benevolentiae & hospitalis fidei insidiis opportuniore essent. Ne autem insidiæ viderentur, finito epulo Gustavum antistitem tanquam in se injurios, in regem perfidos accusaturum, & Pontificii mandati sententiam in reos pronuntiaturum; quo tamen mandati sceleris culpam magis prodidit, quam pressit,

& hospitalitatis tesseram pessimè fregit. Convivium magnificè apparatur, & ultra biduum extrahitur, nulla non humanitatis & alacritatis imagine. Sed infelices nesciebant hospites, sibi nimio constituras has epulas: ipsos instar pecudum ad lanienam ducendos. Per biduum corpori bene esse, ut tertio die capite solverent epularum & deliciarum impensas. Eodem enim die Gustavus antistes jussus est criminationem adversus eos instituere, quanquam invitus, sive quod pœnitebat facti, sive quantum mali in bonos cives Christiernus cuderet, animo præsentiebat. Vnde, ut consuleret eorum vitæ, miti ratione sibi agendum arbitratus, tantum pro dejectione sui à sacra dignitate, & pro diruta arce Stekiana, injuriarum, damni & impensarum restitutionem petit. At rex impatienter tulit, quod tam tepidè nec districtius eos postularet. In primis Pontificii edicti in turbatæ religionis & ecclesiasticæ libertatis violatores exsequutionem urgeri volebat; suam de negato ante vel dilato sibi imperio causam studio celans: uti sanguis mox effundendus minus invidiæ habere videretur. Vt verò speciosior esset tyranni sævitia, in publico Pontificis diploma recitari jubet. Et quia accusatio Gustavi etiam Christinam Stenonis viduam Nicolai Gyllenstiernii filiam tangebatur, eam advocat & ex præsentie percunctatur *causas odii Stenonis in præsulem, & excisæ arcis Stekæ; & cur præsul ab ipso emotus esset sacro & honorato munere.* Ad istæc primùm consternatus matronæ animus includit verba; sed mox ab adstantibus confirmata recipit animum & vocem: *nihilque maritum in præsulem nisi ex sententia senatus statuisse, ait: cujus rei literæ testes essent.* Rex ad mentionem literarum eas statim expromi jussit. Quas cum cura lectas adservat, & omnes, quotquot subsignarant, in indiculum relatos, capitis ex edicto pontificio damnat. Dicta supplicio die omnia ad terrorem & sævitiam comparata erant. Urbis portæ clausæ, stationes militum & excubiæ per urbis regiones dispositæ cives undique cingebant: ne quisquam elaberetur; simul ut tumultum populi præsentie metu cohiberent. Tubicines à primo diluculo jussi edere horrificum clangorem per urbem, & ad signum tubarum denunciare civibus, ne quis domo sua efferret pedem. Quibus facile divinare erat, quale cuique suus & domesticus carcer imperatus omen esset. Tormenta

bellica

bellica ordine locata erant per omnem viam , quæ ab arce excurrit ad forum , velut excidium minitantiæ tectis , parietibus, ædibus , totique , si se contra moveret , civitati. Quum pro se quisque expectatione metuque attoniti hærent , repente arcis porta aperitur , & circa meridiem per spiculatores **episcopi** , proceres, nobiles aliique viri conspicui producuntur in forum , quod vocant majus. Antequam adirent supplicium , ut excusati in speciem videretur , Nicolaus Lycius jussu regis ex curia alloquitur plebem in foro spectandi causa adstantem monens , *ne quid adedò miraretur istorum quæ agi conspicerent. Regem Christiernum ex gravibus causis & ineluctabili necessitate hosce perfidos capitis supplicio subjecisse : qui in ecclesiam , & pontificem Romanum tam enorme delictum admisissent. Quidam ferunt , eum addidisse : Christiernum ter à Gustavo præfule rogatum , ut hanc pœnam irrogaret reis. Sed Vincentium episcopum Scarensem ei in os constanter oblocutum : purum putum hoc esse mendacium. Eam esse ipsius Christierni perfidiam & immanitatem , quam Deus inultam non sit relicturus. Idem submurmurarunt quidam civium , plures tacitis animis ac suspiriis voverunt : ne palam audita liberior vox , ultima illis esset. Quum in aream , supplicii locum deducti essent episcopi , petunt sibi copiam fieri sacerdotis , cui delicta sua confitentes , rite se expient. Sed hoc ipsis denegatum est. Primò Matthiæ episcopo Strengnensi caput amputatur. Hoc ille præmium ferebat , ut primi inter reos ordinis honorem haberet : qui tam enixè pro rege & in regnum allegendo laborarat. Sed alia beneficii gratia tyranno aliena erat. Nisi hoc clementiæ deberi voluerit : quod caput præcisum ei soli inter crura locaretur , palo non infigendum. Hunc excipiebat Vincentius episcopus Scarenfis. Iohannes Braschius antistes Lincopensis jussus in genua provolvi , & cervicem ictui carnificis submittere , palam se facinore innoxium profiteretur & supplicium detrectat. Sed quum incassum excipiens , ad pœnam raperetur , supplex petit sigillum , quod literis conjugationis adfixerat , tolli. Istic exsertam innocentiam suam fidem exstare. Hoc ubi ad regem defertur , ille , quod desiderarat , fieri jubet. Ita sub interiore cera abditam deprehendunt schedulam , in qua ille suæ salutis in futurum callidè præcavens , manu suâ scripserat , se invitum & coactum*

subscriptis & subsignasse. Exinde liber à pœna pronunciatus ac dimissus est. Sed proceres, nobiles, cives longo ordine capite plectebantur, Ericus Abrahami, Ericus Iohannis, Gustavi postea regis pater, Ericus Canuti, Ericus Ryningsius, Ericus & Eschillus Nicolai, Ioachimus Braheus, Magnus Greenius, Ericus Kusius, Olaus Beronis, Gunnarus Gallus, Benedictus Erici, & alii nobiles non pauci, quicumque pro patria libertate asserenda strenuam operam navarant. Præterea tres consules Holmenses, Iohannes Gudmundi, Andreas Olai, Andreas Henrici, & melior pars senatus, tanquam publica offensæ tyranni piacula capitis supplicio tradebantur. Primores civium ex ædibus suis, quidam ex medio opere in forum ad pœnam tracti sunt. Lambertus, dum cuidam detondet capillos, rapitur ad carnificem, cui subicere cogitur caput detondendum. Detruncati sunt eo die septuaginta, vel, ut alii volunt, quatuor & nonaginta. Nec pauciores postero die, & quidem indictâ causâ ex sola suspitione & calumnia interfecti sunt. Si enim alicuius liberior vox ab emissariis esset excepta, confestim illi stabat exitium. Imò ne quidem palam istis malis publicis ingemiscere licebat, & impune miserorum casus deflere: quum non solum sermonibus, sed & vultui, planctui, gemitibus denotandis adessent exploratores. Laurentius Iohannis inter regios ministros & plebem spectatores adstans, dum tot præstantium virorum neci in lacrymare cernitur, illicò ex medio circulo abripitur ad capitis supplicium. Dignus scilicet videbatur pœna mortis, quod miserari didicisset, nec humanum affectum exuisset: quod suum, non feræ aut domini sui ingenium haberet. Neque hîc remisit tyranni furor. Miles in promiscuum vulgus, quod ad triste spectaculum confluerat, emissus obvios quosque confodit. Mox publicatâ proscriptorum tabula fit impetus in eorum domos; fœminæ & virgines rapiuntur & per vim stuprantur; fortunæ & opes civium, non secus ac infestissimorum hostium, diripiuntur. Latentes vel intus cæduntur, vel ad supplicium extrahuntur. Quæ tuta peterent, aut quæ formidanda relinquerent, incerti, passim in obscuris urbis locis, quidam etiam pudendis latebris aut metu, aut ut ignorarentur investigantibus, se occultabant. Sed ne quisquam evaderet, omnibus impunitatem tyrannus publico edicto promittit. Miseri quamvis toties circumventi, ta-

men fallacibus edictis incautè credentes, è latebris in publicum certatim provolant, & ad exitium suum infaustè properant. Omnes enim ab emissis satellitibus ac militibus obtruncantur. Reliquorum furcis affixorum pœnæ ita festinatæ sunt, ut nonnulli ocreis & calcaribus adhuc induti, raptim ab equis in patibulum attollerentur. Verebatur tyrannus, credo, ne mora cruces deficerent, aut ne manus spiculatorum interim torperent; miserisque reis vacaret morti se præparare. Sed in nulum quæsitioris & atrocioris supplicii exemplum, quam in quendam Iohannem Magni editum est. Is vestibus detractis nudus cruci suffigebatur, in qua verba non pauca faciens, innocentiam suam obtestatus, de extrema patriæ civiumq; calamitate, de regis immanitate conquestus, Deum ultorè poscebat. Ne diris quidem & execrationibus temperavit. Scilicet indignitas rei ultimaq; desperatio vehementiores ingenuo pectori extundebat voces. Quibus ita efferatus est tyrannus, ut virilia reo amputari & in faciè pendentis proiici juberet. Mox latus ipsi apertū est tam laxo & hiante vulnere, ut immissa per id manu cor extraheretur, & mortui facies eo percuteretur. Receptæ enim pœnæ & simplex mors leves odio explendo videbantur. Quin in mortuos crudelis fuit Christiernus; quibus tamē sepultis ipsa natura & fas hominū parcere jubent ac quietē indulgere. Stenonē, qui in prælio pro patria tam generosè ceciderat, filiumq; ejus posthumum effodi mandabat. Quum Stenonis cadaver oculis subjecisset, quia occidere nō amplius poterat, quod libenter optasset; ut tamen ultionis cupidū animū ostenderet, illud morsu instar rabidi canis appetiisse traditur. Postquam Holmiam viris exhauserat, extinctorum quoq; facultates invasit. Pupillos ac viduas sive nobiles sive plebejas, post parentes ac maritos interemtos, vel carceri inclusit, vel omnibus fortunis exspoliavit: ut nihil illis nisi plorare & esurire reliquū faceret. Gustavi I. mater & soror Hafniæ in carcerem compactæ, fame perditæ sunt. Et plures cum eis nobiles scæminæ periissent; nisi ipsius Christierni conjugis Elisabethæ intercessio occurrisset. Quin nec sacris nec profanis impias avarasq; manus abstinuit. Triduum integrum effluserat, quod cadavera interfectorum in publico volutata & squalida in sanguine suo per vias undante, non solum hominibus ostentui & horrori, sed canum quoque laniatibus exposita jacuerant; donec illis oculos suos satiasset tyrannus; Nerone hîc im-

manior, qui iussisse pœnas & scelera contentus, non spectavit. Quin exteri, quos hujus rei sensus aut dolor non tam prope tangebatur, tamen hoc horrendo spectaculo percellerantur. Ipsi Caroli V. Cæsaris, Christierni affinis, legati, tunc Holmiæ præsentibus, quum imperatoris sui nomine efferam istam Christierni sævitiam consilio non antevertere, nec Christiana informatione impedire possent, non ferme minus eam quam indigenæ in animum admiserunt, odioque crudelitatis & commiseratione calamitatis innocentium, quam eorum oculi diutius ferre non poterant, hinc abierunt. Tandem cadavera quædam in puteum fori pœstea terra obrutum præcipitantur, plura extra urbem eiciuntur & cremantur, cineribus dissipatis. Obruncatorum enim corpora Christiernus ne quidem sepultura dignabatur; quam tamen etiam hostibus, quisquis aliquid hominis habet, haud denegare solet. Hac detestanda crudelitate adhuc diriora timebantur (si quid dirius esse posset) quum publico diplomate omnes rusticos iussisset exarmari. Fortè quidam in sermone liberius jecerant, non desideratum iri ferrum & gladios, modò arma quæ natura homini dedisset, dextræ & lacerti ad ulciscendum, pedes ad persequendum tyrannum superessent. Inde divulgatum est per inquisitores & ministros ejus, rusticis unam manum unumque pedem præcidendum: ut etiam hac parte inermes redderentur, & soli labori non militiæ idonei essent: eos enim nihilominus agrum colere posse, etiam si altero pede ligneo & una tantum manu uterentur. Ex Suecia in Finnoniam quoque regis sævitia transiit: ubi Svecos & Finnonos nobiles qui contra se sentire videntur, Antonium Erici, Henricum Stenonis, Magnum scribam suum, saltem quod Suecus esset, Hemmingum Gaddum, aliosque ex nobilitate & conspectioribus ad regium edictum Thomas arcis Aboensis præfectus vel gladio vel cruce submovit. Ericus Flemingus nobilis Finno, de Christierni edicto præmonitus, in tempore vitæ suæ consulebat. Dum enim se simulat infensissimum Sueconum hostem, & ab arcis præfecto petit copias Sueticas & Danicas præsidio impositas, quasi cum illis impressionem in Nicolaum Arvidi & Suecos attem obsidentes facturum eosque castris exuturum; illas cum accepisset, edoctis prius obsidentibus de suo consilio, eis appropin-

propinquans vertit in Danos copias, eos prosternit, & cum suis in castra Suenonum transit, fidamque Gustavo postea operam præbet. Quum verò Christiernus insignita hac lanicena publicum omnium odium meruisset, & jam ad arma plures concurrerent, etsi tot regnorum potens, terrore tamen divinitus ex conscientia tot facinorum percitus, nullum aliud securitatis suæ præsidium, quam in fuga superesse vidit. Itaque confusus magis quam constitutus, & perditis pro libidine sua regni rebus, terrestri itinere reversus est in Daniam, relicto post se Theodoro : qui ex tonsore legatus ad pontificem, dein præsul Lundensis & mox Scarenensis, tandem prorex Sueciæ factus, dum ex obscuro ad tantam dignitatem elatus, superbè & crudeliter agit, quo sublimius adscenderat, eò gravius decidit. Ex hoc regno enim ejectus, Hafniæ ad ignem damnatus & exustus est. Ne quidem in discessu Christiernus sævitæ suæ temperare potuit; quasi molliorem sibi viam per civium sanguinem facturum. In quamcunque venit urbem, furcam miseris paratam esse iussit, & quidem consilio Nicolai Holstenii : qui aliis quærens perniciem, sibi tandem ipse ex merito invenit; dum Sudercopiæ patibulo à se erecto affixus est. Vadstenis Sueno Hōkius & Petrus Faber episcopi Lincopensis dolo prodi, vivi in quatuor partes dissecantur & rotæ imponuntur. In Ribbingianæ familiæ non solum viros sed & pueros Lincopiæ desæviturum est. Lindormus Ribbingus capite truncabatur. Sed pueruli bini, quorum alter octennis alter biennio minor, substrictâ in nodum comâ è catasta sævum in modum suspensi, & mox cervicibus amputatis tenella corpora in solum trunca dejecta sunt, capitibus in sublimi hærentibus. Ecquid verò parvuli isti, nondum intelligentes quod agerent, deliquerant? Sed lenti videbatur, quærere noxios. Satis causæ ad mortis pœnam erat odium in veterem istam & nobilem familiam : ex qua, si potuisset, ne pullum quidem relicturus, & omnem spem generis sublaturus esset. In monasterio cui novæ valli nomen, hospitio ab abbate loci & monachis exceptus, hoc gratiæ retulit, ut plerosque in vicinum flumen abiici & submergi faceret, non aliâ causâ, quam quod metu militum ejus partem commeatus in propinqua silva abdiderant. Abbas quum solutis vinculis in ripam enataisset, nihilominus cru-

crudeliter interfectus est. Vel, ut alii volunt, iterum victus, contis detrusus, viribus & animo deficientibus, spiritum tandem undis reddidit. Atque hæc duntaxat in transitu & per viam patravit, præter ea quæ paulo post coronationem & imperium susceptum; ad quorum vel solam cogitationem proba mens exhorrescat. Quis enim absque horrore & tantæ crudelitatis ac perfidiæ detestatione facile tyranni meminisset? quippe qui quarumcunque injuriarum oblivionem, verbis, literis, sacramento toties sancitam tam nefariè violabat; quasi nulla prorsus religione teneretur; aut quasi promissa ac juramenta fallendorum hominum causa instituta essent. Ut tamen aliquod perfidiæ pallium circumjiceret, uti justi quandam umbram habere videretur, Gustavi præsulis causam tanquam non disertè per Suedos exceptam, à sua fraudulenter secevit. Quâ arte & simul sententiæ pontificis exsequendæ obtentu, se animum ulciscendi injurias avo, patri & sibi illatas avidissimum opportunius expleturum, & pervicaces Suedos inusitato terroris exemplo tandem aliquando in fide & officio retenturum vanè jactabat. Equidem indulta totiens omnium præteritorum venia & fidei juramentis datis acceptisque religio vel minimum vindictæ obtentum ipsi præripuerat. Verum quid loci esset apud tyrannum fidei? & qui ad eò sitiebat sanguinem Suecorum, ut non nisi flore nobilitatis & tot præstantium ac innocentium virorum exciso quiescere posset; ut verè in illum quadret illud prisce sapientis: Tyrannum purgare regnum suum, sed purgatione medicorum contraria. Siquidem illi quod est deterrimum è corpore auferunt, tyrannus quod optimum est, è repub. Quamvis verò durum hoc flagrum Deus peccatis eorum incusserit; tamen à rege præsertim conciliato, ut videbatur, nihil tale promeriti erant. licet apud tyrannum pro crimine sit, crimine vacare. Hunc sanguinarium animum non solum paulò ante lanienam suam; dum duo capita obversis cervicibus & super ea districtus gladius in æthere apparuerunt: sed jam in ipsa nativitate portentis aliquot & prodigiis minabatur. Recens natus alteram manum distensam, alteram in pugnum adstrictam extulit. Quam ubi obstetrix explicabat, cruore plenam deprehendit. Attonita mulier quum hoc patri significaf-

ficasset; ipse nihil dissimulans, humani sanguinis prodigium fore prædixit. Illud item memoratur, quod, antequam nasceretur, dum mater enitebatur, intra uterum ejus flere auditus sit. qua alia significatione? quam vitam ipsum sibi aliis-que acerbam, sed diuturniore sibi quam aliis cruciatu futurum esse. Vitam enim aliis ante tempus ademit, sed sibi ad feram ætatem servavit, verum illorum cædibus longè gravio-rem: dum non solum regno dejectus, sed etiam præter diras hominum, inter exilii & custodiæ Sunderburgensis & Coldingensis angustias ingratam vitam ad XXVII. annos traxit: ut eo longioribus & sævioribus animi laniatibus superesset; suaque ipsi flagitia in pœnam verterent. quod etiam ingens admodum serpens (quidam belluam marinam vocant) ætate Christiæ in Norvegia conspectus videtur portendisse. Ut enim instar serpentis insidiatus fuerat vitæ miserorum subditorum, & virus malitiæ ac crudelitatis in eos effuderat, ita gravissimos conscientiæ ictus postea præconsultis & sævitiâ sua sensit. Exserto documento, ne Principes hujus exemplo, religionis legumque contemptu, sibi quidvis in subditos permittant, neu eos ut pecora macello destinata tractent; nisi divinam in se ultionem expetere velint. Sed, ut boni rectores amant, potestatem suam ad salutem subditorum exercent, atque volentibus magis quam coactis imperare velint: ut Deum sibi & rebus suis propitium, obsequium civium promptum, & imperium firmum consequantur.

JOHANNIS LOCCENII HISTORIÆ RERUM SVECICARVM

LIBER V.

GUSTAVVS I.

Postquam inclutum Sueciæ regnum tot malis fessum & tantum non exsangve, jam exitio proximum videbatur, singulari Dei benignitate & invicta Gustavi virtute, sævo Christierni dominatu & præsentis excidio ereptum, libertatem ac spiritum recepit. Quæ deinceps cum aliis Gustavi rebus memoria dignis fusius exsequar, ubi rem à primordio

1490. repetitam ordine exposuero. Ortus est Gustavus Lindholmia in Vplandia ex prisca regii sanguinis & illustri gentis

a.d. 12 *Maij.* Sueticæ familia, patre Erico Iohannis de Ridboholmia equite aurato, Alandiæ gubernatore, regni que senatore, veteri & illustri equitum auratorum de VVasa progenie; matre Cæcilia Magni Caroli de Eka, equitis aurati filia, celebri Sturiorum stirpe, regis Caroli Canuti nepte. Recens nati caput naturali pileo, vulgò galeam vocant, & pectus rubra cruce insignitum fuisse, ex illustrium matronarum, quæ partui interfuerant, relatione tradebant. Illud prosperitatis bellicæ, libertatis & imperii, hoc veræ religionis acceptandæ tuendæque omen interpretabantur curiosi.

1496. Vix egressum sex annos Steno Sturius senior, avunculus ejus magnus, regni gubernator, in suam aulam accersit. Vbi jam majoribus ausis præludens, cum puerulis non usitata tractare cæpit. Sed inter eos, pro cuiusvis à se æstimata indole & captu suo, ludicrum in morem distribuit officia, instruit aciem & agmen ducat; æqualibus ejus imperium ultro & cum stupore sequentibus.

1498. Die qua Steno regem Danorum Iohannem Holmiæ inauguratum, cum proceribus epulo acceperat, adstantis Gustavi vultu & indole delectatus rex eum ad se vocat,

cat, & manu caput permulcens, *VI RVM aliquando evasurum*, si vita frui contingat, in omnium præsentia, verus hic vates prædicit. Sciscitatur itidem de ejus stirpe; quam ubi comperisset illustriorem, ingenium sanguini congruere, ac eminentius quid spirare, non absurdè divinabat; & secum in Daniam deducere puerum expetebat. Verum Steno tenellam ætatem parentibus avelli difficilem excusans, cum ab oculis regis dimovit. Adolescentibus annis mittitur à parentibus in academiam Vpsaliensem, ut bonis literis animique cultu ad humanitatem & vitæ usum erudiretur. Anno ætatis vigesimo quarto vocatur in aulam Stenonis Sturii junioris. Istic non ad delicias & ocium, sed artes pace belloque necessarias eductus est. Nec illorum consuetudini, qui cupiditati juvenili lenocinarentur, sed qui rerum divinarum humanarumque prudentia & rectè vivendi disciplinâ præ aliis valerent, admovebatur. Illorum tunc princeps in aula Stenonis erat Hemmingus Gaddus. Ab eo in pietatis & rerum patriæ cognitione fideliter institutus, Stenonem inde in castra sequitur: quo militiæ magistro usus est. Postea verò quam præsul Gustavus Trollius capitali odio persequebatur Stenonem, quod sibi & patruo in regni gubernatione prælatus esset; cæpit etiam de Danis in regnum evocandis cogitare, maluitque externorum partes & qualemcunque fortunam sequi, atque, quod gravius erat, rempub. more impotentium æmulorum turbare, quam æquali cedere. Tandem eò res evaluit, ut Steno, antequam præsul hostium auxilio firmaret opes, occupandum ratus, præsulem hostilia molientem in arce Stekensis dura obsidione & commeatus inopiâ fatigaret. Hic præsul elabi se non posse cernens, deditio- nem facere, donec hostis auxilio ipsi adventaret, simulat, si Gustavum Erici obsidem interea capiat. Et ille quidem non absque præsentis vitæ discrimine, ut jam ante suo loco memoravimus, obses ipsi datur. Postea dimissus, in duabus pugnis, vnâ ad VVedelöense prædium arcis Holmiæ, alterâ ad Brennekyrkia cum Danis, qui Trollio jam subsidio venerant, commissis, militiæ tyrociniū posuit. In istis enim regni ferens signum, fugatis Danis, egregia virtutis documenta edidit. Posthæc ubi Christierno secundo, accepta clade, res arctiores esse cæperunt, hinc adverso vento,

ut

ut in Daniam regredi, inde fame & hoste, ut commode tutòque subsistere in castris nequeat, infestantibus, pacis studium animo fallaci præfert, evocato ad colloquium primò Stenone, ut ante dictum, sed frustra, dein desiderato Gustavo Erici cum sociis obside. Quem ubi in classem accepit, vento ferente usus, contra datam fidem pro captivo in Daniam abstraxit, & in custodiam arcis Iuticæ Kallöensis Erico Erici Banerio arcis præfecto tradidit. Istic quum aures ejus quotidianis opprobriis & comminationibus in Sueones jactis everberatæ & nimium quantum oneratæ essent, tædio illarum fugam cogitare cæpit. Quæ etiam feliciter cedebat. Quippe ex facultate nonnunquam exspatiandi occasionem fugæ nactus, mutato habitu primo die iter duodecim milliarium confecit, inde Flensburgum & tandem Lubecam magnis itineribus evasit. Eum arcis præfectus Banerius, ne male custoditi temereque elapsi vicem subiret, aut alias negligentia pœnas daret, insequitur, & regi Daniæ velut captivum & transfugam restitui à senatu populoque Lubecensi postulat. Id etiam impetrasset, nisi Gustavus, qui se non tanquam captivum sed obsidem injuriâ à Christierno abductum contendebat, ad jus hospitalitatis ac fidem publicam provocasset; & Nicolaus Brömsius consul, qui præ ceteris autoritate tunc valebat, ei favorem & patrocinium accommodasset. Ejus studio consilioque clam conscensa navi oneraria Calmariam petiit, & cymba in terram ad Steensöam expositus, urbem arcemque adhuc à Suecis obtentam ingressus, Annam Iohannis viduam, quæ hanc arcem fiduciario jure tenebat, opem rogavit. Quin fide mulieris insuper explorata, suum ei fatum ac fortunam detegit. Illa pari fiducia suas de Christierni sævitia & oppressione patriæ querelas ac gemitus Gustavi tutis auribus deponit, & qua potest ope illum sublevat. Hinc in urbem recedens, *cives ac milites ad fidem & animos viris ac*, quod satis pro stimulo, *Suecis dignos hortatur, & spe proximæ rerum commutationis ac liberationis injecta: ne committant urbem arcemve in Christierni manus venire.* Quum similem in modum egisset cum Germanis militibus istic in præsidio collocatis, illi indignis hoc animis tanquam abscissum negotium, acceperunt. *Tam exigua quippe arcis urbisque præsidia, quid ad tantas Christierni vires, & naves Severini*

Norbyi ad Oelandiam stantes induesq; Calmariam cogitantes, fore?
 Nec multum aberat, quin ab offenso & feroci milite trucidatus fuisset, nisi malo per cives averso, in tutiora abiisset. Post ejus discessum Severinus Norbyus classem in sinum Calmariensem appulit. Mox ex fumo in flammam, ut dici solet, incidebat Gustavus, dum per Smalandiam ad prædium sororis Ternam, & ad suum hæredium Råfsnåsum iter tenens, præsentem se vitæ periculo exposuit. Quum enim Smalandos ad mutuam concordiam adhortatus esset, nec temerè fidendum Christierno, cujus fallax & servus animus adversus Suecos tot infauis documentis haud ignoraretur; præter emissarios regis passim istuc latitantes, qui cives in fide ad extremum regi servanda metu minisque continebant, & suspectos deferebant; non defuere improbi quidam cives aut coloni tyranno obnoxij, Gustavo, nisi quiesceret, malum daturos, palam jactantes. Se halece & sale nunquam carituros, quamdiu sub Christierni regis imperio vitam agerent. Leve & imprudens equidem vulgus, soli ventris curæ deditum, victus copiam ante libertatem ponit. Quasi hac à perfido rege adempta, quidquam inde salvum, nec ipsa tandem corpora sub dominantis arbitrio futura sint. Quum autem Benedictus Erici nobilis in Skallenåsi, & præsul Vpsal. Iacobus, quorum consilium in rebus angustiis expetiverat Gustavus, ei auctores fuissent, ut impetratis fidei pub. literis, & pactorum cum Christina Stenonis vidua lege fretus, se Christierno crederet; ille periculo suo doctus, quantum fidei Christierni literis & pactationibus habendum esset, cautius sapiebat, & repudiato hoc ancipiti consilio, in prædium suum Råfsnåsum regressus, istuc ad tempus delituit. Inde certior factus à suo colono Holmiâ redeunte, de tyrannide Christierni in patrem ipsius & reliquos proceres exercita, animi dubius quid in tam infesto rerum discrimine consilii caperet, suadentibus amicis ad Dalecarlos se confert. Vbi nec sine vitæ periculo aliquandiu hæsit. Inde habitu rustico, ut lateret exploratores, ad Andream Petri in Rankhytta primarium in montanis virum, cum quo ipsi jus consuetudinis olim in academia Vpsaliensi fuerat, divertit. Sed ex collari subuculæ aureis filis intertexto ancilla non rusticum esse deprehendens, hoc indicat hero suo. Qui cum recognoscenti, & quo loco res

ejus essent exquirenti se aperit, & consilium ejus rogat. Ceterum ille promptior ad commiserandum quam opem ferendam, veritus ne uterque proderetur, postquam aliquot dies bene apud se habuerat, ei suadet ut sibi consulat & se in tutiorem locum recipiat. Itaque abit ad nobilem Aaronem Petri in Ornäsio. Sed dum noctu transit congelatum amnem, glacie fracta præcipitat in undas. Dei tamen ope ipsum regno destinantis eluctatur. Vbi ad Aaronem Petri pervenit, ei, quem amicum sibi credebat, animi sui mentem exponit. Ille quoque fidem, quæ in adversis demum probatur, sed doloso pectore simulans, visus est ejus vicem miserari & optulari velle, donec abdita animi elicuisset. Hinc ad Magnum Nicolai in Asboda pergît, eumque quid hic sibi faciendum ducat, consulit. Iste quum Gustavo auxilio esse rebus dubiis vel non posset, vel non auderet formidine tyranni, tamen ea animi integritate erat, ut nec nocere vellet. Ideò Aaronem monet, nequaquam prodere Gustavum, sed à se hospitalis legis memoriâ inviolatum dimittere, iturum quò liceat. Sed ille magnam gratiam à Christierno laturus, quærit eum prodere; & statim abit ad Brunonem Benedicti in Sättra, regium Dalecarlorum præfectum, cui Gustavi consilium & institutum manifesta facit. At uxor Aaronis maritum quum præteriret villam suam, ad præfectum iter habere suspicata, Gustavum sibi ab insidiis cavere, & ad Ioannem pastorem in Sverdsjö, cum quo Vpsaliæ studiorum societas ipsi fuerat, confugere monet, ubi tutius agere queat. Et ne quid moræ sit ad iter, suam ipsi traham & equum quibus avehatur, tradit fæmina insigni ante maritum fide. Postero die Bruno & Aaron cum viginti licitoribus adcurrunt, ad capiendum Gustavum & Christierno tradendum. Sed uxor Aaronis, eum se clam subduxisse, investigantibus respondet. A pastore Sverdsjöensi per octiduum bene acceptatus, inde discedit ad Rettvicenses Dalecarlos, quibus serie tyrannicarum actionum Christierni exposita, persuadet suas secum conjungere voluntates, & tantam immanitatem justa ultione castigare; modò vicini secum facere velint. Idcirco Gustavus adit Moram principem ferme istius loci paræciam, ut incolas istic quoque permoveat ad idem inceptum. Interim Henricus à Mylen Christierni præfectus arcis Arhosiensis,

ubi

ubi fando accepit, quid inter Montanos moliretur Gustavus, metuens ne tempore vires caperet conjuratio & turba coëuntium, initiis prævertere studet, & emittit manum militum ad interimendum, velprehendendum Gustavum; aut, si hoc non possit, ad infamandum: ut malè apud eos audiens, minus obsequentes aut promptos operæ haberet. Emissorum antesignani erant Stiggo Iohannis, Christophorus Olai episcopi Ottonis frater, & Bruno Benedicti. Eodem destinatus Nicolaus VVestgothus homo solum ad scelus acer, & iuratus in caput Gustavi percussor. Sed ille præventus ab Erasmo Cimbro, qui Stenoni ante servitio & fide, nunc etiam Gustavo probatus, cum in diversorio suo interemit. In feriis natalitiis Christi Gustavus Morenses ad profligandum à cervicibus suis Christierni jugum hortatur. Et, ut erat expromptæ facundiæ rerumque patriæ peritus, in mentem eis revocat, *quam indigna cives nuper sub Christierno, & proximè actis seculis sub extraneis regibus passi sint, & quidem præter omnem suam culpam, saltem ut ipsi dominantes suam suorumque avaritiam & libidinem atque inveteratum adversus Suecos odium explerent. Inprimis quam nefanda Idsso Erici sub Erico Pomerano patrarit, ut animus horrescat referre, nec meliora nunc speranda esse; nisi atrocibus tyrannorum machinationibus unanimiter manus atque opes opponant. Si non solum votis, sed etiam animis armisque patriæ libertatem, quæ nunc sermè animam agat, secum tueri velint, fore ut Deus tam injustæ dominationis justus ultor facientes adjuvet. Certè sibi fixum esse, cum illis fortunas omnes & vitam suam pro libertate, quam ingenuus quisque vita chariorem habeat, impendere potius, quam alienæ libidini manciorum instar obnoxium agere.* Morenses quidem virilem ac præsentem pro vindicanda in libertatem patria animum Gustavi prædicant, nec sibi studium laboranti patriæ succurrendi deesse ostendunt: Sed viribus adhuc immaturis, & in re tam ancipiti non tutum videri præcipitare consilia; nec audere propalam adversus Christiernum hostile quid moliri, prius quam cum vicinarum paraciarum incolis de tanto negotio plenius consultarint. Interim rogare, ut sibi tutiorem querat locum. Emissi enim erant Turdo in Riidstadio & Otto Nicolai in Holmio cum centum equitibus ad latentem istic Gustavum apprehendendum. Sed cum agrestium quidam advencientes conspexisset, signis ære compano datis socios ad arma

1521. conciverant. Illud autem hostes fallebat, quum ventus australis sonitum auribus eorum in adversum abstulisset. Itaque dum intrepidè pergunt, ex inopinato armata plebe circumfusi, ferme male mulctati fuissent, nisi blandis verbis plebem delinivissent, & invitos se huc tractos, Gustavo bene velle adsimulassent. Gustavus inde ad occidentales Dalecarlos tendit. Octiduo post discessum ejus, Laurentius Olai vir acer militiæ probatæque sub Stenone Sturio virtutis, accedit ad Morenses, eisque ulterius pandit immanes Christiæ actiones: cui in animo sit, totam cædibus & suppliciis excindere Sueciam; eoque in omnibus passim oppidis, territoriis & pagis furcas erigi jusserit: quod itidem brevè imperatutis sit Dalecarlis com meatum regi militibusque ejus præstandum. Hoc nuntio perculsos Dalecarlos pœnituit dimisisse Gustavum, nec ejus consilium sequutos esse. Laurentius Olai suadet eum revocare: *tali enim defensore nunc patriam egere, nisi cum ipsa cives planè perire velint.* Mox etiam advenit nobilis Ionas Michaelis Nederbyensis in Trögda, qui totam Christiæ tyrannidis scenam accuratius ipsis explicabat, & quidem cum tanto animorum motu, ut lacrymas eis excuteret, & novos veluti spiritus, ac mentem revocandi Gustavum infunderet. Itaque ablegati ad eum ex conspicuis, qui rogarent *referre pedem ad Morenses. Ipsos constituisse Gustavum sibi ducem sumere. Quidquid belli fortuna tulerit, cum ipso subire, & nihil non pro patriæ salute adversus tyrannum audere.* Gustavus in paræcia Limâ tunc subsistens, nihil cunctandum, sed isto ardore animorum utendum ratus, cum legatis revertitur ad Dalecarlos; qui eum sibi ducem elegerunt, fidemque ipsi juramento obstrinxerunt, custodibus corporis ex flore juventutis additis. Deinceps auctis indies copiis ad mille viros; & adscitis belli administratoribus Laurentio Olai, Ioanne Michaelis, aliisque, qui proscripsi & extorres haftenus latuerant, sub signa acceptis, ad Montanos proficiscitur Gustavus. Ibi sorte belli ipsis jam initiis adspirante, regium præfectum Christophorum Olai cepit, eumque & aliquot itidem mercatores Danos bonis exspoliavit. Prædâ opulentâ factâ, pannum vulgarem inter milites distribuit, sericum sibi servavit; aut inde signa militaria concinnari fecit. Ex auro verò, argento, sale, lupulo, aliisque mercibus

hosti ereptis, vel annuo tributo à civibus penso belli subsidia sibi paravit, militemque aluit. Inde ad bis mille numero militum crescente, denuo adit Cuprimontanos, & die Dominico, sacris peractis, Dalecarlos ad patriam à servitute Christierni vindicandam hortatur, promptosque obsequio sibi juramento fidei devincit. Illico literæ in eandem sententiam ad Helsingos dantur. Sed quum præsul Vpsal. Gustavus ejusque pater Ericus Trollius & Benedictus Canuti, tanquam senatores regni, eodem ferè tempore scripserunt ad eos, serioque exhortati essent, *nullam tentare defectionem à Christierno. quod si facerent, cum extremo vitæ & fortunarum suarum periculo fore* : perplexis animis in diversa inclinavere, non satis secum constituentes, cujus partibus accederent; donec Gustavus ipse eos animasset & ad societatem suam adjunxisset. Montanis autem in sua absentia præfecerat fidum hominem Petrum Svenonis in Vibberboda, qui reliquos Dalecarlos ad suas partes adduxit. Sed Olaus Bondius occidentales Montanos, Nericienses & vicinos sibi adjunxit. Ad Montanos & Dalenses quoque adferuntur literæ à tribus dictis proceribus, quibus confirmant eos in fide Christierni, spe quoque Gustavo benevolentia regis & publicæ fidei facta, si à cæpto motu desisteret. Verum hæ literæ, quæ præferebant nomen senatorum regni, nulla apud plebem authoritate, sed magis probro erant, quum paucitatem eorum despicerent, addita voce, *senatum regni jam ad paucos admodum redactum esse, cum tres tantum forent.* Vbi Gustavus Helsingos sibi apto devinxisset alloquio, illi non quidem denegant auxilium, sed differri petunt, donec adultæ vires eorum essent. Equidem animos adhuc suspensos gerebant ab eventu & fortuna Dalecarlorum : inde sua temporibus applicaturi consilia. Eos verò opus periculosæ valde aleæ contra Christiernum aggressos existimabant. Ab Helsingis abijt Gustavus ad Gestricos, qui unà cum civibus Gevaliensibus facili negotio Gustavo conciliantur, & inter eos egregii bellandi Petrus Fredagius, Ioannes Lupus, aliique à Christierno proscripti. Dum in hac expeditione Gustavus est, Christierni partes amplexi Gustavus Trollius, Iohannes Bellenchius, Canutus Benedicti, Theodorus, Henricus à Mylen aliique, quod literis & verbis frustra conati sunt,

sunt, armis experiri decernunt : & sex mille equitum pedumque agmen Arhosis eductum ad trajectum Vthlundensem in paræcia Folcharensi locant, animo prohibendi Gustavianos transitu. Sed cognito se superari numero hostium, receptui canunt. Sic nostri transitu per amnem aperto persequuti sunt adversas partes ; quæ tandem versis & collatis signis tamen à nostris partim prostratæ, partim Arhosis cum ignominia repulsæ sunt. Quidam hic ferunt, quum Dani castra sua metati essent ad amnem Brunebeckium, antistitem Bellenachium rogasse proceres Svecicos, qui à Christierni partibus erant, *de viribus & copiis istius provinciæ bello idoneis*. Quum illi respondissent : *viginti millia in aciem educi posse ; ultra sciscitanti, unde tanto exercitui cibus suppeteret ? illos subiecisse : genti illi deliciis non adsuetæ ubique obvium esse cibum : aqua, & cortice ex arboribus, si necesse sit, vitam tolerare*. Hoc responso, abiisse præsulem & dixisse : *Cum hac gente diabolum, non homines prælio committendos esse*. Postquam Gustavus ex Helsingia Henemoram regressus erat, coegit omnes suas copias, & monetam cudi fecit, quæ ab una parte repræsentabat imaginem armati viri, ab altera duas sagittas, velut insigne militiæ. Confluebant autem indies plures ad Gustavum, quibus odio servitus, & cura libertatis esset : ita ut numerus ad quindecim millia excreveret. Quibus lustratis & in duas partes divisis, duces præposuit illis Laurentium Olai, his Laurentium Erici. Inde Petri Vglæ tribuni, qui hostem Kõpingiam usque persequutus ibi securitati indulserat, somno vinoque plenus, excubiarum incuriosus, ab Andrea Petri Dano, Oerebroensis arcis præfecto cæsus erat, cladem prosperior fortuna pensavit. Quum Theodorus, qui cum suis copiis urbem Arhosis tenebat, accepisset Gustavum appropinquare, in tutiorem locum arcem se recepturus, mittit ad Iohannem Fynbom (cujus curæ Henricus à Mylen, negotii sui causa Holmiam profectus, interea arcem commiserat) ut portam sibi aperiat. Sed ille dicto minus audiens esse, mandatum Henrici causatus, qui jusserat neminem alium intromittere aut tradere arcem, quam sibi soli. Ille fremens hanc sibi iniuriam, ut amico, factam, militem suum arci circumdat, eam oppugnaturus, & accessum vi facturus, si non ultrò admitteretur. Fynbous animadver-

tens serio rem agi, & suum inde periculum, si arx expugnaretur; ipsi arcis portam referat. Vix admissus Theodorus illum cum sex focijs idem sentientibus capite plectit: quod non sponte velut amicum accepissent. Sed contra fas & æquum capitis pœnam expetit, quum inferiorum esset, superioris iussa sequi, non interpretari aut contra quid facere: ne imperantis existimatio, lege mandati temerè solutâ, prostitueretur, & obsequio excusso, imperium convelleretur; aut quacunque interpretatione inferiorum permessa, sub specie commodi perniciosum quid admitteretur. Gustavus acie ad Romfertunam bene ordinata, cum toto exercitu movet ad paræciam Balungam, & superato istius loci colle, castra ad S-Olai facellum figit: hostem eo die non adorturus, sed recreaturus exercitum, ut integris viribus cum hoste congredi posset. Attamen hostis videns Suecos sensim & lentiori gradu progredi, moderationem hanc formidinem interpretatus, toto impetu in eos cum equestri agmine ruit. Succorum pedestre agmen, ordine servato, lanceis & hastis adversis impetum irruentium ita sustinet, ut impressionem nullam cruentam facerent, sed terga vertere cogerentur. In fugam pulsos Sueci persequuntur tam infestis telis, ut quadringenti funderentur. Postquam Gustavus cum suis subsequutus & vix ad medium nemus Balungiae progressus, intellexit, prælium cæptum, & Sueones superiores factos, admissio equo statim in primam aciem procurrit, consilio cetera moderaturus ac virtute militi præiturus. Quamvis autem à custodibus corporis rogaretur, ne se præfenti periculo objiceret, tamen pertendit intrepidus, inter primos adequitans isto cum discrimine, ut ad ejus latus hinc inde milites tormentorum ictibus sternerentur. Hostem fugatum tantus incessit terror, ut equites in proprios suos pedites nec absque noxa effunderentur, quos Laurentius Olai è vestigio premens urgensque intra urbem compellit. Laurentius Erici cum suo agmine, compendio itineris in urbem facto, hostem antevenit, eumque à tergo invadens, tormenta bellica in foro locata cum omni apparatu militari hosti eripit & ad Gustavum traducit. Vbi qui arcem obtinebant advertere suos esse profligatos, ignem in urbis tecta ex desperatione, aut ne quid salvi in nostrorum manus ve-

niat, subito mittunt. Vrbs verò cum æde sacra in cineres versa fuisset, nisi Sueci maximam ejus partem ab incendio servassent. Quidam in vicinum amnem ipsi se præcipitant, plures ab aliis eò propelluntur & undis absorpti pereunt. Quidam abiectis hastis armisque in proximum cœnobium, à monachis remissionem peccatorum & animarum refectio- nem petentes decurrunt. Ita contemptum hostis, quum ja- ctassent, etiamsi per triduum totum in terras cœlo deplue- ret miles Dalecarlus, tamen se eum obtrituros, in sua ca- pita lacefferunt. Quin Sueones omnem exercitum hostilem internecone delere potuissent, si illum prosequi institissent; & igne urbis Arhosiensis extincto, plures Montanorum & Dalecarlorum securi hostilis regressus, non ante debellatum penitus hostem intempestivæ prædæ incubuissent, nec qui- dam se vino & poculis onerassent. Hoc ubi innotuit Gusta- vo, iniquo animo tulit, reformidans ne hostis sobrius & vigi- lans ebrios, sui & fortunæ negligentes, subito obrueret. Quod & factum fuisset, nisi Laurentius Olai cum suis fortiter repres- sisset hostem in foro conglobatum : qui arce novo præsidio firmata, fuga Holmiam per mare petebat. Dum nostri in eo erant, ut residuos adversæ partis profligarent, Guistavus quos- dam suorum adhuc vino deditos deprehendens, ipse ingreditur cellas vinarias, cados & dolia sua manu ferroque concidit, & satellites idem facere jubet. Malebat equidem vinum peri- re, quam milites suos. Si enim hostis repente supervenisset, tam ebrios, & qui se à labore militari invictos præstitissent, nunc à doliis victos ac præ vinolentia sui impotes instar vin- ctorum pecorum cædere potuisset. Illâ verò victoriâ de qua paulò ante, partâ, multi nobilium aliique conspectiores viri fortunam, ut solet, sequuti, ab hoste transierunt in partes Gu- stavi; inter quos princeps erat Arvidus VVestrogothus. Ca- nutus verò Benedicti de Engsiö dux hostium in castra re- versurus, à milite Sveco glande plumbea transverberatus oc- cubuit. Gustavus auctis copiis & locis necessariis firmatis, ad plura occupanda nimum intendit. Ideo Arvidum VVestro- gothum in Ostrogothiam cum nonnullis copiis expedit ad hostem istic infestandum & arcem Stegeburgum expugnandam: quod feliciter exsequutus est. Laurentium Petri ad Ny- copensem, Olaus Bondium ad Oerebroensem arcem circum- sidendam

fidendam mittit. Laurentium Erici cum tyronibus Vpsaliam destinat, quos ibi armis præpararet, & hostis conata adverteret. Ante paucos dies duce Iohanne Olai de Redebroo, conflatas ex Simthuna & Torstuna copias, Laurentio suppetias miserat. Sed ille casuum belli vel insolens vel incuriosus, desidiam se tradit; cujus tamen nulla est venia, præsertim ubi de salute contra hostem dimicandum est; & Torstunæ corpus curat, ac in balneo sudore ac molli otio diffluit, quasi omnia circumquaque tuta essent. Interim præfectus præsulis Vpsaliensis Benedictus Biuggius, ignavia ducis in occasionem fortunæ usus, adest, sua ipsum voluptate debellat, & in balneo opprimit: ubi Laurentius præter sudorem, etiam sanguinem ac spiritum, non isti tamen loco, sed campo & aciei debitum, ingratis emittit; militibus ejus itidem prostratis aut disjectis. Iste præfectus inde properat Enecopiam ad Laurentium Erici. Ab hoc non balneo sed castris utente pulsus, Vpsaliam aufugit. Interea conscriptis aliquot territoriorum ad militiam colonis Laurentius Olai & Laurentius Erici sua castra & copias ad Rymningiam jungunt, eas ducturi Vpsaliam. Cujus rei rumore monitus Benedictus Biuggius emittit exploratores, hostium vires sciscitandi causa. Illis à Sueco milite interceptis, Canonici & senatus Vpsaliensis ad Gustavi duces mittunt petitem, *ne ipsorum solennia in circumlacione scrinii S. Erici, istius temporis more peragenda, interturbare velint.* Mos ille frequentabatur, ut Pontificia adhuc religione hic vigente, S. Erici scrinium argenteum in quo ossa ejus condita erant, in feriis & nundinis Ericianis ex hac urbe ad proximam veterem Vpsaliam solenni ritu deportaretur, & quidem in via bene strata, cujus adhuc vestigia quædam apparent. Emissorum verò petitioni responsum est, *quum indigenas Suecos non extraneos deceat hos ritus patrare, ipsos in societatem istorum solennium venturos.* atque sic cum omnibus copiis Vpsaliam eunt. Sed antequam accederent, Benedictus Biuggius cum suo agmine, quod centum equitum & tria signa peditum continebat, Vpsaliæ tunc desidens, hoc ludibrio habuit, & quasi nihil ei periculi à Sueco exercitu foret, splendidum instruxit in horti episcopi convivium, dejectis etiam trabibus & septo quibus horti cincti erant, ut omnium oculis tanquam professa & conspicua pateret lætitia, & quam parvi faceret Sueco-

num militum adventum. Istud convivium potando, cantando, tripudiis & ludis ad summam noctem & lucem ferme producebatur. Verum hoc gaudium subito luctu & clade commutatum est. nec aliter poterat in tanta hostium securitate & temulentia, pervigiliis & debacchationibus quasi furiosorum perstreptente: qua se nostri, præter suam virtutem, adversus ipsos hostes muniunt. Quippe paulò ante diluculum horâ fernè secundâ Sueonum agmina urbem ingressa, cæsis hostium excubiis, munimentis ante præsulis domum dirutis, & propugnaculis ex adverso excitatis, antequam quisquam evigilaret, somno ac vino sopitos opprimunt. Tandem expergefacti quotquot poterant in illa trepidatione, Suecos, emissis jaculis, sed absque vulnere, petunt. At Biuggius eos à tergo circumvenire conatus per porticum, quæ ferebat ab archiepiscopi ædibus ad templum Dominicanum, Svecis hoc animadvertentibus eo consilio fallitur: dum illi igne immisso porticum incendunt. Ignis latius fusus, etiam ædes præsulis comprehendit, adjunctus facibus à milite recto injectis. Vbi Biuggius nullam aliam evadendi viam cernit, in fuga salutem quærit, & cum suo equitatu ac peditibus Flöthiundum petit. Sed nostri eos insequuti, plerosque in via trucidant. Biuggius dum vadum equo transire cæpit, telo per medium brachium à carpo ad cubitum usque lethiferè ictus, post paucos dies Holmiæ, non absque exquisitissimo cruciatu extracto telo, periit. Gustavus Arhovia Vpsaliam venit, & curatis ibi aliis necessariis rebus, ut sacri ordinis potentiores consilio potius & ratione, si posset, permoveret, quam vi compelleret ad quiescendum, collegio sacro convocato, percunctatur à Canonicis, *quo loco & gente haberi velint, an in Suecis vel Danis; simulque ab illis eorumque episcopis adversus Sveciæ regnum & legitimum suum ac indigenam magistratum, Caroli Canuti & atriusque Stenonis tempore patrata; illis exprobrat; atque si à similibus in posterum facinoribus non destiterint, condignam illis moribus pœnam minatur. Denique an juramentum fidelitatis ipsi præstare, & se, ut genuinos Suecos ac sinceros patriæ cives decet, gerere velint, ultimo quærit. Illi se modestè excusantes, hoc sibi facere integrum esse negant, prius quam cum archiepiscopo communicarint. Itaque petunt cum bona Gustavi gratia fieri, ut*

ad

ad eum suas dent literas, quibus persuadeant præfuli, Christiæ partes deserere, & Gustavum ut domi natum & regni membrum ejusque fidem sequi. Gustavus eorum desiderio acquiescit, & eadem opera ad præfulem scribit, monens eum, *ut commune regni bonum ser.ò quærere, secumque avertere velit ejus oppressionem, angustias & detrimentum, in quæ per Christiæ tyrannidem conjektum sit.* Has postquam accepisset & legisset literas præsul, ad Henricum Slaghökium aliosque circumstantes summo cum ludibrio & contemptu dixit: *Semet ipsum Gustavo responsum propediem allaturum.* Et tabellarium apud se detinuit, donec collectis quingentis equitum & ter mille peditum Holmia Vpsaliam moveret, ab urbe non longius sesquimilliarum castra metatus. Eodem die duo transfugæ, Sigfridus Svartius & Iohannes in S. negårda Gustavum de hostis adventu certiorum faciunt, ne se imprudenti superfundat. Rex eis ægrè fidem habebat, amicum à præfule responsum expectans; donec ipse tabellarius rediens, idem confirmaret. Gustavi autem exercitus tantum sexcentorum peditum & centum equitum erat: quia reliqui milites cum ejus venia domum regressi erant. Postero die præsul cum suo exercitu intrat Vpsaliam. Vbi Gustavus in colle, quo nunc arx sita est, oculis deprehendens, hostem se viribus ac numero superiorem, cum suis agminibus in sylvam Nostan secessit. At præsul per Stephanum Henrici duo equitum signa adversa mittit Gustavo, qui cum ad Ladebyense vadum adsequuti sunt: quod jam Gustavi pedestre agmen maximam partem transmiserat. Sed quum vix medium vadum Gustavus ipse superasset, ejus famulus Finno nobilis adpectu equitis hostilis effuso cursu insequentis exterritus, sublato clamore Gustavi equo incautè impellitur, ita ut equus cum fessore in vadum dejiceretur. Quin Gustavus ab hoste circumfusus, facile oppressus fuisset, nisi Dei benignitate militumque virtute hostem, cum septuaginta capitum strage, propulsantium salvus evasisset. Hinc progressus ad Rymningiam instauratis viribus & revocatis copiis antea domum dimissis, Laurentio Olai & Laurentio Erii mandata dat, istas copias in insidiis adversus præfulem Vpsalia Holmiam reversurum collocare. Quas non declinasset, nisi Stephanus Henrici instar canis venatici primus in itinere explorasset in omnem

partem,

partem, an viæ infessæ essent, aut hostis in insidiis lateret: cuius rei qualiacunque, etiam levia vestigia sagaciter inquirebat. Ex abdomine bubulo in via temerè relicto colligens hostem ibi castra habuisse, properat ad præsulem & Suecos in propinquo esse indicat. Ad hujus rei nuntium præsul cum suis retrocedens aliam insistit viam. Quo comperto, Sueci illis à tergo insultant. Ita conversis signis acer conflictus stetit, eo eventu ut vix sextus quisque hostium vivus Holmiam rediret. Fugatis instant Sueones manu ferroque. Laurentius Olai ferme conto transfixisset archiepiscopum, ni capite in iugas equi repente demisso petentis ictum declinasset: quo proximus tamen ei Petrus Iohannis in VValestadio percussus est. Post aliquot dies Gustavus obsidione cingit Stocholmiam, castris ad radices montis Brunconiani positis: ubi quatuor adhuc patibula Svecis hominibus oppleta, Christierni sævitæ reliquias, conspicatus eorum corpora inde tolli & terræ mandari iussit. Interea Laurentius Olai quatuor ex Suecis transfugas ad urbem usque persequutus, nihil nisi eorum equos, quos ipsi reliquerant & in profluentem defilierant, ne apprehenderentur, & duo in fronte vulnera, faxis è turri percussus velut conspicuas decoris militaris notas retulit. Vbi Sueones duobus hostium agminibus impares ad pontem Rotensem repulsi essent, isthic pedem figentes castra posuerunt. Hoste excursionem subinde faciente, non levis utrinque strages edita est: donec Stephanus Henrici hostium tribunus advertens Sueones difficulter acie vinci, dolo aggressus est. Ingentes quidem copias ostentandis viribus & tentando velut prælio urbe eduxit, sed majorem mox partem in insidiis collocabat. Cum quadraginta solum equitibus & aliquot peditibus ipse procurrens castris Sueonum ingruit, quasi ea irrupturus; & cæsis aliquot suorum, fugam capessit. Sed fugæ specie nostros in insidias elicit, qui erumpentibus illis magna clade sunt affecti. Redintegrantur tamen Gustavi vires & firmantur Helsingorum & aliquot veteranorum militum ex Germania accessione; quorum dux erat Stephanus Saffius Holfatus. Quum verò Gustavus plura in diversis & longiori spacio disitis locis castra haberet, provisu periculi, consilii copia, cura stipendii, commeatus & summæ rerum iniquies & intentus, modo hæc, modo illa castra adibat,

& ubique multus aderat : ne quid per ejus absentiam secus ageretur aut deficeret ; vel ubi corpore , non tamen animo & autoritate aberat. Interea Arvidus VVestrogothus in Ostrogothia feliciter progressus est. VVadstenenses primum amicis verbis monuit ultro se in Gustavi fidem permittere. Sed quum recusantibus ultima minaretur , deditio- nem fecere. Inde Iohanne Slengevatero Hovâ expulso, eam quoque occupavit. Expulsus, suffugium in Munke- boda , episcopi Lincopensis arce , quærit. At quum homo valde lascivus in pratis & silvis sub habitu muliebri fallens & oberrans , scæminas ad raptum indagaret ac venaretur , ab Haraldî Canuti famulo , cui fraus ista suboluerat, obtrunca- tus est. Sic ei profuit ista venatio. Post VVadstenas & Ho- vam,etiam Scheningiam , Lincopiam, Norcopiam & Suder- copiam in fidem acceptas , regressus est Arvidus ad obsidium Stegeburgi. Quod impediturus Severinus Norbyus Goth- landiæ præfectus , advenit cum quindecim navium classe & trecentorum militum agmine. Nihilominus Sueci majore animo quam manu eos in fugam & undas repulerunt. In- ter Sueones quidam Benedictus cognomento parvus , in- sectatus Severinum ducem Danorum , quatuor ictus arcu robusto ipsi incussit. Quo nomine Severinus ipse prædi- cavit homuncionem tanti spiritus ; decem virorum stipendia ei pollicitus , si ad ipsum à Gustavo deficere vellet. Sed ille promissis nihil flexus , in fide stetit. Paucis interjectis diebus Severinus hinc digressus, Nicolaum Boethii de VVi- nās , & Holgerum Canuti Svecos equites , quibus parum fidebat , secum in Daniam abduxit ; & Bernhardum My- lium Germanum arci præposuit. Sueci tamen haud ces- santer urgent obsidionem arcis , donec cepissent. Ipse Gustavus in Orientalem Gothiam profectus , Arvidi du- cis & militum merita laude & præmiis ornat. Quum episcopum Lincopensem Iohannem Braschium accepisset in arce sua hærentem , nulli fermè alii rei quam rumori- bus ex vicina Dania allatis servire , quibus malè animatos ad motus aut insidias impelleret , nuntio ei literisque mis- sis Gustavus edixit : *Nisi ipse confessim accederet & coram , quo animo erga se & patriam esset , explicaret , brevi accepturum hospi- tes , quos nollit.* Dictum factum, Gustavus cum expedito agmine

agmine viam ad eum affectat. Qua re cognita, pæsul ei obviam properat, & obsequii fidem juramento renovat. Dum VVadstenas comitia Gustavus indicit, septuaginta ferè nobiles & equites Sueci Calmaria à Severino Norbyo ad Gustavum transierunt: quum fama accepissent, Severinum à Christierno in mandatis habere, ut eos de medio tolleret. Postquam ad comitia VVadstenensia cujuslibet ordinis homines ex Ostrogothia, Smalandia, VVestrogothia, VVermelandia & Dalia lætis animis convenissent, Gustavo gratulati sunt de felici successu. Ille *exposito discrimine quo hætenus conflictata patria adhuc magna ex parte teneretur, eorum operam ac subsidia ad illud amoliendum, & patriæ libertatem restituendam, efflagitabat.* Ordines omnes junctis animis & vocibus, *non tantum quidquid possent opum ipsi polliceri, sed ingentes quoque ei habere gratias, quod patriam à tam immanis tyranni potestate vindicare tam bene cepisset: obnixè rogantes, ut idem cum Deo ad finem perducere velit.* Neque solum belli regnique administrationem, *ut hætenus, sed ipsum quoque imperium regio tulo & potestate insignitum in se recipere non recuset.* His Gustavus respondet: *Se non cupiditate imperandi, sed fidorum regni civium summo desiderio, justaque commiseratione ductum afflictissimæ eorum fortunæ, atque ultimo prope exitio per Christierni immanitatem eis illato, qua datur, antevertendi, omnem inimicorum sevitiæ & vim infringendi, bellum adversus ipsorum & patriæ hostem suscepisse. Quod si porrò fidam ipsi, ad liberandam prorsus Christierni & sociorum ejus furore patriam, opem ferre velint, se non equidem abnuere ducis imperium: nec civibus ubicunque possent, de futurum.* Interim de rege creando eos laborare vetabat, donec regnum ista peste atque calamitate publica Dei beneficio expurgassent. Tum demum, quemcunque regni ordines ex Svecorum sanguine bene natum & idoneum essent electuri regem, se quoque suo consensu & fide data comprobaturum. Omnes igitur ore & dextra fidelitatem & obedientiam Gustavo jurant, & legitimum belli regnique administratorem communibus votis accipiunt. Istis comitiis finitis, Gustavus expedit huc & illuc per regni oras agmina ad hostis vires profligandas, aut regno totum exterminandum. Nec successus & fortuna prorsus deficit. In VVestrogothiam missi, arcem episcopi tunc Lincopensis Leköiensis sine mora capiunt, & Elfsburgum obsident. In Sma-

Smalandiam educti milites, ejus quoque provinciæ arces & oppida, expulsis inde Christierni præfectis, felici manu occupant. Dum Gustavus in Ostrogothia commoratur, Christierni tribuni, Theodorus Slaghökus, & Gorgonius Holstenius Holmia per lacum Melerum Arhosiæ etsi difficulter, quippe Lamberto Matthiæ cum suis occurrente, tamen inferunt comæatum & nova præsidia, quibus arcem, prioribus abductis, instruant & firment. Sed averti dum fretum Kolesundium in reditu transire parant, arduum & valde impeditum experti sunt trajectum. Via enim à Laurentio Petri & ipsius militibus infessa, propugnacula ad utrumque freti latus excitata, & medium fretum cistis saxo impletis ac demersis obstructum erat. Proinde per totum biduum cum hoste decertare coacti sunt, antequam isthinc eluctarentur. In Finlandiam quoque copias emisit Gustavus adversus hostem, Arvido Nicolai & Henrico Iohannis ductoribus. Ad illorum partes non pauci ex numero nobilium & plebe se adjunxerunt: inprimis equestri ordinis & claræ operæ miles Nicolaus Grabbius de Grabaccha. Iste cymbis suis & vix duodecim hominum manipulo hac illac maris oras & litora pererrans, cuivis occasione & dolis intentus, crebris & non parvis damnis afficit hostem. quippe nec opinato incautos invadit, & modò sopore sepultos confodit, modò repagulis ostio obditis, subjecto foris igne domi clausos comburit. Si verò hostis ad eum vel capiendum vel cædendum excurrat, ille cum expeditis navigiis ocyus ad Revaliensem aliosque Livoniæ portus avolat. Illis ad sua reversis, iterum instar subitæ calamitatis adest, & minimè expectantes invadit, ac subinde divexat. In Stocholmiæ obsidione Gustavus totus, eam tribus locis acriter oppugnat, ad meridiem in paræcia Bothe kyrkia prope pagum Setra: ad septentrionem prope Rotebroum ad prohibendum hosti comæatum, ductore Canuto Andreæ & Stephano Saffio; denique in insula Löföensi, ubi nunc Drotningholmia sita est, ductore Petro Fredagio. Copiæ per Finlandiam distributæ non quidem suis partibus deerant, nullam tamen arcem aut munimentum vel expugnare vel deditioe capere potuerunt, priusquam Gustavus Holmiam in fidem accepisset. Postquam Nicolaus Arvidi arcem Aboënsē obsidione cinxerat, quam

armis

armis & milite non parum Arvidus istius loci præful adju-
tabat, excursione ab hoste facta & captis aliquot Sueonum,
inter quos princeps erat Benedictus Arvidi, Nicolai frater,
eum cum reliquis captivis Thomas arcis præfectus de muro
suspendit. Sed quod in aliis fecerat, in ipsum postea quo-
que editum est exemplum; quasi alieno supplicio suum do-
cuisset; ut infra dicitur. Stegeburgensis arx tandem Gusta-
vo deditioe traditur à præfecto Bernhardo Mylio, qui Sud-
ercopiæ duorum mensium spatio in custodia habitus, inde
dimittitur sub fide data Gustavo, se ei in posterum in mili-
tia operam daturum. Pridie natalis Christi sesquimille ho-
stium Holmiâ cum quadraginta celocibus & cymbis se pro-
fundentes, castra Sueonum in insula Losöensi adoriri cona-
bantur, jactantes quomodo Iulia (ita feriæ natalitiorum
Christi Svetica voce dicuntur) cum Petro Fredagio celebrare
vellent. Sed quum Petrus tantis hostium copiis par non
esset, & tamen eorum consilium haud ignoraret, ingenio
debellare aggreditur, quos viribus desperabat. Sedecim vi-
ros justis intervallis distantes in montibus & lucis circa suum
exercitum disponit, quorum singulos cornua ad excensio-
nem hostis inflare jusserat. Quod ubi fecissent, hostis tot
diversis & distinctis cornuum sonis territus, singulis suas
adesse cohortes credit. Interim percussis & turbatis Petrus
quinque ferme signa adversa infert, quæ conferta cum hoste
manu confundunt ordines, & ducentos sternunt, reliquis
in fugam actis. Eodem tempore arx Nycopenfis tradita est
Gustavo ab Henrico Ranzovio & Iohanne Olai, qui regis
Christierni nomine tenerant. At Severinus Norbyus cum
classe sua rediit ad arcem Stegeburgensem novis præfidiis &
conmeatu instruendam, nescius eam in Sueonum potesta-
tem jam venisse. Quare superato difficulter freto, præ-
mittit cum cymba Torstanum Salomonis Finnonicum nobi-
lem cum aliis in arcem, denunciatum opem & adventum
suum: qui castello adproperantes, pileum in argumentum
pacis perticæ imponunt. Sed quidam nomine Henricus,
qui ante Braschii minister fuerat, ex arce glande plumbea
transverberat pileum & cymbam: unde intelligunt quid de
illis sibi promittere habeant, & quid de castello factum sit.
Nisi sic præmoniti fuissent, Severinus recta ivisset in arcem

in Svecorum manus. Tam exiguo sepe casu magna rerum momenta vertuntur. In regressu obviam ei ruunt Sueones in retro Eeterfundio, ubi acerrimè à primo mane ad seram noctem cum eo decertarunt, & tandem in fugam cum sexcentis cæsis dederunt, non amplius tredecim Sueonum desideratis. Liberata sic arce Stegeburgo, partem copiarum Arvidi evocat ad se Gustavus, eaq; firmat sua castra ad Holmiam. Cum reliquis copiis Arvidus Caimariam obsidere jubetur. Edictum Christierni sanguinarium denuo publicatur ad singulos militum tribunos & arcium præfectos, ut omnes Svecos nobiles & plebejos quotquot in sua potestate habeant, obtruncent. Tam inexplebilis Svecani cruoris hauriendi sitis inerat Christierno: ut, si potuisset, omnes familias ab stirpe evertere & totum nomen Suecanum delere ipsi lubido fuisset. Tyranni mandatum præter alios & Thomas arcis Aboensis præfectus strenuè executus est. Quum idem fatū immineret Erico Flemmingio, fidei erga Christiernum simulatione cum aliquot copiis elapsus, in castra Sueonū transfugit: quod jam in vita Christierni fusius memoratum est. Arx Arhosiensis, Tynnellöensis & Engsföensis in Gustavi potestatem ab hoste traditæ sunt. Sed hanc fortunam interpellavit Sueonum clades ad Holmiam. Quū enim Severinus Norbyus, novis ex Dania & Gothlandia copiis Holmiam communi visset, his animo Danis addito eruptionem faciunt in castra Sveonum borealia, quæ à ponte Rotensi in Ervam villam propius urbem traducta erant, eosq; viribus inferiores isthic cædunt. Postridie iterum erumpunt, & Svecis qui castra meridiem versus ad Setra habebant, fusis & non levi clade affectis, urbem eo mense ab omni obsidione liberant. Inde Severinus in Finlandiam cum classe sua excurrit, & Nicolaum Arvidi arcis Aboensis obsidione pellit: qui igne in pulverem sulphureum in domo lapideâ urbis conditum immisso, tantum excitavit incendium ut tota fermè urbs deflagaret. Arvidus autem episcopus Aboensis, sævissimi edicti regii fuimen evitaturus, adiunctis sibi ex Finnonica nobilitate quamplurimis, eorumque conjugibus, liberis & opibus in navem collectis, in Sveciam ad Gustavum demigrare instituit. Sed exortâ procellâ prope Öregrundiam ad insulam VViggiam, omnes naufragio miserè perierunt; minus tamen luctuoso, quam sub tyranni libidine, fato. Instauratis denuò castris ad Holmiam & sup-

plemento Dalecarlorum, Helsingorum aliorumq; borealium militum auctis, quum Gustavus animadverteret, sibi deesse classem, qua hosti intercluderet per mare necessariorum in urbem invectiones, Secretarium suum Sigvvardum ab Holten Dithmarsum Lubecam allegavit, qui à senatu populoque Lubecensi naves aliquot bellicas tormentis, milite alioq; belli apparatu instructas ære Gustavi conduceret. Lubecenses, qui per se hostili in Christiernum odio ferebantur ob violata suorum privilegia, navesque & merces sibi interceptas, decem navium classem, pedite, equite, tormentis, commeatu bene munitam, rebus omnibus pretio æstimatis, auxilium Gustavo mittunt, navarcho Frederico Brunio & militum duce Iohanne Stammelio: quæ secundante vento, pridie Pentecostes Sudercopiam accedebat. Non autem adduci poterant milites, quamquam Bernhardo Mylio aliisque alicujus dignationis incitantibus, ut fidem suam juramento adstringerent, antequam dominum, sub quo stipendia facturi essent, coram intuerentur. Ut eis hanc gratiam faceret Gustavus, Vpsalia Sudercopiam excurrit. Hunc ubi conspicati, moti dignitate oris & corporis ejus, sed animi præstantia magis, cujus primas notas ex regia forma & alloquio, quantum vulgus militum potest, plures dein & majores ex factis colligebant, pro eo se vitam & sanguinem promptè devoturos fidem dant, & in ejus verba jurant. Ex his statim Arvido VVestrogotho & Petro Iohannis de VValesta qui Calmariam obsidebant, subsidium mittit; reliquo exercitu castra ad Holmiam corroborat. Agmina verò rusticorum, ut ipsi desiderarant, ad suos dimittit, retentis juvenibus militibus & personis solutis coque minus domum cogitantibus. Iterum nova accedere Lubecâ subsidia, Bernhardo Bomhovvero & Hermanno Plonio ductoribus. Auctis ita Gustavi viribus, Severinus hostium imperator jubet Thomam arcis Aboensis præfectum cum aliquot bellicis navibus commeatu & milite onustis laboranti Stocholmiæ succurrere. Postquam Holmiæ promontoriis appropinquaret, speculatoriam navem exploratum præmittit. Hanc Gustavianæ classis præfectus Ericus Flemmingius, in statione post sinum maris & rupem latitans, intercipit. Cuius præsidariis per classem disceptitis, eam Succo milite completam in occursum Thomæ mittit.

mittit. Hac conspecta, ad eam festinat sciscitans quo in statu res essent; Illis, satis omnia salva esse, respondentibus; dum jam conscendere navem parat, alios adesse hospites & se proditum advertit. Itaque pedem retracturus, à Sueonibus apprehenditur. Inde Suecorum classis explicatis velis reliquas Thomæ naves invadit & sub suam potestatem redigit, excepta nave Finnonica Priitsia dicta, quæ fortiter à meridie ad vesperam dimicans, non aliter quam igne injecto subigi poterat. Ad Gustavum Thomas ductus in custodiam Tynnelsoensem datur, & quod Suecos ac Finnos indignissimè tractasset, quercu suspenditur. Ita authorem facinora repetunt, & ipse tandem suo opprimitur exemplo. Severini classis ad Holmiæ promontoria anchoras jact, in conspectu fermè Lubecensium classis Gustavo militantis: ut hoc velut tacito signo ad prælium eos lacefferet. Sed ubi pugnam aversari sentit, ad insulam in portum secedit. Eadem nox sic glacie vallavit ejus naves, ut ad eas non solum pedibus sed etiam equis accessum haberent. Si Gustavo tantum domestici militis, quantum externarum copiarum fuisset, haud dubiè, manu confertâ, victoriæ & hostium positus esset. Ericus Flemmingus tamen aliique Sueones una cum Stephano Saffio & quibusdam Germanis prælium sva-dere ac se invicem in hostes incitare; sed Lubecenses longæ consultationis morâ, ubi factò opus erat, rem trahere, vel, quod potius, nolle: ut ipsius vox Severini audita sit, *hanc perfidiam socialem, non militiam esse.* Quæ quamvis, ut hostis, diffidentia serendæ jecisse videri queat; tamen socios hîc remissiores ad pugnam fuisse constat; non tam ignaviâ, quam studio ducendi bellum & majoris lucri, uti nostri Annales perhibent. Quidam Sueonum ex alta rupe ingentia saxa in subjectas hostium naves devolvebant: alii ex adverso eos impetebant; ita ut occasio ipsa eos ad hostem cædendum hortaretur, si Lubecenses hîc animum dimicandi habuissent. Quadam nocte excurrenti Stammelio occurrit Thilo Gislo ex hostium navibus; ibi convenisse de quiescendo, ex facto Stammelii patuit: dum militi pugnam seriò dissuasit. *Si enim Severinum debellarent, nullo id eorum fructu fore: qui domino & ære suo deinceps carituri essent. Si verò salvus elaberetur, bello producto, sua ipsis stipendia nihilominus processura esse.* Sanè vel

hoc cautioni fuerit, ne ita externis nitamur auxiliis, ut non plus domesticarum & propriarum virium in exercitu habeamus. Præterquam enim quod turpe & noxium est, solo auctore socio, si validior nobis sit, de summa belli inire consilium: & pugnare, cum ipse, non cum imperator voluerit; etiam externus miles venalem pretio fidem sæpe circumfert. Post biduum orta tempestate & glacie per cori flatum resoluta, Gustavus ipse advolans monuit sub datæ fidei religione socios, hostem adoriri. Quod cum animadvertisset hostis, insulæ adversæ suas applicare naves cepit, unde nostras impeteret. Gustavus iterum socios monere, ut hostis conatum anteveniant, & præoccupent istam insulam; sed frustra. Proinde, Sveonum ducibus adscitis, ipse cum suis eam occupat, & aliquot tormentis majoribus insulæ impositis, hostis classem diverberat. Hostis etiam suis tormentis explosis vicem reddit, Gustavum ipsum cujus vocem audierat petens, fallente tamen ictu. Tandem classis Severini vento secundo Calmariam abit. Urbem Stocholmiam deinceps Gustavus arctiori obsidione premere cepit, & castra ad boream locata ulterius in paræciam Brummam, & inde in insulam monachis ad prædii rustici usum olim donatam, unde & nomen nata est, urbi que proximam promovit. Castra verò ad Sättra in suburbium australe transtulit. Ponte item mobili super aquas exstructo, monachorum insulam & aliam, quam *lo gam* vocant, cum suburbio australi commisit: ut hostibus excursionem facientibus, omnia castra facilius è propinquo coire & sibi auxiliares manus præstare, aut hostem commodius sustinere, vel auctis viribus depellere possent. Sed & ponte ligneo ad orientem facto suburbium australe cum insula VValdemari conjunxit, ibique firmissimum exstruxit propugnaculum; quo præsidiorum & comæatus subvectiones Holmiæ prohiberet. Hac Gustavi cura & solertia urbs quatuor partibus tam arctè infestata est, ut nemo, si replicet aut acti nuper temporis, aut priscam memoriam, urbem unquam accuratius & pressius circumfessam meminerit; eaque ratione hostium vires non parum accisæ & in angustum redactæ sunt. Quum Petrus Fredagius accepisset, hostem cum omnibus copiis impressionem facturum in Sveonum castra suburbii australis, optimos militum clam abdidit in S.

Mariæ Magdalenæ templum : quibus in prætergressum hostem à tergo effusis, plerosque profligavit. Stantè obsidione, *Holmia* gravi fame premebatur : unde multi tam equitum quam civium ad *Gustavum* terra marique, victus quærendi causa clam se recipiebant. Nonnulli in *S. Claræ* cœnobio suburbii borealis, tutas quærebant latebras. Ceterum antistita factò indicio nocte per lucernam, die per linteum ex fenestra appensum eos *Gregorio Holsato*, sororis suæ marito, prodebat. Qui deprehensi ligneis ferris dissecabantur, aliisque diris supplicii excruciabantur. Quod præter alia quoque in causa fuit, cur *Gustavus* postea hoc cœnobium à fundamentis dirui juberet. Vbi duces *Christierni* majores subinde rerum angustias fame ingravescente sentiebant, & nostrorum castris tam bene munitis non facile quid detrimenti adferri poterat, hunc astum commenti sunt. Svecum equitem sibi juratum *Iohannem VVestgothum* in castra *Gustavi* emittunt eo consilio, ut alicui ducum *Gustavi* operam suam militarem addicat, & admissus clanculum exploret *Suecicarum* rerum statum, vires & subsidia, dataque occasione castris eorum ignem subjiciat, atque in urbem illicò remeet, si possit : si minus, in *Daniam* aufugiat, & obsessorum fortunâ regi expositâ, nova auxilia ab eo petat. Ille explorator in fidem à *Iohanne Petri* cognomento parvo recipitur, qui nihil mali ut à suæ gentis homine suspicabatur. Sed post aliquot dies à duobus aliis transfugis *Olao Magni* & *Tordone Baggio* proditus est, qui in rei argumentum, vestibis infutas occultare ex membrana literas *Theodorici Slaghökii* & *Gregorii Holsati* adfirmarunt : quo manifestato, reus peractus & proditionis supplicio plexus est. At hostes, hoc consilio ad irritum cadente, inutilem militiæ turbam, exceptis civium uxoribus & liberis, urbe emittunt : ut comatus in longius tempus sufficiat. Eo vehementius urbis *Holmiæ* & *Calmaræ* obsidionem *Gustavus* urget, ne quidem hieme per *Suecos* frigoris patientes omissam. *Germani* verò plerique ac *Lubecenses* ejus intolerantiores, sive ut hac specie rex eos seponeret, in vicinorum oppidorum hyberna distribuebantur, procedentibus etiam eorum stipendiis. Ineunte anno *Gustavus Bernhardum*

â Mylen & Laurentium Siggonis cum Germanico exercitu per oppida in præsiidiis hic locato in Scaniam & Hallandiam mittit, ad hostem illic atterendum. Sed eluviones remoram iniecisse causati, ultra mensem nullum operæ pretium fecerunt. Turonem Iohannis cum bene instructis copiis in Norvegiam expedit: qui provinciam VVikiam, quæ olim Sueonum fuerat, recuperavit, arcis Carlsburgi custodia Crummio demandata. Severino autem, viribus ad Calmariam auctis, steterat, adoriri castra Gustavi ad Calmariam & Holmiam, extremumque tentare casum aut fortunam. Sed à senatu regni Danici certior factus de sævitia Christierni in Danos quoque exercita, & quod senatus consiliis spre-
tis, totus à Sigbrita anicula ejusque filia Columbula, cum qua stupri consuetudinem habebat, penderet, ideoque emotus imperio, fugisset in Belgium; interim novo rege Daniæ Friderico Holsatiæ duce in ejus locum destinato; cum suis copiis in Daniam reversus est, sexaginta tantum militibus ad urbis arcisque custodiam relictis. Quibus negotium dederat, ut si urbem arcemque diutius defendere non possent, civibus interentis, eorum bonis direptis urbeque incensa in Gothlandiam se reciperent. Sed hoc cruento consilio detecto, cives à Gustavo ad præstitutum diem petunt auxiliares copias, spe deditiois ipsi injecta. Dicto die Suecis copiis adventantibus & urbis expugnationem à parte maximè australi simulantibus, ut eò præsidia cives averterent, portam urbis borealem illis noctu aperiunt. Vrbe occupata, octiduo post etiam arcem deditioe accipiunt & totam Oelandiam ductore Arvido VVestgotho. Tentabat itidem Gustavus Scaniæ, Hallandiæ & Blekingiæ Christierni partes adhuc sequentium recuperationem, misso istuc per Bernhardum à Mylen & Severinum Kylium exercitu, scriptisque ad incolas literis, ut jugum, quo hætenus pressi fuerant, hac occasione depellerent, & se in libertatem ope Sueonum vindicarent. Bernhardus à Mylen jam armis subjecta Blekingia, quum eodem animo in Scaniam contenderet, occurrerunt ei Claudius Bildius & Axelius Vgerupius, instructi potestate faciendæ cum ipso pacis, nomine Scanensium & Hallandorum. Post longam disceptationem, ita inter Bernhardum & eos convenit, *ut res interim integra suspenderetur usque*

usque ad Iohannis Baptistæ diem, quo conventus Arhosiæ à Sueonum, Danorum, & Holsatorum legatis institueretur; & cui tunc per juris viam Scania & Hallandia possent adjudicari, in eo ceteros conquicturos. Hac transactione Bernhardus deceptus, serò deprehendit, Suecos jus suum cum Danis rarò tam feliciter verbis & pactis, quam armis discepsasse. Gustavi fortunâ, Christierni exilio, & nulla spe subventionis, præsiarii Stocholmenfes animis dejecti, urbis deditioem certis conditionibus Gustavo fecerunt, quæ tales fuere: *Ut Gustavus solveret obsidionem, & omnibus hostilibus actionibus abstineret. Vrbs & arx Holmensis in manus Lubecensium traderetur, quos sciebant in fædere esse cum Friderico duce Holsatiæ. Ut Lubeca & Gedanum solverent militi residuum stipendii.* Sed Gustavus his ut indignis conditionibus rejectis, obsidionem persequebatut. In comitijs Strengnensibus, ubi de summa reipub. consultatum est, Canutus præpositus Arhosiensis primus ordines in hanc sententiam Latine adlocutus est: *Regno Sueciæ, quod ab extranea dominatione tam miserè hæctenus adstrictum, nunc hausta nova libertatis aurâ, aliquantum respirare cepisset: ut integrum ducere spiritum queat, summè necessarium fore, regem indigenam dari, qui patriæ ex animo cuperet & rebus fessis opitularetur. Quum verò Deus inclutò huic regno, charissimæ omnium patriæ, in summo rerum discrimine prosperitatem, successum & victoriam, adversus insensum eorum hostem Christiernum ejusque socios per Gustavum, regni nunc administratorem, benignè concessisset; & Gustavus pietate, prudentia ac fortitudine præstans, divinitus imperio monstraretur, non aptiorem melioremque regno repertum iri, quam ipsum. Præterquam quod ex equestri familia & veteri regum Sueticorum sanguine oriundus, regiam fortunam animo & ipsis factis sit æquaturus.* Similis argumenti alloquio idem ordinibus persuasum ivit Iohannes Gothus, legatus tunc Pontificius, nuper huc Româ redux. Ad hæc nobiles & plebei, quotquot tunc aderant, supplices effusisque lacrymis orare Gustavum, ut fastigium regium capeffere, ipsosque & patriam à Christierni tyrannide in pristinam libertatem, ut jam feliciter cepisset, porrò adserere ne deiret. Gustavus contra: *Vastam regni molem & pondus cui ferendo non esset, impensè deprecatus sibi reip. bellique curis jam defatigato parci rogabat. Quemcunque alium ex proce-*

rum ac nobilium ordine creaturi essent, illum se quoque pro rege fide data geriturum. At regni ordines impensius idem suis precibus flagitant, nec de iis prius remissuros significant, quam exorarint Gustavum. Ille tandem pio pertinacique eorum desiderio victus annuit, non tamen ex ambitione, sed oppressæ patriæ commiseratione & libertatis studio flexum, eorum votis animisque morem gessisse, ostendit. Ita solennibus electionis peractis, & juramentis utrinque præstitis, **GUSTAVVS REX SVECORVM** publica voce proclamatus est. Regis verò regni que senatores, qui in partem curarum pub. venirent, creati sunt præter superstites, Bernhardus Mylius, Petrus Erlandi, Ivarus & Ericus Flemmingii fratres, Axelius Andreae, Canutus Andreae, Petrus Iohannis, Bero Claudii & Tordo Bondius. In dictis comitiis etiam deliberatum est de subsidiis & impensis belli ex censu argenti per totum regnum colligendis. Item ut in publicum ederetur codicillus, iustas amoti regno Christierni & belli adversus eum suscepti causas explicaturus, ad occurrendum sinistris malevolorum interpretationibus, & potentiorum Christierno studentium ulterioribus machinationibus. Finitis comitiis Strengnensibus, rex Gustavus cum omnibus Strengnessæ collectis Holmiam adit. Vbi obsessi cives deditionem paciscuntur his legibus, quas eis Gustavus ex æquo & bono dicturus esset. Illæ tales erant: *Securitate pub. corporum suorum, uxorum, liberorum & fortunarum, bonisque suis propriis, tam mobilibus quam soli liberè utantur cives remansuri Holmiæ; reliqui in Germaniam abituri, fide publica discedant cum tot bonis, quot ipsis ex gratia indulgeri possint. Privilegia civibus pro æstimatione fidei & meritorum confirmantur. Ut præteritorum oblivio fiat. Vrbs Holmia cum arce, omnibus tormentis & reliquo apparatu bellico, cum omni classe Christierni tyranni & Severini Norbyi, item omnes possessiones, bona & pecuniæ Gustavi & Erici Trolliorum, Iohannis Bellenachii, & omnium cum Christierno profugorum aut proscriptorum tradantur regi Gustavo in ejus & regni utilitatem. Si quis contra fecerit, jure mulctetur. Cum regis Christierni ducibus ac tribunis ita transactum est: Cum omnibus ministris & militibus suis cujuscunque gentis, cum suis opibus, suppellectile & sarcinis innoxie abeant, &*

dedu-

deducantur necessariis navigiis & comœatu Lubecam, VVismariam, aliaque loca ipsis commoda. Sub fide jurament & exst. nationis suæ adversus Sveciæ regnum, Lubecam civitatem ejusve confœderatos intra bimestre clam vel palam stipendia non mereant. Si quis cujuscunque conditionis aliena auferat, cap. te & bonorum publicatione plectatur. His conditionibus Holmia regi Gustavo tradebatur, arcis præfecto Petro Duro constituto. Prædie festi S. Iohannis Baptistæ Gustavus per australem portam urbis solenni pompa ingressus, omniumque applausu ac lætitia exceptus, rex Svecorum & Gothorum ab universo populo salutatur. Proximis diebus Lubecenses sollicitant & flagitant præsentem æris alieni solutionem pro comœatu, milite, classe, armis, quæ regi suppetias miserant; aut illa cessante, privilegiorum & pactorum ab ipsis conscriptorum confirmationem. Quæ licet Lubecæ & Dantisco in rem suam opportunè agentibus ingenti futura essent emolumento, sed Sveciæ domesticis commodis adversa; tamen, quum Gustavus, exhausto continentibus bellis & Christiæni expilatione regni ærario, statim repræsentare debitam pecuniam non posset, & beneficiorum memoria generosi animi pudorem oneraret, necessitati temporis paruit, & definita sibi à Lubecensibus privilegia confirmavit. Erant autem ejusmodi: Si Lubeca aut Dantiscum impetuntur bello à Rege Daniæ, Regem Gustavum illis terra marique opiulaturum. Ne pacem vel inducias cum Dano aliove ipsis inconsultis faciat. Occupatis Holmia & Calmarnia merces & bona civium Lubecensium & Dantiscanorum, quæ juramento sua esse confirmabunt, ipsis absque dispendio restituantur, & debita solvantur. Detrimentum ipsis à Dano fortè inferendum rex Gustavus penset, secundum æstimationem senatus loci, ubi damnum passi sunt. Per regis Gustavi excubitores in mari, navigationis & commerciorum libertas illis non inbibeatur. Lubecensium & Dantiscanorum bona per universum Sveciæ regnum ab omni vectigali & onere immunia sint. Quibus tam liberè inter se invicem negociari liceat, atque civibus ipsis. Nec alii peregrinæ nationi concedatur nisi illis hic in regno mercaturam facere, & accolis maris Balthici, quibuscunque illi hoc permittent. Nec ulli exterorum præter Lubecenses Gedanensesque liceat jus civitatis in Svecia sibi adquirere,

vel cum mercibus eò navigare, aut fretum Oresundense vel Bal-
 thicum transire. Petenibus in regno iustitia administretur, nec in-
 noxii noxiorum culpam præstent. Regni & civitatum incolis ad se
 invicem accedere & recedere & commercia exercere communi jure
 gentium liceat. Merces in regnum invectis præfinito ab incolis præ-
 tio vendere, aut invitus ibi relinquere nemo cogatur. Mortuorum
 in hoc regno bona eorum hæredibus absque jactura restituantur. Nau-
 fragorum bona colligantur & extrahantur absque diminutione, ex-
 cepta operarum mercede. Si nauta, mercatoris minister aut insti-
 tor merces domini sui lusu, alea, vel alio illicito modo prodigat, vel
 absque mandato oppigneret aut vendat, dominus recipiat merces apud
 quemcunque inventas; rei vero corpore & bonis luan. Lubecen-
 ses & Dantiscani cum suis sociis hic legitima defensione & jure
 fruuntur: adversantes & lege non contenti non tolerantur. Dissidio
 inter hoc regnum & dictas civitates orto, quatuor regni & quatuor
 civitatum senatores Lubecam conveniant, & rem ex æquo ac bono
 dirimant. Si Lubecenses & Dantiscani plura desideraverint,
 aut in his capitibus aliquid mutari vel addi voluerint, hoc ipsis inte-
 grum erit, omnisque amicitie gratia eis in hoc præstabitur. Hæc
 privilegia confirmabantur & subscribebantur à rege Gustavo
 & regni Senatu; excepto nobili Finnone Canuto Erici de
 Lauko, qui ægrè subscribebat, sapienter prævidens, quid
 mali subsequuturum esset. quod etiam factum est, postquam
 pecuniâ ex asse solutâ, Lubecenses nihilominus districtè ur-
 gebant privilegiorum observationem; quæ res bello inter
 regem Gustavum & Lubecenses semina postea dedit. Non
 leve quoque negotium regi fecit dimissio militum Germani-
 corum, qui non contenti cuprea moneta, solutionem sti-
 pendii in argenteis nummis exposulabant. cui commodum
 inferviebat tributum argentarium, ab ecclesiis regni prima-
 riis collatum. Reliquum agmen unâ cum Svecis Erico &
 Iohanne Flemmingiis commendatum, in Finlandiam additis
 tormentis campestribus & aliis necessariis, expeditiv. Qui
 fufis hostibus omnem circa deditionem arcesque anno ex-
 eunte regis in potestatem redegerunt. Rex inde legatos Ca-
 nutum Erici, Beronem Nicolai & alios in Muscoviam mi-
 sit, ad sædus vel pacem sexaginta annorum tempore Svan-
 tonis Sturii MDX. factam, cum Basilio Iohannis Magno
 Moscorum Duce confirmandam. In comitiis Sudercopen-
 sibus

sibus actū est de literis Friderici regis Daniae. quibus ad ordines regni Sueciae scriptis, ex mente, ut volebat, fœderis sub Margareta facti, quo tria borealia regna sub uno capite rege conjungerentur, rex etiam Sueciae renunciari postulabat. Blekingiã item, & VVikiam in Norvegia repetebat. Ordines regni respondent Friderico: Ipsos sanctè stare velle semel susceptæ juratæ electioni regis Gustavi, & ut rex Fridericus desisteret proposito affectandi regnum Sueciae: quod rex Gustavus cum Deo tutaturus esset. Ne itidem sollicitus esset de Blekingia & VVikia, quas rex Gustavus non ipsi sed vero suo hosti Christierno armis ademisset, & jure belli teneret. Ant. st. s. Gustavus & pater ejus Ericus Trollius, Holgerus Caroli, & alii Christierni a seclæ, qui solum verterant, pronunciantur hostes patriæ, donec regi regnoque concilientur. Sed Holgerus deserens partes Christierni, petitis & impetratis fidei pub. literis, rediit in patriam & gratiam, fidus regi regnoque per omnem ætatem civis. Ceterum, ut in posterum vis & autoritas esset rebus Gustavi, ipso volente, senatus regni suis adprobat literis & a sensu omnia consilia & actiones ejus adversus Christiernum aliosque regni hostes susceptas ad id, aut in posterum suscipiendas. Literas quoque à rege & senatu regni dari decernitur ad Fridericum regem, de dimittendis Stenonis Sturii junioris vidua aliisque matronis & virginibus nobilibus à Christierno in Dania custodiæ datis: hoc argumentum & principium ulterioris amicitiae fore. In iisdem comitiis pretium definitum est extraneis & indigenis mercibus, opificibus & operis: ne pro lubitu ac præter fas id intenderent. Argenti, æris, ferri, salis aliorumque fossilium venas in publicum regni usum scrutaturis, ut promtius indagent, immunitas & præmia promittuntur. Constitutum insuper de exercitus lustratione ex more regni instituenda, certis ei rei dictis moderatoribus. Episcopus Arhosiensis Petrus Iacobi Synnanvvederus, Canutus ejusdem loci præpositus & Gustavus Trollius calumniarum atque conjurationis in regem Gustavum postulati, criminis læsæ majestatis accusantur, & ab officio removentur. In quorum locum Petrus Magni Româ domum revocatus, & Iohannes Gothus sufficiuntur. Quum Gustavus totam Finlandiam recuperasset, ut ante dictum, & vires ejus non parum invalescerent, Fridericus rex Daniae verebatur, ne Scaniam ista hyeme Gustavus tentaret; quod tamen in animo non habebat. Nihilominus hoc suspicatus, rem specie colloquii de pacis fœdere interim trahe e

trahere consilium ipsi erat, ut ea Gustavi molitiones vel interpellaret, si pax perpetua convenisset, vel si temporaria, distineret. Eo hinc legatos huc Holgerum Gregorii, & Achatium Bragdium mittit, qui mandato exposito confestim cum Gustavo de tempore & loco colloqui agant. Nec id ingratum erat Gustavo, ut eâ viâ sinistrae suspicionis aut adversae voluntatis sensus tolleretur. Eoque Vadstenis diem comitiis dicit: quo rex, legati & senatus regni conveniunt. Sed ubi legati de Blikingia & VVikia regno Daniæ restituendis agitant, ad quod Sueones haud proclives erant, res irritò incepto in aliud tempus prolata est. Vidua vero Stenonis Sturii junioris cum matre & aliis foeminis nobilibus, ut fides dederant legati, carcere Danico liberatae, domum incolumes reverterunt. Post abitum legatorum, in iisdem comitiis decretum est de expeditione Gustavi in Gothlandiam incunte vere suspicienda, si ea provincia in veterem possessionem regni Suediæ, quo iure pertineret, aliquando redire, & Severini qui tunc nomine Christierni eam ditionem tenebat, in præpedito navigationis & commerciorum istic cursu, machinationes prohiberi possent. Idem Braschius episcopus Lincopensis, cuius non parum inererat Gothlandiam Ostrogothiæ diocesi sub qua ante fuerat, reddi, maximopere urgebat. Omnes vero pollicebantur, hanc expeditionem adfuturos copiis & pecunia. qui verò mallet pecuniam, quam militem conferre, illis optionem liberam fore, viginti selbris argenti pro quolibet armato milite pendendis. Deniq; actum de moneta argentea cupreæ Christierni ut viliori substituenda: quæ esset commodioris inter indigenas & externos commerciantes usus. Præterquam quod Dani istud æs quadratæ formæ in Dania nuper abrogatum, huc assatim importarant, omnibus locis eo refertis, etiam optimas regni merces, pro exiguo pretio emtas secum extulerunt, Suedis grave æs reliquerunt. Permissum à rege tunc regni senatui Vadstenis officinam monetariam aperire, & propriam cudere monetam, sed

1524. sub nomine regio. Sequenti anno Fredericus rex Daniæ petebat auxilio aliquot copias Calmariae præsidio impositas à rege Gustavo, ad firmandum suas vires in obsidione Malmogiæ, quâ unâ cum Hafnia Christiernus ea tempestate adhuc tenebat. Eas ab Gustavo accepit, illarumque ope Malmogiam

giam expugnavit. Sed illis parum gratiæ relatum: dum in castris male accipiebantur, & domum revocatæ ad expeditionem Gothlandicam à coacto in via Danico agmine pars cædebantur; & reliqui vix evasissent, nisi vim vi opposuissent. Præter hoc regiarum Gustavi navium aliquot ad Scaniæ oras jactura bona & arma in illis vel distracta erant, vel detenta ab Achatio Bragdio illius provinciæ præfecto. Hanc vicem rependebant regi Gustavo pro ope illis lata. Proinde Gustavus datus ad Fridericum literis, sermone increpabat hujus facti auctores, eosque ex merito plecti, sibi que suum restitui desiderabat: ne hoc offensionis & discordiæ causam præberet; quum tamen Gustavus nollet aliud quam quod faceret ad bonæ vicinitatis, amicitie & pacis conservationem. Quod ipsa etiã re ostendebat, dum eum instructa classe decem navium ad occupandam Bornholmiam, uti petierat, adjuvit. Comitia Ienecöpenia, frustra eò expectatis Danicis legatis & dilationem ob comitia Hafniæ eodem tempore indicta desiderantibus, non processerunt. Mox etiam alatae Friderici regis & Senatus Danici literæ ad regem Gustavum & senatum Sueticum: quæ significabant de comitiis proximo die Pentecostes inter duos reges & senatum Sueciæ, Daniæ & Norvegiæ, ut & Vandalicæ civitatis, habendis, in quibus ageretur de trium horum regnorum negotiis, commodis & prosperitate. Ut hæc tria regna & Vandalicæ civitates se adversus omnes rerum casus mutuo sædere & pace velut communi salutis præsidio munirent. Ideo rex Fridericus amice rogabat regem Gustavum istis comitiis dicto die & loco haud gravatim interesse; vel si rex ipse advenire nequeat, quatuor aut sex ex senatu plenis mandatis instructos huc mittere ad peragendum, quæ e're trium regnorum & Vandalicarum civitatum essent. Ad has literas Gustavus nihil aliud respondebat, quam simulac à Lubecensibus accepisset, num illi ad hæc comitia visere constituerint, se mentem suam de illis ulterius explicaturum. Sibi tamen mirum ac insolens accidere, quod rex Fridericus hujusmodi comitia ediceret, quæ ad tria hæc regna spectarent, antequam cum singulis de iis egisset aut convenisset, uti par erat. Quam parum ex dignitate & securitate Gustavi futurum esset, in alienum se conferre regnum, ad hujusmodi postulata, cuius facile dijudicatu fore: præsertim quum Dani aperto Sueonum hosti Severino Norbyo Gothlandiam tunc obtinenti, et in suppetias submississent sex navigia commeatu onusta, quorum duo à Bernbardo Mylio nuper intercepta essent, reliquæ evasissent. Vnde satis possit colligere, quid fiduciæ in Danis ponendum

dum esset : quamvis illi hoc dissimularent. Sed reapse hoc agebant, ut Gustavum hac mora distringerent ejusque expeditionem in Gothlandiam, donec ætas rebus gerendis aptior defluxisset; velut in hieme factum erat dilatione comitiorum Iönecopensium. Severinus Norbyus autem nec in regis Sueciæ Gustavi, nec in Friderici regis Daniæ partibus, pro Christierno Gothlandiam tueri ferebat : evulgatâ sua montata, cujus uno latere ejus nomen, altero Gothlandorum insigne, agnus cum vexillo, exstabat. Quum armata classe & celocibus bene instructus esset, mare Balthicum piratica infestum habebat, hoc optimum vitæ suæ oblectamentum esse jactans : mercatorum sarcinas & merces excutere, odoremque ex aromatatum sacculis spirantem naribus haurire. Nemini parcebat, sive Belga, sive Scotus, Anglus aut VVestphalus esset. Maximè tamen Lubecensibus insidiâ atur. Omnem prædam in urbem VVisbyensem devehens, dimidium inter milites suos distribuebat, reliquum sibi retinebat. Unde civitas pannis, aromatibus, vino, cerevisia, cupro, ferro, sale redundans insigniter quæstum suum exercebat; mercatoribus exteris contra magno detrimento affectis, qui nil nisi vacuas naves sed plenos mærore animos domum reducebant; etiam cum probro dimissi, jussique cumulatius redire. Lubecenses hoc ægerrimè habebat; nec tamen ausi per se soli contra Severinum arma ad ulciscendum istas rapinas eo tempore sumere : quod suis viribus & confœderatorum animis non fatis fiderent; Severini verò potentiam & astus reformidarent. Ut autem Gustavum regem adversus eum concitarent, miserunt legatum suum Hermannum Israelem in Sueciam, qui fufe blandeque Regem & senatores ad eripiendam istî piratæ Gothlandiam, & regno Sueciæ, quo antiquitus pertineret, hac opportunitate recuperandam hortabatur. Suos cives & senatum cum Friderico rege Daniæ quoque egisse, ut istam Severini insolentiam & vim in mari cohiberet. Fridericum etiam literis hominem monuisse, tantam vim abstinere. Sed Severinum ejus interdictum nihili fecisse, omnibusque infestum esse pergere. Ceterum Gustavus rem illam non tam inceptu facilem esse, ut videretur, respondebat : quum regnum Sueciæ superioris belli sumtibus exhaustum, & ingenti ære alieno Lubecensibus obstrictum esset, prudentiæ non fore, novo se implicare bello; antequam difficultates istas superasset. Nec ita respiciendam

dam esse Gothlandiam, ut in discrimen amittendæ Sueciæ deveniatur. Certe non aliter posse, quin ex hoc bello nova odii & gravis inimicitiae inter duo regna materies exsurgat: quippe Danis certam Gothlandiæ possessionem, nec incerto injusto, ut sibi persuaderent, titulo tenentibus. Si vero Dani, variante belli fortuna, Suecis eriperent Gothlandiam, se ignorare quinam belli expensas ei refuturi essent. Ad istæc Hermannus: Si regi placeat hoc bellum Gothlandicum capessere, senatum populumque Lubecensem æris alieni solvendi dilationem in multos annos, & quidem absque ullis usuris æquo animo toleraturum esse. Si verò rex filiam Friderici regis Daniæ uxorem expetat, Lubecenses has ei nuptias conciliaturos & ut dotis nomine Gothlandiam accipiat effecturos: uti jam inter Fridericum & Lubecenses ea de re convenisset. At si periculum amittendæ istius provinciæ præter expectationem interveniat, dimidias belli impensas præstituros, nec unquam commissuros, ut ista res ei fraudi sit. Omni denique ope commissuros, ut Gothlandia Severino adempta in Sueonum potestatem redeat. Gustavus reponit: Si hæc conditiones quas obtulisset, ratæ haberentur, & literæ ac data fides (quæ in hoc captioso & fallaci mundo sæpe prob nefas! violentur) ab illis quorum interesset, confirmarentur & servarentur, se pro virili quod posset facturum. Hoc audito Hermannus proferebat literas fiduciæ, & sanctè adfirmabat jurabatque omnia quæ nomine jusque magistratus sui promississet, firma ac rata habitum iri. Atque si vel minimum eorum baud impleatur, se huc reversurum & in custodia regis fore. Nihilominus Gustavus ad aliquot dies spatium deliberandi sumit, antequam tanti momenti rem aggrediatur. Quum tamen antea in comitiis Vadstenensibus ex usu regni visum fuerat esse, & decretum de Gothlandia armis repetenda ac Severini insolentia reprimenda, tandem rex consensit: licet animo præsentiret, nec ipse verbis dissimularet, hoc inceptum parum feliciter eventurum regno Sueciæ, sed ipsi incommodo, oneri & sumtui futurum, quod etiam accidit. Insuper Gustavus metuebat, ne fieret, quod habet tritum sermone proverbium, ut, quum duo canes de uno osse contendunt, tertius superveniens illud abriperet. Ita quoque fecere Dani de Gothlandia, ut postea memorabitur. Ex convento & decreto priori rex ad bellum illud se parabat, conflata sibi pecunia, ubi ærarium non sufficiebat, ex propria sup-
pelle-

pellectile argentea; milite, commeatu, & classe bene instructis: cui præponebat Bernhardum à Mylen. Rex ipse cum classe solvebat Holmia, petebatque Calmariam; ubi præstolabatur adhuc aliam classem ex Finnonia, Lubecensem ex Germania. Vespera Pentecostes tota classis conjuncta excurrit Calmaria in Gothlandiam: ubi exscensione facta selectus miles universam istam provinciam occupat, arce & urbe VVisbya exceptis, quam ad duos menses arctè terra marique obsidebat. Eam postea duo sacerdotes ex Suecia oriundi Augustinus in Marteboo & Petrus in Cutemo tentabant prodere Suedis. Sed re detecta in vincula dati sunt, ut fame enecarentur. A Lubecensibus urbe postea potitis liberabantur. Dum Gustavus Calmariaë subsistens expedit agmina sua in Gothlandiam, iterum à Friderico rege Daniæ adferuntur literæ, in quibus excusat dilata comitia Hafnensia, ob conventum Hamburgi instituendum in diem Iohannis Baptistæ. Sed cum rex Gustavus parum tunc spei haberet de amica inter se & Daños compositione, qui Severino clam suppetias ferrent, non ei animus erat istæ comitia per se aut legatos hac vice adire. Verùm literis Lubecensium edoctus, illos Thomam à VVichten & Bernhardum Bonchavverum eo civitatum nomine missuros, per literas rogat, dicto die huc Ienecopiam ad se colloquii causa excurrere. Rex Gustavus eodem cum senatu venit. Et paulò post duo legati Daniæ Albertus Iacobi & Axelius Bragdius, in quorum comitatu erant Vandalicarum civitatum oratores Bernhardus senator Rostochiensis, Nicolaus Smiterlovvius consul Stralsundensis, qui à regis Friderici coronatione die S. Laurentii Hafniæ habita huc accessere, opines efflagitantes, ut placeret regi Gustavo ad amicum venire congressum cum rege Friderico & regni senatu legatisq; Vandalicarum civitatum Hafniam aut Malmogiam. Isti oratores summam conferebant operam ad omnes suspicionis & diffidentiaë causas à radice, si possint, excindendas, eoque majori fructu stabilem amicitiam inter regem Gustavum & Fridericum instaurandam; inprimis ut fœdus inter hæc tria regna & Vandalicas civitates iceretur: quo junctis viribus animisque ad Christierni ejusque sociorum hostium communium vim arcendam pares essent. Sed Dani hoc fieri non posse existimabant,

bant, nisi rex Gustavus soluta obsidione urbis Visbyensis revocaret inde militem, & restitueret Blekingiam & VVikiam Daniae & Norvegiae coronae. Quod si nollet, cogi Fridericum & Danos succurrere Severino Norbyo in Gothlandia; quandoquidem ille renunciata fide Christierno, Friderico fidem & obsequium jurasset, & VVisbyam pro eo tutaretur. Sueci respondent: Hæc non facere ad amicam transactionem & conventum, uti desideratum fuerat. Nec tam facile eos posse dimittere provincias armis hosti ereptas, nec solvere obsidionem magnis impensis factam, intuitu boni pub. tam regni Daniae & Vandalicarum civitatum, quam regni Sueciae. Quippe Severinum non leve indies damnum adferre Suecis, Danis & civitatibus ex nido suo VVisbyensi, prædationum ejus receptaculo. Sed & Gothlandiam ad Sueciae coronam pertinere, licet ad tempus inde alienata & vi possessa fuerit. Atque si favente fortuna eam rex Gustavus recuperarit, non detrectare jure cum rege Daniae de ea experiri. Quamvis autem civitatum oratores multum laborarent, ut Blekingia & VVikia Danis restituerentur, & obsidio tolleretur, uti Dani avebant, nihil tamen effecere. Sed res ex consilii sententia in conventum Malmogiensem Kal. septemb. instituendum rejecta est. Sic imperfecto negotio & dissoluto congressu, Danici & Germani legati Ienecopia in Daniam revertebantur. Circa idem tempus ex Germania Ienecopiam advenit Iohannes Comes Hojensis, qui Gustavi animum ita sibi conciliabat, ut fide prius jurata rex ei arcem Gothiæ orientalis Stegeburgum clientelæ jure ad vitæ tempus concederet, sororemque suam Margaretam Ioachimo Braheo antea nuptam, viduam ei in matrimonium promitteret. Quum, uti desiderarat à Danis, cautum esset Gustavi securitati datis obsidibus & fidei publicæ literis, ea fuit regis modestiâ, pacis & amicitiae studium, ut Malmogiam in litore Daniae sitam ipse ex convento ire non inferius se duceret, comitibus Thurone Iohannis, Laurentio Siggonis, M. Laurentio cancellario, aliisque nonnullis ex senatu. In via sæpe monuit rex Thuronem, ut, tanquam princeps procerum & sapientissimus, cautè, fortiter & ex fide in jure Sueciæ de Gothlandia tutando versaretur. Quod se sedulò facturum promittebat. Sed simulac rex advenerat Malmogiam, Dani hanc artem Thuroni os occludendi re-

pererunt, ut ipsi clam per suos denunciarent, se omnibus suis in Dania & Norvegia possessionibus hæreditariis devolutum iri, si multum niteretur pro Gustavo & Suecis in propugnando jure Gothlandiæ. Quum ergo conventus initium in æde sacra faciendum, & post amicas salutationes res ipsa tractanda esset, Thuro verba pro suo rege facturum, prætussi ac raucitate vocis viam, uti præ se ferebat, obstruente, velut obmutuit. Equidem ubi respectus rerum privatarum obsidere cæpit animos, malunt publico quam sibi deesse: metusque proprii damni aut periculi linguam & mentem sæpe claudit. licet ille se bonum civem profiteretur. Itaque ejus vicem regis Cancellarius loquebatur, cujus sermonem rex ipse postea excepit. Inde autoritate & canitie venerandus regni Daniæ senator Andreas Bildius, petita dicendi facultate, sic orsus est: *Vos serenissimi Reges & ceteri proceres, si verum fateri velitis, haud inficias ire poteritis, vobis isthæc antiqua regnorum negotia, præsertim de Gothlandia parum comperta esse. Viri enim juvenes omnes estis, qui non longe retrò meministis. Noster rex Fridericus in Holsatia educatus, non diu in hoc regno ætatem egit; ideoque harum rerum vel exiguam vel nullam habet cognitionem. Nec rex Sueciæ Gustavus istorum sciens esse potest; quum adhuc sit juvenilis ætatis. Sanè pro vero adfirmaverim, neminem hic adesse, cui rectius hæc perspecta sint, quam Turoni Ioannis & mihi. Rex statim interpellans ait: Quid ais Andrea, & quid hoc colore uteris? Juvenis diligenter sciscitando tam ad præterita redire, quam senex ea comperiendo & memor à consequi potest. Quo responso consternatus Andreas, non habebat quod regeret. Inde disceptatum acriter est de iure Gothlandiæ, quod Fridericus à se rejecit, ut parum ejus prudens. Quamvis autem Sueci literis aliisque documentis adferrent Gothlandiam verum esse Sueciæ membrum, & proprietatis jus ipsis competere, tamen frustra nulloque profectu disceptarunt, neutris cedere volentibus. Itaque hoc tempore sic convenit, ut Gustavus nec minus Severinus exercitu suo Gothlandiam vicuefaceret, & juris in eam ut & VVikiam decisio hætenus indefinita delectis Vandalicarum civitatum arbitris eorumque judicio anno proximo Lubecæ committeretur. Res interim utrique in integro esset, & securitas à Severini prædationibus omnibus quorum intererat, & compensandi damni cautio fieret.*

Quod

Quod decreto Malmogiensi ulterius declaratum est. Fœdus item inter duos reges Suecorum & Danorum ictum de communi regnorum salute tuenda, & Christierno exule junctis viribus excludendo. Ut regna suos limites, uti hætenus, tenerent. Ut Blekingia Daniæ restitueretur, civis utriusque regni solita commercia & amicitiam colerent, hostes & transfugæ non receptarentur. Ut cujusvis regni nobilibus prædia & possessiones in hoc vel illo regno justè adquisitæ, nec à majoribus alienatæ, incolumes essent. Quicumque regum Calendis Septemb. occuparet arcem & urbem VVishyensem, retineret eam usque ad ulteriorem decisionem arbitratorum Lubecæ inst tuendam; & quæ plura hujusmodi erant. Si quis contra hæc pacta faceret, centum mille aureorum mulctæ plecteretur. Hac captiosa transactione Gustavus Gothlandiæ tantū non exutus est. Lubecenses enim qui ante præcipui auctores fuerant Gustavo obsidendi Severinum in Gothlandia, iidem nunc adiutores fuere, ut ea obsidio solveretur illis conditionibus quibus postea non parebant. Nec semel ante compertum, Danos Gothlandiam conventu, pactis aut sententia non dimittere. Proinde opera sumtuque itineris incassum impensis, Gustavus ob perfidiam Bernhardi à Mylen & Severini clandestinas cum eo molitiones, postea propriam arcem Calmariam expugnare & præfectorum ab hoste corruptorum manibus vi extorquere, cum non exigua suorum jactura, necesse habuit, ut suo loco dicitur. Quum rex indignabundus excederet curia Malmogiensi, in via stantem Hermannum Israelem, qui huc à Lubecensibus missus egerat cum Gustavo de suscipiundo bello Gothlandico, conspicatus & severè alloquutus. quærit ex eo: ubi nunc amplissimorum promissorum fides esset, quam literis fiducia, gravibus divinis caput suum devovendo & fide juramenti firmatum ivisset? ubi nunc refuso sumtuum belli Gothlandici, & dos apparerent, cujus spem ipsi ostendisset? pœnas aliquando hujus perfidiæ daturum. Et ira percitus arrepto pugione rex eum percutere minabatur. Sed cancellarius & alii comitantes prohibuere, ne manus ei inferret. Hermannus muliebri fletu contestabatur, se culpam hujus rei præstare non posse, nec quid vellent aut nollent Lubecenses, in sua manu esse. Rex inde Malmogia domum discedit, Deo gratias agens quod incolumis in regnum rediisset, sanctèque adseverans, se nunquam in posterum pedem

extra regni fines moturum. Indictis Vadsthenensibus comitiis, rex exponi jubet quid in Dania actum & Malmogiae decretum, & quomodo id pacis & concordiae tuendae causa à Suecis implendum sit; una cum aliis regni negotiis cum Senatu tractandis. Re consultata, visum est, ad destinatum istic conventum mittere Iohannem Hoiensem comitem & Iohannem Gothum praesulem Vpsaliensem. Et quum in eo conventu ex pacto agitandum esset de Gothlandia, VVikia & Blekingia, conqui-
 rendas esse ex omnibus arcibus, templis & cœnobiis antiquas literas, instrumenta & documenta, quotquot de illis inveniri possent: quibus juris sui in istas provincias fidem adstruerent. In iisdem comitiis actum est de regis coronatione & nuptiis; ita ut omnibus è re videretur quam primum inaugurari regem, ob varias causas, & ut hoc honorificarum nuptiarum non leve momentum esset. Interea regem secum meditari posse, ad cuius nuptias animum ex usu regni applicaturus esset. Sibi tamen haud alienum videri, cum exteris consuetudinem & arctius vinculum, quoad ejus fieri posset, minus contrahi propter incommoda non semel inde regno suborta. Quia verò rex, priusquam ad coronationem aut nuptias accederet, certus esse volebat de potestate administrandi secundum leges bona regni & beneficia fiduciaria dispensandi, ea de re consuluit illos. Responderunt ordines: Neminem aliter adfirmare posse, quin regi plena potestas esset ex lege regni regendi provincias, arces & castella, dispensandique regni opes. Ideoque curaret inquiri, & in rationarium referri omnes regni proveniunt ac reditus, item numerum praediorum coronae, nobilium & subditorum cujuslibet territorii: ut inde rex omnes coronae fructus, & quid ei proprium, quid minus esset, in numerato haberet, & liquidius dignoscere posset. Exquisivit insuper rex, num ordines comitem Hoiensem in regno ferre possent, antequam ejus nuptiae cum sorore regia ratae fierent; & ut ipsi clientelae jure aliquod castellum concederetur: quod, quum de regno rex bene meritus esset, ipsis haud invitis fore credebat. Ordines reposuerunt: quamvis leges regni alienigenas ad senatoriam dignitatem aut provinciam vel arcem administrandam admitti vetarent: non tamen ipsis nolentibus, meritorum regionum existimatione, fore, ut Comiti de beneficio regni dignè prospiceretur; nec se dubitare, quin rex sibi tam ab ipso quam aliis de fidelitate satisdari faciat: ne Suecis usu veniat, quod saepius antea, si regi quid accideret. Providendum quoque ne plures extranei in regnum spe clarorum conjugiorum aut majorum possessione-

possessionum allectarentur; ut invidiæ ac motuum irritamentis. Tandem in dictis comitiis decretum est; ut iudices provinciales ac territoriales observarent præfinitos dies, quibus jus ab illis dicendum esset, nec eam rem neglectui haberent. Si qui deficerent in isto munere, legum prudentes esse sufficiendos: ut rex parcius tot querelis & supplicationibus obtunderetur. Nullius actionem esse admittendam, nisi qui legitime ad regem regniive senatum provocasset. Ut prætoribus interdiceretur mercatura, nec permitterent eam à quoquam alio vicatim fieri, sub definita multa. Ut omnes solutæ personæ & opifices in urbem cogerentur, nec ruri cuiquam opificium suum, nisi qui lege diserte exceptus esset, exercere permetteretur. Antea memoratum est, quomodo Gustavi exercitus sub ejus ditionem redegerit universam Gothlandiam, excepta urbe & arce VVisbyensi, arcè tamen terra marique circumfessa. Quod maritimæ urbes lætis animis acceptantes, comæatu juvare milites. Eorum dux Bernhardus à Mylen duobus primis mensibus officii sui partes masculè & fideliter implevit, hostem effusum aliquoties haud cladis expertem depulit. Sed postea mutavit mentem, incertum cujus instinctu. quidam hoc uxoris impulsu factum volebant: uti solet iste sexus, si ambitiosus aut avarus sit, animum mariti suis delinimentis avertere. Sanè hæc mutatio statim ab ejus accessu in Gothlandiam accidit. Deinde Severini Norbyi dolosis pactis & ingentibus promissis corruptus inducias cum hoste facere, convivii indulgere, pro Severini infante ex concubina in baptismo spondere; clam cum ipso in fraudem regis & Sueonum conspirare. Simul enim urbe excefferat, inducias cum Severino solvebat, incio & incauto milite, ita ut Severinus excursionem facta cederet militem in suis castris, antequam arma adversa caperet. Vnde quid Bernhardus molitus esset, facile sentiebant: quæ perfidia pessimè habebat Suecos, eamq; regi per literas indicare constituerant. Sed Bernhardus insidiosè præpediebat, eis persuadens fore ut Severinus arcem urbemque propediem traderet. Causam verò brevis moræ nullam aliam esse, quam quod inter ipsos de conditionibus nondum convenire posset. Interea Friderici regis Daniæ legati ad Severinum, ut nequiquam arcem & urbem in Sueonum manus tradat, hortantur; sed necere moras, donec ei Dani opitulantes, coronæ Daniæ illam subjicerent. Ingentia etiam beneficia aureique montes ipsi promittebantur, si eorum desiderio satisfacere, eisq; & patriæ suæ fidus esse

esse pergeret. Ei rei Severinus non alienus, per Ottonem Andree Vlfeldium in regis Friderici fidem se permittebat. Post paucos dies adveniunt aliquot regni Danie proceres in Gothlandiam à Friderico emissi, qui cum præfecto classis Bernhardo & Suecis blandè sed astuto pectore agunt, & *pacem inter duos reges factam à Suecis violatam contendunt: quod armis Gothlandiam incurfasset. Sueonibus domum esse revertendum, donec res juris disceptatione vel amica compositione Lubeca ex utriusque regis placito discreta esset.* Horum sententiæ classis præfectus inconsulto rege subscribens, instante hyeme cum exercitu suo ex insula decedit. Ipse verò non ausus regi se sistere, quippe sibi malè conscius, Calmariam, cujus præfecturam tunc à rege Gustavo habebat, abit eamque communit. Vnde quid animi ipsi esset, in proclivi erat divinare. Severinus autem regis Friderici legatis, conditionibus utrinque conventis & ratis habitis urbem & Gothlandiam tradit, & cum suis thesauris in Daniam se recipit. At Fridericus arci VVisbyensi Henningum ab Alefeld præficit. Hoc eodem anno rex Gustavus arduum & salutare reformandi ecclesias in suo regno, & religionem traditionibus humanis & superstitionibus corruptam, emendandi consilium cepit, amore cœlestis veritatis ipsi divinitus inspirato; & Suecorum ecclesiæ doctorum Laurentii & Olai Petri fratrum Lutheri ac Melanchthonis discipulorum, & Laurentii Andree cancellarii aliorumque fida institutione confirmatus, à se & sua orsus aula, primus Evangelicam doctrinam amplectitur. Hac verbi divini luce per meram Dei benignitatem accensa non solum tenebræ dispellebantur, sed & ipse rex ac postea subditi ejus exemplo rectius edocti, in veram salutis viam ducebantur: frustra renitentibus & reclamantibus episcopis & doctoribus, Pontificiæ religioni addictis, præsertim Iohanne Gotho præsule Vpsaliensi, Iohanne Braschio episcopo Lincopensi, & Petro Gallo professore Theologo. Sed & plebs ab illis concitata, novam fidem aut hæresin intrudi, clamabat. Quæ quum in historia Ecclesiastica Sueogothica Baazii fusius descripta sint, eo lectorem remitto. Fanatici quoque doctores Anabaptistæ, quorum principes erant Melchior Ringius & Cnipperus Dollingius ex Germania cum Hollandicis navibus huc traicientes, Holmiæ ecclesiam

clesiam turbabant. Sed mox rege ex Danía reduce, compressi & ex regno proscripti sunt: de quo motu eadem historia Ecclesiastica fusius agit. Petrus Iacobi Synnanvederus & Canutus, ille episcopus, hic præpositus olim Arholfientis, antea ob sua facinora exterminati, redierunt in Sueciam & Dalecarlos ad seditionem commoverunt, obtentu quasi rex Gustavum Trollium, hostem suum & patriæ, ad pristinam dignitatem restitutus esset. Ob has & alias causas Gustavus revocato Holmiam regni senatu, ostendit istos proditores ex mera calumnia ipsum traduxisse, & studio res novandi turbandique populum ad motus excitasse. Quamvis autem rex malo avertendo Dalecarlos literis monuisset, *ut hos perfidos audire nolint, sed aliquot ex suis sub fide pub. illis danda ad se mittunt, qui quid rex contra illos aut illi contra regem habeant, coram explorare possint*, tamen dicto minus audientes erant. Sed & regni senatus ad populum Dalecarlensem scripsit, graviter adhortatus, *ne in suis oris ferrent discordiæ & seditionis auctores: unde sibi ipsis malum & perniciem facile creare possent; sed in fide erga legitimum suum regem constanter manerent. Si secus facerent, nullam favoris aut defensionis spem de regni proceribus sibi promitterent, sed severam & factis suis dignam animadversionem opperirentur.* His motibus & illud accedebat, quod Gustavus ex fide dignorum fama & literis acceperat, Christiernum omnibus suis viribus eniti, ut ope Cæsaris & aliorum amicorum in hæc tria regna reponeretur; quæ sæva pestis si rediisset, omnia funditus evertisset. Proinde rex non potuit dimittere exercitum, sed augere ad necessariam regni defensionem necessum habuit. Regni autem fructus, tuendis belli subsidiis designati, non parum imminuti erant, argentariis & ærariis lecturis per diuturnos intra patriam motus & bella otiosè jacentibus. Itaque ad solitum exhausti ærarii refugium, nova tributa decursum est. Sed quum veteribus multum gravati subditi, novis non sufficerent; tandem visum est cum minori onere populi fore, si necessitate sic imperante unius anni decimæ ecclesiasticæ vel duæ earum partes in usum publicum converterentur; reliquus triens ministrorum ecclesiæ salariis servaretur. Bernharde à Mylen Calmaria ad regem evocato & jussu eam regi tradere mittitur Nicolaus

Erici, qui in fidem nomine regis accipiat. Sed frater ejus Henricus à Mylen id recusavit, donec Bernhardus pristinae securitati redditus esset. Rex non parum ira concitus, se à suis ministris in ordinem redigi, jubet per literas & tandem ipsum Bernhardum & Ioannem Olai eo missos permittere arcem & urbem fidei Nicolai Erici, aut male mulctari. Sed surdo narratur fabula. Proinde ipse Bernhardus rogans intromitti in arcem specie tractandi cum fratre de arcis deditioe & mox inde revertendi, ægrè hoc à Nicolao Erici contra regis interdictum, tandem tamen interpositis sponsoribus, obtinuit. Ex arce rediens milites ait obfirmasse animum de non eâ dedenda, prius quam ipse in integrum restitutus esset; se tamen adhuc semel admitti ad colloquium in arcem rogat, sedulo laboraturus ut eorum animos expugnare possit, & intra quinque horas sub data fide rediturus. Nicolaus semel ab ipso servata revertendi fide & sponsoribus datis securior factus, locum dat ejus petitioni. Admissus in arcem, eam milite ex Oelandia noctu clam accito firmat, & sequenti die castro egreditur, id ex promisso quasi dediturus, & in urbem ad Nicolaum Erici rediturus. Sed vix in pontem arcis descenderat, quum milites eum subsequuti, simulata vi retrahunt; quasi dolo dissolveretur perjurium; posteraque nocte quæ erat prima Pentecostes, arce effusi in urbem, Nicolai Erici domum & ejus bona diripiunt, ipso nudo vix fuga elapso; quatuordecim cives cædunt, quosdam in arcem captivos abripiunt. Inde fidei juramentum ab omnibus in Smalandia militibus exigit Bernhardus, & ut sibi sub eadem fide servent arcem Calmariam, quam à rege Gustavo sibi suæque uxori loco dotis donatam fingebat; nec ulli hominum, ne quidem ipsi regi tradant, priusquam ex Germania redeat. Hoc jussurandum ei temere milites præstant, parum memores aut observantes arctioris vinculi, nimirum religionis ac fidei regi juramento antea devinctæ: quæ semel data sanctè servanda erat. Cum idem à senatu populoque Calmariensi postulasset, illi recusarunt. Tandem Bernhardus cum fratre & uxore, convasatis auro, argento aliisque alicuius pretii, relicto arcis præfecto Henrico Iuta & Nicolao Stenonis, abit in Germaniam animo sibi quærendi vires apud Albertum ducem Mechleburgensem

fem aliosque, ad arcem ulterius communiendam & reservandam Christierno. Hanc perfidiam Bernhardi rex admodum offenso tulit animo. Nec id mirum: quum ante alios, etiam indigenas, à rege elatus, exercitus & arcium præfectura & honorato conjugio ornatus, aliisque præmiis cumlatus tam indignam ei referret gratiam. Ipse rex cum delecto agmine Calmarjam profectus, in obsequio fidos & constantesprehendit cives: qui statim ipsi urbem aperuerunt, & regem, uti par erat, honorificè exceperunt. Dum ille cum suis circumquirit arcem, experturus quid moliantur præsidarii milites, quidam senecio calvaſter ſclopetarius, Arvidi VVeſtrogothi, regem eſſe ratus, femur tranſverberat. De iſto ſclopetario fama vulgarat ſe diabolo mancipaſſe, ut certo ſemper & deſtinato iſtu feriret, quemcunq; glande plumbea petiturus eſſet. Rex in arcem mittit qui ejus nomine imperet militibus deditioem. Illi reſpondent: *ſe nullum alium dominum præter Bernbardum à Mylen agnoſcere, & malle ultima pati, quam arcem alii dedere.* Proinde rex nullam aliam quam vi occupandi arcem viam videns, munitis inter cœnobium & arcem exſtructis, eam tormentis graviter quatit & oppugnat. Primum impetum aggredientium ita exceperunt obſeſſi, ut continenti jaculorum & ſaxorum grandine obſidentes depellerent. Rex oppugnantium velut ignaviam increpans, ipſe armis indutus, *vel arcem ſe expugnaturum, vel vitam profuſurum, ait.* Sed rogant regem, *ſuæ ſaluti conſuleret, nec iſtam dedecoris notam illis inureret, ut iſtar gregarii militis ipſe oppugnationi miſceatur, & præſenti periculo tantum caput obſectet. Se pro virili dimicaturus, etiamſi omnibus occumbendum ſit.* Rex laudata animorum promittudine, muros arcis ad ſeptentrionem tentare jubet. Secundus impetus verè virorum & tam ardens conflictus fuit, ut prius vita quam vallo cederent, & ex quadringentis ſclopetariis tantum quatuor, ex Petri Fredagii agmine nemo evaderet. quin ipſi agminum duces Petrus Fredagius & Iohannes Petri aliique cadebant. Hac tot fortium virorū clade rex ita affectus eſt, ut etiam lacrymis teſtatus dolorem, ſtatim receptui cani juberet. Sed & præceps in noctē dies ulteriorē oppugnationē vetabat. Obſeſſorū dimidia pars obruncata, reliqui ſaucii, minima pars intacta cæde aut vulnere fuit. Obſeſſi ad tam paucos redacti,

ideoque desperantes ulterius arcem tueri, postero die certis conditionibus pacisci quærunt. Sed rex spretis conditionibus infidos & pertinaces se victoris arbitrio permittere jubet: quod ubi fecere, plerique ultimo supplicio afficiuntur. Ita vi receptam arcem committit fidei Arvidi VVestgothi. Calmariaë tamen recuperatæ fortunam aliquantum trubabat navis tormentis & insigni apparatu bellico onustæ jactura, & incendium arcis Stocholmensis, qua deflagavit regium conclave & argentea suppellex. Severinus Norbyus adhuc Gothlandiæ incubabat & pro lubitu dominabatur, nulla habita ratione pactorum Malmöensium. Non tamen aliter adsimulabat, quam se paratum esse de Gothlandia cum rege Gustavo transigere, & in Sueciæ regno fortunarum sedem figere, si sibi commodus in Finnonia locus daretur. Sed rex facile ejus machinationes advertēbat: se, si hic admitteretur, nihil nisi discordiam inter Suecos, Danos, & Germanos excitaturum; & plebem, præsentibus vitæ commodis sua plerumque metiri suetam, in factiones scissurum. quippe multitudini jam per suos emissarios clam insufurrant curarat, si ipse rerū potiretur, effecturum, ut minoris pretii essent sal, lupulus salictarius, eorumque uberior copia quam unquam antea fuisset. Eo enim tempore magna annonæ caritas erat, præsertim salis tam in Germania quam Suecia, propter bellum inter Carolum V. imperatorem, & Franciscum I. regem Galliaë, qui hoc anno à Cæsare in captivitatem redactus erat. Ut levato velo proderet animum sublimia spirantem, cæpit Severinus ambire nuptias Christinaë Stenonis Sturii junioris viduæ, spe magnæ fortunæ ipsi liberisque ejus facta; quibus promissis fermè circumventa non absque motus periculo fuisset. Supra isthæc clam conspirat cum Bernhardo à Mylen, quem adhuc arcem Calmariam teneret, ut ante suo loco dictum; & cum Petro Synnanvvedero ad Dalecarlos profugo aliisque. Ut regem Gustavum apud peregrinos suspectum & invisum redderet, vano rumore differebat, quasi rex cum ipso fœdus adversus Danos & Germanos fecisset. Ea causa rex Johannem Thuronis & Iustum Quaditium ad Fridericum regem Daniaë & Lubecenses mittebat, ad se purgandum, & explorandum eorum animos de conventu Malmogiensi proxima ætate Lubecæ habendo; & num rex ob alias occupa-

tiones regni eo eximi non posset. Ad consultandum de his & aliis regni negotiis Arbogæ, & inde ob incendium urbis Arhosiæ senatum & ordines convocat. In horum conventu rex graviter exposulabat de variis calumniis & mendaciis inter plebem de se disseminatis & sceleratè confictis, ut & de tentatis in caput suum insidiosis machinationibus à Severino Norbyo, Petro Synnanwedero, M. Canuto & aliis proditoribus; qui motus in regno & seditiones ciere, & per eas regem emovere regno conarentur. Significabat itidem, si quid esset quod in ejus imperio desideraretur aut displiceret ordinibus, se paratum esse sponte imperium deponere: ne ressub. per ipsum quid incommodi pateretur. Ordines regni precabantur à rege, ne imperium & ipsos destituere, sed, ut hæctenus, eis præesse vellet. Omnes agnituros & veneraturos regem, qualem Strengnesiæ elegissent; cui fidem & obsequium, vitam & spiritum omniaque quæ possiderent consecrare promissimi essent; quippe se regis innocentiam & integritatem satis cognitam habere, quidquid etiam obganniret calumnia: quæ nec culminibus rerum parcat. Cæterum scire se, regium esse, ut ille dicebat, bene facere, & male audire; sed apud malos. Non posse non improbis ob dissimilitudinem morum displicere. Satis esse quod Deo, conscientia & bonis placeat. Fidem insuper dabant, omnes & pro se quemque connisuros, ne insidiarum structores uspiam in regno tollerentur, sed ut proditores, aliis in exemplum & terrorem, sibi in perfidia mercedem, severè plectantur. His eorum precibus, promissis & fide rex adductus retinuit imperium, iterum pollicitus illis sedulam regni & subditorum curam & defensionem, etiam cum propria vitæ discrimine, si necesse fuerit, jungendam. Actum est in iisdem comitiis de annuis subsidiis ab ordine equestri in recognitionem possessionum suarum vel hereditariarum vel fiduciario jure acceptarum, ex lege & regni consuetudine secundum æquam fructuum estimationem præstandis. Rex Iohannem comitem ab Hoia & Iohannem Gothum præsullem Vpsal. ad conventum Lubecæ cum Friderico rege Daniæ & Vandalicis civitatibus ex pacto Malmogiensi celebrandum mittit. Verum quum terrâ iter facere, Severino Scaniam armis infestante, non possent, mari fecerunt. Sed adverso vento retenti, ad dictum diem non adfuerunt. Unde legati Danici adventum eorum præstolari recusantes, abierunt Lubeca. Nihilominus legati Suetici literis ad Fridericum

cum regem Daniæ & legatos ejus moram suam ex fontica causa excusantes, rogant eos reverti & destinatum negotium unà cum ipsis peragere; sed frustra. Quum ergo septem hebdomadas Lubecæ morati essent, scripto consignatam adversus Danos contestationem senatui Lubecensi tradunt: & pacis ac commerciorum fœdis ineunt cum Vandalicis civitatibus & Hollandis: qui pollicentur salem, vinum, pannos & alia necessaria se regno illatos. Conventum etiam, ut tam intra quam extra regnum liber esset commerciorum usus. Postquam Gustavus cognoverat Petrum Synnanyvederum & Canutum, apud Montanos, contra fidem Arhosiæ datam, latere & foveri, proficiscitur ipse ad Dalecarlos, inquisitum causas, cur pactis Arhosiensibus non stetissent. Vbi Tunæ populum coegerat & eo nomine graviter objurgarat, omnes veniam supplices rogant, fide scriptis & ore data, *se in posterum cautius acturos nec unquam hujusmodi proditores recepturos, sed pro virili persequuturos, & omne detrimentum à regno amoliturus: denique, uti deceat bonos subditos, in fide & officio fore.* Sic rex deprecantibus & saniozem mentem promittentibus ignovit. Sed dicti proditores in Norvegiam aufugiunt securitati istic petendæ, fingentes quasi à rege Gustavo proscripti essent, quum Lutheranam religionem amplecti nollent. Fide publicâ à senatu regni Norvegici illis indulta, rex Gustavus hoc molestè fert, & contra pacta Malmogiensia admissum datis ad eos literis expostulat, cupitque huc ad judicio sistendum remitti. Quod tamen non nisi sequenti anno factum est. Primo vere Severini Norbyi tribunus Otto Stiggonis, ingenti agmine incurfat Scaniam. Alius ejus tribunus Severinus Brunius una nave armata & duabus celocibus ingressus sinum Calmariensem, exscensum in urbem Calmariam suos facere & bidui quietem & comheatum istic pro justo pretio petit. Sed tales hospites, alienum solum cum maleficio & injuria peragrare, malaque fide pro victu solvere sueti, non admittuntur; nec transitus per istas oras, regi Daniæ noxius futurus, illis contra utriusque regni fœdera permissus est. Quare versus austrum excurrentes in Lystriam exscendunt, Sölfsburgum & Ahusiam aliaque castella vastant. Ipse Severinus

nus insequutus Landscronam & ferme totam Scaniam occupat, excepta Malmogia; Blekingios & Scanos in sua verba nomine Christierni adigit. Achatium Bragdium cum uxore capit, & pro lubitu grassatur, donec Iohannes Rantzovius eques Holsatus cum Friderici & Vandalicarum civitatum conjunctis copiis adventans, ingenti eum clade ad Londiam in Scania adficeret, quinquies mille hostium cæsis. Inde Landscrona obsessa & expugnata, pacem cum Severino fecit ea lege, ut Gothlandiam Friderico Rex Daniæ traderet, sibi Sölffsburgum ad ultimum vitæ diem haberet. Ita Gothlandia sub Daniæ potestatem rediit. Prohibetur hæc tempestate in Suecia evectio argenti facti vel infecti: ut major copia bonæ monetæ ad pacis & belli præsidia suppeteret. Rex, Friderico regi Daniæ adversus Christiernum quinque navium classe tribus regnis borealibus per Nicolaum Cniphovium vim & arma intentantem, desideratas suppetias promittit. Anno sequente conventu regni Vadstenas indicto, actum est *de coronatione Gustavi properanda: ut certo rege & in sede sua firmato, pravæ extraneorum quorundam cupiditates facilius reprimerentur. Item de nuptiis Gustavæ earumque scriptis pactis: de utriusque tam coronationis quam nuptiarum impensis: de ære alieno regni præsertim Lubecensibus solvendo ex duabus decimarum partibus, uti superiori anno in comitiis Holmensibus decretum erat.* Sed huic decreto fraudem faciunt episcopi & reliquis sacer ordo, dum ante ejus publicationem præcipiunt ex granariis Ecclesiarum integrum suum salarium, & plebi clam authores sunt de redimendis decimis pro exigua pecunia, specioso prætextu, ne deficeret ad sationem frumentum. Præfules itidem Vpsaliensis, Scarensis & Strengnensis agitabant animo consecrationem sui & inaugurationem à Pontifice absque regis Gustavi consensu petendam: ut ita soli pontifici, non regi obnoxii essent. Itaque rex eos monet majori fide boni publici curam agere: nisi dignam in se animadversionem expetere velint. In dictis comitiis rex ordinis equestris privilegia confirmavit, & peculiariter de mulctarum exsolutione à colonis eidem præstanda. Gripsholmiū, deserto ab monachis ejusdē monasterio, cujus incertam

1526.

& litigiosam possessionem tueri nequierunt, ad se jure hæreditario vendicavit. Hac hyeme & anteaetis Iohannes Gothus ducentis equitibus aliorumque ministrorum nobilium & plebeiorum longo ordine stipatus, visitabat ecclesias: tantum cum apparatu & pompa, tanquam rex quidam ad militiam aut lustrationem exercitus proficisceretur. Vincentium vicariam ipsi operam præbentem, administrare quæ ad sacra peragenda facerent, jubebat, ipse verò presbyteros interim expilabat. Hoc enim erat ea tempestate episcoporum visitando circuire dioceses, sub titulo recognitionis officii sacerdotum, inspicere & decerpere eorum fortunas, sacræque dignitatis decus in ambitionem & turpem quæstum vertere; sed ne talis videretur, honoris & moris colore obducere. Dein ex Norlandiâ redeuntem ad se rex vocans percontatur: *quanam genuinæ ejus essent partes? num Christus Dominus noster jussisset Apostolos aut successores eorum tanta uti pompa ac vanitatibus? ane majora & graviora illis injunxisset?* Sed præsul parum aut nihil ad rem respondebat. Rex porrò, *se in S. literis legisse ait; Christum jussisse eos prædicare, & docere populum Dei voluntatem, & quid credere de Deo, quid sentire de seipsis deberent: ut, quando hinc excessuri sint, tranquilla conscientia & beato fine decedant: & ut præeant ecclesiæ pia & inculpatâ vitâ, librisque populari sermone scriptis: ut ab omnibus intelligi & cum fructu legi possint. Tale quid in aliis rebus pub. & regnis exerceri. Germanos utique, Gallos, Britannos & Bohemos sacrum codicem aliosque utiles libros patria lingua versos habere; sed hic in Suecia nullos planè codices in vernaculam linguam translatos exstare, nisi memorabilia S. Mariæ, ut vocant, quibus multa contra S. Scripturæ mentem detorta inessent.* Addebat rex, episcopos, canonicos, presbyteros & monachos pigros esse ventres: *populum non crebrius ad conciones sacras vocare, & publicè verbum Dei docere, quam quum solennes & majores missæ, ita appellant, decantarentur. Quid ergo mirum esse, si populus ad Dei notitiam venire, modum rite Deum colendi & salutis viam discere nequeat? Non posse non sibi persuadere, quin hæc præcipua fuerit causa tot angustiarum & malorum, quibus patria toties adflicta fuerit.* Antistes Iohannes Gothus respondebat, sed ficto animo, *se cum suis ad meliorem mentem rediturum, omnemque operam daturum, uti Biblia Suetico ore & sermone donentur, & quidem à se Novum, ab aliis ex sacro ordine*

line Vetus Testamentum. Hunc laborem quamvis aggredi viderentur, tamen profundo otio immerſi, aut per imperitiam nihil confectum dabant, ſolam Hieronymi verſionem ſequuti, nec tamen opus inchoatum perfequebantur. Feriis Ericianis rex cum bis mille equitum & magna manu peditum veterem Vpſaliam ingreditur, & cum Vplandis, iſtuc ad concionem evocatis, agit primo de emendanda religione & ſarorum adminiſtratione, dein de civilibus regni negotiis. Super alia conqueritur, in regno nimium ignavorum & inutilium eſſe ſacerdotum & monachorum, quibus omnia cœnobiaz referta eſſent; qui nihil ſermè aliud agerent quam ut inſtar noxiorum animalium annonæ populatorum, terræ fruges & medullam conſumerent. Idè ſciſcitabatur, num illis non conſentaneum videretur, ut delectu eorum habito, doctis & ad ſacra idoneis de commodo victu proſpiceret, reliquis verò inutilibus terræ ponderibus monaſteria purgaret, & ad labores in ſudore vultus ex Dei inſtituto tolerandos compelleret: aut in eorum locum ſufficeret peritos & probos ludimagiſtros & doctores, qui juventutem in Chriſtiana doctrina, bonis literis & moribus erudire & educare poſſent. Ex reſiduis ſumtibus, egenos, egrotos, cæcos, claudos & alio vitio corporis inſignes, qui ipſi per ſe vitæ tuendæ non ſufficerent, aut ſubſidia ad eam tolerandam non haberent, alendos eſſe. Plebs ſtatim reclamavit, ſe monachos expelli nolle: quum ipſi, ſi excludantur, eis alimenta præbere debeant. Rex animadvertens, adhuc cruda acrius moveri non è re fore, ea tempori ſervat. Et ad ludicra animi relaxandi cauſa verſus, Iohannem Magnum præſulem Vpſalienſem, vernalem comitem, uti appellant, creat, redimitum ſerto ex variis floribus plexo: quo læti temporis inſigni præful venuſtè ornatus incedebat. Die Pentecoſtes pro hoc honore ſibi habito regem ad ſplendidas epulas invitans, cum in prima ſede ſeorſim collocat, ipſe autem alterum ſuperiorem locum ex adverſo capit; ne infra regem, ut videtur, diſcumbat. Abacum poculis argenteis & cyathis inſtructiorem oſtentat, quam regis abacus erat. Regem inter epulas poculo adventitio excipiens, hac utitur in præbibendo allocutione: *Noſtra gratia* (iſſiſſima pono verba) *veſtræ gratiæ propinat ſalutem.* Quæ frigida præſulis urbanitas & factus antiſtite ſacrorum indigniſſimus, omnium riſu & probris excipiebatur. Poſtmodo, in conventu ordinis eccleſiaſtici, cui

rex ipse quoque intererat, fervidè de ecclesiæ privilegiis & immunitatibus disceptatur. Rex Petrum Gallium percontatur, unde istæc privilegia, libertatem & opes habeant? Respondet Gallius: A Cæsaribus, Regibus & principibus, nobilibus & populo hæc omnia donata esse ecclesiæ & ministris ejus, & confirmata regis literis: ut æterna eorum auctoritas esset. Rex instare quærendo: Annon regibus & principibus etiam hujusmodi privilegia & immunitates pro temporum genio, & ecclesiæ conditione mutandi potestas esset? quia majores decepti monachorum sermonibus de purgatorio, & pro redimenda facultatibus suis animarum salute, aliisque hujusmodi vanis, ea temerè donassent. Ad hæc tacentibus Petro Gallio & Iohanne Gotho, regis offensam laceßere verito, Georgius Thuronis ecclesiæ Vpsaliensis præpositus in his diluendis valde desudabat, quamvis incassum; hoc tamen unicè urfit, istæc ecclesiæ concessa privilegia nequaquam absque magno sacrilegio & perpetuo sacrorum interdicto, æternæque salutis jactura, posse revocari aut infringi. Rex æquanimiter eum audiens, hæc Dei verbo ipsum probare jubebat, ita se libenter adquieturum. Se tamen haud inficias ire posse, ajebat, quin boni & utiles ecclesiæ doctores, qui Dei honorem & gregis sibi commissi salutem quærerent, duplici honore & honestis vitæ subsidiis digni essent. Reliquos verò in Domini vinea desides, qui nec doctrinâ nec vitâ Deo aut hominibus usui essent, nihilque aliud possent, quam in templis & cænobiis quasdam missas ac preces, velut quosdam absque mente aut judicio sonos demurmurare, tanquam ignaviæ & ventris mancipia, excludendos nec publico stipendio alendos esse. Quum hic præsules & reliqui eorum collegæ verbi divini auctoritatem pro se stare, quam expressam reperire non erat, nequidquam contenderent, decretum est, ut eorum privilegia sub justo regis arbitrio deinceps ponerentur. Inde comperto, præsulem Vpsaliensem Iohannem non seriò rem agere de vertendo sacro codice, ut promiserat, & Pontificiæ religionis animique sui pervicacem, ecclesiæ emendationem negligere; nihil interim de spiritibus suis, pompa atque ambitione remittere; rex ejus molitiones juxta potentiam periculosiores, exemplo antecessorum, fore ratus, eum sacra dignitate amotum excedere regno jubet. Ille simulans apud sacrum ordinem magnam ad externos principes, imprimis ad Sigismundum regem Poloniæ nuptiarum causa à Gustavo sibi

sibi creditam legationem, & conquerens de naufragio rerum suarum, à credulis & spe remunerationis ac opimorum beneficiorum lactatis, haud exiguam vim opum corradit. Quibus omnibus, una cum patriæ monumentis & annalibus quotquot habere potuit, collectis, hinc abit Gedanum, inde in Italiam, Venetias & tandem Romam. Vbi conscriptâ historiâ patriâ vix habens unde viveret, in domo vel Xenodochio S. Spiritus, uti appellant, anno millesimo quingentesimo quadragesimo quarto decessit. Rex Danis auxilium contra novas octo millium copias à Christierno in Frisia conductas & Daniæ vim parantes expetitur mittit: modo à Severini Norbyi hostilibus in fines regni Suetici excursionibus sibi ab illis iterum caveretur. Frisiis mercatoribus ad triennium liberam in Sueciam navigandi & commercandi facultatem permittit. Proximis diebus ad Regem Gustavum advenere literæ à Friderico Rege Daniæ, cum Erico Brokenhusio, qui coram exposuit *hostilia Severini Norbyi consilia, & confictam in Gustavum ab eodem criminationem, de editis ad ipsum inter se & Fridericum actis; sed confictam invidia Gustavo faciendæ.* Plura itidem retulit de *insidiis ejus adversus Sueciæ regnum, pro ulciscenda vi Sueonum & direptione navis ejus ad sinum Calmariensem scopulis illisæ, viginti millibus aureorum abreptis, Severino Brunio aliisque captis: de qua re ipsas Severini literas ad Fridericum datas in veri fidem exhibuit.* Fridericum verò pro viribus *vasfras Severini molitiones ex lege sæderis Malmogiensis propulsaturum.* De *VVikiæ item vexata libe componenda, & injuria suorum in ministros Friderici istic prohibenda Gustavum cogitare monebat.* Rex Gustavus gratias agit Friderico regi Daniæ, *quod erudiisset eum de Severini pravè consulis adversus se & regnum suum.* Gustavum & Severinum ita ex diverso cognitos, addit, *ut nollet Fridericum sperare illi fidem habiturum ejus de se calumnie, præsertim fraudum satis ante comperti.* Si vero Severini *navis exspoliata, & quidam suorum capti essent, quid novum, ut mutua armorum vice in se experiretur, quod ipse prius in direptæ Gustaviana navi cupro onusta ad Blekingiam fecisset? in sollicitatis etiam præfidiis ad defectionem, in Severini Brunii perfidis consiliis, si dimitteretur Russia, adversus Suecos tentandis?*

Tantam verò pecuniæ vim ipsi abreptam, merum videri commentum: quum de navi sua spoliata ad regem scribens, nullam istius pecuniæ mentionem injecerit. Nunc id excogitare specioso obtentui machinationum adversus Regem. Gratum sibi fore, si quod maxime, junctâ manu insolentiam Severini comprimi. De VVikia sibi idem placere quod Friderico; si pacatè pacisci queant. Injuriam suorum in VVikia, si ejus convincantur, ex merito punitum iri. In Comitibus Holmensibus iterum actum est de maturanda coronatione Gustavi, ante quam tamen ille nomina publica prius expediunda atque æs alienum regni persolvendum urgebat: ne inimicos caperet illos, qui regnum pecunia, milite & com-
 meatu, dum liberabatur à tyrannide Christierni, juvissent: aut mali nominis notam publicè contraheret. Ordines re deliberata in medium pro se quisque conferre promiserunt, quod debito expungendo satis esset. De fœdere commerciorum cum Hollandis ibidem agitatum est; quamvis invitis Lubecensibus, qui id suis privilegiis officere credebant; & prius mare Balthicum, quam aliæ exteræ gentes Belgæ, Galli & Britanni navigarant, indeque opibus ac potentia creverant. Fœderis leges cum Hollandis hæ erant: *Sueticam monetam tam apud illos quam hic in usu fore, ad commerciorum cursum eò commodius promovendum. Suecorum naufragorum in Belgio bona ipsis pro æquo extractionis pretio salva fore. Sueonum merces in Belgio pro ære alieno non esse atinendas; nisi istic in loco contractum esset. Si quem nostratum delicti accusare possent, ab illis hic in jus vocandum; nisi in delicto istic perpetrato deprehensus esset. Ut Sueci quid eximii in vectigali istic pendendo præ aliis haberent, si non integra immunitate frui possent.* Causa fœderis præcipua ferebatur, ut minoris emerentur sal, vinum, pannus, aromata: quorum pretium nimis auxerant Vandalicæ civitates. Cum Germani mercatores hic in regno commorantes & tabernas in publico habentes, pretium mercibus suis, quantum vellent, ponerent, & minoris æstimarent regni monetam, majoris suam; atque omnia hic dicta factaque rimerentur ac foras efferrent: quod cum non exiguo regni detrimento conjunctum erat; statutum est, ne ultra præfinitum tempus hic morarentur, nisi Sueones apud eos immunitatem à vectigalibus adipiscerentur, & regni moneta in justo illis pretio esset. Severinus Norbyus sua classe mare iterum ingressus tam Da-

nos quam Suecos contra datam Friderico fidem invadit. Unde junctis ab utroque copiis profligatur, & profugus in Moscoviam à Basilio Magno Duce capitur. Sed Christierni intercessione apud Carolum V. & Caroli apud Basiliam, custodia liberatur. Carolo V. ad tempus militans, in obsidione Florentiæ pilâ trajectus, periit. Hac æstate Lubecâ venerunt Holmiam oratores Lambertus Beckerus & Hermanus Israel petitum residui debiti solutionem. Rex ipse cum senatu regni in oratorum præsentia recognoscebat libellum rationarium: ita ut omnibus accuratè putatis, de summa aliquid deduceretur, quod regi regnoque præjudicio fore credebatur. Hoc anno Vplandiæ viæ, itinera ac nemora latrocinii infesta erant. Gustavus emittit agmen, quod per manipulos recta & ex transverso perlustrat sylvas, obvios vel conquirat vel fuga salutem quærentes prostrat. Ita purgata prædonibus provincia, tuta & quieta Gustavi curâ redditur. Circa finem anni sponsalibus inter Iohannem Thuronis & viduam Stenonis Sturii junioris Vpsaliæ celebratis, Gustavus ad senatum regni Norvegici scribit, *de tradendis sibi Petro Synnanwederø & M. Canuto*. Sed cum innocentiam suam apud dictum senatum professi essent, & se ab inimicis suis delatos, ad causam hic in regno dicendam venturos, si literas fidei pub. nancisci possent; eas à rege impetrarunt. Itaque ab archiepiscopo Nidrosiensi Olao huc missus est Canutus, & postea Petrus; quippe tunc morbo correptus. Vbi Canutus sistitur iudicio, primo in disceptationem venit, num literæ securitatis ipsi à rege datæ impedimento esse possent, quo minus in iudicium vocaretur & jure cum ipso ageretur. Inspectis fidei pub. tabulis, deprehensum est, cum hac conditione scriptas esse: *ut si rei suam innocentiam in iudicio adserere possent, nullam vim timerent, sed salvi in Norvegiam redirent; si minus, lege cum illis ageretur*. quare iudices haud perplexè hinc collegerunt, eos fide pub. contra vim & offensionem, non contra legitimum iudicium & sententiam munitos esse. Nec habuit Canutus quod contra exciperet. Itaque causâ cognitâ, partim scriptis sua manu literis, partim propria confessione convictus, proditionis damnatur. Post cum huc etiam traductus Petrus Sunnanvâderus, peculatus, seditionis & perduellionis accusatur,

tur, & reus peractus velut Canutus, uterque capite rotis imposito plectitur. Ad Gustavi manus pervenerunt literæ quædam à Iohanne Braschio episcopo Lincopenſi ſcriptæ ad Georgium Turonis præpoſitum Vpſalienſem, Petrum Gallium & Ericum Gelingium; ex quibus cognovit, *quomodo Evangelica doctrina Pontificiorum ſermonibus pro hæreſi traduceretur, & Guſtavus novam religionem & novatores ſovere diceretur.* Quæ non alio fine jaſtabantur à malevolis, quam ut vulgum adverſus regem ad ſeditionem inflammarent. Ea cauſa rex ad ſuam exiſtimationem & publicam quietem tuendam diploma promulgavit, quo ſubditos monuit, *vanis huiusmodi de ſe rumoribus non temerè fidem habere: quibus eorum authores quærant turbare ſtatum regni, & ſubditos adverſus ipſum ciere, inprimis exterorum dominationi, ut tempore Chriſtierni, viam in regno pateſcere. Se novæ & falſæ religioni, ut adverſarii calumnientur, non favere: ſed ſuæ & ſubditorum ſalutis curam, ut fidum populi rectorum decet, habere. Hoc tamen ſibi vitio dari non poſſe, ſi nolit collum ſubmittere jugo Pontificio & episcoporum nimie poteſtati; qua regum & principum nervos ita incidant, ut ſe ſuosque contra alienam vim tueri nequeant. Eidem inſtituto repertas indulgentiarum Roman. nundinationes, obtentu ſubſidorum belli adverſus Turcam ſuſcipiendi: ſed revera, ut his opibus eoſdem ſubruant, quibus per fraudem extorſerunt: ut immorigeros excommunicationis, ut vocant, aut ſacrorum interdicti telo percuffos, in ordinem redigant, ac totum mundum ſibi veſtigalem, ſupplicem & obnoxium faciant. Hæc & alia in concilio regni propediem indicendo, ita uti par eſt, à peritis ex verbo Dei diſcuſſum iri: ſequè effecturum cum Deo, ut vera religio, pax & tranquillitas publica, modò ipſi quieſcant, illibata ſerventur.* His ad tempus compoſitis, alius & major motus apud Dalecarlos oritur, excitatus à plano quodam, ultimæ ſortis homuncione, obſcuræ & tenuis in paræcia Biörchſtadenti ſceminæ incertique patris filio: qui ex egeſtate, ſpe improba & audacia rerum novarum, ipſiusque adè imperii cupidus, ſe Stenonis Sturii magno natu filium Nicolaum ferebat; etiamſi ex Stenone verè natus Nicolaus, id temporis adhuc in vivis eſſet, & in aula regis Guſtavi degeret, proximâ æſtate defunctus, & in æde Vpſalienſi ſolenni funere humatus. Sed iſti impoſtore non mala erat corporis forma, expedita & invercunda lingua, prompta fallendi vulgum inſtrumenta. Ad

Dalecarlos, quos ex iis perentiscebatur fallaciis suis opportunius inescari posse, credulos eoque ad nova faciles se conferre. Inprimis in Mora, Orsa & Lixanda colonis persuadere: *Gustavum se, ut à patre proximum regnoque destinatum, ferre non posse; quoties ejus conspectui occurrat, manu ad gladium ipsi mortem minari.* Spargebat insuper in sermone, *regem, Christiana fide repudiata, Lutheranum aut ethnicum factum esse; præter alia quæ falsò jaciebat in Gustavum, famæ ejus apud Dalecarlos onerandæ.* Ad quamcunque Stenonis Sturii, quem patrem suum dicebat, mentionem effusè flebat. Quamvis autem ad ostentationem doloris effectæ essent lacrymæ, tamen, quod tam promptè & calidè manarent, illis tanquam veri & flagrantis erga defunctum desiderii fidem sibi præstruens, etiam Dalecarlos, vel quod mollis adversus dolorem tam speciosè repræsentatum animi essent, vel memoriâ Stenonis, ad parem pietatis, ut videri volebat, affectum permovit. Nec segniter ille fallendi artifex isto animorum motu porrò in rem suam usus & scenæ commodè serviens, in medio sæpe alloquio, quasi à se exiisset, rogare per Deum circumstantes, *in genua prostratos precari pro parentis sui anima. Gratiâs denique magnas illis habere pro tanta ipsorum erga patrem suum caritate, & obsecrare de parte ejus sibi ut filio non invidenda.* Ut paucis dicam, ita eos animavit, ut eadem facere & pati sive cum illo sive pro illo non alieni, satellites ipsi adjungerent & opibus juvarent. Ejusdem partes Petrus Grönus, fidus ante miles, & Petrus Ostrogothus foventes, postea condignè plexi sunt. At ceterorum Dalecarlorum animis frustra pertentatis, abijt in Norvegiam: ubi præfulem simulato Sturii nomine & ortu haud parum æstimatis circumveniens, ducentorum ab illo manum militum elicit, & ab Ingridè Remensi nobilis filiæ nuptias; deceptis præter eos aliis primariæ dignitatis isthic viris. Cum dicto agmine reversus ad Dalecarlos, sibi ut opibus firmiori magis addictos fore sperabat. Sed illi immortæ fidei, reliquos in eum inclinantes deterrent, nisi malum habituros. Hi fluctuantes, spatium inquirendi de ejus familia mensent petunt. Interim literas à Stenonis vidua accipiunt, quibus de liberorum ejus certitudine & numero, deque hujus fraude ac mendaciis erudiuntur. Has cum ei

prælegissent, ille more impostorum strenuè impudens & mendax esse pergit: *matrem ait, erubescere palam ipsum profiteri filium suum, quem ante nuptias in lucem edidisset.* Sed Dalecarli qui judicio valebant, hoc indignè accipientes, negabant tale quid de tam generosa matrona suspicandum esse. Iisdem rex, ut ipsi petierant, subsidio misit aliquot copias adversus seditiosos. Cum utrinque velitationibus aliquot æqua manu dimicassent, colloquium de pace, datis quindecim fidei obsidibus, placuit. Inter illos præcipui erant Petrus Suenonis in VVibberboda, Magnus Nicolai in Asboo, & Andreas Petri in Ranckhytta. Hic præbuit se Magnus Nicolai ut fidum erga patriam civem, dum *se ultro offerens ad vincula usque ad rei investigationem, ab illis frustillatim concidi non abnuebat, si iste, qui se jactabat Sturium, legitimus non imaginarius Stenonis filius esset.* Objurgabat idem eorum imprudentiam & levitatem in fidem habendo hujusmodi perfido errori. Nihil jam aliud consilii superesse, quam ut scelesto excluso, veniam admissi supplices peterent, aut extremam sui internecionem à presentibus copiis exspectarent. Dalecarli eos qui à partibus regis erant, è circulo paulum fecedere jubent, donec in consilium de summa rei eatur. Quo facto revocant eos, & quibus se gravatos à rege putent & remedium quærant, exponunt, scriptoque consignata ad eum mittunt. Quorum capita præcipua erant, *de gravi ære signato minus commodo abrogando, & minuta argentea moneta Arbofæ cudenda. Quod onerentur tributis supra modum. De hybernis & æstivis equitum in emporiis, monasteriis & apud Clericos non tolerandis. De annonæ caritate minuenda. Ne rex velit tot monasteria & templa solo æquare. Nec dissectas tolerare vestes. Famam ferre, motum hunc Gustavi Trollii causa excitatum esse. Rusticos nolle præliari contra rusticos. Prætores ipsos vicatim exercere negociationes, & aliis permittere contra interdictum. Lutheranismum, novam religionem, nova sacra & linguæ Sueticæ cantilenas abrogandas esse.* Quamvis autem rex cum rebellibus non conditionibus sed jure agere potuisset, tamen accensis animis, in præsens non è re fore judicans ignem ulterius fodere, tempori parer, & ad eorum desideria sic respondet: *Ponderosiores ex ære nummos conflare, necessitatem belli in solutionem stipendii militum moram non ferentium imperasse; ea cessante, majores nummos ex argento renas-*

renascentibus ejus venis aliave copia, & usitatis locis percussum iri. Se non imposuisse illis extra ordinem contributiones, nisi cum adsensu procerum & populi, atque usu publico sic exigente, ob res alienum regni solvendum, cui ordinarius census non sufficeret. Hoc circumacto anno ob Christierni tyranni, Severini Norbyi & aliorum hostium subitas impressiones, non potuisse equos passim in praesentibus aut disitis oras longius emitti, sed necesse fuisse in promptu & expedito habere atque sic ingratis urbes, caenobia & sacrum ordinem eis onerare. Sed otio & quiete publica restitutis & rebus regni restitutis, hoc quoque onus sublatum iri. Si probari possit, sua aut suorum incuria annonam flagellari, se ultrò culpam emendaturum & facile remedium inventurum. Se tamen hoc sibi non persuadere, quum semper soleat in nundinis edicere honestam & equi pretii negotiationem, & porro edicturum. At si aëris intemperies aut temporum viarumque difficultas annonam incendat, ejus rei causam in se conferri non posse. Se sperare, cum pace & itinerum commoditate ac securitate laxiorem annonam redituram. De dirutis à se tot edibus sacris & monasteriis famam veritati non respondere. Nisi quod praedium Gripsholmiense invito patre suo in monasterii usum conversum sibi jure hereditario adquisiverit, & ex usu suo repararit. Si jus suum in rebus suis usurpet, neminem sibi crimini dare posse. Morem dissectarum vestium se non minus quam ipsos extra aule septa in civibus & aliis improbare, & abrogationem ejusdem cum illis optare. Sed contra communem passim aularum consuetudinem & civilem cultum faciendi sibi necessitatem aut legem à subditis imponi nolle. Se facile famae credere de motu à Dalecarlis quibusdam Gustavi Trollii aut Christierni causa factò: quum sint ejusdem notae & factionis. Atque si alter eorum in regnum per intestinorum motuum occasionem, quod facile fieri queat, revertatur, alterum simul secum adducturum aliosque extraneos hostes. Id agitare sacrum hic Pontificiae sectae ordinem suis consiliis: ad quam plebem nolit tam proclivem esse. Colonos adversus colonos arma capere nolle, fas & laude dignum esse. Nulla enim arma & vim civium adversus cives justam esse, nisi contra vim subitam & injustam, quae aliter repelli nequeat. Nundinationes vicatim à praetoribus aliisque institutas, si probentur, serio multatum & in posterum prohibitum iri. De Lutheranismò se non aliud habere quod respondeat, quam quod purum Dei verbum & Evangelium Holmiae doceri curet, quod novitatis titulo ab imperiis & malevolis falso & impie traducatur:

quum veritas cœlestis sit antiquissima, à Deo manifestata. Sed humanas traditiones & commenta esse nova; aut si vetera, non tamen à Deo sed diabolo & instituto hominum profecta, quibus nonnulli sub sanctitatis opinione simplici plebi ventris causa imponere, conscientias subditorum & ipsorum regum laqueum injicere cupiant. A quibus cum expurgare velit regnum & veram æternæ salutis à probis verbi divini ministris monstrari, gratis animis agnoscendum nec temere illis judicium ferendum esse de rebus quas non capiant, alio loco debitoque modo & tempore decidendis. Carmina verò sacra linguâ patriâ decantari, quam omnes intelligant, longè præstare, quam Latinâ plerisque ignotâ. De reliquis cognitione vel autoritate regia dignis negotiis se ulterius coram in frequenti senatu populoque propediem Arbosiæ acturum. Ideoque eò res proferre, & tumultu amoto, quem nihil opus sit domi à civibus excitari, quum satis negotii & motuum foris ab hoste tentetur, animisque sedatis quiescere jubet. Proximo post S. Erici serias die, rex cum populo Vplandico ad veterem Vpsaliam communicat de tumultu Dalecarlorum & quid illi de eo sentiant, exquirat. Re ultro citroque perpensa, decernitur aliquot ex iis regio mandato instructos ad Dalios esse mittendos, qui eos facinoris contra obsequii legitimo suo magistratui debiti & fidei semel datæ religionem admisi seriò moneant; & ut suos oratores sub fide publica ad proxima comitia Arbosiensia mittant, qui ipsorum desideria regi & ordinibus regni exponant, & quid eos ad hujusmodi tumultum permoverit. Quod si hoc eorum consilium admittere nolint, cogitent se, ut partes aut sejuncta membra, à republica suapte culpa separatos, sibi non leve incommodum & supplicium acceleraturos. Emissi ad Dalecarlos nihil aliud responsi ab illis accipiebant, quam quod renunciare vellent personato isti Sturio, & conquiescere, si ipsi tuto excedere regno & abire quo velit liceat. si cum ipso conspirantibus gratia delicti fiat, & præterita aboleantur. Ne illis nova aut Lutherana religio obrudatur. Ne vestium concisarum & versicolorum usus in aulâ tunc receptus promiscuè permittatur. Ut omnes qui die Veneris & Saturni carnem comederent, ad ignem damnarentur, aut alio ultimo supplicio afficerentur. Rex capite primo & secundo desideratis annuit. Sed de religione & ab esu carnis præfinitis diebus abstinentia eos curam mittere, & peritioribus relinquere jubet. De vestium aulicarum usu respondit, ut superiori loco. Circa hoc tempus Turo Trollius in Alboensi territorio Smalandiæ exacturus à colo-

colonis nomine regio tributum, æri alieno regni expungendo destinatum, à sicario quodam in denso nemore latitante ex insidiis telo transfixus est, vel ex composito, ut scriptos hoc onere solverent, vel proprio latronis scelere. Magni Ducis Ruffiæ legati huc advenientes, concilio dato, à rege Gustavo regnoq; Sueciæ pacis & fœderis confirmationem petunt, atq; litis de limitibus diremptionem; injuriarum itidem cum rege à nonnullis Sueonum ad limitem Ruffiæ habitantibus magni Ducis subditis illatarū justam ultionem. Agunt etiam cum rege de continuando commerciorum usu inter Sueciam & Ruffiam, ex prisco more; & ne rex velit permittere Kexholmensibus illegitimā negociationē cum Sueciæ colonis in Bothniam usq;. Rex, quod cupiunt, de confirmatione pacis lubenti animo accipit. Limitum distinctionem in commodum utriusque tempus differt. De cæde, vi & insolentia suorum in Russos exercita apud præfectos inquiri. Sed quum culpam alter in alterum conferret, negaretque sue administrationis tempore facinora istæc perpetrata fuisse, incertis auctoribus, nulla damni æstimatio læsis præstari poterat. Sed in futurum ita cautum & utrinque constitutum est, ut cuicumque in posterum ad limitem damnum aut vis adferretur, idq; ad judicis proximi tribunal devolutum legitimè probaretur, reusque convinceretur, præfecti fore partes, statim persequi pœnam aut multam, & ut damnum eodem mense quo facinus commissum esset lueretur; aut ipse præfectus lueret. Frequentari utrinque ex more commercia regi placuit. De Kexholmensibus ita decretum est: quia Suecis essent graves & regno detrimento per optimarum istius loci mercium evectioem, hanc de cætero licentiam illis refrenandam esse jubendosque ex lege adire emporia, & istic commercari. Comitia Arhosiæ indicuntur, quibus cum se regni ordines stitissent, rex eos splendido invitabat epulo. Sed accubitus & sessionis modum innovat, ita ut regni senatum & proceres proximos à se collocaret, inde episcopos & post eos equestrem ordinem, hinc presbyteros cives & colonos: quum ante episcopi regis latus clauderent, ac rege absente aut administratore regni præfente, archiepiscopus principem obtineret sedem, & reliquos facer ordo proximum à senatu regni locum occuparet. Sed Gustavus nimis ambitiosos illorum spiritus, quibus nuper etiam Iohannes Gothus præsul adversus ipsum in convivio usus fuerat, coercere quærebat: ut in se descendere & modestius de se sentire discerent. Postridie omnes episcopi cum

universo sacro ordine conveniunt in ædem S. Aegidii, ibique clausis foribus in occulto consultant, quorsum spectet ista insolens ordinis & sessionum mutatio, pridie à Gustavo instituta. Iohannes Braschius episcopus Lincopensis respondet, hoc satis liquere, nimirum, ut rex eos honore primum dejectos, postea etiam opibus & arcibus exueret: imo ad humilem infimæ sortis presbyterorum conditionem redigeret, ne caput unquam efferverent. At Petrus Arhosiensis & Magnus Strengnensis antistes subiciebant, se æquis animis quamcunque sortem ex arbitratu regis subituros: exiguo salario, exiguos etiam sumtus faciendos. Istud verò responsum Lincopensis præsul indignè accipit, & stolidos esse ait, si hoc permittant. Si lubet, inquit, regi nostra nobis vi eripere, rapiat. Nobis certè volentibus & conscientibus nunquam faciet: nisi sanctissimum patrem Pontificem Romanum graviter offendere velimus. Si secus fiat, integram eum incusandi coram pontifice facultatem habemus. Multi reges & principes olim, quod hic, aggressi sunt, sed divi pontificii percussi destiterunt, & ecclesiasticæ personæ, recepto suo, ab illis non ultra fuerunt vexatæ. Si vero deficiamus a Pontifice, qui est extremum fortunarum nostrarum perfugium & sacra nostra anchora ac tutela, ignem & flagella undique habebimus: à Pontifice sacris prohibebimur: à Rege ad mancipiorum vilitatem redacti, pro libertate ecclesiæ ne hiscere quidem audebimus. His moti reliqui omnes in ejus sententiam descendunt, & juramento se astringunt, ad permanendum in fide Pontificis, nec ullum Lutheranae religionis caput, dum vivans, approbandum. Quantum tamen possint in hoc rerum lubrico statu, se medios tenere velle: donec pontificia religio & sacra, quod sperent, aliqua vi majore efflorescant. Id quod multis contestationibus sub pavementum templi abditis & postea repertis firmarunt. In comitiis Arhosiensibus rex capita instituendæ consultationis à cancellario ordinibus proponi jubet, in hanc sententiam: Gratiis senatui populoque actis, quod promti & frequentes adesse voluerint, Rex illis in memoriam revocat faciem inisi sui imperii; & quomodo tunc eos Dei ope a præsentis interitu & seva dominatione Christierni, extrema regno intentante liberavit. Deinde quum adeo pressa respublica paulum erecta esset, convocabis ad comitia Vadsthenensia atque iterum Strengnesiam senatu regni populoque ad paucos, tunc prob dolor! redactis, ob imminentes adhue graves regno tempestates exhaustum viris & opibus regnum,

nobiles

mobiles vulgi animos, dissensionibus, turbis, factionibus & mutationi principum ante pronos, aliasque graves causas, clavum imperii à se ad alios translatum ierit. Sed quum nemo civium succedere voluerit, omnibus deprecantibus, & obtestantibus de non deserenda tam bene cæpta provincia, tandem accepisse, eâ spe, ut populus tot adversis & ferme propinquo excidio, quæ sub Christierno passi erant, nunc monitus, in posterum magis sibi caveret ab intestina discordia, insidiis & facili præsentium mutatione. Sed quomodo hoc à nonnullis observatum sit, in aperto esse. Vix enim restituta regno pristina libertate, cæptas adversus regem conjurationes, extra omnem tamen suam, quantum sibi conscius sit, culpam, primum à Petro Iacobi & Canuto, dein à Dalecarlis, pessimum nebulonem, alienæ se familiæ falso inserentem, imo sceptrum affectantem impunè foventibus; mendacis, calumniis & insidiis adversus legitimum suum magistratum pertinaciter indulgentibus. Quin jactare audeant, se regem imposuisse fastigio suo: dum post Deum primi fuerint vel auctores vel adiutores victoriæ Arhosiensis adversus Christiernum; quum tamen re solum cæpta nondum perfecta domum plerique recederent; & omnes regni arces à Gustavo non solum cum eorum sed totius regni viribus adhuc hostium manibus extorquendæ essent. Vulgum tamen Dalecarlorum sibi persuadere, omnia suis armis & ingeniis patrata esse, ideoque pro suo arbitrio quemcunque extollere & emovere regno velle. Si quis ergo subditos ad seditionem sollicitare velit, pronam & facilem istic esse viam. Qua ratione nemini sit lubido imperio præesse, si in perpetuo commutationum metu periculoque versari debeat. Præter illud conqueri illos, se nimis tributis onerari, & minis ac tumultuando se ab illis liberatum ire: quum tamen non plus ab illis exactum sit, quam regni tot bellis & difficultatibus conflictati necessitas postulaverit, omniumque consensus admiserit, ad publica onera levanda, & fidem de ingenti ære alieno, quo regnum hætenus Lubecensibus obstructum sit, aliquando liberandam. Suis autem seditionibus nihil aliud eos quam miscere patriam, seipsos præsentis capitis & famæ discrimini exponere, aliosque in contagionem publici mali secum trahere. Regi insuper impingi culpam annonæ, quasi ipse Deus sit, & in sua manu habeat vim cæli & temporum fata. Sibi itidem crimini dari, quod metationibus onerentur emporia ac cænobia: quum id tamen auctoritate & necessitate publica factum sit, ut supra dictum. Item monasteria & templa ab eo spoliari & dirui: quum solum inde subsidia quædam in publicum usum cum procerum

consensu deprompta sint. Novæ religionis authorem perhiberi, si supersticiosos ecclesiæ ritus & flagitia monachorum extirpari, potentiam episcoporum intolerandâ, qua olim in Regē insurrexerint, & externos principes subditorum cervicibus graves induxerint, minui, & incorruptum Dei verbum propagari velit. Se rem commissurum veræ religionis peritorum, à studio partium alienorum, & omnium ordinum iudicio, ut, quæ pars sanam complectitur doctrinâ, vincat, confirmetur & defendatur ab omnibus, & omnis discordiæ occasio in posterum præsidatur. Significatû insuper ordinibus, de regno opibus exhausto armis & deprædationibus hostium, ambitione & avaritia potentium & præsulum, atque metallicorum fructuum, per tot civiles motus incultu, novis subsidiis ad belli nervum, aulæ, legationum, refectionis arcium, nuptiarum regiarum impensas, in beneficiorû & præmiorum in nobiles aliosque bene meritos conferendorum copiam necessariis. Ab emporiis primariis querelas ad regem sæpe de ferri de illegitimis per provincias commerciis. Quæ si rex ex lege, ut decet, corrigat, quasdam provincias obstore. Si verò conniveat, urbibus & publico hoc detrimento esse; ipsiq; regi imputari: quæ quam gravia sint justo imperio intendenti, ipsos facile videre. Sed maxime metuendum esse, si ita subditi contra seipos dissentiant & discordia civili collidantur, ne exteris dominandi cupidis faciliorem viam ad spes prævas aperiant. Hæc incommoda seriò ventilata & in animû admissa annon justum satis ipsi momentum, ad imperium deponendum, senatui verò populoque, ad ejus difficultatibus medendum, ipsis ulterius seduloque ponderandum committere. Quum rex urgeret responsum, silentio facto Ioannes Braschius episcopus Lincopensis primus sic verba fecit: Nos qui in statu ecclesiastico sumus, haud diffiteri possumus, quod sanctissimo patri Pontifici Romano juramenti religione addicti simus; ita ut nihil in doctrina aut aliis sacris ipso inscio aut invito mutare nobis integrum sit. Nisi quid minutarum superstitionum à monachis aut presbyteris institutum sit, quod eorum antistites non approbarint. Nihilominus etiam jurata fide, subjectione & obsequio præsentis nostri Regi devincti sumus, si modo nihil præcipiatur nobis, quod decretis & conciliis pontificum adversetur. In nostra itidē manu non est, aliquid sponse nostra resignare vel alienare de bonis soli vel mobilibus ecclesiæ; quæ Pontifex nos ut sanctum patrimonium religiosè tueri jussit. Ad istæc, rex senatum & nobiles rogat, num recte responsum sit? Turo Iohannis regni magister aulæ, & ejus focii se non aliter animadvertere posse ajunt, quin appositè responsum sit; licet nondum satis ad omnia capiat. Hic rex admodum commotus: sibi non placere, hoc modo

modo eorum regē esse. Se modestius ab illis responsum expectasse. Sed se jam nihil mirari, si plebs insaniat & cornua regi obvertat: quō tales habeat authores & duces. Facta sua criminationem, quum decus & laus deberet, sequi. Si cælum sit siccum aut nubilum; si fames aut lues se viat, in se culpā conjici. Hoc nimirum esse præmium indefessæ sollicitudinis, & vigiliarum regiarum pro communi regni & omnium civium salute. Quosdā illorū optare securim capiti ejus impactam esse, licet nemo manubrium apprehendere velit, ut est in proverbio Suetico. Tali mercede & cura æquē se atq; alium quemcunq; facile supersedere posse. Equidē quum illorū caput & rex constitutus sit, plus laboris & molestiarū quotidie sibi pro patriæ rebus subeundum esse, quā quisquē eorū cogitare queat. Et tamē illos vel supra vel juxta se aut tollere conari præsulem, presbyteros, monachos & id genus alios pontificis clientes & mancipia. Vi verbo dicat, omnes in se tanquā ipsis obnoxium imperium & censurā exercere, neminē fermē dicto audientē esse cupere. Proinde sciant, se hac lege regnum nolle, sed planè abdicare; contentū quē velint regē eligere, & in votis habere, ut talem nanciscantur qui illis semper & per omnia placeat. Hoc tamen præcauto, ut se bona fide liberent regno, atque sibi dependant omne suum patrimonium & possessiones soli, aliaque quæ ex propriis in regni usum expendisset. Hoc postquā factum fuerit, se fidem de repentino abitu ex regno daturum, & nunquam huc rediturum. His dictis rex oculos lachrymis suffusus ex comitio statim in arcem vadit. Inde Cancellarius alloquutus ordines, eos in tanto negotio, in quo totius regni salus vertatur, Deum salutare consilium rogare & unanimiter in medium consulere monet. Ex duobus unum eligendum esse, ut vel exorent regem eique pareant; vel si videatur alius eligendus, Gustavo de omnibus expensis publicis satisfaciant, ut ex ipso audiverint, aliam viam non dari. Sed omnes attoniti sedere & inter se murrare, donec declivi die solverentur comitia. Turo Iohannis prævio tympano & tubarum concentu ferox ingreditur hospitium suum in via jactans: *2* nemine se ethnicum, Lutheranum aut hæreticum hoc anno redditum iri. Postero die cum redirent ordines in conventum, in contrarias ad eò sententias ibant, ut planè non congruerent, sed magis alienarentur animi. Quin populus senatum ac proceres urget absque strepitu & tumultu in rem consulere, & regi nihil indignum postulanti obtemperare, nisi malum experiri velint. Sed quum turbas & murmura passim miscerent, silentio tandem facto, Magnus Sommerus ita ordines adfatur: *Quum salus & incolumitas regni nunc maximè in dubio sit, illis seridò*

perpendendum esse, utrum duorum in medio positorum expediū facilius sit. Vnum, recusare regem Gustavum & aliū sibi quærere, quam male illis eventurum sit, vel puerum, nedum viros pensitare posse. Alterum, exsolvere regi patrimonium & omnem impensam, in hac rerum difficultate illis arduum factū aut impossibile fore. Turonem quidem laude dignum esse, quod ecclesiam catholicam ejusq; antistites tam strenuè defenderet. Sed si nimis asperè ageret, periculum fore, ne plus inde mali quā boni redundaret. Non bene publicæ rei consultum iri, si ita pro causa sua pugnent, ut totius inde regni securitas in discrimen vocetur. Satius esse cedere tempori & obliquato sinu paulum velificari, quam obstinatè renitendo publicæ salutis jaçturam facere. Meliora paulatim, instaurato nunc regni statu, speranda esse. Si verò, quod Deus prohibeat, rex esset discessurus, non diu ab hostiū huic regno quavis occasione imminentium insidiis tutos permansuros: quin exitio præsentī subjctam fore rempublicam, ut navim rectore destitutam. Hujus sententiæ non pauci accesserunt ex populo, clamantes, si proceres ultra obnitantur, se regis Gustavi ope eorum pervicaciam ulturos. Ita nobiles, in primis Vestrogothi mitius agere cęperunt; & inter eos Magnus Bryntonis ad moderatiora consilia animum Iohannis Turonis induxit; nisi ultima pati vellet. Plurisque sententiā populi victis, atq; re fatis discussa stetit mittere conspectioris dignitatis viros ad regem placandum & revocandum, quod aliquoties tentatū eos frustra habuit: quum rex immotus adversus quosdam pertinaces staret. Tandem tamen humilibus & toties iteratis eorū deprecationibus se moveri passus, quarto die rediit in comitium. Isthic decretum de præcipuis consultationis capitibus editum est in hanc mentē: Ordines regem & regnum ab omnibus insidiis & conjurationibus, præsentemq; statum pro virili defensuros. In perduelles & proditores, ubicunq; deprehendantur, severè animadversuros. Fructus regni diminutos, & ad episcopos ac reliquum sacrum ordinem ex superfluo translatos, ab iisdē ad coronam unā cum arcibus revocandos esse. Quæ verò sint oppignorata, à veris hæredibus ex lege redimi fas fore. Nimiras opes, ut otii, luxuriæ & rebellionis materiam, præsulibus accidendas, honesta vitæ subsidia relinquenda esse. Controversias religionis à peritis Theologis ventilari & decidi, purum Dei verbum in ecclesiis sonare, & contra male feriatos defendi è re fore. Residuum contributionum, à subditis solutioni æris alieni destinatum exigendum esse, VVikiæ & Gotthlandiæ negotium integrum ad legatorum

ex tribus regnis conventum & transactionem remittendum. De personato Suurio a Dalecarlis regi tradendo. De illegitimis negociationibus prohibendis. Hæc deinceps exsequutioni mandata sunt, præsertim de superfluis præsulum opibus ad coronam retractis. Præter arces enim, tredecim millia prædiorum, quæ episcopi & ecclesiastici possederant, ad coronam & ordinem equestrem redierunt: quum regnum & nobiles vix tertiam partem bonorum in comparatione possessionum sacri ordinis antea tenerent. Ex Dania legati Holgerus Georgii & Axelius Vgrupius nomine Friderici sui Regis, auxilium a Gustavo Rege petunt contra Ferdinandum Imperatorem Caroli V. fratrem: qui armis Holsatiam infestare agitabat, & in regnum Daniæ reponere Christiernum. Ne Gustavus arte Ferdinandi a fœdere cum Friderico dimoveri vellet. Ut conventus publicus de arduis trium regnorum negotiis ex decreto Malmogiensi propediens institueretur. Ut Vikia a Gustavo restitueretur Friderico. Gustavus Rex auxilium Friderico promittit, & de fide sua dubitare vetat. Se & ingenio & tot exemplis doctum non tam pronum esse ad fidendum hostium artibus & dolis, quam illi ad utendum iis esse possint. Christierni immanes quoque actiones nondum animo ejus excidisse. Seque facile providere, si in Dania novum belli incendium ab ipso excitetur, etiam in vicinam Sueciam illud brevi transiturum. Itaque fœdus & amicitiam sibi cum Friderico salva & fida fore; modo ipse pro se satis isthæc servet. In nonnullis haud satis videri ex fide egisse; dum Severinum Norbyum non confestim ex pacto Malmogiensi Visbyo exegerit, sed detrimenta non levia regno Sueciæ inferre passus sit, a Friderico jure ipsi resarcienda. Si enim ejus promissis de expellendo Severino fidem non adhibuisset; se Gothlandiam ei non tradidisse. Friderici legatos quoque neglexisse Lubecæ transactionem & discussionem de Gothlandia, uti convenerat. Et postmodo se inconsulto nova iniisse pacta de eadem provincia cum Lubecensibus. Tormenta isidem & alia instrumenta bellica sibi ex pacto non restituta esse; nec nobilibus Sueciæ possessiones & prædia in Dania. Nec servatam esse a Friderico pactationem de non tolerandis proditoribus unius regni in alterius regno: dum præter alios iste ex dolis & mendaciis consutus falsus Seurius in Norvegia toleretur. Hæc emendari fœderis & amicitiae conservandæ causa se expetere. Conventum trium regnorum sibi quoque volenti fore; modo tempus & singulis accommodus locus a Friderico

Friderico designarentur. De Vikia se prioribus literis mentem suam declarasse, & de eadem in dicto conventu ulterius agi sibi non dissiicere. Cum hoc responso & literis securitatis publicæ hic in Suecia pro se obtinendæ, ut petierant, si Ferdinandus Daniam incurfaret, legati dimittuntur. Ad frequentes civium obtestationes & desideria, rex tandem in coronationem sui consentit, his tamen conditionibus: ut tumultus apud Dalecarlos prius sedaretur. Si quid nævorum aut malorum occurreret, quod in postero motus dare posset, hoc in tempore regem monerent, antequam se illigaret imperio. Quod & factum est, & regis inauguratio proximis à die trium regum, ut vulgo vocant, feriis solennibus auspiciis ac ritu instituta est. Equites à rege creabantur Laurentius Siggonis Ericus & Ivarus Flemingii, Ioannes Turonis, Turo Erici, Birgerus Nicolai, Carolus Erici, Nicolaus Olai, Canutus Andreae, Magnus Iohannis, Magnus Bryntonis, Petrus Durus, Benedictus Nicolai. Epulæ publicæ præbitæ, ludi equestres habiti omniaque ad festam lætitiæ & applausum comparata fuere. Post inaugurationem rex aggreditur regni negotia, & senatum ponderare jubet responsum suum legatis Daniæ nuper datum. Illi pensitata re, recte à rege responsum aiunt, tempus autem conventus publici trium regnorum proximam æstatem, vel quod opportunius videretur Friderico, & locum commodum Ladosiam aut Kongellam Daniæ decernunt. Si Vikia cedendum sit, impensas in Gothlandiam regno refundendas esse. Et ad Norvegos scribendum de non ferendo istic proditore Sturio. Rex de his Fridericum regem Daniæ certiolem facit, & simul eum rogat de turbis nuper in Norvegia contra Sueciam, num ipso consulto motæ essent? A Friderico responsum, se prorsus inscio hoc factum, & nunc seriò monuisse Norvegos, ut nullum istic reciperent ex Suecia profugum aut proditorem. De loco conventus idem sibi placere. Sed tempus ad S. Laurentii diem dilatatum. Hic quidam annales ferunt, Gustavum viduis & virginibus nobilibus si conditionem nuptiarum sibi parem, ob penuriam nobilium virorum à Christierno magna parte sublatorum, invenire non possent, aliis honestis viris, etiam si nobili loco nati non essent, nubere permisisse: quos, ubi rectè factis & virtutis studio mererentur, honoribus ornare vellet. Inter illos fuisse Ionam cognomento scribam, qualis ex molitore factus, &

regis

impensa literis informatus, postea ex occasione commemorata Magni Greenii viduam uxorem claro matrimonio domum duxit. Rex illum insuper nobilitatis insignibus, dignitate & opibus donabat. Sed huic homini usu venit, quod illis, qui postquam diu in obscuro delituerunt, quum subito in lucem prodeunt, ejus impatientiores esse & facile offendere solent. Ita ex humili in altiore sortem productus, dum eam reverenter habere negligit, seipsum tandem præcipitavit. Ad comprimendam insolentiam Dalecarlorum rex cum expeditis copiis proficiscitur, quos Tunæ collectos, corona militum cinctos, & ob tumultum denuo concitatos severè objurgat. Illi primo se purgare, deinde convicti culpam deprecari. Intercedente regni senatu auctores factionis ad supplicium traditi, reliquis vitæ gratia facta est. Sic motus ille præfens compositus est. Occasio etiam regem alliciebat ad ulciscendum Norvegorum inprimis Vincentii præfulis Nidrosiensis & sociorum factiones & conjurationem cum proditore regni, Sturii nomen & genus mentiente; nisi fœderis cum Friderico rege Daniæ respectus pacatiora consilia dictasset. Ad factiosos tamen in Norvegia scripsit, *ut, nisi sceleratum istum hominem ipsi plecterent, aut sibi traderent, se hostes suos, ubi deprehendere posset, persequuturum.* Hac denunciatione belli territi præful & ejus amici, facessere jusserant proditorem, qui Rostochium profugus, ibi à senatu urbis regiis literis persuaso in vincula coniectus, capite pænas perfidiæ dedit. Inde rex movet ad Helsingos, Medelpadios & Angermannos, causamque contumaciæ adversus præfectos & exactores tributi percontatur. Illis supplicibus & offensam regis deprecantibus Gustavus exorabilis ignovit, paucis in carcerem coniectis, sed mox dimissis, qua clementia effecit, ut eum in posterum magis revererentur, quam formidarent. Helsingis etiam sub data fide officii & promptæ militiæ, quoties opus esset, vetera privilegia confirmavit. Hoc anno magna frumenti penuria & fames Vplandiam affligens, non paucos absumsit. Plebs mali pœnam mutatæ religioni acceptam retulit, ab episcopis & sacerdotibus sic edocta. Sed tam sacer ordo quam populus intra se mali culpam hære, nullo peccati experte, non recordatur. quæ plures neci datura fuisset, nisi rex ingentem frumenti copiam in

Livonia & alibi coëmptam inter egenos viritim pro æquo pretio distrahi curasset, & publicam inopiam ita sublevasset, ut etiã tributo regi pendendo sufficerent. In conventu Lado-
 fienfi Fridericus rex Daniæ per suos legatos exceptiones mo-
 vet ad responsum à Gustavo præterito anno Holmiæ ad Fri-
 derici postulationes datum: Primò agit gratias Gustavo regi
 Sueciæ pro constantia amoris & fœderis inter ipsos. Dein de damno
 ipsi à Severino Norbyo illato resarciendo negat se teneri: cum ex ejus
 perfidia plus damni ipse acceperit: & dum eum persequutus sit, eva-
 sisse. Discussionis Gothlandiæ neglectiorem non sibi aut suis, qui præ-
 stolati sint ad tres hebdomadas adventum legatorum Sueciæ, sed Regi
 Gustavo & ejus legatis, qui ad dictum diem ex pacto non advene-
 rint, imputandam esse; & multam C. M. aureorum ab ipso ea de
 causa ex ejusdem pacti lege præstandam. Nova ejus pacta cum Lube-
 censibus de Gothlandia non fore præjudicio Gustavo, nec fraudi pacto
 Malmogiensi. Tormentorum Gustavi jacturam se præstare non pos-
 se, quum ejus incuria non perierint; sed ad Lubecenses pervenerint:
 qui nullam de iis satisfactionem subire velint. Ad querelam de prædiis
 nobilium Sueciæ in Dania nondum restitutis, respondet, Gustavum
 satis scire quibus conditionibus pactum de restituendis certis prædiis
 in Dania factum sit: quod jam impletum credat, aut si nondum im-
 pletum sit, se effecturum ut exitum brevi sortiatur. Idem se desiderare
 à Gustavo in restituendis certis prædiis Sueciæ ad nobiles Daniæ per-
 tinentibus. Ex Suecia profugis in Norvegia non tolerandis se sæpe
 ad istius regni proceres scripsisse, & illum fallacem Sturium jam
 Norvegiã exterminatum, Rostochii morari: cujus loci senatus à
 Gustavo de tradendo aut puniendo reo sit monendus. Vikiam regno
 Daniæ ex pacto Malmogiensi restituendam esse: quia à legatis Gu-
 stavi transactio de ea negligenter habita sit. Ad has Friderici ex-
 ceptiones legati Gustavi reponebant. Excusationem Friderici de
 Severino suo Regi non satisfacere: quum non contraxerit cum Se-
 verino sed Friderico & senatu regni Daniæ, quorum pacto stare ve-
 lit, & horum autoritatem fidemque sequi. Non posse ulla ratione
 probari, Suecicorum legatorum incuria disceptationem de Gothlandia
 prætermisam fuisse: etiamsi Lubecæ non eodem temporis momento
 quo præscriptum erat & ipsi optarant, adfuerint. Quippe loca, per quæ
 terrã transeundum, hoste repleta periculosum iter fecisse. Maritimo
 verò itineri diuturnum adversum ventum remoræ fuisse. Quod
 quum casu contigerit, humanitatis hic rationem habendam, nec tam
 distri-

districte cum illis agendum esse. Quin eo tempore advenisse, quo negotium de Gothlandia & aliis controversis adhuc integrum commode transigi potuisset, nisi aliud quam simplex jus specioso pretextu quesitum, & legatis Danicis remanendi animus fuisset. Sed hæc Deo & conscientie ipsorum se committere. Interim desiderare, ut Gothlandia, quam rex Daniæ incognita causa possideret, Sueciæ, cui jure deberetur, cum multæ dictæ præstatione sine longiori mora restitueretur, vel ab incorruptis judicibus res definiretur. Si verò juris via sibi præcludatur, nec magis respiciantur amicitie & vicinitatis officia, quam hæctenus; sibi de alia, nimirum facti via quamvis invito cogitandum esse. Sed se moderatiora, non tam verbis, quam reapse præstanda, ab illis exspectare: quæ etiam pari affectu sit remuneraturus. Vikiam usque ad causæ cognitionem de Gothlandiâ & ipsa Vikia se bona fide retenturum. Quum de his hinc inde incassum disceptaretur, in alium commodum conventum res producta, & fœdus amicitie mutique auxilii adversus Christiernum ejusque socios redintegratum est. Conventum inter regem Gustavum & nobiles regni Sueciæ, de decem marcis ex cujuslibet prædii beneficiarii, ut vocant, fructibus & proventu solvendis ad expunctionem æris alieni coronæ: de armorum lustratione equestri proxima hyeme instituenda. Quum legati Danici abiissent Ludosia, regni negotiis quantum pro tempore poterant peractis, rex voluit ut, quum ipse aliis justitiam administraret, sibi quoque lege frui liceret, & ut senatus regni jus diceret in lite inter se & Ingeburgis Stenonis Sturii senioris viduæ hæredes de quibusdam rebus soli, quas rex suo parenti vi extortas querebatur, in quarum possessionem Ingeburgis hæredes jam venerant. Ille autem desiderabat, eas ad veros hæredes, qui illis diu extra suam culpam caruerant, ex lege iterum redire: quum non legitime præscriptum revocari posset. Causa satis dictâ cognitaque, senatus non aliter judicare potuit, quam quod tertia pars bonorum soli hæredum Ingeburgis regi jure deberetur. Hoc Turonem Ioannis causa cadentem admodum pungebat, & libenter vindex injuriæ, ut putabat, à Gustavo sibi factæ fuisset; sed pennæ ipsi pleræque jam evulsæ erant, ut altius volare non posset. Sequenti tamen anno non parum seditio- nis excitavit in Vestrogothia & Smalandia, ut suo loco dicetur. Incunte anno rex concilium Orebroæ instituit, habi-

tum ab ecclesiæ antistitibus & eruditis viris de instauratione sacrorum & ceremoniarum; ut in omnibus ecclesiis earum conformis usus esset, discordia sopiretur, concordia stabiliretur. Hoc concilium extat in historia ecclesiastica Sueogothica Baazii. Rex per suos Lubecam ablegatos agit de solutione æris alieni & rationibus ejus purgandis, quamvis ob moram Lubecenses pecuniæ summā auxisse dicerentur. Cum iisdem transactum est de mutatione quadam privilegiorum ipsis à rege ante aliquot annos Strengnesiæ concessorum: quum regnum inde nimium caperet detrimentum. Convenit inter eos hoc modo: *Vt nulla alia civitatum Vandalicarum quam sola Lubeca frueretur immunitate à vestigalibus in hujus regni emporiis, Holmia, Calmaria, Sudercopia & Aboa: ita tamen ut mercium domini quotannis in dictis urbibus coram præfecto regio literis assertoriis juratis probarent, istas merces ad ipsos, veros cives Lubecenses, non alios pertinere. Si secus deprehenderetur, eas fisco regio addicendas esse. Nec aliter exonerandas & deponendas, quam inveteratus mos ante indulta hæc privilegia obtinisset.* Post concilium Örebroense publicatum, rex aliquot idoneos Evangelii concionatores à se auditos singulis cathedralibus ecclesiis & earum episcopis commendavit, ut eos probatos gregi præponerent, & adversus vim tutarentur. Sed ad Scarensis ecclesiæ episcopum missus ita excipiebatur, ut mox fuga salutem peteret. Nec meliori fortuna usus scholæ ibidem rector, qui cum Evangelium Matthæi provectioribus scholasticis extra ordinem interpretari cæpisset, ab iisdem lapidum obrutus procella, & schola exactus, Vadstenas confugit. Hujus petulantiaæ authores fuerunt isti ex proceribus gente Vestrogothis Thuro Iohannis, Nicolaus Olai, Thuro Erici, Magnus Bryntonis & episcopus Scarensis Magnus. Qui nulla alia causa quam ob Pontificiæ religionis antiquationem in regem conjurabant; exuta omni fidei & jurisiurandi regi antea præstiti reverentia. Thuro Iohannis dux & caput hujus conjurationis & postea subsequutæ seditionis, juratus Christierni cliens, quique proditorem animum occultè sub pectore gerere credebatur, tres suos filios in Vpplandia degentes, Iohannem, Laurentium & Georgium præpositum ecclesiæ cathedralis Vpsal. literis hortabatur ad arma

& vires secum contra Gustavum jungendas. Sed Iohannes & Laurentius fratres tam constantes in fide erant, ut literas patris non resignatas de manu in manum regi traderent, rogantes ne ipsis malo esset prava patris adversus regem molitio. Se pro regis salute vitam & omnia sua devoturos. Sed Georgius præpositus Vpsaliensis alia omnia sentiebat, in prædio suo Biörnöensi paræciæ Frotunensis ex colluvie sceleratorum centum militum manum cogebat, patri suppeticas laturus. Rex per literas eum monebat *quiescere, nec patris machinationibus se cum periculo capitis & fortunarum immiscere: ad se sub fide pub. venire, & patrocinio regio, ut reliqui ejus fratres, frui.* Idem monere ipsum fratres & cognati frustra. Quocunq; progrediebatur, patris literas quasi Fecialis ejus plebi inculcabat, quarum sententia erat: *Se Lutheranismum & templorum ac monasteriorum desolationem ulturum;* quo plebem in suas partes ductabat, eamque obsequium regi velut hæretico detrectare impellebat. Si quos sacerdotes Evangelium rite docere comperiret, eos verberibus æde sacra expellebat. In Helsingiam pergens regis prætorem Olaum Martini persequitur & die Dominica in æde ope sacerdotis istic captum cum ministris carceri tradit; qui tamen mox cura presbyteri in Norala liberatur, ministris præpositi eorum vicem iterum inclusis. Sed ipse præpositus è cœnaculo prospectans adventantes, per posticum in silvam clam evasit. Noralenses insequuti hominem & frustra quæsitum in silvis, tandem in lacum tacitis remis proVecti, in lintre sedentem à tergo invadunt, & ubi deprehensum se sentit, in lacum se proiicere conantem corripunt. Ille desperatione fugæ, an metu ne ob istam prædam obtruncaretur, catenas aureas & annulos, quos penes se habebat, in profluentem abiicit. Illi verò hominem Holmiam abducunt, ubi carceris incola per sesquiannum, postea tamen à Gustavo dimissus est. Noralenses pro Bollenäsensibus apud regem intercedunt, & ipsi noxam fassi gratiam facinoris supplices petunt, & impetrant. At Thuro Iohannis & reliqui conjurationis socii ad malè consulta non segnes & remissi, Smalandorum partem ad seditionem concient. Hi autem sibi legunt consulem Iencopensem Nicolaum Arvidi. Ille quidem integritate erga regem inconcussa, tamen simulatâ facinoris societate major-

rem fidem apud conjuratos meritis, occulta principum rebellionis facilius elicit, & regi cuncta aperit unàque literas conjurationis interceptas ei transmittit: unde rex eorum flagitiosa consilia discit. Smalandenses quatuor regis præfectos trucidant. Regis sororem Iohannis comitis Hoiensis conjugem, quæ nuper ex Saxonia nuptiarum pro rege conciliandarum causa redierat, una cum secretario regio VVolfango Gylero & aliquot civibus Ienecopiæ captivam abducunt. Quos ægrè postea raptorum manibus rex liberavit. Iidem sub sigillo civitatis Ienecopensis ad Ostrogothos aliosque scribebant, quomodo *resignata regi subjectionis fide, constituisent armis persequi iniquum regis imperium.* Hoc enim obtentu utebantur: uti scelus, quum justam ad sui patrocinium rationem non habeat, à vano prætextu auctoritatem quærit. Itaque eos secum ut *vicinos facere & idem velle* cohortabantur. Parem in modum Thuro Iohannis Montanos & Dalios literis ad defectionem allecctabat, & ad *Gustavum conjunctis viribus ob Lutheranam hæresin, quam foveret, regno exterminandum. Se sibi alium questuros regem, imperio magis parè & subditis equiorè.* Quæque alia hujusmodi indigna, non tam ex obstinata animi malitia quàm præpostero & inconsulto vindicandæ suæ religionis ardore scripserat. Sed ne molitiones conjurationis sociis secūdam sua vota proveniret, & rex improvise opprimeretur, pleræque omnes conjuratorum literæ singulari Dei nutu in manus regis devenerunt: unde cogitata facinora perduellium edoctus, malo suo tutius occurreret. Montani quoque & Dalecarli respondebant Vestrogothis & Smalandis, monebantque, *ut ipsorum exemplo discerent esse cautiore: dominationem quærentium improba consuetudine abstinerent, conquiescerent & captivos dimitterent. Si verò prava facinora mallet, facerent suo periculo; & scirent, seditionem, ut incendium, facilius excitari, quam exstingui; & in eam involutos potissimum adurere. Se in fide mansuros, & omnes in caput regis conjurantes vi & armis persequuturos.* Ut conjurati firmiter haberent adversus subitas hostium impressiones munimentum, mille militum copias sub Tivedia ad Hoyam locant, ductore Nicolao Hualstadio: qui ex prætore sacerdos, ex sacerdote iterum tribunus militum factus erat; ad quemvis fortunæ habitum aptus, aut potius vertumnus. Ad eum mittunt literas, ex occasione ad quos da-

ræ erant, bene curandas. Sed accidit ut juvenis, civitatis
 Holmiæ apparitor, Iohannes cognomento Audax, quod
 ad omnia audenda prompto esset animo, natione Vestrogo-
 thus eò mitteretur, conjuratorum actiones exploratum. Is
 per avia contendens in Vestrogothiam, hostium castra
 & excubias latens, apud suos aliquamdiu commoratur. In-
 de ad castra hostium redit, & à custodiis se non invitum ca-
 pi passus, ad tribunum ducitur: qui ut exploratorem ex
 Vplandia huc missum increpat, & arctè custodiri jubet. Ille
 verò ut more exploratorum nosceret, non nosceretur, per
 quadriennium se Vplandiam vidisse negat; hætenus in Ve-
 strogothia moratum, sanctè adfirmat. Mox quatuor mili-
 tibus custodiendus traditur: quos ut deludat, post ali-
 quot dies morbum simulans, tussit, sreat, vomitum mo-
 lestè & laboriosè minatur, quasi stomachum intemperie gra-
 vem exoneraturus. Familia domus hominem miserata, lectu-
 lum ei sternit, & valetudinem ejus utcunque curat. At ex-
 cubitores malè habentis tædio, an quod infestam veri morbi
 vim crederent, securi tandem solum relinquunt: id quod
 ille unicè quærebat. Dum enim illi absunt, & nemo ex fa-
 milia intus est, occasione capta, scrinium in angulo temerè
 locatum arripit, & literas conjuratorum in eo reperit. Mox
 suo loco reponens, lectum morbumque suum repetit &
 corpore se pessimè affectum fingit; voce, gestu, suspiriis
 ægroti dolores ingeniosâ & latente fraude imitantibus. Pro-
 xima nocte surgens, literarum capsulam secum aufert & clam
 se domo proripiens, lecto vacuo & mendaci morbo relicto,
 qua venerat via Vpsaliam revertitur, & literas velut opima
 spolia ad regem adfert. Imò quavis præda chariores regi fue-
 runt istæ tabellæ, dum consilia conjuratorum tam securè sibi
 commissa, sed tam imprudenter & incuriosè servata regi quo-
 vis indice fidelius enuuciabant. Vbi Vestrogothi ad Larvæ
 convalles ex edicto Thuronis Iohannis & Magni episcopi
 Scarenensis convenissent, in lucem productum est, quod clam
 ante animis versarant. Populum enim sibi juramento adstrin-
 gere & proclamare regem Magnum Bryntonis constituerant;
 eique regium honorem habere ceperunt. Thuro Iohannis
 alloquutus Vestrogothos, gratias eis egit, *quod se ut primum
 procerum omni honore & benevolentia prosequuti essent. Quum verò*

rex, quem nunc habeant, à vera religione defecerit ad Lutheri sectam, & novam populo invito obtruserit fidem, à fundamentis demolitus sit & exspoliarit templa & monasteria, & in juramento coronæ præstito prudens præterierit caput de ordine equestri & sacro, eorumque bonis tuendis, non minuendis: atque sic fidem coronæ & subditis debitam violarit, ipsos quoque non obligatos esse vice mutua servare fidem sacramenti ipsi præstitam, sed è re fore publica sibi alium eligere regem. Si ergo velint amovere Gustavum, se prospecturum illis de alio probo rege, qui ipsis cordi futurus sit. Equidem se non semel cognovisse quod boni Vestrogothi Lutheri sectam abhorreant odioque habeant, & in antiqua & avita perseverare religione, pontifici R. cardinalibus & episcopis morem gerere, atque ab eorum doctrina neutiquam divertere velint. Episcopus Scarenfis Magnus addebat: Pontificem R. habere potestatem eos absolvendi sacramento fidelitatis Regi Gustavo heretico præstiti, & hoc se facile procuraturum. Ceterum Vestrogothi, incorruptis erga regem animis manifestè sentiebant, illos improba cupiditate & inconsulta temeritate transversos agi. Proinde penso melius consilio, duos ex concione pro se respondere jubet: Se nullo modo posse incusare regem Gustavum, sed potius summo beneficio ipsi devinctos esse, pro liberatis ejus industria & virtute subditis & universo regno à crudeli dominatione Christierni, & defensa patria adversus omnem vim ac injuriam, in otio & pace administrata cuilibet justitia. De religione verò ipsorum non esse judicare. fortè rem secus se habere, atq; fama ferret. Hoc tamen se videre, periculosa alee opus esse, sæpe mutare reges. raro in melius verti. nihil magis præstare, quam stabile imperium. Si tam stolidi essent, ut eorum consilium sequerentur, fore ut se, liberos & posteros in diuturnas turbas, & in præsens discrimen ac perniciem, hujusmodi barbarum comites, præcipitent. Proinde sibi tutius & magis ex usu videri, in fide semel regi jurata constantè perseverare. Dicentis verba omnis concio erectis manibus & communi assensu comprobavit. Hic multum attoniti conjurationis principes, secus quam cogitarant rem evenire, metu multitudinis securitati suæ consulere cæperunt, rogantes quatuordecim dierum spatium de pacis & amicitiae regiae commodiori ratione cogitandi, plebem & mox quoque exercitum suum dimiserunt. Militum dux VValestadius rogatus, quid de literis conjurationis ad amicos scriptis fecisset? respondit: se cremasse, quum sentiret ex voto conata non processisse, nec vias per quas trans-

mitiēdæ erant, satis tutas esse. Sic illi conquieverunt, ignari literas interceptas esse. Dum verò singuli, destinatione animorum irritâ, capiti suo metuūt, Nicolaus Olai, Thuro Erici & Magnus Bryntonis, exilium grave & morti fermè æquandum rati, constituerunt in regno permanere & regis favorem experiri, vel juri se permittere. Spem enim illam fovebant, neminem ipsos facinoris alicujus convicturum, epistolis conjurationis, ut putabant, exultis. Ceterum Thuro Iohannis & Magnus Scarenensis non audebant se committere Gustavo & patriæ, sed rebus optimis convasatis abibant in Daniam & inde in Germaniam; ubi loco, non animis mutatis adhuc prava machinabantur adversus regem Gustavum & regnum; donec ad Christiernum in Belgium venissent, & una cum Gustavo Trollio ipsi authores fuissent movendi cum exercitu in Norvegiam, uti postea memorabitur. Simulac rex comperit motus Smalandorum & procerum aliquot Vestrogothiæ, malo, ne morâ vires caperet, in principio occurrendum arbitratus, patentes emisit literas passim ad subditos, quibus eos monuit, non venire in societatem hujus tumultus, sed omnia in meliorem accipere partem, & quieti publicæ consulere. Sibi animum esse, prima occasione regni senatum & ordines convocare, ut exquirat causas hujus seditionis, & remedia quibus hi motus absque Christiani sanguinis effusione componi possint. Omnibus notum esse, quanto cum labore & vitæ discrimine patriam à vi & manibus hostium vindicavit; & quomodo ipsi sua sponte & benevolentia se regem tale quid nihil affectantem, sed aliquoties recusantem elegerint. Se nihil capisse, tractasse aut decrevisse in religionis, episcoporum, monachorum, monasteriorum aliisque negotiis, nisi cum consensu procerum & ordinum. Testem Deum & conscientiam suam appellare, se nunquam voluisse aut in posterum velle aliter regnum, tot ante tempestatibus exagitatum, quam in pace & concordia ad populi salutem moderari, si per ipsum staret, nec inquieti homines aliò mentes suas dividerent. Si qui nævi aut offensiones in republica deprehendantur, prestare eas consilio & æqui juris via leniter sanare, quam vi & armis inflammare. Nulli equidem usui & decori esse Suecis bellum civile, quo in propria membra & reipublicæ perniciem grassentur; sed eorum hostibus lætitiæ & incitamento fore, ad eos discordia fessos opprimendum, & regem velut prædam in medio

positam, occupandum. Proinde caverent cujusquam literis aut molitionibus à se deflecti, sed in fide semel ipsi juramento firmata, ut bonos & non degeneres patriæ cives deceret, immoti persisterent. Se nullâ occasionem prætermisurum, qua eorum commodis & bono studere posset. Ejusdem fermè argumenti literas ad ordines regni scripsit senatus, quibus eos ad quietem & fidem hortatur. Rex insuper Gudmundum Petri præfectum arcis Holmensis & Andream Simonis consulem Holmensem in Ostrogothiam misit, plena facultate instructos agendi cum Holgero Caroli, Magno Iohannis, cum sacro ordine Lincop. & senatu cujusvis urbis Ostrogothiæ & de tumultu Smalandorum aliorumque sedando. Illi cum pluribus operam sociantes, primò tentarunt animos populi: à quo ad duces factionis remissi, cum illis hoc modo transegerunt: ut armis positis & captivis dimissis, præteritarum injuriarum oblivio sanciretur. Ut hæresis nulla in regnum introduceretur, sed vera religio cum receptis ritibus defenderetur. Ut subditi de redintegrandâ fide sua & existimatione regia literis caverent. Hæc utrinque à rege & subditis rata habita & subscripta, pax ac concordia restitutæ sunt. Thuronem Iohannis & Magnum episcopum rex blandis literis & spe gratiæ in regnum revocare, sed frustra conatur: quum negarent se decreto Arhosiensi, cujus in literis mentio facta esset, adquietescere posse. Sed Nicolaus Olai, Thuro Erici & Magnus Bryntonis se literis ad regem excusatum eunt, petuntque comitiis ad se purgandum sisti. Comititia Strengnessiæ, ut desiderarent, instituuntur, ad quæ proceres cum rege & senatu accedunt. Rex seditionis illos absque causa motæ, patriæ turbatæ & læsæ majestatis accusat. Sed Thuro & reliqui conjurationis participes excusandis motus causis, regem incusabant præve religionis, violatæ juramenti fidei in non defensis ecclesiasticis personis & bonis ad coronam & nobiles translatis, quorum cupiditate religionem mutasset; in expulsis regno episcopis & monachis, exspoliatis cænobiis & templis. Item de factâ mutatione missarum, ut vocant, sacramentorum, jejunii, cælibatus clericorum. De subditis nimio tributo oneratis; peregrinis in senatum & arcium custodiam contra fidei & legis obligationem admisissis. Conjugium regem cum extranea virgine principe, in civium oppresionem, à peregrinis sponsam huc comitantibus metuendam, inire constituisse. Rex ad istæc respondet: Animo suo maximè ægrum fore, si aliud hic in regno doce-

doceretur, quam quod Deus ipse jusfit, nimirum purum Dei verbum & Evangelium; idque decreto Arhosiensi confirmatum esse, cui sententiam suam subscribat. Et tamen ob enatas in religione discordias nihilominus ad generale concilium ejusque rectum judicium provocet: eoque heresis insimulari non possit. Se satis recordari, sibi potestatem à Deo commissam esse ad patrocinandum bonis & plectendum malos. Quod cum jurarit & hactenus impleverit, & porro in tuendo ecclesiam & ejus membra, id est Christianos regni subditos implere paratus sit, se violati in hoc juramenti argui non posse. Si vero secundum nonnullorum mentem dictum juramentum de episcopis, præsulibus & sacerdotibus sit accipiendum, & violatum existimetur in eorum potestate civili & superfluis opibus diminutis, id approbatum esse à regni senatu & populo in comitiis Arhosiensibus ob graves clericorum, uti appellant, abusus & motus civiles non semel ab illis adversus supremum magistratum excitatos. Quibus si capistrum imponatur, & injuriarum in populum occasio materiesque amputetur, se existimare rectè defendi ecclesiam ejusque membra. Aliàs si tuendi essent clerici in pestifera sua potentia & injuriis quas aliis inferunt, illud fore opprimere ecclesiam, non defendere & tutari, ut juramentum vult. Regem episcopos non exegisse regno, sed seipsos, quum ad turbandum regnum hinc concesserint ad externos principes, uti Gustavus Trollius, Magnus Scarenfis, Iohannes Lincopensis & alii. Se verò mirari, litem cum episcopis de eorum facultatibus, potestate & privilegiis nove religionis causam allegari: quum ante eam receptam antecessoribus ejus non minor cum illius temporis præsulibus quam sibi contentio fuerit. Itaq; se non aliter videre, quàm quod religionem prætexant proterviæ, ambitioni & avaritiæ suæ, vero improbarum molitionum adversus principes fonti. Opes nimias & immunitates, in dominatum & rebellionis ansam male usurpatas, illis aliquantum esse circumcisas; nec injuria: quum ex propriis eorum decretis, privilegio & beneficio mereatur exui, qui eo abutitur. Monachos verò excessisse monasteriis, partim ob licentiam & luxum eorum refrenatum, & abundantes eorum redditus in meliorem regni, ecclesiæ & scholarum usum ex ordinatione Arhosiensi conversos; partim ob fictæ sanctitatis larvam à sanioribus deprehensam. Cœnobia & templa se non spoliasse, sed sub imperii sui primordia, cum consensione procerum necessaria inde bello subsidia prompsisse, quæ regno planè à Christierno, opibus exhausto tunc aliunde non suppetebant. Ritus

ecclesiæ quosdam non à se sed peritis Theologis esse in melius, ut sperat, mutatos, nec sine exemplo exterarum ecclesiarum: nec de fore qui illud verbo divino, in quod ipsi nulla sit potestas, defensuri sint. Si secus, se invito factum. Tributis negat se gravasse regnum ex sua auctoritate, sed regni ordinum, & ex necessitate usque republicæ: cujus rei rationem reddere paratus sit. Legem de peregrinis ad senatoriam dignitatem & arcium præfecturam non adsciscendis sibi videri interpretandam de hujusmodi extraneis, qui huic regno, non ducta hic uxore & liberis ex ea susceptis tanquam fidei obsidibus, haud essent obstricti. Matrimonio verò domestico hinc innexos, videri regno tam bene velle, quam indigenas. Nec illam legem se existimare tam strictam esse, quin cum regni senatus consensu quandoque ad usum publicum dispensari possit: quod nec prorsus inusitatum olim fuerit. Affinem suum Comitem Iohannem de Hoia (qui hic maximè tangeretur) in multis negotiis regno non parum profuisse & adhuc prodesse. Si ergo res cum insigni commodo, nec detrimento regni conjuncta sit, legem non ita interpretandam esse, ut regni commodum ea re possit haberi. Conjugium cum extranea virgine principe sibi nulla lege prohibitum, & à regni proceribus comprobatum, nulla ratione sibi posse exprobrari. Sed & oppressionis civium, quæ hinc timeatur, nullum fore periculum: quum tales principes femine non plures ministros quam illis permittitur, secum adducant. Se vero sperare talem se præbuisse erga suos, ut eorum non perniciem, sed curam & salutem quaesierit, & porro sibi eam supremam legem esse velit. Rex causâ peroratâ jubet regni senatum sedulo momenta negotii hujus ponderare & diiudicare, num jure num secus seditiosi proceres fecissent, num decreto & pacto Arhosiensi paruisent aut minus. Ejusdem decreti causæ & ulterior declaratio atque confirmatio circa hoc tempus publicatæ sunt. In reos, licet fide dignis testimoniis, propriis literis & ipso facinore indicarentur, tamen ab ipso rege & senatu toties spe mitioris sententiæ de ingenua confessione monitos sed culpam obstinatè dissimulantes, ultimi supplicii acies ex lege perduellionis stringebatur. Magnus Bryntonis in fugâ præsidium vitæ positurus, ex conclavi, in quo custodiebatur, in subjectos scholæ Strengnensi hortos desilire tentat: captansque pyri ramum, quo saltum innoxium juvaret, sed frustrante nisu decidit in terram & crus frangit.

Inde in agrum vicinum siligineum ægrè prorepens, postero die istic fermè semianimis reperitur, & ex fuga reprehenditur. Thuro Erii ad matris suæ Gunilæ Erii Thuronis in Benhammero viduæ, probæ matronæ, tot supplices preces & lacrymas vitam ingenti vi pecuniæ redemit. In senatorum supplicio affectorum locum Magnus Iohannis, Benedictus Nicolai de Eka, & Ionas Nicolai de Hakestadio suffecti sunt. Isto motu sedato, non longe absuit alius. Vt enim fluctus fluctum in mari ventis agitato, ita tumultus excipit tumultum in turbato ab ambitiosis & inquietis ingeniis regni statu, nec dum satis confirmato. Quippe Thuro Iohannis & Magnus episcopus Scarenfis in Dania contra legem pactorum Malmogiensium tolerabantur, & Vestrogothiam per suos prædones, inprimis villam Matthæi Kaslii diripiebant: quod pravis eorum consiliis obstitisset. At Gustavus hoc ægrè habuit, & Fridericum regni que Daniæ senatum de fœderis lege ex fide servanda, nec ferendis istic patriæ perfidis commonefacit. Si vellet pro amico facere, huc eos transmitteret: non ut vi sed lege cum illis ageretur. Hoc Fridericus noluit, sed interponere se & conciliare eos regi obferebat. Verum id Gustavus recusavit, Thuronis levitatem haud ignorans. Tandem tamen, ne Gustavum profus offenderet, eos & una Gustavum Trollium ex regno suo proscripsit. Illi dein Lubecam, & ibi non recepti, in Ducatum Mechlaburgicum profugerunt, ubi fidem pub. nacti, Suerini, VVismariæ & Rostochii subinde versabantur: donec ad Christiernum confugerent. Ab eo se patriæ dignitati & fortunis suis beneficio auxilii, quod à Carolo V. præstolabatur, restitutum iri sperabant. Sed frustra. Thuro sæpe gloriabatur, si bis aut ter mille milites in expedito haberet, se totam occupaturum Sueciam ob partium in regno factiones, quarum favorem sibi pollicebatur. Interim Gustavus civitatem Holmensem privilegiis ornat, ad urbis & commerciorum incrementa spectantibus: quæ postea à successoribus vel mutata suis locis, vel aucta sunt. Regis Daniæ Friderici filius Christianus dux Holsatiæ cum agmine movet in Norvegiam ad electionem sui ex jure regni hæreditario capeffendam; quamvis infecto negotio, dum loci præsul & alii ex Norvegicis obnitebantur, Inde fama cicumfertur de

Vikia ex occasione armis à Christiano occupanda, si amicè non liceret. Qua re Gustavus etiam in procinctu fuit & cum instructis copiis in Vestrogothiam concessit, non ignarus, mutuo metu gladios intra vaginas contineri. Nec quidquam hac vice tentatum. Postmodò missus à Friderico in Sueciam Iesperus Brocmannus regius secretarius de Vikia ex pacto Malmogiensi restituenda, & quinquaginta millium aureorum mulctatitia pecunia. Sed quum rex Gustavus de utroque, ut anno superiori legatis Danicis in conventu Ladosiensi, respondisset, nihil ultra actum, sed negotii diremtio in conventum VVardbergensem dilata est. Circa finem hujus anni hìc scire cæpit transmarinus morbus, sudor Anglicus dictus, quod in isto solo primum ortus, inde vicinas oras ac Germaniam pervagatus, huc tandem quoque penetravit. Iste morbus tam vehemens ac pestilens erat, ut, dum quis optima valetudine uti videbatur, improvise invaderet eum frigidus sudor. Quo correptus nisi statim lectum peteret, & bene testus, ita ut ne minima quidem aura corpus ejus adflaret, ac insomnis per viginti quatuor horas virus exsudaret, intra duas aut tres horas exstingueretur. In comitiis Upsaliensibus tractatum inter cetera est de reliquis nominum, quibus Suecia nexa erat Germaniæ inprimis Lubecæ, solvendis. Quum vero istæ nomina ad universum regnum pertinerent, decretum est, *ex singulis regni templis quæ quatuor aut quinque eris campani nolas haberent, depromere maximè proximam ad eorum solutionem: idq; cum minori subditorum onere & molestia fore, quam si ex proprio pensitare tributum necesse foret.* Incolæ Vikiæ in Norvegia tumultuantes obruncant aliquot regis Gustavi ministros instinctu Danorum, ut putatur, qui omni studio ferebantur ad Vikiam quocunque modo recuperandam. Iacobo Crummio Vikiæ præfecto munus suum resignanti substituitur Achatius Claudii. Quo cum ita rex contraxit, ut ad arbitrium tempus Vikia una cum fructibus ejus & redditibus pro sexcentis selibris argenti quotannis ad diem Michaelis pendendis frueretur, & simul inde aleret tot milites, quot opus esse crederet ad arcem loci Caroloburgam nomine Gustavi tuendam. In conventu VVardbergensi oratores regis Gustavi urgebant, ut antea, refusionem mulctæ & damni à Severino ex Gothlandia regno Sue-

ciæ factâ pace dati, à Friderico rege Daniæ præstandam; item tormentorum ad Blekingiam & Lystriam tempore pacis Suecis ademptorum, expensarum in Norvegia factarum, & prædiorum in Dania Suecis priorum restitutionem. De Gothlandia litis cognitionem & alia ex pacto Malmogienfi & Nylosienfi suscipi apud oratores Danos seriò contendunt, hoc fructu ut se obligarent Dani solennibus literis ad hæc pacta: *Vt rex Gustavu s Vikiam quam Christierno tyranno jure belli ademerat, cum subjacentibus ejus bonis, salvis subditorum & ordinis equestris ordinario censu, jure & privilegiis, à die S. Laurentii ad sexennium adhuc teneret, eoque elapso ex fide restitueret Friderico regi Daniæ aut ejus successori, sublata, irrita & cassa omni præensione & postulatione pecuniæ multatitiæ aut restitutionis damni. Ius tamen de Gothlandia, si quod haberent, Suecis integrum esset, usque ad causæ cognitionem; ut & prædiorum in Dania & Norvegia sitorum, quotquot eorum essent, recuperationem impetrandam. Incolume quoque fore & omni parte ratum fædus pacis & mutui auxilii inter reges Sueciæ & Daniæ.* Orebrogæ iterum in conventu regis & ordinum agebatur 1531. de una cujuslibet ædis campana, ut vulgò vocant, aut æstimatione ejus præstanda; ubi verò hæc non sufficeret, illius anni decimis suppleretur ad creditæ pecuniæ adhuc residuæ solutionem. Exigendi hujus subsidii causa emissi sunt viri moderati regio mandato instructi: & à plerisque subditis lenitate & ratione persuasis obtinuerunt, quod petatum venerant; exceptis quibusdam Dalecarlis in Lixanda, Alia & Gagnefåia: qui à metallorum redemptoribus, quos vulgò montium viros vocant, instigati æris campani nolas unctas & consecratas ad profanos, ut sibi persuadebant, usus tradere religioni ducebant, & semet exactoribus earum opponerant, authoribus præcipuis Magno Nicolai in Asboda, Andrea Petri in Rankhyttan, ante quidem quieto & fido, sed nunc opibus & felicitate elato ac rebeli. Hi coacto agmine, duce Nicolao in Sörby procuratores & exactores regios indignis modis & verberibus excipiebant. Incolas Tunæ, Torfensis agri, Snåffuingie & Akerboç quoq; sollicitabant ad parem motum. Regiam domum in Henemora & Thuronis Erici prædium in Råfucstadio diripiebant. Hoc cum ad regis aures accidisset, duos modestos viros Stephanum Henrici consulem Vpsalien-

scm & Bëronem Holmensem misit ad Dalecarlos cum potestate tractandi cum eis, & rectius eos de hoc negotio eiusq; causis docendi. Sed paulò longius ad Henemorani progressi, à sexaginta militibus per Nicolaum in Söderby & Magnum Nicolai in Asboda emissis viasque passim observantibus intercepti fuissent, nisi alia ac tutiori via Holmiam rediissent. Vbi regi illorum molitiones exposuissent, *illis jam insaniendi, sed sibi suo tempore vindicandi spatium fore*, respondit. Mox Vpsalix comitia indicit animo cum subditis præsertim Dalecarliis & vicinis agitandi de turbis denuò apud eos ortis; & commoda compescendi eas ratione. At seditiosi Dalecarli, præsertim ultra Longheediam colentes, non solum non accesserunt, sed contra literis ad regni ordines datis eos ad Arbogensem conventum sub ultimi supplicii minis fatis pro imperio convocarunt: *uti memores aviti sæderis & fraternitatis, in unum consentirent, & de controversiis religionis, demolitione templorum & cœnobiorum & novis oneribus sibi impositis prius communicarent, quam regis iussis satisfacere possent.* Sed ordines regni præsertim Helsingi responderunt; *se quidem meminisse sæderis & fraternitatis majorum, sed pacis & quietis pub. non turbarum causa factæ.* Hortantur eosdem ad fidem regi integram servandam, *& una cum ipsis tolerandam collationem æris campani ad solutionem nominum regni perquam necessariis; nisi bello cum exteris implicari, & mari ocluso præcipuis victus adjumentis carere velint.* Si quid offensionis adversus regis præfectos haberent, *id jure non tumultu, sibi & patriæ noxio, persequerentur.* Se vero nolle conventui isti Arbogensi, *ut factiõis incendio interesse.* Sic iste conventus, fociis in diversa tendentibus, dissolutus est. Sed ad concionem Vpsal. sub dio in colle veteris Vpsalix rex verbis factis ostendit: *Fidem eorum se fermè in dubium devocare, & pro subditis an hostibus habere debeat, non satis certum esse, alio motu super alium constato.* Rogati porrò, *cur ad conventum Arbogensem invitati non comparuerint: sibi istic nihil negotii fuisse,* respondent. Inde causas exactio-
*num nolarum illis exponit, nimirum ut fides regni tandem liberetur, residuum debitæ pecuniæ integrè persolvatur, & incommoda longioris dilatio-
 nis, à petentium creditorum impatientia, vi & armis metuenda de-
 clinentur. Se nihil inde in suos usus versurum, sed per honestos viros
 liquidam accepti solutique æris rationem redditurum.* Quærenti
 verò

verò regi, *cur in tam necessario negotio tam pervicaces & difficiles essent*, non habebant quod jure obloquerentur. Erant tamen, qui ne quidem à maledico ore sibi temperarent. Inde rex incensus irâ, equum retorquere, gladium stringere, & se non verbis more ignavorum, sed armis adversus rebelles certare, si non aliter velint, paratum ostendens, ad pugnam & fortunæ periculum faciendum præsentis lacessere. Quamvis autem ad vim & arma, velut præsens iracundiæ & vindictæ refugium decurrere, & equestri agmine, quo succinctus erat, si calor impetum & strictæ ultionis occasionem sequi voluisset, istos rebelles circumfusos occisione delere in proclivi fuisset; tamen animi sui potens iræque moderatus, supplici & deprecanti multitudini ignovit. Subditi verò saniores denuo se verbis & scriptis obstringunt adversus omnes salutis & quietis publicæ hostes, ad extirpationem perfidiæ & fidei constantiam erga regem, & residuum imperati tributi solvendum. Rex finitis comitiis seditionem Dalecarlorum præcipuè factionis principum ita dissimulabat, ut obliviscenti quam vindicaturus propior videretur. Sed ille rebellionis memoriam animo, pœnam occasione servabat, ut post biennium patuit. Ne tamen interim dilatio supplicii partium duces metu suspensos in desperationem adigeret, ut malum reipublicæ novum cuderent, ille omnibus provisus sedulo præcavebat. Dalecarli verò societate facinoris, quod plures essent, se tutos rati, hoc solum in consilio habebant, quod, dum in armis & excubiis erant, labores quotidiani, quibus sibi suisque victus quærendus erat, neglecti jacerent. Itaque consultare cœperunt de capessenda quiete, si rex his conditionibus secum pacisci, privilegia eorum & hæc duo præcipuè confirmare velit: *Ne transeat Brunsbeckii vadum, ubi trajectus in interiores Dalecarlorum oras patet, ipsis insciis & absq; fide publica. Ne rex illis alios quam ex sua gente præfectos & judices præponat.* Leges pacis regi tanquã domini aut victores, non ut subditi, imò rebellionis pœnam meriti, ponunt: ne quid pudori reliquum faceret insolentia. Vnde & factionis duces hæc ante tempus, tacita conscientia sua prædamnati, ad regem eliminare vetant. Nihilominus tamen sacerdos Tunensis regi per literas patefacere, eumque rogare ut Dalecarlis præfectum Ingellum Iohannis in Gylla, istic natum, constitueret,

tueret, sic illis facilioribus usurum. Rex etsi tunc severius cum illis agere jure potuisset, tamen de adventu Christierni certior factus, indulget tempori, si forsan die & quiete farentur, qui ratione non poterant; & simul illis desideratum præfectum concedit, silentio transmissis ceteris. Rex Daniæ Fridericus misit duas epistolas regi Gustavo, quarum unam Thuro Iohannis eques, Gustavus Trollius præsul olim Vpsaliensis & Magnus episcopus Scarenensis ad Christiernum tyrannum profugi, scripserant ad Iohannem Andreæ episcopum Othoniensem, alteram solus Thuro Iohannis dederat ad Petrum Lyckium præfectum Nyburgensem de recipiendo sine sanguine Christierno in regnum Daniæ; quum Cæsar & ejus fœderati tentarent copiis & armis ejus restitutionem promovere. Quæ res etiam movebat Fridericum, ut auxilium maritimum ex lege fœderis à Gustavo per Axelium Vgruppium peteret. Etsi hac tempestate ob motus intestinos & suspectam fidem præsulis Norvegici, justæ copiarum domi habendæ essent, tamen, si quid Christiernum adversus regnum Daniæ terra marive moliri pro certo constaret, in ipsius usum auxilium fore paratum Gustavus promisit. His peractis Laurentius Petri scholæ Vpsaliensis rector, præsul Vpsaliensis electus est, de ecclesia præclare meritis. Proxima æstate rex emisit classem magnificè instructam cum aliquot proceribus Laurentio Siggonis, Birgero Nicolai, Gustavo Olai & aliis, & cum nobilibus aliquot matronis ac virginibus, adductum huc sponsam regis, Ducis Saxoniarum Magni filiam. Quæ cum paulò ante festum Michaelis cum illustri suo comitatu huc prosperè advenisset, rex cum ea solennes nuptias ipso die Michaelis celebravit. Circa idem tempus constitutio regia lata est *de illicitis regni portibus, & quomodo in licitis commercia exercenda sint.* Gustavus Trollius corrogat suppetias à duce Megapolitano, Marchione Brandeburgensi, & in Norvegia à præsule & ceteris episcopis, quos Christierno transmittat. Christiernus copiis & pecunia adiutus à Cæsare & Belgis, cum decem millium classe & comitibus Thurone Iohannis & Magno Scarenensi episcopo ex Hollandia petit Norvegiam: hæc tria regna borealia recuperandi proposito. Sed vix in altum profecto, tanta ex euro procella oborta est, ut per illam tota ejus classis afflictæ dissiparetur & elideretur, undecim solum salvis. Cum

his ingressus Norvegiam ad se vocat Gustavum Trollium ibi delitescentem, & in publicum literas edit: quibus exponit adventum ejusque causam de repetendis tribus suis regnis. Qui ultrò se in fidem ejus dederant, illis præteritorum veniam & benevolentiam suam promittit, secus rebellibus. Ita in fidem suam subditos Opsloæ accepit, & sacramento adegit. Thuro Iohannis primates Daniæ & Sueciæ ac Dalecarlos blandis suis literis, in melius flexum Christierni animum, spem singularis ejus clementiæ & libertatis publicæ promittentibus, ad defectionem sollicitare nequicquam conabatur. In Vikiam Christiernus cum mille ducentorum agmine movet, & Caroloburgum arcem obsidione cingit; quam etsi Suecica præsidia strenuè defenderent; tamen cæso eorum duce Achatio Claudii, tandem expugnat & incendit. Vbi rex Gustavus Christierni successum in Norvegia cognovit, Fredericum regem Daniæ literis admonuit *de obviam properando Christierni progressibus, & tutando Norvegos. Se pro virili ex pacto fœderis succursurum.* Ita rex Laurentio Siggonis, Holgero Caroli, & Canuto Andræ ductoribus pedestres & equestres copias Ostrogothorum & VVestrogothorum Ladosiam expedit, ut Vestrogothiæ adversus vim hostis præsidio essent. Iacobus VVestrogothus & Petrus Iohannis cum agmine ad Dalios observandos & si quid moverent, reprimendos emissi sunt. Tordo Petri & Olaus Martini cum justis copiis Helsingiæ præsidio mittebantur. Rex Laurentium Siggonis per literas monebat, *ut omni ratione prudenter & circumspecte ageret, ne inopinato hostis superventu opprimeretur. Ut re communicata cum Danis, intentus esset eorum consiliis & molitionibus. Se mirari, cur Christierni fortunam in Norvegia tam securè transmitterent. Quare se nolle sua agmina magis quam Danorum in discrimen adduci. Temeritatis esse, cum hoste manus conserere, si opportunitas non alliciat, aut vires non æquent. Si verò Dani serio in hostem adversum ire & signa conferre velint, se quoque ut fœderatum deceat, suis partibus haud desuturum.* Lustratas Arbogiæ Vplandorum, VVestmannorum, Sudermannorum copias rex VVestrogothis auxilio misit, hortatus, ut militem ultrò reciperent, & comœtu juvarent. Præstare enim illos ad tempus alere, qui ipsos contra vim hostis tutaturi essent, quam hostili deprædationi omnia ex-

ponere. Legatus ex Dania Christophorus Othonius nomine sui regis auxilium contra Christierni incursiones à Gustavo ex fœdere desiderat ac impetrat. Uterque rex suos & vicinos in fide confirmant. Gustavus autem duos legatos in Daniam mittit Petrum Durum, & Suenonem episcopum Scarensem, cum hoc mandato : *Ut regi & senatui Danie ob oculos ponerent periculi à Christierno tribus regnis intentati magnitudinem : quæ securitatem & remissas manus non ferat. Quæ occasione tam facile in Norvegiam sit admissus, se ulterius doceri cupere. Non se videre causam justam, cur Gustavus Trollius in Norvegia tam diu à Friderico toleratus sit, & nomine Christierni cum subditis istius regni agendi licentiam habuerit; præsertim cum episcopis loci, qui non parum suis & ecclesiæ opibus tyrannum sublevarint. quod proceres quosdam Danie, non solum Sueciæ, insidiosis literis impune corrumperit, & ad Christierni partes traduxerit. Præterquam quod cum Germanicis quibusdam principibus & civitatibus de modo ipsum in horum regnorum sedem & possessionem restituendi convenerit; sibi mirum accidere, cur Fridericus auditis his molitionibus Christierni & amicorum ejus, non statim expediverit agmina in Norvegiam, ad prævertendos Christierni conatus & impresiones. Si verò nunc occupatâ à tyrano Norvegiâ, Danicæ copiæ proximo demum vere essent adversus Christiernum mittendæ, periculum fore ne vires interim hostiles cum exiguo Norvegorum emolumento corroborentur. Sibi utique in tanto discrimine non cunctandum videri. Quod ulterius illis cogitandum & una cum suis deliberandum relinquat. Se verò non destitutum sua ope, copiis & impensis Fridericum, nec pro illis arces, aut terras mercedis loco pscere, veluti nec Fridericus idem vellet. Se jam Ladostiam transmisisse suum exercitum, ubi responsum & suppetias expectet. Absente Friderico rege in Holsatia senatus Danicus consultavit cum legatis Sueticis de viribus terra marique ad exigendum Norvegiâ Christiernum conjungendis. Quæ tamen tardius processere. Peditum agmen sub tribuno Gulielmo Suecis ad Ladostiam auxilio mittebant; quod tamen hoste ne quidem conspecto, mox recessit, haud absque populatione. Exercitus equestris Sueonum trium millium bene instructus excursionem fecit Ladostia Hisingiam, in hostem recta iturus. Postquam Christiernus qui tunc Kongellæ tendebat, eos con-*

templatus est, ad Thuronem Iohannis: *Tu me profecto* inquit, egregie circumvenisti, negans ullum in Suecia equitatum esse. *Quinam ergo hi sunt? num muliebri agmen?* Itaque graviter ea re offensus Christiernus, ut postero die primo mane Thuro Kongellæ in viam abjectus amputato capite reperiretur: & mali consultoris, sed peioris patriæ proditoris condignam mercedem ab ipso hoste ferret. Adversus Suecos miles hostilis egressus, viribus inferior, sed loci beneficio & arte superior fuit. Quippe dux hostilis agminis loci peritior, quam Sueci, ipsos quoque animosius quam cautius impetum in agmen hostile facientes, in annem glacie sed ob rapidum aquæ cursum minus firmâ concretum elicit: in qua pars equitum merisi, pars vertentes terga, cum per objectum fretum ulterior in hostem non pateret progressus, excepti ab hoste tormentis, clademque non tamen inulti passi sunt. Dum enim Christiernus prope Bahusiam in paræcia Skiplandiæ castra metatur ad commeatum suis copiis curandum, qui jam deficere cæperat, Sueones ipsis intercludunt commeatum, aut advehentes eundem vel inquirentes hostes velitationibus aut capiendo ita atterunt, ut pauci superessent, ac superstites fame contabescerent. Idcirco inde castra movens A sloiam, vix duo millia in exercitu numeravit. Gustavus autem literis exprobrabat Friderico, quod tam remissè opem sibi tulisset. Si seriò manum auxiliarem præstare sibi voluisset, jam debellatum fore Christiernum. Hac re motus Fridericus classem aliquot navium Danicarum & Lubecensium adversus hostem emisit, ad opitulandum Magno Gyllenstiernio præfecto arcis Akerhusiæ, quæ ab hoste circumfessa erat. Hæ quinque optimas naves Christierno virtute & industria Friderici Brunii Lubecensis præfecti eripuerunt. Quod quum Gustavus ex relatione Axeli Iulii regii secretarii ex Dania huc missi comperisset, læto gratoque animo accepit, & desideranti Friderico navem prætoriam & classem suam subsidio promisit, simul ac armis necessariis instructa, esset. In conventum insuper Hafniensem operam & legatos suos condicit. De VVikia pro mille ducentis aureis Friderico cedenda, cum præfecto Bahusiæ Claudio transigit. Iemptiis hoc petentibus rex suppetias mittit agmen selectorum militum tribuno Petro Nicolai, & simul eos hortatur ad constantem

erga Fridericum regem fidem, si sua amicitia & libero in Hel-
 singia commercio frui velint. Rex Fridericus & Vandalicæ
 civitates iterum adversus Christiernum classem instructis-
 simam armarant ducibus Canuto electo episcopo Othonien-
 si & Erico Gyllenstierniis fratribus & Reinholdo Heiden-
 storpio Germanorum militum tribuno, quæ appulsa in sinum
 Asloensem, igne in classem Christierni immisso, totam
 incendio perdit. Inde quum jam fermè conclamatae essent res
 Christierni, & commeatus inopiâ utrinque laboraretur; legati
 ex castris Danicis ad Fridericum regē mittuntur, qui quo loco
 res essent regi exponerent, & nova mandata ab eo acciperent.
 Dum legati absunt, Canutus Gyllenstiernius & socii in collo-
 quium, quod expetiverat, cum hoste descendunt, & regis Fri-
 derici nomine pollicentur ei fidem publicam, ut armis positis
 ipse coram cum Friderico patruo de conditionibus pacis age-
 ret; & transactione forsan exitum non habiturâ, tutò rediret in
 Norvegiam aut Germaniam. Sed cum accessisset in Daniam,
 post quinque dierum spatium abducitur Hafnia Sunderbur-
 gum Holsatiæ arcem, ubi per viginti septem annos custodia
 detentus, in eadem tandem decessit: de quibus in vitâ Chri-
 stierni, & historiæ Danicæ authôres plura. Gustavus hanc
 transactionem non æquo ferebat animo, quippe *se in scio &
 imprudente contra sæderis leges factam*, de qua re ad Fridericum
 scripsit; & simul *de toleratis in Norvegia Gustavo Trollio &
 Magno Scarense episcopo, manifestis Sueciæ perduellibus. Eos sibi
 transmitti cupit juri sistendos, vel istis includi: ne in perfidis mol-
 tionibus adversus patriam impune grassarentur. Quamvis enim cu-
 stodiæ in Norvegia traderentur, mox tamen dimissos & in Dania
 iterum ad servatos, melius quam digni essent, in libera custodia, &
 gratuito victu haberi*. Itaque rex Gustavus indignante animo
 cum rege Friderico & senatu Danico exposulavit, *hanc igno-
 miniam sibi pro labore, auxilio & impensis præstitis in debellando
 unâ Christierno illatam. Nec esse quod Magni episcopi Scaren-
 sis insidias simplicitatem interpretarentur, & vulpi vestem ovil-
 lam induerent: quum satis per se nosceretur. Vel sibi dede-
 rent istos perduelles, vel ipsi plecterent*. Sed Fridericus ex Da-
 nia dimisit, quo vellent abituros. Sic illi ad Albertum
 Ducem Mechlamburgicum aliosque infensos hostes Sueciæ
 se receperunt, perfidis usi non solum adversus Gustavum sed

1533.

sed & Fridericum animis. In colloquio quod Gustavus Sueciæ & Fridericus Daniæ reges, ut & Vandalicæ civitates per suos oratores de ope maritima Christierno ab Hollandis lata, ejusque rei compositione Hafniæ & deinceps Amstelodami instituerunt, suo pro se quisq; honori, ut solet, æstimationi damni dati & securitati consuluerunt. Armorum lustratione & delectu virorum Arhosiæ facto, rex clam habet, quo agmina ducturus sit, ut solus arcani conscius imparatos invadat; & se præcuntem sequi jubet. Quum demum appropinquarent Montanis, ducibus & tribunis, ut parati essent, aperit: se rebellium toties Dalecarlorum effrenatam insolentiam aliquando compressurum: ne mali labes ad plures maneret. Rex simul adventit, Andream Petri in prædio suo Rankhyttio statim comprehendi curavit, & inde Magnum Nicolai in Ashoda, carbonariis suis, in quas confugerat, extractum. Ita ducibus nudatam plebem ex Tuna, Lixanda, Mora & Ælia nolentem volentem, & una presbyterum in Lixanda Petrum, Edvardum in Cuprimontanis & Petrum in VVika, qui cum Magno Nicolai conjurarant, adesse jubet, & milite circumdatos, per suos amicos Laurentium Siggonis, Ivarum Elemmingum & Ioannem Olai in Haakestadio, severè compellat. Maximam tamen partem rex ipse alloquitur, percontatus: *Num meminissent pacti ante sexennium cum ipso initi, & quam prompta fide illud adfirmassent, quam malè servassent. Quamdiu ipsum pro ludo habere velint? sed nunc finem ejus fore. Se malle nullos, quam immorigeros subditos, & provinciam incolis vacuam, teclis solo æquatis, quam hostilem; aut se ita repurgaturum, ut ne canis quidem & gallinaceus relinquatur.* Mox rogat eos, *ubi profectionis terminos ipsi definituri sint, an ad Brunebeckii vadum, uti Magnus Nicolai & ejus socii vellent, an alibi? num regi non liceat transire Brunebeckium, nisi prius ab illis veniam ac fidem publicam emendicaverit? num quis nobilium vel plebeiorum unquam fando audiverit, in hoc vel alio quoquam regno consuetudine vel usu receptum, aut subditos tam projecto pudore fuisse, ut ad suum ingenium & arbitrium in ordinem cogere regem & dominum suum; eique legem de modo & terminis itineris dicerent, cui jurata fide & reverentia sint obstricti? velut hi jam conarentur.* Omnes respondere: *Absurdissimum fore, subditos regi designare limites itineris in suo regno, & ex lege fidei pub.* Sed quid causæ fuerit, instat

rex percontando, quod Steno senior & junior & Suanto Sturii nunquam acsi fuerint transire vadum Brunebeckii, nisi impetrato à Montanis libero commeatu? illi subdicere, in caussa fuisse suspicionem, proterviam & insolentiam rebellium Ulramontanorum adversus legitimum suum magistratum, & divini ordinis contemptum. Ita protrahabatur colloquium fermè ad vesperam. Iussi profiteri authores seditionis, nominarunt Magnum Nicolai, Andream Petri, Nicolaum Sölderbyensem, Ingellum Iohannis. Illi anquiruntur & capitis damnantur, bonis eorum publicatis: quæ tamen illorum hætedibus rex iterum ex gratia concessit. Reliquæ promiscuæ multitudini, quæ supplex veniam delicti rogabat & saniozem mentem pollicebatur, gratia facinoris facta est: ita tamen ut quæ opibus metallicis antea insolentior esset, æquali deinde cum ceteris regni subditis jure esse, & omnia subjectionis officia regi præstare cogeret. His motibus domi sedatis, foris novi à Lubecensibus orti sunt, qui mare viginti quatuor navium classe infestabant, ad prohibendum Belgis in mare Balthicum ante insolitas nunc frequentes navigationes, ipsorum & aliarum Vandalicarum civitatum commodis haud parum inimicas. Classi isti præposuerant Marcum Meierum, qui ex humili loco suis artibus emergens Lubecæ consul tandem factus est. Hujus favore & consilio Georgius VVollenvveberus paulò ante senator & intra mensem consul & collega ei adjunctus est. Hi duo, homines audaces, rerum appetentes, pravè facundi, summam reipubl. pro suo arbitrio, sprete senatus autoritate, Lubecæ administrantes, huc suos ablegabant, qui desiderarent à Gustavo auxilia adversus Belgas, præ se ferentes, regem Daniæ quoq; in societatem hujus belli venturum. Sed explorato regem & senatum Daniæ hoc recusasse, & hujusmodi societatem his regnis septentrionalibus parum ex usu fore, Gustavus hoc itidem denegavit. Lubecenses istud indignè ferentes, in naves ac merces Suecorum in urbe sua manus injiciunt. Quâ injuriâ quamvis multis immunitatum suarum ademptionem mereri viderentur, tamen rex, ut notuit, dissimulavit; donec consul VVollenberus cum aliis nimis inflata & procaci voce jactitasset: *Sese, ut Gustavum ad regni fastigium extulissent, ita vicissim inde detracturos esse;* rex tantam eorum insolentiam amplius pati non potuit. Indignissimè enim acceptum, eos regiæ famæ ac honori obtrectare

stare & insidiari : quæ principes juxta cum vita , nisi supra
 eam , æstimant ; quod utraque non ad ipsos solum , sed
 etiam rempublicam pertineant. Quin cœlestis providentiæ
 auspicia , Gustavianæ virtutis merita , & consentientia Sue-
 corum suffragia in creato rege posthabentes & velut procul-
 cantes , sibi que regii fastigii fortunam & arbitrium inusitata
 superbia , ex ope Gustavo nondum regi quondam in angu-
 stius lata , arrogantes , rex eos loco hostium habuit. Quotquot
 Lubecensium hic in regno negociabantur , custodiæ tradi mer-
 ces eorum , omnemque , vectigalium immunitatem & libertatem ,
 quam maledico ore corruperant , eis adimi jussit. Hoc istius
 Thraſonis VVollenvveberi & quicumque alii cum eo facie-
 bant , intemperantia linguæ & fastus effecit. Manifesto expe-
 rimento , ut uno vel paucis prudentibus & moderatis rectori-
 bus tota civitas fruitur ; ita unum vel paucos stolidos & feroces ,
 si ad clavum sedeant & auctoritate præpolleant , toti civitati
 detrimento & calamitati esse. Quamvis enim Gustavius postea
 captivos dimitteret , & post emotum dignitate VVollenvveberum
 Lubecenses privilegiorum suorum restitutionem sedulo ur-
 gerent , & ad controversiam sive jure sive per arbitros finien-
 dam se offerrent ; tamen istas immunitates difficilimò tempo-
 ribus obtentas , nunc verò malè ab ipsis usurpatis , à se & sub-
 ditis suis non amplius indulgeri tolerarique ; posse rex contèdit ;
 in quo etiam tenax propositi perseverare pergit. Multis qui-
 dem ipsorum promeritis istæc privilegia deberi Lubecenses
 jactabant. Sed illis responsum est à rege : *quæcunque auxilia &
 subsidia suppeditasset regi , tempore expulsi Christierni , non minus
 ipsis quam sibi profuisse ob tyranni odium tam infestum adversus
 Lubecenses , quam Succos. Præterquam quod omnia ad æsem illis
 essent persoluta simò plus æquo. Velut planus ille Hermannus I Israel ,
 more æruscatorum & quæstui soli deditorum , qui etiam opertis
 oculis lucra sua quamvis injusta computent , octo millia & octo-
 ginta marcarum , uti vocant , Lubecensium unius anni solutionem
 ignavis creditoribus suppresserit , quæ in accepti tabulas non re-
 tulissent. Quin sibi potius gratias deberi à Lubecensibus , quod to-
 ties eis non absque suo discrimine & cum proprii commodi negle-
 ctu succurrisset , in occupatione Bornholmia , quam ad tempus bene
 longum ipsi possedisent , in expugnatione & direptione Helsingö-
 ræ , in bello contra Severinum Norbyum communem tunc hostem.*

Sed quid detrimenti attulerint ei Lubecenses in bello Gothlandico, satis in comperto esse. Ejus damni se potuisse expertem esse, si missis factis Lubecensibus, opes militares in regni usum impendisset. Parvi temporis intervallo consul VVollenvveberus magis à se quam senatu urbis allegatus, ut nonnulli volunt, in Daniam ivit, ut Lubecensium nomine cum regno Daniæ (rex enim Fridericus nuper decefferat) perpetuum fœdus pacifceretur, eoque excluderet Gustavum Sueciæ regem & Christianum Holsatiæ ducem [quod etiam sequenti anno legati Danici ad Gustavum fassi] auxiliaque adversus Hollandos peteret. Sed quum Dani hoc prorsus abnuerent & se in fœdere cum Gustavo rege Sueciæ & Christiano Holsatiæ duce permansuros respondissent, fremens abiit. Gliscentibus hinc inter Gustavum & Lubecenses odiis, Iohannem comitem ab Hoia, principem regis amicum & affinem per Hermannum Möllerum à rege Gustavo in suas partes adduxerunt. Quum ille obtentu diuturnæ febris curandæ se Révaliam iturum simulasset, secedit Lubecam, & frustra revocante Gustavo dux copiarum Lubecensium constitutus est. Sed & consilio Marci Meieri, Suanto Stenonis junioris, regni quondam gubernatoris filius, in aula Magni ducis Saxonæ usus civilis causa tunc vitam degens, dolo interceptus, Lubecam abducitur: prætexto, quod uti Gustavus cives Lubecenses eorumque ministros Holmiæ in vincula condidisset, & facultatibus multasset, ita Lubecenses, ubicunque gentium possent, quemcunque Suecum apprehensuros. Suantonem verò facile inductum iri sibi persuadebat, ut more levium juvenum, quibus natura profudit cupiditates, & in magna fortuna natorum nec minorem quibuscunque artibus affectantium, promptis Lubecensium opibus adiutus, spe regni Sueciæ, quod ipsius pater & avus olim tenuissent, in Gustavum & patriam hostis esset. Itaque subornatus à Meiero civis Lubecensis nomine Ludenius Möllerus, ad Suantonem sub amici personâ venit, & læto nuncio exhilaraturus, Claudium Bisterfeldium consulem Nycopensem, qui nuper ex Suecia advenisset, à matre ad ipsum literas, equos, numos habere ejusque adventum Mollæ præstolari significavit. Simul, ne qua insidiarum suspicio in Ducis Magni animo suboriretur, ab eo petit liberi itineris literas ad Gustavum re-

rem in Sueciam, quo se propediem cogitare dicebat. Suanto facile credulus, præsertim desiderio & fide eorum quæ ipse à matre expetiverat, it Mollam. Sed ibi nullum à matre nuncium, nullas tabellas reperit. Post paucos dies intempesta nocte Meierus & Möllerus accessere, turma equitum comitati. Sequenti mane fingunt nuncium advenisse, & multis blanditiis atque ingentium honorum pollicitationibus illicere juvenem tentant, ut Lubecensibus obsequatur. Quod cum nollet, invitum Lubecam abducunt. Dum ibi attinetur, illi literas suo & Suantonis nomine & adulterino ejus signo impressas, quod ille nesciebat, ad nonnullos quos sperabant rerum novarum cupidos, in Sueciam scribunt; consilio, etsi irritato, ciendi contra Gustavum motus. Tandem quum Suanto, ad recta eductus, nullis artibus aut promissis à fide erga Gustavum dimoveri posset, & quamprimum dimitti, vel causas detentionis sui doceri cuperet, responsum accipit, se non Lubecensium sed Meieri & VVollenvveberi captivum fuisse. Iustus ipsis scripto cavere de non postulando aut vindicando hanc injuriam, amicorum suasu hoc ipsis denegavit, adfirmantibus se eorum captivum non fuisse. Sic ipsi integrum fecere, quo sibi placeret abire. Atque ille recta Leoburgum ad Magnum ducem rediit. Hoc anno exeunte dies Lucix Ericum principem, primum Gustavi filium, difficili matris nixu triduum durante, in lucem dedit. Regius medicus, qui etiam astrologus erat, quum in reginæ cubiculi atrio investigasset, ecquid procederet partio, & responsum tulisset, nondum enixam esse reginam cum doloribus luctantem, ergo, inquit, *omnes peccamini Deum, ne illud in hoc temporis articulo fiat; si enim nunc in lucem edatur, infelici fidere nascetur, & vobis totique regno doloris filius evadet.* Vix effato medico, nascitur infans & flere auditur. Quidam volunt etiam in utero materno semel lacrymassè. Sed utut res sit, parum prosperum & optatum imperii ejus fatum regno fuit, quum ei admoveretur. De natalibus ejus tamen multum sibi gratulabatur regnum, quod certo successore, & si bene educeretur, meliori spe imperii, pravæ aliorum molitiones adversus regem supprimerentur & quiescerent. Ex Daniâ

Danici foedus mutui auxilii adversus communes hostes pacis & commerciorum initum venerant. Rex Gustavus & ordines regni illud ultrò approbarunt, & mutuae amicitiae, fidae vicinitatis conservande & status publici amplificandi causa feliciter pepigerunt. Quod quum anno MDXXXVII. inter Gustavum regē Suecię & Christianum regem Danię, nonnullis mutatis renovatum sit, eo referri satius erit. Actum est & confirmatum eodem tempore de jure & restitutione prædiorum, quę nobiles Sueci in Dania aut Norvegia adhuc possiderent, sed à rege Iohanne ad nobiles Danos alienata & translata essent, à duodecim arbitris cognoscenda & absque mora determinanda; interim fructus illorum in sequestro essent. Agitatum insuper & decretum de bonis naufragis in alterutro horum regnorum, & navibus recipiendis pro æqua extractionis & servationis mercede. Quum rex satis edoctus esset de Lubecensium literis ad Comitem ab Hoia Iohannem datis & quomodo suis eum adversus Gustavum regem machinationibus involvere cogitarent, rex ab eis serio comitem avocare conatus, sub fide publica & amicitiae redintegrandæ spe huc reverti monet. Ille verò surdus horum monitorum, cum uxore & liberis absque regis venia excedens VViburgo Revaliam, ubi reliquit suos, inde Lubecam abit, prætexto quasi anno millesimo quingentesimo vigesimo nono fidem suam tunc ad Lubecenses legatus interposuisset: nisi ad dictos dies æs alienum penderetur, cum triginta equitibus se illis militaturum, donec omne debitum esset exsolutum. Sed hic merus erat fucus: quum hoc tempore jam satisfactum esset Lubecensibus. Aut si nondum plenè satisfactum fuisset, tamen devinctiori nexu juratæ prius fidei comes obligatus erat regi Gustavo & regno Suecię, quam Lubecensibus; nec implere posterius promissum, si tale fuisset, inconsulto & invito rege poterat. Itaque cum meliora sibi de eo non polliceretur rex, arcem VViburgum ab Erico Flemmingio & Nicolao Grubbio hujusmodi copiis obsideri & expugnari jubet. Cujus tamen Iohannes Gerstenbergius ultrò deditioem mox facit. Quum senatus regni Danię Gustavo regi operam suam obtulisset ad amicam compositionem inter ipsum & Lubecenses, si vellet; hanc conditionem rex accepit, missis in Daniam legatis suis Gustavo Olai in Torpa & Iohanne Olai in Hakestadio, pleno

mandato

mandato instructis, modò in Dania, vel alio loco quam Lubecæ tractatio susciperetur; nec ipsi fraudi esset pax domus Burgundicæ cum regno Daniæ & Norvigiæ, ducatu Holsatiæ & Lubecensibus facta, qua ipse exclusus erat. Quum Lubecenses vocati in Daniam non adessent, sed protracto tempore arma pararent contra Danos, legati re infecta domum redierunt. At Lubecenses lecto sibi duce Christophoro comite Oldenburgico cum quatuor mille peditum & sexcentis equitum armis invadunt Holsatiam, nullo indicto bello: quum Comes paulò ante scriptum publicasset de hac expeditione suscepta ad liberandum sobrinum suum regem Christiernum custodiâ, & regno restituendum. Lubecenses etiam in animo habebant adoriri mari regnum Sueciæ; & quidem absque omni belli indictione. Literis tamen pub. ad omnes civitates Anseaticas editis, graviter exposulabant de rege Gustavo: quod per eum non liceret privilegiis & immunitatibus suis in hoc regno frui, ideoque vellent fœderis socios supersedere advectione rerum necessariorum in Sueciam. His cognitis rex, ne præverteretur, arma adversus eos terra marique adornabat. Convenit etiam inter regem, senatum regni & nobiles de classe aliquot navium & celocibus in belli usum sua impensa parandis. Prompti enim erant patriam adversus vim hostilem suis etiam opibus tutari, aliosque exemplo suo incitare. Senatus & ordo equestris in Vplandia navem centum quinquaginta amphorarum bene instructam expedit. Idem in Finlandia & VVestrogothia factitatum. Subita irruptione in Holsatiam occuparunt hostes Eutinum episcopi arcem, Tritoviam ad Billenam fluvium & Plönam oppidum. Inde Segeburgum præcipuum Holsatiæ munimentum diripiunt, & ad Dravi ostium excurrentes in Daniam traiciunt, invadunt Mõöniam, exurunt & spoliant prædia nobilium, & occupant Sialandiam, Fioniam, Lalandiam, Falstria & alia loca: quo tempore Bernhardus Mylius in partibus Lubencesium erat. Cives Malmogienses mira insolentia, instinctu Georgii Mynteri consulis, capto Magno Gyllenstiernio arcis præfecto, solo æquant arcem. Trudonem Gregorii & Claudium Podebuscium regni Danici senatores Hafnia Malmogiam venientes & harum rerum ignaros in novem hebdomadarum captivitatem abstrahunt.

Chri-

Christophorus comes cum classe Lubecensium petit Roschildiam : ubi Georgius Cocus ex urbe Malmogia cum centum equitibus comitis partibus accedit. Ibidem cives, ne diriperet urbem, sacramentum dicunt Comiti; qui Gustavum Trollium donat episcopatu Roschildensi. Quum verò Lubecensium naves in anchoris starent ad Helsingoram, prohibendi transitus ex Scania in Sialandiam causa, & postea ad Hafniam excenderent in solum, Christianus dux Holsatiæ & senatus Daniæ sedulo auxilia petierunt à Gustavo rege adversus comitem Oldenburgersem, Lubecenses eorumque socios. Rex, ut fidus amicus Christiano affini suo ex lege fœderis opitulatur, & absque mora quatuor alas equitum & quatuor signa peditum Nicolao Olai & Nicolao Boethio ducibus in Daniam auxilio mittit, una cum decem navium classe, præfecto ejus Arvido Trollio, qui non levem cladem inferunt Lubecensibus in sinu Revaliensi. Suis etiam literis rex Hollandos, Scanios, Sialandos, Blekingos & Hafnienses ad fidem erga Christianum constanter tuendam hortatur. Sed cum Hafniam, post octidui oppugnationem à Iohanne Vnio præfecto, Christophorus comes & Lubecenses in deditio- nem accepissent, irritò negotio, magnisque impensis frustra factis, Gustavi agmina domum remissa sunt. Mox Comes Sialandia tota absque difficili negotio potitus est, quum caput provinciæ cepisset. Hinc in Scaniam traducto exercitu, hanc quoque in fidem suam Christierni suoque nomine cogit. Quin se pro rege acceptare, compellit. Quod Gustavus indignè ferens, equestrem ordinem in Iutia & Fyonia literis admonet fidei Christiano duci Holsatiæ de facta electione debitæ, nec minus admiratur subitam nec summa necessitate extortam deditio- nem arcium & urbium in Sialandia & Scania. Christianum verò confirmat de auxilio prima tutaque occasione tam in numis quam copiis sub cautione, & ne se inficio ac præterito pacem cum hoste faciat, præstando. Quod etiam, quum hortatu Gustavi Iutia & Fyonia jurata fide regem Christianum designassent, Gustavus ipsa re præstitit, Tretovio pecuniæ acceptandæ causa huc misso, & verè certum amicum in rebus Christiani incertis & ancipitibus se præbuit. Copias etiam bis mille equitum & sexcentorum peditum ducibus & præfectis Iohanne Turonis, Laurentio Sig-

gonis, Holgero Caroli, Carolo Erici, Petro Duro, Birgero Nicolai & Turone Trollio ipsi suppetias misit. Dum Comes Oldenburgicus amori & voluptati se tradit, rerum belli securus; quod commutationis fortunæ prævium argumentum erat; Sueci totam Hallandiam & Scaniam strenuâ manu in gratiam Christiani occupabant, exceptis Malmogiâ & Lands-crona, quas hostis adhuc tenebat. Interim rex Gustavus firmatum ivit copias in Scania. Quum autem ejus amici Bernhardus, dux Megapolitanus & Albertus dux Prussiæ sæpe suis literis & legatis sollicitassent regem ad auxilia maritima & naves Christiano mittendas; eique spem fecissent de nautis, sociis navalibus, militibus & viris belli maritimi peritis ejus classi subministrandis, rex expedivit hac spe, licet irrita, classem. Sed vix altum ingressa ingenti tempestate percellitur, & passim spargitur. Ivarus Flemingius suis relictis enavigat in Pomeraniam cum tabellis & mandatis regis ad ducem Megapolitanum, sed Ericum navarchum ad littus Prussicum adversa tempestate delatum petere liberum comeatum à Dantiscanis & ibi exponere merces, reficere naves, sibi que occurrere jubet. Impetratis liberi itineris literis per Petrum Petri, sub conditione de nullo intra Gedanensium oras maritimas infestando: quod nescius, an neglectui habens Ericus, in sinu Dantiscano quatuor naves interceptit, & deinceps alias atque alias, quotquot potiri datum est. Ea re graviter commoti Gedanenses, armis ultionem quærunt. Suecos in mari captos & abreptos in urbem male tractant, naves eorum & bona apud se sistunt & detinent. Tandem res ex intercessione Alberti Prussiæ ducis, rogati à Gustavo hic se interponere, ad compositionem vel compromissum, uti vocant, deducitur, sed non sine probro & incommodo regis; donec tandem per Christianum regem Daniæ amicè transigeretur. Inter Christianum & Lubecenses, contemplatione Holsatiæ non Daniæ, pace, conciliatoribus Henrico duce Megapolitano & legatis Hassicis, Luneburgensibus & Hamburgensibus, initâ, reliquum exercitum in Daniam Christianus traducebat cum copiis quas à Gustavo acceperat, & plures opperiebatur. Lubecenses etiam suas in Daniam vires expromunt, inde perrecturi in Sueciam & deturbaturi regno Gustavum, & Albertum **ducem Megapolitanum in ejus locum reposituri, uti ferociter**

&

& vanè iecerant. Sed Sueci eis in itinere atque Scania occurrentes, strage data, prætumidum eorum ineptum turbarunt.

1535. Iohannes comes de Hoia literis dehortabatur Trudonem Vlstandium à dedenda arce & urbe Vardberga Suecis. Se mox illis præsidio venturum & satis parem fore Suecis, ante virium experimentum temerè jactabat. Sed Trudo & ejus collega Claudius Bildius has literas, quod senatus regni Daniæ sigillo non essent obsignatæ, non tanti fecerunt, easque Iohanni Turonis exercitus Suetici imperatori ostendentes, se Comitem, ut hostem excepturos eidem confirmarunt. Itaque comes duodecim signis peditum obsedit Halmstadium, cui cum bis deditionem imperasset, hoc à Iacobo Baggio obsessorum præfecto responsum accepit: *quia à vero domino & rege suo Gustavo tam perfidè absque omni justa causa defecisset ad regni Sueciæ capitales hostes Lubecenses & eorum fœderatos; se regis sui nomine non obligatum ipsi esse ad aliud, quam armis infestis excipiendum.* Cum tertia vice comes tubicinem suum cum literis ad eum mississet, literas acceptare noluit, sed iussit eum faceßere nec reverti. Hoc indignatus comes, oppugnare cæpit urbem. At Sueci hostes tentantes murum primò veteribus quibusdam tormentis explosis salutarunt: quæ studio pulvere pyrio nimis onerant, ut rupta dissilirent & hostem propius allicerent: quod ita quoque accidit. Hostis enim maioribus copiis eruptionem fecit. Hic Sueci non amplius pro ludere, sed omnibus tormentis majoribus & minoribus exoneratis hostilia agmina ita diverberare, ut maiore parte fusa, hostis cum ignominia desistere obsidione cogeretur. In eadem oppugnatione Baggius glande plumbea in femore percussus, sed non lethifero ictu, animoque invictus, militem ad strenuè hostem summovendum, si secundum oppugnaret muros, hortabatur. Quum verò Sueci, qui obsidebant Vardbergam, comperissent Baggium esse vulneratum, properarunt Halmstadium ad succurrendum obsessis. Hostes inde Vardbergam contendebant: quos è vestigio insequuti nostrates, quanta potuerunt illos clade affecere, & Engelholmia receptum petivere. quò equestris ordo Scaniae Iosephum Falsterum & Christophorum Ottonis misit, qui icerent fœdus æquum cum Suecis adversus hostes, nomine Christiani. Eodem fine renunciato juramento Christophoro comiti, sacramento

mento dicunt Suecis, qui pertendentes expugnant Helsingoburgum, diripiunt & incendunt, captis consule Lubecensi Marco Meiero, Michaelē Bleckio, Christophoro Hæckio & aliis. Nec suis partibus defuit Tycho Crabbius arcis præfectus, strenuè evibrans in hostem tormenta, primoque ictu sternens quatuordecim milites. Vnde reliqui terrore conciti, fusi vel capti sunt. Mille se ultrò fidei Sueconum tradiderunt. Qui unius mensis stipendium facere pro redemptionis pretio jussi, per reliquum tempus mensura æra meruere. De Marco Meiero non satis conveniebat inter Suecos & Danos. Illi suum volebant esse captivum ob titulum victoriæ ab hoste reportatæ, ideoque destinarent eum in Sueciam mittere. Sed hi nolabant ex Dania dimittere, suum contendentes esse captivum, quum comprehensus Danis non Suecis manum & fidem dedisset. Tandem stetit sententia, mittere VVardbergam in custodiam ad Trudonem VVistandium, donec reges, quid de hoc fieri vellent ipsi decernerent. Inde Sueci cursum victoriæ persequentes, Lundam, Malmogiam, Coronam, Landscronam vulgò vocant, obsident. Quum Scaniæ ordo equestris resignasset juramentum Christophoro comiti, ut ante dictum, ille expiaturus hanc injuriam, proceres & nobiles in Scania & Fyonia comprehendi facit, quotquot poterat, & eorum arces ac prædia diripi. Lubecensibus autem pro ope & opera sibi præstita, fiduciario jure concessit Gothlandiam, Helsingoburgum, Anconam, Falstria, Mõniam, Bergas Norvegiæ, & vectigal Öresundense. Quum hostes terra marique suas vires auxissent in Sialandia, & rex Christianus absque militari classe satis instructa copias suas trajicere non posset, ipse cum senatu Cimbrico misit ad regem Gustavum legatos suos, Ovenum Langium & Ivarum Iulium, qui Lubecensium machinationibus detectis regem sibi cavere monent, opemque in classe & pecunia suppeditandis, & ut hæcenus, sinceram fidem continuare obtestantur. Rex Gustavus, fidei, si quis alius, observans, non ex ingenio verba dantium, & majora quam pro re, sui solum commodi causa, promittentium, sed quod pollicitus erat, præstat; & nunc illi octingentas selibras argenti, mox trecentas, postea etiam copias & classem submittit. Alius ex Dania legatus accessit Claudius Biidius

regis Daniæ Mareschallus, qui nomine senatus fermè in eandem mentem cum Gustavo egit, rogavitque pro solita fide conferre operam: ut Christianus ab illis legitimè electus & rex adpellatus, regno Daniæ tandem potiretur. Marcus Meierus, de quo jam antea, VVardbergæ captivus, à Trudonè VVlffstadio non malè habitus, hoc gratiæ rependit hospiti, ut corruptis pecunia & spe majori aliquot ejus ministris & militibus urbis, arcem VVardbergensem Trudoni præriperet; & quidem hac arte. Milites conjurati sibi conficiunt scalas plagarias, quibus noctu clam subibant arcis murum, supra quem Meieri cubiculum erat. Ille verò funiculo per fenestram demisso scalas attrahebat; & cruribus earum supernè firmiter affixis, milites octoginta commodè ascenderunt, quos in conclavi suo condidit, donec Trudo mane descenderet arce in urbem, ad inspiciendam & considerandam navem istic fabricari cœptam. Sic absente Trudone Marcus cum suis manipulis in arcem descendit, obvios cædit, portas arcis occludit. Trudo reversus, & quid rei sit intelligens, effringere portas aggreditur. Sed à ministris in turri stantibus admonitus excursionis hostium ex urbe jam arci appropinquantium; ne in eorum manus incideret, arrepto equo fugam cepit. Tali fraude Marcus capit arcem, & in ea conjugem Trudonis & sex liberos. Facultates ejusdem diripit, & Axelii Gõïæ aliorumque nobilium nummos metu belli istic depositos, sex millia aureorum. Vxorem tamen & liberos Trudonis, ad Christophorum comitem scribens, hac conditione solvendos captivitate recipit, si VVolffgango Gylero, qui à Gustavo rege ad ipsum transfugerat, uxorem & liberos, exorata à rege venia, restituere Holmiâ incolumes posset; quod impetravit. De ista arcis VVardbergensis occupatione senatus regni in Scania Gustavum statim certiolem facit, & hujus rei utile consilium ab eo petit. Rex illis rescribit, *sibi ingratum esse in faustum rei nec opinatæ nuntium, monetque in posterum ope divinâ magis, quam sua sapientia & virium fiducia nixos curatius agere, fidos sibi deligere milites, nec promiscuè quibuscunque, sed fidis fidere; & tutiora potius quam speciosa sectari. Si Meierus ex suo consilio ad se missus fuisset, fortè infectum fore quod nunc factum esset. Aliàs quantum in se esset, pro virili illis subventurum. Iam procinctam in portu stare classem, modò vires*

suas

suas conjungant ex fide promissi dux Prusis alique; & ex Cimbria accipiat socios navales naviculariam facere suetos, atque aliquot peritos militiae maritimae, quibus praefectis classis uti possit. Hic enim hujusmodi virorum, quot opus sit tantae expeditioni, copiam omnem haud haberi posse. Cives vero VVardbergenses initio stabant à Meiero, & pari ferocia expoliabant praedia nobilium, donec Sueci milites obsessa VVardberga, eos praemonerent mali, nisi sponte deditionem urbis facerent. Ita fide Meiero renunciata, eoque hoste declarato, urbem in Suecorum fidem tradunt. In hac obsidione quatuor signa militum à Christiano missa sunt ad firmanda castra Gustavi, & sacramento sibi obliganda, ut ante convenerat. Sed composito & fraude aliorum denegarunt fidem Gustavo, quam Christiano jurarant; licet Gustavi stipendio jam ad quinque menses alerentur. Postea rex abnuvit ulterius pendere stipendium sibi nullo fidei pignore auctoritatis. Sed & nummi ejus unciales ex bonae notae argento, ad solutionem stipendii militum emissi, pro tribus solum marcis Danicis acceptati sunt. Deinceps aequum foedus cum rege Gustavo à Christiano confirmatum est: & ne alterutro sociorum inconsulto pax cum quoquam hostium iniretur. Gustavus classem undecim navium praeter frumentarias & liburnicas praefecto Magno Suenonis in VVesterby, contra hostes mare tunc ingenti classe pervagantes auxilio mittit affini suo Christiano. Haec Danicae & Borussiae classi conjuncta se mutua fide obligat ad communem sortem subeundam, praedamque ex aequo à quatuor cujuslibet classis viris partiendam, aliaque ex formulis & praescripto legum nauticarum peragenda. Solvenres ora, primo petunt Öresundam. Inde cognito classem hostilem ad Bornholmiam stare, eodem contendunt. Propius in conspectum hostium delati, illis venti commodum interciperi conabantur; etsi frustra laborarent, ingenti orta procella. Mox navis praetoria Sueonum aggreditur classem hostium, decertandi consilio. Sed haec cursum avertit Hafniam. Nilominus Suetica praetoria navis expedite & citatis velis navigans, hostilem adsequitur; quae, ut vulpes canibus cessim se subducens, occasionem fortunae captabat. Nostra omnia tormenta in hostilem exonerans, dum navali praelio decernere conatur, illa exploso tormento dejicit nostris siparum.

Quod ubi adducere illi tentāt, hostis interea plenis velis abit. Nostri tamen illicò confectantur, & tormentis ita perforant navem prætoriā hostium, ut fermè depressa subsideret. Exinde cum reliqua classe congregiuntur & fortiter dimicant. quod si Danicę & Borussicę naves paria fecissent, nec eos nox oppressisset, ea die superiores evasissēt. Postero die viginti fermè navium hostilium partim onerariarū, partim militarium majorū & minorum prælio subactarum aut deditioe captarum nostri ad VVisinariam, Drave ostium atq; Suineburgum potiuntur. Christianus verò pluribus in Sialandia arcibus & munimentis occupatis, in Fyoniam progressus, terrestri prælio ad Asniicum facto, sex millia hostiū fudit, in qua, præter alios alicujus nominis viros, Comes Tekelaburgēsis in acie cęsus, Iohannes comes de Hoia captus, & mox, dū descendit equo, ab Holsato nobili Detlevo Reventlovio ex inveterato odio interfectus est. Gustavus Trollius graviter vulneratus, brevi postea Gortorii decessit. Hęc nobilis victoria Fyonenses & Scanios fidē subjectionis Christiano jurare persuasit: qui paulo post etiam Hafniam classe Suecorū adjutus obsedit. In Sueciam ipse Christianus profectus, & magnificè exceptus *amplissimas gratias corā egit Gustavo, pro verè fraterno auxilia in rebus arctis sibi præstito; in eodem affectu perseverare rogat, & adhuc aliquo subsidio pecuniario ad expensas belli sublevare. Se satis ipsi daturum pro omni credita pecunia, & debita fide, studio & amore tantam Gustavi beneficentiam quavis occasione prosequuturum.* Præter hæc aperit Gustavo arcanum consilium Caroli V. de Friderico electore & comite palatino, qui Christierni tyranni filiā Dorotheam Caroli ex sorore neptem in matrimonio habebat, ad tria hæc regna, quantum per ipsum stet, evehendo. Quod, consilium sequenti anno se prodidit. Cum Gustavo renovat fœdus ante pactum. Qui ipsi suppeditat quatuor millia selibrarū argenti & tredecim millia nummorum uncialium, pro quibus Christianus ei oppignerat Bahusiam, Akerhusiam & VVikiam in Norvegia. Octiduo post abitum Christiani Holmiā honorificè dimissi, regina Catharina prima Gustavi uxor morbo lethifero correpta decessit. Dum Lubecensis classis in statione ad Hafniam, defendendi urbem & prohibendi Suetici auxilii causa, sedet, Sueci & Dani circumfusa illis â tergo sua classe ita clausum mare tenent, ut nulla hosti spes inferendi comœtus esset.

Quin eadem occasione quinq; præstantes naves militares intercipiunt, quas Henricus rex Angliæ Lubecensibus subsidio miserat ex lege fœderis, & spe regni Danię, ut nonnulli volunt, ipsi facta: quali in ipsorū potestate jam esset. Coronam Sueci, dum vim in naves ipsorum ad urbē stantes & nautas exercitiā ulciscuntur, ad deditionē compellunt, tutam ibi stationē nacti. Quum nostri constituissent octo majores naves in altū ad urbē Hafniā demergere, ut ostium portus & exitū hosti obstruerent, Hafnienses contra emisere quasdā naves hoc prohibitoras. At Sueci noctu plures conficiunt crates terra aggesta cōpletas, quibus pro munimento ad orā littoris usi, & tribus colubrinis in eo locatis prætoriam navē impetunt ac deprimunt. In quam cum scaphis & lintribus impetu factō, cædunt capiuntque obvios, ac tormentis ac reliquo instrumento bellico exuunt navē. Hoc ubi Lubecę percrebuit. cives expediunt octodecim armatas naves præfecto classis Georgio VVollenvvebero; quibus Suecos facile debellari, & portu aperto urbem copiis & comœatu juvari posse credebant, si præfectus à tergo, Lubecenses qui Hafniā obsederant, à frōte Suecos invaderēt, & sic utrinq; circumfisterent non evasuros. Sed ubi Sueci hoc consilium acceperē, classē suā in duas partes dividunt, unā ad Hafnien-sia caltra præsidio relicta, alterā adversus VVollenvveberum expeditā. Sic in alto concurrētes præliantur à meridie ad solis occasum, eo successu, ut Suetica classis hostilem in fugam ageret. Inde Sueci receptum & hyberna in portum Coronarium petunt. Vbi ab comœatu laborabāt, eum frustra à Danis desiderāt; quamvis illi profugos spe hujus aliaq; mercede allec-tarent. Tandē tamē necessariis à Gustavo milites sublevabantur. Coroneburgum ope tormentorum ex nave Sueonū prætoriam Danis usu datoīū à Christiano expugnatur ut & VVardberga; 1536. quæ cibi penuria fermē ad ultimū redacta, & ab Alberto Pelt-schero arctā obsidione pressa, deditionem facere coacta est. Marcus Meierus, qui arcē illam dolo recuperatā, ut ante dictū, hæctenus tenebat, captus, & in quatuor partes dissectus, totidē rotis ad Helsingōram impositus est. Eodē supplicio afficitur ejus socius Georgius VVollenvveberus. Cum enim vi pœna-lis mandati, uti vocant, camerę Imperialis, emotus esset officio consulis, & specie honestioris ex urbe discessus, præfecturam Bergerdorpensem ad Bilenum fluvium recepisset, indeque iter faceret Bremam, ab episcopo Verdensi captus, & ad ejus fratres

Henricum ducem Brunsvicensem in arcem Lycaoniam (vulgò VVolfserbytum) transmissus est. Vbi post diuturnum carcerem, ipsis quoque Lubecensibus ei crimen intendentibus, quod bello non necessario contra Christianum Holsatiæ ducem ex mera libidine moto, abdicatoque senatu, & se novisque suffectis, aliisque seditiosè admissis non parum vexasset rempublicam, tandem dictam pœnam dependebat. Ita homines inflati, turbidi & inquieti, dum tranquilla miscendo quærunt emergere, & ingenio non nisi suo utentes, multa non necessaria injustaque agunt, etiam patiuntur, quæ jure meriti erant. In comitiis Arbogensibus decretum est *de militia equestri, classe & copiis maritimis suppleendis ab ordine equestri & præcipuis provinciis; de ope Christiano regi Danie ulterius adversus communes hostes, & novum inimicum Fridericum electorem Heidelbergensem, Norvegiæ regnum auxilio Caroli V. & præsulum in Norvegia affectantem, ferenda: quum vicinum incendium, nisi in tempore occupetur ac supprimatur, facile proximas partes corripere queat.* Hæredes Iohannis comitis de Hoia literis ad regem Gustavum significarunt se jure ipsum convenire velle de interfecto comite, & ut arces quas hic possederat, ejus hæredibus restituerentur. Sed rex respondit, *se nullam ejus morti vel defectioni causam præbuisse. Quidquid incommodi & perniciæ hoc ipso cepisset, id acceptum referret & Lubecensibus, qui eum in suas partes traxissent; & sibi ipsi, qui incerta hostium promissa certæ regis amicitia, affinitati, fidei, beneficiis antehabuisse.* Arces verò ipsi non donatas, ut jure domini ad hæredes suos eas transmitteret, sed ut fiduciarias & ad tempus vidæ cum fructibus earum teneret: uti literæ concessionis evidenter docerent. Se tamen non recusare, quin relictam comitis viduam & liberos, si in regnum & fidem suam redire velint, omni favore amplectatur. Dirissima conjuratio, jam ante biennium cum Regis Gustavi secretario Germanico, VVolffgango Gylero contra Gustavum agitata, hoc anno detecta est. Hæc aliquot Germanos Holmiæ, quam non germanos cives, quin diabolum & malitiam ipsam, contra magistratum à Deo institutum & tam bonum regem, auctores habebat. Conjurarant regem vel pulvere tormentario, regio sedili in æde sacra suffosso, vel sica aut veneno de medio tollere. Quo perpetrato arcem, proceres, magistratum urbis & cives Sueticos excindere, eaque vastitate omnibus

illata,

illata, vacuum imperium & urbem tradere Anseaticis civitatibus. Quidam nauta nomine Iohannes VVindranckius ad immittendum pulveri nitrato, quo rex delendus esset, incensum funiculum conductus erat. Ille à sociis largè invitatus & vino plenus, hoc per ebrietatem aperit vicinæ suæ, hæc marito, maritus arcis præfecto Girmundo Suenonis, hic regi. Sic re enunciata, examinata, convicta & confessa, rei omnes capitis & rotæ supplicio affecti sunt, bonis eorum publicatis. Ad intercessionem tamen reginæ Margaretæ relictis pleraque hæreditas à rege restituta est. Equidem iusta Dei, cui regum à se proximorum salus cordi est, ultione, dum vitam infando parricidio regi suo & patri patriæ ereptum eunt, pro qua tuenda suam honestè vitam profunderè obstricti erant, eandem infami sed condigno supplicio ipsi perdidierunt. Hujus proditionis & ultra metuendi periculi causa, præsertim quod rex Christianus Hamburgi inscio Gustavo & contra datam fidem, cum Lubecensibus & Vandalicis civitatibus pacem fecisset, classem suam & copias ex Dania rex domum revocavit. Sed Christianus missis legatis Holgero Vllstandio & Axelio Vgrupio excusat se Gustavo, quod principibus & amicis intercessoribus, ipsaque necessitatis vi victus pacem cum Lubecensibus & eorum confœderatis iniverit: ut Burgundicæ domus consiliis & machinationibus de Friderico Comite Palatino in Daniæ regnum introducendo commodius obviam iret. Hanc pacis compositionem sibi non parum gravem fuisse, dum Lubecensibus & sociis civitatibus sua in regno Daniæ privilegia & immunitates confirmare, insulæ Bornholmie usum fructum ad annos adhuc quinquaginta pro ope eorum & impensis belli adversus Christiernum gesti concedere; atque si Albertum Ducem Megapolitanum & Christophorum Comitem Oldenburgensem è Daniæ regno intra sex hebdomadas abducere possent, quindecim mille aureos promittere necesse habuisse; præter alios prioris compositionis Lubecensis irritæ factæ, & belli jam in tertium annum tracti ingentes sumtus. Regem Gustavum, Albertum Ducem Borussiae, Comitem de Hoia, Bernhardum Mylium & alios Christiani amicos hac pace quoque contineri; ita tamen ut Gustavus Lubecensibus privilegia in Sueciæ regno salva relinqueret; & de controversiis cum illis ac hæredibus comitis de Hoia & Bernhardo Mylio coram rege Christiano in Dania intra semestre jure experiretur. Quod ut

facilius posset, se præstantem ei jurisconsultum & pragmaticum daturum, qui causam ejus expedi.è ageret. Si verò amicæ compositioni vel late à Christiano sententiæ Gustavus acquiescere nollet, Dano ad opem illi contra adversarios ferendam obligatum non iri. Contra Gustavus, se inscio nec opinatò adversus tot tabellis & signis expressam & firmatam fidem, nec consiliis actisque ullis intra quatuor menses secum communicatis, initam cum Lubecensibus à Christiani pacem sibi admodum adversam significabat. Inprimis quod Christianus recepisset, se nulla ope Suecis adversus inimicos suos subveniturum, si jure vel amicè inter ipsos & Lubecenses convenire non posset. Quid si iniquas adversarii ferrent conditiones, num illis vellet, videntem & prudentem, quasi captum oculis aut mente, subscribere? Equidem se auxilio Christiani destitutum & solum, fidum tamen hæctenus ipsi amicum & affinem novi belli periculis expositum iri. In quo non tantum magna ipsi fieret injuria, sed etiam directè contra fœderis inter ipsum & Christianum leges pugnaret. Se verò causæ suæ fiducia in controversiis cum Lubecensibus, Comite de Hoia & Bernbardo Mylio incorruptum subire judicium esse paratum, atque si fidum advocatum ex promisso Christiani habere posset. Interim se dilationem in annum & semestre causæ melius instruendæ petere. Si cum Lubecensibus inire pactionem pacis voluisset, uti nunc fecisset Christianus, se confestim initio hujus belli hoc potuisse, præsertim ipsis Lubecensibus ad istud se offerentibus & quibusdam regis amicis se interponentibus. Quippe Lubecenses per legatos suos sollicitasse secum fœdus adversus Hollandos, ducatum Holsatiæ & regnum Daniæ, spe compensationis Hallandiæ & Scaniæ, potestati regni Sueonum subjiciendæ. Se vero noluisse de erere Christiani partes ut ille nunc se deseruisset, sed ex fide tueri fœdus tam sanctè pactum. Legati Danici quocunque possunt honore verborum regis causam excusantes, & Gustavi animum placantes, non hanc esse mentem dictæ compositionis, ajunt, ut Christianus Gustavum deserat, sed in fœdere persistat. Si legatos suos Hafniensi conveniri sistere velit, omnia sibi integra fore in manibus, & exitum causæ, qualem ipse exoptet. In hoc responso Gustavus acquievit. Quin excusanti Christiano cessionem Akerhusiæ, Bahusiæ & VVikiæ arcium hæctenus ob seditionem præsulum in Norvegia dilatam, & petenti classem Gustavi in Daniam adversus vim domus Burgundicæ remitti, tam æquus & moderati animi erat Gusta-

vus, ut resignata Akerhusia, contentus pignore arcis Bahusienfis & VVikiensis, quatuordecim ipsi naves armatas mitteret. Quæ ubi Calmarix portum ingressæ essent, fama de traditâ Christiano ob commeatus inopiam Hafniâ allata est. Lubecensibus in Sueciam ad intercessionem Christiani sub certa lege libera navigatio, dimissis Teutonibus hic detentis, iterum concessa est. Rex Gustavus à Christiano desiderans cohortem militum post recuperatam Hafniam ex-authoratorum sibi stipendia ex mutui fœderis pacto facere, misit eâ causâ in Daniam Georgium Linthenerum. Sed rumor etiam inter conspicuæ dignitatis viros & quosdam ex senatu divulgabatur in Dania, quasi rex Gustavus illis militibus ad Scaniam invadendam uti vellet: veluti potentix æmuli ad quasunque audiciones, nonnunquam etiam fictas pro veris acceptas, & ad suspiciones proni sunt. Quod tamen Gustavo nunquam in mentem venerat, tantum aberat, ut faceret. Quidam tamen tribuni militum Danicorum, præsertim Conradus Penningius contra fas gentium sævius tractari & compedibus vinciri dictum Linthenerum jubet. Nonnulli etiam ex senatu & ordine equestri dein ad custodiâ solutum scripsere, ne plures ducentis quinquaginta educeret milites, nisi hostile quid ab illis exspectare vellet, & cum illis è regno faceretur. Quod ægerrimè ferens Gustavus graviter exposulavit, *tam malam gratiam sibi referri pro benefactis*. Hæc foris. Sed domi Gustavus secundas nuptias celebravit cum illustri virgine Margareta, Erici Abrahami in Laholm Equitis aurati & VVestrogothix gubernatoris, regni senatoris filia. Post nuptias suos legatos ex conventu Hafniam ad Christianum, jam regem Daniæ misit, Laurentium Siggonis regni Mareschallum, Birgerum Nicolai in VVienäs, Gustavum Olai in Torpa & Christophorum in Schällerydh regni Cancellarium cum mandato de confirmando inter utrumque regem fœdere, de exposcenda satisfactione pro mutuo data à Gustavo ingenti vi pecuniæ Christiano, & lite de bonis inter trium regnorum nobiles controversis terminanda; quæ pleraq; feliciter peracta sunt. Instrumentum enim fœderis rex Christianus & senatus regni Daniæ sua subscriptione & sigillis solenniter firmarunt. In mutux fidei & gratitudinis

significationem Gustavo se Christianus obstrinxit, ad subsidium classis duodecim navium mille quingentis viris & aliis necessariis instructæ, & mille equitum, quingentorum peditum auxilium, re sic exigente, quinque mensium spatio conficiendum & præstandum. Cavit etiam Gustavo de proventibus VVardbergæ, Bahusæ vel VVikæ arcium percipiendis, donec debitam pecuniæ summam ipse vel hæredes ejus in solidum solvissent. Verum contra hunc contractum vel mutuum pignoris usum excepit Gustavus, & admittere velut iniquum noluit: quum credita Christiano pecunia viginti quinque millium & centum aureorum Rhenanorum summam exleret; fructus autem oppigneratarum arcium vix quadringentos octoginta quinque aureos quotannis æquarent. Néc in contractu expressum erat, an iidem in vicem usurarum, an verò sortem imputandi aut deducendi essent. Si verò ex credita XXVMC. aureorum summa annuæ usuræ pendendæ sint, eas non fore minores MCCLV. aureis, quinque pro centum æquis usuris computatis. Quum ergo Gustavo Christianus duas Norvegiæ arces Bahusiam & VVikiam pignoris vel hypothecæ loco tradere vellet, & solutionem æris alieni differret: cupiebat Gustavus dictas usuras mille ducentorum quinquaginta quinque aureorum quotannis sibi Holmiæ ad diem S. Iohannis pendere, donec caput ipsum aut summa sibi solveretur. De lite possessionum ordinis equestris in tribus regnis adhuc indefinita convenit, eam Halmstadji S. Olai die per duodecim arbitros finiri. Num Linthenerus tam indignè in Dania conscio Christiano tractatus fuerit, scire Gustavus expetit. Sed quid ad istæc à Christiano responsum sit, in Annalibus siletur. A Gustavo rege legati in Russiam ad Magnum Ducem Iohannem Basilidem mittuntur Canutus Andræ de Norrenåas Eques auratus, & Bero Claudii de Köppas. Post solennem Magni Ducis salutationem, legati nostri rogantur, *num quid donorum adferrent, quibus Principem honoraturi essent?* Traditis donis, in aliud palatium introducuntur, ubi senatus illis datus est. Negotiorum summa hæc erat: *Regem Gustavum desiderare novam quinquaginta annorum pacis confirmationem, tabulis nuper ab oratoribus Gunmundo & Matthia Laurentii subscriptis, nunc rescindendis: quum mandati fines in*

eis *Gunnundus* excessisset. *Cognoscendam & tollendam vim depredationum, ac insolentiam Rusforum in finibus Finlandiæ. Commerciorum in Russia modum & loca Magnum Ducem Suecis mercatoribus certò definire velle. Suos autem prævæ monetæ in Sueciam invectione abstinere. Fundos in Narvia Sueonum proprios à Sueonibus ex more prisco coli. Re maturè utrinque consultata responsum & unanimiter decretum est, ut sædus antiquato priori, ad sexaginta annos renovaretur. In conventu Sabolinenfi de sæderis confirmatione & limium terra marique distinctione ageretur secundum regis Magni & Ducis Novogardiæ Georgii tabulas & ordinationem: ita ut limites ducantur à mari per Syfterbeckium, & inde per omnes finium terminos usque ad lacum Caianensem. Quæcunque injustæ actiones & lites inter utrumque jure absque dolo malo & sine armis terminentur: Suecorum lites à præfecto Notheburgensi & Kexholmensi, Rusforum à præfecto Viburgensi. Profugi ex Suecia in Novogardiam, aut ex Novogardia in Sueciam sive servus sive ancilla, debitor aut fidejussor cum omnibus abreptis bonis suis quisque territorio restituantur. Viæ, portus, itinera singulis utrinque legatis & mercatoribus tuta liberaque sũnt. Si bellum inter Ruthenos & Polonos vel magistros Livoniæ oriatur, Gustavus & regnum Sueciæ his contra Moschum nullam opem ferat. [Sed ne ex diverso Rutheni Sueciæ hostibus suppetias ferrent, incuria oratorum prætermissum erat.] Prævæ monetæ invectione in regnum Sueciæ etiam sub pœna vetita est, salvo interim sædere pacis. Laurentius Siggonis, Holgerus Caroli & Iohannes Turonis in Smalandiam cum exercitu missi sunt ad domandum isthic incolas rebelles & perversos, imprimis Morenses & Verendios, qui in bello Lubecensi adjutassent Scanios regis hostes commeatu, abnuissent tributa & decimas, vendicassent sibi domos in nobilium prædiis exstructas velut hæredes illorum, homicidia impunè aliave insolenter patrassent. Fagos & quercus exstructis earum loco villis pro lubitu & contra interdictionem cum magno coronæ & nobilium detrimento succidissent, quibus jus non esset. Recensebatur eadem tempestate omnis exercitus Lincopiæ, civibus urbis & Vadstenensibus temporaria immunitate à rege donatis. Decernebatur itidem, militiæ equestri operas, pro ratione reddituum ex prædiis in certos codicillos referendis, citra fraudem esse præstandas, Sorore Gustavi I. Margareta Iohannes Comitis de*

Hoia vidua Revaliæ defunctâ filius ejus Petrus Braheus domum ad bonorum suorum in Suecia possessionem revocatus est. Rex Gustavus Laurentium Siggonis regni Marschallum & præfectum arcis Örebroensis, Birgerum Nicolai præfectum arcis Lecköensis, Gustavum Olai de Torpa, & Christophorum Andræ de Hedåker missi Hafniam ad transactionem quandam inter comitis de Hoia hæredes, Bernhardum Mylium & Lubecenses instituendam, cui interpositurus erat suas partes Christianus rex Daniæ, ut ante convenerat. Ericus Comes de Hoia postulabat *fratris sui Iohannis liberos ad maternorum bonorum hereditatē admitti, & ad Viburgi & Novi castelli vel parium possessionem, ut parens eorum possederat.* Respondere legati, *Gustavū comiti Iohanni non dominii & hereditario sed fiduciario jure dictas arces concessisse, nec aliter vi legū Sueciæ potuisse.* Regem tamen erga eos boni ac fidi avunculi animo ac favore regio fore, si modo ipsi se dignos eo præstarent, nec patris vestigiis in turpi & ingrati animi defectione insisterent. *Unus etiam filiorum se ad maternam hereditatem admissurum, sed ea lege ut Christianus rex Daniæ & Ericus frater comitis caverent de fide ejus erga Gustavum.* Alteri filiorum in Comitatu paterno de victu prospiciendum esse; ita tamen ut sumtus alimentorum ex regia dispensatione & dignitate utriusque fratris, equaliter decernerentur. Bernhardus Mylius desiderabat immitti in possessionem uxoris suæ bonorum in Suecia, aut estimationem quindecim millium aureorum sibi præstari. Ad hæc responsum, *regem nihil ipsi præstare aut refundere velle, quum tam perfidè adversus ipsum & regnum egisset, cum tot impensarum & bonorum virorum jactura. Præterquam quod famosis suis libellis & mendaciis lacerasset regium nomen & famam.* Lubecenses adhuc urgebant reliqua æris alieni, & ne jure privilegiorum legitime sibi in Suecia quæsito obtentoque deturbarentur; neve Suecis permitterentur transitus ac navigatio per fretum Öresundense. De his quum diu utrinque sed incassum disceptatum esset, & Gustavus honestis atque æquis non indignis conditionibus pacem cum civitate Lubecâ pacisci vellet, tandem quinque annorum induciæ inter illos convenere. Dani quædam in medium protulere, quibus se gravari à Suecis querebantur: nimirum de novo & inusitato Nylosiæ vectigali, & de Bahusiæ recepto vectigali, de commerciis Vårdbergæ & Halmstadii in Suecia recusatis. Hæc

ad æquam decisionem, receptum usum & justam moderationem facile reducta sunt. Sed majoris difficultatis erat lis toties recocta inter nobiles Suecos & Danos de prædiis avitis Suecorum in Dania & Norvegia, & Danorum in Suecia. Hujus litis componendæ causa delecti utrinque arbitri Halmstadii convenerunt. Vbi Nicolaus Petri de Akeröo à Tychone Crabbio repetitum ibat avi materni Nicolai Claudii de Viik bona, quæ Tycho à rege Daniæ Iohanne emerat. Sed Tycho contra contendebat, *Suecos se olim obligasse regi Daniæ Iohanni in suis fidelitatis literis, ut si quis opponeret se regi aut filio ejus, fama & bonis exueretur. Quod cum Sueci fecissent, earum bona fisco coronæ Daniæ sub Iohanne jure addita suis se, à quo ille Nicolai Petri prædia istæc emisset.* Sueticis arbitris cupientibus, sibi copiam fieri istarum tabellarum, Dani binas exhibuerunt, unas anno millesimo quadringentesimo nonagesimo nono ea sententia, qua dixi, publicatas, de quibus egi superius in vita Iohannis II. alteras anno millesimo quingentesimo quinto Calmariæ editas, quarum argumentum etiam in vita Suantonis Sturii senjoris fusius enarravi. Continebant autem Sueticorum & Germanicorum aliquot legatorum regniq; Daniæ ac Norvegiæ senatorum sententiam de publicandis quorundã Sueciæ procerum Calmariam evocatorum, sed contumaciter, ut putabant, absentium bonis; inprimis de Stenonis Sturii senjoris & Suantonis Nicolai, Sueciæ quondam gubernatorum, Nicolai Claudii, Stenonis Christierni, Petri Turonis, Achatii Iohannis, Trottonis Magni equitis, & Antonii Erici prædiis: quæ ut vacuas possessiones nobiles Dani justo emtionis titulo sibi adquisivissent. Ad primas literas Suetici arbitri responderunt: *quum subditi regem Iohannem elegissent, hoc sibi jus servasse, exemplo etiam Danis usitato, ut si fidem juramenti rex subditis præstitam prior violasset, subditis quoq; impune à pactis recedere liceret. renunciationem ergo fidei Iohannis ex justis causis factam, Suecorum obligationem solvere.* Ad alteras responderunt: *In pluribus comitiis à tempore sententiæ Calmariæ latæ, præteritas offensiones perpetua oblivione deletas esse. Velut etiam in pactione Christierni II. & Christinæ Stenonis junioris viduæ & civitatis Holmensis, antequam Christierno arx & urbs traderentur, factum esset, cum promissa restitutione omnium bonorum in quocunque horum trium regno sitorum. Sed istam pactionem postea non à Svecionibus sed*

Chri-

Christierno ruptam esse: dum cum Suecis tam immaniter egerit, & non solum vitam & fortunas, sed etiam omnes literas & documenta illis ademerit. Vt ergo Sueci bonis suis hereditariis in Dania & Norvegia privarentur, contra omne fas & equum esse. Quum Dani reposuissent: literas pactiois Christierni nullius ponderis & efficaciae esse, quum tam injustae fuerint ejus actiones; subjecere Succis: si literae quibus Suecis fidem suam obstrinxisset, essent rescindendae; pari ratione diplomata ejus, Danis nomine bonorum entorum & oppigneratorum data, nullas vires habitura esse. Quum Nicolaus Petri Magnum Gyllenstiernium convenisset de bonis maternis in Dania & Norvegia sitis, arbitri Danici responderunt: Eadem bona dictae sententiae fuisse subiecta. Sed Sueci reponebant: Si maritus damnatus fuisset bonorum suorum, quod tamen haud factum esset; non uxorem eidem culpae succubuisse. Dani: si non aliter, tamen jure belli suis se deperdita. Sueci: eandem rationem fore bonorum nobilitatis Danicae in Suecia. Porro sciscitati Sueci; cur Nicolai Haquini & Nicolai Brabei uxorum bona in fiscum regni Daniae non addicerent, quum in majori culpa fuissent? Ad hoc regerebant Dani: Eorum uxores regni Danici incolas esse. Sueci percontabantur: Nam aliam legem pro alienigenis, aliam pro indigenis haberent? Ad quae Dani siluere. Tandem Sueci arbitri, sententiam illam, cui tam pressè insisterent, iniquam & naturae legi contrariam esse, dixerunt, ut tam innocentes viduae & pupilli quam viri in impari culpa parem subirent poenam. Quod ulterius Danorum conscientiae permitebant, & simul eis in mentem revocabant Gustavi & nobilitatis Sueticae beneficiorum praeterito bello in illos collatorum memoriam. Scribit eadem de re rex Gustavus suas ad Tychonem Crabium literas; quibus ei exprobrat acres illas contentiones de obligatione Suecorum erga Iohannem regem Daniae, quibus quaerat contaminare nobilitatis Sueticae nomen & famam; quod tamen ei non succesurum sperat. Hujusmodi obligationem regnis inusitatam vi, necessitate & dissidentia erga Suecos per regem Iohannem post obtentum pactis regnum & firmatum, à subditis extortam fuisse. Notas etiam esse insidias Iohannis adversus Stenonem Sturium & alios proceres paratas; nec minus peregrinorum praefectorum in populum dominationes. Inprimis hoc satis eluxisse ex filii ejus Christierni tyrannico imperio & fallacibus promissis. Si rex Iohannes sperato eos favore complexus fuisset, effecturum, ut ejus clementia sub-

*subditorum fidem provocasset. Sed quum in discrimen adduci suam
 & ipsorum salutem cernerent, inexpugnabilem necessitatem, quæ
 etiam ferrum frangere dicitur, securitati suæ quocunque modo con-
 sulere coegisse. Quod præter istæc exprobrat Suecis, eos Calmarians
 in jus à rege Iohanne, in quorundam Germaniæ principum legato-
 rum conventu, vocatos abfuisse, se dijudicandum omni Christianæ
 & prudenti cognitioni relinquere, num obligati fuerint hostium suo-
 rum iudicio se sistere: qui non solum bonis sed & capite eos damnare
 potuissent; & haud dubiè sic constituerint. Cur ipse Tycho noluerit
 ire ad Christophorum Comitem Oldenburgensem, Hafniam ipsum
 evocantem; cur? quod hostis ejus esset. Equidem si quis non certus
 vitæ suæ & salutis, vel centies ab hoste vocetur, non tamen, nisi
 planè demens sit, se ejus manibus commisiturum. Se non induci posse
 ut credat, ideo Tychonem velle bonis suis in Dania privari, quod
 ejus vocationi non paruerit. Monet ergo Tychonem cum reli-
 quis collegis seipsum excutere, nec nodum in scirpo quærere; sed ita
 rem moderari, ut quilibet ad justam bonorum suorum possessionem
 redeat, nec penitus obliuisci meritorum, nec strictè nimis agen-
 do, communem concordiam turbare. Hic ex occasione silen-
 tio non transmittendum, quod, quum anno millesimo
 quingentesimo trigesimo quinto rex Christianus ad regem
 Gustavum Holmiæ viseret, inter alia fidem ei dedit de reci-
 piendis hæreditariis in Hallandia possessionibus, quas olim
 reges Daniæ fisco suo addictas aliis nobilibus regni vendi-
 derant. Quin hoc confirmavit Gustavo patentium literarum
 fide. Elector Saxonæ, Iohannes Fridericus, Philippus Hassiæ
 Landgravius & alii nonnulli Germaniæ principes Evangeli-
 ci & civitates, quum Gustavi constantiam in religione, fidem
 in amicitia, potentiam in armis perspexissent, per legatos
 & literas suas fœdus religionis cum eo expetunt. Idem Da-
 niæ rex Christianus per suum legatum Axelium Braggium
 regi significavit, & ex usu fore putavit isti fœderi nomen
 suum, ut ipse dedisset, quoque dare; ad quod negotium
 provehendum suas etiam curas obtulit. Gustavus legatis Ger-
 manicis honorificè exceptis respondit: *In omnibus quæ ad
 Christianam fidem, & veram Evangelicam doctrinam promoven-
 dam ac tuendam facerent, se talem præbiturum, ut nihil in se desi-
 derari facile possit. Sed regi Christiano hoc responsum dabat:
 Si prius edoceri posset, quibus conditionibus ad istud fœdus nomen
 suum**

suum profiteri velit Christianus, se propensum ad idem, ut deceat, fore; amicè petens, ut in hoc & aliis in rem suam consulere velit, uti sibi de ipso fraternè polliceatur. Se par pari quavis occasione relaturum. Christiani legatus etiam in mandatis habebat agendi cum rege Gustavo de argento & pecunia, quam Christiano proximo bello mutuam dederat, quid de ea fieri vellet, num ejus solutionem ad certi temporis terminos prorogari vellet. Ad prius respondebat Gustavus: Christianum antea hac de re ejus mentem accepisse. se non quidem adedè desiderare annuas usuras, sed malle caput & sortem creditorum nummorum recuperare. Veruntamen quum ipsi hoc tempore commodum non esset illam exsolvere, se bono & amico animo designatas usuras remittere, & sortis nimirum viginti quinque mille & centum aureorum solutionem in quatuor annos proferre paratum esse. ita ut quotannis sex mille ducenti septuaginta quinque aurei dependantur, donec totum exsolvereiur. Id Christiano fore tolerabilius quam expressas usuras annuas prestare: quibus uti possit in subsidium sortis expungendæ. Ad posterius: Equum esse, ut dictum fœdus non solum à Christiano approbetur & ratum habeatur, sed etiam in propria persona ad illud obstringatur. An vero illud fœdus ultra poenali obligatione stabiliendum sit, quum Christiana & regia fide, ut sanctè serveiur, jam confirmatum sit, se ejus arbitrio permittere. Ante biennium ex Moreæ Australis in Smalandiâ rusticis coorti sunt latrones & grassatores, quorum dux erat Iohannes Andrea. Hi pervagati silvas interfecerunt aliquot regis prætores & ministros, inprimis Matthiam Mogium. Rex plebem eos persequi & si possent, corripere hortabatur. Sed illi in Blekingiam transfugientes, tutum ibi receptum habebant. Proinde rex Gustavus Axelium Bragdium, Axelium Vgrupium & Mauritium Olai per literas monuit, ut memores istius capitæ fœderis de non recipiendis hospitio aut ferendis in uno alterove regno latronibus & aliis sceleratis, Iohannem Andrea & socios apprehendi & in arcem Calmariensem transmitti curent, ut memoratum fœdus sanctum & tutum servetur. Secunda Gustavi conjunx Margareta primo filii Iohannis, postea regis Sueciæ, partu, exeunte anno S. Thomæ die, felix erat. Rex Holgerum Caroli & Christophorum Andrea in Norvegiam misit ad litem in conventu Opsloensi dirimendam inter Trudonem Gregorii Daniæ & Iohannem Turonis Sueciæ regni senatores de litigiosis aliquot in Norvegia pos-

possessionibus, & tradendo ex fœderis lege ad supplicium Berone, qui regii ministri Nicolai Iesperii fratrem occiderat, & in Norvegiam transfugerat. Quædam naves Rostochienfes hic autoritate regia atinebantur ad satisfaciendum Norcopiæ & Vadstenarum mercatoribus pro direptis earum navibus & mercibus, post Hafniam Christiano regi Daniæ deditam. Quum rex cognovisset, colonos Smalandentes novas villas in sylvis glandiferis exstruxisse cum detrimento pub. & desolatione antiquorum prædiorum ac fundorum: qui redigerentur in pascua, nemora & alias commoditates ad prædia antiqua pertinentes, eas prohibuit & dirui iussit. Si qui verò præsci & vacui fundi reperirentur, qui frugiferis sylvis non essent incommodo, & vivis testimoniis aut scriptis documentis probari possent, in illis ædificari permisit rex prædia tributaria, ex quibus definita & æqualis annua pensio præstaretur. qui verò destituerentur evidentibus hujusmodi fidei faciendæ argumentis, in fundis exstruerent villas in emolumentum coronæ, unde & *coronaria prædia* adpellarentur. Iohannes Andreæ latronum ductor, de quo supra, Lubecam ex Blekingia profugit. Istic Ericus comes de Hoia & Bernhardus Mylius donis aliquot oneratum in Blekingiam ad motus istic ciendos remiserunt. Ei se adjunxit Nicolaus Dakius in Blekingia natus, in territorio, quod *regium* dicebatur, colens, homicidii & incesti reus; cui ad intercessionem propinquorum & amicorum qui opulenti erant, pœnæ capitis gratia facta est, sed hætenus, ut vadibus datis ingenti multa vitam suam redimeret. Is cum majori parte multæ præstita, reliquæ pendendæ vel non sufficeret, vel ex protervia solvere noller, exigentibus acrius prætoribus, vadimonio deserto & omni spe melioris vitæ abjecta, sylvas petebat, & cum Iohanne Andreæ aliisque latrocinia in obvios exercebat; donec opibus factionis confirmatis, anno millesimo quingentesimo quadragesimo secundo apertam seditionem, ex eaque bellum faceret, Dackianum ab authore dictum; quod non nisi triennio post magna cum difficultate repressum quievit. In conventu Arbogensi præter alia decretum est, *ut, quum sedulo vigilandum & ad quorumcunque hostium vim arcendam quasi in specula standum sit, in singulis in posterum provinciis armorum exercitus lustratio instaureretur. Ut argentæe monete erectio int r-*

1539. *diceretur.* Regis Christiani III. legati ex Dania VVodislaus VVobisserus, consiliarus & præfectus Draxholmenfis, & Axelius Vinius secretarius, regi Gustavo significarunt de itinere Brunsvicensis regis Christiani, & qua ratione in rem Gustavi nihil aliud effecisset, quam ut Bernhardus Mylius Lubeca decedere, nec in locis suspectis versari iussus esset. Ex colloquio verò cum legatis Gustavus eos suspectos habere cepit, quasi eo fine huc solum missi essent, ut elicerent arcana regis consilia, & vix aliud negotium haberent. Sed cognito, Saxonem & Hassum principes & quosdã Bernhaldi Mylii amicos & cognatos Brunsvigæ Christianū ejus nomine convenisse, & exoptulasse tanquã de injuria Mylio à Gustavo in denegatis uxoris suę bonis illata; rex irritatus respondit: *Se spem bonam concepisse de affine suo rege Christiano, ut justam ipsius causam sibi commendatam haberet, publicam innocentiam tutaretur, & rem eo deduceret apud amicos suos, ne ab hujusmodi perfido, perjuro ac proditore tam indignè, contumeliosè & infamibus mendaciis & calumniis apud Evangelicos principes ejus existimatio laceretur. Quamvis autem rex Christianus & Dani cum rege Gustavo & Suecis fœdus inivissent, tanquam fidum & æternum, quod servarent Sueci; & de Danis non nisi fiduciam bonæ vicinitatis, pacis & concordie forent; et tamen confederatorum animos non respondere; quod non unis experimentis didicerit. Danos enim hoc fœdus sua magis quam communi utilitate metiri & servare. Quippe si illi ab hoste aliquo petantur, Suecos statim posci opem terra marique. Si Sueci sollicitent Danos de auxilio sibi prestando, parum hoc præsto esse. Ab iisdem recipi Sueciæ capitales hostes Bernhardum Mylium, Olavum Brömsium, VVolffgangum Gylerium & alios plures, eorumque perfidas & injustas actiones foreri, contra Gustavi & Sueconum justas & equas purgationes & defensiones suppressi, & in deterius præter omnem ejus culpam interpretari. Lubecenses in nupero conventu Hafniensi haud dubiè cum Gustavo amicam pactionem aut pacem secisse; nisi deturissent eos Dani; quò alio consilio? quam ut Suecos intra angustias contineant, & pro suo arbitratu tractent. Regem Dania miratum esse hic in regno æquari quasdam vias; quasi hoc ipsi periculo futuram esset. Hanc verò non levem adversa suspicio-*

nis significationem esse. Nuper etiam Hafnia regis Gustavi præfecti ministrum Georgium Iohannis, quem privati negotii causa eò miserat, pro exploratore habitum & excussum esse, si fortè literas quasdam occultaret. Promissa Christiani de solutione eris alieni Gustavo præstanda, non magis quam alia apparere. Regem Christianum & subditos ejus talem de Gustavo sparsissè apud Germanos & Danos famam, quasi fœdus ferire cœpisset cum Imperatore contra regem Daniæ & Evangelicos principes. Unde non aliud colligere posset, quam eum velle se in sinistram opinionem apud externos adducere, & quot posset inimicos adversus se excitare. Quod num justis fœderis aut fidi vicini sit, quemvis facile judicaturum. Hinc nata mutux diffidentix semina, suspitionibus, fama & rumoribus aucta, vicinorum actionibus & consiliis curiosius animum intendere fecerunt. Quum regius præfectus Georgius Iohannis iudicium territoriale in Vvesbo institueret, & duo ejus ministri vadimonium caperent à colono istius loci, qui boves & equos contra regis interdictum in Daniâ distraxerat, rustici hoc solum nomine eos occiderunt. Quoties præfectus eò juris dicendi causa redibat, rustici armati in iudicium veniebant, minantes ipsi & ministris mortem; quasi ipsi jus in vi & armis haberent. In tributis pendendis se difficiles & contumaces præbebant. Inter illos nonnulli sacrilegi & facinorosi pari insolentia interminabantur eidem direptionem & incendium prædiorum. Rex Gustavum Olai de Torpa aliosque nobiles in Smalandiam misit investigatum facinoris authores, & iusta ultione punitum vim in regios ministros exercitam. Inde ad Gedanenses scribit de Olao Brömsio istic in urbe à Nicolao regio secretario deprehenso, qui tam perfidè adversus regem cum ingenti pecuniæ jactura egerat, sibi transmittendo vel istic iudicio sistendo: sic regem remissurum actionem adversus ipsos & dissidium. Ad sextum diem Junii nascebatur regi filia Catharina, postea Edzardo comiti Frisix orientalis nupta. Quum regis & regni bona tributaria hoc tempore non parum acciderentur & alienarentur, dum ea nobiles ubicunque poterant, ad se emptioni titulo transferebant; sed & in finium inspectione inter nobiles

& tributariorum prædiorum possessores instituta, plerumque modo hic modo ille coronæ fundus nobilibus favore arbitrorum adjudicaretur, idque in fraudem census regii, à quo nobiles immunes erant, & directè contra legem fieret, rex severè interdixit: *ne quisquam nobilium, clericorum, prætorum aut civium sub offensa & vindicta regia audeat emere, pignori capere, aut pro mu. Et sibi vindicare ulla bona aut prædia censualia. Limitum verò inter coronam & nobiles litigiosorum inspectioni rex in posterum suos delegatis scripto mandato instructos interesse voluit. Si quis contra faceret, in eum ex lege animadversurum iri.* Rex in autumno, gravi, lento & deploratæ fermè spei morbo correptus, tamen Dei beneficio convaluit. Ex Daniâ legati Canutus Gyllenstiernius & Birgerus Vifstandius petebant regem ipsum in limite velle ad colloquium cum affine suo rege Christiano accedere: ut istic ageretur de utriusque regni bono & stabili statu ordinando, cui petitioni rex locum dedit. Ad negotia verò peculiariora legatorum, regis responsum hoc erat: Ad primum caput: *Scaniis commerciorum usui in Suecia citra veterem consuetudinem interdiktum fuisse; que tamen Succis in Daniâ libera essent, reposuit rex: si i hoc ignotum esse, nec facile credere posse Scanos absque gravibus causis commerciorum hic in regno cultu prohibitos fuisse. Quod si investigatum deprehenderetur, rite emendatum iri.* Ad alterum caput: *Famam passim ferre, inter regem Gustavum & se omnem vicinitatis & amicitie necessitudinem extinctam & intermortuam esse, qua re utriusque hostibus animi magis crescant, responsum: se pro certo tenere, regem Christianum coram Deo vel hominibus justam conquerendi causam non habiturum, se in culpa cujuscunque disensionis aut existimatæ discordiæ fuisse; sed se erga vicinum & affinem suum, in rerum angustia adversus hostes ejus verbis & factis fidum, opibus & copiis promptum habitenus fuisse. Sed quid auxilii consilii ve contra suos adversarios & manifestos transfugas, proditores & perjuros à Christiano sibi vicissim prestatum sit, hoc se ejus conscientie ponderandum dare. Quin se ab illo, nullo suo merito, in sinistram vocari suspicionem, & plus fidei haberi vago & fallaci plebis de se rumori, quam testatis & publicis regiæ beneficentiæ documentis. Et forte se apud alios Christianos principes non absque regii nominis dede-*

core indignè traduci, quasi omnia vicinitatis, fraternitatis & adfinitatis jura & fidem conculcare, omnium propinquitatis conjunctionem & amicitiam obliterare velit. Quod ut in posterum scientio ac patientia transmittat, sibi nimis arduum & molestum fore: si pro benevolo suo affectu non nisi male existimationis notam mereri debeat. Ad tertium caput: de querelis sibi à rege Gustavo non uno scripto insinuat, quibus ut in colloquio & conventu solenni satisfiat se opem daturum, ita responsum: se non posse dissimulare, quomodo toties de justitia administranda, & jure possessionum suarum tot tabulis ac promissis firmato tandem exsequendo à nobilibus imploratus esset. Quod ut fieret, se impensè cupere, ut tot flagitationibus aliquando liberetur & cuique jus suum reddatur. Ad quartum caput: regem Christianum cum reliquis suis cognatis ita se a quodam Germanis aliosque gessisse, ut nemo eum jure insimulare possit, & nolite se regi Gustavo causam de injuria sibi facta exposcullandi dare, respondebatur: quia nullius alterius nationis mentione in suis tabellis facta, Gustavus proprias suas diffcultates Christiano bona mente modestè & maturo consilio significasset, tali morsuncula aut retorsione parum opus fuisse. Si tamen, que literis & sigillis sibi ac subditis promissa ac firmata sint, & alia que Christianam & propinquam necessitudinem deceant, nec uni parti emolumento, alteri detrimento sint, bona fide serventur, rata habeantur & prestentur, se non habere de quo conqueratur, aut equas condiciones respuat. Ideoque de illis tractandi animo per se vel legatos suos commodo utriusque loco & die compariturum. Lubecæ oratori Sebastiano Ersamio huc misso ubi senatus dabatur, gratias egit regi de fide publica Lubecensium legatis data ad agendum de pace. Senatum populumque Lubecensem excusavit de legatione non ampliare huc missa, ob alienum anni tempus; numerum senatus nondum suppletum; & quorundam adversam valetudinem. Ne Rex gravius in ipsos consuleret propter nuperos motus adversus ipsam à Marco Meiero & Georgio Wollentwebero concitatos: quorum culpam nolite luere novum senatum & multos bonos cives innaxios; quibus hoc nolentibus esset. Petebat insuper, regem ipsum sue presentie copiam facere velle, ut commodius & majori cum fructu de pace, concordia & societate veteri instauranda & renovanda coram agi posset. Quod si regi commodum non esset, se pro tempore minoris negotia senatui aperturum, do-

nee ad caput rei descenderet. Illa esse hujusmodi : ut rationes æris alieni inter regem & Lubecenses ad liquidum deducerentur. ut detentio vel arrestum , uti vulgò vocant , mercium Lubecensium hæc relaxaretur , & civibus sua nomina absque noxa & remora exigere liceret. Ad isthæc à senatu, quum rex ipse propter corporis imbecillitatem oratorem audire non posset, hoc responsum accepit : Regem nullam Lubecensibus causam ad nuperum bellum præbuisse , sed ipsos ex mera insolentiâ regis & subditorum suorum navibus in libera Imperiali civitate , contra vicinitatis & amicitie fœdus manus injecisse ; regem injuria & insigni probro affectisse. Quibus ad justam defensionem impulsus, ingentes belli expensas fecisset : quas cum orani damno dato Lubecenses ipsi refundere tenerentur. Quod autem orator negaret, novum senatum tunc in tumultu urbe pulsum , in crimen vocari posse ob improborum aliquot civium culpam ; senatum tamen non posse per privatam suam innocentiam excusare , quod publica civitas aut populus admisisset. Nec enim inficias iri posse , quin pars senatus aut vires subministravit improborum audaciæ , aut consilio consensuque eos juverit ; eaque ratione se alienæ culpæ participem fecerit , ac jure ad expensas teneatur. Ut autem rex Gustavus illis illorumve creditoribus ablata & non necessario bello moto perdita restitueret , se nulla lege nature cogi posse. Quippe ex vulgato dicto : neminem propriam culpam aliis obiectare posse ; æquum ergo esse , ut ex damno sua culpa dato ipsi obligentur. Regem tamen ut pacificum Principem nolle honestas pacis condiciones repudiare , si orator plena potestate de pace agenda instructus esset. Respondit orator : In hoc summam rei & legationis suæ verti , ut si rex vetera illis privilegia restituere , & civitates Hansæaticas ad mare Balthicum sitas iisdem ornare velit , æternam , æquam & ratam pacem utrinque facile sint initura. Monitus orator , si aliam potestatem haberet nomine Hansæaticarum civitatum agendi , easque simul includendi , præter fiduciæ literas , illam regis senatoribus exhiberet : ne quod uno die decretum esset , altero irritum fieret. Ille regebat , Lubecam caput esse Hansæaticarum civitatum : quæ nisi cum illis ea de re convenisset , ipsi in mandatis non dedisset. Post aliquot dies orator Lubecensis ab ipso rege auditus , hoc responsum retulit : Notum Lubecensibus & aliis esse , uti regnum Succiæ antea magnâ discordia agi-

datum fuerit; interdum inter regem & subditos, interdum inter sacri
 & civilis ordinis homines, nonnunquam cum vicinis principi-
 bus. Unde reges Sueciæ necessitate circumventos, nisi instar ju-
 vencorum ad mutationem duci vellent, coactos fuisse ex consilio
 præsum & aliorum ad Lubecensium desideria, quæ regni sue-
 rint detrimenta & libertatem ejus venalem fecerint, rata habenda
 & confirmanda. Lubecenses verò una cum clericis statim à
 coronatione regia huic rei velut leones prædæ inhiasse, sibi persua-
 dentes, regem ipsi mancipio fore; quod tamen illis Dei beneficio
 non proveniret. Si quidem Dei virtute & gratia populum suum
 & regnum à cruentis hostium consiliis & seva dominatione
 vindicari, & gladio ac viribus armatis suos à Lubecensium ju-
 go ac vi liberari; velut Moses Israelis posteros educebat Æ-
 gipti carcere in terram promissam; & eripuerit Sueciæ re-
 gnum excidio ac turbis, & in quietum statum ac pacem re-
 posuerit. Ideo se non posse coram Deo & hominibus excusa-
 ri, ut regnum suum armis recuperatum Lubecensibus velut spo-
 lium objectaret, & restitueret illis nunc culpâ suâ amissas & an-
 tea dolo extortas immunitates ac privilegia: quod bellicosum
 principem non deceret, nec jure ac consuetudine receptum esset.
 Quapropter sibi spem facere de illis ut qui Christiani sint & Eu-
 angelici audire velint, non tam impensè ipsius & regni detri-
 mentum ac perniciem sui commodi causa, sed potius, ut Deus
 eos docet, vias & compendia tam proximo quam sibi salutaria &
 & proficua quærant. Quod si fiat, se rite & honorificè suas quo-
 que partes expleturum. Ne verò legatus qui pleniori potesta-
 te agendi de pace non erat instructus, diutius impendente
 hyeme itineri incommoda, detineretur, regni senatus eum
 cum hoc responso dimisit: Regem etsi gravi injuria à Lubecen-
 sibus affectum, tamen publicæ tranquillitatis majori studio, quam
 acceptæ injuriæ memoria, paratum esse cum illis amicam pacem re-
 dintegrare, sed illis conditionibus quæ juri majestatis, libertati &
 regno non essent detrimento. Nec tamen velle prius ulla conditione
 accipere, quam sibi pro dato damno, belli sumptibus & injuriæ satisfactum
 esset: quum non ipse, sed illi belli causam dedissent. Cetera amicè
 cum illis & omnibus vicinis transacturum. Regis tamen auctoritate
 & eminentia, regni que libertate salvis. Hoc responsum Balthasar
 Funckius comitatus oratorem Lubecanum senatui Lubecensi
 tradere jubebatur. Orebrogæ senatus & proceres regni, 1540.

rerum momentis serio discussis, quantum in Principum regno destinata stirpe sit reipublicæ stabilimentum, & quanto promissus tutiusque cooptetur jam certus, quam quærat in incertis successor; æstimatis verò maximè Gustavi meritis, iusto, benefico & prospero eius imperio, in regia familia ejusque continua serie regnum fecerunt hæreditarium. Cujus ut rata magis fides esset, digitis stricto regis gladio impositis, juramento & sacramenti usu firmarunt. Ritus autem ante præmissum à proceribus juramentum, ab ipso rege adhibitus talis erat: Cum senatores regni & equestris ordo collocassent in stricto regioque gladio digitos suos, rex his verbis velut sacro carmine prævit: *In nomine Patris, Filii & Spiritus Sancti, Amen. Ex omnipotentis Dei divina vi & potestate mihi & omnibus meis regis hæredibus ac principibus concessa vobis & omnibus meis subditis imperandi, extendo hunc justitiæ gladium super vos in testimonium.* Mox jussit eos solenne juramentum præstare. Et præstitum est in præsentia regis & duorum ejus filiorum Erici & Iohannis principum, à regni senatu, proceribus & episcopis. Idem postea Nylosiæ in conventu publico confirmatum & signatum est. Ibidem regni constitutio à cancellario Conrado à Phy ex regis jussu de justitia recte administranda & felici imperii statu conservando publicata est. Seditio Laurentii Iohannis in Ostrogothia contra nobiles & alios qui Evangelicam fidem amplectebantur excitata, mox factionis ducibus capiteplexis, conquievit. Inde in conventu Calmariensi inter Suecos & Danos legatos definitum est de ære alieno cum æquis usuris quinque pro centum Nylosiæ proximo anno a.d. XVI. Februarii solvendo, vel ducentis equitibus, ubicunque placeret, usque ad plenam solutionem alendis, aut immittendo regem Gustavum ejusve nomine delegatos in possessionem arcis Bahusiæ, Akerhusiæ & VVikiæ, aut si immissio istæ cessaret, regni Daniæ commissarios & senatores quotquot haberentur, sub existimationis suæ periculo obligatos fore cum quisque equis & ministris Nylosiæ convento loco se sistere, nec inde digredi, donec Gustavo regi satisfactum esset. Ibidem de Gothlandia & qua ratione ad Sueciæ regnum redire possit, sed irrito conatu, agebatur; resque

resque in sequentis anni comitia Calmariensia una cum aliis de prædiorum in utroque regno & consœderationis jure controversiis suspendebatur. Unde princeps legationis Conradus à Phy cancellarius regis offensam incurrit, quod non tam accuratè & prudenter negotium egisset, atque rex jufferat. Cæcilia regis filia vertente anno in lucem edita, & postea in matrimonium Christophoro Marchioni Badensi elocata est. Ob annonæ penuriam hic ad tempus prohibetur eVectio frumenti, boum & aliorum ad victum pertinentium: ut domesticæ necessitati serviret domi natum; donec uberiori annona etiam in externos dispesci ac distrahi posset. A Eris alieni summa, nimirum triginta unus mille nonaginta septem cum dimidio nummi unciales Nylosiæ persoluti sunt regio nomine senatoribus aliquot regni à Gustavo eò missis per amicos Christiani. Qui etiam ab illis in solutionis fidem receperunt omnia chirographa & signatas obligationes, cum dictæ summæ apocha. Constitutio à Gustavo edita est, *Ut prædia tributaria facta tecta facilius habeantur, impensam tercia aut quarta parte pensionis annuæ deducendâ sublevari. Recognitionem adificiorum sub pœna publicationis prædiorum statis temporibus institui. Qui majorem partem prædii tributarii possideret & maxime idoneus esset ad possidendum, illi facultatem fieri redimendi reliquorum partes pro equo & usitato pretio. Nec ulli potestatem fore dicto aut facto contra illum eundem.* Quod eo consilio fiebat, ut unum prædium ab uno possessum majori cura haberetur, commodius instrueretur & melius coleretur, nec plures de eo contendendi & rixas fovendi locum haberent: nec tributo regio à pluribus unum commune prædium colentibus fraus fieret. Item edictum publicatum Vpsaliæ de sacerdotibus non onerandis hospitando, nisi volentibus, & pro equo pretio; exceptis regis ministris literis commeatus sub sigillo regio instructis, qui tamen necessario victu contenti essent. Ad comitia Calmariensia rex mittebat oratores ex senatu Conradum à Phy, Stenonem Erici, Laurentium Siggonis, Iohannem Thuronis, Birgerum Nicolai, Magnum Iohannis & Georgium Normanum cum hoc mandato & potestate, ut congrederentur cum Danico Senatu in limite

Brömsebroensi, animo decidendi controversias inter utrumque regnum intercedentes, quæ proximè elapsis comitiis Calmariensibus huc dilatae erant, donec ambo reges ipsi convenirent: ne interea tempus inutiliter tere-
retur, & reges longa aut inani disceptatione diu fatiga-
rentur, sed pax, concordia & quies ocyus utrinque sanciretur. Dicti regis Sueciæ senatores & legati cum regis Daniæ Christiani senatoribus & legatis Axelio Brag-
dio, Trudone Vllstadio, Canuto Gyllenstiernio, Birgero Trollio & Iespero Brocmano congressi, de his capitibus egerunt: *de jure Gothlandiæ Suecis competente. De octingentorum mille thalerorum, ut vocant, damno resarciendo, quod passus esset Gustavus in nupero bello, pro regni Daniæ & incolarum ejus defensione & salute suscepto. Ut prædia in Dania & Norvegia quotquot istic sibi vindicant Sueones, illis absque impedimento restituantur; & sententia de illis in Dania lata tradatur Gustavo, & cassa & irrita pronuncietur. ut caput decreti Hamburgensis de Regis Gustavi & Sueciæ regno Comitis Iohannis heredibus, Bernhardo Mylio & Lubecensibus rescindatur. Ut disfidium inter regem Gustavum, ducem Prusiæ ac Dantiscanos componatur. Ut Gustavus in fœdus Evangelicum recipiatur. Utimò de utriusque regis conventu agatur. Capita priora de Gothlandia & Sueconum bonis in Dania & Norvegia, remissa sunt à legatis Danicis ad arbitros utrinque à studio partium alienos eligendos. Reliquis verò posterioribus à Christiano satisfactum iri fidem dederunt. Postea Reges Gustavus & Christianus obsidibus utrinque datis in utriusque regni limite Brömsebroensi convenientes pacem quinquaginta annorum & fœdus adversus quoscunque hostes renovarunt iis legibus: *Ut paribus animis & fide commune bonum procurarent, malum arcerent. Eisdem hostes, nisi pax interveniat, haberent: & socii stipendio durante bello, aut deficientibus cibariis, nec statim suppetentibus, ab altero socio pro æquo pretio jurarentur. Ut bellum, pax cum hostibus de trium regnorum sententia iniretur: ne quid temere aut in fraudem socii fieret. Leges militares litibus finiendis & quæ exercitui pro norma vitæ & actionum essent, conderentur. Terrestri bello Sueci Danis & Norvegis prima compellatione & expeditione subvenirent duabus equitum sex peditum centuriis. Dani & Norvegi Suecis totidem equitibus, sed octo peditum centuriis. Se-**

*secunda expeditione, si majores hostium vires essent, quater mille quingentis militibus, aut pluribus, si necesse foret. Maritimo bello instructa classis utrinque præsto esset. Locus aut provincia in socii solo hosti erepta, socio bona fide restitueretur, cujus ante fuerat. Si verò castella aut munimenta hostilis terræ occuparentur, ea vel solo æquarentur, vel socio milite ac præsidio communirentur. Pars bello lacescita dimidium rerum ab hoste captiarum obtineret: quia sumtus belli vel solos vel præcipuos fecisset, pars auxiliaris tertiam partem teneret, donec ipsi belli expensæ refunderentur. Si verò pares utrinque sumtus facerent, ex æquis partibus bona hostilia capta dividerent. Si unum horum trium regnorum tam gravi bello infestaretur, ut solum ei sustinendo diutius non sufficeret, alterum regnum obligatum erit succurrere infestato regno, nulloque modo illud deseret, sed finire bellum victoria aut pace adiutabit. Si vero quietum regnum bello adfectum non ulterius usque ad pacis aut belli finem adjuvare posset, aut pacem pecunia venalem coemere & consummare nollet, & oppressa pars pro se pacem ex necessitate facere cogeretur, hoc ipso non faciet contra fœderis legem, sed illud nihilominus firmum ac ratum erit. Regnum tamen ad pacem ineundam compulsum, maxime operam dabit, ut alterum regnum eadem pace comprehendatur. Sed si Dei Omnipotentis providentia (quod utraque pars indies à Deo precabitur) & amicorum interpositione cum trium regnorum hæreditariis hostibus æterna pax iniri posset, unum regnum se non sejunget ab alio, nec solum, sed reliquis consultis & conscientibus pacem faciet. Pace verò irrita, societas tamen & mutuuum auxilium stabunt. Nullum horum regnorum fœdus, amicitiam aut contractum cum quoquam principum aut reipubl. inibit; aut privilegia & immunitates promittet, in fraudem alterius. Si unum ex his regnis adversus quosdam suorum hostium seorsim bellum facere velit, & socio tale, ut minus necessarium, viribus juvare commodum non sit, illa pars, quæ contra alterius consilium nihilominus bellum urget, de auxilio, quod non abnuendum, cum socio seorsumaget, libero utrinque transitu: Omnis rebellio ac seditio subditorum communibus opibus reprimetur ac plectetur. Si quædam offensiones aut dissensiones inter hæc tria regna de privilegiis, sive jure alterutrius regni, sive alia causa oriantur, sex aut duodecim arbitri secundum negotii naturam, communi consensu & jussu eligentur, & stato commo-
 que utriq; loco plena cum potestate conveniēt, veritatis investigandæ.
 justi*

*justi injustive cognoscendi causa. Quod ubi factum, sub Christi-
 stiano honore, fide & conscientia obligati erunt inde non digredi
 prius quam absque omni privato affectu & cunctatione negotium il-
 lud vel jure deciderint, vel amicè composuerint. Et quod ita co-
 gnoverint & pronunciarint, scripto consignatum exproment, ea
 integritate, quam Deo & hominibus probare possint. Si lis aut
 dissidium oriatur inter quosdam trium horum regnorum nobiles, e-
 quites aliosve incolas de rebus soli, proprietate, homicidio aliave
 causa, sex vel cetero pro re nova boni, non suspecti arbitri consensu
 jussuque communi constituentur, qui litem secundum loci, in quo res
 controversa sita aut delictum admissum est, statuta dirimant aut
 amicè componant. Si quidam horum regnorum equestris ordinis viri
 aut alii incole fortè falso accusentur & deferantur ad suum domi-
 num vel regem, eoque nomine ejus offensam mereantur & proscri-
 bantur ex sua patria, atque se recipiant in aliud horum regnorum,
 ibi tolerabuntur & fide publica ac patrocinio, prout fas & jus est,
 non cum alterius regni adversâ voluntate aut probro, fruuntur, do-
 nec in jus vocentur aut ad amicam transactionem. Si eorum causa
 tam justa sit, ut jus & judicium admittat, cetero arbitris à studio par-
 tium alienis, quatuor ex uno & quatuor ex altero regno sistantur,
 qui eorum causam ventilent & examinent, eamque jure vel amicè,
 ut ante dictum est, decident; & quidquid illi pronunciarint, prin-
 ceptis & reus suum habebunt. Si verò causa rei manifestè injusta
 sit, ut si quid insidiosum aut hostile machinatus sit adversus regem
 suum aut patriam scripto aut ore, verbis aut factis, atque sic ei
 lege frui non liceat; nequaquam in aliquo horum regnorum fertur
 in præjudicium aut injuriam alterius; sed ut profugus & facinoro-
 sus justa persecutione & damnatione afficietur. Si nobilis alicuius
 aut alterius minister fugiat ex uno regno in aliud, nec à do-
 mino suo, cui servitutem servavit, cum bona gratia & lueris
 commensus dimissus sit, à nullo istuc detinebitur, aut in servitium
 recipietur. Si verò in mandatis aliquid habuerit, & aufugerit
 cum codicillis rationum, absque domini sui apocha; detinebitur in
 carcere vel sub idonea satisfactione ab illis apud quos deprehende-
 tur: donec hujus facinoris arguatur, & promeritam pœnam sub-
 eat. Omnibus inconsultis & temerariis dissidiis occurratur; con-
 cordia & pax resarciatur & stabilietur, salvo tamen singulis re-
 gibus eorumque posteris ac heredibus suo jure, regalibus, privile-
 giis & libertate, salva etiam pro regnorum, temporum, seculorum
 statu*

statu & fato addendi, augendi, mutandi, detrahendi huic fœderi, ex communi consensu, & facultate. Singula fœderis capita, sub pœna vel multa C. M. numerorum uncialium cum expensis damni dati inviolata servabuntur. Secundum superiore confœderationem decretum inter utrumque regem factum est in Rotnebyo Blekingiæ in hanc sententiam: Si rex Gustavus, Lubecenses & alii in decreto vel recessu, ut vocant, Hamburgensi comprehensi coram rege Daniæ aut arbitris ejus litigaturi sententiæ latæ parere nolint aut æquam insistere viam, sed regem Gustavum & Sueciæ coronam infestent, Christianus rex ei contra eos auxilio & consilio præsto erit. Si Elector Saxoniæ & Landgravius Hassiæ aliive quocunque modo jurerint & promoverint Bernhardum Mylium ad moliendum quid hostile contra regem Gustavum & Sueciæ regnum, pari modo Christianus rex subveniet regi Gustavo. Si vero Christianus Gustavo cavere pro Bernhardo, & iste per jugulum revocare velit calumnias & famosos codicillos in Gustavum editos, se ter mille thaleros, ut vocant, ex dote uxoris aliàs in publicum additurlaturum. Si dux Prusiæ à Christiano rege corrigi nolit, aut regi Gustavo tradere profugos ex Suecia VVolfgangum Gylerrum, Olavum Brömsium, Fridericum VVidmannum, Iohannem VVitium, & plures alios, sed inimicum quid machinetur adversus regem Gustavum & regnum Sueciæ, Christianus ex lege fœderis Gustavo opitulabitur. Dantiscum cum rege Gustavo amicè conciliabit, quod si non possit, fœderi nihilominus stabit. Statim post hanc confœderationem Christianus occludit Hollandis transitum Oresundæ in scio Gustavo, eosque sibi inimicos reddit. Dum Gustavus est Calmariæ, legatus Christophorus Richerius à Francisco Valesio rege Galliæ, tunc bellum adversus Carolum V. parante ad eum venit, societatis & amicitia contrahendæ causa. Quod tam gratum fuit regi Gustavo, ut per legatos suos Stenonem Erici reginæ fratrem, Conradum à Phy, Canutum Andreæ equitem auratum & Georgium Normannum ad regem Galliæ missos cum eo fœdus, uti pluribus munimentis insisteret, confirmaret his conditionibus: ut alter alteri suppetias veniat sex mille militum copiis præter classem & arma, quæ ab ipso postulabitur; sed impensis postulantis. si majore ope opus sit, invicem sibi succurrant cum viginti quinque milium exercitu &

quinquaginta navium armata classe adversus quemcunque
 exceptis, qui hoc fœdere essent inclusi, nimirum regibus Da-
 nia, Scotia, duce Borussia, Geldria & Clivia, item rege
 Anglia, si intra semestre suum ad hoc fœdus nomen det. Si
 rex Scotia quibusdam copiis auxiliaribus Francia egerit,
 regem Suecia ea causa compellatum Gallis classem sex mille vi-
 rorum impensis Scotorum expedire paratum fore. Patem ope-
 ram & auxilium regem Scotia ex Gallia in Sueciam exprom-
 turum. Si quis confœderatorum principibus hujus fœderis, ve-
 lut regi Suecia vel Gallia bellum facerent, Gallos obstrictos
 fore Suecis talem opem ferre, qualem Sueci ipsis ferent. Sub-
 ditis utriusque regis libera fore jura commerciorum in utroque
 regno absque ullo interdicto. Milites emissos tam tuto com-
 mearu fructuros in eo regno, in quod devenirent quam in proprio;
 modo quieti essent. Has conditiones juramento & patentibus
 literis firmabant. De Nylosia cum Elfsburgi arce majoris
 præsidii ergo conjungenda decernitur. Quod tamen triennio
 post demum effectum est. A Ferdinando I. legatus Iohannes
 Georgius Paumgartnerus huc ad regem Gustavum accessit,
 de censu, ut vocant, Turcico in bellum contra Christiani nomi-
 nis hostem, etiam à rege Gustavo desiderato. Sed rex Gustavus
 ararii bellis intestinis & quorundam tyrannide exhausti, aris-
 que alieni difficultate civiliter hoc excusabat, aut si quid opum
 superesset, adversus vicinum hostem Russum non ferme mi-
 nus infestum, impendendum esse. Se tamen, si Christiani
 principes & membra imperii cum ceteris Christianis regibus &
 ordinibus jungere suas vires & animos contra Turcam velint,
 suis quoque partibus non defuturum, cum spe cautionis Fer-
 dinandi de pari ope & animo in quovis necessitatis articulo.
 Circa hæc tempora Nicolai Dackii seditio, ut tabes, morâ
 invalescit, & plura membra corripit; ita ut primò ad cen-
 tum, inde ad aliquot millia factiosorum excresceret; & à
 cædibus ac rapinis vires sumens, ægrè comprimeretur. In
 Moringia australi regium ministrum Nicolaum Andreae
 cum tribus servis Dackius trucidat. In VVartorio Nico-
 laum Laurentii territorii præfectum & Arvidum VVest-
 gothum virtute bellica clatum capit, ejus prædium exspoli-
 at; inde vestibus exutos arbori alligat & telis transfigit.

Gudmundum Slattium nobilem virum socii ejus impetunt, prædium ejus Gräskiälense diripiunt, in morbo jam biennium decumbentem & in extremis ferme agentem tribus glandibus plumbeis Dackii commilitones aut potius sicarii transverberant, beneficium rati, si mortem ipsi festinarent. Ne quidem à sacris præcones manus abstinent. Quid enim illi divini aut humani juris fœdus curarent? quibus nihil sanctum erat, quod eorum avaritiæ & prædationibus obvium esset. Ex æde VVekefongensi rapiunt Magnum Petri de Liema cum Magno Holmio, qui scribæ operam postea Dackio locavit. Colonis istius paræciæ pro ejus sanguine ingenti vi pecuniæ redimendo fidem suam interponentibus nihilominus prædam in ejus villa faciunt, quam in Blekingiam abripunt ibique partiuntur. Vt rex accepit, quomodo seditiosi isti receptu & viribus à Blekingiis inprimis consule Rötnebyensi juvarentur, ad Christianum I. scripsit de puniendis eorum receptatoribus. quod & Christianus promisit, sed nullo fructu atque exsequutione. Gustavus, ne vires seditionis nimis augescentes tandem remedium ipsum superarent, omnia, quæ suppressendæ illi facerent, adhibuit. Smalandenses literis monuit, ut memores juratæ fidei & obsequii in regem, quiescerent, nec se miscerent factioni reliquorum, nec eos domo aut mensa reciperent. Adversus seditiosos coegit armatam manum, ut qui molliori via nollent, vi coercerentur, Gustavo Olai & Severino Kylio ducibus. Interim Dackius Suantoni Sturico arcis Stegeburgensis præfecto, si ducis partis capere & avitæ eos libertati permittere velit, nimis feroci spe ac spiritu obtulit regnum & cum suis obsequium; quasi, qui vix ingressus limen regni, jam rerum potiretur & nutu suo partiri scepra ac potestates valeret. Sed quid sibi non promittit effrenis & armata malitia? Suanto perfidum inceptum averfatus, sua sorte contentus, & fidei integer mansit. Armorum ferias, quas cum eo Gustavus Olai & Severinus Kylius pacti erant, non servavit Dackius, nullius fidei homo; Thuronis Trollii aulam Berquaram deprædatus, uxorem ejus à puerperio recentem lecto exegit. Duos prætores regios occidit. Magnus princeps regi Gustavo hac tempestate natus, postea dux Ostrogothiæ & Daliæ factus est. Incendium in-

gens Vpsaliae ortum majorem urbis partem absumpsit. Ab incendiariis excitatum creditur, ab hoste publico emissis: quum intra tecta passim unuculos incensos & fomitem repererint. Rex Daniæ Christianus invitat regem Gustavum ad colloquium in limite & consilium de novis insidiis à Christierni liberis & horum tutoribus contra tria regna cogitatis. Sed Gustavus ob domesticos Dackii motus & aliorum hostium vicinorum Russorum, Megapolitanorum, Lubecensium, Cæsarianorum, Palatinorum, & Christierni fœderatorum abesse non poterat. Quippe domi in perpetua cura adversus eorum machinationes excubabat, & ad vim arcendam paratus, copiis in patriâ forisque apud amicos principes conductis & in expedito stantibus, ab hoste externo magis formidabatur, quam laceſcebatur. Dum verò Dackius intestinus hostis aut verus latro grassari pergit, Laurentius Siggonis & Iohannes Turonis in Smalandiam excurrunt, aliis cum agmine in Ostrogothiam missis: ne coloni fortè vicini mali contactu ibi quoque tumultuarentur. Bina militum signa à Gustavo Holmia ducibus Botuido Laurentii & Petro Hannovero emissa, dum ad Gustavum Olai & Iohannem Turonis firmandi copias eorum causâ tendunt, in Kindiâ, inter prærupta montium & sylvarum, quum, itineribus dejectu arborum sepius, alia via non pateret, deprehensi & circumfusi cæduntur; haud tamen inulti. Quippe mox trecenti Dackianorum ad pagum Haddetorpium in paræcia Slaka ab Abrahamo Erico & Botuido Laurentii partim somno graves exusti, partim in acie trucidati sunt, quatuor solum nostrorum desideratis. Mox clades clade, & quidem iusta, ut in perduelles, cumulatur, dum Laurentius Siggonis, non solum titulo sed & virtute dux, sceleris duces Iohannem cum quadringentis militibus, Ionam Hanium cum trecentis & Nicolaum Scarfuium cum centum fudit. Hac strage aliquantum domiri Dackiani, pacisci eum rege Gustavo desiderant. Quin rex, ut malo & sanguini civium finem quocunque modo faceret, in pactiones cum illis ivit. Agrestes & plebeii obtentu, ut solent, moribus civilibus sumto, querelis de injusto imperio, de injuriis sibi factis, jure à dominis & prætoribus denegato, nec fide promissorum servata, de ornamentis non

uni ædi sacræ detractis, & ceremoniis veteribus sacrorum abolitis, de invidia cultiorum vestium & ædificiorum illis facta; de armis ademptis, de interdicto cædendi fagum, de nimio tributorum onere aliaque ad regem deferbant. Quorum etiamsi quædam vera esse possent, tamen qualiacunque conjurationem adversus magistratum & arma civilia non excusabant. Nihilominus rex, si quiescerent & parerent, nec intestino tumultu seipsum aliosque ad exitium usque fatigaret, illis quæ hactenus ignorarat & remedio digna videbantur, emendationem promisit. Quin graviter eos allocutus, *præsenti statu, quem pravi homines inconsulta audacia permiscerent ac turbarent, contentos esse jubet: & dum ad veterum temporum sortem iterum aspirando, pristinae libertatis imaginem & quas non immunitates sibi somniarent, videre, ne inani spe ac desiderio præsentem felicitatem temerè permutarent. Nec enim omnia prisca regno salutaria; nec annis, sed ratione & usu hominum instituta metienda esse. Quin novum hoc magis in rem patriæ fore, ut pacis tempore de bello quoque cogitetur: ne subito exorti motus imparatos opprimant; ideoque regnum majoribus & concinnius armatis copiis, instructiori classe & armis, quam arte, præmuniatur. Ad luculentiorum autem & necessarium belli apparatus majores etiam solito expensas & tributa requiri. Quod tamen à vulgo parum pensi habeatur, veteres subinde mores crepante, nec quid nostrorum temporum necessitas jubeat, aut utilitas regni suadeat, æstimante. Nihilominus plebem à vi hostium per magistratum suum defendi, tutela armorum & securitate publica frui cupere, sed quam minimo suo impendio; & ut proverbium habet, calefcere velle, sed integra salvaque lignorum strue: quasi commoda absque onere quodam & impensa esse possint. Post fidos & cordatos cives, regni præsidia esse arma, classem, fiscum; quibus majorum ætate non satis suppeditantibus, non unam nec levem cladem & calamitatem accepisse patriam. Quantos autem ipse sumtus fecerit in extrahenda jugo Christierni patria, & aliis deinde hostibus vicinis aut domesticis debellandis, cui ignotum esse? & tamen modica subditis tributa imperasse. Quæ si nunc paulum intendantur, annonâ ingravescente & crescentibus rerum pretiis, nihil mirum aut insolens fore. Si tamen cum superiorum temporum & nuperæ ætatis adflucta fortuna contendantur, levior & pene nulla esse. Et si enim major tunc frugum ubertas & rerum vilitas, quam hodie, tamen fructus regni grasstantium*

quorundam principum & præsulum avaris & violentis manibus prædæ fuisse. Quod verò intolerabilius, vitam, facultates & corpora tyrannorum libidini, conscientias alienæ dominationi, & animas æternæ salutis discrimini obnoxias fuisse. Nunc verò patriam Dei ope & Gustaviana cura non solum à sevisimi tyranni manu, sed & superbo episcoporum regno & animorum periculo exemptam, verâ libertatis & tranquillæ pacis aurâ respirare. De quo sibi cives maxime gratulari, in quiete & fide esse, nec malevolorum pravis sermonibus aut factionibus auferri, fas & pietatem erga suum magistratum postulare, publicæ & domesticæ prosperitatis interesse. Bis mille Dalecarli armati suppetias ivere regi contra Smalandos; sed pactione cum rebellibus facta, domum remissi, & laudata eorum fide promptaque opera, alii occasione parere iussi sunt. Rex Gustavus iterum per Daniæ Regem Christianum, ablegato Georgio Cörpero, à novis Christierni tyranni cognatorum & fœderatorum adversisque molitionibus sibi cavere monitus, ad colloquium de junctis viribus contra communem hostem parandis invitatur. Patentes ab eodem literas accipit, quas rex Daniæ ad Smalandenses destinarat, si Gustavo sic placeret, hujus sententiæ: *Si rex ipsorum gravis eis fuisset, se hanc rationem initurum cum Gustavo ipsis volentibus, ut remedium huic rei aptum inveniretur.* Sed quò hæ literæ valerent, Gustavus suspicatus, in manus Smalandensium devenire noluit: ne his velut classico quodam, aut nova spe ad majorem rebellionem accenderentur; aut, quas vellent, pacis leges Gustavo ferrent. Itaque literas istas in Daniam remisit. Christianus insuper per secretarium suum Gustavo significabat, se transitum per Daniam aliquot Germanicis copiis, in Sueciam stipendii sub Gustavo mendi causa euntibus dedisse. Se propediem plures auxilio submissurum. Gustavus Cancellarium suum Christophorum Andreæ in Hedåker & Georgium Normannum in Daniam, comite quoque Christiani secretario, expedit, ut regio nomine cum Christiano consultarent de via & modo procellis motuum belli ac seditionis foris domique impendentibus occursum; & de auxiliaribus copiis ex lege fœderis ab eodem capiendis. Quia verò suis legatis Gustavus mandata dederat, ut post negotium regi Daniæ expositum sejungeretur; & Normannus diversus iret in Pomeraniam, à duci-

ducibus Barnimo & Philippo liberum istic recensendi militis à Gustavo conducti spatium & tutum iter petendi causa; Christophorus autem in Dania subsisteret, ad responsum à Christiano accipiendum, cum quo statim huc terrestri itinere reverti iussus erat; ille, incertum qua mente sibi inspiratâ, illic remansit, nec responsum remisit. Revocatus domum non paruit, sed specie valetudinis curandæ, uxorem ac liberos cum pretiosis quibusque in Germaniam adduci fecit, atque istic commoratus, animum redeundi, ut feræ bestię solent, amisit: non tamen ex dignitate muneris, & fide patriæ debita. Gustavus fœdus religionis, ad quod ante à Christiano allectus erat, cum Saxone & Hesso ferit, publicæ securitatis & ecclesiasticæ quietis communibus opibus tuendæ causa. Dackius autem, ut ad illum redeamus, obduratæ perfidiæ homo, pactis haud diu stetit. Prædatione in speciem prohibita & pace indicta, mox tamen ad ingenium redit, cætus in Sunnerbo & VVexionia cogit, agrestes denuò concitat. Quidam tamen eorum, qui Laurentii Brömsii prædium exspoliarant, à Gustaviano milite, in confinibus Smalandiæ & VVestrogothiæ adversus tumultuantes excubante, capti pœnæ servantur. Dackius autem magis stimulaturs literis Alberti ducis Megapolitani ad eum missis per civem Rostochiensem Iohannem Pflugium, qui factiosa etiam colloquia cum eo serebat. Postmodò in Daniam digressus & literis liberi commeatus à Dackio instructus, in quibus nomine ejus mutato Laurentium Iohannis adpellabat, istic captus & capite plexus est. Paulò ante mortis supplicium, ut Christianus Gustavo per literas indicarat, fassus est: Albertum scripsisse ad Dackium, *Sibi compertum, quomodo cum Smalandis adversus Gustavum conspirasset, & per emissos obtulisset Christiano regnum Sueciæ; quod ille tamen recusat, & copiis Gustavum contra se suosque juverit. Verum si Dackio ejusque asseclis placeat, se regem eorum fore, ac ducem ad profligandum regno Gustavum; ita tamen, ut pecuniâ conducendo militi, & ope sua ipsi præsto esset.* Dackium respondisse: *Se jam regi Gustavo conciliatum, sperare fidem promissi sibi servatum iri; quod si Gustavus faciat, se meliorem sibi regem haud exoptare. Si minus, adeset Albertus, sed bene nummatus. Ita nec suam eî operam clausurum.* In pessimo deinceps instituto progressus

Dackius, à Rotniensibus receptum & commerciorum libertatem expetit. Sed illi, donec regis animum de hac re discerent, abnuunt. Inde odio intestino ex sævitia in suos orto, quod consensum factiosorum & vires seditionis distrahere pronum est, dum Magnum Hanium, Smalandensem colonum gente non obscura natum obruncat, & senes aliquot rusticos duris compedibus constrictos abripit sevèque tractat, in ipsius vitam non pauci factiosorum coire & conspirare cæperunt. Hisce mox accessere nobilium aliquot familiæ: quum Georgii Erici prædium exussisset, Iohannem Kylium senem, Iohannem Nicolai & Iacobum Andreae in Ölandia trucidasset. Quum ergo se non satis tutum cerneret, ad Magnum Iohannis, Petrum Bragdium & Georgium Erici regni senatores scripsit: *agerent cum rege de sua securitate & prædiis aliquot sibi concedendis: ex quibus regi centum milites ad tuendam Smalandiam alere posset.* Homo impudentissimæ audaciæ pro maleficiis beneficium reposcit, sed qui arma in manu sua habebat; & fiducia Cæsaris, Alberti ducis Megapolitani, Bernhærdi Mylii, archiepiscopi Iohannis Svinefootii, Olai Beronis & Lubecensium, opem ipsi contra Sueciam & Daniam, ut non semel ipse palam jactarat, promittentium, arrogantior factus, quidvis petendi, ac si negaretur, suo sibi arbitrio sumendi facultatem esse credebat. In eandem ferè sententiam ad ipsum regem scripsit. Rex ipsum ad se evocatum it spe tuti aditus, sed ille tantorum facinorum conscientia regi non fidens abest, & seditiosas actiones urget, colonos immunitatis præmio sibi addictiores facit, cædibus & direptionibus incumbit. Rex comitiis Örebrogæ indictis, cum procerum consensu ex omnibus regni oris contrahit Vadstenas militem, ut justis armis Dackio & factionis sociis, ne nimis invalescant, obfistat, & duces suis expeditionibus & hostis conatibus per certos fidosque homines explorandis intentos esse jubet, & inde sua instituere consilia, progressus & actiones. Dackius verò Moringiam australem populando pervagatus Calmariam tendit, & duobus castris ad Hasnoum & Kleckebergū eam obfidet. Sed à Germundo Suenonis arcis præfecto cæsis amplius centum strenuè repulsi Dackiani Stegeburgum aggrediuntur. Inde quoque fortiter à Suantone Sturio arcis præfecto rejecti, unius mensis inducias pacisci cæperunt. Eisdem à Suantone

tone obtinebant his conditionibus : *ut tormenta & equos sibi ablatos reciperet, & imprimis aquam recentem*: qua maxime arcibus & munimentis belli tempore opus est. Infertum etiam pactis, *ut dux eorum in gratiam & fidem regis Gustavi reciperetur*. Suanto Sturius in Tiustiam, Iohannes Turonis & Laurentius Siggonis junctis copiis in Kindiam & vicinas oras moventes, Dackii milites & socios partim in fidem ac deditionem accipiunt, partim internecone delent, Dackio etiam in utroque femore graviter vulnerato. Sic, uti consuerunt adversa plerumque vulgi animos & fidem commutare, plerique superstites dissipantur & fugæ se mandant, extremam cum Dackio fortunam non laturi; nisi quos illius falsus rumor de sævitia Sueonum victorum in quosvis, etiam inermem sexum, ad seditionem revocarat. Ipsum verò præcipuè animabant promissa & literæ Alberti Mechlaburgici, Cæsaris, Electoris & Magni episcopi Scarenis, postea interceptæ. Unde cognitum, quod Cæsar Nicolao Perenotto Granvellano intimo suo consiliario in mandatis dederat, proficisci aut scribere in Sueciâ Comitum Palatini causa, & civibus persuadere: *uti sub fide religionis & privilegiorum confirmationis, Comitem palatinum pro rege suo acceptarent*. Inter Cæsaris mandata etiâ reperta ejusdem syngrapha, & præter alia hæc verba: *Et nos de gente Gothorū sumus*. Literis Magni episcopi Scarenis inclusæ erant electoris ad Dackium, quibus ipsum hortatus ad institutum suum provehendum, confirmat de insignibus nobilitatis, honoribus & præmiis. Itaque resumens vires, cædibus & rapinis obvia depopulari pergit. Contra eum expedita nova agmina ducibus Axelio Erici, Iacobo Baggio, Germundo Suenonis, qui rebelles armis cæsos, vel supplicio affectos, vel deditione acceptos perdomuerunt. Tandem etiam ipse Dackius à Raphaele Petri ejusque focis in Blekingiæ sylva Rødebyensi circumventus, quum vivus capi non posset, telo transfigitur & Calmariam abducitur: ubi in quatuor partes dissectus, rotis impositus est, capite ejus cuprea corona insigni. quidam captum & in crucem actum perhibent. Talis istius immanis perduellis fuit exitus; qui sub velo mutatæ veteris religionis & concussæ libertatis in integrum restituendæ, omnem licentiam, vim & proterviam, latrocinia & incestas libidines, quarumcunque legum & pudoris habenas nihili

faciens, exercuerat, & à regis Gustavi hostibus ac invidis ad turbandum & penitus evertendum regni statum instigatus erat. Sed & focii ejus dignas conjuratione pœnas suo tempore persolverunt. Conradus à Phy, vel ut quidam vocant, Pyhy, aliàs vero nomine Peutingerus dictus, juris consultus qui Lipsiæ invitis parentibus, Iohannis Vnberdii filiam Catharinam uxorem ductam, & per Germaniam ac Belgium secum tractam, homo vagæ & desultoriæ libidinis, quasi impedimentum itineris aut sarcinam abjiceret, istic deferuerat, & in egestate ac miseria reliquerat. Hinc in Sueciam comite concubina profectus, regi Gustavo operam suam offert ingentia de se professus: quod promptæ linguæ & versuti ingenii esset, magnis honoribus, etiam cancellarii dignitate ornatur. Sed malæ cupiditatis, utilitatis privatæ studio & avaritiâ muneris decus scœdans, in legationibus in Galliam pravè versatus, & officii mandatique terminos egressus, cum Principibus & magnatibus exteris, ab iisdem largitione & pollicitationibus captus, arcana consilia, inscio rege & collegis, agitarat. Ottonem Ducem Brunsvicensem spe summi militaris officii in Sueciam illexerat. Qui cum se offerret, si quo usus operæ esset, rex ea se non adedò indigere ostendebat. Et tamen, ne virum principem ignominiosè rejiceret, cum annuo eum salario dimisit. In Dania, Gallia & alibi magnam pecuniæ vim octoginta quinque millia, sexcenta & sexaginta sex numerorum uncialium, intra quinquennium inconsulto Gustavo mutuò sumserat & interverterat. Vnde carceri inclusus, imminutæ existimationis pœnâ expilationes & fraudes suas luere cogebatur. Rex Gustavus ulcisci Ducis Alberti insidias in hoc regnum non semel tentatas subita incursione in ejus Ducatum cogitabat, nisi hyems intervenisset. Incunte anno Arhosiæ comitiis habitis rex ipse apud ordines regni concionem habet: Præmissis solennibus, *illis recognoscendum dat, quomodo arduum illud imperii ex solo amore patriæ suscepti onus hæctenus sustinuerit, regnum quod valde quasatum, servitute ferme oppressum & viribus exhaustum acceperat, nunc quietum, liberum, opibus firmatum, & contra vim externam internamque munitum reddiderit, atque in otio & pace per viginti quatuor annos tutatus sit. Nec solum civilem regni statum bene fundarit, sed etiam, ut deceat fidum magistratum, animarum & salutis æternæ subditorum curam egerit,*

egerit, sublatisque erroribus, abusibus & superstitione, de sana & Christiana doctrina & bonis verbi divini ministris animarumque custodibus illis prospexerit. Quamvis eo nomine apud quosdam non magnam gratiam inierit; quum tamen non pro se & suo arbitrio, sed in publicis conventibus cum bonorum virorum utriusque ordinis sacri & civilis consilio, religionis emendationem instituerit. Se mirari, quid adeò supersticiosos ecclesiæ ritus abolitos & pontificios episcopos iterum desiderent, ejusque rei causa turbas dent: quum satis constet, eos plus detrimenti, quam commodi regno attulisse, & in causa fuisse, ut nonnulli veterum regum & regni administratorum tam indignè regno & ditionibus expellerentur, nonnulli bello & tumultu tam acerbè conflictarentur. Quid usuvenerit etate Caroli Canuti, notum esse; quum Iohannes præsul eum absque omni honesta ratione regno exterminaret: quid incommodi præstiterit senex antistes Iacobus bono principi Stenoni Sturio seniori; & nuper archiepiscopus Oustavus bono principi Stenoni Sturio juniori; quid jam agitet præsul Scarensis Magnus in hujus regni perniciem, in recenti memoria versari. Non ergo esse, quod adeò votis expetant tales animarum & salutis prædones potius quam præsules ac custodes. Quod verò illos pro suo lubitu grasari non permiserit, nolle se perperam fecisse videri. Ut paucis omnia complectitur, se egregio publico semper pro viribus adfuisse; de quo ad cujusque viri boni conscientiam & testimonia provocare velit. Sed quid præmii reportarit à quibusdam, in propatulo esse. Quin quo plus beneficii illis præstiterit, eo minus gratiæ retulerit. Ut, nisi Dei & conscientie sue fiducia, similibusque bonorum principum exemplis se erigeret, jam dudum ob tantam ingratitudinem se abdicasset regno. Iam verò convocasse ordines, ut certior fiat de causis motæ nuper seditionis. Si quarumcunque offensionum se insimulare easque probare possint, se paratum emendare. Quod etiam per literas significarit Smalandensibus ad comitia Ostrogothica evocatis; sed illos adventum ejus præstolari noluisse. Se sibi persuadere non potuisse, subditos, rege tam benigno, imperio tam justo, ferrum & arma in ipsa patriæ viscera defixuros: quum vi nihil opus fuerit, ubi jure agitur. Quin irreparabilem jacturam vitæ, facultatum, sanguinis hac sæda seditione patriæ illatam esse. Regni fructus & opes per multos annos publico bono & adversus externum regni hostem tam impensè collectas, nunc adversus proprios subditos consumptas esse. Præterquam quod hosti motibus istis intestinis ad pravas molitiones contra regnum janua sit aperta. Se quidem &

*propriis & fœderatorum viribus satis parem fuisse ad insolentiam
 justis armis tam severè vindicandam, ut liberis posterisque eorum ter-
 roris & cautionis exemplum in reliquum tempus ederetur. Sed ex
 singulari gratia & commiseratione erga ipsos & amore ac studio erga
 patriam, suiq; officii memorem, quum sciat se regem servandis subditis
 non perdendis datum esse, se promeritæ pœnæ temperasse, ut adhuc spa-
 tium regressus ad sanam mentem ac meliorem statum, & juratam sibi
 fidem instaurandi facultatem haberent. Si verò domi à subditis nihil
 nisi malevolentiam & turbas exspectare, & tamen hostiles insidias
 foris imminentes propellere debeat (quod non possit, nisi rebus domi
 pacatis & tutis) alia sibi consilia necessariò capienda esse. Nec enim
 Christierni tyranni cognatos & amicos, aliosque hostes, ut quidam
 opinentur, altum stertere, sed in regni excidium, ni Deus prohibeat,
 satis vigilare. Proin se scire velle, quæ ratione, quibus & quot co-
 piis & auxiliis regnum adversus infectos patriæ hostes tueri destina-
 rint. Et ut residuam factiosorum turbam serèdò reprimant, eorumque
 authores justo supplicio subdant, ceteros in fide contineant, junctis
 animis & viribus adversus omnem vim & metum opus fore. Quod
 si sponte animi ex usu publico fecerint, se nullos imperii labores de-
 trectaturum, eamque viam institurum, ut ipsi, eorum fami-
 liæ & posterì regium amorem & animi propensionem jam verbis de-
 claratam, ipsa re experiantur. In iisdem comitiis Arho-
 siensibus Sueciæ regnum, quod suffragiis & electio-
 ne antea deferebatur, hæreditarium factum, & anci-
 piti, incertæ & sæpe pravis aliorum cupiditatibus ac tur-
 bis opportunæ eligendi rationi tollendæ, & maximè insi-
 gnibus ac fermè incomparabilibus Gustavi I regis erga re-
 gnum ac patriam meritis remunerandis, ad familiam regis
 Gustavi ac mares ejus hæredes ac posteros solenni lege &
 pacto, quod *unionem hæreditariam* vocant, alligatum & ad-
 strictum est. Ista successione lex postea, ut hoc ex occasione
 addatur, anno MDCIV. Norcopiæ, & anno MDCXI. Ny-
 copiæ unanimi ordinum regni consensione repetita & ad isti-
 us temporis ac reipub. usum accommodata est. Sed deinceps à
 morte G V S T A V I M A G N I deficientibus maribus hæ-
 redibus, & superstite unica filia regis Gustavi Magni CHRIS-
 TINA Principe, annis MDCXXVII. MDCXXXIII.
 MDCXLIV. eadem lex successione renovata, & ad CHRIS-
 TINA M Reginam transcripta est. In ejusdem coronatione*

tione, quæ solenniter celebrata est anno MDCL. & comitiis successio regni à morte Reginæ, cujus vitam Deus diurnam esse velit, CAROLO GVSTAVO Principi, Comiti Palatino &c. ejusque filiis legitimis, & posteris maribus ac hæredibus descendentis, ut vocant, lineæ communi ordinum regni assensu & suffragiis designata, jurata & confirmata est. Quum regis Gustavi primogenitus filius dux Ericus idibus Januarii rex Sueciæ diceretur, undecim annorum erat. Eadem hora conspiciebatur illustris arcus cælestis. Non uno discrimine & minis tempestatum tunc impendentium adversus Sueciam ab Comite palatino & aliis Christierni hæredibus, & à nostris vicinis Alberto Duce Megapolitano, Russis & pluribus aliis, discussa & decreta sunt, indictis comitiis Arhosiensibus, sequentia capita:

Vt ordo equestris & nobilitas per indicem libellum regem certio-rem faciant, quot milites & equos pro modo facultatum & possessionum soli expedire possint, si quid adversi accadat regno. Vt arces prudentibus præfectis sub obligatione fidei, & veterano, fido ac perito milite, qui ante in præsiidiis fuerit, instruantur. Si regnum ab hoste ex mari Balthico petatur, universi regni milites Arhosiæ, si ex mari occidentali, Scaræ, si in Smalandiâ, Vadstenis conveniant; quæ vallo, fossa & aggere adversus subitam hostis incursionem cingantur. Milites in numerum referendos, ut de supplemento in tempore cogitetur. Civitates in proximis nundinis Disensibus regi significant, quanta manu ipsi regnoque opitulari velint. Præfecti provinciarum ad primas regis literas, una cum magistris equitum & tribunis militum cogant exercitum. Si ab hoste nimis potente strages nostris inferatur, ut nova subsidia & vires in promptu sint, ex Smalandia quintus, ex aliis provinciis septimus quisque delecti in procinctu sint, sed extrema necessitate viritim agmina scribantur. Holmiæ octingentorum militum præsidium imponatur. Arx Holmensis & Gripsholmæsis tormentis, annona, milite aliisque necessariis ita muniantur & instruantur, ut obsidioni toleranda, si ingruat, sufficere possint. Ædes lignea urbis Holmiæ destruantur, triremes valide exstruantur, arcendis hostibus & excursionibus inter Stocholmiam & Gripsholmiam idoneæ. Ut nemo Holmensem in civium numero sit, nisi unius anni annona instructus, Vt Bothnienses & Finlandi primo vere comiteatum

Holmiam advehant, oris litorum & portibus Finlandiæ & Stoc-
holmiæ adversus subitas impresiones, & pro tuto itinere vel transitu
nostratum bene munitis & custoditis. Ut viæ militares & regiæ
purgentur. Ut duo vel plures, si necesse sit, ex senatu quot men-
sibus regi præsto sint, ne solus indies nimis negotiis oneretur.
 Hoc anno a. d. V. Martii leges aulicæ à Gustavo auctæ & publicatæ sunt. Reliquiæ factionum & seditiosorum Dackii militum passim in sylvis latitantium aut vagantium extirpantur. Georgius Lyckius ex Dania legatus, sui regis nomine pecuniam Conrado Peutingero & Christophoro Andreae creditam, tormenta Christiani Stenoni Erici utenda data & dein oppignerata, & æs alienum Gustavi militum mercenariorum, quum per Daniam hic in Sueciam ivissent, contractum repetebat. Sed Gustavus ad nummos dictis personis creditos solvendum se obligari negabat: quum partim injussu ejus mutuo summi, partim in rem ejus conversi non essent; aut si versi essent, sibi non liquere; quod se prius exploraturum, & inde Christiano satisfacturum. Tormenta d. & t. usu à Christiano accepta & oppignerata inficias ibat Steno Erici. Militibus mercenariis, antequam pedem extra regnum posuissent, satisfactum esse, ut eorum apochæ testarentur. Hoc si monitus fuisset ante eorum abitum, maluisse Danorum bono creditum de summa deducere, quam illis solvere. Sed jam serum esse. Reliquam victus impensam non oportere Christianum tam rigidè exigere, quum ad ejus usum pars istorum militum sustentata esset. Rex Gustavus à Christiano rege Daniæ comprehensus est fœdere pacis, interpositione quorundam regum & principum cum Carolo V. Christierni nomine factæ, sed hætenus, ut intra semestre ratum haberet. Quod tempus fermè contractius Gustavo accidebat, non absque suspitione festinationis à Christiano injectæ, ut hac occasione solutus & sejunctarum hîc partium esset à Gustavo. Sed ille jam ab aliis hoc resciverat. Hac æstate cælum valde pluvium erat, & ager inde tam madidus, ut periculum calamitatis frugibus adhuc in solo exstantibus esset. Ideo Gustavus ad deprecandum à Deo meritas delictorum pœnas, hoc anno, octo die-rum & deinceps quot annis quatruidi supplicationes publicas, pio & salutari instituto, indixit; seriò hortatus populum ad fugiendum verbi divini contemptum, luxum, crapulam, juramentorum abusum & levitatem, homicidia,

micidia, supra, adulteria aliaque delicta, plagarum publicarum causas: earum verò remedium optimum ratus, serias ad Deum preces, & ad meliorem mentem receptum. Ex Muscovia legatis expositulantibus de vi & molestia subditorum Succiae in limite Russiae habitantium, Rex regessit, longè majorem insolentiam, prædationes & incendia exerceri in Suecos à Ruthenis. Et quum istæ emendari utrinque per arbitros & ex æquo ac bono vel per sententiam dirimi in finibus proxima æstate vellet, Rutheni hoc cum indignatione & minis accipientes, infecta re abierunt. Albertus Dux Megapolitanus quærens aliquo malo afficere Suecos, huc misit profugos ex Suecia Olaum in Grellestadio, Matthiam Caroli & Carolum Biurium. Hi Stralsundia excurrentes in Blekingiam, istic nacti literas fidei publicæ à VVernero Passebergio præfecto Blekingiæ, & in fines Succiae evagati, trucidant præfectum regium Cronebergæ, Georgium Ioannis, quum ad iudicium Kongehæredense proficisceretur; & mox receptum in Blekingiam petunt. Rex accusari reos in iudicio Rotnebyensi, quod est Blekingiæ, curavit, sed intendentes crimen sævis dictis à rusticis repulsi sunt. Post tamen Trotto Makius unus latronum captus & capitis supplicio ad VVexioniam subjectus, de Alberti Ducis Megapolitani tentata incursione in Smalandiam exhibitis ejus literis, professus est. Die S. Viti nascitur in arce Holmensi Regis Gustavi filia Anna, postea comitis Palatini Georgii Ioannis uxor. Rex auctor civibus non solum mare Balthicum, ut hætenus, sed etiam mare occidentale navigandi: quia civitates ad mare Balthicum sitæ nimium hic quæstum exercebant; cujus æquas partes ipsi ad se derivare possent. Civibus navibus onerariis exstructis, Regis consilium cum non exiguo suo compendio sequebantur. Regni monetæ erectio sub pœna capitis vetita est, ob nummariam difficultatem & alias causas ante suo loco memoratas. Quum per occultos Gustavi inimicos & invidos atque per extorres quosdam Succos libelli in Regem maledici in Germaniâ & alibi passim sparsi essent, Rex ad suam existimationem & regium nomen à calumniis vindicandum, in lucem edidit prolixiorem apologiam. Ad primum calumniantium caput, *quod Regnum Sueciæ injusto titulo possideret, quum absque legitima vocatione seipsum*

seipsum regiae dignitati ingessisset, respondit ex historia Christi-
 fieri II. Daniæ Regis, qui regnum Sueciæ vi & armis sub ju-
 gum servitutis redigere tentavit: quod cum non posset, leonina pelli
 vulpinam adfuisse, & in proceres ipsumque Regis Gustavi patrem
 ac familiam, ac in regni subditos promissis & fidei simulatione cir-
 cumventos immanissimam sevitiã, variis innocentium suppliciis,
 duro carcere, cædibus, rapinis, violentis fœminarum stupris &
 aliis atrocitatis exemplis exercuisse. Vnde subditi non ut adversus
 Principem suum, sed ut communem patriæ pestem & hostem pu-
 blicum, qui totius regni excidium quæreret, arma justa ipso Gu-
 stavo duce sumserint. Tyranno autem regni finibus expulso, & li-
 bertate patriæ restituta, sibi tanquam libertatis per Dei opem vin-
 dici & patrono omnes regni ordines ex divina providentiã, per legi-
 timam electionem liberaque suffragia, quamvis non semel renitenti
 regnum & imperium detulisse. Ad alterum caput, Quod in Chri-
 stianam religionem inusitatas & Christianæ fidei contrarias muta-
 tiones invexerit, ita se explicat: se errores quosdam in religione,
 rituum abusus & superstitiones ex verbo Dei per orthodoxos Theo-
 logos satis refutatas, justa moderatione tolli, & earum vicem talem
 religionis emendatæ & ceremoniarum formam introduci curasse, quæ
 verbi divini normæ & puritati fidei esset congrua: quo nomine etiam
 ad generalis concilii censuram ulterius provocare velit. Episcopis, qui
 regis opibus & ambitione faces tot motuum intestinorum fuissent,
 nervos eorum, fortunæ æquo ampliores animosq; minimè Apostolicos
 aliquantum depressisse, eosque justis & honestis stipendiis assignatis,
 ad ecclesiastica munia fidelius obeunda remisisse. Vnde quidam ultro
 se abdicantes officio & spontaneum eligentes exilium, in exteris lo-
 cis per sibi deditos domi clientes & factiosos homines non deserint
 turbare patriam. Ad tertium caput, Quasi clandestinas socie-
 tates cum quibusdam Regibus & Principibus in aliorum Principum
 & Imperii Romani perniciem inivisset, quo sibi Imperatoris &
 Germanicæ nationis odium & sinistras suspiciones pepererit; respon-
 det: se quidem cum vicinis & aliis Regibus & Principibus fœdera
 fecisse, non tamen in fraudem ullius, sed justæ defensionis adversus
 injustam exterorum hostium vim, pacis & quietis publicæ conserva-
 ndæ, amicæ consuetudinis & commerciorum causa, salvis aliorum
 Principum & Rerumpub. eminentia ac libertate: quod publicis docu-
 mentis probare possit. Talia autem fœdera jure naturæ & gentium
 semper licita fuisse. Ad quartum caput, Quod pecuniarum submini-
 stra-

stratione, inquieto ingenio, & occultis suggestionibus exterorum Principum & Rerumpub. pacem & quietem turbavit, motusq; inter Christianos excitavit, reponit: Se Deum testem vocare posse, quod in sua regia functione, quæ ad Dei gloriam, nec solum ad patriæ sed etiam quantum in ipso esset, ad aliarum Christianarum Rerumpub. salutem, pacem & concordiam facerent, sectatum esse. Nec immiscuisse se rebus alienis, quum satis ipsi negotii in suis esset. Se verò opes, non superfluas quidem, quæ tamen honestè partæ nec sibi pudori, nec aliis graves, & aulæ statui necessariæ essent, clam vel palam ad permiscendas aliorum Respublicas, impendisse, neminem amicorum aut inimicorum unquam probaturum. Ad reliqua capita: Quod erga confederatos, bene meritos, vicinos, & ministros suos præsertim exteriæ nationis, haud ita ut deceat, se gesserit, ita regerit: quod ipsi exprobratur se fœderum leges migrare, hoc nihil aliud calumniam struere, quam ut omnes Christiani Principes & Respub. ipsi adversæ reddantur, nec apud quemquam in posterum aliquid honestæ opinionis aut fidei habeat. Ceterum in hoc se appellare non modo suam sed & sociorum conscientiam, qua fide & integritate in fœderibus & pactis versatus sit. Benefactorum merita, quantacunque etiam jactentur, pari vice, si non majori compensasse. Erga vicinos se ut fidum amicum & confinem præbuisse. Nec meminisse se unquam difficiliorem fuisse, nisi quid ab eo postularent quod contra communia jura & omnem equitatem pugnaret, aut cum publicæ utilitatis ac libertatis damno conjunctum esset. Ministros suos etiam exteriæ gentis, si fidi essent & publico magis quam sibi ipsis studerent, ita ornasse, ut potius causam ipsi grates agendi quam exostulandi haberent. Si infidi non parem gratiam meruerint, de seipsis non alio querantur: uti nuper Conradus Peutingerus Cancellarius, qui per peculatum & sordes indignum se Regis favore fecerit. Ultimo rogat Imperatorem, Principes, Respub. aliosque, quum omnibus placere in nullius potestate sit, calumniis de se & mendaciis non temere credere, nec existimationis regiæ obtrectationi faciles aures præbere, priusquã adversus eam se justè defenderit. Et quemadmodum ipse non tulerit quemcunq; extraneum cujuscunq; loci & ordinis à suorum quoquã infami sermone differri; ita suam innocentiam & honestam famã apud extraneos & suos laborare ne permittant. Hoc se omni amicitia, vicinitatis & favoris officio remuneraturum. In comitiis Arbogensibus super alia regni negotia, 1546.

Regis & regni invidiam contra fœderis leges factò inhibendo : de Caroli Holgeri itidem liberatione , qui à Rege Gustavo cum literis & mandatis ad Romanum Imperatorem missus , VVormatiæ , ubi tunc Cæsar morabatur , media luce per quosdam Germanos , qui Regis Gustavi olim ministri fuerant , proditur & calumniosè defertur atq; à Nicolao Hastedio captus abducitur , interceptis omnibus regiis literis. Iste Hastedius præterita æstate singulari beneficio à Rege affectus , dum pro eo solverat ter mille nummos unciales , malum regi pro bono rependit ; ex pessimo hominum genere , quos demerendo non devincias , sed irites. Sanè beneficia in ingratos , improbos ac perfidos collata , non solum , ut semen in sterilem terram jactum , pereunt , sed etiam insolentiæ , odii noxæque materia sunt : ut verè benefacta male locata , malefacta , non authoris sed accipientis culpâ , dicas. Actum insuper de Christophoro Andreæ regni olim Senatore & Cancellario nunc exule , & quid de eo faciendum esset. Dicebatur ad annum millesimum quingentesimum quadagesimum secundum , qua ratione legatus in Daniam missus , emanserit. Istius emanationis causam vi & injuriæ sibi tanquam à Gustavo illatæ adscribebat , eoque non leviter in suis ad Regem Danię literis illum tetigerat. Nunc autem in his comitiis senatus regni & nobiles permoverunt Regem , ut ipsum sub literis tuti reditus in regnum revocaret. Quod & fecit , easque literas per fratrem ejus Ericum VVitebergam , ubi tunc erat , transmisit , adiunctis insuper Senatus literis , quibus eum ad reditum in patriam hortabantur & de integra juris via adversus quoscunq; certum faciebant. Quod si recusaret , offensam publicam & legis rigorem experturum. Sed velut surdo omnia dicta : donec biennio post Lubecæ decederet : ubi in primaria æde quam Dominicanam vocant , conditur , tumulo sic inscripto : *Anno Domini MDXLVIII. die XXV. Martii obiit nobilis ac strenuus Vir D. CHRISTOPHORVS ANDREÆ VVestgothus , artium liberalium Magister , Eques auratus , regni Sueciæ Senator.* In iisdem comitiis agitatum est de Regis Gustavi liberis ex dignitate alendis. Consultatum insuper de remediis arctioris annonæ jam per quadriennium ingravescentis ; & post maturam deliberationem leges annonariæ Vpsaliæ & Gripsholmiæ editæ sunt : quæ non solum

solum præsentî malo mederentur, sed etiam pari futuri temporis timori occurrerent. Lubecensibus sedulo privilegiorum restitutionem flagitantibus indulta est immunitas à vestigalibus in quatuor emporiis Holmia, Aboa, Calmaria & Sundercopia; quod si placeat, ante diem S. Michaelis ratum habeant, si minus, induciæ ad decennium prorogentur. Christiæ interpositione Imperatoris Caroli V. & aliorum principum dimittitur ex arce Sunderborgensi, hac lege ut renunciato omni jure in Sueciæ & Daniæ regnum, præteritorum oblivione sancita, in arce Koldingensi regio cultu & victu à Christiano rege Daniæ haberetur, & ex regno Sueciæ Friderico Palatino Electori & Carolo Duci Lotharingiæ dos, quam focui suæ deberi contendebant, tribueretur: quod quum Christianus Gustavo per legatum Claudium Vrnium significasset, Rex hoc remisit ad comitiâ Strengnensia. Vbi decretum est à R. ordinibus nullam dicere vel dare dotem Christiani filibus, quum ipsi tantam vim & immanitatem à tyranno passi & optima post pietatem regni dote, libertate fermè in totum, nisi avertisset Deus, exuti fuissent. Si verò postulata à Christiæni generis & hæredibus armis fortè querantur, armis paratos esse se tutari. Recitatur in iisdem comitiis Ordinibus R. Gustavi Testamentum, & quas provincias ac ditiones jure fiduciario filiis ad se exhibendum destinasset. Quod ab omnibus æqua mente acceptum ingentique ad sensu approbatum est. Hoc anno nata est Regis filia Sophia, nuptui data Magno Duci Saxonix. Rumor ex Dania & Germania de variis molitionibus adversus Gustavum eò paratiorem cum fecit ad vindicandum, si ipsum aggredierentur. quo comperito, quieverunt. Rex Christianus hoc anno cæpit uti trium Coronarum insigni, quod Sueciæ regni vetus ac proprium est. Nec ipse antehac, nec ejus parens Fridericus usurparat. Sed, quam Annales Sueciæ causam perhibent, regno Sueciæ nuper hæreditario facto, & spe huic inhiandi sibi & successoribus præclusa, ut tamen colorem quendam juris in illud retineret, & ex occasione disceptare & resuscitare posset, quod hætenus sopitum fuerat, ex quorundam amicorum instinctu illud suum quoque facere voluerit, obtentu unionis trium regnorum à Margareta cæptæ, & quasi regni Daniæ hærediarîi tituli. Quum tamen satis constet, dudum ante istam

1547.

1548.

istam unionem Reges Sueciæ eo ut regni genuino insigni
 usos fuisse. Ea causa quum Rex Gustavus cum Christiano
 non semel & graviter exposularet, tamen operam lusit; do-
 nec res in apertum bellum, præter alias etiam ob hanc causam,
 inter Ericum Regem Sueciæ & Fridericum Regem Daniæ
 1549. maturesceret ac erumperet. Monetæ Sueticæ digna & vera
 æstimatio contra externos contemtim habentes & exinde præ-
 tium mercium augentes, sub gravi multa regio edicto ad-
 ferta est. Liber Interim inscriptus & Caroli V. auspicio in
 Germaniâ editus atque huic quoque regno obtrusus, ex
 censura sacri ordinis rejectus est; de quo plura in Historia
 Ecclesiastica. Elisabetha regia filia Gustavo nata, Christo-
 phoro Duci Megapolitano postea nubit. Arcis Vpsaliensis
 fundamenta à Gustavo jaciuntur in colle, quo nunc sita est.
 1550. Edvardus VI. Rex Angliæ per legatos suos Ioachimum
 Gundelfingerum & Thomam Camertanum *commerciorum sæ-
 dus cum Rege Gustavo* petit & *peculiaribus quædam privilegia & li-
 bertatem tam in continentibus & superioribus, ut à situ vocant,
 quam maritimis urbibus negociandi.* Rex Gustavus *sædus illud sibi
 quidem placere* respondit, *sed quum non absque magnis im-
 pensis merces terrâ in superiores urbes transvehi possint, ideo pere-
 grinis mercatoribus parum è re futura, etiamsi huiusmodi privi-
 legiis fruuntur.* Præterea Suecos cives istis domi immunitatibus &
*scriptis statutis frui: ut nulli extraneorum mercatorum alibi quam in
 maritimis urbibus negociari liceat, quibus Rex nec possit nec velit
 eos privare.* Ad sædus utriusque commodum ferendum An-
 dreas Olai IC. & Iohannes Laurentii in Angliam missi sunt
 cum hac regia admonitione: *Vt discordiam ex emulatione pru-
 dentia inter nostrates nasci suetam fugerent: cã enim res præclaras
 & negotia publica eos vel turbare vel demorari.* Sed istud nego-
 tium mox in irritum cecidit extincto Edvardo, ut suspicio
 erat, veneno aut alia violenta morte & valde quassato regni
 Anglici statu. Mox alii legati Georgius Normannus R. Sen-
 ator, & Olaus Laurentii Secretarius Elfsburgo Bruxellas ad
 Carolum V. Imperatorem à Gustavo de pace & libero com-
 merciorum Germaniæ usu missi, proximo autumno rebus
 feliciter confectis redierunt. Quum Lubecenses urgerent pri-
 vilegium retrahendi ad se & urbes ad mare Balthicum sitas
 Sueconum merces ac navigationem, non verò in regna &
 urbes

urbes ad mare occidentale sitas, inter cives & mercatores Sueciæ hoc indignè ferentes in nudinis Strengnensibus convenit, navigando non adire Lubecam & reliquas maris Baltici civitates, sed, quum Gustavus cum exoticis regnis pacem & fœdus commerciorum iniverit, navigationem & negociationem cum majori commodo divertere in Hispaniam, Galliam, Angliam, Belgium & alias remotiores terras: quod cum aliis de Evangelica religione & perpetua fide Regi servanda pactis à Rege Gustavo confirmari petierunt & impetrarunt. Ita mercibus in dictis oris à prima manu emtis, quas Lubecæ & in vicinis urbibus à tertia vel quarta manu mercari necesse habuerant, non exiguam rem & quæstum fecere Sueci. Quod Lubecenses quotquot tunc Holmiæ erant, ægris animis accipientes, insidias in urbem, arcem, & navalia parabant: quæ tamen accuratis excubiis, industria & curâ prohibita sunt. Sed & Ducis Megapolitani Georgii Alberti F. Marchionis Brandenburgensis, Alberti & Palatinorum incursiones in Sueciam, interdicto eis à R. Christiano transitu per Daniam, & Gustavi R. cura & apparatu militari cessarunt. Regis Gustavi minimus filius Carolus Holmiæ feliciter in lucem editus est. Quum Carolus V. cæpisset victor esse Electoris Saxonix & Landgravii Hassix, Rex Gustavus temporari serviens, æquè ac R. Daniæ, suos ad Cæsarem legatos Magnum Iohannis, Georgium Normannum & Andream Olai Augustam Vindelicorum misit de novo cum Palatina & Lotharingica domo pacto per eum faciendo, de commerciorum in Belgio fœdere feriundo, & nupera pace rata habenda. Pax quidem à Cæsare rata habita est, sed novum illud pactum negabat Carolus absque consensu domus Palatinæ & Lotharingicæ, quarum in primis interesset, secum seorsim iniri posse. Fœderis commerciorum in Belgio tractationem remisit ad Mariam sororem, Belgii tunc gubernatricem. Lubecenses circa idem tempus querulum & supplicem libellum Augustæ tradebant Carolo Imperatori per syndicum suum Iohannem Rudelium IC. in quo exposulabant cum Rege Gustavo de denegato sibi commerciorum in Suecia & privilegiorum usu: quæ tamen à majoribus Gustavi & ipso, facultatibus suis, sanguine & sudore sibi peperissent: petentes ut Imperator illos tueri, & ad conservanda dicta privilegia opem ferre velit. Hac re

a. d.

IV.

Octob.

1551.

licet parum profecerint, tamen quo animo erga Gustavum & Suecos essent, declarabant. Legati Regis Gustavi contra scripto codicillo docuerunt: *Lubecenses non jure repetitum ire privilegia, quæ dudum sua culpa amisissent; & facere contra inducias Calmarienses decennales, & amicum in iis pactum.* Annonæ gravitate regnum premente, cujus princeps causa præter siccitatem agri videbatur luxus & ingluvies; Rex publico edicto imperavit frugalitatem & temperantiam, opposita vitiiis remedia. Margareta Regina Sueciæ mortem obiit. Sol eodem die, quo decesserat, lumine defecit, quasi in consensum doloris. Birkarenses & alii incolæ Bothniæ Borealis, qui ex piscatura in mari occidentali vitam tuebantur & simul mercaturam faciebant, conquerebantur Gustavo, de interdicta sibi à præfectis Norvegiæ libera piscandi in occidentali oceano, & cum Norvegis vel Suecis, Lapponibus & Finnonibus maritimis negotiandi facultate; quod tamen ipsis jus ex inveterata majorum consuetudine liberè usurpatum dudum fuisset. Rex causa cognita, patentibus literis eis dedit liberum piscandi jus, absq; ullius interpellatione & impedimento sub gravi pœna vetito, in oceano occidentali in posterum, ut ante, exercendum; ita tamen ut Suecis, Finnonibus maritimis & Lapponibus in lacu, diverticulo aut fundo maris eorum prædiis adsito nullam remoram aut præjudicium facerēt, sed in aperto mari, ut alii, piscarentur. Ut itidem cum Norvegis & aliis liberè & honestè commercarentur, aut etiã pisces suos in Sueciam pro æquo pretio distrahendos advenirent. Finnones autem ad mare colentes & Lappones regiis literis adversus vicinorum Russorum aliorumve vim & omne illegitimum tributum, præter ordinarium Regi debitum, protexit. Gustavus tertias nuptias cum illustri virgine Catharina Gustavi Olai de Torpa, Equitis aurati & gubernatoris VVestrogothiæ filia, reginæ Margaretæ sobrina, vel defunctæ uxoris sororis suæ filia facere instituit. Sed antequam dicta virgo sollemniter ipsi conjungeretur, scrupulo conscientiæ injecto, sententia præsulorum & episcoporum tunc Vadstenis congregatorum à Rege exquisita est, num hujusmodi matrimonium, ut licitum, ex jure divino probari posset. Quum antistites hac super re non parum perplexi dubiique essent, quid responderent; tandem post maturam negotii discussionem

1552.

nem, ad spectu præcipuè civili, mentem suam ita exposuerunt: Hoc matrimonii genus in S. Scriptura conceptis verbis vetitum non esse. Sed ut Rex propiuo Deo, & tranquilla conscientia in Christiano conjugio degeret, nec è re foret, eo tempore apud exteros dispicere sponsam, nec aliam legendi quæ placeret Gustavo facultas esset, permissum videri hoc matrimonium, nec offensionem inde facile metuendam. Accedere, quod ea quoque ratione regiorum hæredum & universi regni bono, quieti, dignitati, internæ conjunctioni, paci & concordia consuli posset. Ex quibus causis ante à Pontifice & Evangelicis, Christianis Cæsaribus, Regibus & Principibus concessum fuerit, etiam in propinquiori cognationis vel affinitatis gradu, si utilitate publica adversus subditos pensari posset. Quum ergo ex tali necessitate & respectu aliis sublimibus personis usurpatum, nec tamen inde commune scandali exemplum præbitum sit; & Gustavus ex patriæ & regni salute sacrum Dei verbum & Evangelium tam fideliter & graviter promovit & iuitus sit; post Regios Filios & Principes, etiam Præsules, unà cum R. Senatu, Equestri ordine & Nobilitate unanimiter decernere, ut Regi in nomine S. S. Trinitatis quæta cum conscientia dictum matrimonium ingredi liceat. Illud sese contra aliorum quorumcunque dissensum aut impugnationem pro virili verbis & factis defensuros esse. Gravi incendio ex tabernis & ædificiis ligneis Holmiæ exorto, in posterum ligneas ædes Holmiæ exstruere prohibitum est. Exercitus lustratio & census ordinis equestris per universum Sueciæ regnum instituitur. Sinus VVedoensis 1553. perfossus, purgatus & septus est, ut inde facilior & tutior transitus, quam ante, per mare Stocholmiam versus pateret. Quum Lubecenses minacibus literis immunitatum, & damni mercium in Lubecensi bello hîc amissarum restitutionem atque residui debiti pro ope Gustavo contra Christiernum præstita solutionem exposcerent, Rex ad eos misso Olao Laurentii secretario, se nihil eis ultra debere simpliciter & absque ambagibus respondit; si Lubecenses quid hostile tentarent, ad arma & defensionem paratum esse. Laurentius Siggonis R. Marschus, ut vocant, vel supremus militiae præfectus vir domi bellique clarus obiit. Ferri evectio hoc anno prohibita est, quod vilioris æstimationis apud exteros esset. Pretium ejus insuper auctum, ne velut abjecta aut improba merx extraneis ultra puteret. Conventus Elfsburgensis inter Suecos

& Danos habetur, de regni finibus, de difficultatibus inter duo regna à tempore pactorum Brömsebroensium intervenientibus, earumque remediis aliisque negotiis. Sueci contra legem fœderis à Danis factum contendebant in receptu, subsidio, distractione prædæ, & tuto comœatu pessimo perduelli Dackio in Blekingiâ concessis, aliisque injuriis: de quibus quum jure agi in foro Blekingensi & sententias executioni dari postulasset, vel jus non dictum, vel sententiarum executionem à corruptis iudicibus suspensam aut intermissam fuisse. Item manipulos aliquot rusticorum ex Blekingia effusos in Sueciam, & limitem regni transgressos in sylva hujus regni cecidisse arbores, venatos ac in vicinis lacubus piscatos esse. Cædes, rapinas in oris Sueciæ & finibus proximis non semel exercitas, & quidem permisu aut indulgentia præfecti Blekingiæ VVernerii Pasbergii. Parem vim & insolentiam ex Hallandia, ex territorio Bahusensi nostratibus illatam, & in sylvis propinquis cæsum aliquoties, aut in mari occidentali & ad Gothlandiam piscationem à Norvegis & Danis prohibitam fuisse; Lagone Truttonis Hallandiæ, Claudio Bildio Bahusiæ, Christierno Huitfeldio Norvegiæ aliisque præfectis conniventibus ac permittentibus. Præterea de furibus aliquot ex Norvegia profugis, & in Daniam contra fœdus receptis, de cive Gevalio Magno Olai à civibus VVardbergensibus attempto, æris alieni Lubecensibus debiti nomine, qui tamen ad jus sed frustra provocavit. Item de navis Iohannis Thuronis in Daniâ detentæ relaxatione aut satisfactio-
ne promissa nec præstita exostulatum, & emendatio ad omnia ex lege fœderis & jure amicitie desiderata est. Danici autem oratores hic tergiversantes, culpam à regno Daniæ in privatas personas aut reos rejiciebant. Inde literis à rege Daniæ de gravi paratu bellico quorundam vicinorum hostium adversus Daniam acceptis, domum revocantur, ideoque proferre hæc negotia in aliud tempus & congressum quærunt. Sed Suecis oratoribus ex adverso contestantibus, tandem convenit de congressu alio ad diem Philippi & Iacobi ex utriusque regis voluntate instituendo, ut interim res in suspenso & cujusque jus de finibus aliisque difficultatibus in integro esset, velut hæctenus absque controversia ab utroque rege usurpatum sit. At Gustavus graviter in suis literis ad senatum regni Sueciæ Gripsholmiæ datis exostulabat de pacto à suis Oratoribus cum Danis inito præsertim super articulo

de finibus, quem directè omni sano sensui repugnare aiebat: quia omnis injuria Suecis in finibus à modo dictis præfectis Danicis illata esset proximis annis & utriusque regis imperii tempore, nec antea. Proinde Suecos legatos ad hoc se literis & manu obligasse, ut Rex Gustavus nihil aliud ab illis expectaret vel reciperet, nisi quod antea semper absque disceptatione possedisset. Iam autem in confesso esse, non opus fuisse literas & sigilla dari de rebus extra controversiam positis, sed litigiosis: in quo illi imprudenter errarint, prout ipsæ actiones & verba liquidò doceant. Danorum autem mentem esse, ut absque lite retinerent, quod præterito anno de regni Suetici finibus decerpissent, & de aliâ insolentiâ exercitâ non convenirentur. Quum itidem Rex Gustavus non meminisset aliquid ab sua parte esse commissum adversus Danos, malè ipsum habebat, legatos Sueticos in fine negotii tam duram sibi legem dici passos esse, & quidem his verbis: Sed quæcunque admisa aut peccata ab alterutra parte, interim summa cum diligentia emendabuntur: ut omnis amicitia, concordia & bonæ vicinitatis officia inter regna & incolas eorum colantur & conserventur. Et quando de aliis quibusdam admisis aut difficultatibus ulterius erudimur, maxima cum industria insinuabimus eas R. Mti Sueciæ domino nostro clementissimo, nec dubitamus quin Rex, quoad fieri potest & fas est, sit eas sanaturus. Quia verò altera pars nimirum Dani talem obligationem non præstiterint, sed nudam solum dilationem, ut satis ex eorum literis pateat: non itaque necesse habuisse Suecos ita in antecessum se obligare ad id, cujus rei non essent. Vnde satis esset colligere, Danos abundè suis commodis consulentes, ad amussim sua exegisse, nec remisisse vel minimum de suo jure. Rex itaque excandescebat, legatos non cautius egisse, sed commodam occasionem, quæ semel, ut avis, è manibus dimissa, non facile redit, temerè neglexisse: quum tamen legatis Principis aut Reipub. incumbat, opportunitati seriò intentos esse. Inprimis ut negotia publica prudenter & scitè tractare sciant; & si quæ voce, manu aut scripto comprobanda sunt, sedulò prius recognoscant & singula verba ad rationis libram bene pensitent: ne callidè quid vel ambiguè ab adversa parte dictum aut consignatum approbent, quod postea poenitendum, minus excusandum, aut Principe vel Reipub. indignum aut publico damnosum sit; & absque imprudentiâ nota vel difficulter emendari, vel proorsus non queat.

Magni Ducis Moschovię præfectus Novogardiësis Demetrius Fridericus Palescovius huc misit tabellarium Michitam Kuffinum cum literis ad Regem Gustavum datis, in quibus accusabat Regis præfectum Bothniæ septentrionalis, quod excursionem facta in territorium Murense usque ad castellum VVathoviense, vi abripuisset Magno Duci Russiæ decem paræciarum censum, quasi suo Regi præstandum. Regem quoque destinasse direptionem cœnobii ad VVarhoviam arcem siti. Dictus autem Michita in itinere, præsertim VViburgi, non aliter præ se tulerat, quam se missum à Magno Duce Muscoviæ de pacis negotio. Vnde subditi limitanei securiores redditi, nihil mali suspicabantur; sed quum iste Michita interiora regni ingressus esset, Demetrius præfectus Novogardius contra pacis fœdus absque ulla belli denunciatione in Finnoniam copias quasdam emittit, quæ non pauca in limite regni loca diripuerunt, magna populatione facta. Proinde Sueci eos in Russiam repellere coacti, in ipsa velitatione reperiunt quasdam literas dicti Demetrii, quæ ferebant iussisse Magnum Ducem Muscoviæ nobiles prope limitern habitantes incursionem facere in Sueciam. Vnde Rex non aliud, quam Michitam magis explorandi quam alterius negotii causa huc missum, suspicatus, eum detineri iussit usque ad factam utrinque compositionem. Ad literas verò Demetrii Gustavus respondebat, *Se nunquam fando audivisse nomen aut situm Murenfis territorii & VVathoviensis arcis, priusquam ex Demetrii literis didicisset. Quare vel inde satis constare, se non in animo habuisse ulla hujusmodi loca aut censum ibi diripere; nec sibi verisimile videri, tale quid patrassè præfectum suum Bothniensem; aut si fecisset, injussu suo fecisse.* Rex autem ex veteri consuetudine iusserat exigi tributum usque ad Kôlam, quod Birkarenses per aliquot annos suppresserant & inter se partiti erant. Kôla autem alias VVathofua vocabatur; quod rex ignorabat. Russi præcipiti anno iterum impressionem faciunt in Finnoniam & populantur usque ad Rithamam, magna vi filiginis abrepta. Rithamam autem ad Magnum Moscoviæ Ducem pertinere ajebant, non ad Finlandiam; quod tamen non ita erat: quum literæ limitum testentur, omnia quæ cis has regiones à Syfterbeckio usque ad lacum Aâ sita sunt, ad Sueciæ non Russiæ ditiones per-

pertinere. Hæc Russorum impressio magnis motibus, & dein aperto bello inter Russos momentum fecit. Quod ut sopiretur, Russi novam limitum distinctionem secundum Ducis Georgii & R. Magni literas, de quibus ante suo loco dictum, urserunt. Sed hanc finium designationem non fore à re Sueconum, satis erat divinare: quum Russi ejus beneficio partem Finlandiæ ad se transferre conarentur. Itaque responsum illis, *litteras Georgii & Magni ignorari; nec animum esse Suecis innovandi fines, sed servandi præfinitum & jam ultra ducentos annos usurpatum limitem, qui est in Systerbeckio, & inde excurrens ad Oceanum occidentalem. Si verò Suecia non alia via posset retinere quietam ejus possessionem & usurpationem, adversus vim cum Deo defendere paratam esse.* Hic tumultus cum Russis R. Gustavo non parum ægrè erat; cujus tamen nullam ille culpam, sed ipsi Russi prima in Sueciæ fines impressione dederant, & quidam imprudentes Regis prætores, imprimis Andreas Nicolai in Kiffuenebben, qui Rege inconsulto & invito populatione quadam vexarant fines Russorum, ulciscendæ vastationi eorum in Finlandiâ. Quod tamen magis ex avaritia ipsorum & propria utilitate, quam in rem Regis ac regni fiebat, ut postea dicitur. Magister ordinis Livoniæ Henricus à Galen per legatum suum instigabat Regem ad bellum contra Russos, ipse armorum eidem à se inferendorum, & auxilii Gustavo præstandi. Sed ubi ad rem ventum est, mutavit animum, & promisso non stetit. Dum Russi obsidere cœperunt Viburgum & vicina populari, post triduum confluunt in æquor Râsuehandense, in glacie consilium de summa belli inituri, depressa glacie omnes profundo hausti perierunt. A Sigismundo Rege Poloniæ legatus Machovius Vadstenis à Rege Gustavo auditus, offert ipsi sui Regis nomine amicitiae fœdus & opem adversus Russos, communem utriusque atque hæreditarium hostem. Rex Gustavus hæc quidem grato animo accipit, sed ea conditione, *si tutus interim esse possit ab insultu vicinorum ad mare Balticum: qui quamvis nondum se pro hostibus professis gerant, tamen ex occasione, præsertim si regnum viribus & copiis adversus Russos emisisset & cum Sigismundo conjunctis nudatum ac velut inerme foret, hostilia tentaturi & subitam impressionem facile facturi sint.* Quare copias suas revocare cogeretur non absque levi

utriusque regni incommodo. Nec se videre quomodo tam longe dissi-
ntroque regno Suetico & Polonico, junctis viribus commoè aggre-
diendus sit Russus; nisi Rex Poloniæ quasdam opportunas hujus rei
vias apud Magistrum ordinis in Prusfiâ & Livonos reperire posset.
Hoc autē se ulterius cogitandum illi committere, cum spe tam prudens
ab eo consilium datum iri, quod maximè ex usu utriusq; futurum sit.
Inter alia pacis negotia Rex publicavit constitutionem de
domesticis mercibus utiliter distrahendis, & exoticis emen-
dis. Edictum insuper edidit de causis egestatis plebis & fru-
ctuum Coronæ diminutionis, earumque remedijs Equidem
rex totum reipub. corpus, cujus causa se caput esse nove-
rat, ita curat, ut quantum in se, non solum illud vi-
vat, sed & valeat. Vadstenis ad præfectos VVestrogothiæ
& Smalandiæ scribit monetque sedulo invigilare adversus Da-
norum molitiones: qui novum regem Fridericum ad nova con-
tra hoc regnum, non habita ratione fæderis, stimulant. Quip-
pe ipsum palam jactasse, se cum tempore regni sui fines longius &
quidem huc Holwedum usque proferendi viam inventurum. Eun-
dem in annulo signatorio uti trium Coronarum insigni: quæ non
fidæ conjunctionis tessera & argumenta essent. Inprimis jubet
R. Gustavus intendere animum præfectos in limite habitantibus,
& cum Danis commercia ac consuetudinem quandoque etiam
factionem colentibus, eamque prohibere. Qua si nolint abstinere,
ad se mittant hujusmodi socios, ut illis plebs, tanquam corpus
noxio humore purgatum, minus mutationi & motui sit obnoxia.
Russi iterum cum copiis XXX M. irruptionem faciunt in Fin-
noniam & Bothniam Orientalem, incendio, cædibus &
rapinâ fœdè grassati; donec ultra mille eorum à nostratibus
cæsi, reliqui metu fugati sunt Postea majoribus copiis pa-
ratis, Jacobus Baggius cum classe præmissus est V Viburgum:
qui rebus & situ loci, excursionem triremium ad Nyam flumèn
& colloquio cum nobilibus aliquot Russis habito, satis explo-
ratis, Regem qui Aboam ipse cum justo exercitu venerat,
per literas & Olaum Scottum eò missum de omnibus docet.
Sed iste Olaus plura quam jussus erat Regi referens, & falsa
veris placendi studio miscens, ait Baggium inopia commea-
tus const:ituisse in Rusfiam movere, copiis satis munitum nimirum vi-
ginti millium, quum vix essent quatuor mille. Fortunam non de-
futuram, quum omnes nobiles Kexholmenses inclinaret in partes Gu-
stavi:

flavi: & arces Rusfiæ faciles occupatu fore ab alacri & bene armata milite, Rusfis contra morte Magni Ducis Moscoviæ consternat s; quæ tamen falsa erant. quibus Rex fidens permisit Baggio irruptionem facere in Russiam, sed cautè & cum consilio. Baggio jam imminente Russiæ finibus, Russi concrematis circumquaque pagis, commeatum in tutiora deportant: ita ut Suecis nihil ad victum reliqui facerent. Terrestris copiæ ducibus Henrico Claudii de Kankas, Nicolao Boethii de Gennäs & Claudio Christierni de Åminna, primo occurrentium Russorum agmine fuso, Nöteborgum arcem animo eam obsidendi petunt. Vbi verò propius accessere, deprehenderunt, arcem expugnationi non esse opportunam ob firmissima propugnacula, & rapidissimi fluminis quo circumfunditur impetum. Sed & ab una parte propius septingentis passibus, ob paludes interiectas, admoliri tormenta non poterant: quod spatium nimis remotum esset. Ab altera parte non nisi insula in medio flumine arcem alluente sita erat, quo nec tormenta ob vehementem fluvii cursum absque periculo traduci possent. Denique vicino agro per Russos vastato, res frumentaria nulla ex propinquo suppetebat. Itaque tot difficultatibus objectis, relicta obsidione VViburgum regressi sunt: quum in reditu copias Russorum eos impetentes terra marique strenuè repulissent. Rex Gustavus ipse VViburgum cum ingenti classe & copiis accedens, omnia sapienter ordinat, & sua præsentia animam rebus, spiritum militibus addit. Insignibus quoque militaris prudentiæ monitis suos instruit, ut tutius ab ipso quam hoste discerent; aut qui jam usu, rerum etiam militarium magistro, didicissent; tanta autoritate confirmatiores redderentur. Duces & tribunos militum cum consilio rem aggredi monet. copias non longo intervallo disparare sed prope in subsidiis habere, quoties usus veniat: ut si vel cedendum sit majoribus hostis viribus, vel in pares impetus faciendus, breviori ac propiori spatio melius ordines serventur. Vbicunque impressionem facturus esset hostis, ad occursandum ei non nimis incitato cursu ruere, sed prius per speculatores & velitationes explorare ejus iter, agmina & vires. Atque sic integros aut quiete refectos conjunctis copiis, & opportuno loco invadere Russorum itinere fessorum agmina. Ne verò temerè discrimini obice-

retur exercitus, prius hostem exciperent tormentis, & interim subsisterent equites peditesque consulebat, donec hostis in fugam datus esset. Postea eum ex occasione, & pro viribus adorirentur. Quod si junctim & cautè in unum agmen Rufforum (ut solent agmina partiri) suas effunderent copias, facilius illis detrimentum allaturos, quam si confertæ essent cohortes hostiles. Si verò unum agmen in fugam conici possit, reliquos mox etiam exemplo territos aut metu pudorem superante, pariter terga versuros, ut solent isti populi stragem aliquam passi. Monendos etiam in tempore incolas Savolaxiæ & alios ad limitem colentes, ut semper in procinctu essent, & comite ad mensam aut longius è re nata instructi. Ex omnibus oris, quas transiturus esset Ruffus, fegetem, scœnum & alia ad annonam spectantia avehenda esse: ut hostis inopiâ ejus longius progredi non possit. Concæde arborum etiam hosti transitum intercludendum esse; ita tamen ut prope viam non statim adventantibus in conspectum daretur, sed à latere & aliquanto remotius à primo obtutu. Si vero jam constaret de adventu hostis, facile posse cæsis arboribus oppleri & obrui viam in fronte aut fine concædis, prout opus esset. Ordine verò collocandum esse nostrum militem cum justis armis ad seriem concædis: qui ex illa velut ex opposito propugnaculo adversum peteret hostem, uti Rex in charta delinearat. Quum autem hostis equite, pedite, tormentis & alio apparatu potentior esset, haud acie cum eo decernendum esse, nisi conjunctis omnibus nostratum copiis. Atque si necessitas conflictum imperaret, sole & vento secundis non adversis pugnarent, & in iis locis, unde, hoste forsân victore, tutus esset receptus. Sed nec velitaribus pugnis hostem laceffendum esse, nisi omnibus rerum momentis satis exploratis, atque si pares sint hosti. Non enim esse morem militiæ, ut pars imbecillior provocet ad prælium valentiores; sed qui plus possunt, viribus minores velitationibus elicere & carpere eorum agmina; donec ad manus deveniatur. Non autem satis esse, maturè rem deliberare, antequam eam aggrediaris, sed in tempore quoque parrandam. Consilium enim absque facto, esse velut nebulam

1556. absque pluvia in magna siccitate. Ruffi subsequenti hyeme multo majoribus copiis Finnoniæ fines invadunt, & omnibus

pagis inter VViburgum & regni limites in cinerem redactis, ita cædibus passim & immanitate grassantur, ut ne quidem inermi sexui parcant. infantes in fornacem flammis ustulandos coniiciunt, aut sepibus suffigunt. Postmodò VViburgum obsidione cingunt, muros tormentis quatunt, etsi cum exiguo obsessorum detrimento; quia mox vano terrore percussi deseruerunt obsidionem. Dum enim noctu è vicino horreo certatim convecatur omne fœnum in arcem, ne fortè Russis prædæ esset, strepitu rotarum in ligneo arcis ponte gravem sonitum edente, qui in castris etiam hostium per totam noctem exaudiebatur, hostes rati aliquot millia equitum & peditum in urbem admissa esse, castris motis abscedunt; relictis tamen aliquot millibus suorum, ut quasi adhuc præsentium, nec fugæ speciem præbuisse viderentur. Baggius cum suis ex urbe se proripiens & terrore divinitus hosti incusso adiutus, omnes adversas copias pellit, eo successu, ut ad pacem tandem proclivior esset hostis; præsertim quum ad Novogardiæ præfecti literas stolidæ ferociæ plenas Senatus regni in absentia Regis ex vero respondisset, & uti meritis erat, iterum tetigisset. Itaque semestres induciæ factæ sunt, ut interim de pace commodius ageretur; ad cuius conciliationem etiam operam suam offerebat Sigismundus R. Poloniæ, etsi exiguo cum fructu. Quin Rex ipse Gustavus, qui pacis & sistendæ sanguinis effusionis studio tenebatur, ad Magnum Ducem Moscoviæ de amicitia reconcilianda, salvis jure finium & libertate regni, literas dabat. Interim tamen, ne ex desperatione fortunæ arma detrectare videatur, aut hosti pacem nolenti se imparatum invadendi occasionem præbeat; vires, quot potest, ex Suecia & Finlandia colligit. Finlandiæ Principatus, ditio Aboensis & Alandica cum subjectis territoriis Duci Iohanni ejusque masculis hæredibus eodem tempore ad se ex dignitate tuendum concedebatur; sed sub fiducia restituendi Coronæ, si absque maribus hæredibus decederet: quod literis suis ulterius firmavit. Rex Gustavus ad regem Daniæ mittit legatos Iohannem Axellii & Iohannem Ritbergium cum literis quibus significat: *quomodo bello cum Russis invitus culpa Magni Ducis Moscoviæ sit implicitus. Quum autem Angli novum & inusitatum per mare glaciale, ut vocant, iter in Moscoviam ad portum S. Nicolai sibi aperuissent,*

ruissent, præterveſti Norvegiam; quod omnibus circumiacentibus regnis sed & maris Balthici accolis & civitatibus inæſtimabili damno futurum ſit, dum omnis generis vetita bellica instrumenta & arma ad Ruſſos deportarent, quibus contra Chriſtianos nimis muniri, & ad exemplum potentia Turcica per Aſiam & Africam elata, etiam imperium in Europam affectare poſſent. Proinde ſe amicè deſiderare, ut rex Fridericus & ſuo emolumento tuendo, & aliorum Chriſtiani nominis membrorum ingenti detrimento amoliendo, iſtum navigationis curſum Anglis præcludere velit. Eodem & communium commerciorum nomine ad reginam Angliæ miſit. Sed ab ea reſponſum accepit: *Se ſuis ſubditis libertatem navigandi quò velint ex privilegio naſtis, inhibere non poſſe. Velle nihilominus armorum inveſtionem in Ruſſiam prohibere.* Quod tamen factum non eſt. Nec de mutuis commerciis certi quid reſponſum. Guſtavus miſſis in Ruſſiam legatis Stenone Erici fratre Reginæ, Laurentio Petri Archiepiſcopo Vpſal. Michaele Agricola Epico Aboenſi, Benedicto Gyltio, Canuto Canuti & Laurentio Laurentii ſecretario, pacem cum Ruſſis inſtauravit, quæ conſuetis ſolennibus & religione ſequenti anno confirmata eſt. Eodem ferè tempore etiam ſœdus commerciorum inter Regnum Sueciæ, & Comitatum Orientalis Friſiæ contractum eſt, per legatos Arnoldum Roſenbergium & Martinum Helſingium; licet, ut teſtatur Vbbo Emmius in hitoriâ Friſicâ, adventus eorum præcipua cauſa fuerit tractatio matrimonii inter Gubernatricis primogenitum filium Edſardum & Regis filiam Catharinam; cujus negotii initium fecerat Franciſcus Lovvenburgius Saxoniæ Princeps, utrique domui propinquus. Sed hæc cauſa tunc vulgò latebat, dum aſia ferebantur, nimirum de ſœdere commerciorum. Martino Helſingio etiam inſidioſæ molitiones exulum Suecorum, ut appellari volebant, Lotharingorum, Palatinorum, civitatum Hanſeaticarum & Conradi Vxkylii nobilis Livoni adverſus Sueciæ regnum, ab Arnoldo VValvicio in Friſia detectæ ſunt; quæ tamen divina ope diſſipatæ in ventos abierunt.

1557. Pax inter Suedos & Ruſſos ad quadraginta annos facta eſt his legibus: *Vt limites utrinque expurgarentur & renovarentur. Itinera tuta & commercia apud utrumque libera eſſent. Captivi utrinque dimitterentur. De uſurpatione inſignis trium Coronarum*

narum Gustavus in suis ad Christianum, & sequenti anno ad Fridericum successorem literis exposulavit. Sed hi parum hoc moti responderunt, ut antea. Rex edictum publicat de fugiendis enormibus delictis, maledictis, execrationibus, homicidiis, adulteriis, stupris, helluatione aliisque vitiis. de meliori vita agenda, de concordia & obedientia erga magistratum exercenda, de tumultu & turbis vitandis. de frugiferis arboribus non cædendis, hortis lupuli salictarii in usum & commodum rei familiaris instruendis. Livonis à Russo truci bello infestatis, Gothardus Ketlerus ordinis Livoniæ magister & Revalienses mittebant ad Ducem Iohannem in Finnoniam petitum pecuniam, milites & com meatum, pro certis Livoniæ ditionibus ei oppignerandis. Quod Dux Iohannes, ut juvenis & cupidus potentiæ, lubenti animo accipiebat, sibi persuadens se hac occasione Livoniæ parte potiturum. Sed simul illud innotuit parenti ejus Regi Gustavo, planè ipsi displicuit, & ab hoc serio dehortatus est filium Iohannem: *Si enim summitterentur eis auxilia pro oblato pignore, periculum fore offensæ & novi belli Magni Ducis Moscoviæ, tanquam ob violatum per hoc pacis fœdus. Sed & inimicos Sueciæ hac causa fore Imperatorem Romanum, Regem Polonia, Regem Daniæ, qui omnes sibi jus in Livoniam aliquod vendicarent; aliosque ex Vandalicis civitatibus occasione belli intentis. Præterquam quod pignus forte non responsurum sit capiti vel sorti. Satius itaque esse tueri & firmare propria à Deo concessa, quam appetere aliena: nec spe as desiderio incertorum certa in discrimen danda esse.* Stocholmiæ Gustavus iterum edictum publicavit de serio pietatis cultu, concordia, fide & integritate servanda, malis & consutis dolis ac machinationibus, ut regni & patriæ turbamentis & peste fugiendis. De frugiferis arboribus classi extruendæ & pascendo porcorum gregi utilibus non cædendis, hortis lupuli salictarii plantandis. Princeps Ericus fiducia titulo accepit, tuendæ vitæ aulæque, arcem Calmariæ, Cronoburgi & Ölandiam cum adjunctis territoriis. Ille se scripto & verbis obligavit ad ea, quæ filius & Princeps patri regnoque jure debet, præstanda. Ingressus Smalandiam, equestrem ordinem adigit sibi sacramento, quod absonum parenti visum: quum satis ipsi de securitate antea cautum esset. Et, ut senectus plerumque suspicax & timida est, munivit se novis præsiidiis & custodia

1558.

dibus

dibus corporis. Rex purgabat mare, quâ alluit Sueciæ territoria, in primis ad Nylandiam piratis aliquot Revaliensibus Russos exspoliantibus: quibus tutum per Sueciam iter ex fœdere pollicitus erat. Ericus electus Rex & successor regni Sueciæ efflictim ambire cœpit nuptias Elisabethæ Reginae Angliæ per legatos Stenonem Erici, Nicolaum Gyllensternium Cancellarium, Carolum Geram, Gustavum Iohannis & Carolum Mornæum diversis temporibus in Angliam missos, sed nullo fructu. Habebat etiam in Angliâ perpetuum legatum Dionysium Buræum Gallum, qui coram istas nuptias sollicitaret. Sed Ericus vana spe, blandoque verborum honore lactatus, patris ærarium ingentibus & inutilibus sumptibus non parum exhaustit. Ad R. Gustavi manus non unæ literæ ex diversis locis venerunt, quibus monebatur sibi cavere à molitionibus Christierni tyranni familiæ & hæredum, qui magnas sibi vires & subsidia collegerant, & proxima æstate vel autumnio impressionem in hoc regnum minabantur, fortunæ suæ toties frustra tentatæ, nunquam tamen animo penitus dimissæ, periculum denuo facturi. Nec Danis satis tunc fidebat Gustavus, ob contumelias & alia fœderi communi adversa sibi illata. Proinde cogitavit de ratione terra marique regnum contra quoscunque infestos hostes tuendi, & in Vadstenensibus comitiis ea re satis discussa, decretum est, primò de pedestribus & equestribus copiis augendis, & ut singuli ex nobilium ordine in triennium aut quadriennium se pro ratione census prædiorum equis & armis justis instruerent. Dein, ut munitionem Elfsburgi tanquam portus & clavis orarum maris occidentalis, & portæ inter Norvegiam & Hollandiam sedulò persequerentur, ope subjectorum ei territoriorum. Vt itidem propugnaculum Naglmeesfundense velut transitum & viam regiam inter Daliam, VVestrogothiam & Norvegiam, atque amœnum commodumque situ, exstruendum aggredierentur, ope Dalie, territorii VVenæ & Ase. Et quia jam bonum initium factum esset castelli Ienecopensis, situs satis opportuni pro Ostrogothis, Smalandis, VVestrogothis & Nericiensibus, & unius viarum publicarum, nec incommodi distributorio adversus vicinos Danos, aut aliam occasionem; majori industria, quam hæctenus, urgerent. Præterea decretum erat de locis conventus, ut ex Vplandia, Sudermannia, Nericia & Ostrogothia milites convenirent Lincopiæ & Vadstemis, ex Vestrogothia Verme-

landia & Dalia Falcopiae, Smalandenses Calmariae & Inecopiae. Denique, ut omnes viae publicae ac regiae à Dania ad fines regni per Smalandiam, & Vestrogothiam ferentes & peculiariter designatae quamprimum pronuntiètur, & postea deligantur aliquot manipuli bonorum militum, eorumque decurio unus vel alter, qui equaliter observent vias & per eas digredientes vel accedentes peregrinos tam à fronte quàm tergo, regiis praefectis indicandos. His ita ordinatis, aliquot perspectae fidei & moderationis viri constituti sunt, qui cum nobilitate per totum regnū in qualibet provincia transigerent de praestandis militiae equestris muneribus, pro modo & numero praediorum. Quia verò aliquot rusticorum filii inter nobiles reperti sunt, qui per matrimonii viam adepti erant quaedam praedia, nec immunitatem eorum sibi adquisiverant, ut lex Sueciae jubet; Rex respondit: Spectandum cujusque virilem animum & famam, ut lex vult, id est, prius explorandum, num ad immunitatem acquirendam sit idoneus; quod si factum fuerit, tum demum iudicandum esse, num ea dignus sit. Virtutem enim, prudentiam & fortitudinem claros & nobiles facere. Classem etiam bene paratam, armis, comœtu & milite satis instructam ad fines regni expedit, ut adversus incursionem quorumcunque hostium procincta staret. Quin Rex quotannis non absque magnis expensis in armis erat. Vnde factum, ut Dei ope & perpetua ejus cura, vigilantia & ad vim arcendam promptitudine hostis absterritus nihil contra eum moveret. Magister ordinis Livonici iterum mittit ad Iohannem Ducem Finlandiae, & inde ad Gustavum ipsum Regem, de ope praesertim pecuniaria contra Russum. Quidam ferunt, quum Revalienses Regem non illustrissimi aut serenissimi, more horum temporum, sed sua lingua *illuminatissimi* titulo in literis salutassent, Iohannem Principem eos tanquam honoris Regii non satis observantes dicto perstrinxisse: *Regis Gustavi nomen non tam obscurum esse, ut Livonorum illuminatione opus haberet.* Sed quod rem ipsam attinebat, *opem regem rogantes, sufficiens pro ea pignus offerebant. Se etiam luculenta auxilia à Cesare, Principibus Germanis, Polonis, Lithuanis expectare ferebant.* Rex etiamsi calamitatem vicinorum miseraretur, aegrè tamen illis opitulari posse respondebat, ne retractaret & violaret leges pacis cum Russo, atque sic novi belli materiam daret. *Auxilia à Cesare & Germanis bello Turcico distri-*

*strictis frustra expectari. A Polonis & Lithuanis se quoque magna sperare non posse, quum ante vanis eorum promissis deceptus esset, spe auxilii facti, sed nulla ope præstiti. Si tamen arcem Revaliensem cum aliquot munimentis Livoniæ ipsi cum certa cautione oppignerare vellent, se non alienum fore ab ipsis ita juvandis, ut sibi decorum & Livonis utile foret. Ad hoc responsum oratores negabant se posse mentem suam aut suorum explicare, quum nihil tale in mandatis haberent. ad referendum tamen accipere. Hac ætate navis oneraria ex Dania huc accedens, in puppi præferebat insigne trium Coronarum, quod Iohannes Dux Finlandiæ tunc Holmiæ præsens excindi jubet: quod illud Rex Daniæ Fridericus successor Christiani patris, uti in ore communis famæ erat, ad arrogandum sibi jus aliquod in Sueciæ regnum usurparet: quum ejusmodi insignia regia essent regni veri aut prætensi signa vel argumenta. Proinde R. Gustavus ad Fridericum R. scribit, & memoriam meritorum erga patrem & avum strictim repetens, ut Christianum & moderatum Principem hoc velut magni præjudicii incepto desistere monet. Se pari prætextu posse usurpare Daniæ & Norvegiæ insignia. Sed quale hoc amicitiae stabilimentum futurum sit, ipsum per se facile pensitare posse. Nihil se dubitare, quin multi optent & laborent inter hæc duo incluta regna disensiones ac disidia nasci, velut lupus & vulpes letis oculis adspiciunt, leonem & ursum de præda concertare, spe suæ quoque partis inde capiendæ. Ita nonnullos desiderare ut utraque regna discordia divellantur, uti eo commodius pravæ cupiditates explere possint. Quum verò nihil magis in votis habeat, quam ut hæc regna in mutua amicitia & animorum conjunctione perseverent, id se percipere, ut Rex Fridericus idem ex sua parte præstare velit & efficere, uti disidia & offensæ de tribus coronis reapse tollantur & amputentur. Reliqua ab utriusque subditis in finibus aut alibi admissa postea facile corrigi posse, si utriusque arbitri commodo loco ac tempore conveniant. Sed hæc literæ & admonitiones parum loci apud eum habuerunt, donec postea ad arma cum Erico descenderetur, & hujus regni sitis vel quæcunque cupiditas effuso sanguine restingueretur. Quum Rex Gustavus de honorifico aut regno Sueciæ utili successu negotii Anglici desperaret, & nihil nisi pecuniæ profusionem progredi cerne-
ret, Erico filio suasit tam incertam spem non tanto pretio mercari, nec tam sollicitè rem dubiam urgere, sed Dei providentiæ
com-*

committere, cumque sibi salutaria rogare. Sed Ericus & ejus frater Iohannes hinc pertinaces, huius negotii studio adeo dediti erant, ut nullis inde rationum machinis dimoveri possent. Quum his diebus à Dionysio Buræo legato in Anglia Suetico literæ adferrentur, quæ aliquid solatii Erici desiderio adspargerent, persuasum est Duci Iohanni Finlandiæ ut in gratiam fratris cum Stenone Erici R. Senatore in Angliam ad rem elaborandam iret. Hæc tam illustis legatio quantos sumtus hauserit, facile cogitatu est. Sola expeditio Ducis Iohannis bis centum millibus aureis constabat. Quum ille itineri jam accinctus esse, Rex filium paternè monuit, ut nihil fœderis aut pactorum iniret, quod Sueciæ regno, legi successionis, juri & libertati patriæ fraudi aut incommodo esset. Quod cum patri promississet, velis & vento secundis discessit. Edzardi Frisiæ orientalis Comititis nuptiæ solenniter cum virgine Catharinâ filiâ Gustavi Regis, centum millibus nummorum uncialium præter alia dotatâ Holmiæ celebrantur in præsentia Francisci Ducis inferioris Saxonix, Iohannis ab Hoia Episcopi Osnabrugensis, & sponsi fratris Iohannis Comititis Frisiæ orientalis. Ille annua pensione, & hic donativo mille aureorum, cum quindecim mille sub specie mutui expectasset, ornati & novos conjuges affines comitati abierunt; quamvis Episcopus animo non satis æquo & fido, quod postea in bello Danico & Elfsburgensi obsidione, cui quoque intererat, patuit. In itinere Rex Ericus Edzardi fratrem Iohannem ob quam causam incertum, quamvis non tanti fuisse constet, Vadstenis capi & in Vplandiam in custodiam Örebyensem abstrahi curavit: quæ protervia Erici animum Gustavi non parum vulneravit. Edzardus quoque regressus, non prius excedere regno voluit, quam fratrem secum reduceret. Legati ex Anglia reduces vana spe nuptiarum ducunt Ericum, usque ad ipsius in Angliam accessum. Hoc anno fœdus amicitix & commerciorum renovatum est inter R. Gustavum & Franciscum R. Galliæ, & privilegia peculiaria Suecis in in Galliâ concessa sunt. Ingruente hyeme R. Gu- 1560.

stavus ad tempus substitit Vpsaliæ, inde abiit Strömsholmiam; quò Steno Erici ex Anglia profectus est ad Regem, & quid spei esset de nuptiis inter R. Ericum & Elisabetham, retulit. Strömsholmia pergit Rex Vlfuesundiam, Arbogam & Iule-

tam, ubi morbo & febre ardenti corripitur, donec ardore remittente convalesceret. Viribus Regis ita confirmatis ut æris patiens esset, petit iterum Vlfuesundiam & inde Melerum lacum, partim corporis reficiendi causa, partim ex consuetudine sua circumiens devenit Eskilstunam. Eò circa vespere quoque dux Iohannes ad regem accessit, rediens ex Anglia, læto & lubenti animo à patre exceptus. Enarrans patri negotii sui successum, spem iniecit nuptiarum Elisabethæ, etsi ut docuit eventus, patris Gustavi & fratris Erici animi magis lætandi studio, quam certæ rei affirmatione. Licet enim Iohannes nihil non egisset, ut nuptias ad optatum exitum duceret, assidue apud Reginam procando, sumtus & largitiones in primates profundendo, etiam infimorum benevolentiam captando, inter quos argenteos subinde nummos spargebat, dicens, fratrem, ubi advenerit, aureos plebi divisurum; tamen operam ludebat. quippe obstabat præcipuè Elisabethæ animus à nuptiis abhorrens, utut adsimularet & tot procos deluderet: ut non minus verè quam venustè Lundino ad Parmensem Principem de Elisabetha scriberet Bernhardinus Mendoza: *Reginam singulis annis sponsam esse, nunquam verò nuptam.* Accedebat Regis Daniæ æmulatio, non passuri, quantum in ipso erat, Sueciam & Angliam in unum fœdus his nuptiis coire & Suecos nimis crescere. Qua re Fridericus II. Rex Daniæ patrum Adolphum Ducem Holsatiæ excitaverat, ut ille quoque nuptias Elisabethæ ambiret, & cum Erico vel speratas vel cogitatas inturbaret; uti locuples testis est Gulielmus Camdenus, historiæ Elisabethæ author. Holmiæ comitia solennia instituuntur, in quibus R. Gustavus publicari curat & confirmari Testamentum suum & successionem Erici ac reliquorum hæredum masculorum; & ut Iohannes Dux Finlandiæ in Erici absentia, si quid interim humanitus accidat R. Gustavo, regni vicariam administrationem suscipiat. Testamentum verò tam prudenter & fideliter à Rege conditum erat, ut non solum successionis & unionis hæreditariæ, sed & totius regni securitati ac prosperitati in eo consuluisse & præstruxisse videatur. Vnde & inter leges regni ab omnibus Ordinibus tunc relatum est. Finitis dictis comitiis, Rex Ericus properabat iter in Angliam, & expediri classem aliaque

necessaria curabat. Rex autem Gustavus nequaquam cum à se prius dimittere volebat, quam solenniter regno cavisset, quod nollet ullum fœdus aut pactum inire cum Anglis, quod Sueciæ regno incommodo aut præjudicio esset. Itaque à parente ipsi quædam capita proposita sunt, ad quæ comprobãda Ericus initio difficilior erat, nec sine patris offensa. Mox tamen in gratiam rediit, quum nihil aliud Rex desideraret quam quod æquum & consentaneum erat. Regis Erici cautio patri & regno præstita talis fuit: *Si Deus providisset ut corona & imperio Angliæ potiretur, se parenti & consanguineis, patriæ, regnoque Sueciæ bono ac præsidio pro summa facultate fore adversus omnes eorum hostes; & adlaboraturum, ut idem præstaretur ab Anglis. Si negotium ejus nuptiale in Anglia non succederet, duris forte conditionibus intercedentibus, se omnes expensas in se & suam partem recepturum, quæ ipsi in divisione bonorum mobilium inter fratres & sorores, secundum parentis testamentum cedere posset. Se nullum bellum inscio & inconsulto parente facturum. Nec absque ejus consensu ulli pacto subscripturum, quod parenti, familiæ, regnove quocunque modo quoad jura majestatis, successionem, statuta aut libertatem fraudi aut detrimento esset. Ne foris hujus regni nomine se contra alia potentia regna aut respublicas obligaret ad suppetias clasfis, militis aut pecuniæ, supra hujus regni vires, & re prius cum patre non deliberata. Si etiam Sueciæ regno aliquod bellum aut infestatio obveniret à Russis, Germanis, Danis aut aliis, se regno pro virili succursurum. Si Deo placeret ipsum ad Angliæ regnum extollere, ne extra Sueciam in Angliam exportaret omnem præsentem pecuniam, nec aulæ tuendæ majorem vim opum desideraret, quam pro paterna indulgentia. Ne oppigneraret aut quocunque modo diminueret quidquam ex regni possessionibus, arcibus, urbibus aut prædiis, patre, fratribus & regni ordinibus insciis. Ne inutilis sumus faceret, ne mutuo sumeret magnam vim æris alieni, huic regno non tolerandi. Nec privilegia aut immunitates extraneis urbibus aut mercatoribus de integro daret, aut vetera confirmaret absque consensu patris. Ut pro se & suis posteris quam validissimè confirmaret & ratas haberet donationis paternæ literas consignatas de fratrum Ducatibus, reginæ & sororum rata portione liberè & integrè ex lege pactorum utendis fruendis. Maximopere allaboraret, ut Sueciæ corona non solum incolumia conservaret sua jura & vetera beneficia, regalia & trium coronarum insignia, quæ Dani absque*

omni jure & æquo, per vim sibi arrogarent; sed etiam eorum molitiones adversus patriam pro virili prohiberet. Denique fidem daret de omnibus his capitibus sincerè servandis, inprimis de unione hæreditaria: ne fratrum successioni ullo modo fraus fieret; & ut Christianum Principem aut Regem deceret, & Deo omnibusque bonis gratum esset, ita se compararet. Navem Rex exstrui curarat nomine Elephantem, quæ vix parem ante habuerat, & Erico in Angliam vehendo destinata erat. Quam cum ingressus esset Ericus, & patri suo jam vale dixisset, Elfsburgum excurrans, mox revocatus est ex itinere, subito patris Regis morbo & excessu. Corporis ægritudine & ardenti calore invalescente, Stenonem Erici & Olaum Laurentii secretarium ad se vocat, illisque se, regni laboribus fessum & exhaustum, morti vicinum indicat. Se quibusdam regni negotiis adhuc infectis & publico bono aliquamdiu superesse, si ita Deo placeret, optabat. Adstantes, cum vires Regis sermone debilitari cernerent, sibi & valetudini suæ consulere, rogabant. Ille verò conversus ad eos, fida sua consilia toties ex occasione prompta illis seriò commendabat. Quum ultima jam instarent, ad se filios suos accersit eosque monet, *ne se temerè supervacuis & peregrinis negotiis misceant, sed sua sedulò & ex fide curent. Scipios nosse discant; nec majora viribus aggrediantur.* Inde ordinat de superstitis uxoris Reginæ Catharinæ, Ducis Caroli decennis & filiarum bonis ac fortunis. Tandem mente ad cælum erecta, mundanorum curam prorsus animo excludit, & animam suã simul ac corpore sit exitura, Dei manibus credit. Quibusdum ei spem de hac vita & recuperanda valetudine faciētibus an fingentibus auscultare noluit, nec quicquam de excessu excusavit; quippe certus longè meliorem & beatiorem sibi vitam paratam esse. Ita spe cœlestis gloriæ & inexpugnabili patientia vim morbi mortisque superans, ipso S. Michaelis die rebus humanis placidè excessit, quum sexaginta novem annos vixisset, & imperium tot procellis intestinis & externis, Dei ope gratiaque feliciter ereptum, & heroicã virtute partum non in otio aut voluptate transegisset, sed utilibus patriæ institutis ac legibus, disciplina civium & vera religione, aliisque pacis bellique præsiidiis auctum & munitum cum insigni pietatis, justitiæ, prudentiæ & animi magnitudinis

laude

laude triginta novem annos administrasset. Vpsalię in templo primario cum duabus conjugibus S. Thomę die regis exsequiis & omnium bonorum desiderio & memoria, certā boni Regis extincti significatione, honoratus est. Equidem quod regnum ab occasu restituerit, illud denuò condidisse jure dici potest. **Vt autem G V S T A V O I.** libertatis instauratę & renatę vindici, ita posteris ejus & reliquis deinceps successoribus à Deo proxima florentis & servatę patrię gloria debetur.

F I N I S.

SOLI DEO GLORIA.

Y 3

OB

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

COLLEGE

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

**OBSERVATIONES
HISTORICÆ.**

Lectōri S.

Quum variantes quædam Historicorum Sueticorum narraiones occurrerent , quædam etiam dubia documentis publicis aut adsertionibus fide dignorum authorum ulterius firmanda essent ; quod commodè in ipso contextu propter continuam historiæ seriem fieri non poterat ; visum est isthæc scorsim paucis observare , & huc ad finem Annalium rejicere.

JOHANNIS LOCCENII
BREVE S
OBSERVATIONES
HISTORICÆ

Ad vitam Beronis vel Biörnönis III.

BERO vel BIÖRNO III.) Iohannes Magnus lib. xvii. Historiæ Sueticæ cap. viii. in fin. hunc Biörnönem vel Beronem ejus nominis secundum facit: quum tamen sit tertius; uti Baazius lib. i. Hist. Eccl. Sued. cap. iv. & vi. rectè quoque notavit. Idem ex Iohanne Magno, si rectè inspicatur, constat. Primus enim istius nominis Rex Sueonum & Gothorum est, cujus ipse mentionem facit lib. viii. suæ Historiæ cap. xxvi. alter, cujus meminit eodem libro cap. xlii. Ergo hic erit tertius, quem narrat lib. xvii cap. i. Quamvis autem Iohannes Magnus iniiciat mentionem Biörnönis lib. i. cap. xiii. tamen hîc in censum non venit: quum fuerit rex solorum Gothorum; & Sueones tunc à Gothis divisi sub iudicibus vel regulis egere. Michael VVexionius Gyldenstolp lib. ix. Descript. Suec. cap. i. & Suaningius in Chronologia Danica hunc nostrum Beronem ponunt quartum. Haud dubiè ab illo Berone, cujus meminit Ioh. Magnus dicto lib. i. cap. xiii. calculum deduxerunt ad hunc nostrum, & sic erit quartus. Sed de hac differentia paulò ante dixi.

Saxo) lib. viii. Hist. Dan. circa fin. & Meursius Hist. Dan. lib. i. pag. 36. col. 2. in vita Gotrici cognomento Liberalis.

Ad Vitam Brautamundi.

BRAUTAMUNDUS) Erico Vpsal. lib. i. Hist. Suec. pag. xxxiv. Messenio Scandiæ illustratæ MS. tom. i. Brautamundus aliisque nonnullis dicitur. Verum ejus & proprium nomen fuit **Amundus**. Postea Brautamundus appellatus est à
Y 5
prisca

prisca voce Gothica *Brat* vel *Bráth* via: quod excisis & eradicatis superfluis silvis æquarit viam.

Ad vitam Caroli VII.

Indeque Ferrei lateris cognomen accepit) Pontanus lib. 1. Hist. Danic. pag. 37. *Nobilissimus Huitfeldius Biörn* nem ferrei lateris, vulgo *Iærnside*, cognomento afficit, authore ex quo id habeat, non addito. Imo Saxo Sialandus Hist. Danic. libr. ix. pag. 172. ita refert: *Biörn*us quod integer hosti cladem ingesserat, tanquam à ferrei lateris firmitate sempiternum usurpavit agnomen. Et Snorro Sturlæsonius in Chronico Norveg. pag. 118. *Biörn Jærnside Lodbrocs Son togh* *Upsalari, fe och Smårige och begge Gotland.* i. e. *Biörn*us ferrei lateris occupabat *Upsaliæ* regnum & *Sueciam* & utramque *Gothiam*. Krantzius lib. v. Suec. Hist. cap. 111. *Omnes qui prælio interfuere, graviter vulnerati sunt, præter unum Regneri filium Biörn* nem, qui ex ea re nomen accepit, ut *Ferrei lateris* diceretur. Nec ejus nominis usurpatio aliis ex simili occasione inusitata fuit. Ita *Emundus Ethelredi Anglosaxonum regis filius Ferreum latus* (*Jærnside*) vulgò nominabatur, quod esset animi & corporis viribus ferox, ut est apud Pontanum lib. v. Hist. Dan. pag. 148. In legibus *Edovardi regis Anglosaxon.* cap. xxxv. est *Trens side*, ubi ad oram libri notatum est: id est *ferreum latus*, quasi *Jserenside* per epenthesein. Ita *Henricus Comes Holsatiæ ferreus* ab invicta fortitudine vel robore corporis & animi cognominatus est.

Non à lana, ut vult Saxo, qui laneum campum nuncupat, sed, ut videtur, ab Odini vel filio vel socio Vllero) *Vetus* est nomen *Ulleråker* vel *Ulleraaker* / & *Ulleraakerhåradh* / territorium prope *Upsaliam*, idem appellationis hodieque retinet. Et in *Vestrogothiæ* *Kylensi* territorio duæ insulæ à situ *Ufverulleröd* & *Uterulleröd* dicuntur, quarum mentio in Testamento *Gustavi I.* Sed unde hoc nomen traxerit, ex occasione disquirendum. Saxo lib. ix. pag. 170. edit. *Stephanii* v. 13. à *lana* (*Ulle*) deducere conatur: *Apud campum, inquit, qui Latialiter laneus dicitur.* *Stephanius* in *Notis* ad hunc locum pag. 189. ex *Regneri Epicedio* quoque *Ullur aaker* dici notat, & esse locum in *Suecia*, ubi acre prælium commissum est. Antiquum id nomen esse, ante dixi: quod *MS. Chronicon S. Olai* satis firmat,

firmat, ejus mentionem aliquoties faciens: For Jarl Hialti
 aufter alle i Swediod/ en er han setti upp a Landit/ tha sendi han
 men sina fram fire til Vppfala/ oc sendi ord Ingigerdi Konungs
 Dotter / att hon skylldi fara ut a Bilax ater i moti honem.
Comes Hialtus proficiscebatur versus Orientem in Sueciam. Quum
verò in superiorem tenderet regionem, viros suos præmittebat Vpsa-
liam & nunciari jubebat Ingigerdi Regis filia, ut ipsi obviam ad
Vlleri agrum procedere vellet. Et alibi: Hialti swar ar: Et rid ut
a Bilax ater medh Ingigerdi Dotter tine. Hialtus respondet: Ex-
spatior equo ad Vlleri agrum cum filia tua. Et pluribus locis non
 semel. Stephanius verò quoque reddit *laneum campum*, quasi à
 lana esset. Sed hoc alienum. Livius lib. XLII. p.m. 809. pro
 prodigio refert, quod Priverni lana pullâ terrâ enata sit. Mea
 conjectura est, salvâ aliorum, à Vile Odini filio, vel, ut non-
 nulli volunt, Vuli vel Uuli ejus fratre, vel Vllero ejus socio,
 (de quibus Stephanius in Saxonis Hist. Dan. lib. III. pag. 82.
 & lib. VI. pag. 137.) sic dictum: cui ob insignem artem, ut pu-
 tabant, magicam istos agros tribuerint, vel quod ipsis con-
 cedentibus eò coloniam deduxerit. Sed & Biltuna propin-
 quam hodieque Vpsaliae prædium videtur olim ejus fedes
 fuisse: cui ditio vel territorium proximum fuerit subjectum.
 Veit à Semingo Odini F. Semingehundrat / Sueciae præfe-
 ctura nomen accepit. Inter socios autem Odini refertur etiam
 Vllerus ab Arngrimo Ionæ in suis ad Stephanium literis anno
 MDCXXXII. scriptis: *Migrationis Asiaticæ principes ÆSER*
Asiatici dicti sunt: cujus singulare est AS vel AAS, ipsi Odino
κατ' ἐξοχήν attributum, cum adjecto: den Almegste åas. Hi fuisse
traduntur numero XV. vel eo plures, quorum etiam nomina extant. I.
 Odinus, alio nomine Yggur. II. Thor. III. Yngur vel Ynguar.
 IV. Frege. V. Vidar. VI. Balldur. VII. Eyr. VIII. Nerdiur. IX.
 Bragie. X. Hoddur. XI. Forsete. XII. Lofe. XIII. Vale. XIV. Bl-
 ler. XV. Hånir. Ab isto decimo quarto Vllur vel Vllero, nisi à fi-
 lio aut fratre Odini, de quibus paulò ante, Vllær ater nomen
 traxisse ex ea quam dixi causa videtur. Idem confirmari
 queat ex Iohanne Messenio Scandia illustratæ MS. tom. I.
Ollerus ex simulacro responsa dedit. Postea ab Othino Vpsalia pul-
sus in Daniam, insignis magus &c. Olerum ille vocat, quem
 alii Vllerum; item Aullerum vel Aullarum. Sic in S. Olai
 Chronico MS. Freinvider oc Arnvider ridu ut a Auller ater.

Freinvidus & Arnvidus exspatiabantur in Aulleri agrum. Frequens enim pro ratione idiomatis appellationes hinc variare velut Olaus Olse / Bile vulgò diversè nuncupatur.

Ad Vitam Biörnönis IV.

Saxo) lib. IX. p. m. 172. Idem ob conspicuæ fortitudinis meritum Suetica prælatione donatus.

Ad Vitam Ingiöldi.

Ingevaldus) quidam Ingellum, alii Ingevallum appellant ut videre est apud Iohannem Magnum lib. XVII. cap. VIII sunt tamen, qui rectius Ingiöldum vel Ingevaldum appellati sentiunt. Ita enim in quibusdam Chronicis MSC. est. In geldus Erico Vpsal. dicitur.

Widfaren) vid Eric. Vpsal. lib. I. Histor. Suec. pag. 34. Si in quodam Chronico MS. Gale hin ynge war en widfaring Falo junior longè peregrinatus erat.

Alia mali causa) Eandem refert Ioh. Messenius Scondia illustratæ tom. I. in vitâ Ingelli.

Ad Vitam Amundi cognomento Annosi.

Canutus Amundum petit &c.) Eric. Vpsal. lib. I. pag. 35. & lib. 2. pag. 66. non à Canuto ipso, sed Vlfone cæsum Amundum refert. Sed ille videtur sequi Chronicon Norveg. quod ad Vlfonem refert pleraque, quæ nostri Annales de Amundo habent.

Ad Vitam Amundi cognomento Vilis.

Quod Scaniam à Gothia distinctis limitibus secrevit) Quamquam pro fabula habet Iohannes Magnus lib. XVIII. Hist. Suet. cap. VII. ubi ait: Hic silentio implicanda non est insignis quædam fabula, quam nonnulla Danicarum Historiarum fragmenta præ se ferunt, de terminis, ut dicere volunt, inter Schoningiam, Vestrogothiam & Smalandiam tempore hujus Amundi Vilis & Suenonis ejus nominis primi Danorum regis. Quæ quidem assertio non solum Saxoni Danico verum etiam rationi temporis & ipsi veritati omninò repugnat. Quod ita porrò probatum est, dum Amundum cognomento Vilem non Suenoni regi Danicæ, sed Canuto ejus filio cœtaneum fuisse ostendit. Sed quid si hic Amundus ex nonnullorum sententiâ proximè ante Ericum Victoriosum ponatur? uti notat Ericus Vpsal. lib. 2. pag. 69. Aut si dicto ordine locandus sit ex fide veterum Anna-
lium,

lium, potuit forè esse, ut valde juvenis haberet principatum & pueriliter ageret, metas ponendo prædictas (sunt verba Erici dicto lib. pag. 70) & id circo depulsus à regno; sed longævus effectus, ad principatum reversus emendare voluerit, quod deliquit. Quidquid sit, quod veteres nostri scriptores non accuratè observarint rationem temporis, in comperto est. Veritatem autem rei adstruunt non solum historiæ & leges Danicæ, sed etiam Sueticæ. Ericus Vpsal. lib. III. Hist. Suet. pag. 65. *Amundus Slemma temeritate sua vel causâ aliâ quavis insanâ, Danorum forte, ut sæpe contigerat, inductus est in Scaniam divisit à Sueciâ limitibus designatis.* Aliud vetus Chronicon MS. *Amund Slemme thy han war flistâr oc ey godhâr acchra i thy mâle han will frâmta. Han giorde stial mâllin Swäritis oc Danmark / swa sum sigbr / i Landamârum.* *Amundus vilis aut dissipator cognominatus, quia profusus & negligens erat in negotiis peragendis. Ille limites faciebat inter Sueciam & Daniam, ut perhibetur, in finibus.* Idem firmant leges Vestrogothicæ: *Emunder Slemman war Komurgi Vpsalun / oc Swen Fjugustig i Danmark. Eher sattu ristiv / mâllin Sveritis oc Danmark. Emundus vilis rex erat Vpsaliæ & Sueno barbæ bifide in Dania. Illi limites ponebant inter Sueciam & Daniam.* Quamvis autem Cl. VVormius in Notis ad Fragmentum Codicis Sialandici MS. de limitibus regnorum Sueciæ & Daniæ vel neget vel dubitet, Codicem LL. VVestrogothicarum extare; tamen non est quod dubitet, quum in Archivo hujus regni veteri membrana scriptus extet: quem totum perlegi & ex eo istam limitum distinctionem descripsi. Sed ad priora. Quibus accedit & illud, quod ipse Iohannes Magnus lib. XVIII. Historiæ suæ cap. IX. *Stenbillum Danos ob regnorum limites bello aggressum superasse* scribit, & cap. XI. eod. lib. *Ingonē subjugasse Scaniam & regno restituisse.* Ergo ante fuit limitibus divisâ, & à regno Sueciæ avulsa.

Inter Blekingiam & Moringiam non Norvegiam, ut Iohannes Magnus existimabat) Iohannis Magni verba sunt dicto libr. XVIII. cap. VII. circa finem: *Nisi fortè invincibile argumentum pro Danis faciat, quod sextus lapis limitaneus postius fuisset inter Blekingiam & Norvegiam, quod quam ineptè dictum sit, facile novit, qui longissimam distantiam inter eas terras novit.* In legibus VVestrogothicis est: *Mellan*
Bles

Blekinge och Møre. In legibus Scanicis est Mellan Bleking och Møre. In LL. Sialandic. Mellan Bleking och Møre. Inter Blekingiam & Moream vel Moringiam, ut aliàs vocant. Hinc error Iohannis Magni natus videtur, dum pro Møre / Nørre fortè in suo Codice scriptum reperit, aut, si rectè scriptum, non satis animadvertit. Quo nomine vehementius à VVorrmio in Notis ad dictum fragmentum pag. 32. v. 14. perstringitur.

Ad Vitam Halstani.

Ericus Vpsal. lib. II. Histor. in vitâ Halstani: *Invenitur in quibusdam Chronicis, quod post Ingoncm regnaverit ejus filius Ragvaldus & Helena regina, & Philippus patruelis Ragvaldi &c.* Idem Iohannes Magnus lib. XVIII. suæ Hist. cap. 23.

Ad vitam S. Erici.

Fåle Bure) Rectius absque diphtongo scribitur Fale. Sic enim in vet. Chronicis appellatur, ut postea accepi. Ioh. Bureus p. m. quondam Antiquarius Regius ex illis in Genealogia Bureorum hoc Excerptum notavit: *Fale i Byrestadh höfvidzman för Hellsingarna sem hemnades S. Ericz död / blef slagen vid Falebroo / sem der af sict namn 1161. 18. Maij.* id est: *Falo in Byrestad dux Helsingorum qui ulciscabantur S. Erici mortem, occubuit ad portem Falensem, qui inde nomen nactus est, 1161. 18. Maij.* Quod si verum est, non potuit ejus curâ exstrui templum Dannemarchiæ, ut quidam referunt: quum ille antea cæsus fuerit. nisi ab ejus posteris & hæredibus è Danorum spoliis excitatum & exstructum fuerit. Ab hoc Bureorum familia genus suum ducit, ut mihi indicarunt Iohannes & Nicolaus Bureus fratres, ille Professor Mathes. in R. Acad. Vpsaliensi, hic R. judicii Holmensis Secretarius; & excerpta quædam MSta de isto Falone & ejus stirpe mihi communicarunt.

Primum nactus est tumulum in sacello) Nostra ætate clarif. p. m. senex Ioh: Bureus casu in præfurnio civis Vpsal. reperit lapidem, S. Erici tumulo, ex intervallo temporis, ut videtur, non statim à morte ejus impositum, cum hac inscriptione:

En lector celebri lapis iste est dignus honore.

Hic etenim sanctum requievit corpus ERICI.

**Hunc ex umbrâ & fumo in lucem retraxit Ioh. Bureus, jus-
sue**

fuque Regio, prope scrinium S. Erici in æde sacra locavit. vid Messen. in Tumb. cap. IV.

Ad vitam Canuti.

Sigtunam Sitonum populi nomine signasse Tacitum nonnulli volunt) In ea sententia est Pontanus in descriptione Daniæ pag. 689. 690. 691. in his Taciti verbis fundata: *Suionibus Sitonum gentes continuantur*, qua Sigtunenses à Sitonibus ortos putat. vid. pag. 673. & alibi. Alias Sigtunam à Siggone R. conditore nostrates scriptores dictum velle constat. vid. Ioh. Magnus Hist. lib. I. cap. VII. Messenius Sueopentaprotop. cap. XI. Alii ab Odino, quum ex Asia huc advenisset, exstructam & filii sui nomine appellatam volunt. Sic Stephanus in Saxonis lib. VI. Hist. Dan. pag. 136. ex Eddæ Mythologia & Chronico Norveg. Snorronis Sturlæsonii notat: *Elegit sibi hic locum civitati exstruendæ idoneum, quem vocabat SIG-TVM de filii sui nomine*. Et pag. 138. *Orbinus ad fluvium Logger incolere cepit, ubi civitatem condidit Sigtunensem*. Quinam verò Sitiones primi origine fuerint, non satis inter Geographos constat. Cluverius lib. III. Germ. antiq. cap. XLI. pag. 669. & alii nonnulli ad Norvegos referunt. Sed Pontanus ad eos referri posse negat, dum Tacitus non contiguos esse, sed continuari Suionibus ait. Sittuna vel Settuna pagus prope Sigtunam, non procul à Sitonibus abluere videtur. Et Adamo Bremensi urbs *Sictona* dicitur. Sed hæc aliis ulterius disquirenda relinquo.

Ad vitam Suercheri III.

Bellum à Folcone duce eximio administraretur) Folco ab Erico Vpsal. lib. III. Hist. Suec. p. m. 103. & à Pontano Hist. Dan. lib. 6. pag. 306. appellatur. Alii verò Falonem vocant: quem Falonis senioris, de quo in vita S. Erici, filium aut nepotem fuisse scribunt, & magno præsidio fuisse Erico decimo in bello contra Suercherum: unde ab eo insignibus honoris, nobilitatis & opibus auctum notant.

Ad vitam Magni Ladulås.

Factionis principes capite plexi sunt) iusto crudelius, ait L. Paulinus in huius regis vita. quod non videtur, quippe in rebelles.

Ad vitam Birgeri Magni F.

Ad exemplum Didonis) sive verum sive fictum. nam pro fabula à vi-

à viris doctis habetur, pro eadem dudum explosa; licet Virg. 1. AEn. 372. Appianus bell. Pun. pag. I. Iustinus lib. 18. Hist. cap. 6. tale quid etiam de Didone Carthaginem exstructura referant; cujus exemplum Birgerus imitatus videtur. Præter Scaligerum, Vossium & alios vid. Bochart. Geograph. Sacr. part. post. lib. I. cap. XXIV. pag. 513.

Ad vitam Magni Smeck.

Ut ex literis Valdemari liquet) literæ Valdemari Regis Daniæ, quibus alienavit & transtulit in Magnum Regem Sueciæ pro certa pecuniæ summa Scaniam, Hallandiam, Blekingiam &c. ex Archivo regni Sueciæ descriptæ, & Latinè veræ, tales sunt:

Omnibus has literas auditoris aut visuris salutem dicimus Nos Valdemarus D. G. Danorum & Slavorum Rex, Dux Esthoniæ. Conscientia nobis suadet dictatque; ut illæ partes quæ regnis conciliant pacem & concordiam, præsertim his regnis vicinis & eorum imperio, dirigantur ad sinceram constantiam & perpetuitatem: ut omnes fideles subditi, qui in pace & tranquillitate degere volunt, absque impedimento ulterius Dominum nostrum Iesum Christum, Servatorum nostrum pacisque conditorem piè colant: & ut Regi suo omni fide & obsequio ætatem addicti sint. Postquam regnum Daniæ post charissimi nostri Parentis Regis Christophori quondam Danorum & Slavorum Regis mortem, cujus animæ Deus propitiussit, ad longum tempus rege vacabat, & proh dolor eo tempore multi extranei & improbi homines nobile istud regnum miserum in modum vexabant & devastabant, ac primaria nobilitas & alii boni viri in Scania, Hallandia & Lystria cum mercatoribus & populo animadvertabant, se multifariam aliorum servitio & tyrannidi, seu dominationi & oppressioni contra omnem honestatem, fas & equum obnoxios esse, ita ut eorum privilegia, leges, jura & vetera instituta, quibus eorum majores & incolæ olim fructi erant, permissus essent depravata. Insuper deprehendebant rapinis & incendio aliisque infinitis malis ita se affligi & perdi, ut nec interdiu nec noctu scirent, se tutos esse in corpore aut fortunis; idcirco plerique ordinis equestris & plebei deserebant patriam suam, bona & prædia, & ut servarent vitam, confugiebant ad Celsissimum Principem ac Dominum Dn. Magnum Sueciæ & Norvegiæ Regem, dilectum nostrum cognatum, in sui securitatem & præsidium, ut

eos prudenti & regia sua potestate à tali angustia, onere & vi liberare vellet. Et ad eum habentes singulare refugium, eligebant eum sibi Regem & verum Dominum, obligantes se illi homagio & fide in perpetuum. Post aliquod tempus prænominatus Serenissimus Princeps Rex Magnus Suedorum & Norvegorum Rex miserabatur eorum servilem conditionem & ingentem ruinam, considerans qua ratione eos à tam violenta dominatione absque bello & sanguinis effusione vindicare posset. Itaque ad se recipiebat ante dictas provincias & arces, quæ pignori datæ erant Illustrissimo Principi dilecto patruo, Domino Iohanni, Comiti Holsatiæ & Stormariæ à dilecto nostro parente Rege Christophoro, pro ingenti pecuniæ summa, nimirum triginta quatuor millibus selibris argenti puri, ponderis Coloniensis, sibi & regno Sueciæ non sine magno incommodo & expensis. Ideo multos ex suis civibus obsides dabat: quod ipsi & Regno non levi detrimento ac præiudicio erat, velut expressè scriptum est, in literis & documentis comitis Iohannis. Cum ergo perpenderemus fidelitatis & homagii obligationem, quam prædicti Scaniæ, Hallandiæ & Blekingiæ incole, nominato Serenissimo Principi, Regi Sueciæ præstiterunt, idque literis & promissis confirmarunt, & simul grandem pecuniæ summam, quæ expendebatur dicto modo, & ingentes impensas ac dispendia quæ subsequerentur; Item ponderantes, quod Regia fide & existimatione promiserimus prænominato comiti Iohanni, in multorum bonorum virorum tam Danorum quam Germanorum presentia, eo tempore quo decernebatur Lubecæ de nostri cooptatione in nostrum Regnum, omnia pacta conventa inter præfatum Regem & Comitem Iohannem de dictis provinciis earumque oppigneratione in omnibus capitibus & articulis omninò integra servare; ita tamen ut has nostras literas aut quemcunque earum articulum, cujus in illis fit mentio, dicto Regi Sueciæ vel ejus juri, literis aut obligationibus nequaquam fraudi esse velimus, sed potius illas & omnia earum capita nostris literis, consensu & confirmatione nostra ulterius & in optimâ formâ communire illis quorum interest: ut omnes res Serenissimo Principi prænominato Regi Sueciæ, dilecto nostro cognato ejusque posteris ac successoribus Coronæ Sueciæ sit absque damno. Et ut inter dictum Regem Sueciæ ejusque successores & posteros ab una parte, & Nos nostrosque successores & posteros ab altera parte stabilior pax, charitas & amicitia crescat & conservetur, & ut utriusque regni subditi do-

cætero sibi invicem securitati & amor i sint, alienamus his patentibus literis, quæ inviolatæ servabuntur, nuncupatas provincias, Scaniam, Hallandiam, Blekingiam, Lysriam & Huenam, cum omni jure regio, quod in illis provinciis ad nos pertinebat, cum omnibus earum possessionibus, arcibus, officinis monetariis, territorii, præfecturis, redditibus & jurisdictione, cum Senatus nostri, Præsulum Ecclesiæ aliorumque bonorum virorum in nostro regno, consilio & unanimi consensu, non coacti nec invitati, sed spontaneo motu, & transferimus liberis ab omni contradictione aut inquietatione à Nobis nostrisque posteris & Corona Daniæ in potestatem Regis Magni in perpetuum dominium, renunciantes omni juri, potestati & proprietati pro Nobis, nostris heredibus & successoribus Regniq; Daniæ Coronâ his nostris patentibus literis & sigillo. Porrò pollicemur Regiâ nostra fide & autoritate, quod reverendus pater in Domino Archiepiscopus Lundensis, qui nunc est, ejusque Ecclesia, Capitulares & Clerus ibidem, quoad corpora, jura ac privilegia sua ubique in regno Daniæ, ut & suffraganei ejus aliiq; immunes & indemnes erunt. Eadem nequaquam diminuemus aut impediemus sive per Nos ipsos, sive quemquam eorum qui Nobis subiecti sunt. Sed eos regia potestate & singulari favore protegemus. Renunciamus item in dictis capitibus & articulis omni juri, exceptioni & modo in legibus expressis, quibus dominia sibi quis acquirere sive civilia sive ecclesiastica possit. Pariter renunciamus illi exceptioni in jure, quæ vult, quod universalis contradictio vel protestatio in legibus nihil possit. Item omnes clausulas & dictos articulos bona & Regia fide servabimus, nec rescindemus vel Nos vel aliquis nostrorum, quacunque occasione aut prætextu. Sed ut eò strictius observentur, volumus & expressè consentimus, si accideret, quod Deus prohibeat, ut contra aliquem dictorum articulorum faceremus, integrum fore nostris infra nominatis Fidejussoribus, nobis hostili modo se opponere, quod nemini noxæ erit, & ante nominato Regi Sueciæ ejusque successoribus contra Nos cum vitâ fortunisque suis subsidio esse. In rei fidem ac testimonium sigillum nostrum his literis affigi curavimus.

Porrò Nos Ludovicus D. G. Marchio Brandeburgensis & Lusatiæ, Comes Palatinus Rheni, Dux Bavariæ, Imperii Archicamerarius, Bugislavus, Dux Stetini, Iohannes Comes Holsatiæ, Frater Iohannes in Roschild, Frater Tycho Berglan, Frater Nicolaus in Noos & Sueno in Adârs, Episcopus Henningus Skarpenbergh, Iohannes à Platzen, Petrus Vendelbo, Fridericus à Locken, Nicolaus

Nicolai Vlf, Henricus Nicolai, Ingo Æschilli, Petrus Gothi, Petrus Grubbe, Iacobus Ingelonis, Inguarus Eguardi, Andreas Iohannis de Estorp, Paulus Slop, Escherus Brook & Iohannes Armiger, bona fide & existimatione promittimus omnes & singulos supra scriptos articulos, firmos & inviolatos servatum iri. Atque si contingere posset, quod Deus avertat, ut dictus Rex Valdemarus contra quemcunque articulum faceret, Nos prænominati dicto Principi Serenissimo Regi Magno ejusque successoribus fideliter suppetias feremus contra illum. In majorem rei securitatem nostra sigilla cum Serenissimi Principis Regis Valdemari sigillo appendi curavimus. Actum & scriptum Helsingburgi Anno Christi MCCCXLI. 8. die post Ioh. Euangelist.

N O T A.

Non turbabit lectorem, quod superius in his literis triginta quatuor mille selibræ argenti exprimantur, cum alibi major summa ponatur. Nam prima vice, ut in his literis, convenit de dictâ summâ, altera vice nimirum anno MCCCCLIII. de quadraginta novem millibus selibris, ut est in aliis Valdemari Regis Daniæ literis, quæ exstant in Chronico Suetico Gustavi I. part. I. pag. 47. & seqq. tandem de septuagies mille argenti puri marcis, ut Pontanus lib. VI I. Hist. Dan. pag. 455. testatur. Idem ib. testatur, prima vice triginta quatuor atque inde decem millia marcarum persoluta, donec paulatim quod erat reliquum expungeretur. Chronologi testantur jam anno MCCCXXII. & postea MCCCXXXII. agi cæptum à Danis cum Magno de harum provinciarum alienatione: quod deinceps anno MCCCXLI. & MCCCXLIII. continuatum & consummatum est.

Ad vitam Alberti.

Literæ Vplandorum ad Gothos) extant apud Pontanum lib. VIII. Hist. Dan. pag. 497.

Vitalianorum fratrum) *Vitalie* Suecis & Germanis dicitur & accipitur pro annona, vel re cibaria, unde homines vivunt, à Latino *victa*, aut *victualibus*, ut vocant, vel Italico *vetrovaglia* deductum vocabulum.

Aliisque ornamentis aureis in publicum collatis redemptum fuisse) Id etiam de Suenone II. Rege Daniæ refert Meursius Hist. Dan. lib. III. p. 50. col. 2.

Quod autem Cranzius) lib. V. Hist. Suetic. cap. xxxi i i.

Ad vitam Erici Pomerani.

Vndecimo Calendarum Augusti lectus est) Hic numerus sup-
plendus est in lapide cui inscriptum tempus electionis Erici,
qui adhuc adservatur in prato Morensi. Verba hæc sunt:
ANNO DOMINI MCCCXCVI. ELECTVS EST IN
REGEM SVECIAE IN HOC LOCO ILLVSTRIS REX
DOMINVS ERICVS CALENDARVM AVGVST:
supple XI.CAL.AUGVST: ut rectè observavit Pontanus lib.IX.
Hist. Dan.pag.526.

Benedictus Svenonis) Ita quidam Annales, alii Benedictum
Stenonis vocant, imprimis Ericus Vpsalien. Laurentius &
Olaus Petri.

*De sua filiique ob crimini ipsis datum Danicarum partium stu-
dium proscriptione graviter cum eo contendit*) In quodam Chro-
nico Germanico MS. est, ex æmulatione imperii contentio-
tionem, & inde necem ortam esse. Anno 1426. ward Haupt-
man Engelbrecht von Mans Wendson erschlagen/weil auff in die
wahl zum Reichsfürsten kommen. Sed vera causa erat, quam
posui, & quidem ex quatuor rerum Suecicarum scriptoribus
Erico Vpsal. Laurentio Petri, Olao Petri & Iohanne Messe-
nio. Ericus Vpsal. lib.v. pag.329. sic habet: *Adversus Benedi-
ctum Stenonis Engelbertus indignationem conceperat, pro quadam,
ut creditur, perfidia in regni negotio. Perfidia hæc credebatur,
quod suspecti essent pater & filius quasi clam facerent cum
Danis, ideò ab Engelberto proscripti erant. Hoc convenit
cum eo quod Laur. & Olaus Petri tradunt, Benedictum Ste-
nonis ex Engelberto Örebrogæ quævisisse, Num per eum sibi
liceret in regno permanere. Idem postea Benedicti F. Magnum in
insula Göksholmiæ vicinâ ad eum repetiisse. Quod etiam
confirmat Messenius Scondiæ illust.t.2. Engelbertum in procin-
ctu constitutum vir nobilis Benedictus Suenonis publica fide impetra-
ta convenit de sua & filii ob imputatum Danicarum partium favo-
rem proscriptione cum ipso vehementer expostulans &c. infirmum ac
inermem nefariè trucidat.*

Publico momumēti defuncto Orebroæ positi elogio) quod hujusmodi
est: ENGELBERTVS. NATIONE. SVECVS. PARVVS.
CORPORE. ET. MVLTA. PRAECLARA. COM-
PLENS. OPERE. REGEM. ERICVM. POMERA-
NVN.

NUM. EXPVLIT. DE. REGNO. VICIT. CIVITATEM.
 STOCHOLMENSEM. PLENAM. DACIS. ET. TEV-
 TONICIS. ET. FVGAVIT. ILLOS. DE. REGNO. AC.
 RECUPERAVIT. AMISSA. REIPVB. BONA. AD.
 DEBITVM. OMNIA. STATVM. VIRILITER. RE-
 DVCENS. A. QVODAM. MAGNO. BENEDICTI.
 SVECO. MALVM. PRO. BONO. REFERENTE. IN.
 BONA. FIDE. NEQVITER. OCCISVS. EST. CVIVS.
 ANIMA. REQVIESCAT. IN. PERPETVA. PACE.

Quasi rebellionis pœnam regi dedisset. Alii tamen à rebellionis pœna liberatū eunt Engelbertum &c.) Hac de re Olai Petri in Chronico Suecię MS. tale est, sed medium & ambiguum iudicium. Verba ejus ex Suetico in latinum sermonem versa sic habent: *Talem exitum habuit Engelbertus. Atq; si pro beneficio reputari debet, quod liberaret regnum à tali servitute, in quam inciderat, indigna ipsi gratia rependebatur, inprimis hoc modo, quod nulla pœna post ejus mortem subsequeretur. Magnus Benedicti enim, qui eum occidebat, planè liber noxiæ pronunciabatur, & Marschus promulgabat literas per totum regnum, ut nemo hoc ipsi facinus exprobraret. A quibusdam pro levi jactura habitum, quod Engelbertus è medio sublatus esset. Si Engelbertus verò haberi debet pro seditioso & rebelli contra legitimum suum Magistratum, omnes seditiosi exemplo ejus timeant suo.* Krantzii verò Hist. Dan. lib. viii. cap. 18. hujusmodi de eo est elogium: *Engelberto nomen erat viro clarissimo & patrię amantissimo. Quem non dominandi amor, non lucri cupiditas sed oppressorum commiseratio provexit ad rem gerendam. Denique Illust: Steno Bielke, p.m. non minus eruditus quam prudens quondam Regni Suec. Senator & in Pomerania legatus ac præfectus, in Discursu suo Politico quem olim Tubingæ, quum istic studiorum causa degeret, publicè habuit de Iure Regio th. 9. pag. 26. 27. hoc bellum pro necessaria & justa defensione agnovit, ubi sic disserit: Populo quidem non ultio, sed interdum defensio contra Principem invadentem conceditur, modò intra defensionis terminos maneat (cum scutum dandum sit subditis, sed non gladius, Liv. libr. 3.) præsentemque impetum, quando nullum aliud superest remedium, propulset. Non autem ideò à debita obedientia recedat, aut Principem suum imperio nudare affectet, sed gratiam & clementiam ejus imploret, & quando Princeps offendere, statim se populus defendere desinat.*

Si defenſio hac moderatione inſtituitur, inter rebellionis ſpecies neuti- quam recenſetur. Sic David contra iniquam inſultum R. Saalis ſe de- fenſit 1. Sam. 22. &c. Eodemque modo Sueci ſeculo ſuperiore ad- verſus intolerandam ſevitiam Regis Erici Pomerani trium borea- lium regnorum Principis, ejuſque iniquorum præſectorum, duce Engelberto Dalecarlo felici auſpicio bellum geſſerunt deſenſivum. vid. etiam Barclaius 3, 8. in fin. de Regno & Regal. poteſt.

Ad vitam Chriſtophori.

Inconſultis Suecis) vid. Chronicon Regum Daniæ Anony- mi ab Erpoldo Lindenbrogio editum in V. Chriſtophori, Eric. Vpſal. lib. V. Hiſt. Suec. pag. 353. Chytr. lib. IV. Chron. Saxon. p. m. 345. & 632.

Ad vitam Caroli Canuti.

Krantzius Hiſt. Suec. 1, 39. Primum omnium regum de quo ex- it memoria, ex infimo nobilitatis gradu electum. Contrarium patet ex Joh. Magno in vit. Caroli Canuti, & genealogia ejuſdem apud Paulinum in Hiſt. Arctoa. In ejus epitaphio eſt :

Antiquis regibus ortus avis.

Corruptione ſuffragiorum elatum) Meurſius in V. Chriſtiani I. Regis Dan. Carolus, ut erat maxima cupiditate regni ſagrans, clam effecit, ut ſuffragia & cum iis quoque regnum interverteret. Hæc ex epitome Hiſtoriæ Regum Daniæ Anonymi à Lindenbrogio editi habet, ubi ſic in V. Chriſtiani I. Carolum contra trium re- gnorum ſolenne ſædus privatis quorundam ſuffragiis violenter intru- ſum eſſe Regem. Sed aliter author in V. Margarete: Et quoniam, inquit, in electione Erici regis Dania primum habuerat ſuffragium, mox in electione Chriſtophori regis etiam primum uſurpabat ſuffra- gium. (quod erat contra leges Unionis, per vices tribus regnis electionem dari volentes) qua temeritate & arrogantia offenſi Sueci, ſtatim elegerunt ſibi proprium regem Carolum Canuti. Hinc patet, vel ſibi contradicere authorem, nec antecedentia ſatis conſiderare, vel illum qui ſcripſit hoc compendium, alium fuiſſe ab eo, qui produxit & continuavit ad ſequentes reges. Quod etiam Cl. Svaningius in Prolegomenis Chronologiæ Dan. pag. 29. innuere videtur, ubi ita ſcribit: Erpoldus Linden- bruck hiſtoriam compendioſam ac ſuccinctam Sereniſſimorum Daniæ Regum, ab incerto authore conſcriptam, & poſtea ad Chriſtianum IV. deductam reliquit.

Si vera sunt, qua feruntur) vid. Eric. Vpsal. lib. v. Hist. Suec. pag. 357. 358. & Ioh. Magn. 22, 19. Ericus Vpsal. tamen lib. vi. p. 385. *omnibus modis procurasse electionem fieri, per quam & in qua ipse pervenerit ad coronam* (hæc sunt ejus verba) non dissimulat.

Si verò pro nanis ex quorundam mente habenda) in primis Pontani lib. X. Hist. Dan. pag. 618.

Ad vitam Christierni I.

Ambitioso, rebelli & ulciscendi cupido animo) Chytræus lib. 1 v. Hist. Sax. p. m. 346. *Carolus intestinis dissensionibus & procerum aliquot rebellionem, quorum Archiepiscopus Vpsal. dux erat, ejectus.* Olaus Petri in Chronico Suec. MS. *Hic primus fuit episcoporum qui regi rebellavit, quod ipsi postea infeliciter cessit. Verbum Dei erat ipsi commissum, quo reprehenderet Carolum, non gladius.* Ericus Vpsal. lib. vi. Hist. Suet. p. 388. *Sentiens rex Carolus Archiepiscopum cum sibi adjunctis obstinato animo & implacabili odio contra salutem ejus unanimiter conspirasse.* vid. quoque Paulin. Hist. Arct. lib. 2. cap. 64.

Ad Vitam Stenonis Sture.

Obnitebantur subditi, eum dimittere recusantes) Krantzius Suec. Hist. lib. V. cap. XLII. *Quem gubernatorem deputavere regni, ea fuit modestia, ut diu populus regem non desideraret.*

Inconsulto Senatu) in Chronico tamen Gothlandiæ Danico ad annum 1482. dicitur hoc cum consensu Senatus factum.

Ad V. Iohannis II.

Insidiarum suspicionem) vid. Petr. Parv. & Meurs. in vita Ioh. pag. 36. 37. 38. Sed de his insidiis nihil Annales Suetici, nihil Chytræus in Histor. Saxon. ad annum 1401.

Ad vitam Stenonis Sture junioris.

Ultra decies centena millia aureorum ex regni aquilonaribus Romam corraderet) Hoc ipse Ioh. Magnus circa finem Historiæ metropolit. in qua agit de Episcopis regni pag. 110. edit. Rom. testatur.

Balunsåås) Quidam Balingsåås. In Historia Danica Meursii est Salingsåås, sed, ut videtur, vitio typographico.

A C T A,
FOEDERA, PRIVILEGIA,
DECRETA ET CON-
STITVTIONES

Ad Gustavi I. historiam pertinentes;

**Quarum passim isthic mentio fit ; ex Suetico in
Latinum sed popularem sermonem versæ ,
quam verbum verbo reddendum esset.**

FORMVLA IVRAMENTI *Ad*
 DE VNIONE REGNI HÆREDITARIA, *annuũ*
 super strictum Regis gladium Orebrogæ
 ineunte Anno MD XL. præstiti. *1440.*

Nos omnes & pro se quisque juramus in Deum & sanctum
 ejus Euangelium, quod velimus & debeamus potentis-
 simo Principi ac Domino, Dn. GVSTAVO, Suecorum
 & Gothorum Regi &c. Clementissimo nostro Domino R.
 Ejus Majestatis liberis & hæreditariis regni Principibus, fide-
 les, obsequentes & sinceri esse in omnibus regii impe-
 rii negotiis, bellicis expeditionibus & actionibus ac sin-
 gulis regiis edictis & statutis, tam pacis quam belli tem-
 pore, quanto possumus intellectu maturoque consilio R.
 M. salutem & commoda quærere. Atque si R. M. ac Suc-
 ciæ regnum progressu temporis brevioris aut longioris, ar-
 mata alicuius vi infestaretur aut offenderetur, quicquid tunc
 adversus hostem ad belli apparatus necessitas postulaverit,
 hoc velut juratus regni senatus, unanimiter perpendemus,
 omnia hostium versuta consilia, fraudes & astutiam, omnes
 insidias siue clandestinas siue publicas, siue domesticas siue
 externas, absque cessatione antevertemus & impediemus.
 Ex hoc itidem die vel à R. M. Domino nostro benignissimo,
 vel hujus regni hæredibus, nullo vitæ periculo aliave qua-
 cunque causa deficiemus, sed ut R. M. constituerit aut su-
 prema voluntate hæc omnia ordinarit, ita per vitam & ad
 mortem usque in R. M. Ejus & regni hæredibus tuebimur,
 aliaque plura, quæ ad publicæ aut militaris rei curam requi-
 runtur, pro virili & fide summa administrabimus, & com-
 muni regni bono sedulo invigilabimus, ne regii Fiscii opes
 ac redditus minuantur, sed augeantur. Ut apud subditos, no-
 biles, cives, colonos, ecclesiasticos & politicos, bona pax,
 concordia & obedientia conservetur. ut singuli jure regio ac
 regni, uti par est, defendantur. ne rex in posterum tot
 querulis supplicum libellis & interpellationibus ac tam in-
 tolerabili labore ac sollicitudine nimis oneretur; sed ut
 in Christianâ, verâ & purâ conscientia, coram Deo &
 omnibus rectè sentientibus, cum R. M. imperio talis ratio

ineatur, ut tam superioribus quam inferioribus, egenis quam divitibus, pro summis viribus æqualiter jus reddatur. Nec ullo modo personarum aspectu, muneribus aut quacunquæ arte, per nos vel alios, à iusto nos deflecti patiemur: nec in senatu aut iudicio contra jus & æquum in favorem partium sententiam feremus. Non itidem enunciabimus, suggeremus, aut monebimus quemcunque partium quod in senatu cognitum aut decretum est; nec ulli ante vel post rem iudicatam illud aperiemus, nisi supremo magistratu aut collegio consentiente. Nullam causam malo proposito aut studio protrahemus aut differemus. Res imperii bonas & utiles constitutiones ex fide tuebimur & promovemus. quicunque, nemine excepto, tentaverit in regio imperio & statu movere discordiam, aut R. M. vel Ejus regnique hæredibus male velle aut facere, illi scienter non connivebimus, sed eum serio severèque persequemur. Præterea quidquid Regi regnoque utile ac salutare, & in mandatis nobis esse potest, absque contradictione pro virili fideliterque exsequemur. R. M. & legitimos Ejus regnique hæredes ac Principes apud omnes & singulos hujus regni Regalia, imperium, ditiones & populum, vita & sanguine, masculis animis & equestribus factis protegemus ac defendemus: à quo nec favor, nec hostium potentia, periculum aut necessitas, sed sola vis major aut mors nos avertet aut prohibebit. Quodcunque in constituto regio imperio matura deliberatione determinatum fuerit, perpetuo celabimus silentio; veluti nunc R. M. & Principibus regni hæredibus, dominis nostris Clementissimis in hoc Regio stricto ense, provoluti in genua, ex omni animi mente, temporariè & æternum juravimus. Et in verum, constans, pius & Christianus testimonium argumentum & fidem, verum Iesu Christi redemptoris nostri corpus in vino & pane piè accepimus. Ita nos Deus & sanctum ejus Evangelium æternum juret.

VNIO HÆREDITARIA

REGNI SVECIAE,

*Ad
annum
1544.*

Arhofiæ anno MDXLIV. a. d. XIII. Ian. facta.

Potentissimi Principis & Domini Dn. GVSTAVI, Suecorum, Gothorum & Vandalorum &c. Regis, omnium nostrum charissimi & clementissimi Domini, regni & imperii Senatus, Ordo equestris & Nobilitas: Nos subscripti Laurentius Siggonis in Sundby, regni Succie Marschus, Steno Erici in Loholm, Ericus Flemingius in Quidic, Ivarus Flemingius in Sundholm, Iohannes Turonis in Lindholm, Canutus Andreae in Ockna, Turo Trollius in Berquara, Gustavus Olai in Torpa, Magnus Iohannis in Bro, Birgerus Nicolai in VVines, Eques auratus, Ioannes Olai in Hackesta, Suanto Sturius in Ekesjö, Abrahamus Erici in Ekebergh, Petrus Bragdius in Ridboholm, Axelius Andreae in Lenda, Nicolaus Krummius in Orboholm, Georgius Normannus, Bero Claudii in Läppes, Laurentius Turonis in Penningeby, Gabriel Christierni in Möreby, Armiger, R. Mtis Senatores; Axelius Erici in Häridzsätter, Georgius Erici in Fuglevviik, Nicolaus Petri in Åkeroo, Turo Petri in Kråkerum, Benedictus Nicolai in Bergzhammar, Bero Petri in Follenäs, Axelius Nicolai in Diursholm, Arvidus Trollius in Engzsjö, Petrus Iohannis in VValestad, Henricus Claudii in Häpinemi, Iohannes Petri in Häringe, Nicolaus Grabbius in Grabbaca, Severinus Kylius in Hoffsnäs, Torstanus Bryntonis in Forstene, Magnus Suenonis in VVesterby, Germundus Suenonis in Gödebergh, Ioannes Olai in Siösa, Christiernus Laurentii in Fletna, Tordo Bondius in Tranebergh, Steno Benedicti in Stöfle, Axelius Possius in Hellekiis, Petrus Andreae in Brantorp, Nicolaus Ribbingius in Syvanfriidh, Sueno Ribbingius in Festeriidh, Olaus Petri in Biurum, Laurentius Kaffius in Hallerne, Lindormus Kaffius in Rosendaal, Olaus Kaffius in Rodel, Ericus Boethius in Mule, Nicolaus Boethius in Gennes, Georgius Achatii in Tidön, Nicolaus Ryningius in Tyresjö, Carolus Holgeri in Birckevviik, Ioannes Canuti in Laucko, Axelius Antonii in Berga, Ericus

cus Antonii in Berga, Benedictus Gyltius in Påtorp, Claudius Criftierni in Åminne, Vlfo & Nicolaus Henrici in Tyl-
 lingerum Laurentius & Grabbo Petri in Segerstada, Haraldus Lakius in Vlfstorp, Canutus Ribbingius in Toreftorp,
 Mauritius Olai in Råbeeth, Ericus Arvidi in Grabbacka, Andreas & Ericus Bondii, Sueno Kartius in Amor, Bot-
 vidus Laurentii, Iacobus VVestgothus in VVexiö, Magnus Petri in Eskilstorp, Ionas Olai in Afa, Isaacus Birgeri
 in Empteriidh, Georgius Ioannis in Empteriidh, Georgius Ioannis in Hammar, Nicolaus Iespereri in Håbergh, Lau-
 rentius Iespereri in Grikelsboda, Troilus Andreae in Raffnäs, Ericus Ioannis in Tuna, Ionas Suenonis in VVånga, Petrus
 Laurentii in Halqvvi, Ericus Laurentii, Ionas in Halleby, Andreas VVestgothus in VViika, Ericus Olei in Kyala, Pe-
 trus Sporrius in Generby, Ericus Sporrius in Höffvvikyle, Matthias Körningius in Almby, Ericus Magni in Bråg-
 zvvik, Engelbertus Laurentii in Ekenäs, Olaus Gallus in Tanåker, Nicolaus Olai in Iärna, Georgius Olai in Håkon-
 netorp, Ionas Scrifverius in Högfrum, Laurentius Bröm-
 sius in Barneholt, Gulielmus Teuto in Giötala, Iohannes
 Kyhlus in Erstavvik, Torchillus Andreae in Hintzekind,
 Thomas Ioannis in Gesterby, Matthias Petri in Vpsåla, Ar-
 vidus Claudii in Siögårde, Petrus Nicolaus Fubbius in Ber-
 ga, Ericus Iohannis in Torckilstorp, Broderus Erici in
 Råffsiö, Esbernus Torchilli in Räck, Nicolaus Hårdius
 in Hendelunda, Benedictus Scriba in Karstada, Sueno Biug-
 hius in Näsby, Halstanus Baggius in Skellesnäs, Dn. Erlandus
 in Sorinda, Astridus Ioānis in Ekeby, Petrus Ioannis in Eke-
 backa, Petrus Ingonis in Ekenäs, Ericus Laurentii in Hambra,
 Petrus Erici in Skēdinge, Laurentius Erici in Skelby, Carolus
 Benedicti in Seglinge, Olaus Erici in VVesby, Olaus Ivari in
 Enecopia, Erasmus Klothius Birgerus Buddius, Nicolaus
 Laurentii in Horneby, Nicolaus Erici in Beck, Petrus Lau-
 rentii in Kyrckiesätter, Ionas Anrdeæ in Bråttensby, Ericus
 Andreae in Hedåker, Ionas Canuti in Diula, Nicolaus
 Laurentii in Sparrestad, Ericus Arvidi in Sledhammar, Dn.
 Paulus in Floda, Andreas Petri in Hoffgård, Nicolaus Hof-
 fuenskålius in VVii, Lotharius Slatta in Söderby, Bertol-
 dus Ioannis in Rekavv, Nicolaus Petri in Ruda, Petrus
 Fle-

Flemingius in Friskale, Ericus Ioannis in Torckillstorp, Magnus Canuti in Blombergh, Andreas Benedicti in Hoff, Andreas Boethii in Slåby, Matthias Kaggius in Biörnes, Birgerus Andreæ in Angeriidh, Ioannes Petri in Rådenås, Petrus Canuti in Malma, totius regni Sueciæ Nobiles, nostro & omnium tam præsentium quam absentium nomine, notum facimus pro nobis & nostris hæredibus ac posteris, vigore harum literarum & obligationis, fatemur & testamur, quod, postquam omnes & singuli propria & libera voluntate non coacti, cum universo congregato & inseparato regni Senatu, Equestri ordine, Nobilitate, Episcopis Præsulibus, ordinibus, subditis, apud nos summopere ponderavimus & perpendimus, nos tanquam communis patriæ, regni & Sueciæ Coronæ membra & fulcra, tam futura quam præsentia & ante oculos versantia, Dei clementi ope & summo iudicio, prudentia & maturo consilio exsequi & effecta dare, & negotia quæ regno, coronæ & universis subditis bono, saluti, incremento, amplificationi, paci & tranquillitati esse possint, considerare deceat: ut eo ipso regni & omnium nostrum detrimentum & oppressio præcaveatur & præpediatur, consensio, amicitia & charitas animis implantetur, & interna concordia bona confidentia & conjunctio propagetur, contra omnis discordia, diffidentia & alia hujusmodi, quæ ex dissidiis fluunt, extirpentur & removeantur, Velut ergo nunc proprio motu & præmeditatis animis pensavimus & ex veteri recentique historia aliisque exemplis satis evidenter cognoscimus quod omni ævo & plerumque, per regis ut capitis, & subditorum ut membrorum discordiam & distractionem in mundo multæ periculosa & subita commutationes sæpe acciderint, & non rarè per hujusmodi scintillas & levia principia graves & intestini motus ac dissidia fuerint accensa: unde rapinæ, latrocinia, seditiones, sanguinis effusio, damna & irreparabilia detrimenta deinceps nata sunt, contra ubi divinæ gratiæ nutu, & bene deliberato provisu, consilio & constitutione media & viæ excogitatae sunt, per quas inter magistratum & subditos constans & duraturus amor & fidum obsequium propagetur, isthic ab omni retrò ævo ad præsentem usque diem, ex omnibus rebus gestis & exemplis deprehendimus hujusmodi regnorum incrementum, e-

minentiam, vigorem, pacem & quietem. Etiamſi verò hujusmodi regnis & rebus publicis nonnunquam ingentes tempeſtates, inimicitia & adverſa illata fuerint; nihilominus tamen à domeltico ſanguine & imperio bene adminiſtratae, deſenſae & in ſua libertate conſervatae ſunt. Quia etiam ex veterum actis, & documentis fatiſ ab omni parte animadverſimus, didicimus & percepimus; unde hujusmodi calamitoſae & pernicioſae diſſenſiones, ditionum & regnorum excidia plurimum orta & excitata fuerint, nimirum ex ancipiti, corrupta, conſuſa & diſcordi Principum aut Magiſtratus electione, ſi una pars hunc, alia illum deſignarit, vel ſi recta linea, familia & ſucceſſio non rectè obſervata ſit: è diverſo unde & quo inteſtina pax, concordia & felicitas inſtituta & fundata fuerit; nimirum ſi in hujusmodi electione ſecundum Dei providentiam lex ſucceſſionis & linea agnationis ex naturali ordine rite ſervata ſit: qua re hujusmodi diſſidia declinentur, & bona conſcordia firmius & ſolidius hominum animis inferatur. Proinde voluimus, velut indigenae Sueci, fulcra & membra regni & Coronae Sueciae, nunc, dum in vivis ſumus, cum omnibus aliis regni ſubditis, nos obligatos agnoſcere ad hujus regni, & omnium liberorum, haeredum & poſteriorum perpetuum vigorem, proſperam ſalutem, pacem, unionem & conjunctionem rei ipſa promovendam, & ad omne damnum, praerjudicium, & diſſidii, diſſidentiae & ruinae ex pravis aliorum ſuggeſtionibus olim metuendae cauſas amovendas. Idcirco nunc etiam cum frequenti & conjuncto regni Senatu, Ordine equeſtri, Nobilitate, Statibus, civitatibus, univerſis regni incolis & ſubditis initio inter nos ut fidos & juſtos ſubditos ex Dei mandato, & univerſi regni priſca & legitima conſuetudine, ſtatutiſ & jure naturae decet, maximopere perpendimus & conſideravimus, qua ratione Sereniſſima R. Mtas Rex Guſtavus, velut omnium noſtrum à Deo proviſus & ordinatus, & à nobiſ atque univerſiſ regni Sueciae incolis unanimiter electus, inauguratus & coronatus Rex, ad hujus regni eminentiam, dignitatem & laborioſum imperium, non ut extraneus aut vi obtruſus rex, ſed ut regiae lineae, generiſ, agnationiſ & ſanguiniſ beneficio, hujusmodi dignitati & regio muneri proximus, & propter oppreſſi regni &

ſub-

subditorum salutem , solatium & liberationem , Regium
 onus & imperium subierit ; præsertim eo tempore quo
 omnium nostrum patriæ Regnum Sueticum , absque ullo
 jure , honesta causa & titulo , à summi , capitalis & perni-
 ciosissimi hostis , sævi & senioris regis Christierni vio-
 lentia , tyrannide & extrema calamitate , prædationibus,
 incendiis & sanguinis effusione tam miserè afflictum , & regni
 cives ac incolæ absque vindice , auxiliatore & pastore prorsus
 extremo exitio subiecti & deserti essent. Præterea , tanquam
 Christianus Rex & fidus patriæ salutis protector , nostro &
 liberorum nostrorum , omniumque Sueciæ tam præsentium
 quam futurorum incolarum subsidio & incremento , atque
 amore patriæ & iudigenarum Suecorum , fortunis , sanguini
 & vitæ suæ non pepercit pro asserenda patriæ & nostrum
 omnium libertate & vita ab hostium oppressione & ruina ,
 Deique auxilio nobis felicem pacem , quietem & florentem
 statum reduxit. Ut ergo Deus omnipotens pro tali beneficâ
 suâ gratiâ laudem & gloriam , & Clementissimus noster Do-
 minus , Rex Gustavus , & Majestatis Ejus Hæredes , Princi-
 pes , tam nati quam nondum nati , à nobis , qui membra & sub-
 diti sumus , gratitudinem & officia recipiant , Regnum
 & nos omnes Sueci incolæ in tali pace & tranquillitate Dei
 ope perseveremus & conservemur , interim ex una discordia
 regni non alia feratur & ex illa bellum , tumultus & regni ruina
 nascantur & crescât , sed ut hoc regnum , Magistratus & subditi
 eo efficacius firmo & indissolubili concordie vinculo conne-
 ctantur ; omnes & singuli ex omnibus regni provinciis & ter-
 ritoriiis delegati primò de hoc gravi & arduo negotio , ex de-
 siderio populi & nostrum omnium nobiscum egerunt , ut de
 eo in tempore cogitetur & deliberetur , si quid in regno Ma-
 gistratui humanitus accidat , cujus tamen vitam Deus clemen-
 ter & diu servet , ut de alio successore & rege certi esse possi-
 mus , nec forsan de electione aut aliàs discordia quædam &
 turbæ in regni detrimentum excitentur ; itaque nos cum illis
 & illi nobiscum in nomine SS. Trinitatis , totius Regni nomi-
 ne , secundum omnium illis commissam instructionem , pote-
 statem & petitionem , maturo consilio unanimiter conven-
 erunt , decreverunt , promiserunt & jurarunt , quod , quia Sere-
 niss: R. M. Clementissimus noster Dominus Rex Gustavus ,
 velut

velut naturalis secundum lineam Coronæ Sueciæ Rex hæreditarius & aliàs in regnum electus, inauguratus, constitutus & confirmatus Rex est, & huic regno omnibusque tam eximiam fidem & beneficia præstitit, qualia & quanta in his regnis vix ante, vel à prima eorum fundatione, à quoquam Rege aut Domino præstita sunt, nimirum ad pacem & florentem statum nos extulit, & ab extrema calamitate nos liberavit; & quia R. Mti. Regnoque, Dei beneficio, nostro & totius regni solatio de masculis hæredibus & Principe prospectum est, accipimus eosdem Principes natos, & non natos, uti etiam nos secundum naturam, omnes Christianas constitutiones, jura & consanguinitatis lineam decet, pro veris nostris & proximis Sueciæ Coronæ & Regni hæredibus, omnimodò ut postea exprimetur, irrevocabiliter, inseparabiliter & quam efficacissimè. Recessus etiam Örebroensis, velut ante super hac re à regni Senatu juratus & obsignatus est, ita nunc idem in omnibus suis capitibus & articulis quam firmissimè, uti decet, hoc ipso de integro confirmabitur & confirmatur. Vi hujus obligationis & literarum, hujusmodi unionem omnium nostrum juramenti & fide sancitam renovamus & repetimus, omnesque & singuli pro nobis ac posteris nostris, per Deum & sanctum ejus Verbum pollicemur & juramus, quod quia hæc successio & designatio, secundum Dei ordinationem & providentiam, veteres & receptas regni Sueciæ leges scriptas, & omnium nostrum & totius regni Senatus, Nobilitatis, Ordinum, Civitatum & universæ plebis unanime consilium, consensum & decretum, legitimè, convenienter, utiliter & ex omnium nostrum ac totius regni perpetuâ salute facta est cum Potentissimo Principe ac Domino, Dn. Gustavo, Sueconum, Gothorum & Vandalorum &c. Rege, omnium nostrum Clementissimo designato, coronato, & à Deo ordinato Rege, & Ejus Majestatis hæredibus, Principibus, natis & non natis; velut prius nostrum homagium, juramentum & fides, quibus R. Mti & Regno Sueciæ obstricti sumus, continet, fidi, obsequentes & subjecti esse volumus ac debemus, & juramentum fidelitatis, ut fidos subditos, ex Dei mandato, omnibus civilibus statutis & hujus regni veteri & legitima consuetudine decet, inviolabiliter & irrevocabiliter nunc & in posterum absque cessatione

servabimus, exsequemur & præstabimus omnia. quæ, ut fideles ubditi, Christiano nostro Regi ac Magistratui debemus, vitæ, facultatibus, uxori, liberis & omnibus nostris possessionibus non parcemus, pro R. M. te & patria, in casu necessitatis, & quando R. M. hoc postulaverit, impendendis & charissima quæque cum eo periclitabimur, fruemur, luemus, vivemus cum eo ac moriemur. si insuper (veluti tam potentium quam quorumcunque hominum vita in Dei manu ac potestate sita est) R. M. Sueciæ Rex Gustavus, Dominus noster Clementissimus, ex hoc mundo ad æternam beatitudinem evocaretur & decederet, quod Deus diu proroget, promittimus, fidem damus & juramus quam firmissime, in solidum & ratum, omnes & singuli, ut ante dictum R. M. primogenitum Filium, Celsissimum Principem Dn. Ericum proximum regni Successorum, à Deo provisum & nunc designatum Regem fore, velut etiam pro nobis & nostris posteris approbamus, confirmamus & acceptamus eum pro nostro Domino ac Rege, pari modo ei fideles, morigeri & sinceri futuri. Similiter, ut ante dictum, præsentis nostro Regi ac Domino Regi Gustavo tunc ut jam, & jam ut tunc fidem datam integrè servabimus, vitam & corpus pro ipso discrimini objecturi, & ei omnibus modis auxilio & præsidio futuri omniaque illa facturi & omiffuri quæ fideles & sinceros subditos, existimationis, juramenti & promissi nomine decent. Si etiam talis iterum casus accideret, ut Serenissimus noster designatus proximus Rex Dux Ericus ex Dei voluntate, Principes mares hæredes post se relinqueret, primogenitus ejus Filius regno succedet, & postea quocunque decedente, de linea in lineam, proximus natu succedet, & prærit regno, & iidem ejus Filii, nati vel nascituri, à nobis & posteris pro legitimis regni Sueciæ hæredibus, designatis Regibus habebuntur & manebunt. Si verò Dux Ericus, qui nunc proximus, designatus & electus Rex est, per Dei voluntatem absque maribus Regiis & Principalibus hæredibus obiret proximè subsequens, Clementissimi nostri Domini ac Regis Filius, Celsissimus Princeps Dux Iohannes, qui juxta lineam secundogenitus est, omninò eo modo & forma, qualis in Duce Erico expressa est, Regio imperio designatus, juratus & electus Rex Sueciæ coronæ & regno succedet. Eundem dicto modo pro nostro

Rege ac Domino quam firmissimè & irretractabiliter accipimus, & juramentum fidelitatis ei semper, integrè, immediatè & absque omni contradictione servabimus. Parem in modum ei fideles, audientes & præsto erimus ac manebimus, etiam cum vitæ & salutis nostræ discrimine, & cum eo, ut fidos & sinceros subditos erga legitimum Dominum & Regem decet, fruamur, patiemur & subibimus quævis. Si quoque post Ducis Iohannis fatalem excessum Regii & Principales mares hæredes exstarent, primogenitus ejus Filius in regnum succedet, & postea, uti dictum, à linea ad lineam, alter post alterum, summittetur, & velut in proxime futuri & designati nostri Regis, Ducis Erici præscriptis articulis verbotenus expressum est, servabitur & executioni mandabitur, & ut ipse, sic ejus Filius natus aut nasciturus, à nobis & posteris nostris pro verò hærede regni & Coronæ Sueciæ declarabitur, eligetur & jurabitur. Si etiam usoveniret, ut Dux Iohannes, qui nunc secundus in electione & successione Rex est, absque maribus hæredibus excederet vitâ, Regia dignitas & imperium in gloriosissimi Regis Gustavi Clementissimi nostri nunc imperantis Regis ac Domini minorem natu Filium, Celsissimum Principem, Ducem Magnum transferetur, & pari modo, velut verbotenus de duobus prænominatis & honorificentissime memoratis R. M. Filiis, Duce Erico & Duce Iohanne Fratribus, expressum est, ita regium imperium, ut designatus juratus & confirmatus Rex Sueciæ, suscepturus, proximè post alios à nobis pro nostro Rege & Domino hoc ipso efficaciter & irrevocabiler acceptabitur, inaugurabitur & fidelitatis juramentum ei præstabitur, integrè absque omni prætextu, effugio & dolo servandum. Eidem fidi, sinceri, obsequio & subsidio erimus & manebimus, pro ipso vitam & fortunas periclitaturi, cum ipso usuri, passuri & subituri quodcunq; fidos & legitimos subditos erga legitimum ipsorum Regem ac Dominum decet. Si etiam quid fatale accideret Duci Magno, proximè post eum primogenitus ejus Filius Regiam dignitatem & onus in se suscipiet & hoc deficiente, à linea ad lineam, velut in Ducis Erici & Ducis Iohannis Successionis articulis declaratum est, pariter successio observabitur, qui verò proximus gradu erit, cum accipiemus & agnoscemus pro nostro & regni Sueciæ designato & electo Rege, eidem jura-

mentum fidelitatis præstabimus sanctè servandum, pro eodem vitam & sanguinem, si necesse sit, profundemus, & porro faciemus agemusque omnia, ad quæ fidi & sinceri subditi obligati sunt. Si etiam post Ducis Magni obitum nulli hæredes mares & Principes proximi superessent. tunc ille designatus & juratus Rex Sueciæ erit, qui proximus, secundum Dei providentiam, ex regio sanguine & maximus natu masculorum hæredum Principum superstes erit, & eo modo, à linea ad lineam, deficiente uno, subibit in locum alius in Regia familia, velut in tribus R. M. Domini nostri Clementissimi Filiis Principibus & maribus hæredibus, Duce Erico, Duce Iohanne, Duce Magno, & eorum Successionis articulis declaratum est; parique modo, absq; elusione & exceptione inviolabiliter & in perpetuum observabitur, consummabitur, confirmabitur, & succedetur. Proinde nos obligamus, pollicemur & juramus interveniente sacramento, nos hanc successionis legem, ut ad verbum hîc concepta & expressa est, quamdiu Serenissimi Regis Gustavi, Clementissimi nostri Domini Regia & hæreditaria Familia mascula superstes erit, ratam, firmam & stabilem habituros & impleturos; & quamdiu laudatissima Regis Gustavi stirps, propago & posterii supererunt, eos pro veris nostris & genuinis Regibus, Principibus & Dominis à linea & progenie ad lineam & progeniem, ut in hac successionis constitutione declaratum est, accepturos & agnituros, etiam cum ipso vitæ, corporis, bonorum, existimationis, salutis, uxoris, liberorum & omnium possessionum, ubi necesse fuerit, periculo. Eisdem contra omnes extraneos & internos Regni & eorum hostes (nullis cujuscunque nationis aut loci Principe aut Repub. exceptis) defendemus & propugnabimus, corpus & vitam pro iis periclitabimur; & re ipsa faciemus & præstabimus omnia, quæ legitimis nostris, naturalibus & indigenis Regibus & Dominis, & patriæ nostræ libertati, ut fideles Succos viros & sinceros subditos decet, præstare debemus, & ad quæ Dei mandato & juramenti fidelitatis tenore obstricti sumus. Et ex hoc die nullum alium, indigenam vel alienigenam, quocunque modo unquam fieri possit, nullo excepto, pro nostro Domino & Rege agnosceamus, sed potius eum persequemur, eique corpore ac vita resistemus. Et quousque Sereniss. Rex Gustavus, & Ejus Regia

Familia & genus vivunt, eos pro nostris & totius regni naturalibus, electis Regibus, Dominis & imperantibus Principibus, universi & singuli profitebimur & habebimus, & inde nulla inimicitia, amicitia, favore, largitione, consanguinitate, odio, invidia, ullave alia causa; nec hominum calliditate, instinctu aut seductione nos deflecti, dimoveri aut persuaderi patiemur. Si etiam contingeret, ut indigena quispiam, provincia aut ditio una vel plures, nunc aut in posterum (quod tamen Deo juvante non fiet) deficeret, vel aliàs motum quendam aut seditionem excitare vellet, nos obstringimus, unimus, promittimus & fidem damus vi hujus juramenti & obligationis, nos hujusmodi seditionem, ex Serenissimæ R. M. clementi voluntate, serio & conjunctim oppressuros & punituros, ejusque authores & socios nec clam nec palam recepturos nec consilio nec facto adiutores, aut quocunque modo victum, potum, arma, aliave necessaria illis suppeditaturos, sed corpore & vita persecuturos & pessumdaturus, & tantis viribus, quantas R. M. desideraverit, ei suppetias ituros. Contra omnes itidem exterorum impendentes incursiones aut oppressiones, etiam viritim, si ita necesse fuerit, & masculè obviam illis ibimus, nec ullum corporis aut viræ discrimen subterfugiemus. Si ita quoque accideret (quod Deus prohibeat) ut R. M. Dominus noster Clementiss. Rex Gustavus, vita prius decederet, quam proximus in posterum regni successor & Rex ad justam ætatem pervenisset, volumus & debemus in tali regni statu (prout R. M. quatuor aut plures ex Equestri ordine, aut aliàs ad id constituerit, qui cum & juxta potentissimam Principem ac Dominam, Dn. Margaretam, Svecorum, Gothorum & Vandalorum &c. Reginam, Dominam nostram Clementissimam, regnum & imperium bono publico, & in pace & quiete interim administrent) Sereniss. & Clementiss. nostræ Regine, & quatuor aut pluribus juxta constitutis, obedientes, subjecti, solatio & auxilio esse, donec Dominus noster & proximè imperaturus Rex, Dux Ericus imperio ipse succedat, eiq; præesse possit, non secus ac si ipse cum imperio esset, & nos omnibus modis ut fidos & integros subditos geremus. Si etiam Sereniss. R. M. Clementissimus noster Dominus, Rex Gustavus, reliquis suis hæredibus, Principibus,

natis

natis aut non natis, qui ad regii imperii eminentiam & dignitatem pervenire nequeunt, secundum conditum Testamentum & Principalis sustentationis tenorem, veluti Regii Testamenti tabulæ & obsignationes de eo conficiendæ & confirmandæ fufius expressuræ sint, quasdam provincias hujus regni, ex quibus Principalem statum & aulam tueantur & alant, cum Regni consensu designarit & tradiderit, erga illos Principes nobis ita constitutos, absque omni exceptione & effugio, velut naturales nostros Principes provinciales, & designatos Dominos fideles & sinceri erimus, & apud eos nihil aliud agemus aut tractabimus, quam quod fidos & integros subditos decet. Sueciæ itidem Coronæ & Regi debitum obsequium & officia præstabimus, uti fidi & regno obligati sincerique subditi ac membra debent, & velut in Testamento continebitur. Adversus hanc de successione regni æternam constitutionem & unionem, nullo prorsus modo ullam contraventionem aut contumaciam moliri volumus ac debemus, aut permittere à quoquam sive extraneo sive indigena fieri; sed conjunctim præsentibus & futuris temporibus hujusmodi Successionis pactum nostra omnium spontanea voluntate & erectis manibus accipiemus, & factis tuebimur, defendemus ac operam dabimus, ut Serenissimæ Regiæ Majestatis felicitas conserveatur, pax & tranquillitas promoveretur, omne detrimentum & exitium in tempore præcaveatur, impediatur & avertatur. Si etiam usuveniret (quod Deus clementer prohibeat) ut Serenissima Regia Majestas, & Ejus Majestatis mares hæredes, Principes absque Regiis & Principiulibus hæredibus maribus decederent, & Filia una vel plures superstites essent, electio ad regni Senatam, ordines & plures regni fidos subditos, non verò ad extraneum recidet, ut Sueciæ Leges indicant. Filiabus autem Regiæ Majestatis aut posterorū illius, ex universo Regno, regiæ ac principaliter, uti decet, & secundum Testamenti tenorem, de honesta dote providebimus, & reliqua capita & articulos Regii Testamenti irrevocabiliter & fideliter implebimus & exsequemur, & cetera omnia quæ in hac Successionis obligatione antea, ut & in Recessu Örebroensi & omnibus aliis deliberatis, decretis & scripto consignatis Tractationibus, Serenissimæ R. M. &

Ejus Hæredibus, per nos universos Regni Senatores, Ordinem Equestrem & Nobiles tam vivos quam defunctos, promissimus & stipulati sumus. Quod itidem in Regio Testamento verbotenus & articulotenus, perspicue conceptum est, si quam fidelissimè, sine dolo malo, dilatione, novis elusionibus, vel utcunque hominum astutia vel ingenium quocunque tempore excogitare potest, exsequemur, implebimus & sanctè servabimus, veluti quoque nunc universi & singuli, per omnium nostrum Christianam fidem, famam, vitam & bona, & hoc Successionis juramentum, in veram & æternam testationem, illud confirmamus & roboramus. A quo nullus favor, dona, odium, æmulatio, cognatio, amicitia, inimicitia, aliive hominum affectus, consilia aut commenta quocunque modo nos deterrebunt aut depellent: ita Deus & S. ejus Euangelium nos adjuvet. In majorem rei fidem, cautionem & confirmationem, quod hæc Transactio, æternum pactum & unanimis consensio, & alia omnia quæ superscripta sunt, ex omnium nostrum & universi Regni Senatus, Ordinis Equestris, Episcoporum, Præsulum, Ordinum, Civitatum & populi totius regni universis & singulis petitionibus, desiderio & unanimi decreto, & libero nostro arbitrio, à volentibus, in universi Sueciæ regni, Coronæ & incolarum rem, quietem & salutem facta sint, eademque promiserimus, juraverimus, confirmaverimus & approbaverimus, omnes prænominati R. M. regni & imperii Senatores universi & singuli, omnium reliquorum collegarum, & universorum Regni Ordinum, Urbium & universæ plebis nomine, tam præsentium quam absentium, pro se quisque & suis hæredibus ac posteris, in perpetuam testificationem, quod omnia supra scripta rata & firma futura sint, omnium nostrum propria & hæreditaria Sigilla, scienter appendi curavimus. Datum & scriptum Arhosiæ, Octava Epiphan. Domini, quæ erat decima tertia dies Januarii Anno MDXLIV.

LEX ANNONARIA, ET DE ILLICITIS COMMERCIIIS.

Ad
annum
1546.

Upsaliæ anno MDXLVI. a.d. xxv.

Februarii, publicata.

I. **S**Eges demessa & granariis condita majori pretio non ematur aut vendatur, quam in nundinis Disensibus proclamatum, & omnium consensu approbatum est.

II. Omnes illegitimi mercatores vicatim merces suas distrahentes, & omnes alii negociatores non ordinarii in urbibus abrogantor, veluti nobiles, præfecti, prætores, opifices, equites sclopetarii, milites nautici aliive R.M. aliorumve ministri non exponant aut circumferant ullas merces venales sive in urbibus sive pagis. Sed si quis mercatura & civili victum quærendi genere uti velit, cum civibus onera publica ferat.

III. Nemo peregrini hominis pecuniâ commercia exerceat. Si quis alienam pecuniam usurpare vel mutuo sumere velit, ea palam utatur, in nullius fraudem & detrimentum, sed ut Leges Sueticæ & hæc Constitutio expriment.

IV. Nulli licitum sit marcaturam facere, nisi in bonis habeat, & peritus mercaturæ sit. Itaque in singulis emporiis aliquot prudentes & fidi cives constituentur, qui sedulam ejus rei curam & inspectionem habeant.

V. In omnibus emporiis non cuivis permittatur pro luitu quibusvis mercibus negociationem exercere. Sed qui tabernam vult aperire, tabernarias aut institorias merces vendat. alius pannum lineum, alius laneum, alius aromata venalia habeat. quidam salem & lupulum salictarium, pisces, butyrum & alia hujusmodi vendant.

VI. Quilibet opifex suam rem & opificium tractet. alter alteri in suo victus genere non molestiæ, impedimento, præjudicio aut detrimento sit. Opifex prorsus abstinebit mercatura, & mercator opificio. Nullus etiam mercator aut institor hujusmodi manu aut opere facta huc advehat, per quæ opificia perdantur aut destruantur. In quolibet opificio constituentur tribuni vel seniores, qui semper curam & inspectionem opificum habeant, ut bonum & inculpatum opus faciant.

VII. Qui ruri opificio aut mercatura uti volet, in urbem migret, ibique ritè utatur, cum civibus regni ac civitatis onera portando, exceptis plebeiis opificibus necessariis ruri permittendis.

VIII. Sacerdotibus mercaturam exercere prorsus interdictur. Illi quæ Deus ipsis mandavit curent, & mercatores sua tractare sinant.

IX. Omnes urbes & oppida singulis annis aliquoties omnino inutili turba purgentur: ut coloni, cum opus fuerit, inde operas auxiliares in agris & pratis habeant.

X. Omne esculentum, veluti vivi boves & alia pecora siccata aut salita caro, butyrum, omnis generis pisces saliti aut siccati ad tempus ævi regno vetantur.

XI. Frequens illa navigatio lembis & scaphis hætenus instituta in posterum non permittatur, sed in quavis urbe maritima definiatur numerus onerariarum navium in mare emittendarum.

XII. Ne quis clam negocietur in alterius fraudem aut incommodum, & ut constet, quæ merces quotannis regno evēhantur, accuratè per partes annotetur.

XIII. Mercatores qui exportandis & invehendis mercibus quæstum faciunt, ante omnia huc invehant & curent tantum salis, lupuli salictarii, pannorum aliarumque hujusmodi exoticarum mercium, ut populo de necessariis prospiciatur.

XIV. Idem mercatores hujusmodi necessarias merces sibi comparent in istis locis & urbibus, ex quibus alii extranei petunt: ne per tot manus eant indeque pretium earum intendatur.

XV. Nulli rustici emant ac supprimant frumentum vel alia esculenta, ad iterum distrahendum. Qui vero frumentum vel annonam ad Montanos aliove devehere ac vendere velint, illis integrum sit, quantum ex proprio prædio & agro percipere possint. Qui tamen ferrum pro permutato aut vendito frumento recipiunt, & quidem plus quam ipsi egeant, ad proxima emporia illud devehant ibique vendant, non verò vicatim distrahant.

XV. Plebs rusticorum & cives urbium eo vestimentorum genere quilibet pro suo statu & conditione, quo parentes &

majores eorum contenti fuere. Splendor enim & superbia nulli est usui, sed in Dei offensam & publicæ ac privatæ rei detrimentum cedit. Colonorum optimus ornatus est ut agrum & prata bene culta & septa habeant, polentam & farinam in horreis, & escam in domo.

XVI. Ex omnibus rebus venalibus, in nostro solo natis aut productis, juxta veram & sedulam æstimationem ac taxationem tertia pars pretii, præter omne lucrum, detrahatur.

XVII. Omnes opifices cujuscunque generis, tertiam partem de manus pretio deducant.

XVIII. Omnes pro mercede servientes equa mercede annua per æqualem deductionem, pro temporis & regionis conditione contenti sint.

XIX. De pecunia pro victu sive hebdomadali in urbibus, sive diurno ruri & pabulo equorum nocturno secundum cujusvis loci conditionem tertia quoque portio deducatur.

XX. Hi articuli inviolabiliter servantur. Multa in violatores prima vice quadraginta marcarum cum publicatione rerum illicitè emtarum aut venditarum decernitur. Iteranti transgressionem capital & publicatio bonorum esto.

CONSTVATIO REGIA

De Annonæ caritatis causis & remediis, Gripsholmiæ 4. April. anno MDXLVI.
publicata.

IN Comitibus Arbogensibus actum est de annonæ caritate, qua regnum & subditi tunc oppido premebantur, ejus causis & remediis. Primò universè propositum quod in confesso esset, hujusmodi annonæ gravitatem aliasque plagas publicas, quibus Deus interdum in regna & respublicas animadvertit, Dei permisso velut peccatorum flagra hominibus infligi; tamen singulos

rem seriò pensitantes inficias ire non posse, hujus mali publici causam & culpam etiam in plebis incuria & inertia residere. Dein per partes ad mali fontem & emendandi modos propius descensum est. In oris Septentrionalioribus, velut Dalia, Helsingia, Gestricia, Angermannia, Medelpadia & Bothnia rei frumentariæ incendium inde ortum probatur, quod crescente populo tamen parum agri colatur, & prædia in multas partes ab inquilinis dividantur, quibus alimenta non sufficiant. His ut remedium fiat, Rex cum Ordinibus præcipit, ut quisque pro suis facultatibus subigat, eradicet & colat agros & prata, atque exustis superfluis nemorum partibus, fundos segetis patientes reddat, & novas villas ac prædia exstruat, quibus loci commoditas non deest: ut ita agri ac frumentum inde locupletentur, & populo victus copia præsto sit. Desidibus pœna, gnavis immunitas ad tempus & oneribus publicis promittitur. Quum hoc quoque annonæ difficultati causam præbeat, quod in dictis oris coloni plus agrorum occupent & instruant, quam opus sit, quique pluribus sufficere possint, aliis autem juxtim colere volentibus invidiæ atque obstaculo sint, idem Rex severè interdicit, vetatque plures fundos instruere, quam quibus excolendis satis habiles sint, nec alios novas villas instruere citra ipsorum detrimentum parantes, ex malitia aut livore impediunt. Reos quadraginta marcis mulctandos, vim facientes, ex lege puniendos. Quibus autem denegetur dicto modo nova prædia exstruere, si nullam aliam victus quærendi viam videant, mercaturam exercere, & quidem vicatim cum non exiguo regni & subditorum incommodo. quod Rex seriò prohibet, & vel in urbem migrare, ibique onera publica cum aliis civibus subeundo mercaturam facere, vel si hoc non possit, agrum colere jubet, sub multa quadraginta marcarum & mercium jactura prima vice, secundò centum marcarum, tertio capitis pœna.

4. Sed & hanc non levem annonæ flagellationis causam esse, quod nemo colonorum velit liberos suos honestum aliquod opificium discere, unde se exhibere possint, sed sibi invicem oneri esse, aut alimentis deficientibus vagari ac discurrere per provincias, & ad tritrandam segetem operam locare, non tamen pro pecunia, sed pro certis & æqualibus frumenti modis, sive gravi sive vili annona. per quod magna parte segetis

getis agricolas exhauriant, ita ut tempore verno, quando sementis facienda, nonnunquam plus frumenti trituratores quam ipsi coloni possideant. cujus pretium domum redeuntes pro lubitu intendant, aut pro piscibus permutent, quos vendendo iterum segete commutent, & tam pisces quam segetem magno denique vendant, cum non exiguo subditotum detrimento. Proinde Rex seriò edicit, has operas inposterum non pro segetis modiis, ut hactenus, sed pro æqua mercede diurna aut annua pro cujusque conditione locandas esse & tam æstatis ac messis quam hyemali tempore, ut colonis, quoties opus est, usui esse possint. Idem de servis, quorum opera per annum conducta est, accipi vult, ut pro pecunia non frumento serviant. Annonæ flagellatoribus insuper interdicitur cumulare frumentum & pro nimio pretio vendere apud montanos vel alios, aut plus ferri pro segete commutare, quam ad usum suum. aut si plus acceperint, non vicatim distrahere, sed in proximis emporiis pro usitato & definito pretio vendere. Quosdam porrò majora prædia conducere, quam quibus rite colendis pares sint. in quibus si duos vel tres annos habitarint, & agrum attenuarint atque effectum reddiderint, inde demigrare magno ære alieno prædii domino nexos, & alibi domicilium desultorio more figere, ibique parem fraudem facere. quod præfectos suos sedulo præcavere & antevertere Gustavus jubet. A Editui quoque vetantur Decimarum fructus autumnò vili coemere & vere, ubi crevit pretium, magno vendere, sub pœna ante expressa. Idem providebunt ut Decimæ justè exigantur, nec eorum incuriâ deteriores reddantur, sub pœna restitutionis damni. Sed & pecuariæ majorem curam habere subditi jubentur in subsidium ac lætamen agri, & relevationem annonæ difficultatis; velut in Vestrogothia & Smalandia faciant; licet ibi minor agriculturæ cura sit, quam usus & non aliena prorsus loci facies postulet. Subditos ad agrum melius colendum sub pœna hortatur. Luxus etiam in vestitu, cibo & potu, ut non infima annonæ difficultatis causa, prohibetur, modicus & avitus corporis cultus & frugalitas præcipitur; & ut agrum bene cultum, pecus nitidum & curatius habeant, ni offensam regiam incurrere velint. Præcipua tamen annonæ caritatis causa feruntur tot à plebe malorum instinctu motæ seditio-

nes:

- nes: ad quas comprimendas copiis tam externis quam indigenis opus fuerit, quæ regni fructus absumserunt, terras populatæ sunt, bonam monetam aliasque facultates regno exererunt; ut alia mala, quæ intestinas turbas comitari solent, si leantur. quibus sacerdotes occurrere potuissent, si absque palpo, & serio suos auditores ad obedientiam & fidem erga suum magistratum adhortati fuissent, cujus tam ipsos quam subditos sub religione juramenti sibi præstiti & periculo regis offensæ monet. Propoliis etiam annonæ incenditibus interdicitur, & coemptione rerum venalium pro alieno ære, quasi suum esset, cum exiguo suo sed ingenti peregrinorum lucro & majori civiū incommodo, sub pœna ante dicta XL. marcarū prima vice & jactura rerum emtarum, altera vice centum, tertia capitis supplicio, salvo tamen mutuo aliisq; licitis contractibus. Ultimo quæ alia in Nundinis Disensibus hoc anno Vpsaliæ super hac re constituta erunt, hæc repetuntur cum addita pœna in immorigeros.

Ad **DIPLOMA GUSTAVI I.**

Regis Sueciæ &c.

ANNUM
1555.

DE CAUSSIS INOPIÆ AGRICOLARUM, & imminutarum Coronæ pensionum ac census, earumque remediis.

NOS Gustavus Dei gratia, Suecorum, Gothorum & Vandalorum Rex, denunciamus Vobis, Nobis dilectis & & fidelibus subditis, tam liberis, quam Nostri & Regni Sueciæ censualibus rusticis, colonis & universæ plebi in Sueciæ regno habitantibus Regium nostrum favorem & gratiam, & vobis, dilecti subditi, notum facimus, quia verè cognovimus, quid causæ sit, quod pars colonorum ad egestatem magis magisque redigantur, ita ut nec ipsi vitam suam satis tueri, nec Nobis, Coronæ & dominis suis debitas pensiones ac census exsolvere, nec Ecclesiasticis personis, spiritualibus suis patribus Decimas ex veteri consuetudine, aliaque tributa lege Dei & Sueonum debita satis pendere possint, nec suos boves, sues, oves & equos per annum alere possint, sed per incuriam fame perire sinant, sibi & aliis quibus pensiones debent, haud exiguo detrimento.

Quia

Quia verò Regii officii nomine tenemur, Sueciæ Coronæ & omnium Nostrorum subditorum damna & perniciem pro viribus præcavere & avertere, proinde bono & paterno animo hoc vos monebimus, ut discatis, unde vestrum & Coronæ detrimentum exoriatur, atque si chari subditi paternum nostrum consilium & fidelem commonefactionem sequi velit, speramus cum Deo, vos vestram conditionem & fortunam meliorem facturos, & in posterum pensiones ac censum jure debitum facilius præstituros.

I. Animadvertimus autem, Coronæ & Vestrum detrimentum ex his causis oriri: Plebem hujusmodi prava & damnosa consuetudo incessit, ut plus agrorum, quidam emtione quidam hæreditate aut divisione sibi acquirere & cumulare velint, quam sufficiant commodè usurpandis, & ad eorum prædia jure pertineant. Quando censualia quædam prædia hæreditatis jure ad quosdam perveniunt, vel ad liberos defuncti, separare & dividere volunt isthæc bona Coronæ censum debentia, prorsus ut alia mobilia in partes distribuere & secernere solent; ita ut quilibet suam portionem capiat, unus prata prædio villatico, alter agrum abstrahit, tertius undas piscium feraces, quartus nemora. Atque sic distrahuntur istæ possessiones in alia prædia, quibus jure subjacere non debebant, & Coronæ jura ac beneficia hoc ipso multum decurtantur & diminuuntur & perfidè ac furtivè cum corona agitur, & proh dolor! indulgetur. Res tandem hunc exitum habet, ut prædia olim bene possessa in tot partes secentur, ut vix denuò reperiri possint. Et ubi Corona olim habebat in una paræcia decem aut viginti colonos censiticos, jam vix habet duos aut tres. Quod Nobis utique ferendum non est, ut hoc modo cum Coronæ redditibus ludatur. Non leve utique damnum Coronæ est, eo jacturam fieri pensionum, veredorum præstandorum, operarum diurnarum, & aliarum contributionum.

II. Quidam agricolæ tam pertinaces, ignavi & propriorum commodorum negligentes sunt, ut quotannis aliam atque aliam agri partem incultam relinquunt & sterilescere sinant, & pari modo prata. Ita ut more majorum parta rectè tueri nolint. Sigillatim veteres fossas reparare illis iniquum videtur, sed funditus eas devastari æquo animo patiuntur.

III. Quæ

III. Quæ non confita in agro relinquuntur, & alias fructui esse possent, per moram, ignaviam & incuriam sues depascere permittunt, atque ita nec segetem nec gramen nanciscuntur, & quæ usui esse debebant vaccis aliisque pecori, consumunt sues, pecora verò fame contabescunt: quod utique indignum est, & privatim publiceque noxium. Nec minus nos malè habet, illam pauperiem quam porci faciunt, impune haberi.

IV. Si quidam colonorum libenter velint fartos testos vel integros tueri agros & prata, aggeres & fossas faciendo & eradicando, aliaque præstando, quibus bonus agricola scit vitam exhibere, per alios ejusdem pagi colonos ipsis non licet. Si unus enim fossas ducere & extirpare inutilia gignentia velit, alter vicinus recusat, alterique damnum exundatione infert. Vnde consequitur tandem, ut non solum colonis invicem sed toti regioni fraus fiat, inarati & inculti agri velut solitudine damnati jaceant. Et ubi antea terræ uber & solum herbidum fuit, nunc sit palustre & uliginosum, ibique muscus & palustres baccae nascantur. Sed quid inde commodi & fortunarum illi quorum interest inde capturi sint, in promptu cuius est judicare. Quia verò nobilium agricolæ in uno pago degunt, & communes habent agros & prata cum censuibus & coronæ rusticis, æquè colant, ut decet, suos agros & prata, fossas & septa circumducant ut censuales & coronæ coloni; nisi damno æstimato severè multari & plecti velint.

V. Hanc etiam non levem causam hujusmodi incommodi esse deprehendimus, quod nonnulli rustici nunquam fixum domicilium habeant, sed oberrent passim per ignaviam ex uno prædio in aliud migrantes, illudque perdescentes & secum alios. Tales erronei non ferendi sunt inter bonos viros.

VI. Sed & prætorum ac præfectorum ruris hic culpa versatur, qui cochlearis argentei vel alterius muneris causa, quo se corrumpi patiuntur, frugi & industrium colonum prædio ejiciunt & locant illud inutili terræ ponderi. quod sub gravi nostra offensa & poena eos in posterum evitare jubemus.

VII. Sed & rusticorum nonnulli negligunt totius agri cultum, & partem ejus duntaxat colunt, partem reliquam sterilem sinunt: ita ut qui conferere deberent agrum triginta vel qua-

quadraginta orcarum, vix octo vel decem serant, unde sibi ipsis egestatem & Coronæ detrimentum pariunt.

VIII. Sed & verum rationis tempus est in vere, præsertim ubi luteum solum est, ante nundinas Ericianas, cum tamen ante Pentecostes ferias feri soleat: quod cautus colonus non debebat. Et quia solum propter sata fossæ expertia in tempore non exsiccat, inde sæpe sterilefcit, vel in prata aut pascua taurorum, vitulorum aut vaccarum redigitur, donec totus ferme ager inutilis reddatur, cum gravi Coronæ damno, in posterum non tolerando.

IX. Magis etiam Nobis è re videtur, boves aratores & quibus messis in horrea subvehatur, quam equos majori impensa alere.

X. In rem etiam foret, vos computare temporis interval- lum inter Matthiæ & VValburgis diem, & rationem inire cum numero vestri pecoris, & quantum pabuli exigatur ad illud per hyemem alendum: atque si animadverteretis pabulum ei alendo non suffecturum, præstaret mactari pecus (quamvis ali, si queat, satius sit) quam fame perire: quod coram Deo & hominibus excusari nequit. Deus quoque benignè alia media in defectu aut non magnâ copiâ foeni, alendi pecora suppeditavit, velut stramē, virgultum betule, juncum, scirpum, corticē & alia hujusmodi, quæ industriis obvia sunt.

XI. Vltimò quod foenum & seges justo tempore in horrea non condantur, ut fas erat, sed per negligentiam deperdantur, in caussa sunt otiosi dies & festa Dominica quæ post sacra peracta conviviis aut aliis inutilibus rebus transiguntur. quidam etiam hac falsa opinione imbuti sunt, ut putent, hoc verè esse dies festos celebrare, si nihil agant, quod tamen directè Dei præceptis pugnat. Itaque paternè vos monitos volumus, ut temporis rationem in condendis segete & fœno habeatis. Sed & nimio humore seges tempore messis corrumpitur, quod rustici nōlunt sibi procurare siros vel conditoria frumenti, uti moris est in Finnonia, in quibus siccare segetem possint, sed potius in agro relinquunt, donec pluvia & madore computrescat, aut semisiccam invehunt in horrea, ubi postea amburitur & disperditur. Itaque vobis exstruite conditoria qualia Finni habent, ne vestrâ incuriâ ad incitas planè redigamini & totæ vobiscum regiones.

XII. Hisce'caussis hactenus enumeratis si remedia præscripta opposueritis & paternis nostris monitis ac jussis obtemperaveritis, Nos benevolos ac promptos ad salutem vestram pro virili procurandam habebitis, si secus, severos inobedientiæ vindices. Omnes & singulos Nobiles, Iudices provinciales & territoriales præfectos & prætores hortamur, sedulo curent, ut huic Nostro Regio mandato in omnibus clausulis mos geratur, & in contumaces ac immorigeros ferio animadvertatur. Iubemus etiam Nostrarum & Coronæ possessionum inspectores & inquisitores officium suum rectè exsequi, prout coram Deo, Nobis & omnibus honestis viris rationem reddere cogitant. Quicumque hîc fraudem fecerit, præter multam XL marcarum, damnum Coronæ refarciat. Quod omnes & singulos observare volumus. Datum Holmiæ 20. Iunii Anno MDLV.

Ad
annum
1556.

FOEDVS COMMERCIORVM

inter

SVECOS

&

FRISIOS ORIENTALES.

Excipit I. SVEcis jus esto liberè & absque impendio vestigalium
ptio ex cujuscunque generis in omnibus oppidis ac locis Frisiæ
Vbbo- orientalis, quæ Comitibus parent, negotiari, importa-
uis Em re, exportare, distrahere, emere, commutare, sive per se,
mii rer sive per procuratores suos. Excipitur exportatio in VVest-
Frisic. faliam, ditionem Groninganam, Frisiam Translavianam,
bist.lib propterea quod ea loca portui Emdano nimium sint vicina.
Lx. p. Idem jus habent Emdani & omnes Frisiæ orientalis incolæ
954. per universum regnum Sueciæ, (a) præsertim Stocholmiæ,
955. Nicopiæ, Sudercopiæ, Calmaræ, Nilosiæ; ita ut ne profiteri
Col- quidem res istic emtas, quas exportare volent, habeant ne-
latu cū cesse. (b)

eo quod

II. Ad

actas in *Annalibus Suedicis Erici Georgii parte 2. pag. 344. 345.*

II. Ad hæc Succis licebit merces in Frisiam orientalem importatas, si eas ex usu suo vendere aut permutare non poterint, etiam in conditoriis repositas, sine vectigali exportare istinc quocunque lubebit: licebit id ipsum Emdensibus, & reliquis Frisiam hanc habitantibus, in Suecia.

III. Impostores nomen Suecicum aut Frisicum mentientes non comprehenduntur. (c)

IV. Sueci domicilium fixuri in Frisia Orientali, & Frisii Orientales in Suecia à tributis in sumtus familiarum aut menfarum suarum omni modo exempti sunt. (d)

V. Emdanis & reliquis Frisiis Orientalibus fas non esto merces Suecicas in in Sueciâ emtas aliò (e) quam in portum Emdanum, aut hujus regionis portus cæteros cis Visurgim fluvium inferre; nisi tempestatis vis major proximum quemque portum subire coëgerit, exceptis portibus hostium regis: & contra.

VI. His feliciter cedentibus, ad ulteriora eatur utrorumque commoda & juris incrementa, ut nec hos in Sueciâ, nec illos in Frisia Orientali ad judices vocare liceat, (f) nisi ob causas ex contractibus heic aut illic initis ortas. Ad has verò causas disceptandas ex ipsis, utriusque gentis mercatoribus eorundem ipsorum arbitrio seniores designentur, qui judicum locum teneant: à quibus ad judices ordinarios appellatio sit, si quis gravatum se sententiâ existimet.

VII. Sed quia gubernatrix Frisix Orientalis tutoriam tantum potestatem habebat, atque ita diutius obligare filios, quam ipsi vellent, non poterat, eam ob causam lex addita est, ut hæc valerent, quamdiu & regi Gustavo, & gubernatricis filiis id esset placiturum: nisi interea inter utroque sanctius aliquod foedus interveniret. Omnia sine dolo malo.

C O L L A T I O.

(a) Hæc verba non exstant in Fœdere commerciorum, quod memoriæ prodidit Chronicon Gustavi I. Suecicum; sed hæc sunt isthic verba: *Liberam mercaturam illis facere liceat in his subjectis regni maritimis urbibus, Stocholmia, Nicopia, Sudercopia, Calmaria, Aboæ & Elfsburgo, aliàs Nilosia.*

Bb

(b) Nec

(b) Nec ista verba ibi reperiuntur, sed hæc: *Pro mercibus, quas ex Frisia Orientali in dictas urbes invekturi ibique vendituri sunt, iterum emant aut permutent omnis generis Sueticas merces, quæ in regno communiter distrabuntur, & quibus regnum carere potest; & quidem absque omni vectigalium onere.*

(c) Hæc verba quoque aliter concepta sunt in Annalibus Sueticis, hoc nimirum modo: *Si quis non habitans in Suecia easdem merces Sueticas emat, vectigal inde pendere tenebitur, ut alii, qui tali immunitate non gaudent. Sedulo quoque utrinque curetur, ut hujusmodi advectiones, emtiones & venditiones absque fraude & periculo fiant.*

(d) Et hîc alius verborum sensus est in Annalib. Suetic. talis nimirum: *Omnes mercatores habitantes in Suecia & Frisiam orientalem accedentes, si isthic negocientur & sibi ipsis de domo ac victu prospiciant, immunes isthic erunt quoad cibum & potum ab omni vectigali & onere, idque purè & simpliciter absque omni exceptione. Pari modo Frisii Orientales in Suecia commercantes eadem immunitate fruuntur.*

(e) In Annalib. Suec. est. *Nec ad ullas urbes maritimas maris Balthici.*

(f) In civilibus, additur in Chronico Suetico. quamvis idem sequentia verba *ob causas ex contractibus initis ortas velle videantur.*

Ad
annum
1559.

PRIVILEGIA SVECORVM IN GALLIA,

inito Fœdere commerciorum inter
GVSTAVVM I. Regem Sueciæ &
FRANCISCVM I. Regem Galliæ.

I. **S**vecis absque omni molestia & impedimento liberè peregrinari & iter facere per totam Galliam terra marique liceat, ibique negotiari, emere & vendere profus, ut propriis istius regni subditis permissum est, nec ullum aliud vectigal isthic pèdere teneantur, quam subditi consueti sunt præstare.

II. **I**idem

II. Idem pondere, mensura & numero mercium ad eos pertinentium non magis in Gallia gravabuntur quam ejus subditi, nec plus pro iis expendent aut exigentur, quam loci subditi. Qui secus faxit, omnes expensas & damnum illis luet.

III. Si quibus Suecorum in Galliam proficisci & isthæ permanere lubeat, illis hoc integrum erit, modo Rex Galliæ aut eorum successores eo nomine per literas compellentur. Illis quoque licebit testamento legitime condito legata quibuscunque voluerint vel suprema voluntate, vel dum integra sunt valetudine, relinquere. Si quid donare velint, secundum loci statuta & mores donent. De bonis suis sive soli sive mobilibus ordinent & constituent, ut alii regni incolæ.

IV. Si verò accidat, ut pax, amicitia & foedus inter Sueciam & Galliam in initum ob quascunque causas aut casus frangatur, aut bellum oriatur inter Regem Galliæ, aut alios Reges, Principes & Republicas, per quod commercia in Gallia turbentur ac impediuntur, Suecis isthæ habitantibus intra anni spatium, à tempore fractæ pacis, cum navibus, mercibus & bonis suis regno excedere licebit.

V. Si Rex Galliæ gerat bellum cum alio Principe quam Rege Sueciæ, cuius Sueco liberum erit quoties velit, ultrò citroque commeari, ire, redire, nec quoad corpus, & fortunas & bona lædetur aut impediatur, ea tamen conditione, ne sub specie pacis mali quid per se vel alios machinetur adversus Galliam.

VI. Omnibus Sueciæ subditis liberum erit cum navibus suis, mercibus & commerciis proficisci ad Galliæ hostes & inimicos eorumque portus, regiones & terras ubicunque eis commodum videatur, subsistere & commercari, abire & redire, quando volent: ita ut ea de causa non dicantur violasse pacem, aut mali quid eis inferatur à Francis. Et ut Sueci tempore belli commercia eò tutius & absque omni molestia exercere possint, dabuntur illis literæ tuti com meatus, quandoque desiderabunt.

VII. Licebit etiam Suecis in Gallia tantum salis emere, quanto ad totius regni Sueciæ usum & necessitatem opus fuerit, pro eo pretio de quo inter autorem & venditorem convenire poterit, & Galliæ subditi inter se vendiderint: idque absque omni impedimento evenietur.

VII. Si diffidium aut lis suboriatur inter Suecos de eorum navibus, commerciis aut aliis rebus dum in Gallia commorantur, eis permittetur, controversiæ citius terminandæ causa, ex suis eligere iudices vel arbitros duos aut quatuor qui litem inter eos decident.

IX. Lite inter Suecos & Francos aliamve nationem in regno Galliæ orta, à magistratu & præfectis prope oras maritimas degentibus aliquot viri à studio partium alieni deligentur, qui omni diligentia jus illis dicant.

X. Sueci cujuscunque nationis causa non cogentur in Gallia vilius vendere merces suas, quam justum pretium esse possit, sed quam charissimè possint. Hæ literæ Regia Francisci manu subscriptæ & Regio sigillo subsignatæ sunt. Actum Ambasiæ septimo Calend. April. Anno 1559.

TESTAMENTVM GUSTAVI I. REGIS SVECIÆ, &c.

Ad In æternæ & individuæ SS. Trinitaris, Dei Patris Filii &
A. Spiritus Sancti nomine, Nos Gustavus, ex eadem Dei gra-
 1560. tia, Suecorum, Gothorum & Vandalorum &c. Rex, notum
 facimus & manifestè fatemur, quod omni vitæ nostræ tempore,
 & peculiariter ab imperii nostri primordio usque ad præsentem
 horam summo studio ac desiderio id laboravimus & quæsivimus,
 ut hoc inclutum Regnum Sueciæ, dilecta nostra patria à vi,
 turbis, diffidiis, discordia & omni alio discrimine defenderetur
 ac protegeretur, & in omni felicitate ac salute, tam æterna
 quam temporali custodiretur, amplificaretur & conservaretur.
 Veluti etiam sub initium fiebat, ubi senex captivus & crudelis
 Christiernus antea Daniæ Rex, immanissimè & inimicissime
 multi innocentis sanguinis effusione, rapinis, incendiis,
 suspendiis, rotarum suppliciis & crebris tyrannicis persequutionibus,
 hoc nostrum Regnum, exutâ omni
 mi-

miseriordia & humanitate, infestabat, populabatur & devastabat. quippe ejus propositum & tyrannica mens ad nihil aliud directa ac propensa erat, quam ad hujus incluti Regni æternam perniciem, & ingenui Suetici sanguinis ac generis, superioris & inferioris ordinis, exstirpationem, Legum, juris & justitiæ oppressionem, & ad regnum hoc perpetuo ac intolerabili jugo externo ac vi subjiciendum, & tam irreparabili excidio mastrandum, ut nunquam in posterum resurgeret; cum pluribus hujusmodi, quæ hîc recensere nimis longum foret. Qua re moti sumus & compulsi debito amore & benevolentia erga charam nostram patriam, tantum Regni onus in Nos recipere, per quod Nos variis curis, ærumnis & adversitatibus, nec exiguo vitæ & corporis periculo, velut prædæ exposuimus & objecimus: quum nullus alius vellet succurrere dilectæ nostræ patriæ à tanta calamitate & sævitia liberandæ, & maxima pars ordinis Equestris, & præcipua regni membra internecone miserè deleta essent. Quamvis autem ubique pericula impenderent gravissima, non tamen ab illis Nos averti aut absterreri passi sumus, sed de viâ tantis angustiis, incommodis & instanti exitio prævertendi, & hoc oppressum ac funditus ferme deletum regnum, à devastatoris vi ac tyrannide, benignâ Dei ope, liberandi & pristinæ libertati, genio ac viribus restituendi cogitavimus & conarsi sumus. Vnde etiam omnipotens Deus hoc nostrum Christianum, honestum & justum institutum ac opus fortuna & successu (pro quo ipsi sit gloria, grates & laus in æternum) semper donavit, promovit & firmavit, hoc modo ut non solum secundum divinum ejus auxilium, hoc regnum intolerabili jugo, quod eo tempore cervicibus illius incumberebat, eriperemus, & in pristinam dignitatem ac libertatem repoueremus, subditos tam eminentioris quam humilioris status ad quietem, pacem & bonam politiam, omnium fortunas, bona ac possessiones reduceremus, sed etiam brevi post, de Dei sancto, puro ac salutari verbo, quod ea tempestate hîc in regno, velut aliis quoque regnis ac rebus publicis mundi obscuratum & ferme extinctum erat, illis bene prospiceremus, multum offensionis, periculosas machinationes & pravas insidias eo nomine perpeffi & eluctati, & ab ipso imperii nostri initio, summa providentia, impensa,

labore, & proprii nostri corporis virium attenuatione operam daremus, ut quod exhaustum, deperditum & enervatum reperimus & occupavimus, ad illam rursus felicitatem & vigorem, in quo nunc est, redire & conferri posset: cui rei etiam in posterum semper, ut hactenus, pro viribus animum & curas intendemus, nullique operæ parcemus. Quum autem haud ignoremus, & ut Christianus Rex, pensitare queamus, omnipotentem Deum totum genus humanum, peccati causa, temporali morti, ad æternæ vitæ ingressum, subjecisse, & omnes homines nihil certius expectandum habere quam mortem, nihil incertius verò quam tempus & horam mortis & excessus sui, Nobis verò & Regio nostro officio incumbat, amor & fides quibus affecti sumus erga Nostrium hoc regnum, postulent, ut tam à fatali Nostro decessu, quam vitæ Nostre tempore quam optimè curetur & administretur, hæc omnia & alia pro rei momentis observanda, integrâ adhuc valetudine, paternè & fideliter ponderavimus, & propterea consultò & bene deliberato animo de hac suprema Nostra voluntate disposuimus, eamque ex Regia Nostra autoritate, potestate & eminentia, Nostris hæredibus Principibus, dilectis Nostris Liberis, ut & Regni Nostri subditis, superioris & inferioris ordinis, hoc ipso in perpetuam rei memoriam publicari curavimus, & nunc publicari curamus; quam omnes & singuli, omnibus modis, nullo excepto, tam fideliter, firmiter & inviolabiliter in perpetuum servare, exequi & absq; ulla mutatione conjunctim implere & corroborare tenebuntur, quâ subjecta eorum obligatio, devotio, honor, Christiana fides & promissa, quibus Nobis obstricti & devincti sunt, hoc exigunt & postulant, atque prout eos sub Christianæ animarum salutis & cœlestis hæreditatis periculo hoc seriò monemus, & confidenter Nobis pollicemur.

Primò gratias agimus & celebramus omnipotentissimum Deum, quod Nos ad propriam suam imaginem, & cohæredes æternæ vitæ creaverit, & Sancto suo Spiritu illustrarit. Deinde quod Nos ad hoc grave onus & Regiæ coronæ dignitatem vocarit & evexerit, & ab ipsis imperii Nostri principibus, jam per triginta octo annos largis suis donis & paterna ope semper benignè ornavit, protexerit & tutatus sit; ita ut Nostrium Regnum adversus varias tribulationes, atroces molitiones

liriones & callida consilia, in pace, tranquillitate & bono imperio, velut ante dictum, defenderimus & conservarimus, subditorum nostrorum animas pretioso & salutari thesauro S. Evangelii cibari & sustentari curaverimus, ad illam prosperitatem, existimationem & statum, in quo nunc degunt, eos extulerimus, cum intimo desiderio & voto, ut divina ejus benignitas illis porrò & in perpetuum omnem felicitatem & salutem clementer largiri velit, quo ulterius in ea crescant, augeantur & floreat, & ab omni malo ac incommodo eos protegat ac servet. Nos verò ex hac calamitatis valle, in sacra redemptoris nostri Iesu Christi & professâ veritate, ad æternum gaudium & electorum consortium provehat: quod fidei nostræ confessio & animæ viaticum erit ac manebit. Sed corpus Nostrum terræ commendamus ad Regias & honorificas exsequias in æde Nostra Domicana Vpsaliensi, una cum dilectissimis Nostris Conjugibus, quando Deo Nos hinc ex mundo evocare placuerit. Postmodum tradimus hoc ipso Regiam Nostram Coronam, Sellam & Sceptrum dilecto Nobis maximo natu Filio, Serenissimo Principi ac Domino, Dn. Erico Dei gratia, ut vero Suecorum, Gothorum, & Vandalorum &c. designato Regi & ejus successoribus, legitimis hæredibus masculis, & attribuimus Ipsi talem Majestatem, eminentiam & potestatem fruendam, utendam & tuendam, qualem Vnio hæreditaria, ante aliquot annos Arhosia ab universi Regni Ordinibus ac membris sancita, & ad eorum intentas preces & desideria ab omni parte rata habita atque approbata, evidentius & prolixius in literâ exprimit & declarat: quam ideò quoque hic recognitam volumus. Præter hæc etiam jubemus ipsum ante omnia Dei gloriam ejusq; sacrum & salutiferum verbum amare & tutari; idem, velut Nos omnipotentis auxilio illud institui & in lucem reduci curavimus, porrò in incorruptâ doctrinâ, absque ulla superstitione aut humana traditione propagari & prædicari facere. commune Regni bonum, commoda, amplificationem & incrementa, eodem, quo à Nobis factum est, modo, summa fide, industria & viribus, sibi commendata & accepta habere, pacem omnimodo quærere & dilatare; diffidentiam, suspiciones & quæ inde mala per dissensiones, discordiam & seditiones nasci solent, tanquam venenum & pestem omnium bene ordinatarum rerum.

publ. pro virili fugere & evitare, vel bonis & maturis consiliis prævertere : ut subditi sub ejus patrocinio, auxilium & solatium sperare habeant ; ille verò Christiani, probi & pacifici Regis officium ac nomen gerat; atque inde ab omnibus diligatur ac honoretur, eaque ratione nostris insinat vestigiis. Sed & reliquis Nostris Filiis ac Filiabus omnem benevolentiam, fraternum auxilium, amorem & fidem semper præstet, erga illos ut propriam suam inseparabilem carnem & sanguinem, & summa Nostra pignora, ex Regio genere orta humanum se præbeat. Atque veluti Nos cum ad honores, dignitatem & futurum Regium fastigium præ ceteris paternè eveximus, ita vice versa eos honorabit & diliget, eorumque commoda & prosperitatem verè fraterna fide & amore eò magis procurabit & promovebit, ut coram Deo & omnibus Sueciæ fidelibus incolis & omni pariter honesto viro excusari velit & possit. In quod ipsi nempe dilecto Nostrò Filio Domino Erico omnia quæ ad universam Sueciæ Coronam pertinent, eaque comprehensa esse oportet, ex quibus Regiam aulam, dignitatem, existimationem & imperium tueatur ; exceptis tamen quæ reliquis Liberis Nostris singulis expresse & speciatim destinavimus ac donavimus : quibus etiam prospicere nos obligatos agnoscimus, non solum quod omnis civilis lex ac jus hoc exigit, sed etiam naturalis lex & amor omnium bonorum parentum cordibus à Deo insitus postulat : ut illis quoque de decenti ac Principali sustentatione provideamus, prout vires ac facultates regni Sueciæ hoc in casu ferre poterunt : quum eodem Regio stemmate & sanguine nati sint. Idcirco quod Principalem mensam reliquorum ante memoratorum Heredum Nostrorum masculorum, & Virginum ac dilectarum Filiarum nostrarum dotem & donationem nuptialem attinet, ut fidus Pater, prospera adhuc valetudine, & libeta nostra voluntate ac paterno affectu, cui libet ad honestam ac necessariam vitæ tuitionem, tantum attribuere & assignare voluimus, quantum infra expresse declarabitur. Et in eo omnes ac singuli à dilecto Nostrò Filio Erico &c. omnibusque regni Ordinibus & subditis tam fideliter protegentur & asserentur, quam Nos pro eorum & omnium aliorum Nostrorum subditorum bono ac salute, corpus, vitam & facultates nostras discrimini exposuimus & impendimus.

dimus. Et ut hoc inviolatum servetur, absque illorum vel cuiuscunque alterius contradictione aut impedimento, quocunque modo hominum ingenia aut astutia illud contra supremam nostram voluntatem excogitare queant : quod , & cætera omnia hoc ipso penitus irrita , nulla & cassa pronunciamus.

Post hæc damus & tradimus hoc ipso , & ultimæ hujus Nostræ voluntatis vigore, dilecto Nostro Filio, Dn. Iohanni Dei gratia, Suecorum, Gothorum, Vandalorum &c. Principi hæreditario & posteris ejus masculis hæredibus eorumque postgenitas à linea ad lineam, in eorum Principalem sustentationem hæc subscripta Castella & Feuda in Finlandia, nimirum Aboensem arcem & feudum, Kumegårdiæ feudum, Rasborgiæ feudum & Alandiam, cum omnibus subjectis territoriis, populo, nobilibus, clero, civibus, rusticis, censu, proventibus, vectigalibus, multis & aliis redditibus; item fundis, agris, pratis, silvis, jure foresti aut venationum, lacubus, salsa & recenti aqua, jure piscandi, molendinis, aggeribus, inventis & non inventis mineralibus, & in summa cum omnibus eorum adjacentibus oris & fructibus, prout Nos ipsi Coronæ nomine isthæc cum suis limitibus & finibus possedimus, nullo excepto. omnem itidem apparatus tormentarium, munitionum, annonæ & alia eò pertinentia, velut propriam & Principalem hæreditatem, absque omni taxatione, molestia & detentione, possidenda, utenda, fruenda, pro se, suis Principalibus hæredibus masculis à gradu ad gradum, in perpetuum, uti in Regis Nostris Donationis literis, prænominato dilecto Nostro Filio Domino Iohanni in hoc concessis prolixius exponitur. Et quum ita prospexerimus dicto dilecto Nostro Filio Domino Iohanni &c. de tam Principali & magnifica sustentatione ex Sueciæ Corona, uti memoratum, ille quoque vice versa omnibus modis, ut probum Filium, Christianum ac fidelem Suecum virum ac civem decet, ut & successores ejus masculi hæredes pariter obligati erunt se semper fidos, & promptos erga Deum, Nos, Sueciæ Coronam, & dilectum suum respectivè Fratrem, Serenissimum Principem Ericum &c. præbere, quando Deus ipsum ad Regium Sueciæ imperium ut Regem & caput, ab excessu nostro, admorit, ut & reliquos

ejus successores Sueciæ veros ac legitimos Reges, & dilectam suam patriam Sueciam; prout Deo & omnibus Sueciæ fidis incolis & universo honesto populo velit ac possit ejus rei rationem reddere. Ex ante dictis Feudis itidem alet quantum absque suo incommodo potest, copiarum & armorum, quibus Sueciæ, Regi & dilectæ suæ patriæ in omni necessitatis casu suppetias ferat terra marique, consiliis & factis contra omnes qui Sueciæ regnum, vel quasdam ei subjectas provincias aut terræ tractus opprimere, devastare ac deperdere conantur; quodcumque ea re opus erit, & per Sueciæ Regem ejusque fideles incolas & ordines ab ipso vel ejus hæredibus desiderabitur. Et quando extrema necessitas urgebit, quod Deus diu clementer avertat, ipse & ejus masculi hæredes post eum, omnes suas vires, vitam, fortunas & omnia necessaria cum Sueciæ Rege, ejusque fidis incolis, impendent, ad Regni detrimenta & perniciem prohibendam.

Similiter largimur & tradimus hoc ipso & vi hujus supremæ nostræ voluntatis, dilecto Nostro Filio, Celsissimo Principi ac Domino, Dn. Magno Dei gratia, Suecorum, Gothorum, Vandalorum &c. Principi hæreditario, & masculis ejus hæredibus Principibus & successoribus in sui & suorum Principalem sustentationem hæc subsequenda Feuda, primò Vadstenas urbem, inde Askense territorium, cum D. Petri, Strå, Olunda, Helgone, Fiyvelstada, Hageby, Steen, Kelfvvesteen, Huarff, Styre, Aske, VVinderstada, Motale, Nykirkie, & parochia Klåstade, unà cum Motalaby, prædiis & salmonis piscatu: item Dalense territorium, cum Näsie, Öreberge, Rogzlösa, VVefferfunda, Kielstada, Härestada, Broby & Hoff parochiis, una cum prædio Hoff & horreo regio. item VViifolcka territorium cum Normelöse, VVethe, VViby, Syia, Harberge, Hargh, Tolffstada, VVesterlöse, Mölby & Söderby parochiis. Item Göstringense territorium cum Målesanders, Åsboo, Egby, Egbyrinne, Högby, Helgona, Skrukuby, Ierstada, Högstada, Bielboo, Apunda, VVäderstada, Harstada, & Hoff's parochiis. Item Lysningense territorium cum Svvanhsals, Kumbla, Röök, Häda, Åby & Ödesjö parochiis, cum prædio Alvastra & horreo regio. item Bobergense territorium cum Bruaneby, Klåckerrike, Flystada, Elffuestada, Ballerstada, VVallerstada, Skipsåhs, Förnåse,
LÖ-

Lönfåse, Ekbyborne, Crisberga, Tielmo, & Godegårdz parochiis, unà cum Godegårdz monte. item Gulbergense territorium cum Biörckebergz, Ledeborgz, Flistade, Liungiz, VVreeta & Kagu parochiis, unà cum prædio Konungzbro, horreo regio & monasterio VVretenfi. item Meningense territorium cum Kimstada, Kullerstada, Løth, Bårgz & VVånge parochiis, unà cum Nārsholmenfi prædio & horreo regio, VVångensfi monte, Orge officina fabрили mallearia & tugurio. item Broboense territorium cum Quillinge, Eneby, Risinge, Regna, Skedvvy, Norcoponsi & Hellestada parochiis, unà cum urbe Norcopia, prædiis & salmonis piscatu; item Hellestada montè, officina fabрили mallearia & tugurio. item in Nericia Askersfundense territorium cum hisce quatuor parochiis Askersfundia, Hammer, Snasslunda & Leerbek parochia. item in Smalandia australem & septentrionalem Kindiam, cum VVårdenås, Kättestada, Härgerstada, Horn, Eneby, Kisa, Tierstada, Vppeby, Hycklinge & Tydefrum parochiis. item Ydrense territorium cum Askertiidh, Åsby, VVii, Torpa, Rydh, Sundh, Malexander, Rumskulla & Svvinhultensfi parochiis. Item in VVestrogothia territorium VVasboense cum Hornia, Frøsvvädia, Sāthria, Belliforsia, Querceto, Mōlnetorpia, Hoffua, Fagerliida, Hundekulla, VVårāngia, Lockestorpio, Flystada, Gōthelunda, Vndene, Halna, Fågerdō, Tråsteena, Berga, Fārada, Ramsberga, Elgeråsio, Frøsergo, Beckzbergo, Lerdala, Bierna, Tynnesdala, Lyrestada, Odensåker, Bindebergh, Låståde, Tiåvvadh, Hellestada, VVadz, Suenneby, Moo, Hammehåredz, Biōrsåttre, Eekeberge, Eekia & Vbyensfi parochia. Item Vallā territorium, cum Steuoms, VVingz, Skerffz, Iltrōms, Öglunda, Egby, Skaricke, Bullom, Håggenås & Lundby parochiis, unà cum prædio Hågnetorp & horreo regio. Item Kåkindz territorii cum Skådvvve, Kyrcketorps, VVåm, Rydh, Fårby, Svventorp, Hugelberga, Madefal, VValora, VVerifås, Kyrkiefal, Hio, Gredevviik & Grehebåcks parochiis, cum Skådvvve & Hio oppidis. Item Daaliam cum ejus territoriis, ut sunt Sundalense & Bulstada, Grimstada, Getstada, Ireftada, Frendeforsā, Brōlanda & Ryer parochiæ. Item Nordalense territorium, cum Oōrs, Gunnerås, Skōlerud, Dalskogz & Holms parochiis. Item VValboense territorium cum Ryr, Torp,

Torp, Ödborg, Fergelanda, Hogfeter, Renland, Leerdal, Rugerd & Ierbo parochiis. Item VVebooenſe territorium, cum Greſhetter, Rølandz, Toſtedaal, Eedz, Noſſemarcks, Høgbele, VVårvvicks, Laxerby, Torskogh, Artemarck, Ste-
neby, Eſkehult, Beck & Tiſleſkogh parochiis. Et Tøſbooenſe
territorium, cum Eſkeſkogh, Moo, Åmols, Frøſkog, Tøſø,
Tiden & Ruſokz parochiis, cum ſubjacentibus tractibus, po-
pulo, nobilitate, clero, civibus, colonis, cenſu, penſione, redi-
tibus, veſtigalibus, mulctis aliisq; proventibus. Item fundos,
agros, prata, nemora, jura venationum, lacus, recentes & falſas
undas, jus piſcandi, molēdina, molas, aggeres, reperta vel non-
dum reperta mineralia, & in ſumma, cū omnibus eò attinenti-
bus & jure territorii, prorsus ut Nos nomine Coronę ipſi poſ-
ſedimus, cum finibus & limitibus ſuis, nullo excepto. Omnem
itidem apparatus armorum, munitio-
num, annonę, & quę
alia eò pertinent, omniaque hujusmodi velut proprium Prin-
cipale hæreditarium bonum, abſque omni taxatione, moleſtia
aut detentione, poſſidebit, utetur, fruetur, pro ſe, ſuis hæredi-
bus maſculis, a linea ad lineam, in perpetuum, prout in Regiis
Noſtris donationis literis, prænomi-
nato dilecto Noſtro Filio,
Dn. Magno in hoc conceſſis prolixius deducitur & explicatur.
Quum ergo proſpexerimus dilecto noſtro Filio Dn. Magno
de tam Principali & luculēta ſuſtentatione ex Regia Corona,
ut ante memoratum eſt, ipſe quoque viceverſa omnibus mo-
dis, ut probum filium & Chriſtianum, fidum & ſincerum vi-
rum Suecum ac civem decet, ut & ejus hæredes ac ſucceſſores
tenebuntur ſe ſemper fidus ac promtos erga Deum, Nos ut
& Suecię Coronam, & dilectum ſuum reſpectivè Dn. Fra-
trem Ceſſiff. Principem Dn. Ericum, quando Deus ipſum re-
gio imperio Suecię Regem & caput, à Noſtro exceſſu præ-
fecerit, & pariter erga ceteros ſucceſſores, veros & legitimos
Principes hæredes ac Reges, & dilectam patriam Sueciam
gerere, prout ipſe & illi hoc Deo, cunctis Suecię fidis incolis
& omni honeſto populo velint ac poſſint approbare. Ex ante
dictis Feudis etiam quantum poteſt exercitum, equos & ar-
ma, pro virili & abſque ſuo detrimento expediet ad Regis
Suecię & dilectę ſuę Patrię in neceſſitatis caſu ſubſidium,
præſidium & auxilium terra marique, conſilio & facto, ad-
verſus omnes qui Suecię regnum, aut quosdam ejus tractus

Ætus & fidos incolas infestare & pessumdare conantur, quancumque ea re opus fuerit, & illud per Regem Sueciæ ejusque fidos incolas & ordines ab eo vel hæredibus ejus desiderabitur. Et cum extrema necessitas urferit (quam Deus benignè prohibeat) ipse ejusque hæredes Principes nullis facultatibus parcent cum Rege Sueciæ ejusque fidis incolis fideliter impendendis, ne quidem ipsi vitæ & corpori, si necesse fuerit, pro avertendo Regni detrimento.

Tradimus itidem & concedimus hocipso & hujus extremæ Nostræ voluntatis vigore, dilecto Nostro minimo natu Filio, Serenissimo Principi ac Domino, Dn. Carolo, Dei gratia, Suecorum, Gothorum & Vandalorum &c. Principi hæreditario, Ejusque masculis hæredibus Principibus à linea ad lineam, in sui & illorum Principalem sustentationem, hæc subscripta castella & feuda: Primo Nicopiæ arcem, urbem & feudum, velut Rønense territorium cum Bålingh, Tyfteberga, Helgarna, Svartta, Riifzestada, Liid, Säterstada, Lastringe, Runtuna, Speelvviick, Ludguda, Råbii, Tårståker & Bogestada parochiis, una cum Nävveberg. Item Iånåkerense territorium, cum Stigetompta, Nykirkie, Bierckevviik, S. Nicolai, Tuna, Halla, Bergzhammer, Lunda, Kiila & Berboo parochiis. Item Oppunda territorium cum Årdala, Forså, Huseby, Blackestada, VVasbroo, Lerboo, VVingåker, Iuleta, Skillinge, Flooda, Fleens, VVrena, Malma, Betna & Österåkers parochiis. Item VVillottingen cum Duncker, Malma, Hålgestada, Medelösa, Gryta & Hyltinge parochiis. Item Hålboense territorium cum Mörcköb, Hölöb, Troså, VVagnehåredz & VVesterlingz parochiis. Item Strengnesiæ oppidum & prædia. Item Tynnelsöense prædium. Item Åkerense territorium cum Åkers, Lånne, Hårede, VVangsöb, Fougdöb, Helgerne & Strengnesiæ parochiis. Item Selboo territorium cum Aspöb, Öffuersela, Ytterfela, Torsen, Kierne & Erie parochiis. Item Daga territorium cum Gåsinge, Dillenås, Fröstuna, Kattenås, Biörlunda & Gryte parochiis. Item Ökneboense territorium cum Öffuergerne, Yttergerne, ÖffuerEenhörne, YtterEenhorna, Tålie, VVållinge, Tvveta & Turinge parochiis. Item Konungzberga prædium, Eskilstuna prædium, & Iuleta prædium. Item Orientalem Reekerna, cum Ieder, Kiula, Barvve, VValby, Sundby,

Sundby, Hamerby, Steenquist, Årla, Huseby & Näsultz parochiis. Item Fors, Torfília & Gilberga, in orientali Reckerna, unà cum oppido Torfília. Item in VVestmannia in Ducentario territorio, Svvedvii, Saby, majori Rytterne & minori Rytterne parochiis. Item Snävvingense territorium cum Muncketorpii, Bergii, Kolbecki, Ramnäsę & Suræ parochiis. Item Sixtinam fodinam in Arhosiæ argentario monte: item Örebroensem arcem, urbem & feudum: item Askereense territorium cum Mädelöfse, Lenne & Askere parochiis: item Skollerstadense territorium cum Sköllerstada, Svvinevadh, Eekeby, Gellerstada, & Norboås parochiis: item Kumblense territorium cum Kumbla, Halsberga & Lerbeckia parochiis: item Hakevvadenssem & VViibyenssem parochiam in territorio Grimsteenensi: item Hardemo & Krecklinge parochias in Hardemoensi territorio: item Edzbergense territorium cum Kimffstada, Edzbergh, Tångersa, Quisbroo & Hidinge parochiis: item Orebroense territorium cum Almby, Ånestada, Lengebroo, Hofta, Eker, Grefua, Tyflinge, VVintrosa, Tåby, Moses & Kiil parochiis: item in VVestrogothia, in territorio VVasboensi VVffarvvet, Ledeberga, Haslöö & Törsöö parochiis: item in VVermlandia, in occidentali Syslet, Gilbergenfse territorium cum Gilberga, Longeriidh, Staffuenås, Sillerut, Gladevallia, VVermeskog & Svanskog parochiis: item Iussense territorium cum Arffvviika, Gunnerskog, Elgo, Bronskog, Nykiula & Ede parochiis: item Friisdaliam cum Sund, Emptervviik, Frycksene & Lysvviik parochiis: item Elfuedaliam cum Eeke territorio, Nydalby & Roda parochiis: item Normarchiam cum Blomskog, Silbodal, Tranckhöl, Holmedal, Karlanda, Ostervvaldskog, Tingzmarck, Foglevviik, Hierneskog & Skillingemarck parochiis: item Grumsense territorium cum Grums, Nors, Segerstada & Eedz parochiis: item VVifnumense territorium, Rundskog, Ruda & Kiils parochiis in orientali Syslet: item Nås territorium cum Brodsätter, Ny, Huggenås, By, Ölefrud, Mållesvviik, Botilsätter, Eskilsätter, Tvвете & Kyle parochiis: item Kiilense territorium cum superiori VVleröö, & ulteriori VVleröö, Graffua, Kiils, Friikerudz, Tingzvvalla & Hammeröö parochiis: item VVåfense territorium cum VVåfse, Ful-

Fullevviik, Alster, **Ö**lmehåredz & VVarname parochiis, una cum VVermelandiæ collibus, & omni subiacente tractu, populo, nobilitate, clero, civibus, agricolis, censu, pensione, redditibus, vestigalibus, multis aliisque proventibus, item jacenribus fundis, agris, pratis, silvis, jure venationum, lacubus, recentibus & falsis aquis, jure piscandi, molis, aggeribus, molendinis inventis & nondum inventis metallifodinis, & in summa cum omnibus attinentiis & fructibus, omnino ut Nos ipsi coronæ nomine possedimus, una cum limitibus eorum, nullo excepto. omnem item apparatus rei tormentariæ, munitionum, annonæ, aliaque eo pertinentia, ad fruendum, utendum & retinendum, omnibus modis, ut ante de duobus nostris dilectis Filiis Dn. Iohanne, & Dn. Magno in hoc articulo expressum & dictum est, & velut in Nostri Regiis Donationis literis prænominato dilecto Nostro Filio Dn. Carolo &c. super hoc concessis prolixius declaratur & commemoratur. Et quia nunc minimo natu Nostro Filio Dn. Carolo &c. de tam Principali & magnifica sustentatione prospeximus ex Coronæ Sueciæ bonis, ut ante dictum, ille vice versa omnimodo, velut probum Filium, Christianum, fidum & integrum Succum virum ac civem decet, una cum successoribus hæredibus Principalibus, obligatus erit se semper fidelem & promptum erga Deum, Nos & Sueciæ Coronam, & dilectum suum Dn. Fratrem Dn. Ericum &c. cum Deus ipsum Regio imperio Sueciæ Regem & caput, à fatali nostro excessu, præposuerit, ut & reliquos suos posteros ac successores, Sueciæ veros ac legitimos hæredes Principes & Reges, & dilectam suam Patriam gerere, ut Deo & omnibus fidelibus Sueciæ incolis & omni honesto populo approbare velit & possit. Ex antedictis Feudis etiam quantas potest absque gravi suo detrimento copias, equos & arma expediet, ad succurrendum Sueciæ regno & charissimæ Sux patriæ in omni occurrente necessitate & infestatione, tam terra quam mari, contra omnes illos qui Sueciæ regnum aut quoscunque ejus tractus fidosque incolas adoriri, devastare & depopulari conantur, quodocunque eo opus fuerit, idque per Sueciæ Regem ejusque fidos incolas ab eo vel ejus hæredibus postulatum fuerit. Et quando summa necessitas urget (quam Deus diu clementer avertat) ipse ejusque legitimi hæredes nullis

suis

fuis facultatibus parcent fideliter cum Rege Sueciæ & fidis ejus incolis impendendis, nec ipsi vitæ & corpori ad arcendum Regni mala & incommoda. Nostri præfecti & ministri post Nostrium beatum excessum, absque omni contradictione & obstaculo obligati & jurati erunt tradere & transferre in prænominatos Nostros dilectos Filios omnia quæ Nos illis expresse & irrevocabiliter indulgimus & concessimus.

Præterea horum Nostrorum dilectorum Filiorum Principales sustentationes talibus conditionibus & legibus illis & eorum masculis Hæredibus donavimus & in æternam possessionem tradidimus, ut, si usuveniat, quod Deus clementer prohibeat, aliquem sæpe nominatorum dilectorum Nostrorum Filiorum absque masculis hæredibus decedere, eadem Feuda & bona libera & absque ullo impedimento Sueciæ Coronæ restituantur, non habita hîc ratione hæredum fœminei sexus. Si etiam omnipotens cuiquam eorum solummodò fœminei sexus hæredes concederet, eisque à vivis parentibus de matrimonio non prospiceretur, post eorum mortem honorifica & Principalis dos ex eorum bonis mobilibus & à Ducatum subditis decenter eis attribuetur, sive matrimonium intra, sive extra regnum ingressæ fuerint; sed bona hæreditaria, quæ tam jure paterno quam materno adire possint, inter Fratres superstites vel eorum hæredes, secundum rectam lineam, pro rata dividuntur, uti leges Sueciæ volunt. Si etiam quisquam prænominatorum dilectorum Nostrorum Filiorum absque hæredibus moreretur (quod Deus benignè avertat) omnis ejus legitima hæreditas & bona industriâ parta tam mobilia quam immobilia cedent dilectis ejus Fratribus aut eorum legitimis hæredibus proximis, non verò Coronæ, velut etiam Leges Sueciæ jubent.

Porrò dilecti Nostri Filii omnes & singuli, tam qui hoc Regium solium & imperium ascendent, & ejus successores ac hæredes, quam reliqui dilecti Nostri Filii & eorum successores ac hæredes, pro se seorsim vel cum singulari suo Senatu, ministris & subditis non aggredientur, tractabunt aut decernent quidquam eorum negotiorum, à quibus communis Regni salus pendet, sive bellum, pacem, inducias, sœdus, pacta publica, sive alias Regni ponderosas & magni momenti causas, sed hæc omnia cum omnium aut plurium, primariorum

& sapientiorum Regni Ordinum ac membrorum unanimi consilio & consensu hent. Si tamen contingeret, ut cuiquam prænominatorum Nostrorum Filiorum, aut eorum Hæredum, in illis regni tractibus & oris, quas possessuri sunt, tale negotium occurreret, quod e re totius Sueciæ Regni futurum esset, & occasio ac facultas propter impeditam aut longam viam non tam citò quam opus esset, cum reliquis Fratibus aut eorum Successoribus ea de re consultandi daretur, ei, cui tam commoda opportunitas offertur, non præclusum aut interdictum erit, per hoc, Sueciæ Regni commune propriumque bonum quærere; nec reliqui ejus fratres aut Regni Ordines ei hîc remoræ & impedimento erunt. Ita tamen ut omnia prudenter aggrediantur, ne id Sueciæ regno fraudi aut detrimento sit. Ut verò nemo in hanc opinionem veniat, quasi Feuda à Sueciæ Regno divellere conemur, quæ dilectis nostris Filiis, Celsissimis Principibus ac Dominis, Dn. Iohanni, Dn. Magno & Dn. Carolo benignè ex Coronæ bonis concessimus, potius volumus, ut isthæc bona omnia, velut antiquitus fuerunt, inserta fiat & unita toti Sueciæ regno, penitusque ei inhæreant, velut membra pendent à toto corpore, & à capite se regi patiuntur, ita prænominati dilecti nostri Filii, Dn. Iohannes, Dn. Magnus & Dn. Carolus una cum Successoribus suis, ut prædictum, semper obligati erunt consilio & facto amoliri & prævertere pro summis viribus, dilecti nostri Filii Dn. Erici &c. post obitum Nostrum, velut legitimi eorum Domini & Regis, & Hæredum ejus masculorum, ut & Sueciæ Regni, omnium illorum charissimæ patriæ incommoda & exitium, nulloque modo se ab eo, ejus hæredibus & Sueciæ regno se separari patientur, sub pœna in Legibus Sueticis expressa. Parem in modum, quoties nova quædam mutatio in imperio fit, ita ut vel Nos vel futuri successores (quod Deus clementer & benignè diu avertat) decedant aliusque ex eadem Regia familia & sanguine regno succedat, velut Nos & universi Regni Ordines consenserunt & decreverunt, prænominati dilecti Nostri Filii & eorum masculi Hæredes eundem Dominum ac Regem debito cum honore ac reverentia adibunt, & horum Nostrorum paternorum Donorum ac Feudorum confirmationem desiderabunt.

Eidem fidem suam & obsequium obstringent omnimodo in totius Sueciæ regni commodum & bonum, idque tam constanter implebunt & præstabunt, velut omnes alii sinceri ac fideles regni Sueciæ Senatores & membra facere tenentur. Contra, qui ad regnum & regium solium pervenit, obligatus erit literis & sigillo confirmare ante dictas Paternas Nostras Donationes & beneficia: ita ut dilecti Nostri Filii, Dn. Iohannes, Dn. Magnus & Dn. Carolus eorumque hæredes masculi, præscriptas Donationes & Feuda, absque omni impedimento & lite quietè possideant ac fruantur, secundum Nostrarum Donationis literarum expressum tenorem & mentem.

Dilectus noster Filius Dn. Ericus una cum omni- bus Regni Ordinibus & membris obligatus erit, pro summa virili operam dare, ut omnia præscripta firmiter & inviolabiliter, absque omni remora & obstaculo serventur. Peculiariter tamen & bono consulto, ad prævertendum multum infortunii & periculi, hoc ipso præcavere & protestari voluimus, ut nulli dilectorum Nostrorum Filiorum licitum aut permissum sit, quidquam eorum bonorum quæ nunc ex Corona ipsis concessimus, in quemquam exoticorum aut indigenarum, titulo dominii, hæreditatis aliove modo transferre, alienare, vendere, oppignerare, aut donare, in hujus regni, ipsorum, aut subditorum præjudicium & diminutionem, velut olim proh dolor! factum est de Gothlandia, Hallandia, Scania & aliis oris, ab hoc Regno & Corona hoc modo alienatis. Si verò quenquam dilectorum Nostrorum Filiorum talis necessitas circumveniret (quod Deus clementer prohibeat) ut vel carcere, gravi morbo vel intolerabili paupertate premeretur & cogeretur oppignerare partem suorum bonorum, permittetur ipsi ex facultatibus suis legitima hæreditate, sive soli sive mobilibus acquisitis capere, non verò ex Coronæ bonis. Nulla tamen portio pignori obligabitur alibi quam hîc in regno, & sub jure retrahendi ac cui illud legitimè competit, redimendi, pro auro, argento aut pecunia, per universi Regni vel Ducatum suorum subditorum auxilium, pro rei circumstantiis & conditione. Omnia illa, quæ hîc paternè ordinavimus, indivisa quoque & immota relinquent: ne ipsi aut eorum hæredes ac posteri, quoad possessiones, popu-
lum

lum & proventus enerventur, deperdantur aut jacturam patiantur; & inprimis ne Regni subditi, in quocunque necessitatis articulo, hoc impossibilibus contributionibus luant, & de eo conquerendi & expostulandi causas habeant.

Denique uti dilectum nostrum Filium Dn. Ericum &c. antea sigillatim admonuimus, ita tres reliquos nostros dilectos Filios conjunctim & paterne hoc ipso admonitos volumus, ut sanctam Dei voluntatem & quod ipsi placet, cum animi submissione & Christiana pietate semper ob oculos habeant, in eum ut verum ac vivum Deum, extra quem nulla prosperitas aut beatitudo esse potest, firmam suam spem ac fiduciam collocent, à pura ejus doctrina se abduci, absterri aut dimoveri non patiantur, sed ad vitæ usque finem in ea constanter perseverent. Hujus Regni salutem in omnibus quæ possunt, perpendant, procurent & tueantur. Fidem quam dilecto Nostro Filio Dn. Erico &c. post excessum Nostrum, Ejusque genuinis hæredibus masculis, ut & huic Regno, dilectissimæ suæ patriæ, præstare debent, omnimodis impleant, ab ea se nulla ratione diverti aut deflecti patiantur, multò minus aliquid violenter contra eam tentent; sed ut plura ac potentiora unius corporis membra eique cognata, cohæreant & amicè conspirent. Dilectum Nostrum Filium Dn. Ericum &c. pro Rege & capite hujus regni agnoscant, ament & honorent, & se erga eum ut decet, fraternè & amicè gerant. Alter alterius commodum, ut proprium, quærat & promoveat, & ut dilecti fratres, unaq; caro & sanguis se mutua charitate & concordia complectantur. Nullam rem, quæ hoc fraterni amoris ac fidei vinculū quocunq; modo dissolvere, labefactare aut perdere queat, inter se ferant aut oboriri patiantur, sive per suorum ministrorum sive aliorum hominum male feriatorem rixas aut impulsus. In gravibus Regni aut suis negotiis nullos indigenarum aut extraneorū pro Senatoribus, Cancellario aut aliis superioribus dignitatibus usurpabunt aut adsciscant, qui hanc Nostram paternam Testamenti ordinationem quocunque modo impedire, aut inter Fratres diffidentiam aut discordiam excitare conantur. Nec per sua matrimonia aut aliàs nimium extraneorum huc illiciant, in Regni, bonorum virorum & alienorum subditorum oppressionem. sed potius omnem occasionem, causam & ansam metuendi discriminis

summopere fugiant & vitent. Bonam & fraternā confidentiam colant & magis magisque inter se plantent ac propagent. Hanc Nostram paternam & benevolam curam ac providentiam altè animis suis inscribant, ut omnia hujusmodi & quæ aliàs charos fratres facere & præstare sibi invicem decet, tam fideliter & absque omni elusione semper expleant, quam volunt sibi omnipotentem Deum in anima & corpore propitiū, & ne Nos ab illis sub terra in beata nostra quiete propterea sollicitemur.

De Virginitibus Principibus, dilectis nostris Filiabus hisce ordinamus & statuimus in hunc modum, ut quotquot ex illis post beatum nostrum excessum innuptæ supersunt, in dilecti Nostri Filii Dn. Erici & c. gynecæo; vel si ille regno absit, apud dilectam Nostram Conjugem, vel alium Nostrorum natu majorum Filiorum, qui in matrimonio degat, regiè, honorificè nec vilius quam apud Nos educatæ sunt, absque ullius earum dotis imminutione, ex Corona alantur & sustententur, donec juxta ordinem & lineam in Regium, Principale aut Principali per matrimonium elocentur. Singulis illarum in dotem damus ac dicimus vi supremæ hujus Nostræ voluntatis centum mille thaleros, quæ summæ, cum omnium Regni ordinum & subditorum subsidio, ex lege regni contribuentur & expendentur. Ad hoc omnibus & singulis de regiis, principalibus & pretiosis vestibus, ornamentis, argentea suppellectile, arcarum & scriniorum instructione, ut Regias Filias decet, nullo excepto, in hoc casu prospicietur; & super hoc à prænominato dilecto Nostro Filio Dn. Erico & c. Sueciæ Regno, aut alio pòquã nullo modo contra hanc Nostrā voluntatē urgebuntur aut gravabuntur. Proinde jubemus hæredes Nostros masculos & dilectos Filios conjunctim, sed dilectum Nostrum Filium Dn. Ericum seorsum tanquam caput & principem illorū, omnes dilectas Nostras Filias, & Sorores suas propriamque carnē ac sanguinē, in honore & observantia habere. Et quando à naturalibus suis Parētibus, Patre & Matre separatæ sunt, eas tamen vera ac fraterna charitate, fide, consilio, auxilio & solatio non destituere, sed de meliori nota sibi commendatas habere. Eas in miseriam non extrudere aut expellere, sed quoad ejus unquã fieri potest, cum Regni Senatu adlaborare, ut eadem dilectæ Nostræ Filiæ, in istis locis & regionibus, quæ ipsi dignitati, honori & gaudio, & huic Regno

pro re nata subsidio & commodo esse possint, nuptui dentur. Omnes nostri dilecti Filii operam dabunt, ut prænominatis dilectis nostris Filiabus de donationibus propter nuptias, & aliis ex more satis caveatur ac provideatur. Et ut in hoc aliisque casibus semper in earum rem consulimus & auxilio fuimus, parentis vicem, ut ipsa natura dicat, hinc subeant. Contra adhortamur dilectas nostras Filias omnes & singulas, ut fidus Pater & Matris loco, ut ante omnia omnipotentem Deum creatorem & redemptorem suum venerentur & diligant, sancta ejus præcepta & salutiferum verbum libenter audiant & discant, & quantum in homines cadit, divinum ejus auxilium implorēt, & ad divinæ vocis normam omnes suas actiones & vitam dirigant. Deinde ut dilectis nostris Filiis in omnibus quæ fraternè & bono animo illis suaseri aut consulturi sunt, obsequantur. Mutuum commodum & bonum, ubicunq; possunt, tanquam charæ Sorores ac Fratres, querant ac procurent. Dominos suos & dilectos maritos, quos Deus ipsis rite invocatus daturus ac provisurus est, in honore & veneratione habeant: erga illos, ex Dei voluntate & instituto, amanter, obedienter & honestè se gerant. Simul etiam considerent, ex quo Regio stemmate & sanguine natæ sint, & tam extra quam in matrimonio suo, Dominæ Matris laudatissimæ memoriæ exemplum imitentur, ut Principum scæminarum & laudabilem vitam omni ætate agant, & hæc supremæ voluntatis nostræ decreta altè in animos demittant, & nunquam obliviscantur. Ubicunq; apud suos Dominos & dilectos maritos charæ suæ patriæ emolumentum procurare possunt, nequaquam intermittant.

Qua ratione verò cum prænominatorum dilectorum nostrorum Filiorum & Regni Senatus maturo consilio & consensu, transegerimus & statuerimus, de dilectæ nostræ præsentis conjugis, Reginæ Catharinæ dono matutinali vel sustentatione, à beato nostro excessu, literæ & sigilla super his faciendæ & erigendæ, evidenter declarabunt. Cupimus ergo, ut prænominatus dilectus noster Filius Dn. Ericus ut & reliqui dilecti nostri Filii, dilectus noster Regni Senatus hujusmodi largitionem dilectam nostram Conjugem non solum absque omni impedimento, & objectione, ultrò capere & frui patiantur, sed etiam in ea illam tueantur ac defendant, & aliàs omnimodis in rem ejus sint, eam diligant, honorent & observent.

Postea monemus etiam prænominatum dilectum Nostrum Filium Dn. Ericum &c. ut, quum Deus omnipotens illum à beato nostro excessu ad Regiam dignitatem evexerit, reliquos dilectos Nostros Filios omnes & singulos, bonos Viros dilectum Nostrum Regni Senatam, qui omni fide & animi promptitudine Nobis & Sueciæ Regno semper plus aliis se probavit, sigillatim, qui Nobis & dilectæ Nostræ Conjugi cognati sunt, ob oculos habeant, & omni favore ac gratia sibi commendatos esse velint. Ceteris itidem Nostris ministris, qui se erga Nos & Sueciæ Regnum fidos & promptos præbuerunt, gratam vicem rependere & singulari favore ac gratia eos prosequi & promovere velint. Idem obligati erunt non minorem dilecto nostro Filio Dn. Erico Ejusque posteris fidem, obsequium & officium, quam Nobis, ut legitimo suo Domino ac Regi, à fatali & beato Nostro obitu, exhibere. Adhortamur insuper omnes & singulos Regni Nostri subditos, superioris & inferioris ordinis, ut sedulo perpendant, animisque volvant, sub quam crudeli exotica tyrannide, persecutionibus, calamitatibus & miseria illi eorumque parentes, ante imperii Nostri tempora fuerint, & quomodo Deus omnipotens mira via ac providentia, à talibus ærumnis & calamitatibus eos benignè liberarit, & jam per bene longum tempus, omni prosperitate corporis & animæ, largiter donarit ac benedixerit; ita ut pro tantis beneficiis & munificis donis Deo nunquam satis gratias agere, laudare, & celebrare possint. Caveant verò sibi, ne ingratitude aut impenitentia sua iterum Dei gravem poenam ac virgam in se provocent. Vnde etiam absque intermissione ex omni corde & devote semper orabunt eum & desiderabunt, ut eos in posterum quoque in pace, quiete, & concordia diu conservare & custodire velit; & divinam suam gratiam largiri, ut tam erga ipsum quam erga se invicem ut pios & Christianos homines se gerant ejusque voluntati & beneplacito in omnibus, quantum humanitus licet, morem gerant. Quia verò hæc ultima tempora valde periculosa & ancipitia videntur, & mundi malitia, callidæ molitiones & doli pro dolor! indies, ut ante oculos est, crescunt, per quos potentes Principes, regna, regiones & populi non solum in persecutiones & angustias, sed sæpe etiam in irreparabilem perniciem & æternum exitium, ut quotidiana

experientia & exempla satis docent, præcipitantur, atque idcirco regno ac provinciis nihil utilius esse possit, quam ut inter se concordiam alant, contra nihil perniciosius sit discordia & intestinis dissidiis, ulterius omnes & singulos Regni subditos, ut clemens & benignus Rex, fido & sincero animo, per amaram mortem, quam Dei filius in cruce pro omnibus illis & toto mundo passus est, obtestamur, monemus & jubemus, ut hujus Regni Sueciæ, charissimæ suæ patriæ, salutem & prosperitatem, pro summis viribus & debita fide semper sibi optimè commendatam esse velint, & ad præcavendum prædicta aliaque mala cum omni circumspectione, intellectu & ratione in id eniti, ut regni membra inter se pacifica, concordia, inseparabilia & sibi innoxia permaneant, & propterea non inter se, multò minus inter legitimum suum & naturalem Magistratum, nostros juvenes Principes hæredes & dilectos Filios aliquam suspicionem, dissensionem animiq; exacerbationem oriri, excitari aut succrescere patiantur, nec ad isthæc illos irritare aut ansam præbere velint, sed potius operam pro virili dent, ut, si tale malum (à quo Deus omnipotens eos clementer servet) inter illos enascatur, illud bono maturoque consilio in tempore, & benevolentia amicitiaque sanetur & tollatur, atque iterum firmus & tutus fraternus amor, concordia & confidentia à fundamentis erigatur, augeatur & conservetur. Si etiam tale incommodum contingeret (quod Deus benigne avertere dignetur) ut inter prænominatos dilectos Nostros Filios aut eorum successores similis discordia aut dissidiū oriretur, ut amice componi, velut paulò ante dictum non posset, sed ut lege agi necesse esset, quidam procerum regni, ab utraque parte approbati, commodo loco convenient, & causâ bene cognita, inter utrumque legitimè & ex optima conscientia jus dicent, aut rem conciliabunt. Et quicquid eo modo inter illos vel lege ac sententia, vel amica transactione pronuntiabitur vel agetur, ei dilecti nostri Filii eorumve hæredes omninò adquiescent; ita ut nullum ulteriorem processum juris vel appellationem ad peregrinos Reges, Principes, Status aut Respublicas exoticas in his vel aliis negotiis desiderent aut requirant. Ut verò contra hanc postremam voluntatem non veniatur, sed omni parte impleatur & executioni mandetur: quod licet ipsis quorum in interest &

subditis gaudio, solatio & omnis prosperitatis tutelæ futurum sit, præterquam quod fides juramenti eorum hoc exigat; omnes tamen & singulos subditos monemus, quam chara est ipsis salus æterna & cœlestis hæreditas, & quam verè volunt, ut pretiosi & innocentis Christi sanguinis effusio ipsis in peccatorum ablutionem & remissionem cedat, & ut Dei maledictionem in se quoad corpus & animam non laceffant, hanc nostram supremam voluntatem omnimodis exsequantur & sanctè servent.

Ultimò etiam donamus in Dei honorem, juventutis educationem, & scholarum, in una summa marcas. Tum & omnibus xenodochiis & nosocomiis hujus regni, inter pauperes & debiles æqualiter distribuendas, donamus, in una summa marcas.

His extremam Nostram voluntatem & memoriam claudimus, Deumque omnipotentem pro larga sua gratia & bonitate, quam Nobis ad hoc Christianum opus ordinandum & consummandum concessit, laudamus, gratias agimus & celebramus. In cujus manus hoc ipso animam nostram, in illustrem glorificationem & carnis nostræ resurrectionem ad æternam & immortalem vitam, gaudium & lætitiã commendamus & tradimus, ubi cum dilectissimo filio suo Iesu Christo & Spiritu sancto, regit & gubernat verus & æternus Deus in perpetuum, Amen. Actum in Regia Nostra Arce Stochomiæ Kalend. Julii anno à nativitate Christi Redemptoris nostri millesimo quingentesimo sexagesimo.

LEGES

LEGES AULICÆ
GUSTAVI I.

NOs Gustavus D. G. Sueonum, Gothorum & Vandalorum Rex notum facimus, ut inter aulicam nostram familiam, aulicos nobiles, venatores, prætores illorumq; ministros, inter illos itidem qui aulam nostram quotidie sequuntur, sive sint pueri, satellites, milites prætoriani, nautæ, alique, timor Dei, bona & Christiana administratio, honestas, disciplina, pudor, pax & concordia conserventur & defendantur, crescant & augeantur, Dei offensio, luxus, aliaque intemperantia evitentur & tollantur, breviter concipi iussimus quædam capita & articulos, secundum quos nostri ministri aulici qui quotidie nos sectantur, vel in metatis versantur, se gerere debent, prout hic expressè conscripti sunt, observandi itidem in arcibus nostris & ædibus, & apud alios nostros præfectos & prætores in toto regno.

Præcipimus ergo vobis & monemus vos omnes nostros ministros quoscunque, nobiles & non nobiles, indigenas & alienigenas, divites & egenos, ut omninò obsequamini his articulis, si nostram offensam vitare velitis, nec incidere in pœnam his articulis expressam, à qua sibi unusquisq; caveat.

I. Commeatus structores cum omni familia aulica, venatoribus aliisque, prætores item nostri, præfecti arcium alique nostri ministri aulici timebunt Deum eumque ob oculos habebunt, ejusque divina præcepta, semper libenterque audient sacrum ejus verbum, præcipuè diebus Dominicis aliisque commodis temporibus anni, semperque se præbebunt, ut Christianos decet, sub pœna severæ nostræ vindictæ & iræ.

2. Omnes & singuli fugiant Dei offensam, inprimis gravia juramenta per Dei Filii mortem & duram passionem, usurpari proh dolor! sueta. Cumque omnes oporteat laudare Deum, colere & celebrare sanctum ejus nomen nec contumelia afficere, quilibet honestè & verecundè versabitur in familiari sermone, ubicunque sit, & fugiet intemperantiam & ebrietatem sub pœna pro qualitate delicti, & duas vel plures noctes includatur arcæ robustæ vel turri, & solo pane & aqua vivat.

3. Porrò omnes nostri ministri, nobiles & ignobiles Nobis, Nostris hæredibus Principibus & Regno nostro Succiaë fidi, sinceri & obsequentes erunt, & semper ex fide promovebunt Nostrum & Regni commodum, incommodum verò in tempore avertent & amolientur, prout inramento, existimationi & honori suo satisfacere student, quibus nobis devincti & obligati sunt.

4. Omnes etiam Nostri prænominati ministri, pueri, satellites, qui nostram aulam indies frequentant, item familia nostra aulica, venatores, equisones & omnes alii nostri famuli, quicumque tandem sint, Nostris arcium præfectis nostro nomine dicto audientes erunt, præsentés vel absentes, & ubicunque illorum opera in Nostrum & Regni emolumentum, noctu, interdiu, terra marive uti aut quocunque mittere Nostri causa volunt, hoc vel illo modo, fidos & promptos se præbebunt, sub obligatione famæ & existimationis. Vbi illis hospitia designaverint ac metati fuerint, ibi permanebunt & contenti erunt parte quam nostri prætores aut rustici illis ex æqua æstimatione præstiterint. Quicumque verò superflue & inciviliter cibo ac potu usus fuerit, ita ut salvo pudore iterum eructet ac evomat, vel strata honestorum hominum deformet aut perdat, aqua & pane in arca robustea vel turri plectetur.

5. Nulli etiam licebit mutare hospitium ipsi à metatote assignatum, melioris victus causa, sed quilibet sorte sua fruatur, & commoretur in hospitio semel ipsi designato, sub pœna sex dierum carceris aut panis & aquæ, & nihilominus hospiti solvat victus expensas; nisi hospes ipsum seorsim ad epulas invitarit.

6. Quicumque in factionem coiverint, quatuor, sex aut plures, contra Nos, nostrum aule Marscallum, alendis equis præfectum, equitum magistrum, stabuli magistrum, præfectos arcium & prætores, vel contra has nostras constitutiones, in quacunque re fieri possit, quæ Nobis aut regno nostro detrimento sit, vel ut per hujusmodi conspirationem vis quædam vel ipsis invicem, vel aliis subditorum nostrorum illegitimè fieret, idque juri nostro fraudi esset, vel rebellio quædam aut dolus eo confirmaretur; quicumque hoc ausus fuerit aut pararit, pro proditore habebitur, & capite plectetur, nisi speciali

ciali nostra gratia fruatur. Si quis alium de re quapiam convenire velit, lege agat, non vi, sub pœna capitis.

7. Quicumque in expeditione adversus hostem signa deseruerit, aut latuerit, quando cum aliis in acie aut campo stare debet, & Nostros regnique hostes juncta opera profligare, damnetur ut perfidus, & absque gratia capitis reus sit.

8. Nemo negligat excubias, quarum vices noctu & interdiu subire tenetur, sub pœna capitis. Omnes quoque & singuli sedulam curam habebunt ignis & candelarum, ne inde damnum aliquod oriatur, sub pœna damni dati, aut si eam solvere nequeat, capitis.

9. Nullus egenorum aut divitum ausit conspirare vel in metatis vel alibi terra marive adversus nostros præfectos aut prætores, equites, dispensatores, subpræfectos, cellæ ministros aut alios, qui nostro nomine aliquid in mandatis habent, ad luxum aliquem aut intemperantiam in cibo aut potu fovendam.

10. Nemo etiam conetur Sacerdotibus, civibus aut rusticis extorquere veredos ad circumequitandum proprio nomine ac negotio, sub prætextu Nostri nominis, equitatus aut prætorum nostrorum vel quorumcunque aliorum, ad quos non pertinent, ut sibi per mendacium comparent victum & comheatum. Quisquis in hoc deprehensus fuerit, sive sit noster, sive nobilium præfectorum aut aliorum bonorum virorum minister, capitis pœnæ obnoxius sit.

11. Nullus nobilium aulicorum, puerorum, satellitum, equisonum, venatorum, nauticorum ministrorum vel alii ausint discedere à cætu Nos comitantium, vel diversorio ac hospitio ad convivium vel aliò propria sponte, nisi cum aulæ Marescalli, metatoris, annonæ structoris, vel illis substituti, vel aliorum qui nostro nomine negotium habent, venia & consensu, sub pœna octo dierum carceris, aquæ & panis. Nemo quoque ausit decedere vel renunciare hospitio sibi designato, nisi cum venia metatoris aut alterius à Nobis mandatum habentis. Delinquens ut fur plectatur.

12. Nullus equos otiosos aut refractarios in hospitio secum habeat, fœno, hordeo aut avena pascat, quibus Nobis & Coronæ sufficiens servitium præstare nequeat. qui hoc fecerit, mulctetur equo & colono solvat pretium fœni aut hordei.

13. Quisquis conatus fuerit auferre ex arce nostra vel aula cerevisiam, panem, aut alia cibaria, nisi fiat cum nostra venia aut illorum consensu qui in aula vel arce nostra rem familiarum curandam habent, si ea causa damnum patiat, sibi imputent nec coram aliquo postulandi potestatem habeant. Si excedat dimidiæ marcæ pretium, furti poenâ plectatur.

14. Nemo sacerdotem, civem aut agricolam hospitio oneret, nisi pro ratione temporis satisfaciatur ac solvat ei apud quem hospitatur, aut per metatorem aut commeatus structorem aliumve tale negotium à Nobis habentem ejus hospitium resignetur, aut ad convivium à colono invitetur, sub poena carceris ad octiduum, aquæ & panis; & nihilominus solvat pro victu.

15 Nemo alicui nostrorum subditorum in oppidis aut ruri, eorumve uxoribus, fœminis aut familiæ vim ac injuriam faciat, sub poena capitis.

16. Nemo conetur plus pecuniæ accipere ab ærario nostro, quam ipsi promissum est aut mandatum à Nobis, & ille sit instructus equis aut armis, sub poena capitis.

17. Nullus permutet equum, arma & instrumenta militaria, quibus & Coronæ servire tenetur, atque pro illis capiat vestes aut pecuniam. Nec in armorum lustratione commodatò sumat equos aut arma, sub poena capitis. Qui commodatò dederit, excedat nostra aula & infamis sit.

18. Si Nos aut Filii nostri in itinere vel expeditione versentur hîc in regno, mari vel terra, omnes qui Nos sectantur, & quicunq; sunt aulici ministri & regii pueri, satellites, milites, aut alii ex nostra familia aulica, nullo excepto, teneantur Nobiscum in nostra mansione commorari, nec inde discedant ad eligendum sibi hospitium apud sacerdotes, colonos aut alios, nisi nostro aut aulæ Marescalli jussu fiat. Quicunq; hoc patravit, ad sex vel octo dies poena carceris, aquæ & panis afficiatur, si in terra constituti simus, si mari, ter subeat carinam, absq; gratia.

19. Omnes qui Nos aut aut Filios nostros Principes sectantur, bene armati erunt, sive in terra sive aqua versantes. Arma semper bene parata habeant, ut quocunq; tempore aut necessitate illis opus fuerit, in procinctu sint, ad præstandam illis Domino & Regi suo debitam operam. Quicunque hoc neglexerit, octidui carcere & aqua ac pane puniatur.

20. Nullus quicumque sit, egenus aut dives per noctem alea ludat aut bibat in arcis conclavi vel alibi clanculum, ut in tenebris fieri solet, postquam Nos, noster aulae praefectus, metator, stabularius, praetores vel alii officiales cubitum iverunt vel post horam octavam aut nonam, sub poena quatuordecim dierum carceris & aquae ac panis. Si inde rixae, turbae aut aliud quid noxium oriatur, hoc secundum causae qualitatem indeprecabili poena afficiatur.

21. Si quaedam lites inter aulicos nostros ministros in designato hospitio vel in nostra aula nascantur, in quacunque re, adsciscentur sex, duodecim aut viginti quatuor ex prudentissimis aulicis, qui secundum optimam conscientiam & intellectum hujusmodi causas cognoscent, examinant & diiudicabunt, prout coram Deo & hominibus ejus rei rationem reddere volent. Qui iudices eliguntur, singuli prius jurabunt per Deum & sanctum ejus verbum, quod justè iudicare velint causas ad ipsos devolvendas. Omnes verò causae secundum naturam facti, interveniente quatuor, sex aut plurium testium jurata assertionem, cognoscentur, examinantur & terminantur. Qui verò tale testimonium perhibere volunt, pro se quisque jurabunt, ut infra scriptum est. 1. *Ita me Deus & sacrum ejus Verbum adjuvet, ut hoc juramentum quod nunc praesto, verum & non falsum est aut detortum.* 2. *Omnia bona quae Deus in caelo & terra creavit, & bona in V. & N. Testamento expressa, nunquam mihi prosint in corpore vel anima, si pejeravero.* 3. *Omnia bona facta vel facienda in omni mundo, & omnes facultates quas nunc possideo aut impofterum possessurus sum tam in rebus soli quam mobilibus, mihi meisque heredibus non sint emolumento vel gaudio in corpore vel anima, si pejeravero.*

22. Qui falsum praestiterit juramentum, cujus legitime vincatur, perjurus, perfidus, improbus, intestabilis & omni iudicio exclusus esto.

23. Aulae nostrae praefectus, comitatus structor, equitum magister, stabularius & alii praefecti arcis obligati erunt iudicium aulicum instituere cum nostris ministris, sive in arce sive metatis, quot binis aut ternis hebdomadibus, vel minimùm quolibet mense, sub poena offensae nostrae.

24. Si homicidium, violentus raptus vel aliud enorme delictum perpetretur, nullus tentet occultare vel subducere tales facinorosos, ut sæpe fieri solet. Quicumque hoc fecisse convictus fuerit, eandem cum reo pœnam subeat, nisi eum singulari gratia dignemur.

25. Si quis aulæ officialium conniveat aut sciens indulgeat contra has Nostras constitutiones delinquentibus, ut mandati & placiti Regii contemtor & infidus habeatur, & pro merito plectatur.

26. Ultimo omnes aliæ causæ & negotia inter prænominatos nostros officiales & ministros aulicos occurrentia, vel inter alios aulam nostram sectantes in diversoriis aut arce nostra, vel inter ministros & subditos nostros, sacerdotes, rusticos aut cives, & quæ in his articulis expressa sunt, decidentur secundum Leges aulicas, quæ verò hîc expressa non sunt, secundum jus regni Sueciæ scriptum & causæ conditionem. Hoc tamen nobis per expressum reservato, ut nullæ causæ capitales executioni mandentur, nisi prius nobis cum omnibus circumstantiis, scriptis testimoniis & probationibus insinuatæ sint, & noster aulæ præfectus, aliusve officialis nostram de illis sententiam decretoriam acceperit. Hoc omnes & singuli sibi dictum putent, eique obsequantur. Atque si de cetero in his constitutionibus quosdam articulos meliores reddere, renovare, mutare, quidquam detrahare vel addere velimus, hoc nobis semper integrum liberumque erit. In majorem horum articulorum fidem & confirmationem, scientes nostrum sigillum affigi curavimus. Scriptum & datum in urbe nostra Vp-salia. d. 16. Novemb. Anno 1546.

N O T A.

Hæ Leges quidem ratione ordinis ad pag. 392. referendæ & ante annum 1555. ponendæ fuissent, sed quia primum in eas, ex Codice quodam MSto descriptas, incidimus, quum priores pagina jam excusæ essent; & tamen dignæ luce videbantur, hîc cum Legibus militaribus subsequenter conjungere voluimus.

LEGES MILITARES GUSTAVI I.

Regis Sueciæ, &c.

In-
cer-
tum
quo
an-
no e-
di-
ta.

I. **P**otentissimus Princeps ac Dominus Dn. Gustavus D. G. Suecorum, Góthorum & Vandalorum Rex vult quemlibet militem, qui R. M. stipendia meret, masculè, fideliter & promptè partes suas obit adversus hostem vel aliàs, accipere stipendium pro ratione officii & experientiæ, unà cum gratuito victu, vestitu & hospitio. Tribunus militum prout experiens belli fuerit, ducentas aut centum marcas stipendii loco capiet, Signifer octoginta marcas, alius minoris officii pro ratione usus & operæ quam locat majorem aut minorem, sexaginta, quinquaginta aut quadraginta marcas, miles triginta marcas, balistarius viginti quatuor marcas. Quisque stipendium suum absque remora statò die accipiet, & quidem pro conditione officii. In expeditione adversus hostẽ quilibet ex indultu Regio unà cum annuo stipendio menstruũ capiat quinq; marcas, quolibet mense in triginta dies computato.

II. Cum omnis nostra prosperitas & successus ab omnipotenti Deo proficiscatur, quisq; se decenter ex divini mandati præscripto morigerum præbebit, ejus verbum devotè libenterque semper audiet, colet & celebrabit, ei convenienter, quantum in hominem cadit, vivet, sedulò cavens, ne contra illud faciat, sed semper ob oculos habeat. Si unus aut plures deprehendantur, qui superstitione, maledictis aut Dei offensione illud transgrediãtur, nec ut Christianos decet, se gerant, illi ex veteri instituto militari pro natura facinoris plectẽtur.

III. Quilibet superfluo potu & ebrietate abstineat. Si qui convincantur per ebrietatem quid deliquisse, non minus punientur, atque si sobrii commississent, pro ratione delicti.

IV. Quisque in acie, velitatione, excubiis terra marive, in stativis, cum universo aut dimidio signo, aut per manipulos, aut turmatim absq; contumacia præsto sit, sub pœna capitis.

V. Nullus infamibus verbis suggillet famam & existimationem R. M. aut cognatorum ejus, sed eis dicto audiens, fidus & subjectus sit, ut honestos milites decet. Si quis comperiat, unũ aut plures hoc tentare nec prævertat, si possit, impediatur ac denunciatur, ultimo supplicio pariter cum reo obnoxius esto.

VI. Nemo

VI. Nemo R. M. duces militum, tribunos, centuriones, signiferos, tessenarios, quæsitores, aut alios aliquo officio fungentes verbis aut factis lædat, aut quocunque modo illis resistat, sed illis, ut decet morem gerat. Convictus pro cognitione juris capite plectitor.

VII. Nec quisquam ausit sacramentū, quo se obligavit, cum militiæ nomen daret, revocare aut irritum reddere, siue stipendii, siue victus alterius rei causa; sed contentus sit eo, in quod semel ipse consensit, siue in præsidiis arcis Regiæ collocetur, siue alibi terra marive ejus operâ opus sit. Si unus aut plures hujusmodi factionis, tumultus aut conjurationis rei peragantur, absque gratia capitis pœnam subeant.

VIII. Omnes & singuli se justè erga R. M. subditos cujuscunq; loci gerant, illos aut illorum potestati subjectos non concutiant, nec verbis aut factis opprimant injuriave afficiant, sed quicquid ab illis emerint pro eo justum pretium solvant, omnique ratione tales se erga illos præbeant, ut nulli querelæ locus sit. Qui secus fecerint, unus aut plures absque venia capite puniuntur.

IX. Germani milites ne effundant contumeliosa & mala dicta in Suecos milites aut Regios ministros, unde inimicitia inter illos excitari possit. Si quis tale quid conetur aut patret, pro seditioso habebitur, velut inutile membrum ab aliis abscindetur, & capite absque omni venia plectetur. Ex adverso Sueci Finnoniciq; R. M. milites id pariter cavebunt, ut omnis inter eos discordia tollatur & exulet. Si quod verò dissidium inter Suecos & Germanos oriri posset, Sueci & Germani, qui non partes sequuntur, obligati erunt se interponere & hujusmodi litem ac rixam dirimere aut amicè inter illos transigere. cui compositioni partes adquiescant, nec petulanter contraveniant, sub pœna paulò ante dicta.

X. Nemo cum altero conspirabit aut conjurabit, ad obreptitiè vel fraudulenter exigendum aut capiendum majus stipendium, quàm à R. M. constitutum est. Si quis hanc conjurationem compertam Regiis Commissariis non detegat, pari cum regis pœna perjurii & capitis afficitor.

XI. Quilibet in lustratione exercitus nomē suū gētile aut patriæ profiteatur, nec aliō nomine per lustrationē eat, nec plus constituto stipendio capiat. Reus, ut perjurus capite plectitor.

XII. Nemo

XII. Nemo discedat castris absque literis commeatus, nec diverforio ipsi designato absque tribuni venia; sub pœna capitis.

XIII. Nemo sibi ipsi eligat diverforium alibi, quam ubi ipsi à metatore vel mensore designatur, eoque contentus sit. Reus pœna militari per quæsitorem afficitur.

XIV. Nemo arma sua, cum quibus lustratus & recensitus est, alea vel alio ludo prodigat, aut commutet absque tribuni militum consensu, sub pœna capitis.

XV. Nemo per iracundiæ calorem sobrius aut ebrius stringat ensen suum in alium. Sed si quid controversiæ inter illos sit, arbitris componendum committant, secus facienti capital esto.

XVI. Nemo conetur intra vel extra castra tractare, literas dare aut mittere ad hostem clam vel palam, vel quocunque modo cum hoste agere incio & inconsulto tribuno, sub pœna capitis.

XVII. Nulli permittatur in quolibet agmine plus impedimentorum aut prædæ in expeditione terrestri aut maritima secum ferre, quam ipsi à tribuno destinetur ac permittatur. Delinquentis sarcinæ aut spolia publicantur.

XVIII. Nullus explodat sclopetum periculoso loco, unde detrimentum nascatur, præsertim post ductas excubias, sive in stativis sive alibi, terra marive, sub pœna capitis.

XIX. Nemo absque ducis militum iussu castra metetur, in amico vel hostili solo, sub pœna capitis.

XX. Si qui deprehendant, quamcunque proditionem instare, præfecto rerum capitalium & magistratui indicent, qui ulterius eam cognoscat & avertat, sub pœna capitali.

XXI. Nemo tentet vim aut injuriam facere mercatoribus aliisve annonam in castra advehentibus, vel intercipiendo, vel alia insolentia, sed cuilibet suum pro æquo pretio relinquat, sub pœna capitis.

XXII. Nemo excedat castris propolii exercendi vel aliquid commercandi causa, quod reliquis in castris desidentibus fraudis aut detrimento esse possit, si legis pœnam evitare velit.

XXIII. Nec quisquam contra fidei publicæ ac securitatis beneficium (vulgò Saluaguardiam vocant) delinquat, sive in hostili sive sociorum & amicorum solo, sed eâ fruentes ex autoritate publica inviolatos relinquat.

XXIV. Si prætor rerum capitalium ejusve ministri aliquem admissi causa comprehendere & custodiæ tradere velint, illis

nullum impedimentum afferatur, sed quilibet eis hic adiumento sit. Si unus aut plures contra faciant, eaq; occasione reus effugiat, par illis cū reo pœna esto. Si quis verò ex invidia vel odio à quæsitore in custodiam tradatur, detecta ejus innocentia, liberabitur.

XXV. Si contingat, ut hostis clade afficiatur in urbe, arce, castello, campo aut ubicunque: vel ut expugnatione, prælio, velitatione aut arte militari superetur, R. Mti, tormenta, pulvis nitratus, & omnia ad armaturam spectantia, item annona, Regalia, nullo excepto absque omni impedimento & excusatione cedent, & ad Regem quoad usum, fructum & dominium pertinebunt. Qui contra hæc quocunque modo deliquerit, ex lege in eum animadvertetur. Reliqua verò præda inter milites distribuetur, nisi propria sponte quædam ex ea magistratui donare velint.

XXVI. Quisque obligatus esto omnes hostium in acie, obsidione urbis aut pugna captos R. Mtis conquisitoribus tradere. Si quis captivorum absque tribuni militum venia militis culpa clabatur, capital esto.

XXVII. Si qui militum in acie vel prælio membris mutilentur, & bello inutiles reddantur, illis victum & alimenta R. M. promisit usque ad extremum vitæ diem ex publico præbenda.

XXVIII. Si quæ armenta vel alia ad annonam spectantia hostibus eripiantur, haud asportabuntur aut abducentur castris, sed in castris in usum militum pro æquo à superioribus æstimato pretio distrahentur.

XXIX. Si qui Regionum ministrorum plures aut pauciores ab hoste capiuntur; ad eos redimendos Rex propensus est, & stipendium, quo interim caruerunt, refundendum.

XXX. Si R. Mtas vel ab hoste, in obsidione, vel adversa tempestate impediatur, ut milites menstruum vel annum stipendium dicto die accipere non possint, nullo tumultu aut factione seditio-nem excitent, nec vi aut minis æs suum vel alia necessaria extorquere conentur; sed desiderium suum magistratui exponant, ab eo responsum pro re nata laturi. Si quis secus faxit, ultimo supplicio afficitur.

XXXI. Nullus excubiis destinatus absque centurioni: venia, eas negligat, aut alium vice sua submittat. Si quis excubiis absit, aut in illis dormiens deprehendatur, pro natura delicti & cognitione tribunorum plectatur. Qui verò excubiis decesserit absque tribuni venia, capite punitur.

CHRONO- LOGIA.

L. S.

Chronologia antiquior in historia Sueonum valde lubrica & incerta est, priscis rerum quàm temporum observantioribus. Proinde, ne lectori studiosè imponerem, placuit nullam potius, quam incertam ad oram Annalium meorum attexere; donec ad ætatem S. Erici deveniretur: ubi certior & Chronologorum consensu comprobata temporum ratio se offert. Si tamen placet qualemcunque interea boni consulere, donec melior detur, si modò dari possit, hic habes ex Jacobi Giflonis Chronologia anno MDXCII. Holmiæ edita excerptam, paucis à me additis. B. V.

CHRO-

C H R O N O L O G I A

Regum Sueciæ

J A C O B I G I S L O N I S

à

B I Ö R N O N E I I I .

usque ad sequentes.

cum Notis IOH. LOCCENII.

ANNO CHRISTI DCCC. BIÖRNO III.

A. C. XVI. BIÖRNONIS REGIS,

S. Anscharius Septentrionalis Apostolus in
Sueciam venit, & multos ad fidem convertit.

Nota: *Consentit huic tempori Lupoldus Bebenburgensis* (sic emendandum apud Ioh. Magnum lib. xv i i . Hist. suæ cap. 2. ubi eundem a testimonium vocat, pro *Lubenburgensis*) *in libro de zelo Principum Germaniæ erga religionem*, ubi sic scribit: *Destinavit idem Ludovicus Davis & aliis in circuitu positis gentibus ad prædicandum verbum D. S. Ansgarium Hamaburgensem primum episcopum: qui & Suevos s. anno D. 816. ad fidem convertit.* Per Suevos cum hîc intellige Suedos vel Suecos, non Suevos Germaniæ populum satis inquit, quod hîc de Danis & vicinis gentibus agit, ad quas missus est à Ludovico Imp. Caroli M. filio Anscharius. Ad Suevos veniunt nunquam ille missus est. Accedit, quod Suevi propriè ita dicti jam anno Christi DC, à 3. Gallo conversi erant, ut notat Chytræ in procem. Metropol. p. m. 461. Annum DCCCXVI. primæ conversionis Sueconum agnoscit etiam hic Ionas Magni Vex. Episcopus quondam Scarenis p. m. in Synops. Histor. Nec obstare videtur, quod Ludovicus Imp. Caroli M. filius Anscharium in Daniæ & vicinas oras anno DCCCXXXIV. miserit; ut ex ejus testibus apud Pontanum lib. i v. Histor. Danic. patet, quum altera vixit tunc in Sueciam iverit Anscharius; non semel enim huc venit Messenius in sua Chronologia Scandiana habet annum 829.

DCCCXIV. BRVTAMVNDVS.

DCCCXVII. SIVARDVS III. Fro dictus.

DCCCXL

- DCCCXLII. HEROTVS.
 DCCCLVI. CAROLVS VI.
 DCCCLXVIII. BIÖRNO IV.
 DCCCLXXXIII. INGEVALLVS aliàs INGELLVS incendio perit.
 DCCCXCI. OLAVVS Tretelia Ingelli filius, Rex prudens & bellicosus.
 DCCCC. INCO II. Olavi filius, Regneri filiam uxorem habuit. Bellum cum Russis gessit, Russiamque ferro & flamma usque ad Tanaim devastavit.
 DCCC CVII. ERICVS VI. à ventoso pileo nominatus. Nam quocunque pileum suum vertit, inde optatus ventus adspirabat.
 DCCCCXVII. ERICVS VII. Victoriosus dictus, Agnerum Danum hostem prostravit. Curetes quoque, Esthones & Prussos vicit.
 DCCCCXL. ERICVS VIII. aliàs Stenchillus dictus, vulgò *Åhrsaäl*.
 DCCCCXLV. Idem missis legatis prædicatores ab Archiepiscopo Bremensi petit, & sequenti anno impetrat.
 DCCCCLXXX. OLAVVS Skottkonung dictus, quia Regnis suis tributum imposuit, quod Romam ad Papam misit: vulgò votum Olai dicitur.
 DCCCLXXXII. Idem missis legatis ad Angliæ Regem prædicatores flagitat. Missus S. Sigfridus Archiep. Eboracensis, à quo ipse Rex baptizatus est.
 DCCCCXCV. Idem Suetiæ & Gothiæ Norvegiam adjunxit.
 DCCCCXCVIII. S. Olaus Rex Norvegiæ floruit, & bellum gessit cum OLAVO Skottkonung. *MXI. habet Messenius.*
 DCCCCXCIX. S. Olavus filiam OLAVI Skottkonung uxorem duxit.
 MXVIII. Olavus Rex Sueciæ obiit. Sepultus Lincopiæ in Ecclesia cathedrali.
 MXIX. AMVNDVS annosus, vulgò *Kålbrenna*/filius Olavi Skottkonungh, à S. Olavo educatus.
 MXXXV. AMVNDVS II. Vilis, Amundi annosi ex concubinâ filius. *Annum 981. habet Messenius in Chronologia Scandiana.*

- MXLI. HAQVINVS Rufus, Rex clemens & pacificus, VVestrogothus. Regnavit annos tredecim.
- MLIV. STENCHILLVS nepos Olavi Skottkonung: inter optimos quosque Reges connumerandus. Regnavit annos V.
- MLIX. INGO III. Regnavit annos V. ferè. *Mesfenius Tumar. cap. XII. anno MLX. obiisse refert. Sed si annos quinque ferè regnavit, oportet anno MLXIV. vel MLXIII. obiisse.*
- MLXIV. HALSTANVS, Ingonis frater. Christianæ fidei amator & pacificus. Regnavit annos XVI.
- MLXXX. PHILIPPVS Halstani filius, Rex probus, qui piè, prudenter & pacificè regnavit annos XXX.
- MCX. INGO Philippi filius conjugem habuit S. Ragnildem matrem Christinæ uxoris S. Erici. Veneno mortuus est. *Quidam hic habent annum 1120. alii 1130. Alii aliter.*
- MCXXIX. RAGVALDVS Snaphofde. Semper novas, nunquam bonas leges invenit. Fuit tyrannus temerarius.
- MCXXXVIII. SVERCHERVS I I. duo monasteria condidit Alvastra & Varnhem. In illo sepultus MCXLIX.

Reliquorum Regum Chronologia, ut certior, in ipso contextu ad oram librorum suo ordine scripta est.

A U T H O R U M I N D E X,

quorum ope vsus sum in opere meo Historico.

- Erici Vpsalienſis Historia Suecorum Gothorumque.
 Iohannis Magni Historia Suegothica. Ejuſdem Historia Me-
 tropolitana.
 Olai Magni Historia rerum Septentrionalium.
 Acta MSC. ex Archivo Regni Sueciæ: quorum deſcribendorum
 facultatem R.M. nomine Illuſtriſſ. Comes DN. AXELIVS
 OXENSTIERNA Regni Cancellarius mihi conceſſit.
 Alberti Crantzii Historia Suetica.
 Laurentii Petri Chronicon Sueciæ MSC.
 Olai Petri Chronicon Sueciæ MSC.
 Anonymi Chronicon MS. Sueticum.
 Anonymi Chronicon Suecicum rhythmicum MS.
 Anonymi Chronicon Regum Sueciæ Germanicum MS.
 Iacobi Ziegleri Scandia & Excidium Holmiense.
 Iohannis Meſſenii Scandia illuſtrata, ſive Chronol. Scandica MS.
 Chronicon vetus Suedicum à Meſſenio editum.
 Ioh. Meſſenii varia opuscula rerum Sueticarum.
 Erici Georgii Chronicon Guſtavi I. Sueticè editum.
 Eraſmi Caroli (ut putatur) Chronicon MS. contractum Guſtavi I.
 quod ab illuſtri Dn. Erico Sparre / nunc in Norlandia
 Gevalienſis diſtrictus præfecto utendum habui.
 Petri Petreii Chronicon Sueticum.
 Laurentii Paulini Historia Arctoa.
 Synopſis Historiæ Vniuerſalis Ionæ Magni Vex.
 Deſcriptio Suediæ Michaelis Gyldeſtofp.
 Adami Bremeniſis Historia Eccleſiaſtica.
 Iohannis Baazii Historia Eccleſiaſtica Suedica.
 Iohannis Vaſtovii Vitis Aquilonaris, vel de Epiſcopis Sueciæ.
 Chronicon vetus Norvegicum Snorronis Sturleſonii.
 Chronicon S. Olai Regis Norveg. MS. ex Bibliotheca Regia Se-
 reniſſimæ CHRISTINÆ Reginae.
 Saxonis Grammatici Historia Danica.
 Arnoldi Huitfeldii Chronicon Danicum.
 Ioh. Iſaaci Pontani Historia Danica.
 Iooannis Meurſii Historia Danica.
 Petri Parvi Dani Hiſt. Iohannis Regis Daniæ & poſtea Sueciæ.

Iohannis Iani Suaningii Chronologia Danica.

Ioh. Nicolai Strelouvi Chronicon Gothlandiæ Danicè scriptum.

Dav. Chytræi Chronicon Saxonicum.

Vbbonis Emmii Historia Frisica.

Gulielmi Camdeni Historia Anglica Elifabethæ.

E R R A T A sic emendentur in Historia.

Pag. I. V. 15. *saltem.* 3. in inscript. hujus & seqq. pagg. dele CAP. 1. 16. 3. *Bidrnonem.* licet alii quoque *Börnum* appellent: unde & hoc retinui. 5, 15. *conjugem.* 23, 3. *Norvegiæ.* 24, 12. *anserem marem.* ib. 3 *presertim apud.* 25, 16. *forfan.* 39, 2. *vestra.* 40, in marg. 1160. 41, 11. pro *Fåle* scrib. *Fale.* 55, 25. *proferre.* ib. 35. *saltem.* 59, 20. *regni cura.* ib. 22. *expunge cura.* 68, 3. post verba *extra urbem,* appone *in monte.* 80, 7. *oppignerat.* 90, 30. *semen.* 116. 18. *percontatus.* 131, 9. *abruptas.* ib. 18. *stragem nostri f.* 134, 6. *serventur.* 138, 21. *magno in.* 143, 29. *quam aliis.* 146, 18. *succurrisset.* ib. 39. *astu delusis.* 149, 23. *percontantibus.* 164, 1. *Danorum.* 178, 14. *citis itineribus.* 181, 39. *ere campano.* 206, 16. *suscipienda.* 212, 24. *Rex Gustavus.* 225, 31. *seorsum.* 234, 6. *v. e. salutis viam.* ib. 16. *serias.* 243, 1. *regis impensa.* 249, 38. *alloquutus.* 265. *carbonariis cellis.* 271, 34. *Lubecensium,* 272, 16. *Hallandos.* 275, 10. *menstrua era.* ib. 25. *prestita.* 278, 37. *defendendi urbem.* 295, 35. *innoxios.* 302, 30. *servitute.* 308, 39. *sejungerentur.* 317, 38. *calumniis.* 351, 18. *Könung.* 352, 14. *diphongo.* 360. 5. *regnorum.* 366. 9. *Georg. Iohannis in Empteriidh.* dele. ib. 19. *Olai.* 371, 2. *subditi.* 375, 24. *promoveatur.* ib. 28. *Principalibus.* ib. 38. *Orebroensi.* 375, 4. *dele.* *fi.* 378, 39. post *genere* adde *utatur.* 379, 22. **CONSTITVTIO.** 393, 9. *incommodo.* ib. 15. *Dominicana.* 395, 4. *excogitare.* ib. 10. post *genitis.* 26. *Regis.* 400, 9. *cura.* 16. *Kniifsstada.* 414, 17. *ex arario.* 418, 36. *cum reis pœna.*

In Antiquitatibus Suedo-Gothicis.

P. 7, 12. *Melpomene.* 8, 1. *φιλὰνδρωπῶν.* 15, 10. *certatim.* 24. 19. *occidentem.* 27, 18. *Jwlmānat.* 28, 10. *Thidberin.* 29, 23. *Etiamsi.* 40, 35. *per occasionem emigrationis c.* 59. 32. *Ladulås.* 60, 36. *Bromen.* 61, 10. *regno, certè.* 69, 32. *urbibus.* 70, 15. *impudenter.* 72, 6. *alter.* 73. 5. *ministros publicos.* 76, 9. *multitudine armata.* 78, 22. *equa uti.* 83. 24. *litteratura.* 91, 13. *Extremis.* 105, 20. *quietis.* 109, 23. *conspectiori.* ib. 28. *species.* 118, 25. *Item.* 129, 4. *credimus.* 135, 2. *concinctora.* ib. 5. *obseruamus.* 136, 19. *est.* 137, 2. *istud.* ib. 8. *militia.* 161, 27. *ucnunquam.* *Reliqua leuiora emendabit ipse lector.*

JOHANNIS LOCCENII
ANTIQUITATUM

SVEO-GOTHICARVM,

Cum hujus ævi moribus, institutis
ac ritibus indigenis pro re nata
comparatarum

LIBRI TRES.

Editio Secunda,
emendatior & auctior.

H O L M I Æ,

Ex Officinâ JOHANNIS JANSSONII,
Regii Typographi.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

QUOD, benevole Lector, Antiquitates Sueo-
 gothicas literis mandavi, non temerario quo-
 dam ausu, vel ingenii opinione, sed occasione &
 caussis justis adductus feci. Occasio, quæ me huc
 primum invitavit, isthæc fuit, quod ante viginti
 præter propter annos ad professionis Historicæ tunc
 mihi demandatæ partes etjam hoc pertinere existi-
 stimavi, ut antiquitatum patriæ notitiam juventu-
 tis animis instillarem. Unde quæ in hanc rem ex
 authorum lectione observaram, in duas Dissertatio-
 nes breviter coegi, & in antecessum præmisi; do-
 nec limatiora quædam in lucem emittendi facultas
 daretur. Inde in veterum scriptorum lectionem me
 altius penetravi &, quæ meum institutum juvare
 videbantur, qua potui diligentia, collegi & ordi-
 navi. ex illis hi tres libri, quos nunc in publicum
 do, mihi sunt enati. Votum quidem non solum
 meum, sed & aliorum est, ut plura exstarent vete-
 rum monumenta, quæ majorem rebus patriæ lucem
 afferre possent, inprimis Dionis & Q. Critonis Ge-
 tica, Prisci & Ablavii Historia Gothica, Suidæ, Pho-
 tio, Jornandi & aliis passim laudata; tum etiam
 Hemmingi Gaddi Antiquitates Suediæ, quarum
 ille in literis ad Iacobum Archiepiscopum Vpsaliens.
 mentionem facit; apud Ioh. Mag, lib, 23. c. 20. &
 quodcunque annalium genus olim superesse potuit.
 Verum quum hæc omnia temporis iniquitas nobis
 subduxerit, præsentibus contentos esse oportet, quæ

vel ex authorum exterorum sparsis leviter Gothicæ
vetustatis reliquiis vel pressis scriptorum domesti-
corum industria altius vestigiis & semita monstran-
tibus, ulterius indagare licuit. Unde & mihi post lu-
culentam eorum messem hoc Spicilegium relictum
fuit, cujus meditandi ac proferendi sequentes habeo
causas. Quum in moribus & institutis Græcorum,
Romanorum & aliarum exterarum gentium inve-
stigandis tantum laborem in rei literatiæ usum poni
viderem, si non majorem, certè non minorem in pri-
scis ritibus & institutis patriæ cognoscendis operam
collocandam existimavi : ne foris domestici, domi
peregrini essemus. Ipsa certè natura non solum ante
oculos & inter manus versantia, sed etiam longius
remota & externa sciendi cupiditatem liberalibus
animis injecisse videtur, quidni domestica eò potiori
jure, quo propiore necessitudinis gradu nos contin-
gunt? *Amore patriæ* (inquit Tullius in Oratore) *ma-*
jorum nostrorum inventa nosse debemus.

Verum hic alii quidam sic nobis occurrant: Quid
utilitatis ex veterum institutorum observatione spe-
randum erit: quum hæc ætas aliam vitam, alios mo-
res postulet? His ingenuè respondebo: Quod majo-
rum instituta (de rectis loquor) candida simplicitas
& integritas quædam morum commendat, eo ab
oblivione vindicari & in literas referri posteritatis
interest: cui non validiora quam a vita virtutum ac
morum exempla repræsentari possunt. Non ignoro
quædam majorum instituta ab imperitis aut invidis
hodie rusticitatis & barbariei nota perstringi: non
alia, quantum video, causa, quam quod ab ipsorum

moribus abhorrent. Ceterum si hac via pergendum
esset, omnia nova, cujuscunq; notæ essent, extollere,
omnia veterū oporteret damnare; quum tamen ho-
minum consuetudinem & mores non tempore, sed
bonitate & usu æstimandos esse sciamus. Sanè prisca
multa præclara invenerunt; quæ desuetudine abolita
in usum apte revocari utile sit. Quod nec ipse Augu-
stus neglexit, dum *quædam ex horrida antiquitate ad
præsentem usum flexisse*, prudentissimo scriptori dici-
tur. Contra nova quædam vitio nata, & adversus
vetustatem opinione pravaque consuetudine valen-
tia vel extirpari vel corrigi expediat. Non omnia
tamen apud veteres omnibus numeris absoluta fue-
runt, sed humani quid & illi, æquè ac nos, passi sunt.
præterquam quod morum, ut temporum vices mu-
tantur, isto ævo accommoda, nostro non singula
convenirent. & nostra ætas protulit non pauca in-
stitutorum & artium imitanda posteris. Ideo in An-
tiquitatum Sueðgothicarum contemplatione & dis-
cussione sic procedendum arbitrabar, ut unus oculus
ad priora tempora, alter ad nostrum ævum intende-
retur, & cum præteritis præsentia, quantum institu-
ti ratio permittit, componerentur, ad exemplum
Gemini Servilii, nobilis Romani, quem Ennius
laudat

Mores veteresq; novosq; tenentem.

Nec id tantum, sed etiam quæ mutatorum, quæ re-
ceptorum ratio fuerit, quomodo recta à pravis dis-
cernenda ac dignoscenda, quid fugiendum sit,
quid sequendum in cujuscunque ævi moribus, haud
attentibus indiciis demonstrari conducebat.

Velut auem omnis imperii bene instituti stru-
ctura tribus hisce fulcris insistit, sinceræ religionis
cultu, fida legum & ingenuorum morum custodia
atque usu, forti sacrorum ac juris contra vim hosti-
lem defensione, justaque militia; ita hoc opusculum
in istas tres divisi partes, & singulorum institutis, ex
propositi materiæque ingenio, unum adsignavi li-
brum. Satis autem scio, me non omnia, quæ deside-
rari queant, præstitisse. nec enim tantum de me pol-
liceri ausim, nec aliis me ingenio & rerum patriæ
cognitione superantibus plura & luculentiora ad-
dendi ansam præripere velim. ad res tamen
amplissimi hujus regni pro viribus
illustrandas promptæ volunta-
tis propensio non erit,
ut spero, vitu-
peranda.

SVEDIA BONA.

SVEDIA se recolens, si quando domestica spectat,
Agnoscit summi munera larga Dei.

CHRISTINA herois, sceptris admota paternis
Præterquam sexum nil muliebren tenet.

Illa Dei reverens est, servans juris & æqui.

Hostibus ut terror, sic amor Illa suis.

Hæc studio in patriam non Regi cederet ulli.

Ingenio huic cedat Disa sed ipsa suo.

Quam prudens ordo Procerum, regniq; Senatus:

Non sibi sed patriæ consulit ille bono.

Iure brevi cives, lege & frænantur avita:

Iustitia cunctis hinc via plana patet.

Causidicos paucos, Medicos Sueogothica paucos

Regna ferunt; rectè regna valere puta.

Stat classis procincta potens munitaq; portu;

Ligneus hic murus per mare regna tegit.

Stat terra miles, ferroq; animisq; paratus:

Qui bene pro patria pugnat utroq; foris.

Et Regni limes tot claustris undiq; cinctus,

Insultus hostis vim subitamque vetat.

Arma inter (mirum) Musarum florida surgis

Cultura, & pacis mitior aura domi.

Quod servit paci, quod bello SVEDIA profert;

Quod sonat ex templis, hostis in arma tonat.

Dites telluris vena, penetrabilia montis

Belli dant nervum, subsidiumq; toga.

Terra ferax glebâ, plenâ saturataq; messe

Externis mensis participare potest.

Illa suos fructus spatiosa per æquora mittit,

Nata alibi fluidâ mox recipitque trabe.

*Hæc etiam in terras alio sub sole calentes
Vela das; Indorum merce referta redit.
Hic hominum coeunt facili commercia cursu,
Cum via stat trahere qua fluit ante rati.
Vis variare cibos? fundunt tibi flumina pisces;
Sylva feras, volucrum promit & omne genus.
Parcior ut vini sit amor, cerevisia pensat
Sponte vicem coctus dulcis apumq; labor.
Sævum frigus adest? & ligni & copia pellis
Sideris hyberni frangere prompta minas.
Hic condi, spaciis urbes excurrere at istic,
Laxius & cives nunc habitare vides.
Iucundè spectas angustos crescere vicos;
Qua prius extiterat semita, facta via est.
Cuncta hæc pulchra quidem, sed cunctis pulchrius unum:
Vna hic religio, vera Fidesq; viget.
Illa caput regni cum membris jungit amicè,
Illa beat cælo, cetera mortis erunt.*

IOH. LOCCENIUS.

IOHAN-

CUM DEO.

JOHANNIS LOCCENII
ANTIQUITATUM
SVEO-GOTHICARUM
LIBER I.

CAPUT I.

De origine Gothorum & Sueonum. Getarum & Gothorum eadem propago contra aliud sentientium opinionem aliquot argumentis adstruitur. De Scandiae ambitu. De ortu & nomine Sueonum.

IN eruendis pro virili parte Sueonum Gothorumq; antiquitatibus memoriâ dignis, quarum descriptio ab aliis nondum penitus expleta est, dum animus meus & cura nunc versatur, origo gentis ante cætera se mihi discutiendam offert. Quamvis autem non dubitemus, antiquam esse nationem Gothos & Sueonas, ipsa tamen vetustatis obscuritas partim à priscis horum regnorum incolis orta videtur: dum eos potius, ita fato temporum ferente, bellorum assiduitas & cogitatio, quam origines suas ad posteritatem operosè transmittendi cura fatigavit; partim injuria temporis, quæ isthæc cum aliis monumentis nobis subtraxit; denique æmulatio aliorum, & opinionum varietas huic rei nubem quandam induxit. Ego quæ de inclutæ gentis origine aut veris aut veritati proximis argumentis investigari possunt, sequenda potissimum duco; ita ut in re non ad eò clarâ, certè à memoriâ nostrâ remotissimâ conjecturis etiam aliquando locus sit: in quibus liberum cuique judicium relinquetur. Cætera non nisi fide bonorum scriptorum atque evidentibus argumentis consignabo.

Qui gentis Arctoæ ortum à primis initiis exquirunt, reparati mundi primordia replicantes, ab Iapheto & Magogo gentis originem deducunt. Magogitas autem postea à Græcis Scythas appellatos testatur Iosephus lib. I. Antiquitatum Judaicar. cap. VII. Ad vetustatem Scytharum probandam nul-

lum afferre evidentius argumentum ; quam ex historiâ sacrâ possumus. Arcam enim Noæ statim à diluvio in uno montium Ararat quævisse, testis omni exceptione major est Moses Genes. cap. 8, v. 4. Per Ararath autem omnes Armeniam intelligunt. Iosephus lib. 1. Antiq. Iudaic. cap. 1 v. scribit Berosum testari sua adhuc ætate partem navigii vel arcę Noę in Armenia ad montem Cordæorum superfuisse, & quosdam bitumen inde abrasum loco amuleti usurpasse. Diodorus Siculus libro 1. Bibliothecæ , ubi agit de ortu & incremento Scytharum, tradit, *paucos*, ad Araxem fluvium *initio* confedisse, nimirum circa principium reparati generis humani, paulò post diluvium. Araxes autem est nobilis Armeniæ fluvius. Armeniæ nomen ab Aram filio Semi, nepote Noæ nonnulli derivant, cuius mentio extat Genes. cap. 10, v. 22. & 1. Paralip. 1, v. 17. Alii Syrios ab Aramo deducunt. Filius Arami inter reliquos fuit *Gether*, ut ex dd. capp. patet: & inde *Getas* suam originem traxisse volunt. Nec obstare, quod ante dictum est à Magogo Iapheti filio propagatos Scythas fuisse. Nam ab illo universè gentes Scythiæ, à Gether autem sigillatim & per certas colonias Gethæ, qui postea Gothi vocabantur, ex Asia primum producti, & ulterius inde in Scandiam progressi existimantur. Accedit, quod instinctu divino Noa prædixerat Gen. 10, v. 27. Iaphetum habitaturum in tentoriis Semi fratris: atque sic utriusq; posteros coloniarum & religionis vinculo unitum iri. Quod sequentium temporum felix eventus comprobavit, dum aliquot Iapheti partes Semi posteris accesserunt; & crescentis populi multitudo se latius in Scythiam Europæam ex oriente effudit ac sparsit.

Cæterum viri eruditi de re literaria egregiè meriti Cluverius & Pontanus, ille in Germania antiqua lib. 111. cap. xxxiv. hic in Daniæ descriptione pag. 607. & seq. Gothos cum Getis esse originis aut propaginis eiusdem negant, & Iornandem, quiq; eum hinc sequutus, Iohannem Magnum partim plagii, partim tumultuariæ scriptionis incusant, quod Getas cum Gothis, Scythas cum utrisq; confundant. Fatendum equidem est, Iornandem non esse tam accuratum in his discriminandis, quam decebat, sed nonnunquam miscere Getarum & Gothorum diversis locis & temporibus aliquando degentium res gestas; nihilominus, qui ab aliis Getę dicuntur,

ab ipso Gothos intuitu primæ originis adpellari pagina mihi xc. editionis Lindenbrogianæ, & qui separatim Gothi vel Getæ ab aliis vocantur, communi nomine Scythas à nonnullis, in primis à Iosepho vocari scribit pag. m. lxxxv. quum ex Scythia primum advenerint. Vnde etiam Scandia (ut olim omnis plaga Septentrionalis, teste Strabone) Scythia dicta est, veluti notat Camdenus in Britannia sua, ubi de Pictis agit. Et Getas ac Gothos Scythicæ gentis esse, non inficiantur viri dicti. Nec sanè possunt, nisi Plinium, qui lib. iv. natural. Histor. cap. xii. *Getas* inter Scytharum gentes refert, & Trebellium Pollionem mendacii arguere velint, qui in vita Galieni & Claudii *Austrogothos*, i. e. Ostrogothos, ut nonnulli accipiunt, vel ut alii, Australes Gothos inter Scytharum populos recenset; ut iam Isidorum & P. Orosium silentio transmittam. Sed qui Getas à Gothis esse diversos statuunt, hæc suæ sententiæ momenta afferunt. Primò Getarum nomen apud Græcos esse vetustissimum, Gothorum autem non nisi post tempora Antonini, vel paulò ante tempora Constantini, ut alii volunt, tempore Valentis & Marciani, post gentis ipsius è Scandia in Thraciam irruptionem innotuisse. Deinde Getas esse Thracas, satis ostendere ajunt Herodotum, Strabonem & alios. Tandem linguæ diversitatem discretas arguere gentes.

His eorum rationibus sequentia reponi possunt, quæ si non omni exceptione majora, tamen probabilia erunt. Quod attinet primum eorum argumentum, largimur equidem, Getarum nomen apud Græcos esse vetustius quam Gothorum. Ipse enim Herodotus, antiquissimus Historicorum qui hodie existant, eorum mentionem in Melpomene vel lib. iv. non verò Gothorum facit. Sed inde colligere velle, Gothos & Getas non esse gentem primo ortu eandem, haud satis valida videtur argumenti machina. Quid? si ita sentiamus: qui vernaculo idiomate olim (ut hodieq; Suedis ac Gothis) adpellabantur *Göthar* à suo *Geithar*, eosdem à priscis Græcis & Latinis, qui suæ linguæ sono hoc ita pronunciare non poterant, adpellatos primò *Getas*, postea *Gothos*. Vnde Philippus Melanchthon Chronici lib. i. ait: *Getas Gothos postea nominatos dubium non est. qui progressi tenuerunt eam regionem quæ nunc Wallachia dicitur, & occuparunt ripam Vistulæ & Sueciam &*

vicinas regiones, ubi nomen hæsit Gothia. significat autem Geth molam, Gether dominum moleæ, fortassis quia posteritas loca uberrima tenuit. Hoc autem frequens, nec difficile probatu erit auctoritate & argumentis si necesse sit, ut cum tempore nomina populorum aliquantum immutentur, & ad sonum exteræ genti faciliore ac molliorem, vel etiam casu paulatim inflectantur. Quod si Philippo mihi que sine testibus antiquioribus fidem habere nolint, ecce do non unum. In veteri Chronico Suedig Ms. sic habetur: *Uff Zapheth är kompne Sithe och Gøthe / som länkt äpter kallades Getha / och nu kalles Swenske. The kallas tha Sithe (Stythe) Swidia / som byggia i Helsingeland och offuan Tisuedh och Kolamord. Och the kalladis Gøtha / som bedde nedre för förbenemde skoga / och till Öresund mellan Östrahaßuet och Wåstra. i. e. Ab Iapheto orti sunt Scythæ & Getæ, qui diu post adpellabantur Gothi & nunc Suedi (communi scilicet nomine) Scythæ tunc dicebantur Suedi, qui habitabant in Helsingia, & ultra Trivedh & Kolamordh (silvas ita dictas) Illi vero Gothi nominabantur, qui cis dictas sylvas habitabant usque ad Öresundam, inter mare orientale & occidentale. Sed hoc domesticum est testimonium. Proferam externum. Aelius Spartianus in vita A. Caracalli Gothos appellatos Getas testatur: Cum Antoninus Caracallus Germanici & Parthici & Arabici & Alemannici nomen adscriberet (nam Alemannorum gentem devicerat) Helvius Pertinax filius Pertinacis dicitur joco dixisse: Adde si placet etiam GETICUS MAXIMUS, quod Getam occiderat fratrem, & GOTHI GETÆ dicerentur: quos ille dum ad orientem transit, tumultuariis præliis devicerat. Verum ad illud regerunt, Aelium Spartianum ex vulgi opinione, quam Getici & Gothici nominum vicinitas fecerat, ita loquutum. Sed vulgus istam opinionem non ex nominum adfinitate solum, sed etiam ex gentis cognatione, quæ nominum cognationi ansam dare solet, haulisse videtur. Vnde etiam Hieronymus in præfatione secundæ epistolæ ad Galatas, Gothos ab eruditis antiquis Getas vocatos adscrit. non ergo à solo vulgo. Quum de ea re conferrem cum Cl. Freinsheimio, in eandem mecum sententiam ivit, & mentem suam in suis ad me literis expressit his verbis: *Getas & Gothos eandem esse gentē, post clara scriptorum testimonia dubitare non possum. Ipsas etiam adpellationes istas nihil à se invicem differre arbitror: non magis quam Gothos, sicut à Latinis & præsertim Poetis usurpantur,**

☉ *Gothos, ut Procopius & alii nonnulli Græcorum effecerunt. Getas igitur Græcorum Latini posteriores Gothos vocarunt, solenni mutatione & εἰν τὸ ο. quemadmodum πτολεμαῖος & Latinis est Ptolemaeus; Κέρκυρα Corcyra; Βερενίκη Veronica; ὄροσ & erva. De terminatione verò supervacuum sit dicere, quum in barbaris nominibus ea sit arbitraria: quemadmodum Turcicarum rerum scriptores modo Turcas, modo Turcos nominant.*

Alterum opinionis suæ stabilimentum depromunt ex Herodoto & aliis scriptoribus, quos ajunt adfirmare Getas esse Thracas, aut Thraciæ populos. Verum hic notandum, quod Herodotus de Getis lib. 4. scribit: Γέται Θεητικῶν εἶντες ἀνδρείοτατοι. *Getæ Thracum fortissimi*, idem de Gothis asserit Procop. lib. 4. Γόθοι γὰρ ἀλκιμώτατοι ἀπάντων εἰσι τῶν βαρβάρων. *Gothi sunt omnium barbarorum fortissimi*. Si verò Getæ sunt Thraciæ populi vel incolæ, quod facile largior, unde illis Getarum nomen adhæsit: nisi ab advenis Getis, vel majoribus Gothis, veluti Scalig. lib. 3. Canon. Isag. Chronol. pag. 333. eos distinguit in majores & minores. Majores i. e. antiquiores, qui primi Scandinaviâ natale solū reliquerunt. Minores, qui longo post illos temporis tractu. De majoribus vetus inscriptio apud Gruterū vol. inscript. col. 3. Triumph. & ovat. Ducū R. accipienda est;

M. LICINIUS. M. F. M. N. CRASSVS.

PRO. A. DCCXXVII. COS. EX

THRÆCIA. ET. GETEIS. IV. NON. IVL.

Qui ergo Getæ in Thracia primum adpellati, progressu temporis aliis nominibus & imprimis Gothi dicti: quod etiam Zonaras tom. 2. Annal. firmat & Aurelius Victor in Gratiano: *Thracia & Dacia genitales terræ Gothorum*. Quando vero Thraciam primum ingressi fuerint, pro certo non adfirmaverim, silentibus hic certum tempus scriptoribus antiquissimis. Si tamen Iornandi sit fides habenda, è Scandia, ut quidam, fame coacti, ut alii volunt, belli contra hostes suos gerendi ac virtutis suæ ostendendæ causa primos egressos cum Bericone refert ad Oceani citerioris ripam, quod A. mundi MMDXXI. accidisse Gislo conjicit in suo Chronico, Iohan. Magnus lib. 1. hist. Suec. 15. ponit A. MMDXXXI. ante nat. Chr. MCCCXXX. Nec illud sua solum fide refert Iornandes, sed etiam ad aliorū authorum testimonia provocat. *Ex hac Scanzia insula, inquit, cum rege suo nomine Berich, Gothi quondam egressi memorantur.*

Post Bericonem quintum, vel secundum alios septimum fuisse Filimerum, cumque ad Ponticum mare & Mæotidis paludes cum suis progressum refert Iornandes, quod etiam sua assertione firmat Cluverius lib. III. Germ. antiq. cap. 25. p. 631. Filimerū quidam floruisse volunt, anno mundi MMDCXIX. alii anno Mundi MMDLXXIX. alii posterius. Ktanzius lib. 1. Hist. Succ. cap. 1. lib. 12. Vandalix cap. 23. anno MMMDCXC. primam Gothorum emigrationem factam narrat. Sed de his non certa temporis ratione fultis Lector judicet, quod verisimilius videbitur. Transmisso Danubio, in Daciam, Thraciam & Mæsiam concessisse Gothos, ibique Zamolxen regem & simul sapientiæ doctorem habuisse, Iornandes confirmat veterum carminibus Ablabii & aliorum autoritate. Quin ipse Strabo lib. 16. Getas cum tanti fecisse adserit, ut pro Deo illum haberent: ὁ παρὰ τοῖς Γέταις θεός, ὃ μὲν παλαιὸν Ζάμωλξις Πυθαγόρειος. Apud Getas Deus olim Zamolxis Pythagoricus. Quibus ita positis, paulò ante Constantinum Imp. è Scandia Thraciam prima vice irrupisse asseverari nequit, sed altera deum vice.

Ultimò quod linguarum diversitatem diversos arguere populos Gothos & Gethas contendunt, ad hoc reponimus: Etiam si lingua eorum ob mixtionem cum Thracibus, diuturnitate temporis in illorum, apud quos vixerunt, idioma commutata fuerit (veluti ex confusione gentium oriri confusionem linguarum multis probat Bodinus methodi Hist. cap. 9.) id tamen nihil prohibet, quo minus ejusdem esse possint originis. Ita Galli & Britanni, cum Francis & Anglis commixtione, in multis à veterum Gallorum & Britannorum idiomate discrepant, & Franci ac Angli non genuinam isthic per omnia linguam vernaculam retinere. Idem judicandum de istis Suedis, qui ad Helvetios vel Suitzeros olim coloniam transtulerunt, & nunc Helvetica lingua utuntur. Quis verò pro certo statuet, veterem Geticam linguam fuisse planè diversam ab hodierna Gothica lingua, cum Geticæ veteris nullum extet scriptum, unde hoc disertè probetur? Quod verò Piascius in Chronicis suis pag. 57. refert, ab Adamo Makovio Regis Poloniae in Hispaniam anno MCCCXI. legato, istic repertam sacram Hebræorum historiam Gothica lingua scriptam, quæ collata cum veteri & hodierna Gothica lingua
plane

plane non convenerit, facile largimur. Adhuc enim incertum est, an hoc monumentum genuinâ veteri linguâ Gothica scriptum fuerit, an verò aliâ, quæ pro Gothica vendicaretur. Sed quod ibidem addit, *in publicis inscriptionibus vetustis, quæ in Suecia plurimæ præsertim circa oppidum Telga visuntur* (hæc ejus verba sunt) *ne minimam quidem similitudinem inveniri sermonis vel characteris Gothici*, hoc quam falsum sit, illi norunt qui illas & alias hîc passim repertas manu sua descripserunt & in lucem ediderunt. Quantum ex reliquiis veterum aliquot dictionum Geticarum liquet, ejusdem matris prolem esse utramque, non obscurè quis inde colligat. E pluribus paucas solum excerpam. Herodotus in Melopomene quendam Deorum à Getis Γεβελίζιν nominatum scribit; hoc nomen aliquis merè Gothicum esse dicat, quasi à *dante requiem* (hodie enim Gothi sic loquuntur *gîfwa lîisa / dare pausam à curis*) ideo fortè quod olim Getæ defunctos ad eum commeare credebant: apud quem redivi omnium bonorum compotes essent, ut ibidem Herodotus ex aliorum opinione narrat, & ostendit, quomodo Zamolxis Getis immortalitatem animarum persuasum iverit. Nobiliss. & eruditiss. Stiernhelmius tamen in suis ad me literis Herodoti voce quasi *gebliq̄* aut *geblicken* notari Iovem *tonantem* volebat. In qua etiam sententia fuisse Iohannes Magnus lib. 1. Hist. Suec. cap. 12. & Olaus Magnus lib. 3. rer. Septent. cap. 7. Verùm apud Herodotum non est *Geblizin*, sed *Gebelizin*, quod curiosiores harum rerum ulterius exquirant. Si vero concedamus esse à *blîq̄* / nihilominus erit Gothicum nomen. *Gepidæ* à Getis oriundi, qui ob remigum vel, ut alii volunt, ventorum ignaviam, vel quod longinquam expeditionem detrectarent, tardius subsecuti in Dacia confederunt, ita adpellati sunt à suis conterraneis à *gepanta* ut Iornandes scribit, vel *gepa*, ut Iohannes Magnus lib. 6. cap. 9. stolidum, pigrum etiam hodierno Gothicæ vocis usu signante; & classarii *Gepar* dicti (velut Martialis lib. 3. epig. 66. ludit in voce *Argonautæ*) quod pigrius & lentius progredierentur. Non itaque dicti Gepidæ quasi γῆς παῖδες, *terræ filii*, ut optimus & doctissimus Rittershusius in Notis ad Salvianum arbitratur. *Boroissa* Rex Getarum fuit, de quo Iornandes in rebus Geticis pag. m. 92. Straboni rectius dicitur *Burovisas* lib. 16. Geograp. qui Gothicè est *Burovîstas*, & notat eum qui cum civibus

aut subditis versatur, qui est φιλάυδρονος & comis, qualem decet esse regem erga subditos. Bor enim vel Bur aut bure veteribus Gothis erat civis, indigena, & viſtas est iisdem conversari. Sic VVisbur, dux civium. VViſe enim ducem veteribus Gothis signabat, ut Ioh. Bureus senex p.m. in lib. de Stemmate Bureorum MS. notat. Idem firmat Teuto-Saxonicum nomen VWiſe, regem apum signans: quod hodieque Saxonibus in usu est. Cotiſon vel Gotiſon Getarum Rex apud Suetonium in Augusto cap. 42. non quasi Dei filius, ut quidam eruditi volunt, (hoc enim analogia vocis Gothicæ non admittere videtur) sed quasi Gothi aut Coti (cujus mentio exſtat apud Cæſarem lib. 3. belli civ. Lucanum lib. 5. & alios) filius aut soboles. Velut Gothiſcanzia (hodie Gothlandia) apud Iornandem ſimilis est analogiæ ac compositionis. Rola vel Role Getarum rex apud Dionem Caſſium lib. 51. hodie Gothiſt eſt Rolf, velut Ola & Oli veteribus (ut eſt in Chronico Norv. pag. 144.) hodie Olſſ vel Oſſ. Plura alia regum Geticorum nomina occurrunt apud Iornandem alioſque authores, quæ origine merè ſunt Gothica. Aut ſi quædam ſint peregrina, more aliarum gentium adſcita, uſuque domeſtica facta ſunt; quod etiam Iornandes non obſcurè indicat. Quid? quod illi qui ſub Præcopenſi Tartarorum Dynaſta, & in Taurica Cherſoneſo degunt, adhuc multas voces Gotho-Teutoniceſ reliquas habent, ut notant Scaliger lib. 111. Canon. Chronol. Iſag. pag. 338. & Buſbequius epiſt. 4. p. m. 244. 245.

Non ſolum autem linguam priſcam, ſed mores etiam habitumque Getas & Gothos ejuſdem eſſe gentis, firmare dixeris. Ad mortem erant paratiſſimi Getæ, quòd ſe immortales credebant, teſtibus Herodoto, Solino & Pomponio Mela. Lucanus hoc expreſſè tribuit Arctoo populo lib. 1. de bello Pharſalico:

*Certè populi, quos deſpicit Arctos,
 Felices errore ſuo, quos ille timorum
 Maximus haud urget lethi metus. inde ruendi
 In ferrum mens prona viris, animæque capaces
 Mortis: & ignavum redituræ parere vitæ.*

Quomodo verò peculiariter hodieque Gothi mortem non horreant, adverſus hoſtem educti, ſatis eorum prælia teſtantur: in quibus aut vincere, aut occumbere parati ſunt. Apud Go-

Gothos hodie indotatæ sunt uxores ; & adulterium capitale est. Ita olim apud Getas, de quibus Horatius lib. 3. od. 24.

Illic matre carentibus

Privignis mulier temperat innocens.

Nec dotata regit virum

Conjux, nec nitido fudit adultero.

Das est magna parentium

Virtus, & metuens alterius viri

Certo fœdere castitas:

Et peccare nefas, aut pretium est mori.

Getæ olim hirsuti & capillati erant. Ovidius de Ponto 1.6.

Adspicit hirsutos cominus ursa Getas,

& lib. v. Trist. eleg. VII. de illis:

Non coma non ullâ barba resecta manu.

Idem Iornandes de suis Gothis: *Reliquam gentem* (Gothorum) *capillatos dicere iussit* (Diceneus) *quod nomen hodie Gothi pro magno suscipientes, adhuc suis cantionibus reminiscuntur.* Ita Theodericus rex Gothorum non semel eos *capillatos* vocat apud Cassiod. lib. 4. epist. 49. in Edicto cap. 195. apud Sidonium lib. 3. epist. 3. Getæ olim braccati fuere. Ovid. lib. 4. Trist. eleg. VI.

Braccataque turba Getarum.

Lib. v. Trist. eleg. VII. de iisdem:

Pellibus & laxis arcent mala frigora braccis.

Hyginus Poetic. Astronom. lib. 1. *Eos videmus, qui proximè sunt arcticam finem, uti braccis.* Ita hodie Gothi; & *Braccarum* nomen pro femoralibus adhuc plane genuinum & vernaculum illis est. Quamvis autem ex his quædam potuerint Getis communia cum alijs populis esse, tamen nobis satis sit probasse, quædam ita fuisse Getis & Gothis nativa & propria, ut adhuc eorum moribus insint; quæ tamen ab aliarum gentium institutis aliena sunt. Vnde colligere est Getas & Gothos fuisse cognatam gentem. Hactenus dictis non leve pondus addunt *Leges Suedorum*, quæ in ipso limine testantur, nusquam fixum & stabile Gothorum nomen ac sedem inveniri, nisi in regno Syeonum; & ex ijs diffusum esse Gothorum nomen in alias regiones. Certè non alibi reperias distinctionem Ostrogothorum & Vestrogothorum (quos Romani Visigothos molliori sono nuncupabant) nisi in Svedicæ regno, primævam, certam & perpetuam.

Quanquam verò Getarum & Gothorum nomen apud priscos authores est crebrius, & rarius *Sueonum*, tamen hoc etiam antiquum esse, testimonio sit vel solus Tacitus, apud quem ternis vicibus occurrit mentio Sueonum, vel *Suionum*, ut ille vocat in libro de moribus Germanor. Et veteres *Swia* appellabant. Author Chronici rhythmici Ms.

Eben Zomfren hen heet Sophia /

Den wart Drotning i Gdtha och Swia.

Tam Sueones autem quam Gothos è Scandia prodiisse novimus. Idem conceptis verbis Iornandes affirmat : *Sunt ex his Scanzianis Ostrogothæ & Suetthidi*. Vbi *Suetthidi* vel *Suedi* (de quibus vocibus mox plura) intelliguntur. Scandia verò vel Scandinavia sub se longo ambitu continet Grönländiam, Islandiam, Orcades, Laponiam, Norvegiam, Sueciam, Bothniam, Gothiam, Finlandiam, ut existimat Iacobus Zieglerus in sua Schondia. Vel, ut arbitratur Cluverius lib. III. Germ. antiq. cap. 38. Biarmiam, Lappiam, Finmarchiam, Bothniam, Suediam & Norvegiam. ut A. Bureus, Suediam & Norvegiam. ut vult Pontanus in descriptione Daniæ. Scaniam, Suetiam & Norvegiam, ut Stiernhielmus in Differtat. de Gothis, Suediam Gothiam & Norvegiam complexa est. Quidquid sit, complures Arctoas oras oportet continuisse Scandiam, quæ officina & vagina gentium veteribus est existimata & dicta.

Quod attinet denominationem *Sueonum*, quidam illos deducunt à *Suenone* Rege, alij à *Suina* fluvio Germaniæ, Sueonibus ex adverso in mare Suevicum se exonerante & Vfedomium prorudente, in quo tractu maximè Suiones olim habitasse quidam ferunt. Alii à *Sevone* monte qui Suecos à Norvegis separat; alii à *Suevis* Germaniæ populo deducunt. Alii putant derivari rectius à *Sven*, juvenem vel masculum notante. Vnde videtur prisca Sueonum gens honesti stimuli bonique ominis causa nomen Sueonum vel Suionum à juvenili vigore vel masculâ virtute sumsisse : ut quoties aliquid laude dignum in pace belloque esset aggressuri, se viros esse meminissent, & tales se præstarent. vel, ut nonnulli volunt, à prima collectione & colonia *juvenum* ac *virorum*. Huc non incommodè quadrat quod est in veteti Chronico Norvegorum, pag. 8. ubi Suedia olim *Manheim* dicta fertur, ab incolis non solum corpore, sed etiam animo *viris*, quales se varijs in bel-

lis & actionibus probarunt. Quod autem, qui ab ipsis indigenis *Swenska/ Swia & Swea/* ab exteris *Suedi* nuncupantur, hoc inde fluxisse quidam volunt, quod terra Sueonum olim *Suead* vel *Suoad* vel *Suenod* dicta sit quasi Sueonum possessio vel regio (*od* enim el *öd* veteribus possessionem vel terram signabat) postea contractè & commodioris soni causa *Swed* & *Sweden*. Quæ originatio Ioh. Messenio cap. 8. Speculæ verior esse videtur quam illorum, qui eos hoc nomen inde traxisse autumant, quod primi incolæ virgultis exustis solum agro satisque habile redderint: illud autem indigenis dicitur *Swidio* vel *Sweda*. Vnde *Swetidæ* veteribus appellatos volunt. Sanè *Swetid* in priscis quibusdam libris *Svediam* vocari adverti. In Chronico S. Olai Regis Norveg. MS. & in Eddæ mythologia semper *Suidiod* vel *Suitiod* dicitur. Et sic in superiori loco Iornandis pro *Suehidi* videtur emendandum *Suehiodi*; nisi Iornandes ultimam syllabam geminarit, ut Cluverius existimat. Idem firmat Laurentius Petri in Chronico Ms. circa initium: *Uch skal the medh nu säpas Sverige för Swederijfe / hwilket man måst adelas vchi alla the ästa Swenska böcker finner / at thet som nu kallas Sverige / fordomdags icke vnnat än Swedioland hafwer nembt warer / effter som the ännu i dagh på Dyfte kallas Sweden.* 1. c. Itaque nunc dicitur *Sveonia* pro *Svedia*, quam vocem plurimum in omnibus vetustioribus libris *Sveticis* reperire licet, ita ut quod nunc *Sveonia* vel *Svetia*, olim non aliter quam *Svedia* sit nominata, veluti hodieque eam vocant Germani. Nec Germani solum sed etiam aliæ nationes. Quod autem ait Laurentius Petri in Chronico Succicæ MS. *Svetiam* olim non aliter quam *Swediolant* adpellatam, in eo vir eximius memoriâ lapsus videtur: quum olim etiam *Swearijfe* vel *Swiarijfe* vocatam ex veterum Legibus & Annalibus sciamus: quæ denominatio antiquæ *Svionum* & *Sveonum* adpellationi est proximior, quam Cluverii lib. III. Germ. antiq. cap. xli *Suenrige*; nisi à *Suen*, de quo sup. deductum eat.

CAPVT II.

De Urbibus Sveogothorum vetustioribus. De edificijs ac templis eorundem, quæ progressu temporis multum aucta sunt.

FVndatis sedibus tecta moliri, villas & domos exstruere, urbes condere cœperunt Sueones & Gothi, quarum primæ &

& antiquissimæ feruntur, Vbsalia, Sigtonia, Scara, Birka, & Stocholmia, à Messenio in Sveopentaprotopoli fideliter & scitè descriptæ. Prisci verò Gothi & plerique septentrionales olim humiles & plerumq; ligneas ædes, cespitibus tectas præfertim in minoribus urbibus atque ruri extruxerunt, & fenestras in tectis locarunt (quarum vestigia adhuc non uno in loco supersunt) ut minus obnoxia essent aëris injuriæ, frigoris ventorumque inclementiæ: magis ad usum & necessitatem, quàm splendorem: in quibus maximum ornamentum ipse herus ac possessor esset, ex monito Senecæ epist. vii i i. *Domus munimentum sit adversum infesta corpori. Hanc utrum cespes erexerit, an varius lapis gentis alienæ, nihil interest. Scitote tam bene hominem culmo quam auro tegi. Contemne omnia quæ supervacuis labor velut ornamentum ac decus ponit. Cogitate nihil præter animum esse mirabile, cui magno nihil magnum est.* Attilæ magni istius bellatoris ædes ligneas fuisse scribit Priscus in histor. Gothorum. Ravenna quanta Italiæ urbs! at tota lignea fuit teste Strabone lib. v. Illam tamen Theodericus Ostrogothorum rex externus ad trienniū obsidione pressit, antequam expugnaret: & quum post debellatum Odoacrem Herulorum regem, suam fecisset, eam sibi imperii sedem elegit, variisq; edificiis exornavit. Licet autem magnificentiæ & urbis decori aliquid dandum esse non ignoremus, tamen etiam hoc scimus, priscis simplicitatem & commoditatem placuisse; nec omnia simul inchoata & perfecta esse. Roma prius lignea, quam lateritia fuit, & prius lateritia, quam marmorea. In hoc regno quas posterius urbes ligneas à majoribus acceperunt, vel elegantiores vel lateritias suis iterum posteris relinquunt. Et quas lateritias acceperunt, ornatiores & ampliores vicisque distinctiores autoritate publicâ reddunt.

Templa nostratibus, olim paganis, Skior aut Skur dicta sunt. Otrifridus lib. i. Evang. de Zacharia: *Ingang er tho skiero. Ingrediebatur templum.* Inde Scandianis Skurgudarna Dii appellati, quorum idola sub tectis aut in tuguriis erant, (under skure och tectie) antequam templa splendidius extracta; ut notat Pet. Claudii in descript. Norv. c. 53. Sed Christianâ religione introductâ, templa Dei *domus* appellabantur: quod divino cultui, non alii profano usui essent consecrata. Et inde vocem Kirke/ Kyrka & Domkyrka à Lat. *Domino*, & Græc. *κυριακή*, quasi

quasi *Dominica* æde deducunt. Lips. centur. 3. ad Belgas epist. 44. vocem *Sirtie* à *circo* derivat: quod veterum templa instar circi rotunda fuerint. Non tamen omnia. Veteris enim Vpsaliæ templum, quod vetustissimum in hoc regno creditur, quadrata forma aut positura fuit, ut adhuc vestigia situs in solo & veteris structuræ ostendunt. Nihil autem mirum est, cum religione ab exteris ad Sueones & Gothos profectâ, etiam peregrinas voces & tunc exteris usitatas simul illatas esse. Quod etiam indicant similes voces adhuc residuæ *Präst* à *Presbytero*, *Lezman* à *Laico*, *Klärk* à *Clerico*, & quæ sunt alia.

Velut autem apud Scythas olim non solum domus, sed etiam templa pro illius ævi simplicitate lignea fuerunt, teste Herodoto libr. IV. sic in hoc regno templa non pauca fuere quondam lignea, quæ hodie sunt faxea vel lateritia, pluribus locis affabrè & concinnè exstructa. Sed præcipuum illis decus addit cultus divinus non in parietibus, subselliis aut tectis, sed animis piorum sedem habens. Prima nascente Ecclesia unius territorii unum tantum templum fuit, ut notat Olaus Petri in suo Chronico, in vita VValdemari. Hodie verò regno tot templis aucto, in quantum creverit Dei benignitate sacrorum cultus, hinc æstimare & divinum favorem celebrare fas est.

CAPUT III.

De idololatriâ veterum & prima ejus origine. Præcipuam ei sedem Vpsaliam fuisse. De horrendo, & in singulis elementis superstitioso cultu. De diis eorum principibus. Non solum templa sed & colles quosdam ac lucos priscais genilibus sacros fuisse, deorumque nominibus appellatos. Tansanæ templum apud Tacitum quale sit, explicatur. FAN olim honorificum domini nomen fuisse: cur postea degenerarit & diabolo tributum sit. Lucos olim diis sacros securi violare aut cedere, quosdam ex vulgo superstitiosos bodieque nefas ducere: quod verbo Dei, pietati & legibus Sueticis repugnat. Quid de Satyris & aliis diis silvestribus statuendum sit. De conversionis Sueonum & Gothorum ad Christianam religionem tempore & congratulatione.

QUum non satis sit novisse, quomodo urbes, tecta & templa, sed imprimis quomodo vera religio, velut salutis
æter-

æternæ sacrarium, hîc fundata sit, ad eam nunc accedemus. Si prius, in quantâ superstitione ante veram Dei cognitionem hæserint antiqui, viderimus: ut tenebras cum luce conferendo, illas dispulsas, hanc divinitus accensam læti gratique agnoscamus. Illas horreamus ac fugiamus ut ipsas inferni portas, hanc ut pedum nostrorum lucernam, & ad æternum bonum excellentem ducem sedulò consecremur.

Religionem gentilium dum intuemur, nullam aliam fuisseprehendimus, quam qualem sibi cupiditas humana cæco mentium errore diabolique instinctu effinxit: dum vel homines bene de suis meriti, eoque à morte inter deos relati, vel stupenda magiæ molitione in simplicium & credulorum animis divinitatis opinionem gignentis, sacrum meruerunt cultum: vel quod sub specie cultus divini ipse diabolus adorari voluit, & adoratus est: ut à Deo ad se homines ex invidiâ traduceret, atq; secum in æternum exitium præcipites daret. Similis olim religio Scandianorum, & inter illos Sueonum ac Gothorum fuit. Ericus Vbsalensis lib. 1. Histor. Suec. *Ars magica multum vigeat in hac terra, cujus artis professores multa miranda & terrifica facientes, & alios ad stuporem vertentes, etiam ipsi amplo honore habiti sunt.* Iohannes Magnus lib. 1. Historiæ Episcoporum pag. xxv. editionis Romanæ: *Magica ars, inquit, in omnibus terris idololatriæ connata maximum ubique præstitit impedimentum propagandæ fidei Christianæ, maxime vero in Suetia & regnis Aquilonaribus.* Si Chronici Norvegiæ scriptori veteri Snorrone Sturlæsonio credimus, Oden, eius uxor Freia, & Thor, insignes magi, ex Asia primum in Sueciam advenerunt. hinc etiam Oden *As Islandis dictum notat Arngrimus Ionæ cap. v. 1. Islandiæ, & Crymogeæ lib. 1. cap. 4. quasi Asiaticum, quod is ex Asia primus huc in Septentrionem migraverit tempore Pompeii Magni in Asia bellum gerentis anno ante natum Christum xx, v.* Alii longius extrahunt. Messenius Scondiæ illustratæ MS. tom. 1. *Cum Ninus Beli patris cultum hominibus obruderet, huc quoque tandem rivo derivatur in fausto. Vnde Scandiani solo hodie retento vocabulo sculpiile quodvis appellant Belätte hoc est Beli progeniem seu effigiem.* Quicquid sit, ante Odinum Suecos superstitioni deditos fuisse certum est. sed ille in majus auxit. Idem fertur cum sociis, ad instituta Orientalium incolas in sacris & militiâ crudivisse.

Postquam verò magiâ velut specie quadam divinæ aut cęlestis sapientię apud superstitiosum & credulū populum admirationem & famam sibi peperissent, ac multa inusitata secundo sæpe eventu patraissent, inde factum, ut, post mortem in deorum numerum referrentur. Sed de his paulò post plura. Nunc originem idololatrię gentis Scandicę tetigisse sufficiat.

Superstitioni suę principem sedem Vpsaliam dicarunt: ubi ædes illustres idolorum suorum, quę quolibet novennio totius regni celebritate & conventu frequentabatur. Huc donaria certatū missa, hęc sacrificia novem diebus peracta sunt, in quibus non solum bruta, sed etiam humanę cadebant hostiæ, suspensę in luco, ubi nunc rusticorum templum est. Velut autem præter anniversaria & menstrua sacra minus solennia, quolibet novennio publicus Vpsalię conventus institutus fuit, & novem dies duravit, ita nonaginta novem sortitò elegerunt, qui diis immolarentur, in novenario numero aliquid mysticum ponentes. Dithmatus lib. 1. & ex illo Vastovius in præfatione Vitis Aquilonaris ferunt quotannis mense Ianuario tot homines diis vïctimas destinatos; quasi Deus humano sanguine delectaretur. Imò delectabatur eo diabolus, qui ab initio homicida fuit.

Auspicatissimum hoc regno habitum, si fors regem ipsū tetigisset. Hujus immolationem universa multitudo faustis vocibus & applausu summo prosequabatur. Rex Domalder sacris devotus & immolatus fertur, ad placandam famem tunc grassantem: quum holocausta taurorum & aliquot subditorum incassum adhibita fuissent; vel, ut alii volunt, ad placandam numinis offensam: cum patrem Visburium occidisset. Ani rex Suedorum vel Auni, ut est in Chronico Norveg. novem ordine filios idolo *Oden* immolasse fertur, ex solutione voti nuncupati pro spe & promisso sibi facto de totidem decem annos vitam producendo, quot filios mactasset. Vnde ad feram ætatem devenit: & proverbium tunc inde ortum ajunt *Aune dddh/ Auni mors*, si quis deveccto admodum senio mortem oppeteret. Hoc si verum, etiam isthoc in exemplo immanem diaboli audaciam horrere licet, qui, quod Dei solius erat, nimirum vitam homini producere, sibi tam impudenter arrogabat. quam horrenda ejus tyrannis, qui regi illam mentem inspiravit, ut ipsi quoque parricidio litaret!

Nec minus patris intempestivum & impium vitæ desiderium stupere liceat, quasi non victurus etiam post mortem in liberis bene educatis esset : qui ut vitam suam protraheret, eam detraxit liberis. Natura quidem pater, animo plus quam fera fuit. Ut suæ consuleret, in vitam suorum sævus fuit ; cum tamen bruta sæpe vitæ periculum pro tuenda suorum incolumitate subeant.

Quemadmodum verò ethnici quoque credidere, Deum numine suo complere vellustrare

Terrasque tractusque maris cælumque profundum ;

ita ut præsens ejus numen & auxilium ubique sentirent, in omnibus elementis Deos, eorumq; cultum posuerunt. quamvis revera ipse diabolus Dei sumius, ut omnibus intervenire ac præesse videretur, in singulis elementis coli se fecit. Procopius in universum de gente Scandiæ scribit lib. 11. Θεὸς καὶ δαίμονας πολλὰς σέβουσιν, οὐρανίους τε καὶ ἀερίους, ἐγγίμους τε καὶ θαλασσίους. Deos & spiritus multos colunt, cælestes & æreos, terrestres & maritimos. Inprimis *Thorum*, quasi cæli & æris præsidem Sueones & Gothi quondam coluerunt, & cum illis Galli, quibus *Tharan* est dictus, velut Getis *Thar* aut *Thov* à Phœnicio *tarem* tonitru vel tonare. Cambrica lingua *taram* vel *taran* est tonitru, ut observavit Cl. Samuel Bochartus in eruditissimo opere Geographiæ sacre part. post. lib. 1. cap. 42. pag. 735. De *Tharane* Gallorum ita Lucanus lib. 1.

Et Tharanis Scythicæ non mitior ara Diane.

Inde suspicabar Gothorum Sacerdotes *Tarabostes* apud Iordanem appellatos, quasi qui Iovi à latere essent & cohabitarent, vel, ut alii volunt, quasi *Theresaster* / Iovi addictos. Vid. *Vvatrang*. cap. 6. pag. 1. *Theatrid*. Sueog. Antiq. A *Ther* adhuc *dies Iovis Thersdagh* / & *Thorddñ tonitru* appellationem suam vulgò retinuit. Hominum & pecorum sæcunditati promovendæ præposuerunt *Fream* vel *Fröiam* à generatione, ut volunt, ita dictam. Vnde *frw genitrix*, & *fróð semen* Sueogothis adhuc vocatur : & *dies Veneris Fredagh*. *Oden* præfecerunt bello. Hinc in quorundam ex vulgo animis illud adhuc ex veterum superstitione reliquum est, ut, si aliquod spectrum fortè cum magno strepitu & susurro circa vesperam aut noctu adequitans, vel armatum appareat, *Oden* istac transire dicant. Alii potius volunt *divitiarum deum* fuisse, velut

velut apud Latinos gentiles Mercurius. Vnde *dies Mercurii* nostris adhuc *Odensdagh* appellatur, Belgis *wodensdagh*. Et vulgò dicitur Olao Petri in Chronico suo, illum *servire Odino*, qui avaritiæ deditus & pecuniæ solum corradendæ. Sed & ed atque aud veteribus possessionem signabat, ut alibi notatum; & in Otfrido *Odegun divites*. Porrò terræ fecundandæ priscos Sueogothos *Cererem* præsidè constituisse existimant. Eius enim cultum etiam è Græcia atque Italia in Suediam migrasse notant Iohannes Magnus lib. VII. cap. 21. Olauus Magnus lib. IX. cap. XLV. & Lipsius Cent. I I I. ad Belgas epist. XLIV. à Cerere *Korn* derivat. Cereris cultum maioribus olim hîc etiam exercitum vel indè colligas, quod adhuc mos durat quanquam à superstitione purgatus, ut placentas ex similaginea farina ruricolarum uxores imponant à puerperio ingressæ templum Sacerdotibus loco donorum destinatas; quales ab ethnicis Cereri ejusque sacerdotibus offerri solebant. quem ritum tangit Horatius lib. I. epist. 10.

Vtque sacerdotis fugitivus liba recuso.

Pane egeo jam mellitis potiore placentis.

Hodiernum Septentrionalium morem etiam observavit Iacobus Philippus Tomasius Italus in erudito libro de Donariis ac tabellis votivis cap. 42. ubi ait: *Cerealia dona aris imponi adhuc moris est apud agrestes in extremo Septentrione, qui nostrâ ætate Christianorum ritu vivunt*. Præterquam quod fontes quosdam sacros, etiam aquæ deum more gentilium habuerunt, quem hodieque vulgus *Neccum* appellat, & undis submersos, ab eo raptos aut suffocatos ait. velut Neptuni filios veteribus dictos esse, qui mari periissent, notat Vossius lib. I. Idololatr. gent. c. 15. Aliàs in quodam Dictionario Belgico-Gallico est *Neccer* Spiritus aquaticus; & *Necce*, necare. Deprehensum quibusdam unda extractis gulam fractam, caput obversum: ut diabolus firmet vulgi superstitionem. Hisce suis diis prisca gentiles præter adorationis cultum etiam sacrificia & solennes *comissationes* (quas *furiosas* vocat Sapiencia c. 14. v. 23.) *Offergille* veteribus sua lingua dictas, in templis suis instituerunt, & in cujuslibet dei honorem poculum biberunt, quo simul votum pro Regis salute & victoriis, regni incrementa & fructibus, omnibusque malis terra marique deprecandis cõplexi sunt; ut videre est ex vet. Chronic. Norv. p. 75. & 77.

Non solum autem intra templorum tecta & parietes, sed etiam in collibus editioribus sacra non sacra maiores olim faciebant: cuius rei vestigia quidam volunt esse saxa quaedam collibus imposita aut erecta, quæ quondam ararum usui inservisse conjiciunt. Soliti præterea gentiles lucos consecrare deorumque nominibus insignire, quos sibi patronos ac numina tutelaria vel *præsides nemoris* ut Curt. lib. 8. adpellat, adsciscebant. Nam cohibere parietibus deos, non è magnitudine cœlestium arbitrabantur: unde nemorum illis sedem sacrarunt, ut Tacitus docet. Inde patria voce *Helgælundar* isti luci vocati, ut Olaus Petri in suo Chronico Suetiæ Ms. notat: & *Odenslund* lucus prope Vpsaliam *Odino* sacer, in singulari apud illos veneratione fuit, ut refert Adamus Bremensis in descriptione Scandinaviæ: *Is lucus* (prope templum Vpsaliæ) *nam sacer est gentilibus, ut singulæ arbores ejus ex morte vel tabo immolatorum divinæ credantur.* Idem repetit Ericus Vpsal. lib. 1. Hist. Sueogoth. Et plura de hisce alibi Iohannes Messenius. Quod autem de nemorum consecratione modò dicebam, id Tacitus in lib. de moribus Germ. suo firmat testimonio: *Lucos ac nemora consecrant, deorumque nominibus appellant secretum illud, quod solâ reverentia vident.* In istorum deorum censu fuit *Tanfana*; de quo Tacitus 1. Annal. cuius nomen (quidquid etiam originationum eruditi commenti sint) verè derivandum videtur à *tan* vel *than* *abiete* Germ. & *fan* vel *fan*/quæ est vox prisca Gotho-Teutonica, *dominum* aut *numen* signans. In cantico enim Mariæ lingvâ priscâ scripto à Bonaventura Vulcanio Lugduni Batavorum edito sic habetur: *Miki leid sai VVala meina FAN*, i. e. *Magnificat anima mea Dominum*, & in Cantico Simeonis: *Fra leitai scalk teinana frauginond Fan*, i. e. *Nunc dimittis servum tuum Domine.* Martianus Capella lib. 11. de nuptiis Philologiæ & Mercurii pag. 41. *Qui habitant sylvas, nemora, lucos, lacus, fontes ac fluvios, appellanturque Panes, Fauni, FONES, &c.* Ad quem locum Grotius ex Glossis Isidori notat: *Fones, Dii silvatici.* Gothi scriberent *Fânes* vel *Faanes*. Itaque *Tanfana* apud Tacitum nihil aliud fuisse videtur, quam *luci patronus* aut *dominus*. Romani *Sylvanum* indigitarēt; veluti Mars illis etiam appellatus, quod sylvæ præses lupos arcere & fines tueri credebatur. Andr. Lucius & Ioh. Freinshemius *Dianam* fuisse volunt. Vid. Not. ejus in Tacitum 1, 51, 2.

Accedit etiam hæc ratio, quod *Tanfana* templum fuit in luco inter Amisiam & Luppianam in Westphaliâ, ut ejus situm describit Cluverius lib. 1. Germ. antiquit. cap. 11. & 47. Illum verò lucum abiegnum fuisse, ex vocis notione liquet: quod genus arborum absque dubio olim in Germaniâ, cum incultum adhuc esset solum, uberius, quam hodie, succrevit. Nec insolens aliis gentibus erat, à singulari arborum aut luci genere nomina petita diis suis imponere. Sic Iupiter *Fagitalis* cognominatus est Romanis à luco fageo ei sacro, ut tradit Plinius lib. 16. cap. 10. & ultimo.

Ceterum mentio *Tanfanae* monet paucis notare, unde sit, quod *Fan* hodie diabolus Gothicè significet; quum olim esset honorificum & Domini nomen. Hoc vel ex abusu loquentium profectum videtur: vel etiam inde, quod diabolus *dominus huius mundi* à Paulo Apostolo (2. Cor. 4. v. 4. Eph. 6. v. 12.) ab ipso Christo *princeps huius mundi* (Ioh. 14. v. 30.) appellatur, ob imperium diabolo in illos à Deo permissum, qui spreto Deo sola quærunt & sapiunt mundana. Vel qui veteribus ethnicis pro numine ac domino habitus; à posteris Christianis ipse dæmon deprehensus est. Sic dæmonum vocem apud Græcos mediam, & initio in partem meliorem usurpatam; postea ad maleficos spiritus relegatam fuisse, fusius notat Grotius in Novum Testamentum p. 17. 52. 54.

Sed ut ex brevi diverticulo ad priora redeamus, adeo prisca superstitione occæcati erant, uti lucum cædere summum illis nefas esset, ob numinis in eo secretum, ut sibi persuadebant, & reverentiam. De simili Romanorum opinione Ovidius lib. 111. Amor. el. 1.

Stat vetus & multos incidua silva per annos:

Credibile est illi numen inesse loco.

Homines autem ad arbores diis sacras mactare, ut Deos suos placarent, nullum nefas, sed summam religionem ducebant: arborem dæmoni sacram vel stipitem pluris facientes ipso homine, ipsi potius stipites in verâ religione; quod dolendum erat. Simile quid de Gallis, quum adhuc gentiles essent, refert Sulpitius Severus in vitâ S. Martini: *Cum in vico quodam templum antiquissimum diruisset, & arborem pinum, quæ sano erat proxima, esset aggressus excidere, tum verò antistes illius luci cæteraque gentiliū turba cæpit obsistere. Et cum iidem illi, dum tem-*

plum evertitur, imperante domino quievissent, succidi arborem non patiebantur. Ille eos sedulo commonere, nihil esse religionis in stipite: Deum potius, cui serviret ipse, sequerentur. arborem illam excindi oportere, quia esset daemonei dedicata. Sic hodieque nonnulli inanimum curiosi à succidendis quibusdam arboribus retrò fugiunt, quas nescio quid religionis (imò superstitionis) habere credunt. Sed illi Diabolum magis metuunt quam Deum, qui lucos tales à stirpe excindi iussit Deut. 12, v. 2. 3. Esai. 1, v. 29. Hoc Dei mandatum executus Asa rex Iudæorum fecisse dicitur, quod bonum & rectum visum in oculis Iehovæ 2. Chron. 14, v. 2. 3. Idem non curant legem, quæ cultum lucorum & saxorum prohibet: *Engin skal á Yunda elter Steena tro. i. e. Nemo credet in lucum vel saxa. cap. 1. Iur. Eccl. Suet. Quidam si cædant lucos, fatalem corporis ictum aut malum reformidant, nec horrent lethalem animæ ictum: dum in superstitione perseverant; nec credunt, omne malum facile à Deo posse averti, sine cuius nutu ne capillum quidem vertere potest diabolus. Si verò accidat, ut aliquibus ictus huiusmodi sit fatalis, hoc est superstitionis cædentium supplicium, non ipsius cædis meritum. Cæsar quamvis ethnicus, in excidio Massiliensium lucum, qui diis sacratus habebatur, primus ausus est cædere, probans se ab omni superstitione alienum, ut de eo scribit Lucanus lib. 3. Ioh. Saresberiensis lib. 2. de nugis Curialium cap. 1. Si hoc ethnicus fecit, quanto magis Christiani vero Deo fidentes, quoties opus est, intrepide cædant istas arbores cæde dignas: ne superstitioni ulterius serviant. Et nunc pinus atque abies non uno in loco priscam superstitionem ignis & aquæ pœna luunt: dum ad focum & naves passim damnantur.*

Qui verò in lucis ac sylvis olim frequentius, & hodie nonnunquam apparent, Satyri, Sileni, Fauni & alia huiusmodi spectra, non dubitandum est, vera Satanæ ludibria esse, quibus timiditas ac vanas hominum mentes circumvenire conatur. Ea de re audiamus iudicium Isaaci Casauboni, quod extat in ejus libro de Satyrica Poësi cap. 11. *Absit, ut putemus extare illos aut existisse unquam in rerum natura Satyros Silenosve. Sed cum errans aut ludens natura, sicut ait Plinius, hominem aliquando prodixisset in lucem cum cornibus, aut aliâ deformitate contra consuetas ipsi leges notabilem: paulatim persuasere sibi mortales rerum imperiti,*

et naturali quadam inclinatione ad *τερατολογία* ac rerum mirabilium fictionem et auditionem juxta proni, nasci in sylvis et abruptis montium tale animalium genus. Quod commentum pari levitate et à posteris acceptum et variè concinnatum est, atque à prioribus fuerat excogitatum. Accessere phantasmata illudentium demonum, quorum est unicum studium mendacia cujuscunque generis pro veris ingerere, et omnibus modis in hominum animis illa firmare.

Sed de superstitione veterum pro instituto satis, quam eo potissimum animo paulò fufius recensere placuit, ut, quum viderimus, in quanta cæcitate majores nostri tam diu hæserint, tantò lubentius Deo gratias agamus, & nobis gratulemur de mera erga nos Dei benignitate, qua nos ex alto respiciens ex ipsius mortis & errorum caligine eductos in clara divinæ veritatis luce stitit. Incomparabile certè & nunquam satis celebrandum est Dei beneficium, quod Deus justissimus & benignissimus à Iudæis, veluti populo suo proprio, domestico ac familiari, ob ingratitude & contumaciam eorum atque contemptum sui, ad nos ex sola & ingenti misericordia se convertit, nobisque verbi sui cognitionem & Evangelium, unicam æternæ salutis normam & viam per suos ministros aperuit, pacemque secum cœlestem nobis ipse conciliavit. Velut autem veteri & pio instituto Suegothi sibi invicem, obviæ ac salutantes, Dei pacem precantur, ita eandem, ut singulare & inæstimabile Dei donum, gratis & devotis animis agnosci retinerique maximè interest. Vt Deus nos ejus beneficii in tempore certiores redderet, per Prophetas suos diu prædixit, quod suo tempore complevit. Solam nunc magnæ Aquilonarium partis vocationem tangam. Hanc Deus per Prophetas voluntatis suæ interpretes dudum prænuntiavit (quod referunt Genes. 9, v. 27. Ierem. 31, v. 8. Iob. 37, v. 22. Cantic. 4, v. 16. Zachar. 6, v. 8. & illud Psalmi 107, v. 3. *Ab Aquilone et mari congregavit eos*, quod pro symbolo in suis insignibus usurpat Academia Aböensis in Finnonia) ut quod factum fuit, sciamus idem esse, quod futurum cognoscere poteramus: nec ab hominibus, sed solo Deo per fida organa nobis obvenisse credamus, quod divinitus prædictum erat. idque singulari Dei gratia ad ultimum etiam Aquilonem hodie apud Lappones magis magisque in propagatione verbi divini feliciter impletur.

Quum plura de religionis in hoc regno propagatione eruditè consignerint Paulinus Historiæ Arctoæ libr. 1. cap. 40. & Baazius in Historia Ecclesiastica, ego paucis solum attingam. Anno Christi DCCCXIII. Rex Sueonum Biörno tertius per legatos suos egit cum Carolo Magno Imperatore Romano, ut huc in Suetiam verbi divini præco mitteretur. Ab illo missus est Herbertus Belga, qui Ostrogothiam ingressus, istic Ecclesiam Lincopensem primus fundavit. Post Caroli Magni mortem, Ludovici ejus filii jussu, in Suediam venit ex Gallia Ansharius Corbeiensis monachus, postea Bremensis & Hamburgensis Episcopus constitutus, & quidem huc missus A. Chr. DCCCXVI. in Suediæ tunc metropoli Birka Dei verbum prædicare cœpit. Post eum VVithmarus, Simon, Nithardus, Herigarius, Hartgarius, Gosbertus, Rembertus, Vnno, Adalvardus, Sigfridus & alii ex Anglia & Germania advenerunt, quibus indigenæ Presbyteri longa serie deinceps successerunt, à quibus semen Evangelii feliciter propagatum est, ac *dissolutum gelidum illud frigus Aquilonis à calore verbi divini*, ut loquitur Helmoldus in Chronico Slavorum. Quidquid verò postea humanarum traditionum ac fermenti Pontificii admixtum veræ religioni fuit, ab ea auspiciis GUSTAVI I. Regis Suedorum laudatissimi per orthodoxos Theologos inprimis Laurentium & Olaum Petri Nericienses expurgatum est. Anno Christiano MDXCIII. in Concilio Vpsaliensi invariata Augustana confessio communi Regni Ordinum consensu acceptata, & sinceræ religionis in Prophetiis & Apostolicis scriptis comprehensæ unitas approbata & retenta est. qua in re hoc regnum longè feliciter est aliis regnis ac rebus publicis, quæ varia religione sæpius extremè concussæ & turbatæ sunt. Ita Regnum Suedorum, quod olim variorum errorum, superstitionis & idololatriæ sædum erat receptaculum, nunc unius orthodoxæ religionis, Deo propitio, fidum factum est hospitium: & ut tale ad sæculi consummationem à schismate liberum & incorruptum permaneat, à Deo precamur & optamus unicè.

C A P V T I V.

De ratione temporis veterum Sueonum & Gothorum. eos per messes & hyemem olim annum computasse. Ratio ostenditur, cur per annum

NUM & NOCTES tempus in Legibus veterum computetur. De mensium, hebdomadis & dierum nominibus vernaculis brevis disquisitio. De superstitione vulgi electione dierum, & observatione novilunii & plenilunii. Vnde fit, quod nundinae Disenses in plenilunio proclamantur & instituuntur. De Disæ virginis solertia.

Reliquum jam erat, ut post sacra veterum Sueogothorum, sequerentur eorum festa. Sed prius quam eò perveniamus, qualem temporum rationem observarint, exquiremus: ita diebus eorum festis, quæ sunt pars celebrior & solennior temporis, commodius sistemur. Annum per messem & hiemem priscos poëtas computasse, scimus ex Catulli epigram. 96.

Smyrna mei Cinnæ nonam post denique messem,

Quam cæpta est, nonamque edita post hiemem.

ex Horat. lib. I. od. xi. & aliis. Scandianos etiam annos per messes numerasse, conicias ex vocibus *Ar* / & *Arna* / quod veteribus illud tempus, quo seges colligitur, notabat, & convenit cum *Ar* / anno: qua de re plura in suo Antiquario Georgius Stiernhielmus, qui in his eximius est. Ab eodem fonte est *Arinshros* Granarium; & *Armonet Augustus*, ut Carolus Magnus, qui primus nomina Germanica mensibus imposuit, teste Eginharto in vita ejus, illum mensem appellabat: quod in eo messis colligeretur. Item Ericus *Arfel* / Rex Sueciæ, quod sub eo fecunda annonæ tempora essent, inde nomen accepit. Quod autem veteres Scandiani per *hiemes* annos computarint, liquet ex Chronico Suec. Ms. *Tre wintrar war han Konunger. Tres hiemes (annos) rex erat.* Et in *Gl. xxi I. §. II. Widerbea B. Bppl. Treggia wintra gamalt. Tres hiemes (annos) natum.* Ita synecdochicè, & more ferè poetico nonnunquam loqui veteribus placuit: ut brevius & rotundiori ore loquerentur: vel quod hiems in his oris majorem anni partem faceret, & longior æstate esset.

Quod autem in legibus veteres spatia temporis aliquoties per *noctes*, non dies computarint (præsertim circa præscriptionem annuam, quam vocant *præscriptionem intra annum & NOCTEM*) hoc illis comune cum Germanis, Gallis, Danis, Norvegis, Saxonibus & Anglis fuit. De Germanorū instituto Tacitus in lib. de morib. German. *Nec dierum numerum, ut nos,*

sed noctium computant. De Gallis Iulius Cæsar lib. vi. belli Gallici : *Spatia omnis temporis non numero dierum sed noctium definiunt. & dies natales & mensium & annorum initia sic observant, ut noctem dies subsequatur.* Idem observasse olim Danos, constat ex cap. 50. 53. legum Iutic. & Norvegos, ex cap. 42 Lanzlie LL. Norv. & Sæxones, ex artic. 3. lib. 2. artic. 5. lib. 3. Specul. Sax. ex artic. 4. 9. 10. Tituli 3. veteris Iuris Hamb. Ms. Loca solum indicasse brevitatis causa sufficiat. Idem observasse Anglos, constat ex A Ethelstani regis Anglorum Legibus cap. 32. ubi inter alia hæc habentur : *Sün threo nichte / per continuum triduum, ut Latine translatum est. In Legibus Inæ Regis Angl. c. 8. Binnan seofon nichte / intra septimanam.* Hinc patet, sic numerare tempus, omnibus olim Aquilonaribus cultioribus tralatitium fuisse. Sed quæ fuit hujus rei causa? Septentrionales istius computationis originem & rationem hanc præcipuam habuisse videntur, quod vel à media nocte ad mediam iterum noctem more veterum Romanorum; ut initium Solaris cursus & adscensionis, vel ab occasu solis ad solem iterum occidentum more Græcorum & Hebræorum dies numerarunt: præsertim cum horologia nondum essent inventa, quibus dierum & noctium spatia distinguerentur. Quod autem Romani à nocte inceperint computare dies, videre est ex Agellii lib. 3. Noct. Attic. cap. 11. l. 8. de feriis l. 5. qui testam. fac. poss. Cuiac. lib. xv. Observ. cap. 32. De eo more sic Censorinus libro de die natali cap. XXI. *Romani à media nocte ad mediam noctem diem esse existimaverunt.* Idem de Græcis: *Athenienses ab occasu solis ad occasum diem statuerunt.* Hinc Hesiodus diei ortum ad noctem refert, & Orpheus noctem antiquissimam vocat:

Νυκτῆτε πρὸς βύσσω καλέω καὶ φῶσφορον ἡμέραν.

Quidam Gymnosophistarum ab Alexandro interrogatus, diem an noctem crederet esse priorem? non satis appositè respondit: *Deim uno die, ut est apud Plutarchum in Vitâ Alexandri, Sed noctem die priorem esse, respondendum fuisset ex mente Alexandri, qui hoc ex Græcorum disciplina acceperat.* Græcos autem qui apud Aegyptios & Hebræos peregrinati sunt, ab his hausisse verisimile est. nam illi quoque ab occidente sole ad occasum eius computabant dies, ut constat ex Levitici cap. XXI. v. xxxi. & prius fuisse tenebras, quam dies,

dies, ex historiâ creationis noverant. Vnde Moses in recensione dierum creationis vesperam tempori matutino semper præponit: *Sic vespera & mane fuit primi diei, sic vespera & mane secundi diei, &c.* Ad horum exemplum veteres Sueogothos ab occasu ad occasum solis dies computasse, testimonio sit illud, quod tempus dierum festorum expressè ab occasu ad occidentem solem numerant in cap. ult. de iudicio territor. (Ringmal.) LL. Vpland. & cap. 14. cod. LL. Helsing.

Illud ex eo principio profectum colligimus, quod noctem die antiquiorem crediderunt, idque ex majorum traditione acceperunt: vel quod *nox ducere diem videbatur*, ut loquitur Tacitus in lib. de mor. Germ. vel ut Cæsar loquitur, *noctem dies subsequeretur*. Vnde à nocte, cui accenseretur dies, initium in computando tempore facere placuit.

PER NOCTEM autem synechdochicè sumserunt diem & noctem simul, vel diem civilem XXI V. horarum: quem aliàs diem naturalem vocant. Cæterum quum non solum certis finibus, sed populis & civitatibus ita designatus sit, inde *dies civilis* appellatur, ut notavit Albericus Gentilis cap. v. de divers. temp. appellat. Censorinus in libr. de Die natali cap. 23. ita describit diem naturalem & civilem: *Naturalis dies est, tempus ab oriente sole ad solis occasum. cuius contrarium tempus est nox, ab occasu solis usque ad exortum. Civilis autem dies vocatur tempus, quod sit uno cæli circumactu, quo dies verus & nox continetur.* (Suetice Dyan) qualem ab Astrologis & civitatibus, diversis modis describi ibidem ostendit. Inprimis hoc liquidum evadit ex legibus Suedorum. quod enim alibi dicitur *nox & annus*, hoc dicitur *dies & annus* cap. 1. Legum civit. de homicid. voluntar. In cap. 11. & 8. de iure agror. (Jordabalk) LL. provincial. adhuc expressius dicitur *dies, nox & annus.* & in cap. ult. de iure Regio II. prov. *quatuordecim dies noctes fiorsten nattedagh.* Ipsa ratio facile evincit, quod veteres Legumlatores simpliciter noctes non intellexerint, quamvis compendii causa noctes solum exprimerent; sed etiam dies simul includi voluerint: quum tempus diurnum negotiis civilibus accommodatius sit nocturno. Hinc etiam nox *intempesta* dicta est, quod non habeat tempestivum ac idoneum tempus rebus gerendis, notantibus Aelio apud Varron. lib. v. de ling. Lat. & Macrobius. 1. Saturnal. 3. Velut autem per *noctes*

folas expressas acceperere quandoque veteres noctes & dies simul: ita per *dies* solos expressos dies & noctes simul. Ut cum dicimus aliquem dies triginta tantum vixisse, relinquitur etiam noctes intelligere. Sic apud Lucam cap. 2, v. 11. & cap. 22, v. 34. Marc. 14, v. 30. *σήμερον, hodie* accipitur pro tempore nocturno. Sic Pilati uxor multa se passum ait *hodie* Christi causa in somno, Matth. 27, v. 19. Quod verò legumlatores veteres annuæ usucapioni vel præscriptioni etiam noctem vel diem civilem adjecerunt, ratio fuit in æquitate & benigniori interpretatione: ut nimirum tempus istud esset loco laxamenti ac longioris spatii, quo post annum iam elapsum adhuc otiosi frui possent ad moram suam purgandam, & rem recipiendam. quod redundans temporis spatium etsi breve, tamen vigilantibus etiam subsidio esse queat; quum aliàs ex ipso rigore præscriptio solum annuæ esset. Hæc de ratione istius temporis dicta sufficiant.

Nunc de mensium & dierum Sueogothicorum origine nominibusque pauca subiiciam. *Mensem Månat* à *Måna* Luna (ut apud Græcos) adpellari constat: eò quod Luna suo cursu menstrua spatia conficiat. *Ianuarium For* à Iove appellarunt *Forsmånat* / ut adhuc Suedicè vocatur. Primum *Iovi* mensem, dum adhuc ethnici erant Sueogothi, consecrare voverunt: quod princeps Deorum crederetur; præterquam quod sacra isto mense ipsi fierent. *Februarium Gðjemånat* vocant à *Gðia*, quem Iovis vel Toronis (quidam Nori) filiam ethnici fingebant. eam proximo gradu subsequi patrem conveniens illis visum. In ipsius honorem isto mense maximum sacrificium institutum pro victoriâ & pace, ut testatur Chronicon Norvegicum pag. ccxiv. Islandos quoque Goæ nomine insignire Februarium, testatur Arngrimus Ionæ cap. iv. Islandiæ. *Martii, Aprilis, Måin* nomina romana retinere; nisi quod Martium olim *Blijða* à serenitate cœli vel remissione quadam hiemis appellarunt Sed & *Aprilem Wårand* / quod *vernum* tempus contingat, dixere, & *Majum Måya* i. e. virginem: quod sit velut adolescentia & virgo anni; nisi à *Majo* Lat. *Iunius* Sueonibus & Gothis adpellatur *Missemarsmånat*: quia in mediam æstatem incurrit. Veteribus etiam *Herswila* i. e. *Nuptialis* dictus ab *Howardl* nuptiis, quæ tum frequentius celebrantur, ut Gyldenstolpius lib. 111. Descript. Suec.

Suec. cap. 2. notat. Ei cognatum Belgicum *Humidit. Iulius*, *Hödmånat* / quasi *fœnifecius*, quia fœni sectio in illum mensem incidit; aliàs *Nötemånat* vocatur à *rödda* / quod Suedicè est *putrefacere*. illo enim mense multa putrescunt excocto & exhausto per externum calorem succo & calore naturali. Manilius Astronom. lib. v. ubi vim Caniculæ describit, inter cætera habet:

Et viridis nemori sanguis decedit & herbis. ibi per sanguinem intelligi succum notat Scaliger, quem velut exsugit plantis & herbis calor sideris canicularis, aut verius solis, Leonis signum peragrans. Ex eadem causa mensis iste Norvegis & Islandis olim appellatus *Nådtemånat* / quod ex putrefactione tunc vermes copiose nascuntur. *Augustus* Sueogothis dicitur *Stördemånat* à sectione vel messe segetis, quæ in eo mense fit. *September* *Höstmånat* / quod in eum bruma incurrit. *October* *Slachtemånat* à mactatione bouum & aliorum pecorum culinæ & mensæ destinatorum. *November* *Wintermånat* / quod in eum hyems incidit. *December* *Jwelmånat* à festo natiuitatis Christi, de qua capite sequenti plura.

Nomina dierum à gentiliū deorum & planetarum vocibus descendere notum est: quod gentiles à Sole spiritum, à Lunâ corpus, à Marte sanguinem, à Mercurio ingenium & linguam, à Ioue temperantiam, à Venere voluptatem, à Saturno severitatem se habere credebant, ut notat Beda in libro de ratione temporis cap. 4. Sed hæc superstitiosa sunt. Dies solis *Syndagh* à *syn* vel *sun* (ut veteribus sol dicebatur, in prec. S. Birgittæ *Griddins syn sol pacis*) vel à *sun* / *suon* / *trans-actione, conciliatione* appellationem suam habet: quod eo die à Christo reducti simus in gratiam coelestis patris. Inde veteribus Germanis *Suonotagh* dictus est, ut notavit Freherus ad Apost. Symbolum vet. ling. Germ. & Ant. Matthæus ad tit. D. de Sicar. pag. 564.

Es nabet. gegen der *Suonotage* /

Das Got. wil *suonen* alle klage.

Inde *Scinus* / *conciliatio* in LL. Henrici I. Reg. Angl. cap. 61. & *Scenpening* / *redemptionis pretium*. *Soenigen* / *osculum* Belgis, quasi signum amoris aut amicitiae, & *Ransun* Suecis à *Ran raptu* & *sona* vel *sona placare*, quasi rei aut hominis rapti redemptio: de quibus alibi plura. Dies Lunæ Sueogothis etiam dici-

dicitur *Māndagh* à Luna, ut scimus. Dies Martis illis et *Difsdagh* vel *Tifsdagh*/ non à *Difa*, ut nonnulli volunt: quippe ante eam natam procul dubio dies iste jam suum nomen habuit; sed vel à *Ting*/ quasi *Tingsdagh*/ velut etiam etiam vicinis Saxonibus & Belgis dicitur *Dingsdagh*: quod ille dies olim esset judicialis, qualis *Tingsdagh*/ dicitur in cap. v. *Tingmal*. *Byll*. vel quasi *Tidsdagh*/ quod eo die esset quidam *populi* vel publicus olim conventus ad iudicium aut consultationes. Nam *Tidh*/ *Thed* & *Theod* veteri lingua erat *populus* vel *publicum*. Inde *Thidbortu*/ ex populo aut vulgò conceptus. *Thiedericus* vel *Theodericus* id est *dives populi*. unde nomen *Deiotari* à Græcis ad sui sermonis sensum modicè deflexum notat *Velferus* lib. II. rer. Boicar. pag. 89. *Thietmars* vel *Dithmars*, *populus* in palustri loco habitans. Inde enim appellationem à *Thieth* vel *Otth* *populo*, & *Marsch* *palustri* solo, vel veteri *populo* *Marsico*. Item *Dithmar* vel *Dithmarus* *populi* vir. De reliquis diebus *Odensdagh*/ *Forsdagh*/ *Fredagh* ante cap. III. dictum. *Lögerdagh* quidam à die legis aut iudicii tunc tractati, alii à lavacro eo die institui sucto (ut hodieque) derivant.

Quamvis autem hodie dierum nomina ex prisca consuetudine, sed abolitâ superstitione, retineantur; tamen antiquæ superstitionis quædam reliquæ in vulgi animis adhuc hærent, præsertim quod aliquando certos sibi dies eligit, quos felices operum putat: quosdam verò pro atris vel infaustis habet.

Quando luna inchoatur aut impletur, hoc etiam rebus agendis auspiciatissimum credit. Saniores autem norunt, omnes dies Deum creasse, nullos exemisse labori, nisi dominicos & festos. Sciunt etiam Deum detestati ac damnare superstitionem observationem novilunii & certorum dierum. Infinitam Dei benedictionem nulli tempori alligatam esse, ejus miserationes in timentes cum quolibet mane esse recentes. Quare veri Christiani hujusmodi superstitionem temporis observationem ad Chaldæos, vel ad ipsum orcum, unde malum pedem extulit, remittunt.

Antequam hinc abeam, paucis notabo, quod etiam ad rem pertinere videtur, unde celebres hinc *Nundinæ* *Difenses* quotannis *Vbsaliæ* nonnisi in ipso plenilunio inchoentur. Suspicatus fuisset causam veterum superstitionem, hoc tempus

commercii magis secundum credentium ; nisi in memoriam
 Disæ reginæ id factum fuisse advertissem. Etsi verò nihil hac
 de re in Annalibus veterum, quos hodie habemus, existat, ta-
 men ex indigenarum traditione, cui nominis & temporis ra-
 tio convenit, ita narratur : Quum Disa ex patre suo, qui pars
 conventus publici fuerat, inde domum reduce cognovisset,
 in comitiis sub rege Sueonum Sigtrude ut nonnulli volunt
 (cujus tamen Historia Suetica non meminit, sed Sigtrugi
 Joh Magn. 2, 5, 6,) publicè decretum fuisse, ut, fame tunc
 gravissima regno populofo incolisque incumbente, & non
 unas turbas ciente, inutilis turba extirparetur & neci daretur:
 quo magis quantulacunque annona reliquis suppeditaret, aut
 validiorum manu operaque quæreretur ; stolidum & indi-
 gnum viris hoc decretum judicavit virgo : facilius & absque
 tantâ jacturâ posse regnum prægravante turbâ exonerari.
 Quod ubi ad regis aures pervenit, ille spretum à puellâ &
 suum & tot virorum consilium indignatus, eam ad se absque
 longiori morâ venire jussit ; sed hac lege & conditione, ve-
 luti vulgò fertur: ut nec equo nec curru, nec trahæ insidens
 adventaret, nec pedibus suis ambularet: nec vestita; nec noctu,
 nec interdiu, nec lunâ crescente, nec decrecente; insuper aut
 meliori cum consilio, aut non sine capitis periculo accederet.
 Etiam si hæc inusitata atque admodum dura lex aut conditio
 esset, puella tamen sagacissima, regis jussui parere prompta, sed
 tot innocentium hominum internecioni occurrere promptior,
 hanc artem excogitavit. Duos famulos equorum vicem trahæ
 junxit, hircoque, quem in traha collocarat, suspensio veluti ac
 librato corpore inhæsit : ita nec pedes planè, nec eques adve-
 nit. Rete verò membris iniecit: ut nec nuda, nec amicta pro-
 fus appareret. creperâ luce, quæ media est inter noctem &
 diem, se regi stitit, ipsoque *plenilunio*. Consilium autem regi
 dedit, ut, mutato in melius cruento proposito, ad necem
 ante designatos, in Norlandiam vel ad oras Septentrionalio-
 res, unâ cum chirothecâ frumento referta, securi & arcu, ad
 colendas istâc terras emitteret: ita eos superstites, regno magis
 utiles, regi magis obnoxios fore, terramque incultu & soli-
 tudine hæctenus damnatam, cultiorem & fertiliorem redditu-
 ros. Hoc consilium adedè regi placuisse dicitur, nec minus in-
 genium puellæ, ut non solum priori sententia rescissa, scæmi-
 neam

neam acceptaret atque exequeretur, sed etiam ex villa *Wenesgarn* / in qua nata creditur, virginem in regiam, regnum & torum genialem sociam adscisceret. Post regis obitum hoc reginæ honori datum est, ut & iudicium publicum, ex auctoritate & præsidio *Disæ* (quum adhuc regia esset *Vpsaliæ*) & solennes nundinæ celebrarentur. Hæc, ut cum *Livio* loquar, ad ostentationem scenæ aptiora quam ad fidem, uti videri queant, neque affirmare neque refellere operæ pretium est. Hoc tamen certum est, quod ab ejus excessu, & aliò translata aula, nihilominus dictæ *Nundinæ iudicii Disensis*, idē circa tempus exerciti, nomen retinuerunt, & in *Disæ* memoriam in primo novi anni *plenilunio* semper institutæ sunt, & adhuc instituantur. quidam *Thoronis Odini F.* uxorem fuisse volunt, & quod iustitiæ singulariter faveret, inter deas relatam, & annua sacra, præter nundinas, ci *Vpsaliæ* facta. vid. *VVorm. lib. 1. Monum. Dan. m. 4. & lib. 2. m. 3.* Certè in *Chronico Norveg. Snorronis Sturæ F. Disa offer / Disæ sacrificium* memoratur pag. m. 23. & pag. 25. *Disating em medwinter. Disanum iudicium aut nundine in media hieme.* Confer etiam *Olaum Magnum lib. 4. rer. Septentr. cap. 6. Mëssen. Scand. illustr. tom. 1.*

C A P V T V.

De Festis Christianorum præcipuis, quæ ethnicorum superstitionis feriis substituta sunt. Festum nativitatis Christi, quod Suedis & Gothis Iuul dicitur, non posse denominationem à Iulio Cæsare habere, probatur. De profanatione festorum vulgo vitanda ex occasione disseritur. Vnde Iuliorum nomen ortum videatur. De indictione pacis in diebus feriatis, & civilium negotiorum cessatione.

POSTquam in his regnis vera religio sedem posuit, certi dies præter Dominicum Deo peculiariter sacri, in quibus summa divini Numinis erga genus humanum beneficia celebrantur, à pia antiquitate sunt introducti: veluti feriæ Nativitatis Christi, Paschatos & Pentecostes. De Paschatos & Pentecostes etymologia, illa Hebræa, hac Græca res liquida est. Sed unde natalitiis Christi *Iuliorum* nomen inditum sit, nondum planè definitum & exploratum est. *Iohannes Magnus* quidem lib. 4. *Historiæ Sueogothicæ* cap. 13. scribit, *Iulium*

Cæsarem, quum in expeditione sua Teutonica mare Germanicum non transisset, sed retrò pedem tulisset, ab Aquilonaribus id tamen consequutum esse, ut ejus memoriæ unum diem festum in mense Decembri more Saturnalium consecrarent: cui postea Natalis Christi successerit, retento nihominus *Iulii* nomine. Sed hoc apud nullum alium Historicorum veterum, quotquot ego quidem vidi, me legisse memini. Buchananus quidem, sed junior lib. 5. rerum Scotticarum p. m. 125. apud suos quoque Scotos & Britannos nomen illud festum ab eadem origine sortitum tradit. Cum, inquit, *Eboraci Arthurus rex hiemaret, extremo Decembri, omnibus latis, & potationi cæterisque quæ ex ea nascuntur vitiiis deditis, renata est veterum Saturnaliorum imago, sed numero dierum duplicato, & apud potentiores triplicato: quibus diebus prope nefas habetur aliquid seriæ rei agere. Munera mittuntur, fit mutua & proluxa inter amicos invitatio, à ministrorum castigatione abstinetur. Nostri IVLIA id festum vocant, Cæsaris videlicet nomine pro Saturno substituto. Vulgo persuasum est, Natalem Christi iis ceremoniis coli; qua in re verius Bacchanaliorum lasciviam, quam Christi tum nati memoriam referri satis constat.* Videmus hic quam liberè corruptos popularium suorum mores, in festo natalis Christi per luxum & ebrietatem celebrato, Buchananus corripiat. Nec minus hic patet, quomodo diabolus facellum ponè ædificet, ubi Deus templum exstruxit, ut tritum sermone proverbium habet. Olim enim Bacchanalia circa tempus passionis Christi ab ethnicis celebrata, nunc multis in locis postliminio revocari dæmon suggerit. Veneris festum quondam institutum ab ethnicis eodem tempore, quo à Christianis postea festum Paschatis. Unde adhuc feriæ Paschales *Ostern* in Germaniâ, & in Angliâ *Easter* vel *Aestar*, ab *Astar* Venere, quæ aliàs *Astagydia* veteribus nuncupata fuit ab *ast* amore, cupiditate, ut fusius notavit G. Stiernhielmus in Antiquario & Etymologico suo. Illa autem vox *Astar* cognata est voci *Astarta* Sidoniorum vel *Astaroth* Assyriorum Veneri. ut & hinc colligas, multa superstitiosa quondam ex Asia in Scandiam fluxisse. Circa festum Pentecostes in plurimis Germaniæ locis olim columbam ex ligno factam (postea in ciconiam mutatam) bombardis cives publici exercitii & lætitiæ loco petere consueverunt: quod etiam Græcis gentilibus olim inter certamina se sagittis exercendi fuisse

fuisse notat Dictys Cretens. libr. III. belli Troi. A diabolo apud Christianos renovatum, in ludibrium Spiritus S. qui in similitudine columbæ in Apostolos eo tempore effusus fuit. Circa tempus quo nunc apud Christianos Natalitia Christi celebrantur, olim inter gentiles Saturnalia celebrata sunt (quod respicit Buchananus in superiori loco) & ita quidem, ut habentæ omni licentiæ ac libidini palam laxarentur. Seneca epist. XIX. *Decembri mense jus luxuriæ publicæ Romæ datum.* Nec Romæ solum, sed etiam in hoc orbe Arctoo. Vnde à sanioribus olim iste mensis *Skemdigesmånat* (ut notat Pontanus) appellatus est: quod pudendis rebus mancipareretur: & à Belgis, notante Junio, *Hevremånat* à scortorum, libidini tunc operantium, lasciviâ. Hoc ergo hodieque agit Satanus, quantum potest, ut loco festorum Christianorum, abolitis ethnicis festis substitutorum, reparet & reducat sui cultum. aut si hoc non potest, blasphemis & hominum sceleribus sacros dies contaminet. quippe in illis gravissima sæpe delicta patrari, experientia, prohi nefas! satis docet. Quare sedulò cavendæ sunt ejus insidiæ & casses, quos mortalibus per ferias, &, si eas comitentur, per otium, ingluviem & ebrietatem ponit. Solet quidem vulgus vesperâ Natalis Christi in limine cubiculorum ac foribus scribere & locare signum crucis: cui vim & efficaciam arcendi mala pellendique dæmonem tribuit. Verum si hoc fiat absque fiducia in crucifixum Christum, superstitiosum & otiosum est. Quid enim diabolus horreret nudum crucis signum? (nisi hominis animus erigatur ad Christum pro ipso in cruce passum) quum Satanus ipsum Christum per malos homines in crucem egerit, atque in cruce impio latroni verba blasphema in Christum suggererit. Quidam aliquando rogatus, cur ita crucem præfigeret omnibus januis? respondit: ne diabolus intret. cui reposuit alter: Quid si ante formatum crucis signum jam sit ingressus, quomodo post illud iterum egredietur? Cæterum in re non jocosa amoto ludo seria quærenda, Deusque precandus, ut à Satanæ tentationibus nos clementer custodiat. Non autem hujus loci, nec mei instituti est agere de signi crucis abusu, aut genuino ejus usu: de quo consuli possunt Balduinus libr. III. de Casibus conscientie cap. VII. cas. IIX. & Casaubonus Exercitat. contra Baronium XIII, mem. XXXIII. Hoc solum per occasionem

indicare

indicare visum, ut fugiantur insidiæ diaboli, nec fenestra ei & peccatis aperiatur, corda inprimis precibus & fide in Christum munienda, mentes Dei timori & celebrationi devovendas esse, corpora autem temperanter habenda, nec nimis genialiter curanda, certè non ad molliem & lasciviam: ne pro templis Spiritus S. fiant hospitia diaboli. quod piè fideliterque moneri ab ipsis verbi divini ministris auditores solent; & veræ pietatis amantes hoc sedulò consecrantur.

Sed ut ad priora redeam, ex Buchanano constat, etiam Britannos à Julio Cæsare id festum Iulium appellasse. Hoc si ita asserendum sit (quod non temerè faciam, aliter persuasus à Beda, ut mox dicetur) facilius tamen crediderim, istud Britanos gratificatos esse memoriæ Iulii Cæsaris, quippe victoris eorum & imperatoris, quam horum regnorum populos, quos nunquam adiit Iulius, multò minus debellavit. Et qua fronte, quo titulo hoc ab illis postularet, in quos nihil juris habebat? Precariò autem obtinere, ejus eminentia videbatur indignum. Quin Strabo, qui sub Augusto & Tiberio vixit, ultra Albi objecta Oceano, sua ætate omninò incognita fuisse Romanis scribit lib. VII, pag. 294. edit. Casaub. Ecquid autem moveret Sueogothos, ut appellationem festi à Julio Cæsare tracti usurparent, quod ad eos nihil pertinebat? Itaque Johannes Magnus hic incertam & vanam quandam traditionem sequutus est. Pro ea sanè accepit S. Birgitta lib. 3. Revelat. c. 3. ubi Christus inter cetera sic loquens ab ea introducit: *Ommin Södgedagh / huilten saawiste mogen kalla Jwladagh. De meo die natali, quem stolidi vocent Iulium.* Quid? quod Beda cap. 13. de rat. temp. notat, Anglos suos olim Decembrem mensem, in quem scimus incidere natalem Christi, *Giuli priorem*, Ianuarium *Giuli posteriorem* adpellasse. rationem appellationis hanc addit: quod tunc desisteret tempus in novum annum & incrementum dierum. Verba Bedæ hæc sunt: *December Giuli eodem nomine quo Ianuarius nomine vocatur, dicti à conversione solis in auctum diei.* Confirmatur illud Bedæ autoritate Alfredi regis Anglosaxonum, in cujus legum cap. VI. & XLI. Natalis Christi appellatur *Behol* / quod cognatum illi Bedæ *Giul*. Accedit consensus Scaligeri, qui lib. II. de emend. temp. ait: *Giuli idem esse quod τρημων: quia tunc sol in alia tempus flectat.* Ille autem flexus fit in tropico capri-

capricorni, ubi est conversio solis ab imo ad superiora : quæ circa tempus nativitatis Christi fieri solet. Pontanus in descriptione Daniæ Bedæ observationem his verbis prædicat & extollit: *En quam simplex oratio veritas. Et absque Beda fuisset, qui huc usque sinistra aliorum interpretat ione intellectus hac parte non est, hoc egregium antiquitatis monumentum in obscuro delituisse.*

Quum autem *Giul* vel *Hiul* Gothis & Britannis notet rotam vel orbem versatilem, inde prisca illud tempus, quo decurrebat ad finem annus & se sol convertebat, metaphoricè primùm *Multiud* vel *Hiulemānat* (ut verisimile est, & confirmat Beda) postea sublata adspiratione, leniori voce *Ivlemānat* appellarunt. Vt enim *Giuta*, *Hiuta* & *Iuta* promiscuè dicuntur, ita *Giul*, *Hiul* & *Iul*. Hanc Bedæ etymologiam suo calculo comprobant Pontanus in *Historia Danica*, *VVormius* in *Fastis Danicis*, & *Baazius* in suo *Histor. Ecclesiast. Suegoth. Inventatio*, quo de Ecclesia hujus regni bene meritus est, lib. 1. cap. 1. pag. *LVI*. ubi hoc luculentis rationibus firmat. A rotæ autem similitudine circumvolutionem anni describere non est inusitatum aliis quoque authoribus. *Isidor. Pelusiota* lib. 11. epist. *CLVIII*. *τερχοειδὲς ὁ χρόνος*, *eis éavtov áνακυκλᾶσθαι*. *Rotæ instar tempus, cum in se revolvitur.* *Seneca Tragicus* in *Hercule furente*:

Rota præcipitis vertitur anni.

Vt jam fileam, quod *Lucretius* ac *Virgilius* in corpore solis describendo rotæ similitudine sunt usi, notat *Gyraldus* in libro de annis & mensibus, antiquos Græcos, cum ævum effingere vellent, rotæ figura esse usos, ut in vetustis Codicibus adhuc videre est, qua temporis circumvolutionem adumbrare voluerunt. Rotarum in templis *AEgyptiorum* circumactio (de qua *Dionysius Thracius*, & post eum *Clemens Alexandrinus* lib. v.) præter alia remeabiles temporum lapsus designabat, ut notat *Causinus* in *Hieroglyphic*. p. 130. Hinc etiam annus Græcis dicitur *ἐνιαυτός*, quod cum sol duodecim Zodiaci signa peragravit, in se ipsum quasi redit vel in se sua per vestigia volvitur annus, ut loquitur *Maro*. Et *Homero* *Odyss.* 1. *ἐνιαυτός περιελθόμενος*, *Iliad.* 2. *περιτερόπιος*, *Herodoto* lib. 4. *περιφερόμενος*, annus circummeans vel circumvolutus appellatur. Quod veteres etiam imagine serpentis in circulum convoluti adumbrabant. de qua *Claudianus* lib. 2. laud. *Stilic.*

Caudamque reducto

Ore vorat, tacito relegens exordia lapsu.

Sic Latini dicunt *annum vertentem*, cum finitur aut redit in orbem. Censorinus de die natali cap. 19. *Annus vertens est natura, dum sol percurrrens duodecim signa, eodem, unde profectus est, redit.* Guntherus Ligur. lib. 8. v. 207.

Plenus dum se converterit annus.

In primis Saxo Danus innuere videtur, hoc festum Iulianum à rotatione vel circuitu temporis nominatum, quando lib. x. Historiæ Dan. ita scribit: *A Canuto Ulvo tempore, quo rerum author nobiscum immortalitatem suam partiiri voluit, annuo feriarum CIRCUITU repetito apud Roskildiu convivialiter adcersus. Quid? quod in scipione quodam Runico, qui insertus est Dictionario Norvegico, Festo Nativitatis Christi superimpositum est rotæ signum: quo alio quam conversionis istius temporis argumento? Istud ergò nomen à circuitu temporis vel rotatione anni inter ethnicos dici cœptum, in festo Natalis Christi postmodò à Christianis retentum est. Non desunt tamen viri eruditi, qui non inconcinnè per contractionem à *Iubilo* vel *iobelæo* deducunt. quos sequi mallem quam alios, qui à Iulio Cæsare derivant; nisi priscis istud vocabulum origine Hebræum ignotum fuisse verisimilius esset. Potuisse tamen à sacerdotibus huic festo inde nomen imponi non inficias irem; nisi Bedæ antiqui & probati scriptoris observatio & rationes ante allatæ aliud suaderent. Sed de his liberum sit cuivis iudicium: ut, quod vero propius videtur, eligat.*

Vetus autem institutum est, per tubas ac tympanum pacem & securitatem hujus festi, quam vocant *Jwlastridh*/ indicere. Causa istius indictionis publicæ est, ut quilibet quietè degat, in primis Deo serviat: & manus non ad percussorem sed precessionem elevant: os non in ebrietatem, luxum, rixas & maledicta, sed in Dei laudes & bene dicta aperiat. si secus fiat, ex lege dupli pœna est; aut ex usu fori multa quadraginta marcarum. Ipsi ethnici de injuriis tempore feriarum illatis, & earum pœna exasperata leges tulere, quas inde *sacras leges* (*iepæs νόμος*) vocarunt, ut notat Dio Chrysostomus in orat. de incredulitate. Apud Tullium lib. 11. de Legibus talis lex extat: *IVRGIA FERIIS AMOVENTO*. Si hoc cæci in vera religione homines fecere, quid nos illuminatos Christia-

nos decebit? Hinc etiam à priscis Christianis non minus diebus Paschatis & Pentecostes, quam Iulia pax publica servata est, ut satis patet ex cap. 1. §. 1. Suedic. de vulnerat. voluntar. ex cap. ult. LL. Vpland. de judic. territ. & aliis locis. In titulo 22. de jure eccl. LL. Ostrogoth. sic habetur: *Nu ganger in Passtasrider a Odinsdaginum i Dymbilvita / ta vpbindas Kludur.* Hinc obiter notandum, unde illa septimana, quæ præcedit festum Paschatis, dicta sit *Dymbilvita* / nimirum quod campanæ tunc essent quasi *mutæ* & tacitæ. nam olim æris sonus in templorum turribus hîc per illam hebdomadam non audiebatur, sed inflato cornu vocabantur auditores ad sacra. & inde Germanis illa hebdomas *stille Woche* dicta est. Sed & pacis publicæ per dies feriatos indictio Gothis communis erat cum vicinis Germanis & Saxonibus, quibus isti dies dicebantur *gebundene Tage* / *dies adstricti*, uti videre est ex articulo 46. lib. 11. juris Saxon. ut homines per illos dies adstrictis essent moribus & continentes, eoque paratiores ad devotionem.

Eodem spectat, quod more veteri ac probo diebus feriatis inter sacra portæ urbis securitatis & quietis publicæ causâ clauduntur, & profanis ac civilibus negotiis atque commerciis abstinetur: quod non solum hujus regni legibus atque aliarum rerum publ. institutis observatur, sed etiam in Hebræorum republ. à Deo institutum, & à Nehemia in reformatione reipubl. Iudaicæ renovatum fuit, ut ex Nehemiæ capite 13, v. 19. 20. 21. constat; ex qua republ. ad alios deinceps populos fluxisse verisimile est.

ANTIQUITATVM

SVEO-GOTHICARVM

LIBER II.

CAPVT I.

De regno Sueogothico. Vnde diuisio quondã, iterumq; ejus conjunctio. Nunquã imperio Romano subiectũ fuisse, sed suã semper autonomiã atq; libertate usum, contra quorundam Politicorum opinionem probatur. Quum olim regnum electionis jure deferretur, tamen quodam successionis modo quandoque temperatum fuisse. De veteri electionis ritu, & circuitione regni. De unione hereditaria, ut vocant, & inaugurationis hodiernæ ritu strictim. Ex quibus causis in eodem tenore tamdiu duraverit, & adhuc conservetur hujus regni imperium.

A religionis statu proximum facimus accessum ad civilem Sueogothorum statum. Ericus Vpsaliens. lib. 1. Hist. Suet. negat, à principio regio imperio administratã fuisse Suediam, sed aliquandiu à primoribus fuisse rectam adserit. Author veteris Chronici Norv. Snorro Sturelonis ab Oden duodecimviro, qui *Diar / Drotter* vel *Drottener* dicti, sacris ac populo præfectos fuisse tradit; quos tamen sub regibus fuisse quidam volunt. Sed Ioh. Magnus lib. 1. hist. Suet. c. 13. circa finem, ob nimiam dominandi vim ad aliquod tempus divisã à regibus multitudine imperium sub optimatibus stetit scribit. Quidquid sit, ex quo monarchia hujus regni condi cœperat, in absoluto Regis imperio & dominantis manu posita fuit, donec certis legibus definiretur. Hoc firmat Tacitus in Germ. *Apud Suiones unus imperitat, nullis jam exceptionibus, non precario jure parendi.* Tractu temporis invalescentibus populi opibus, æqualitas placuit & arbitriũ rerum in populo præcipuum. Adamus Bremensis hist. Ecclesiast. cap. 230. *Populi Sueonum reges habent ex genere antiquos, quorum tamen vis pendet in populi sententia. quod in commune laudaverint omnes, illum confirmare oportet; nisi ejus decretum potius videatur, quod aliquando sequuntur inviti. itaque domi pares esse gaudent.* Vbi ista æqualitas in factiones & licentiam abiisset, eam jure & autoritate regiã frenari, imperiumq; ex legibus regni, Senatus consultis, Ordinumque decretis in gravissimis negotiis & ad omnes spectatibus administrari, fas & mos obtinuit: ut rite temperatũ eoq; stabilius esset imperium.

Qui prisca fuere regni moderatores, *Regum Vpsaliæ* nomen à sede tunc istic regiâ tulerunt, totamque Suediam usque ad Agnerum divitem, ut ferunt Annales Suetiæ, rexerunt. Potentioribus dehinc satagentibus, regnum in partes distractum est, qualibet provincia suum sibi regem adsciscente; ita tamen, ut principem honorem reges Vpsaliæ obtinerent, reliqui illis certi census pensione obnoxii vel fiduciarii reges essent, *Starr Kongarna* vocat Chronicon Norveg. & S. Olai. Verùm ex tot capitibus juxta se elatis non leves æmulationes & crebri motus extiterunt, donec Ingellus Olai Treteliæ pater, sublatis astu & incendio regulis, solus rerum potitus est, & ab eo successores cæteri.

Quanquam etiam Suedi ac Gothi non semel de electione regum & ordine imperii concertarunt, tamen civilis concordia & firmandarum virium amore, tandem in unum corpus utraque natio coaluit, uniusque regi consentientibus civium suffragiis electo paruit. qua de re plura memoriae posteritatis consignarunt Iohannes Magnus lib. 19. Histor. Suetic. cap. 6. Ericus Vpsal. lib. 11. A Bureus in descriptione Suetiæ. Sic ergo Sueogothicum regnum libera electione antiquitus subnixum fuit. Si tamen ex regio & nobili sanguine indigenæ, quos exteris naturali studio præferebant, idoneique superessent, illi quodam successionis ordine communi assensu creabantur, salvo electionis jure. Quod convenit legi Suconum, quæ in fine cap. 3. LL. Provinc. de jure Regio sic habet: *Quicumque ex indigenis, præcipue regum filiis, si tales superstitites sunt, omnibus omnium aut plerorumque suffragiis electus fuerit, illum pro rege habebunt.* Hinc ex Amalorum in Ostrogothia, Balthorum in Vestrogothia genere diu reges ordine fuerunt. Ex posteris S. Erici per ducentos circiter annos reges Suedia habuit. Anno MCCCXLIII. VVarbergi in Hallandia de Successione hereditaria Magni Smeck & filiorum ejus facta est constitutio, quæ exstat in principio Exegef. Historiæ Suec. Et hæc omnia eo consilio instituta apparet, ut majores beneficia paterna etiam in liberis hoc modo pensarent: regiam familiam regno magis conciliarent: & sine contentione ac discordiæ periculo, ex incerta & fluctuante electione malis artibus & ambitui sæpe pervia metuendo, domi sumerent, quos probatæ virtutis & fidei ciga patriam existimatio com-

mendabat. Idem expressum in Exegeti Suet. *Etsi Sueones regnum electrum habuerunt, tamen respuerunt regias familias: ut probare est exemplo Birgeri Ierl, conditoris Holmiæ ejusque posterorum: tum etiam exemplo VValdemari, Birgeri ejusque fratris Magni Ladulås & hujus filii Birgeri Magni, ejusque nepotis Magni Erici sibi invicem successorum. idque sic jure gentium serè observatur, imprimis in Dania, Polonia & Bohemia.*

Vnde patet, quam falsum sit, quod Keckermannus System. Politic. lib. I. cap. 32. & Liebenthal Collegii Polit. exercit. 7. quæst. 111. scribunt, Imperatores Romanos olim Gothis & Sueonibus reges dedisse: quum eos eligendi ac designandi semper indigenis liberum jus ac potestas fuerit, ut ex eorum legibus & Annalibus constat; & eruditè fufiusque deduxit in Disputat. Polit. 7. th. 19. D. Ionas Magni, Episcopus quondam Scarenfis, vir probè meritus. Nec minus erroris argui potest, quod Liebenthalius dicto loco qu. 1x. assertum it, aliquando Sueones imperio Romano paruisse, & quidem ex eo fundamento, quod Novella L. dicatur, *ab extrema Scythia appellationes ad imperii Romani curiam devolutas esse.* Sanè si contextum istius Novellæ paulò diligentius inspiciamus, apparebit Iustinianum Scythas Asiaticos ibi acceptos velle: semper enim conjungit Mysiam & Scythiam. Mysia autem Asiæ minoris provincia est. Vnde ait lites ex Mysia & Scythia tanquam *ex propinquis* existere. Quid autem Scythæ Asiatici ad Suedos? Aut si largiamur, istic innui Scythas Europæos, tamen Suedia non in Scythia nisi laxè sumta, multò minus in *extrema* Scythia sita est. Sed, quæ ad pontum Euxinum loca sunt extrema Scythiæ potius appelles, quæ olim etiam imperio Romano subjecta fuere, de quibus Ovidius lib. 1. i. Trist.

Longius hac nihil est, nisi tantum frigus & hostis

Et maris adstricto quæ coit unda gelu.

Hactenus Euxini pars est Romana sinistri,

Proxima Basternæ Sauromatæque tenent.

Hæc est Ausonio sub jure novissima, vixque

Hæsit in imperii margine terra tui.

Præter hæc errat, nec historias novit, qui Romanos aliud jus in universum orbem habuisse putat, quam quod illis jus gentium in bellis concessit, ut rectè differit Arnisæus in libr. de jure majestatis. Iam autem priscos Gothos Romam invasisse,

& Italiã aliquamdiu victrici manu tenuisse, quibus ignotum? Romanos autem Suediam & Gothiam unquam occupasse, ex historiis genuinis verè nunquam asseretur. Eapropter ex fide scribit Bertius lib. 11. Germ. cap. 16. *Nunquam in Sueonum & Gothorum terras Græci, nunquam Romani penetrarunt. quo sit, ut adhuc omnia apud ipsos integra atque incorrupta sint. Ipsi potius suis olim relictis sedibus, Germaniam, Galliam, Hispaniam, Italiam, Hungariam, Bobemiam Africamque perruperunt, sui que apud illas gentes sermonis & victoriarum vestigia reliquerunt.* Sed & vetus Chronicon S. Olai & Annales Norv. Sturlæsonii & Birgerus in præfat. Legum Vpland. reges Vpsaliæ vel Suediæ **ENVALDZ** **KONUNGAR** i. e. monarchas vel tales Reges, qui nullum alium, præter Deum, superiorem agnoscerent, semper fuisse testatur. **GVSTAVVS MAGNVS** invictus regiæ dignitatis vindex & adsertor, Cæsaris Ferdinandi II. Literas, quas ad Ipsum, quasi ad imperio Romano subjectum Principem scripserat, admittere noluit, ut Pet. Baptista Burgus lib. 1. belli Suedici p. 90. refert. Et ipse Rex in literis ad Electores scriptis apud Arlanibæum in Armis Suetic. p. 49. *Cæsaris literas, inquit, in quarum inscriptione Nos Principem suum indigetabat, quasi illi subiecti aut fide aliqua obstricti essemus, recipere aut admittere non potuimus: cum ne glebam quidem aut pedem transversum terræ à Cæsare in nostro regno teneamus &c.* Idem firmatur literis regni Suediæ Senatorum ad Senatum regni Danię An. MDCXXXVI. d. 19. Octobr. datis: *Oh är jw Sveriges Krono en Souverainitet aff Hedenhöds / och hafwer then genom Gudz Nåde alt här til / vthi monge sährligheter maintenerat. Förheppas och mongen ährlich Wan annu i Wärt. Sädernesland skal finnas / som ingen skyn skal draga therföre at dö. i. e. Suetiæ regnum inde usque ab ethnicismo est libera respublica, nulli externo dominio subiecta, quam Dei gratia hæcenus in variis rerum discriminibus adseruit ac defendit. Speramus etiam adhuc in patria nostra plures honestos viros reperitum iri, qui pro ea mortem oppetere non vereantur.* Si qui verò Gothorum aliquando Romanis paruerunt, hoc de illis capiendum, qui extra patriam suam per occasionem constituti, stipendia sub illis meruerunt vel quorum posterii per imperium Romanum dispersi sedem istic locarunt eique subiecti fuerunt; non verò de illis, qui in patrio solo permanserunt, de exteris Gothis, qui Romanorum federati & apud eos ho-

honorati fuerunt, ut dicitur in *l. 12. Cod. de Heret. & Manich.*

Electio regis olim in prato *Moraengb* dicto, quod spatiosa porrectum planitie capax erat multitudinis, prope Vpsaliam peragebatur. Ejus rei monumentum adhuc istic extat Saxum majus aliis minoribus circumdatum, in quibus Regis & Procerum confessus erat. Rex autem in celebri populi conventu sub dio proclamabatur: ut quasi teste cœlo incorrupta esset creatio. Hujus ritus primus author fuisse perhibetur Ingo I. Sueconum rex, aliàs Froto vel Fro cognominatus. (alii tamen Frotonem Ingonis filium faciunt.) Quando verò sic electus Rex erat, mox jurabat in Leges regni ad *Morasteen*; & populus iterum regi juramentum fidelitatis præstabat Vpsaliæ in templo cathedrali, instante coronationis actu, ut videre est ex capite sexto Legum provincialium de jure regio.

Prisca insuper erat consuetudo, ut post inaugurationem Rex circumiret regnum, quod vocabant *Ericsgatu* *sina rjda* / *ob-equitare plateam Erici*: fortè quod rex nomine Ericus I. quem Iohannes Magnus regem Sueconum internum sextum, quidam primum regem Suecorum faciunt, aut alius rex ejus nominis hunc morem primus introduxit; de quo nihil certi & definiti, quum Annales & scriptores hic sileant, statuere possumus. Aliàs *Hedersgata* dicebatur i. e. *honorificum iter aut via*, vel *Hersgata* / quasi *militaris & publica via*. Quod verò nonnulli volunt S. Ericum hunc ritum primum instituisse eiq; nomen dedisse, non ita est: quum Ragvaldus Knaphöfde, qui ante S. Ericum regno Suetiæ præfuit, à VVestrogthis trucidatus sit, quod recens electus ad eos absque fide publica contra leges venisset, ut refert Iohannes Magnus lib. 28. cap. 15. ubi *vetustam consuetudinem & legem* ea de re fuisse notat. Olaus Petri in suo Chronico Ms. in vitâ Ragvaldi exponit hoc de veteri lege quæ extat in d. cap. 6. de jure regio, qua rex nuper electus *cum securitate & obsidibus* adire debebat provinciales & lustrare regnum. Quidam tamen hanc circuitiorem à S. Erico denominatâ volunt, quod ille hanc autoritate sua confirmarit. Circuitiorem autè causa erat, ut Rex subditis jucundum & gratum suum ostenderet adventum, iiq; solenniter eum & cum debita gratulatione acciperent. ut ab illis fidem acciperet & daret, eosque de eadem confirmaret, atque sic à volentibus in regnum admitteretur, & promptiores obsequio cunctos haberet.

Quum verò hodie regni hujus successio ad inclutam Familiam *GVSTAVIANAM* & hujus Principem Stirpem *CHRISTINAM*, Reginam nostram Clementissimam, quam divina benignitas egregio regni publico diu fervet incolumem, communi Regni Ordinum consensu ex Conjunctione quæ *Vnio hereditaria* vocatur, translata sit, nunc moris est, ut præter alia solennia, regni administrationem præcedat mutua inter Maiestatem & subditos de regni securitate, imperio & obsequio conventio, & de omnium ordinum privilegiis cautio. Sed in ipsa & publica inauguratione (quæ plurimum Vpsaliæ, quandoque etiam in alio celebri loco è re nata instituitur) juramentum in Leges regni R. M. præstat Ordinibus, cui Ordines & subditi vice mutuâ fidem suam & obsequium religione juramenti obligant. Deinde magnificæ ac regiâ pompâ & festivitate ipsa Coronatio celebratur; cujus ritus quum accuratè descripserit Paulinus Monarchiæ patentiæ parte 1. sect. 3. cap. 5. & ego ex occasione inaugurationis Reginæ *CHRISTINÆ* succinctis versibus complexus sim, eò lectorem brevitatis studio remittam.

Quamvis autem tam variis difficultatibus, periculis & concussionibus toties jactata fuerit hæc respublica, tamen per tot adversa, tot hostium machinationes vel apertas vel clandestinas ad tot seculorum decursum feliciter eluctatam, in eadem regii imperii formâ ac libertate sua perstitisse, nec alienæ dominationi in perpetuum subjectam fuisse, portento simile est. Sed divina benignitas, quæ constituit & servat regna, haud dubiè ad bonorum gemitus & preces (quod res ipsa docuit) in mediis rerum fluctibus heroica quædam excitavit ingenia, quibus cum singulari prudètia & vigilantia, publici boni ac libertatis acre studium ac tutela inesset. quorum ardore atq; emulatione, mutua inter cives inflammata est benevolentia & fortitudo: quæ conjunctis viribus animisq; vim dominantium frangerent, & lapsa restituerent. Horum in pace belloque vincula accesserunt, legum & patrii juris custodia, ingenua erga Principes suos fides, debita erga imperantes reverentia, & omnium regni ordinum amica concordia ad patriæ salutem directa: quæ imperii statum post studia pieratis adhuc incolumem præstant servantque.

CAPVT II.

De externis regni Suedorū Regalibus atque Insignibus regis. Quid illis exprimat̄ & signetur.

AD regii autem imperii pulcrā imaginē exprimendam, à priscis insignia quædam potestatis excogitata sunt. Et quidem hujus regni insignia externaque Regalia, ut vocant, sunt Corona, Gladius, Sceptrum, Pomum vel Orbis, & Clavis aurea. Hæc insignia regiam dignitatem ac eminentiam ab aliis inferioribus gradibus discernunt, & regni fastigium splendidis ac conspicuis notis luculenter repræsentant; simulque in mentem revocant, quam curiosa & ingeniosa fuerit antiquitas in omnibus rerum graviorum solennibus actibus per externa & certa symbola declarandis & amplificandis; imprimis in solenni collatæ Regiæ dignitatis atque inaugurationis actu. Si rem tam insignem ab ipso principio paulo altius repetere placeat, vetustissimum Regii capitis ornamentum esse CORONAM, quæ regium honorem & dignitatem signat, à primæ matris nostræ terræ figura sumtam deprehendemus. Terram enim scimus pulcherrimo herbarum, florum ac fructuum sermo coronatam: quo nomine Deum celebrat ac laudat regius propheta David psalmo 65, v. 12. *Coronas annum benignitate tua.* Hinc Carolus Paschalius regis Galliæ quondam Consiliarius & apud Rhætos Legatus in eximio opere de Coronis lib. I. cap. XI. *Prima, inquit, coronatio terræ.* Visum ergo priscis à terra coronæ formam mutuari, ut ostenderent Reges in terra Dei vicem gerere, & terrarum dominos esse monarchas: nec tamen, dum in excelso sedent, originis suæ oblivisci, quæ ex terrâ est. Sicut autem corona ex auro, metallo purissimo & adversus omnem vim incorrupto conflata, lapillis & gemmis aërei coloris distincta & ornata est: ita serenitas videtur propria esse dos regii capitis: *quæ hominum languentes animos, & sub nubilo mæstitiæ detentos divinâ quadam lætitiâ perfundat.* Hinc titulus *Serenissimi* regis sublimitatis proprius. Eadem admonet reges *puritatis, quam Deo, conscientia & universis præstabunt*; quæ fusius & luculentius explicuit Paschalius libro 9. de Coronis cap. 7. 9. & 11. Velut corona est formæ circularis; quæ figura absolutissima atque in sese reflexa, nusquam incipit, nusquam desinit: ita monarchia

chia vel regnum, si recto stet talo, est forma reipub. optima & præstantissima: quæ subsidiis successorum munita semper in orbem redit, & quasi immortalis est. Tiberius apud Tacitum 3. Annal. *principes mortales, temp. æternam esse.*

Sed ut corona non alii membro quam capiti regio imponitur, ita potestas regia non ab alio usurpari potest, certè non debet, quam cui Dei providentia & populi consensus assignavit. Ut caput in sublimi positum tanquam arx corporis, & regia quædam intellectus & prudentiæ est, ita Princeps regni caput, cui corona imponitur, ideò supremum dignitatis culmen tenet, ut, quantum aliis honoris eminentia, tantum animo & virtutibus regiis antecellat.

GLADIUS, quem Deus ipse veluti lateri magistratus accinxit, est nota meri imperii, ut vocant; quod etiam per jus gladii describi solet. Grotius in Matthæi caput v. p. m. 123. *Publicam potestatem Dei esse ministram ad iram ait Paulus, i. e. ad pœnam adversum maleficos. Et quod amplius est, ait non frustra ab ea gladium ferri, ad istud scilicet ministerium, ut contextus verborum docet. Gladii autem nomine publica judicia tanquam à nobilissima sui parte nuncupantur: Vnde & in jure jus gladii est jus publicarum animadversionum.* Sicut autem ad vindictam malorum, ita ad defensionem bonorum & ad regiam dignitatem regnumque pace & bello tuendum magistratui gladius divinitus est commissus.

SCEPTRUM etiam vetustissimum imperii aut regni insigne est, quo regia autoritas & potestas significatur. Nonnulli Theologi virgas illas à principibus tribuum Israelis pro numero earum per Mosen collectas & tabernaculo foedatis jussu Dei impositas, quarum mentio fit Numer 17. v. 17. 21. verisimiliter statuunt, fuisse scipiones sive baculos, quos principes familiarum in jure dicendo gestarunt, adeoque insignia potestatis Principalis, sicut fasces apud Romanos, & sceptrum apud alias gentes. Hinc morem illum ortum suspiceris, quod Iudices in nonnullis rebus publicis hodieque virgis vel baculis in jure dicendo utuntur: quos sententia in reos pronuntiatam frangunt: & quod scipio alibi est signum jurisdictionis. Olim autem hastæ Regibus loco sceptrorum erant; vel sceptrum hastarum similitudinem retulerunt, ut notat Cl. Berneggerus in orat. de sceptris. Homerus sceptrum Agamemnonis non ab

hominibus sed Diis fabricatum, & ab ipso Iove ei traditum, non abs re finxit. Voluit enim innuere, velut imperium Deum habet authorem, ita ad Dei mentem, quantum potest, à bono magistratu esse administratum. Sceptrum scimus esse rectum & æqualiter protensum: quod imperii rectitudinem & æqualem juris normam adumbrat. Vt autem juris æqualitas fortunæ inæqualitatem emendat, ita bonus Magistratus supremus legum custos, & ipse lex viva, non cupiditate in hanc vel illam partem flectitur, sed boni & æqui constans & incorruptus est arbiter. Sceptrum in publica pompa subsequitur gladium: ut innuatur, clementiam justitiæ comitem esse, benignitate vim ac potestatem temperari, ne in crudelitatem degeneret. Quod temperamentum maximum Heroem *GVSTAVVM MACKNVM* observasse, cunctis subditis notum, ipsi etiam post mortem semper gloriosum est. In honorificam illius rei memoriam vidimus Sceptri & Ensis in transversum connexorum imaginem in victoriarum *GVSTAVIANARVM* monumentis in Germania expressam cum hac inscriptione:

*ENSEM. GRADIVVS. SCEPTRVM. THEMIS.
ALMA. GVBERNAT.*

In quo magnus ille Pater pulchrè æmulam reliquit magnam Filiam *CHRISTINAM AVGVSTAM*, patriæ Matrem.

Regni *POMVM* sive Globus aureus & Orbis cum cruce desuper infixa, vetus Christianorum insigne, notat supremum magistratum à Deo sibi creditas hujus mundi partes sub vexillo Christi regere, & cum multis adversis quidem luctari, sed per eundem isthæc superare & feliciter eluctari Velut terra est circumflua mari, & cum eo unum orbem constituit, ita Princeps suæ ditionis imperium terra marique habet, tuetur & firmat. Velut pomum vel sphæra rotunda est & undique plana: sic bonus Princeps ex se aptus, sui similis & constans est, omninò, ut Poëta ait,

Mundi instar habens, teres atque rotundus.

CLAVIS aurea Fiscum regium denotat, qui pecuniam publicam continet, sine qua reipub. splendor & securitas non magis stare, quam homo sine nervis ambulare potest. Illæ opes justè & in tempore collectæ, diligenter adservatæ, dignè ac fructuosè dispensatæ secundis ornamento, adversis sub-

subsidio sunt. Vt clavi referamus, & claudimus asservando bona, excludendo noxia: ita potestate regia claudentur portæ regni hostibus & infidelibus, sed egenis & oppressis regię gratiæ & benignitatis porta aperietur.

Hæc quinque Regalia in Coronatione, ut & Funere Regio ex veteri instituto à quinque regni Proceribus solenni & magnifica pompa præferri solent: Corona à regni Drotseto, ut vocant, Gladius à regni Marscho, Sceptrum à regni Thallsiarcha, Regni Pomum vel Orbis aureus à regni Cancellario, Clavis ex auro cum trabea ab ærarii regii Præfecto.

Licet autem Majestas non in externis istis, sed interno animi decore ac eminentia regia, vi sua nixa consistat, attamen ejus eminentiæ populi oculis magis insinuandæ causâ, quod venerabilior sit & conspectior, hæc insignia regni (præterquam quod pulchra sunt dignitatis & decoris regii monumenta, ut ante ostensum) inventa sunt. Livius libr. 1. de Romuli insignibus: *Multitudini jura dedit, quæ ita sanctis generi hominum agresti fore ratus, si se ipse VENERABILEM IN-SIGNIBVS IMPERII fecisset, cum cætero habitu se augustiorem, tum maximè licetoribus XII. sumtis fecit.*

Dum in hoc sum, eadem opera prisca Regum Sueticorum insignia, qua datur, explicabo. TRES CORONAS esse vetus insigne Regum & regni Suetiæ, ex antiquo saxo *Morasten*, cui incisæ sunt, ex antiquis nummis & sigillis diversorum Suediæ Regum, è tabula ad S. Erici sepulcrum adfixa, aliisque monumentis evidentè liquet, & Laurentius Petri in Dissert. MS. de tribus Sueciæ Coronis, & Ioh. Messenius cap. 13. Speculæ Sueonum fusiùs probarunt. Nonnulli quoque tres Vpsaliæ veteris colles, aut tumulos cæteris editiores, in quibus Regum Suetiæ cineres & ossa servantur, in recognitionem trium Coronarum, seorsum erectos volunt. Vnde *Konungs* vel *Kronanshöger colles Regii, aut coronarii* hodieque appellantur; de quibus cap. ult. hujus libri plura. Causam vero & sensum trium istarum Coronarum Olaus Magnus dominiorum amplitudinem, egregia militiæ forisque gesta, & metallorum ubertatem esse statuit. At Messenius cap. 12. dicti lib. non illam principem causam, sed hanc fuisse vult: quod Vpsalia quondam religionis, regię & justitiæ suprema sedes fuerit. Nonnulli Suediam, Gothiam, Vandaliã illis insigniri

volunt. Possint aliàs religionis, justitiæ & virtutis militaris insignia quædam esse, quibus divina benignitas hoc regnum ex alto coronavit. Cæpit quidem Christianus III. Rex Daniæ anno MDXLVIII. hæc insignia trium Coronarum suis aut regni Danici insignibus præter morem inferere, obtentu conjunctionis trium regnorum Sueciæ, Daniæ & Norvegiæ, sub Margareta primùm institutæ; & deinceps Christiani successores reliqui. Sed quum de hoc graviter exoptularent Sueci, tanquam istorum insignium usurpatione quoque jus aliquod in regnum Sueciæ Dani prætexerent, & se in vicem utrinque injuriis lacefferent, istud belli inter Ericum Sueciæ & Fridericum Daniæ regem inter alias causa, ac vehementium de cetero disceptationum ac rixarum materia fuit, donec anno MDCXIII. in Pace inter utrumque regnum ab arbitris pacis decisum est, ut uterque Rex Sueciæ & Daniæ tribus Coronis uteretur, cum hac tamen conditione, ut neuter per hoc insigne jus aliquod in alterius regnum obtenderet. LEO vetus Gothorum est insigne: quod Ioh. Mariana Hispanus lib. 7. rerum Hisp. cap. 3. confirmat: *Gothorum Regum insignia Leonis in pedes erecti, atque diducto rictu formidabilis.* Hinc in nummo unciali CAROLI IX. Regis Suec. p. m. anno MDCX. publicato insignibus Leonis seorsum expressis additur *GOTHIA*, insignibus trium Coronarum *SVECIA*. Vtraq; verò insignia conjuncta existimantur, ex quo Suedia & Gothia in unum coaluerunt. Quod verò Leo supra tria fluentia assultat, eo quidam volunt signari Gothorum fortitudinem olim in tres orbis plagas Europam, Asiam & Africam instar torrentis se effudisse, easque bellis & victoriis peragrassæ. Sed Olaus Magnus lib. 11. rerum Septentrional. cap. 25. de hoc insigni isthæc observat: *Leonem coronatum (hæc sunt ejus verba) super tres aquas candidas in campo cælestini coloris impetuosè salientem ac retrospectentem olim habuere Gothi.* quod insigne ipsis etiam cautibus portus Finlandiæ australis Hangö in sculptum notat, eoque vult adumbrari: Vt Gothi vincendo parcant & respiciendo caveant sibi potius, quam citò profilientes, dum aliis inferre periculum volunt, suum non provideant; sed hostis insidias prævertant, nec animos impetumque simul cum fortunâ remittant. Cæterum hodie Leo Sueogothicus prospicit, non respicit. Et ut tria fluentia adversa non hor-

horret, ita ne triplicem quidem hostem, si ei forsitan objiciatur, reformidat, ut experientia tot bellorum non semel ostendit. Dum autem prospicit, adversum sibi dari hostem, pugnare magis quam insidiari promptum, optat. Sueogothi enim fortius & generosius ducunt, luce, palam & armatos, quam dolo & occultis certare: quod candidæ aquæ, & campus cœli colorem referens adumbrare videntur. Possent etiam leone undis obnitente virtus Gothorum adumbrari, quæ contra quemvis fortunæ impetum invicta stetit.

C A P V T III.

De Principum, Ducum, Comitum, Baronum, Nobilium in his regnis origine, nominibus & gradibus. De serie familiarum aut stemmate. Quo sine & bono insignia Nobilium à veteribus introducta sint.

Post Regiæ eminentiæ externa Regalia atque Insignia, præcipuæ dignationis virorum atque ordinis equestris originem, nomina, gradus atque insignia considerabimus. Principum, Ducum, Comitum, Baronum, Nobilium tituli prius nomina virtutis ac dignitatis, quam generis ac familiæ fuerunt: ut hanc ab illa & ob illam fuisse iudices.

PRINCIPIS nomen cum imperio natum. Quippe quo sensu Latinis *primus* etiam *princeps* dicitur, eodem Sueogothis *Sörst* / eò quod principem locum vel primas inter alios teneat: & supra subditos sit aut esse debeat, non solum honoris, sed imprimis animi præstantiâ.

DUCVM nomen & ortum ex militiâ esse, ipsa notio vocis facile indicat, quasi qui *ducerent* exercitum. cui respondet illud nostræ gentis vernaculum *Hertog* / vel ut veteres exprimebant *Härtus* / ab exercitu atque expeditione militari, cui præfectus, inde appellationem accepit. Tacitus *ex virtute primum sumos* scribit, & exemplo non minus quam imperio duces fuisse, *si prompti, si conspicui, si ante aciem agerent*. Tandem ob virtutis æstimationem & remunerationem etiam imperio tales evaserunt & hæreditatis jure: quo circa initia non fruebantur, sed à rege ad necessitatem militiæ, & plurimum ex ordine nobilium creabantur.

COMES

COMES olim Scandis vel Gothis Jarl vel Jert/Anglis Eorb dictus, quasi qui sit *in honore* vel *honoratus*, ut Camdenus in Britannia explicat. sed iste honor ab officii dignitate meritisque fluxit. Postea nomen *Grave* vel *Greve* à vicinis Germanis, ut videtur, transsumtum placuit, quem titulum olim *judicibus*, postea *locorum præsidibus* inditum fuisse, ex variis priscorum scriptorum indiciis elucescit. Inde *Comes Palatinus* primum adpellatus est, quod esset *Præses palatii Imperialis*, *Palankgreve* / ut nominatur in speculo Saxonix veteris editionis & idiomatis, artic. LII. LIII. LVII. lib. III. *Palank* autem olim erat prætorium vel tribunal à *palatio* nomen sortitum. Hoc verò à *Palantio* urbe Italiæ ab Euandro in memoriam oppidi Arcadici, unde venerat, condito & postea Romanis *Palatio* dicto (de quo Dionys. Halicarnas. lib. I. Antiq. Rom. cap. 31.) nomen nactum videtur. Postmodo quum minori dignitate bene gestâ majorem meruisset, Principis ac Status imperii nomen hæreditarium obtinuit; nec tamen *Comitis Palatini* titulum, qui ipsi ad illud gradum fecerat, deposuit, contractè *Palckgreve* aut *Psalkgrave* dictus. In Notitiâ imperii *Comes Italiæ*, *Britanniæ* pro *præfecto* ejusdem recensetur. Petrus Pantinus in libro de dignitatibus & officiis regni ac domus regix Gothorum, hæc *Comitum* officia ab illis olim usurpata enumerat: *Comitem Scanciarum*, quem epulis ac poculis regis fuisse præfectum & à *Stant* dictum putat; Sed *A. Bureus* Gothorum in *Scanzia* habitantium præsidem fuisse conjicit in descriptione Suetiæ; *Comitem Notariorum*, qui hodie *Cancellarius*; *Comitem thesaurorum vel patrimonii regii*, qui hodie *thesauri regii* præfectus; *Comitem Spathariorum*, custodum corporis regii præfectum, ita dictorum à *spatha* i. e. gladio longiori vel majori; hodie adpellatur *Capitain di guardi*, Gallicâ formulâ: *Comitem stabuli*, hodie vocant *stabuli magistrum*; unde Gallorum *Connestablius*. Præter isthæc nota sunt nomina *Markgravi*, qui primò fuit præses finium aut limitum, *Landgravi*, quasi *Præsidis* provinciæ, postea *Principum* in Imperio Romano-Germanico nomina ac dignitates factæ: de quibus hic fuscè non est agendi locus. *Burrgravius* idem qui præses burgi vel civitatis; etiam in hoc regno usitatum nomen factum. *Gravios* autè vel *Grevios* Latinis *Comites* adpellatos; quod comitarentur officii causa vel in expeditione vel

consiliis suum Principem, & apud eum interioris admissionis essent, id colligere est ex illo Taciti de morib. German. *Nec rubor inter comites adspici. gradus quin etiam & ipse comitatus habet, iudicio ejus quem sectantur: magnaque est comitum æmulatio, quibus primus apud Principem suum locus; & Principum, cui plurimi & acerrimi comites.* Et Spartianus in vitâ Adriani: *Cum iudicaret, inquit, in consilio habuit non amicos suos aut COMITES solum, sed jurisconsultos.* Postea virtutum meritis probati, gradu & dignitate creverunt.

BARONES primò dicti viri, non solum Alemannicâ sed etiam Scandicâ voce, ut videre est ex legibus Ripuariorum tit. 58. §. 12. & ex legibus Norveg. cap. 57. & cap. 48. *Landzlete Balen/ ubi Varinteus expeditio virorum est.* Deinde viri *conspiciores*, existimationis ac nobilitatis præcipuæ *Barones* salutati sunt. Vnde *Barum/* ut est in LL. Norveg. Ms. capite VI I. de jure mercandi, redditur in Danicâ versione *Herremand.* Sueticè *Herman* hodie, qui ex illustri familiâ natus, *Herse* quondam Scandis dictus est, ut testatur Chronicon Norveg. pag. 151. Ille verò, qui se præclaris facinoribus virum præstitisset, hoc nomen *Baronis* merebatur; à quo etiam deducunt Hispanicum *Varon:* quod non simpliciter virum sed egregium virum denotat, & omninò reliquum est è Gothicâ dialecto, ut notat Befoldus cap. IV. de Comitibus & Baron. §. 16. Ob egregia autem facta peculiari immunitate & dignitate à Rege ornatus, honoris causa *liber dominus* vel *liber Baro* salutabatur. Inde in LL. Alemann. c. 49. *Si Barus fuerit i. e. Si liber fuerit.* Et in Glossis Keronis: *Liberorum, Barono.*

NOBILES aff *Adel* vel *Adelsman/* adpellari notum est. *Adel* autem olim Suecogothis in triplici significatione acceptum est. Primò idem erat *Adhel/ Odhel/ Odul* quod *possessio propria* vel *hereditaria.* unde & *allodium,* de quo alibi plura. Secundò notabat *præcipuum:* unde *Adhalport/* *principalis porta,* ut Festo dicitur, & *Adelmurer/* *præcipui muri,* in *Ronung Seyr.* p. 85. 86. Tertiò signabat legitimum vel *ex ingenuis parentibus natum,* ab *attel/* & hoc ab *att* genere. Vnde *attborn/* ingenuus; item *atheling/ Adelingus* apud Paulum VVarnefridum de gestis Longobard. lib. 1. cap. 21. *Adeling:* Item *Adulfona* uxor legitima, ex honesto genere nata; de quibus plena manu alibi

Stiernhielmus. Nobilem ergò quam Suconum linguâ dixeris, idem est ac si hominem bene natum, aut honore & bonis ornatum dicas. quæ omnia non minus decoris notæ & incitamenta, quam familiæ ornamenta & præsidia sunt; modò à dignis acquisita, dignè usurpentur.

Series familiæ,

Per tot ducta viros antiquæ ab origine gentis,

per sedecim generationes paternæ ac maternæ lineæ computatur. quod non inanis ostentationis causa, ut vulgo videtur, ab antiquitate posteris traditum autumabimus, sed ob aviti decoris honestiq; rectam æstimationem & exemplum. quot enim generationes, tot virtutis plantas ac traduces credemus. Nec aliter potest, quin, qui per tot secula genus suum & sanguinem cumque eo nomen integrum servarunt ac tutati sunt, ipsi fuerint animis & virtute præstantes; atque posteros tales efficere serio mentis cultu exemplisque suis & majorum allaborarint. quod ut ipsis non potest non esse honori, sic erectis animis honestæ æmulationi erit.

Insignia Nobilium prisco ævo simpliciora, progressu temporis ornata fieri cœperunt. Ea vel ab armis quorum olim præcipuum studium, vel à nomine prædiorum avitorum in memoriam generis, vel à rebus terræ, unde orti, sui non immemores, vel ab astris & cœlo, quò tendebant animisque & votis adspirabant, vel ab insigni rerum gestarum eventu placuit petere. Quidam sumserunt à rebus firmitatem & fortitudinem repræsentantibus. alii ab animalibus, quorum robor, vires & agilitatem aut studio æmulabantur, aut ratione, virtute animique vigore superabant. Hæc autem insignia, quæ majores ad posteros suos transmissere, liberi non tam ex perforata galea, variisque clypei coloribus & numero stemmatum æstimabunt, quam cuius rei sint insignia, nimirum virtutis: quæ ut à primo gentis authore nativa quadam nobilitate parta sunt, sic à posteritate ad ejus imitationem præclaris factis tuenda, laude illustranda, industria & labore conservanda sunt. Quod si quis negligat, ac semina virtutum ab avis vel proavis accepta per ignaviam ac vitiorum fordes in se obruat ac sepeliat, huic insignia isthæc non magis honorem & existimationem circumdant, quam splendida vestis sordido corpori nitorem ac munditiam, aut pulchra forma

turpi animo decus & laudem conciliat. Quin eò manifestiore dedecore illum notant, quo magis istis insignibus se jactat: dum umbram pro re venditat, & solo nomine nobilem, factis ignobilem, gentisque suæ degenerem stirpem se ostendit.

C A P V T I V.

De Procerum ac Senatorum hujus regni antiqua dignitate & insigni existimatione. Unde priscis Gothicis ANSES & AMICI REGIS dicti sint. De rectoribus provinciarum, & ex occasione de ducibus belli.

PRæcipuis ex equestri ordine & nobilitate viris domi natis primaria regni officia ex prisco instituto & jure privilegiorum, ob virtutum in illis excellentiorum respectum, conferri solent: qualia sunt Regni Senatorum munia, quorum post Regiam eminentiam antiquitus fuit & adhuc est maxima dignitas atque existimatio. Consuerunt ex illorum numero deligi, qui prudentia & rerum usu maximè sunt conspicui, nimirum quinque Regni collegiorum Præsides; Regni Drotsetus (ut vocatur) Marschus, Thalassiarcha vel Amiralus, Cancellarius, & Thesauri regii Præfectus. De horum omnium autoritate & officiis alibi fusius. in primis de illis accuratè agitur in Forma regiminis aut constitutione imperii Suetici, atque in regni Suediæ Geographica & politica descriptione A. Burei. Nunc id solum addam, eximia isthæc & maximè necessaria regno collegia nunquam ad id culminis & vigoris antea pervenisse, ad quod sub *GUSTAVI MAGNI* imperio & auspiciis educta sunt.

Senatores autem & proceres regni priscis Gothicis *ANSES* cognominati sunt, ut Iornandes in historia rerum Gothicarum testatur. Ea vox ab *ansæ* / vel *ansa* aut *änsa* derivari potest: Sueogothicè partim est *respicere* vel *conspicere*, partim *curare*. Velut *Ansfrid* Dux Longobardorum dictus apud Paulum VVarnefridum lib. 6. de gestis Longobard. quod studium & *curam pacis* non minus quam belli habere, vel pacis causa bellum gerere bonum Ducem oporteret. *ANSES* ergo nomen est honoris & officii, ostenditque proceres & *illustris*

confpicuaeque dignitatis, & boni publici curatores esse: & quo magis publico studeant, eò magis crescere & honorari. Aliàs etiam *AMICI REGIS* *Könungs winer* / ut ex veterum monumentis liquet, dicti sunt. qua appellatione non solum intima admissio, sed etiam virtutis ac fidei tanto munere dignæ nomen exprimitur. Verè Helvidius apud Tacitum, *nullum majus boni imperii instrumentum, quom bonos amicos esse dixit.* Illud cum eodem ferè convenit, quod hodie à Regibus *DILECTI REGNI SENATVS* titulo ornantur *Wäre elstelige Rjjes Råd.* Meritò Regiâ benevolentia & amore digni sunt, qui publicum magis quam se & sua amant, qui pro regia & regni salute tam indefessa cura vigilant. Et bene R. Majestas cognoscit quod cum Senatorum regni consilio ordinatum est; id ad beatitudinem imperii & Ipsius gloriam redundare, ut olim Theodosius & Valentinianus Impp. loquuti sunt.

Proximi à Senatoribus sunt provinciarum rectores vel Gubernatores, *Höfßdinger* / *Landhöfßdinger* communi nomine à capite *Hessuet* prisca dictione Gothica adpellati: quod nomine supremi capitatis, id est Regio, primates sint in provinciis administrandis: atque ita meminerint ex dignitate, fide & usu publico amplissimum illud munus gerendum esse. Ne potestas eorum mora corrumpatur, ex consuetudine triennii est; nisi ob certas causas prorogetur. Ioh. Magn. lib. 4. hist. Goth. Sueonumque cap. 6. eorum officium egregiè describit: *Præfecti, qui regio nomine & autoritate populo præsent, non legum aut consuetudinum terræ ignari sed sapientes erunt, quorum mens magis honori & gloriæ Regiæ, quam proprio lucro & augendis opibus inclinetur, quique sciant, se liberis hominibus præsidere, non bestis, neq; ad suam tantum, sed magis ad populi utilitatem institutos.*

Ab eadem origine Duces belli prisca *Höfßwîsmânne* vel *Häärhöfßwîsmânne* dicti, quasi *capita exercitus.* Hanc esse vocem inveteratam, testis locuples est Olympiodorus apud Photium, ubi principes militum Gothicorum, qui Radagaisum in Italiam sequuti sunt, *κεφαλαίους* sua lingua appellatos ait, à *κεφαλή* capite. Non molestè feret lector, si paulò curiosior sim in istis nominibus notandis, quæ antiqui non abs re suis præfectis imposuerunt. Voluerunt enim esse titulos dignitatis, & quibus simul muneris sui admonerentur. Non verò potuit antiquitas aptius isti muneri nomen invenire.

Quod corpus absque capite , hoc est multitudo sine duce. Vt à capite est in omnia membra motus & regimen, ita à gubernatoribus & ducibus authoritas & imperium in cives & milites. ut caput est rationis sedes , ita populus prudenter & moderatè regendus est à suis præfectis.

C A P V T V.

De Legum Sueogothicarum origine , antiquitate, forma, brevitate, æquitate, authoritate & usu.

QVia prima regni munia, de quibus superiori capite dictum, atque ad eò universæ reipub. partes absque Legibus & iustitia geri rite nequeunt; non magis quam oculi videre, manus & cætera membra se movere sine anima possunt, leges autem sunt anima reipub. de his nunc sermo erit.

Principio conditæ reipub. Sueogothicæ, ut apud alias gentes, ita hic nullis nisi cordibus hominum divinitus inscriptis legibus & moribus pub. imperium agitabatur. dein arbitrium regis pro lege erat. Vnde Olaus Petri in Chronico Sueciæ Ms. ad vitam Amundi testatur, quidquid Rex cum ratione iusserat, id jus ratumque fuisse. Consentit vetus proverbium: *Dyrt är Drottens ord. Magni pendendum est Regis verbum.* Sed quum ingenia hominum vitio naturæ depravata sint; & ipsi reges sint homines, qui labi & errare possunt, utique præstat leges esse scriptas, certas & constantes, ad quarum normam imperium administraretur. Vbi autem jus vel nullum, vel quod fermè idem, incertum est, ibi cætera sunt incerta ac vaga, quorum regula lex esse debebat. Tullius lib. 9. fam. ep. 16. *Omnia sunt incerta, quum à jure discessum est: nec præstari potest, quale futurum sit id, quod positum est in alterius voluntate, ne dicam libidine.* Quum itaque incerto jure respub. Sueogothica ad tempus fuisset, rei necessitas & utilitas suasit ferri leges, quibus reipub. status in solido collocaretur.

Leges autem Sueogothorum etiamsi non ultimæ vetustatis sint, tamen nec recentis ævi esse, vel illud sit argumento quod est apud Iornandem in lib. de rebus Getic. *Leges usque nunc conscriptas Bellagines nuncupant Gotbi.* Quidam hic *Bilagines* emendandum putant, & interpretantur *leges juxta se positas* aut *alia statuta vel sanctiones præter legem ordinariam conditas.* alii

Billagines, quasi *leges equas dictas* volunt. Granius in epist. ad Bonaventuram Vulcanium appellatas existimat *Bylagines*, à *by pago* vel oppido, κατ' ἐξοχὰν verò civitate, & *lagh lege*, quasi *dicat Ius civile aut civitatis*. Vox autem *lagh* ita nuncupata est à *lagha* / *disponere & ordinare*: quod Lex ordinet, constituat & præscribat agenda & omittenda civibus. Præterea legum Sueogothicarum antiquitatem evincit vetustas authorum & instauratorum earundem.

Nam præter primos Legum conditores (de quibus fusius Nobiliff. Iohannes Olai *Stjernhøf* / Secretarius Regius in eruditâ & concinnâ Historia Iuris Sueogothici) eas vel condiderunt, vel instaurarunt vel auxerunt Bero Rex Sueonum A. Christiano DCCCXXXII. qui Legibus *Biârkslagh* à Birca urbe nomen indidisse fertur. Ingellus A. DCCCLXXXIII. S. Ericus anno MCLX. Canutus S. Erici filius A. MCLXIX. Birgerus Ierl anno MCCLXVI. quidam habent A. MCCLI. Idem post conditam urbem Holmensem etiam Leges civitatis condidisse fertur. Magnus Ladelås A. MCCLXXXV. Birgerus Magnus anno MCCXCVIII. Magnus Erici anno MCCCLXXII. Ut alii, Leges *VVesmannicas* ad intercessionem Laurentii *Vlfonis Equitis* anno MCCCXXVII. tulit (vid. prooem. LL. *VVesmann*.) & alii postea successores, uti ex Legum confirmatione & Annalibus constat. Inprimis observatione dignum est, quod Birgerus ait in præfatione LL. *Vpland*. se recognovisse *leges veteres*: unde earum antiquitatem æstimare in proclivi est. Quod autem Bertius lib. III. rerum Germanic. in descriptione Stocholmiæ ait: *Leges regni antiquæ sunt, & ab Henrico ad hæc usque tempora religiose servantur*; in eo memoriæ errorem erravit: nullum enim hîc Henricum Annales agnoscunt. Fortè Ericum voluit signare, qui, ut ante dixi, leges Suediæ etiam instauravit.

Legum concipiendarum & ferendarum ratio hic quondam talis fuit, ut publica autoritate à prudentibus legum, patrii status peritis & amantibus conscriptæ, à Senatoribus regni, limâ, ubicunque opus erat, adhibitâ, necessariis additis, superfluis amputatis, sedulo recognoscerentur. Satis recognitæ populo in judiciis provincialibus publicè prælegebantur. quod hodie fit in comitiis. Omnibus gnaviter attendentibus & approbantibus, à Rege confirmabantur & pro-

mulgabantur; ut ex Legum Vpland. & Suderman. proœmio non obscurum est videre.

Sunt qui ante membranæ & chartæ usum trabibus vel tabulis ligneis incisas leges hujus regni aut inscriptas volunt, quod Tituli legum *Walter* Suedicè sunt inscripti. Sed & Saxo lib. 4. Historiæ Danicæ notat in his Septentrionalibus oris *litteras olim ligno insculptas* fuisse: quia *id celebre*, inquit, *quondam chartarum genus erat*. Nec illud aliis populis inusitatum fuit. Apud Athenienses leges Solonis axibus ligneis incisas fuisse, tradit Agellius lib. 11. Noct. Attic. cap. 12. Leges Romanorum in tabulis quernis primum fuisse propositas quum nondum in usu essent æneæ, author est Dionysius Halicarnass. lib. 4. Antiq. Rom. cap. 50. quò Horatius respexisse videtur in arte Poëtic.

Oppida moliri, leges incidere ligno.

Veruntamen quum *Capitum* in veteribus Sueogothorum legibus nomen translatum sit à veteri voce Gothica *stœt* / id est, *collectione*, *congregatione*: quod in certa capita velut areas & sedes coactæ & distinctæ sint leges; verisimilius videtur, nomen *Titulorum* etiam per metaphoram à *trabibus* aut *sepimentis* esse sumtum ob juris in certas classes & titulos digestionem, & quod diversæ materiæ diversis titulis à se invicem separentur ac distinguantur. Author libri Suetici de Regis imperio *Kenungastyrilse* (libri affabrè scripti ante ducentos vel trecentos circiter annos, ut videtur: quum *Aegidium Romanum*, qui vixit A. Ch. MCCLXXX. ad testimonium citet) similem in modum Titulos libri sui *Walter* inscripsit.

Ius Sueonum breve & succinctum est, ideoque expeditioni causarum decisioni magis accommodatum censetur. Quidni enim litium seges ac materia facilius refecetur, ubi leges pauciores & simpliciores vastis interpretum commentariis & diversis opinionibus non onerantur; quod juri Romano accidit. Etsi verò tam varias factorum species, quam jus Romanum, descriptas & decisas non habeant Leges Sueonum, tamen æquitati, juri naturæ ac gentium ipsiusque regni genio consentaneæ sunt. Quæ autem Leges omnia negotia complectantur? nec etiam necesse est, nec fieri potest: quum negotia sint infinita, jus autem finitum esse oporteat. Satis est,

si lex universè loquatur, etiamsi τὰ ἀπορίωτα, ut Aristoteles in Politicis (III, XI.) loquitur, vel quæ accidunt & superveniunt omnia non contineat; sed ea vel judicum religioni committantur, vel in dubiis ac gravioribus à Magistratu ac Iudicijs supremis eorum interpretatio ac decisio petatur; ut etiam hic moris est: idque præstantissimum amputandæ prolixitatis litium remedium.

Vplandicarum Legum, quæ aliàs *Bidrfolagh* à metropoli olim Vplandiæ *Birka* nuncupatæ, præcipua quondam auctoritas fuit. Vnde licet cuius provinciae suæ quondam ac peculiare essent leges ac statuta, nihilominus, si disceptarent, aut ambigua istic quædam vel indecisa occurrerent, ad Leges Vplandicas velut aliarum directrices recurrebatur, ut, vetus Chronicon Norveg. p. m. ccx. testatum reliquit.

Hodie, ex quo in unum corpus ac volumen collectæ sunt tam Leges provinciales quam civiles: quod ante Æannos trecentos factum creditur; utriusque juris par est auctoritas & robur; nisi quod jus provinciale mater juris civilis fuisse censetur: quod etiam colligere est ex cap. 5. *Sist. S. L.* cap. 18. *Tuff. S. L.* & aliis legibus. Et si verò in nonnullis pro diverso statu temporum & morum, pro distincta conditione provincialium & civium discrepant; in plerisque tamen & sibi & patriæ statui amicè conveniunt. Secundum leges provinciales in provinciis & territoriis, secundum civiles aut municipales in civitatibus & urbibus, & præter illas, secundum regni Recessus ac probatos mores in curiis ac tribunalibus jus dicitur. His deficientibus, etiam Iudicibus adire licet Legum veterum, velut Vplandicarum, Ostro & VVestrogothicarum, VVesmannicarum, Sudermannicarum, Helsingicarum Codices, & quatenus Legibus posterioribus ac horum temporum recepto usui non repugnant, earum scita consulere; ut ex *CAROLI IX.* laudatissimæ memoriæ Confirmatione Legum prov. liquet, & quidè ex his verbis: *Similiter indulgemus gratiosè iudicibus, ut si nonnulli casus occurrerent, qui nec ex Regis Christophori Legibus, (per has intelligit Leges provinciales ante cc. An. & quod excedit à Rege Suetiæ Christophoro publicatas) nec ex regni Recessibus & decretis dijudicari & decidi possint, de iis quid juris sit in alijs Legum Codicibus quos edi curavimus investigare atq; inde promere liceat. Quippe pro comperto habemus, in vetustis*

Legum Codicibus, qui nuper à Nobis publicati, nec ita in communi usu sunt, multa utilia reperiri, quæ in hoc Regis Christophori Legum volumine omiffa sunt. Quamvis ergo leges Sueonum non sint adeò numerosæ, tamen eas utilitas & vigor ponderosas facit. Verè dictum à Iacobo magnæ Britanniæ quondam rege: Quo pauciores leges sunt, modò vires suas strenuè exerant, eò melius bene moratæ reipub. convenire. Tum etiam hoc statum regni magis compositum & æquabilem reddit, quod non variis legibus diftringitur, sed unas & patrias habet. quo nomine Princeps Araufionensium Mauritiuſ felicem prædicaffe Suediam fertur, nimirum quod unam Deum, unum Regem, & unam Legem haberet.

C A P V T VI.

De amicâ controverſiarum compoſitione, & quis primus ejus author fuerit. De Curiis veterum nunc in melius formatis. De Nemda, ut vocant, Nãſſing/Nãttarating. De Scabinorum etymo. De compendiariâ proceſſus juridici via.

ESt illa civium veluti ſacra anchora, ut, ſi quis ſuum ultrò & bona cum gratia conſequi nequeat, ei legitima juris via in judicio pateat. Quanquam verò lites hîc ſunt brevès, nec facile vetuſtatem ferunt; tamen quia vel ſolum litigare moleſtum eſt, pacis autem & quietis dulce nomen, dulcior poſſeſſio, Chriſtianis & manſuetis pectoribus conveniens, inde priſcorum hæret inſtitutum, ut, prius quam litigatores in jus deſcendant, iis liceat ad amicos & bonæ fidei arbitros ire: ut ſi illorum operâ & placidâ diſceptatione lis intra privatos parietes amicè componi poſſit, ambigua judiciorum fata, ſumtus, inimicitia, aliæque moleſtiæ fugiantur. Hujus præclari inſtituti primus author fuit rex Sueonum Algothus, ut notat Ioh. Magnus lib. 8. cap. 39. Norat equidem Algothus, boni magiſtratus eſſe, cives, quantum poteſt, ad unitatem reducere, veluti Plato monebat, & ut inter ſe concordēs ac pacifici ſint: quæ non eſt minima pars felicitatis publicæ. Huc etiam collimatum eſt in Proceſſu judicii regii, ubi artic. 23. præcipitur judicibus, ut ante omnia operam dent diſſidentium conciliationi, prius quam res forenſi diſceptationi committatur. Si verò nullus ſit conciliationi locus, aut eam natura & conditio

ditio negotii respuat, tunc demum litigantes in iudicium admittant.

Dum adhuc Vpsaliæ regia erat, supremum istuc tribunal fuit, inde dictum *Vpsalating*. Ad hoc iudicium populus quotannis conveniebat; aut, si omnes commodè istuc coire non possent, ex quolibet territorio designati populum repræsentabant. Etsi verò rex ipse tunc præsidebat iudicio, tamen penes populum erat jus ferendæ sententiæ. Tandem quum hæc velut anserum & gruum, secundum adagionem, evaderent concilia, dum multa vi & impetu fierent: ut solet, ubi strepitus & multitudo rationem vincunt; è re visum publicâ, iudices certò numero definitos, legum & rerum prudentes, ordine atque compositè deligere: peculiaria ac distincta tribunalia in urbibus, territoriis & provinciis constituere. In urbibus olim erat iudicium infimum populi extra curiam in foro, ut videre est ex cap. v. *Rådstuff* LL. civit. Ejus loco jam est Camera Curie, ut vocant. Ab illo minori iudicio provocabatur ad Curiam, ut hodie à camera inferiori, à Curia ad Regium Iudicium. Extra urbes erat iudicium tetradis, territoriale, provinciale; olim in collibus sub dio habitum, qui inde *Tingshöger* dicti. Ipsa Iudicia vulgo *Nembda* à *nominatis* & lectis istuc personis & à Rege confirmatis appellabantur: ut patet ex cap. 35. *R. B. LL.* cap. 2. *Ting*. Inter isthæc eminebat Tribunal Regium *Konungsnåmd* dictum, in quo vel ipse Rex jus dicebat, vel ejus nomine jurati Iudices, à quo nulla ulterius erat provocatio. Aliàs iudicium extra ordinem, quoties opus erat instituebatur: quod vel *Råfzing* vel *Råttarating* dicebatur. *Råffating* à veteri voce Scandicâ *råffa* dictum, i. e. *corradere, conquirere, aliàs animadvertere vel pleetere*. Hinc in LL. *Vestrogoth.* de Iudice provinciali Tubbi: *Dan råffsti hværium åptir sum gårdh.* i. e. *Animadvertēbat in unumquemque secundum facinora ejus*. In constitutione Magni Ladels, de anno 1285. *Låggium thy hār hārde råffsti wider.* *Gravem itaque pœnam addimus.* Otrifridus libr. 3. *Evang.* cap. 8. *Råffsti thera Bngelouba harto.* *Graviter reprehendebat eorum incredulitatem.* Et in Glossis Keronis *Råffsti / increpa;* atque sæpe eo sensu in LL. *Norveg.* *Råttarating* ita dictum vel à *råtta* i. e. *corrigerere, dirigere, vel à iudicibus, qui olim Råttare appellati, ut inscriptio capituli 10. & cap. 40. Tingsmål* indicant; & hodie *directores* quidam

quidam & antesignani *rusticorum* idem nominis retinent. In *Nåssteting* ergo conquirebantur ac decidebantur caussæ restantes graviores, nondum in inferioribus judiciis plene aut dextrè dijudicatæ; aut si quid contra jura regni ac subditorum commissum vel à quibus provocatum erat ad iudicium regium; & quidquid adhuc mulctarum nomine Fisco pendendum erat. In primis iudicium *criminale* fuisse videtur, quod confirmant cap. 11. & XI *Nåsstabalt*. *Offgöth* 2. ubi recensentur negotia aut facinora in isto iudicio quondam diiudicari solita. In *Nåttareting* examinabantur & decidebantur istæ lites, quæ in inferioribus judiciis decidi nequiverant, & à quibus ad iudicium provinciale appellatum erat. Hodie verò ad supremum Tribunal aulicum vel Regium pertinent, quæ in dictis judiciis olim tractata fuerunt, ut constat ex Processu iudicii Regii artic. xx. §. 3.

Regium Iudicium sub Erico 14. institui cæptum, tandem à *GVSTAVO MAGNO* ad plenum vigorem elatum est. Propter amplitudinem verò regni, & multitudinem negotiorum, ex consilio Senatorum & Ordinum, autoritate *GVSTAVI MAGNI*, quatuor suprema ac Regia Tribunalia per universum regnum commodis in locis aperta sunt, ad quæ ab inferioribus judiciis in provinciis & urbibus extrema est provocatio, veluti *Stocholmiæ*, *Idnecopiæ*, *Aboæ* & *Dorpati*, de quibus alibi latius. Singula suos habent Præsides Senatoriæ dignitatis & expertæ prudentiæ viros, tum etiam Adfessores ex equestri & civili ordine, spectatæ integritatis, ut cupiant, juris patrii & rerum peritos, ut possint lites ritè disceptare ac dirimere. quod eleganti veterique formula Sueones dicunt *Stipa rått*; & Saxones olim *Reche Scheypen / jus suum cuique tribuere*. Apud *Otfridum* pag. 119. *Nu schepse er imo brot / Distribuât ipsi panem*. Ab illa voce *Stipa* vel *Scheypen* *Scabinorum* vetus Iudicium nomen descendit, cuius origo tam anxie à multis quæsitâ nec inventa est; quum tamen in veteri jure Sax. Germ. & Glossis Teutonicis istius vocis notio exstet. In artic. 55, lib. 2. *Landreche* ita: *So de burmester schepset des dorpes Beomen. Si pagi præfectus ordinat vel curat pagi commodum*. Et in Constitutione *Friderici III.* Imp. anno 1441 publicata *Reche sprechen / schöpffen / beschliessen*. i. e. *Ius dicere, ordinare, decernere*. Glossæ veteres Teutonicæ *Stepeno*
Index.

*Iudex & Belgarum vredscharpen quasi prudentes Iudices, aut re-
rum intelligentes, & simpliciter Schepene.*

Quando lites in iudicium deducuntur, more majorum, quibus vel nulli vel rari admodum procuratores fuere, clientibus ipsis integrum est causas suas orare, vel libello breviter scripto complecti. Quod si ipsi non possint aut velint, eis licet patronorum vel advocatorum opera uti. Quamvis autem nullos esse advocatos non expediat reipub. quum imbecillioribus subsidium parati sunt; tamen præstat esse paucos velut in hoc regno? certè non tales, qui potius causidici quam causidici sint, lites magis involvere & extendere quam explicare docti: nullo alio proposito, quam ut miser cliens longæ atque ancipitis contentionis merces & præda illis existat. Hoc incommodum ut avertatur, Processus regulis cautum est, vel clientem, si ipse stet in iudicio, vel patronum ejus, quoties Iudicibus necesse videtur, præstare juramentum de non vexando inani lite adversarium, de iniqua causa non tuenda, de lite persequenda nec malitiosè in fraudem adversarii protrahenda, unà cum cautione pro damno & expensis litis. Ipsa verò causa cum suis circumstantiis absque omni prolixitate, longisque & vanis effugiis, & procul operosa peregrinarum legum ac morum citatione, ex juris patrii fundamentis succinctè proponi, & à Iudicibus absque morosa cunctatione cognosci & disjudicari secundum jura Regni & Processus præscripta debet & solet: ne huic regno sit metuendum, quod in exteris quibusdam rebuspub. invaluit, sufflaminandi lites malum.

CAPVT VII.

*De purgatione veterum per candens ferrum, aquam, sortes. De pro-
fluxione sanguinis ex defuncti cadavere. De juramento purgatio-
nis. Quid de omnibus hisce judicandum sit; & quid moribus ho-
diernis observetur.*

Quum Iudices absque documentis & probationibus rem controversam explicare non posse sciamus, de illis ut parte disceptationis forensis quædam adnotabimus: & quæ probationum genera, veteribus usitata, sint improbanda & ob quid reiicienda, quæ retinenda, videbimus.

Olim

Olim, si res probanda esset obscura, contra quam tamen præsumptio militabat, ut alii Aquilonares, ita Suedi Gothique candentem ferri laminam in rei argumentum & ad se purgandum, vel pedibus contrectabant & inambulabant, vel manibus versabant; idq; vocabant *Järnbyrdh*/quasi ferri gestationem & contrectationem, & *Järntefn*/hujusmodi candentis ferri iudicium, & quasi portentum. Vnde adhuc miraculum vulgò ita appellant. Anno Christiano DCCCCLXXXVI. ab Olao *Storfonung* primò introductum volunt, ut refert Messenius tom. III. Scand. illustr.

Quod si innoxie istud ferrum tractarent, à suspitione criminis absolvebantur; si minus, tanquam culpæ manifesti damnabantur: præsertim si hoc ferrum à Sacerdote consecratum esset more tunc solenni, cujus formula in tomo II. Antiquit. Aleman. à Goldasto editarum talis fuisse perhibetur: *Benedic Domine per invocationem sanctissimi nominis tui, ad manifestandum verum iudicium tuum, hoc genus metalli: ut omni demonum falsitate procul remotâ veritas iudicii tui fidelibus tuis manifesta fiat, per Dominum nostrum Iesum Christum Filium tuum, qui venturus est iudicare vivos & mortuos & seculum per ignem. Amen.* Ex hac benedictionis formulâ patet, huiusmodi probationis genus pro certissimo & omni exceptione majori imò pro divino habitum esse: unde & *Dei iudicium* nuncupabatur, velut est in cap. 17. de violat. juram. reg. LL. Ostrogothic. *Waria sit medh Järne och Gud; domi / i. e. purgare se ferro & Dei iudicio.* Cæterum quomodo hoc pro Dei iudicio habendum, quod imposturæ vel hominum vel diaboli est subiectum; quod nusquam à Deo præceptum? Manus aliquo medicamento aut herbâ (veluti malva aut mercuriali, ut nonnulli volunt) contra ignis violentiam posse præmuniri, ita ut ferrum candens absque noxa tractent, experientia testatur. Quum status quæstio moveretur Haquino Regi Norvegiæ, & in dubium vocaretur, num regii sanguinis esset, mater ejus Inga hoc igniti ferri tractatione probare iussa est. Huic se repræsentavit Brabantus nomine Sigardus, qui iactavit se Regiæ manus herba quadam contra vim ignis communiturum: quod tamen illa recusavit, ut est in Chronico Norveg. pag. DCXVI. Duo hujus rei exempla refert Busbequius in epistola quarta Turcicæ legationis, unum de monacho Turcico ferrum ignitum ore

ore versante, alterum de circulatoro Veneto, qui plumbo igne liquefacto manus sine offensa immiserit. quod etiam aliquoties exteris in locis vidi. Qui plura hac de re scire desiderat, adire potest Camerarium Mediat. Histor. Centur. II. cap. 18. Præter istæc variæ sunt diaboli præstigiæ, quibus hominum credulitati ac superstitioni illudere ac velificari novit. In quam rem observatione dignum ex Iohannis Marianæ lib. IX. rerum Hispanicarum cap. 18. referam exemplum, & quidem de ipsis Gothis. quod accidit A. C. MXC I. Illius ætatis Pontifice connitente actum est acriter de superstitione Gothorum precandi ratione abroganda. Sed cum non solum vulgus, verum etiam primores antiquis stare mallent: quod nihil tenacius inhærere solet, quam quod religionis specie defenditur, res duello commissa est, in quo vicit, qui retinendum suaserat ritum. Cum verò nihilominus studia partium gliscerent, visum est controversiam ignis iudicio permittere. Rogo in platea accenso, liber uterque, Romanus (qui Christianum videbatur continere precandi ritum, & in sacris usurpandus offerebatur populo) atque Gothicus in ignem proiecti sunt. Gothicus autem ethnicum precandi modum descriptum habuit. Quid sit? Romanus continuo ex igne profilit: quod populus victoriam interpretabatur. Gothicus autem sub igne & flammis diu durans, tamen illæsus repertus est. Rege arbitro electo, populo persuasum est, utrumque precandi modum superis placere: cum uterque liber incolumis ex incendio evasisset. Hæ sunt diaboli delusiones, quibus vanas hominum mentes vexat. Inprimis huiusmodi probationis genere Deus tentatur, qui vel testimoniis vel confessione rei latens crimen probari vult; aut si hæc deficient, Deo & tempori committi. Hæc & alia procul dubio moverunt veteres, ut abrogarent hunc illegitimum probandi modum in hoc regno. Quod factum ante trecentos circiter annos à Magno & Birgero Ierl regibus Sueonum, ut constat ex cap. 17. de violat. juram. reg. Legum Ostrogothicarum, ex cap. 16. Legum Helsing. de Hæredit. ex Chronico Mf. Laurentii Petri in vita Valdemari. Sed ut error inveteratus, qui pro vera re placuit, difficulter extirpatur, mox postliminio in Helsingiam reductus est. Vnde Archiepiscopus illius temporis Olaus anno MCCCXX, hac de re Holmiæ in comitiis con-
questus

questus obtinuit, ut severa lege prohiberetur, ac penitus abrogaretur. Quum Livonis recens ad religionem conversis, à suo magistratu idem onus esset impositum, Honorius 3. Pontifex sub pœna excommunicationis interdixit. Decretum ejus in jure Canonico tit. 35. Decretal. c. 3. sic habet: *Dilecti filii noviter in Livoniâ baptizati gravem ad nos querimoniam destinaverunt, quod Fratres Templariorum, qui temporalem in eis potestatem exercent, si quando de aliquo crimine infamantur, eos ferri candentis judicium subire compellunt: quibus si qua exinde sequatur adustio, civilem pœnam infligunt. Cum igitur hujusmodi judicium sit penitus interdictum, utpote in quo Deus tentari videtur, mandamus, quatenus dictos fratres & alios, ut ab hujusmodi converforum gravamine omninò desistant, per censuram ecclesiasticam compellas.*

Præter hæc suspecti alicujus criminis manum aut brachium nudum in aquam calidam immittebant: cujus mentio exstat in Legibus VVisigothorum libr. 9. tit. 1. l. 3. aut in frigidam toti immergebantur, simili explorationis proposito. Si supernatarent, rei judicabantur, si submergerentur, innocentes. De cujus ritus origine legi potest Heigius parte 11. quæstionum juris cap. 39. Nonnulli putant aërea diaboli adspiratione, vel spiritali levitate corpus sagæ librari atque suffulciri ne submergatur. quidam ex Dei permissione & justo judicio sic fieri credunt; ut sagæ maleficæ artes magistratui hoc modo indicentur, dignamque facinoribus pœnam illa subeat. Verum si hoc examen esset certum ac perpetuum, oporteret esse sæpè idem ac sibi constans; quod tamen sæpè variat. Ioh. Georg. Godelmannus in libro 3. de magis & maleficis cap. 5. §. 35. refert, quum anno MDLXXXIIX. ex Borussia in Livoniam profectus à nobili in suam arcem invitatus esset, veneficam postero die ad ignem condemnatam fuisse. Per illam occasionem se ex isto Nobili quæsisisse, num illam prius in aquam more solito coniecisset, ad experiendum an rea esset. Illo negante, suasor fuit Godelmannus, ut ejus rei periculum faceret. voluit enim hoc modo indagare, num hæc exploratio per aquam frigidam vera esset. Sed ecce postquam venefica à carnifice in aquam gelidam colligatis artibus fuit projecta, statim submersa est. Ille Nobilis postea ad Godelmannum scripsit, se in sex veneficis idem tentasse, sed omnes fuisse submersas. Ideo se pro certo jam statuere, hoc signum falsum,

falsum, diabolicum & furiosum esse, quo magistratus incautus facile decipiatur. Quod autem contrariæ opinionis patroni in rei stabilimentum afferunt exemplum V. T. Num. v. de aqua amara ad purgationem Zelotypiæ adhibita, Theologi reponunt, illud exemplum esse planè dissimile & ab hoc diversum: illud à Deo mandatum, non autem hoc: illud ceremoniale aut forense, quod cum politico Iudæorum statu exspiravit.

Per sortes etiam rei certitudinem olim investigare Gothi conabantur, de quibus Olaus Magnus lib. III. rerum Septentrional. cap. XIV. fusius. Earum prisca superstitione variè fuere modi, aut virgulas characteribus notatas, temereque super candidam vestem sparsas interpretari, de quo Tacitus in lib. de morib. Germ. aut per cribri vel clavis circumvolutionem, panis certis verbis devoti aut casei esum; aut sortium in urnam immissionem res dubias explorare: unde hujusmodi urna pro divina vulgò habebatur. Horat. lib. I. sat. 9.

Quod puero cecinit divina mota anus urna;

& fors inde divinatoria dicebatur. Sed quum hujusmodi fors verbo Dei & naturalibus causis è diametro repugnet, auctoremque diabolum habeat, verè Christiana pectora meritò eam detestantur.

Quod autem ad cædis auctorem convincendum, in nonnullis locis adhuc prisco ritu effluxum sanguinis ex interfecti cadavere, certum dare indicium opinantur, non potest, quippe quæ ancipitibus & occultis involvitur causis. animadversum enim est, ad præsentiam cognatorum mortem defuncti deplorantium, jam homicida decollato, sanguinem ex occisi cadavere fluxisse; ad homicidarum præsentiam non mansisse. At criminis probationem evidentissimam esse oportet, ubi non de capite papaveris, sed hominis vitâ agitur. unde hodie in bene ordinatis judiciis & rebuspub. ille modus probandi temere & promiscuè non admittitur.

Inter liberationum à malâ præsumptione genera antiquitas hic etiam retulit juramentum purgationis cum duodenâ vel pauciore manu pro natura facti. quale juramentum rite institutum improbari nequit. Hoc enim legibus divinis & naturæ consentaneum est, ut innocentiae quacunquè juris via succurramus: ne per mendacium & calumniam à veritate laboret ac

periclitetur. Isocrates in oratione ad Demonicum, iurandum si postuletur, duabus ex causis præstaudum docet: vel ut remetipsum turpi crimine liberet, si sis innocens: vel ut amicos è periculis eripias. Est tamen circumspecti iudicis, ne ad solam actoris petitionem absque juris necessitate homines ad iuramentum purgationis temerè admittat; sed si urgentibus magnis indiciis veritas alio modo non possit investigari; nec admittat quosvis qui spe similis aut mutui beneficii, vel com-
potatione, vel alio munere corrupti, jurent quæ volunt, non quæ sciunt aut credunt vera esse; sed idoneos, probos & incorruptos, de quibus alibi plura.

C A P V T VIII.

De probatione rei dubiæ apud veteres per duellum, cujus lex antiqua affertur. Ex occasione agitur de notione & origine verbi Weichbild / uti appellatur Ius Saxonicum. Quam incerta & periculosa sit probatio per duellum, ostenditur: unde & hodie abrogata est. De duello iudicium candidè apponitur. De ejus prohibitione lex militaris GVSTAVI MAGNI.

Iste quoque mos olim invaluit apud priscos Gothos & vicinos, ut rei ambiguae & obscuræ, cui testes & alia documenta deessent, fidem eventus duelli faceret; & hujus vel illius victoria non solum pro præjudicio, sed ipso etiam Dei iudicio acciperetur. Vnde est in Annalibus Fuldensibus: *Ferro discernendum & Dei iudicio causam examinandam.* Et sponsio duelli quasi pro *sacra* habebatur: unde *Vehading* in Lege Boioariorum tit. 11. l. 5. & in decreto Tassilonis §. 10. vocatur, à *weyen* / *weihen* & *weihen* sacro, vel consecrare. Inde *wihenacht* vel *weihenacht* Germanis Natales Christi, quasi *sacra pervigilia*. Quidam *weichbild* jus Saxonicum inde quoq; dictum volunt, quasi sacrum, à colosso Rolandino consecrato: ut sit velut *geweihter bild*. Sed errant. *Weichbild* est vetus verbum Saxonum, ex *wick* & *bild* compositum. *wick* autem nihil aliud illis erat, quam non solum vicus ex pluribus domibus constans & limitibus circumseptus, ut Sibrandus ad Iura pub. Lubec. p. m. 112. notat: unde & *Brunswick* / quasi *Brunonis vicus* nomen accepit; sed etiam ipsa ditio. Sic in præfatione Legum AngloSaxonice. A Ethelstani Regis: *Durb ealle mine vice, i. e.*
per

per omnem meam ditionem, ut Latinè versum est. Et mox in fine: *Binnon mine vice gesythe, j. c. In ditione mea positus.* Est ergo *weichbild* / vel *wick bild* / *Iuris speculum* vel *iconismus juris* ad certas populi Saxonici ditiones pertinens; vel, ut aliàs etiam *Speculum Saxonum* Ius Saxonicum dicitur. Sed redeamus ad priora. Extat in veteris Iuris Sueogothici Codice Lex Duelli priscis adhuc ethnicis usitata, quam ita Latinè transtuli:

Si quis virorum in alium contumeliosa verba jaciatur, & dicat: Tu non es viro par, nec masculinum animum in pectore geris; alter respondeat: ego sum vir æquè ac tu, tum in trivis aut ternis duello designatis spaciis armis concurrent. Si compareat, qui contumeliam passus est, qualis audit, talis sit, improbus & instabilis coram viris fœminisque. Si verò se fistat, qui injuriam passus & provocatus est, nec alter qui eum injuria lacescit, eum ter levem ac flagitiosum proclamet, & signet in terrâ. ita sit improbus, qui verba illa effundebat, quæ nec probare nec præstare poterat. Si verò ambo justis armis congregiantur, & interficiatur contumelia provocatus, dimidiatæ homicidii mulcta esto. Si occumbat, qui incessebat alterum, tunc verba tam insidiosè prolata sint pessima, lingua ejus sit author necis: occisus autem jaceat humi sine luitione homicidii.

Ad hanc legem procul dubio oculos intendit Ioh. Magnus lib. II. hist. Sueon. cap. 7. ubi ait: *Publica lege & consuetudine receptum erat, ut quicumque tali certamine cum hoste congregi recusaret, is pro victo atque imbelli homine haberetur.* Etiam si verò hæc Lex hodie sit post Christianam religionem introductam abrogata: quum res dubii & incerti eventus, quale est duellum, pro veritatis probatione, & quo Deus ipse tentatur, pro Dei judicio haberi nequeat: nec innocentiae testimonium esse possit, quo noxii & innoxii juxta cadunt; nec legitimum, in quo sæpè

cedit viribus æquum,

Victaque pugnaci jura sub ense jacens;

hæc tamen opinio adhuc multorum animis insidet, ut, si provocanti se ad duellum non sistant, istud ignaviam aut infamiae partem interpretentur: contra gloriosum & masculinum ducant, pro defensione honoris & famæ suæ potius armis quam jure decertare. Sed nonne gloriæ Dei & mandatis ejus repugnat, quicumque vindictam sibi à Deo prohibitam ipse sumit,

sumit, & Deo, cui soli ea competit, & post Deum magistratui, cui Deus gladium credidit, hic præjudicare nefario ausu conatur? Quod egregii cetera homines sæpè parum perpendunt, subitâque irâ & quadam dedecoris opinione præpediti, spiritum & vitam, pro qua Christus ipse sanguinem suum effudit, tanquam rem vacuâ impendunt. Et quod atrocius est, quum veteres peltis muniti, gladiis latoribus cæsim dimicarent, & vel punctim vel infra cingulum ferire minimè virile existimarent, nisi cum aperto hoste in bello dimicandum esset; nunc ex quadam audaciæ ostentatione seipsos fermè nudos gladio punctim, aut globis plumbeis ex adverso & propinquo petunt: ut promptiorem mortis viam inveniant; & nihil discriminis inter offensam privatam, atq; publicas inimicitias bellicque formam ponant. quam depugnandi rationem non abs re viri pii & mansueti feralem judicant: & nullum singulare certamen absque peccato suscipi posse rectè statuunt; nisi inuasor concedat alteri licentiam dimicandi, alioqui eum absq; dimicatione occisurus. Sed qui cupiditatibus suis indulgens sibi quod non debet sumit, eodem sæpe culpa sua perit. Sive autem temere provocans, sive provocatus occumbat, utrimq; male consultur salutis publicæ ac privatæ. *Publicæ salutis*, dum patriæ utilis pace belloque civis ante tempus violenta morte subtrahitur; quasi hostes deessent, in quos arma ferrentur. Hoc etiam ipsi Turcæ saniores, etsi bellicosa gens, agnoscunt, eoque duellum detestantur. quidni nos Christiani? Busbequii verba elegantis gravitatis iudicijq; ea de re apponam ex epistola tertia Turcicæ legationis: *Facta, inquit, paulò supra rerum in confiniis Hungariæ gestarum mentio me admonet, ut exponam quid Turcæ sentiant de monomachia, unico apud nos præclaræ fortitudinis exemplo. Fuit in regione Hungariæ nobis conterminâ, magna virium famâ Singiaccus Arslambegus. Nemo eo validius intendebat arcum: nullius ferrum aliis penetrabat: neque hostibus erat formidolosus. Huic se æmulum comparaverat Velibegus ejusdem laudis affectator, finitimorum locorum & ipse Singiaccus. æmulatio forte aliis rebus aucta ad summum odium, insidias & vulnera processit. Hac an alia de causa arcesfitus Constantinopolim Velibegus, mihi incompertum, venit certè. ex quo cum alia multa quæ scripsissent in Divano Bassæ, postremò de dissidio ipsius cum Arslambego audire voluerunt. Tum prolixè recitavit totam illarum simultatum scenam,*

fas, progressum & quò denique evasissent. & ut causam suam faceret meliorem, subjunxit se ex insidiis ab Arslambege vulneratum; quibus nihil fuisset opus, si se dignum suo nomine Arslambegus prestare voluisset. quandoquidem ipse pugnam cum eo nunquam subterfugisset, ut quem ad singularem pugnam multoties provocasset. Hoc Bassæ aversantes: Tunc commilitoni tuo singulare certamen denunciare ausus es? deerant quippe Christiani in quos pugnares. vivis uterq; vestrum pane nostri Imperatoris. nihilominus inter vos de vitâ decernere parabitis? quo jure? quonam exemplo? an ignorabitis, utercunque vestrum cecidisset, imperatoris damno casurum? quo dicto duci in carcerem jufferunt, in quo multis mensibus maceratus, vix tandem liberatus est, existimatione valdè diminuta. Apud nos multi nunquam hoste publica conspecto, quod in civem & contubernalem strinxerunt ferrum, clari & memorabiles habentur. Quid iis moribus facias, ubi virtutis locum vitia occupant: & quod pœnam meretur gloria & honori vertitur? Hæc Busbequius. Privatae autem vel singulorum salutis nocetur, dum propinquis sæpenumero cognatus & charus amicus magno cum animi dolore uno ictu adimitur. & quod adhuc longè miserius est, æterno exitio mactantur, & velut inferorum victimæ cadunt tot in duello irâ, odio & ultionis cupidine inflammatae ac implacabiles animæ. Deplorandum sanè, tot funestis ac tragicis exemplis homines non absterreri, sed volentes ac videntes in exitium ruere præcipites. Hoc Reges ac Principes Christiani serio ponderantes, severis legibus singulare certamen prohibuerunt; & inter illos GUSTAVVS MAGNVS heros nunquã satis laudatus. Præterquam enim quod in lege Sueonum constitutum est, ut quisque jure cum alio agat, non percussione utatur, vel ut Suedica elegantius sonant: Hvar ågher hafva lagh/och ey slagh medh androm; extat etiam titul. 14. Artic. vel Iur. milit. Suediæ, quod auspicio GUSTAVI MAGNI conditum, ubi §. 67. sic habetur: In castris, ubi & propugnaculis nulla digladiatio aut duellum permittatur & concedatur. Sed si qua controversia inter milites orta fuerit, ea judicio militari dirimatur. Is qui alium ad singulare certamen provocat, statim judicio sistatur: ut vel in pœnam condemnetur, vel ratione circumstantiarum absolvatur. Si vero centuriones atque ordinum ductores hoc permittant, nec serio inbibeant, ab officio suo removebuntur & in gregariorum ordinem referentur. ex damno etiam dato unâ cum reis coram tribunali bellico tenebuntur.

De Palinodia veterum, qui in illa ritus & pœna observata: quæ utriusque causa. quid nostris moribus obtineat.

DVm in priscis aliquot ritibus iudiciorum nunc describendis occupati sumus, etiam Palinodiam veterum non intactam relinquemus. Inde patebit, quam invisum fuerit priscis Sueogothis ejus delictum, qui honestum alicujus nomen contumeliosis verbis lacerasset: & quam ipsi auctori sit ignominiosum.

Exstat constitutio Regis quondam Sueonum Magni Ladulås, quæ voluit in probatione illatæ alteri injuriæ deficientem, & legitime convictum præstare multam novem marcarum, quæ scitè dicebatur *multa labiorum* (*Läppegåld*) cõ præstanda, quod reus labia continere nequivisset, sed in alterius contumeliam impudenter ac petulanter aperuisset. Mævius ad Ius Lub. lib. 4. art. 16. n. 6. *Mundgeld* vocat, & in Suecia *optimo instituto* à convitiantibus exigi notat. Insuper os suum percutere, & se mentitum fateri, aversum retrorsus exire iudicio, atque intestabilem esse lex jubebat; & nisi actor pro illo intercederet, in perpetuum proscribi. Hoc utique non leve ac ludicrum est supplicium, sed satis durum, aliquem sibi ipsum intemperantis linguæ pœnam irrogare, seipsum mendacii reum facere & condemnare: verba privatim jacta, in publico per jugulum revocare: nec dignum haberi recto gradu excedere iudicio, ac testari, velut alii viri honestæ famæ solent: & tandem exilio damnari. Cæterum ratio tam severæ pœnæ & ritus in ea observati priscis iusta est visa. Quippe fas & æquum existimabant, illum opprobria cum pudore recantare, quæ sine pudore in alium effudisset. Nec dignus videbatur recto pede exire iudicio, qui more serpentis gradum obliquum struxisset, ac venenata linguâ grassatus esset in honorem innocentis: qui more cancri transversà incedens, insidiatus esset proximi nomini, ejusque famam arrosisset. Intestabilis etiam iudicabatur, quod pravum de alio testimonium perhibuisset, eumque falsis dictis per ora vulgi distulisset. Quidam enim existimationis propriæ dispendium pateretur, qui alterius existimationi damnum aut periculum machinatus erat. Denique jure proscribi videbatur, qui in alium scribere

aut

aut vociferari, linguaque aut stylo proximi famam etiam vitæ æquandam confodere adeo promptus erat. Hæc pœna quum severior esset, deinceps non aliter executioni mandata est, quam si reus multæ solvendæ non sufficeret. Vfus tamen fori adhuc obtinet, ut, quando calumniator conspectioris personæ nomen & existimationem indignius lædere ausus, in probatione succumbit, præter multam, etiam judiciali confessione vel scripto innocentiam & honestum nomen infamatae personæ attestetur: ut, sic existimatio per ora hominum traducti incolumis seruetur; calumniator autem se mentitum si non conceptis verbis, tamen ipso facto aut verborum mente fateatur: quod equidem haud exiguo ipsi probro est. Illud ne quis incurrat, Harpocratem agat, memor istus dicti,

Digito compescit labellum;

vel discat frenare linguam suam, ne eam in convitia aut calumnias, impotentium, garrulorum ac levium animorum morbum, temerè laxet.

CAPVT X.

De ritu prisco Sueogothorum investigandi rem furtivam in aliena domo. Confertur cum simili Græcorum, Romanorum, Germanorum & Norvegorum ritu. Excutitur ejus ratio. An adhuc sit in usu; & quam cautè institendus sit, ostenditur.

VNum adhuc ritum de re furtiva in alienis ædibus investigandâ, judicum auctoritate à prisca institutum commemorabo, & hinc ad alia progrediar. Iste ritus in capite **XIII.** juris provincialis Suetiæ, tit. de Furto ita describitur: Si quid alicui furto sit abreptum, hoc indicandum erit vicinis. Si verò quis alicujus domum suspectam habeat, quasi res furtiva eò delata sit, is comitantibus eum sex viris, investigari eam isthic legitime desiderabit: indicio tamen rei, quæ & qualis sit ante facto. Viri autem isti investigaturi, discincti jubentur ingredi domum furti celati suspectam; & nudis pedibus & caligis supra genua constrictis, ut additur in Legibus **VVestthogothorum** tit. de Furto: & quæ alia in dictis **LL.** habentur.

Iste ritus Gothis cum Græcis, Romanis, Germanis & Norvegis communis fuit. De Græcorum simili ritu non solum Plato lib. 12. de Legibus testatur, ubi ostendit, *Si quis furtum*

apud quempiã querere velit, id eum oportere facere nudum & discinctum; (*γυμνὸν καὶ ἀζωστὸν.*) Sed etiam Aristophanes in Nubibus, ubi Socratem & Strepsiaden colloquentes introducit hoc modo: Socrates Strepsiaden jubet deponere vestem, Strepsiades quærit numquid mali fecerit? respondet Socrates. Nihil, sed nudos ingredi leges jubere. Atqui, inquit alter, Ego non ingredior, ut hinc auferam aliquid. De Romanorum ritu Gellius lib. 11. Noctium Atticarum cap. 18. agit, ubi furia per lancem & licium concepta ex lege 12. Tab. dici solita ostendit, quod qui rem furtivam in alienâ domo quæsitum ibant, licio solum i. e. cincticulo à ligando, ut volunt, ita dicto amicti & parum à nudis differentes, ædes suspectas intrarent, lance verò indicium rei furtivæ, si reperta esset, gestarent. Germanorum parem ritum tangit Decretum Tassilonis Baioariorum Ducis tit. 11. leg. 15. ubi notat hujusmodi inquisitionem illis *salisuchen* dictam fuisse à *sale* / *cænaculo* aut *conclavi*, & *suchen* / *querere*: veluti Sueogothis dicitur *ransata* / quod quis rem *rapitam* qua caret, alibi *inquirat*. Norvegorum hac de re morem ita describit cap. 6. de furto LL. Norveg. Ms. *Þá daga ther at ganga i seyr tum einum oc lausgyrdir.* i. e. *Ingredi debent uno indusio t. cti & discincti.*

Causa, quod discincti intrare jubebantur, hæc erat: ne aliquid clam sub veste forte importarent, animo traducendi patrem-familias aut ei calumniam struendi insidiandive, aut intercipiendi atque occultandi aliquid. Causa in d. cap. 13. hæc exprimitur: *Ne bonde hafwer ey wãdha aff them* / *Ne paterfamilias ab illis incommodum aliquod patiatur.* Lex & consuetudo Gothorum præterea volebat, ut, si fenestra aut transenna tam patens in pariete aut tecto aut foramen sub limine esset, per quod res furtiva transmitti posset, hospiti incumberet facultas aut necessitas se juramento duodenæ manus purgandi à præsumptione rei furtivæ, quam vel ipse, si fur esset, vel alius ipso inscio forsan potuisset eò traicere, forsan etiam ipso sciente, recipiente & occultante. Dum verò inquisitio peragebatur, custodia solebat apponi foribus: ne conscii aut rei rem occultatam latenter subtraherent & foris reconderent. Rem autem furtivam inventam convocatis vicinis in rei fidem & testimonium lex jubet exhiberi.

Quamvis omnes isti ritus hodie non tam religiose semper

per observentur, quam olim, tamen haud temerè & absque ratione introductos, ut probatum, observari conduxerit. Hodie Judex ab eo, cui furtum factum est, compellatus, & licentiam inquirendi rem furtivam in domo suspectâ rogatus, solet (præsertim in urbibus) viatores aut mistros publicos adjungere inquisitoribus, partim custodiæ, partim periculi avertendi causa; cum hac tamen conditione, fuisse, in cujus ædibus hujusmodi investigatio erit instituenda, sit ante furatus: aut si certa exstent indicia rei furtivæ in istis ædibus occultatæ. Circumspectum enim judicem esse oportet, ne ex nudâ aut temerariâ suspicione, aut malevolo affectu urgentis inquisitionem adversus inquirendum, alienas ædes earumque secreta cujuslibet curiositati & scrutationi patere, aut aliqua labe infamiæ, quæ furti suspectos, insimulatos & inquisitos comitari solet, honestos & innocentes homines adspergi patiatur. Vnde si quis absque veniâ magistratus, aut illegitimo modo talẽ investigationem attentaverit, gravi multâ leg. Suet. (c. 7. de Furto LL. Prov. & c. 11. LL. civ. eod.) expressâ plecti meritò consuevit.

CAPVT XI.

De Comitibus veterum, quæ hodie accuratius constituta sunt. De indole populi Sueogothici ex occasione.

HActenus de Iudiciis & peculiaribus quibusdam veterum ritibus, aliquid disceptationi aut probationi forensi par aut simile habentibus, actum est. Si quæ verò negotia publica, ad omnes spectantia, communibus ordinum suffragiis opus haberent, ea olim ad conventus publicos, aut comitia (ut & hodie) remittebantur; quanquam olim hæc non tam distincta & accurata fuerunt, quam hodie sunt: unde nec satis distinctum sortita sunt nomen. Nam si fidem habemus Adamo Bremensi, commune nomen cum *judiciis* habuere. Quippe cap. CCXXIX. Histor. Ecclesiast. scribit: *Concilium populorum commune VVarph vel Thing vocatum.* Vetus Chronicon Norveg. idem firmat. in eo pag. CCIX. Olaus rex Suedorum ita loquitur: *Heller skal iagh på Vpsalating biudâ leding vth aff Swearite I. e. Potius in iudicio Vpsaliensi edicam expeditionem bellicam è regno Suediæ.* Idem testatur pag. CCXVII. regni negotia istic proposita & decreta fuisse. Vnde colligimus, Iudicia Regia & Comitia tunc fuisse commixta, vel in eodem

loco & in populi ad judicia conventu per eandem occasionem fuisse tractata forensia & regni negotia, vel idem nomen habuisse Iudicia & comitia; quæ tamen pro diversa conditione ac natura rerum quæ in utrisque tractari solent, etiam diversa postulant loca & nomina: quemadmodum hodie feliciter nacta sunt. Nam, ut scimus, in judiciis negotia civilia ad singulos civium spectantia deciduntur. at edicere militiam, & alia negotia publica, universum statum tangentia, hodie ad comitia eorumque locum peculiarem, ut palatium aut Cœnaculum regni, uti vocant, referuntur. nec huiusmodi conventus publici *Ting/Landztng/ Allthing/ Allmentingh* aut *Alzheriarztng* ut olim, aut *Bysalating/* aut *Samztng* (ut Nundinæ Strengnenses vocantur) quondam sic dictæ à congregato istic populo ad iudicium aut consultationem; eandem appellationem adhuc retinent; sed *Rijtsdagh* aut *Herdagh* Comititia nunc appellantur, à regni negotiis, ab universitate vel communitate, quæ etiam *Her* vel *Hår* Gothicè dicta, consultandis.

Præter equestrem ordinem & plebem more majorum ad Comititia à Rege vocari suetam, non venisse olim in ordinum numerum sacerdotes & urbium incolas vel cives, forsan colligas ex Ioh. Magno lib. 1. cap. 14. ubi Bericonem regem *contraxisse in concionem nobiles & plebem* scribit, nec aliorum mentionem facit. Sed ut verisimile sit, Christianismo hic instituto, si non antea, etiam ordini ecclesiastico fuisse suum locum & sessionem in comitiis liquet. Sic enim Adamus Bremensis in Chron. Ecclesiastico, ubi de initiis nascentis in hoc regno Ecclesiæ loquitur: *Prædicatores veritatis, si casti, prudentes & idonei sint, ingenti fervent amore (Sueones) adeò ut concilio populorum communi eos interesse non renuant.* Antiquitas enim salutaria fore ea consilia iudicavit, quæ per lineas pietatis ac verbi divini, cuius iste ordo peritior, dirigerentur: aut si quid occurreret, quod religionem injicere posset, id melius à viris religiosis edoceretur. Progressu temporis etiam cives urbium ad Comititia admissi sunt. Ericus Vpsal. lib. 6. Hist. Suec. p. m. 372. *Tempore præfato (anno 1448.) accedunt ad Comititia Stocholmenſia Episcopi, Prælati, Milites & Liberti* (per Milites & Libertos intelligit Equestris ordinis homines & Nobiles, *Riddare och Frälſismån/* ut hodie Sueticè nominantur) *ac rusticorum & civitatum Nuncii speciales.*

Quod

Quod autem antiquitas etiam plebeios & ruricolos comitiorum membra esse voluerit, hoc non temerè aut ex mera simplicitate, sed maturo rectoque consilio factum esse credemus. Quamvis enim eorum status sit infimus, tamen majorem populi partem constituunt, & in pace pro patria arant, ferunt ac metunt, in bello pro eadem pugnant: unde meritò eorum ratio habenda erat. Quid? quod majores hoc exemplo ostendere voluerunt, nullum hominum genus illis esse vile & abjectum, cœtu publico & honore indignum; nisi quod suis se facinoribus ipsum tale redderet. Et ut Musica non solum ex gravioribus & acutis, sed etiam ex humilioribus constans sonis pulcrum edit concentum; ita respublica ex quolibet statu non solum superiori & medio, sed etiam infimo debita ratione temperata, suum decus & unitatem conservat. Nec singuli rustici quàm tales aliquid sciscunt, sed quàm collectus cum reliquis ordinibus cœtus consilio ducitur, & in bonum publicum amicè conspirat. Huc enim veterum ea de re institutum maximè spectabat. Vnde quoties aliquid gravioris momenti consultandum in conventu publico & decernendum erat, hoc in deliberationem cum plebe vel agricolis vocabat & ad Regem referebat (ut ex Annalibus compertum est) Iudex provincialis; quod hodie fit per alium ex isto ordine lectum, aut virum prudentem & erga remp. bene affectum. Primæ autem partes dicendi erant Iudicis provincialis Vplandiæ: quod ejus princeps esset inter cæteros autoritas. Author Chronici S. Olai, ubi de Suecia loquitur: *At that er Bypsuia hofdingiar hasa stadfest sin iminni / tha hasa lyc theim radom adrer Landymen. I. e. quod Vplandorum præfectus inter illos constituit, ei consilio paruerunt reliqui coloni.* Is, quæ è regni bono esse possent, aut si quid, usu publico sic exigente, plebi imponendum esset, placidis verbis & aptis rationum ponderibus in medium consulebat: plebis sententias audiebat, colligebat & sic moderabatur, ut multitudo, quæ oportebat, volens subiret. Ea enim est indoles populi Sueonum, ut malit duci quam trahi, & leni suadæ, gravitate decenti temperatæ argumentisque instruat, se faciliorem, quam aspero imperio & extorto obsequio præbeat; adversus vim pervicax obnitatur: quod Iohannes Magnus non uno in loco suæ historiæ, potissimum lib. 7. cap. 14. lib. 4. cap. 6. lib. 9. cap. 16. ostendit.

Iste

Iste populi orator etiam pro eo intercedebat apud Regem, si quod onus insuetum esset deprecandum: aut ejus causam agebat, si ab injuriâ ac vi potentiorum quorundam esset defendendus per magistratum aut vindicandus; operamque dabat quantum in ipso erat, ut tam agricolæ, quam alii cives, libertatis atque æqui imperii legitimum fructum perciperent.

Hodie tamen ordo & jura suffragiorum distinctius ac insignius, quam olim aliquando, quum vel confusa vel tumultuaria à multitudine ferrentur suffragia, in singulos status & certas classes divisa atque discriminata sunt, uti res ipsa facile docet.

CAPVT XII.

*De Cursu publico pedestri. De voce **Santer** / Infanterie & aliis hujusmodi. De baculo nunciatorio vel **Budhkafla**. De Cursu vehiculari, equestri & navali. Regis Magni super equestri cursu lex & rescriptum. De Postis aliisque eo spectantibus. De Cursus pub. utilitate & de eo constitutio **CARISTINÆ** Sueonum Reginae.*

HActenus in graviori materia de Iudiciis & Comitibus versati, nunc illam leviori, ut videtur, temperabimus, nimirum de Cursoribus & Cursu pub. Non tamen res levis est, si respicias authorem, causam & utilitatem; sed maximè necessaria & commoda.

Ex autoritate regia Cursus publicus instituitur. unde Sidonius lib. 1. cap. 5. Cursum publicum *sacris apicibus accitum* scribit. Ei rei etiam indicio est scutulum, in quo est insigne regium. eo pectus cursorum pub. munitur in recognitionem supremæ potestatis, & nuncii publici, & securitatem itineris.

Veteribus Sueogothis deprehendo duo genera Cursorum pedestrium fuisse, vulgares & privatos, Regios vel publicos. Vulgares & privati dicti priscis **Santer** / qui pedibus iter faciebant. Inde Italic. *Fanti & Fantaccini*, &, quo vulgò hodie utuntur, *Infanterie / pedites, peditatus*. Inde quoque regionum & publicorum cursorum, *satellitum* aut *regii corporis custodum* nomina, *drasanter*; item *herrasanter* / exercitus cursores, Lat. *cacule* Præter istos, ab missis ad populum vel agricolas regio nomine aliquid mandandi, vel hostis adventum, vel quorundam factiosorum tumultum, aut petulan-

lantium vim vel crimen pub. indicandi, vel litigantes ruri ad iudicium citandi, aut feras noxias inprimis urfos insequendi causa, ex prisco Gothorum instituto, claviculus vel bacillus sagittæ aut teli lignei speciem habens tradi solebat caducei aut nuncii loco : quem inde appellabant *Budhæflla* vel *budhæflla*; item *orf* vel *budorf*. Quondam huic baculo literas Runicas incisas ferunt, (quod vulgò dicebant *rifla runer*) summam negotii peragendi strictim signantes. Postea in desuetudinem veniente usu Runarum, incidebantur tot notæ, in quot marcarum aut solidorum mulctam lex damnabat negligentem proferre baculum vel nuncium. Vnde formulæ istæ, quarum frequens est mentio in legibus Sueonum, natæ sunt: *Budhæflla vpsftra* vel *stara bødhy* / i.e. *incidere baculum nunciatorium*. Si hoste finibus imminente, subito vocandus esset populus ad arma, baculus à superiori parte incendebatur, ab inferiori parte funiculus per eum transmittebatur: quod dicebatur *Budhæflla snarade och brände*. quæ argumento erant & indicio, ejus villam comburendam, aut eum laquei poena plectendum, qui regio jussu evocatus, ad occurrendum hosti in tempore non adesset; de quo ritu vide *Olaum Magnum* libr. 7. rerum Septentrional. cap. 4. *Chronicon Gustavi I. Suetic.* part. 1. pag. 157. Ut porro observare est ex *LL. Vpland.* cap. 1. de judic. territ. (*Tingmål*) & *LL. Helsing.* eod. tit. cap. 51. 52. 53. è *Saxonis* libr. 5. & *LL. Norveg.* modus proferendi istius baculi talis erat: Homini maturæ ætatis & intelligenti committebatur proferendus: ne impuberi ac stolido forte traditus abjiceretur & otiosus jaceret; interim verò negligerentur curanda. Si versus orientem illatus esset in pagum, exibat versus occidentem. versus meridiem ingressus, egrediebatur versus septentrionem. Vicatim autem procedere, non retrogradi debebat, & tradi ipsi patrifamilias de manu in manum. si non ipse domi esset, uxori ejus aut filio puberi filiæve adultæ tradebatur. Si nemo esset domi, affigebatur vel in hypocausto supra sedem heri, vel ad januam in conspicuo loco: ut hero domum redeunti statim in conspectu esset, qui illum detrahens & quid sibi vellet inquirens, extemplo ad vicinum suum, vicinus ad alium referebat, donec ad quos destinatus erat, vicatim circumivisset. Poena vel mulcta negligentis proferre istum bacu-

baculum nunciatorium (quem neglectum *Budhsfall* appellabant) erat, nomine mandati regii, trium marcarum, nomine iudicis provincialis aut territorialis aliquid officii caussa rusticis injungentis, trium solidorum. Hæc de baculo nunciatorio paulò fufius eo fine notare placuit, ut ritus ejus crebrò in Legibus Sueogothicis tactus melius à juventute intelligatur: nec minus, ut majorum diligentia in curandis negotiis publicis, hoc externo symbolo publicè constituto, quò res majorem haberet fidem & authoritatem, etiam ad posteritatis memoriam transmittatur. Sed hodie Postarum beneficio multa nuntiari possunt expeditius, de quibus mox plura.

Ex antiquo Sueogothorum more in usu hujus regni quoque est *Cursus publicus veredorum* (*sarcinaria jumenta* dicuntur *Cæsari* libr. 1. belli civ. pag. mihi 148.) qui nostratibus est *Stiukning* vel *Stiukfård* à *stiute equa* vel *jumento*, quod viatori ejusque sportis dorsum commodat, & à *fård profectioe*. Quidam à *stõða* curando, vel promovendo cursu deducunt. Quod autem equâ veteres in cursu publico conficiendo usi, caussa præter alias videtur fuisse, quod equa desiderio pulli equini domi relicti citius currat: & quod, ut *Plinius* notat, urinam cursu non impedito reddens iter non remoretur. unde etiam *Scythæ* in bello equa uri maluerunt teste eodem *Plinio* lib. VI II cap. XLII. Nec nostrates hic tam delicati sunt, quam *Hiberni*, qui equas, tantum ut pariant, pascunt, nihilque turpius credunt, & quod magis cachinnis excipiant, quam in equa sedere, ut notat *Stanihurstus* lib. 1. de reb. *Hibernic.* Quum peregrinantes hic rusticorum patientia ad præstandum veredorum servitium abuterentur, & quot vellent equos ab agricolis absq; pretio sub prætextu regionum negotiorum curandorum, & angariæ, ut vocant, regis ministris debite sumerent, aut vi vel minis extorquerent: quod agricolis non poterat non esse gravi oneri, Rex Sueonum *Magnus Ladulås* Constitutionem anno MCCXXXV. publicavit, in qua istum abusum emendatum ivit, & vetuit ullum in posterum gratis à rustico capere veredum, nisi Literis regis hoc ei peculiariter esset concessum. Verba Rescripti super hac re sic habent: *Wir wilum ok at ingin man taki sår stiut aff bondom/vean han haroi wårt bress ther til &c. Volumus etiam, ut nullus sibi capiat veredum à rustico, nisi nostri diplomatis indultu.* Ibidem additur,

ditur, non plures equos ab uno rustico simul quam duos capiendos. Hoc Rescriptum exstat in veteri Codice Ms. Legum VVestrogothicarum. Idem postea in Leges relatum est, ut patet ex cap. 9. §. 3. & 10. §. 3. de jure mercandi LL. Vpland. Sed quum deinceps iterum fraus legi facta esset, subsequentes Reges isti difficultati sanandæ varia remedia quæ siverunt, inprimis nostra ætate *GVSTAVVS ADOLPHVS MAGMVS* luculentam ac peculiarem hac de re Ordinationem A. MDCXV publicavit: quæ quum scopum optatum assequi nequiret, sed ex occasione nihilo minus eluderetur ac perfringeretur, tandem ab Ordinibus in Comitibus unanimiter decretum est A. MDCXLII. & anno MDCXLIII. & anno MDCXLIX. ut omnes gratuitæ angariæ in universon tollerentur, sub refusione temporarii census, exceptis illis quæ R. M. ti & comitatul regio in itinere suo, & in expeditione militari exercitui, & in advehendis contributionibus & pensionibus Coronæ ab ejus rusticis debitis ex antiqua consuetudine & jure regio præstandæ sunt, & quæ equestri ordini à suis rusticis debentur. ut tabernæ & diversoria in urbibus, pagis & viis publicis passim exstruerentur, veredi publici per certas stationes disponerentur, Postæ instituerentur: quæ omnia essent sublevationi populo & inprimis rusticis. Diversoria autem publica cum veredis passim hætenus extrui cœpta, quorum majora subsidia, ordo & copia pacatiori tempore sperantur.

Cursus publicus tabelliariorum, vel *Postæ*, ut vocant imitatione vocis Gallicæ, à *positu* aut *dispositione* per certa loca ita dicuntur. Budæus in Notis ad Pandectas p. m. 323. *Nostri Postas quasi positos collocatosque certis in locis & semper in procinctu excubantes appellans.* Leges de Postis in hoc regno anno MDCXXXVI. constitutæ anno MDCXLIII. & MDCXLV. Regia autoritate confirmatæ sunt, in lenimentum angariæ, & facilitatem transmittendi domi forisque literas. Præter hæc Cursorum publicorum non exigua est commoditas atque utilitas, si rectè faciant officium suum, ut debent, ex præscripto Homeri Iliad. 11.

Ἐθλὸν κὲ τὸ τίτυκται, ὅτ' ἀγγελῶ αἰσίμα εἰδῆ.

Nuncius ille bonus, qui rite decentia novit.

Hunc Homeri versum Pindarus, at quantus Poeta Lyricus tanti fecit, ut suis eum odis infereret Pyth. 4. Sic autem

Nun-

Nuntius vel Cursor pub. decentia novit, si sit fidus & velox. *Fidus*, si nolit ea scire aut scrutari, quæ literæ, quas portat, sciunt, aut illi à quibus & ad quos mittitur. *Velox*, si properet iter & nihil se in via, nisi sit vis major, remorari patiatur. unde scutulo, quo pectus ejus munitum, buccinam æream appensam habet, quæ ambiente circulo in semetipsam reflectitur, qua quum in propinquo est, indicat adventum: ut alius in procinctu sit, qui absque morâ ei succedat. Aliorum incuriosus, ea celeriter curet, quæ ipsi mandata sunt, ad exemplum Eumæi ab Homero Odyss. 16. descripti, quem cum ad se missum Telemachus interrogaret, quis in urbe rumor esset, & quid proci Penelopes agitent, respondit: non hæc sibi curæ fuisse inquirere; mentem ipsi dictasse, nuntio perlato statim pedem referre. Si talis sit Cursor publicus, omni hominum generi luculentam præstat operam, quamvis ipse sæpe lutulentus & pulverulentus appareat. Nam ubi quid nomine publico aut magistratus est curandum: quando quid movetur in provinciis vel ab externa vel interna vi, & quocunque subito casu: quando quid è bello externo celeriter domum est scribendum, & sub manum annunciandum: aut fama in re ancipiti prævenienda: aut quid citò exquirendum vel indagandum est, cursus pub. beneficio expediri potest. Eruditi de studiis communibus, amici de rebus familiaribus, feriis, jocosis per eundem utiliter conferre ac jucundè colloqui possunt: dum ille mentem eorum in literis asportat, quæ chartam inanimen quasi spirantem, mutam loquentem facit. Mercatores de commerciis suis, contractibus, collybis; & quodcunque hominum genus de negotiis suis per cursum publicum cum absentibus ac procul remotis præsens & conjunctim agere potest, etiamsi pedem loco non moveat.

C A P V T XIII.

De linguae Scandicæ & Sueogothicæ præstantia. Quatenus obsolete quædam ejus voces in usum revocari possint.

A Civili statu & quæ ei annexa sunt, progrediemur ad literarum studia, quibus olim operam dedere Gothi, si prius de eorum linguâ ac literaturâ quædam præmiserimus. Linguam Scandicam non solum per hæc regna Arctoa, sed etiam per

per Angliæ & Germaniæ oras latè diffusam sola tantum dialecto discrepare scimus. Quò enim antiquiores scriptores Teutonicos legas, cò majorem linguæ Germanicæ cum Gothicâ consensum & affinitatem experiaris : unde vel alteram gentem ab alterâ ortam, vel etiam valde sibi cognatam existimes. quod & morum similitudo confirmat. Barclaius Icon. animor. cap. 8. *Multi Germanicæ in his linguæ sunt, sed in moribus plura vestigia.* Et quid si una gens ab altera ortum duceret, neutra sanè alteri pudori esse queat. Quidquid sit, linguam Scandicam esse satis locupletem, quæ adhuc ex vetustatis monumentis reliquæ, velut è naufragio tabulæ supersunt, & Leges antiquæ testantur. Vt alia nunc mittam, vel unam vocem Actoris novem synonymis expressam observavi : velut *Kârande/ Sôkiande/ Vagsôkiande/ Saatsôkiande/ Siltalande/ Saatwâldiger/ Saatgîswande/ Klagande/ Mâlsâgande.* Nec minus in compositione strictaque conformatione vocum ingeniosi ac nervosi fuerunt veteres : ut non pauca, quæ nos hodie pluribus verbis circumloquimur, illi unâ brevique dictione exprimerent : quod in veterum scriptis non planè hospiti notum erit. Certè prisca amor linguæ domesticæ præ exotica placuit : & quia placuit, ejus studium & cultus crevit, diuque in suo nativo vigore atque integritate stetit. Causa integritatis priscae, quod finitimæ gentes quæ miscebantur aut huc immigrabant, in ea conveniebant. Valafridus Strabo Abbas Augiensis, qui ante annos DCCC. tempore Ludovicî Pii Imp. vixit, in lib. de reb. ecclesiastic. cap. 7. *Gothi, qui & Getæ, eo tempore quo ad fidem Christi licet non recto itinere perducti sunt, in Græcorum provinciis commorantes, nostrum i. e. Theotiscum sermonem habuerunt.* Lipsius centur. 3. ad Belgas epist. 44. ex Roderico Toletano : *Teutonia, Dacia, Norvegia, Suecia, Flandria & Anglia unicam habent linguam, licet idiomatibus dignoscantur.* Quod autem hodie non prorsus eam absque mixtura quadam peregrinarum vocum illibatam servamus, in causa est, quod eæ gentes, quibus cum hodie commercia nobis intercedunt, ne quidem ipsæ suam linguam nostræ cognatam in illibato flore retinent : unde de sua nostræ aliquid quotidiana consuetudine affricant. Partim etiam factum est ex translatione & reductione coloniarum : partim affectatione, æmulatione & studio novitatis, varietatis & elegantiae ; quæ tamen nec

domi defit. Vnde Ericus Vpsal. lib. 1. Hist. Suecor. pag. 11.
*Gens illa nunquam contenta idiomate suo, semper in melius proficit
 vel pejus.*

Etiamsi verò esset optandum, linguam istam, qualis apud veteres fuit, per omnia in usum reduci; tamen facilius obtineri poterit, ut in admiratione sint prisca & abolita voces, quam in usu apud populum: cui ut recepta nummi forma, sic

Sermonis publica verba placent;

& *consuetudo dicitur domina verborum.* In quam sententiam Comminianus apud Charisium Sospitrum: *Ridiculum, inquit est legem adversus consuetudinem ferre, quæ sola in nostro sermone dominatur.* Non quidem ignoramus, etiam consuetudinem sæpenuerò errare, & vitium ex prava imitatione trahere; sed istam consuetudinem ita prorsus exterminare, ut nihil planè de se relinquat, proclivius est optare quam efficere. Quis enim ille tantæ sit authoritatis & felicitatis, qui à tot hominibus ætate, sexu, loco disparibus impetret, ut quasi postliminio in scholam cum prætexta aut nucibus relictam revertantur, aut se refingendos in lingua præbeant; & non malint loqui vel suæ ætatis & patriæ verbis, vel quibusdam etiam peregrinis, sed civitate jam donatis, quam obsoletis, quæ dum ignorantur, pro peregrinis aut novis habentur.

Hæc quidem in contrariam sententiam ita differi possunt, attamè ut, salvo peritiorum iudicio, quid ego sentiam, expro-
 mere liceat, re penitus inspecta, non planè desperandum esse crederem, obsoletas quasdam veteris linguæ Gothicæ voces in usum revocari posse, & quidem tales, quas vulgus pro rancidis, cascis & reiculis habet; quum tamen non sint huiusmodi, si illis, ut metallo nuper non exercito, situs ac rubigo detergatur, & usus frequentior accedat. Quod si fiat, ad dignitatem, æstimationem ac nitorem linguæ patriæ faciet: quæ ut domi bene nata est, ita propriis opibus & cultu magis exornari meretur, quam adoptivo, alieno & transmarino fuce. Quippe antiquæ illæ voces, quæ sunt nervosæ, propriæ & sensu ditiores quam peregrinæ, majestatem orationi afferunt, si cum modo, in loco & ex decoro usurpentur; & quidem à conspicuis atque elegantioribus hominibus, partim in pedibus adstricta, partim soluta ac libera oratione. Dictioni autem antiquæ, populo adhuc ignotæ, similem idemque significan-

tem

tem quotidiani & noti usus adjungi præstat, quæ sit antiquioris interpres, donec & hæc crebro usu atque imitatione familiaris & quotidiana fiat. Interdum etiam brevis formula addi prisca aut duriori dictioni potest, qua occurratur reprehensionem apud vulgum, e.g. *ut ita dicam*, vel *ut prisca loquebantur*, aut simili (de qua bene dicendi authores plura) donec majori consuetudine mollescat & gratior evadat. Sed alia, quæ prorsus antiquata sunt, & insolentem quandam asperitatem, vel prisca ævi saporem magis, quam gratiam aut acumen nostris moribus conveniens referunt, prisca ævo sunt relinquenda, vel eruditorum magis scientiæ, quam populari & civili usui. Accedit quod præsens ætas ac politiora temporum nostrorum ingenia quædam vel invenire vel imitari aliarum gentium exemplo amant non solum in moribus, sed etiam dictionibus & formulis, quæ concinna, rotunda & apposita esse existimant, quæ sæculi huius genio & rerum usui, quam exoleta quædam, gratiora & accommodatiora esse comperitum est. à quibus si quis ubique & facile recederet, adscitis promiscuè & absque judicio illis, quæ in usu esse desierunt, non solum se deridendum urbanioris notæ hominibus propinquaret, sed etiam quum intelligi non posset, frustra persuadere, quæ vellet, aliis conaretur.

C A P V T XIV.

De prisca Gothorum literaturâ vel RUNIS, earum origine & usurpatione. De Alruna, unde mandragora vulgò nomen. De sagis & divinatoribus veterum. De Scipione Runico, ejus vero usu, & tandem abusu apud prisca in incantationibus. De lycanthropia phantastica. Quando Runæ propter abusum & à quibus abrogatæ sint.

Iterum Gothi habuere antiquas, quas sua lingua RUNAS adpellabant. Earum expressas notas temporis invidia hodie solum aliquot codicibus veteribus & prisca lapidum ac monumentorum inscriptionibus reliquas fecit; quarum in regno Sueogothico ingens existat copia. Illas Cl. Ioh. Bureus magna industria studioque collegit & editioni omnes paravit. Runas Cl. VVormius Literaturæ Danicæ cap. 1. à Rym dictas existimat, quæ vox Scandicè sulcū terra aratro ductum notat.

notat. Hanc suam derivationem firmatum it translatis hinc Latinorum vocibus *Exarare*, & *Versus*. quibus addi queat illud Titinii apud Charisium: *Velim ego offe arare campum cereum*, i.e. offeo stylo (ut quondam moris erat) scribere in tabulis cereis. Sed Henricus Spelmannus eques Britannus vocem Runa à Gotho-Saxonico *Rune*/ quod mysterium & rem occultam signat, deducit: idque pluribus exemplis ex translatione Bibliorum Anglica, Beda & aliis probat. Idem stabilire queat notio verbi apud Saxones adhuc usitati, quo runen vel raunen dicunt *immurmurare*. Et Helvetii à Sueonibus, ut putatur, oriundi, creare aliquem *occultis suffragiis*, mit der run dicunt, ut notat Simlerus l. 11. de repub. Helvetior. pag. m. 172. & in Glossis Teutonicis à Lipsio in Epistol. collectis est *run den/sufurrabant*. Cæterum hæ originationes à similitudine vel usu rei posterius accessisse Bureo & Stiernhielmio videbantur, prior & potior illis origo Runæ existimabatur à *rôna/ratiocinari, discere & experiri*. Horum sententiam firmare videtur, quod *Runa* Peruensibus hominem significat *rationis competentem*; uti notat Iohannes de Laet Ind. occid. descript. lib. 10. cap. 1. & VVormius Literat. Dan. cap. 2. Item illud proverbium Islandicum: *Raunen er obygnust. Experientia verax est*. Vid. inf. in Explic. voc. Feudal. in *Roncalia* plura.

Quæ autem literæ scriptioni & propagationi rerum memoria dignarum olim destinatæ erant, cæ tandem in fœdum incantationis & superstitionis abusum sub specie scientiæ, doctrinæ & mysteriorum detortæ, susurris & carminibus magicis inservierunt: uti nomina superius allata fidem faciunt. Qui hîc suum studium profitebantur, inde *Rune karlar/Adelruner* vel *Alruner* dicti, quasi *præcipua quadam experientia*, aut *omnium rerum scientia* conspicui. Hinc etiam *Alrunæ* nomen *mandragoræ radicibus* apud nostrates & Saxonas est inditum, quod excellentis usus in arte magicâ superstitionis esse viderentur; qua de re plura nobiliss. Stiernhielmus in Antiquario suo & peculiari Dissertatione de Adelfruna. Velut autem *sagæ* apud Latinos à *sagire*, quod est acutè sentire, dictæ sunt. ex quo *sagæ* anus, quia multa scire volunt, ut Cic. lib. 1. de divin. explicat: ita nostratibus olim *Alruner* / & hodie à vulgo ex veteri superstitione magi & incantatores divini, arioli *Helgarmân/Spaamân/Signare* / & mulieres tales *Signarstor/*
salu-

salutantur, quasi illis aliquid sanctum & providum inesset. quondam etiam *Seidmader* à *seid* magia, ut est in Chron. vet. Norv. pag. 6. dicti. Et *Seid* supremus Tartarorum sacerdos adpellatur, teste Sigismundo Barone in commentario rerum Muscoviticarum pag. m. 103. *Sagæ* verò & incantatrices *Wisseqwinnoer* & *Spaaqwinnoer* / *sapientes & divinatrices* specioso nomine vocantur. Hoc enim à diabolo illis persuasum, quasi divina vi percitæ salutaria afferrent aut futura prædicerent: ut opinione religionis incautos & credulos facilius deciperet. Quum autem sciret, fœmineum sexum impotentiozem, eoque vanitati sæpe & superstitioni (nisi divino verbo bene informata sit) opportuniorem esse, præ viris eligi fœminas suggestit: quas quum etiam imminetia mala sua arte depellere crederent veteres, eas comites in primis belli, & numinum loco, aut velut à numine missas, habuerunt. Argumento est, quod Filimer Gothorum rex magas mulieres, *Alyrunnas* cognominatas (ut Iornandes habet p. m. 103.) castris suis exegit, atque in loca sola & inaccessa eiecit: *quod suspectas eas haberet*, ut tradit Iornandes. *Suspectas* videtur eo nomine habuisse, quod fortè profiterentur plura quam præstare possent; aut non ea semper evenirent, quæ prædixissent, aut ad nova superstitiosos impellerent. De istis Alyrunnis vel Alironiis plura notavit Elias Schedius de Diis Germ. cap. 43. VVormius Literat. Danic. cap. v. Stephanius in libr. 1. Hist. Dan. Saxonis pag. 45.

Porro à Runis *Runestafwer* vel *Runestaflex* *scipiones* & baculi Runicis denominationem traxerunt: quod Runicis characteribus in illis Fasti strictim & concinnè notarentur; ut adhuc videre est apud rusticos, quibus horum passim usus est, quique signa illorum tam exactè quam digitos suos norunt. Illis primus hic lucem dedit Ioh. Bureus in eleganti Tabula. Sed Ol. VVormius in Fastis Danicis magis enucleavit & amplificavit. Istorum scipionum summam & usum A. Bureus in descriptione Suetiæ comprehendit his verbis: *Rustici etiamnum in scipionibus suis calendaria Runis vel Gothicis literis inarata gestant, ex quibus anni tempora, novilunia & plenilunia, annos bissextiles, aureum numerum, literas Dominicales, aliaque ad eam rem spectantia exactissime supputare sciunt.* In rei memoriam & laudem hoc epigramma scribere volui:

IN SCIPIONEM RUNICUM.

*Quos alii fastos signat numerosa papyrus ,
Scipio, vix dextram qui satis implet, habet.*

Simplicis illud opus non simplex crede coloni ;

Quo numerat menses & putat ille dies.

Quando recens oritur, vel deficit atque coactis

Cornibus in plenum menstrua luna redit ;

Et que tam soleam festorum figere certo

Tempore, quam gressum sueta movere, tenet.

Quid? sese BACVLVS commendat RVNICVS usu

Duplicè, dum rector temporis atque pedum.

Tractu temporis, ut alia utilia solent, etiam Scipio iste in abusum degeneravit tam hic quam alibi. Istud colligere est ex Glossis Keronis, quæ exstant in Antiquitatibus Alemannicis Goldasti, ubi *Runstabe* vertitur aut explicatur *Euglogias*. Istic emendandum *eulogias* patet, quæ vox Græca *benedictiones*, ut notum, signat. Dum enim prisca incantatores hoc scipione Runico vel alio ad id peculiariter confecto, & singulari characterum genere signato circulos describebant, & magicis carminibus in malis aut incommodis, ut fingeant, expellendis utebantur, iisdem se *benedicere* vulgo persuadebant. Præter alias præstigiatarum & maleficarum artium molitiones, illo forsitan abusi quoque sunt, in transmutandis, uti fingeant, hominibus in lupos aut alia animalia: quando eos isto baculo tanquam virga Circæa tangentes, alias atque alias formas induere, & rursus, quando luberet, exuere iactabant. Quod tamen diabolo tam impossibile est facere, ut magi Aegyptii, quum non possent in conspectu Pharaonis producere pediculos, quomodo Moses, id *digitum Dei* esse vel inviti faterentur Exod. cap. 8, v. 19. & diabolus ipse Dei opus esse fatetur mutare substantias aut naturam Matth. 4, v. 3. Vnde mirum, quosdam Christianorum adhuc statuere, hominem aliquando

Lupum fieri, & se condere sylvis :

quum non nisi phantastica sit dæmonis illusio, de quâ plura VVierus lib. 3. de præstig. dæm. cap. 10. Illa olim in concilio Ancyrano circa annum Christi CCCIII. damnata est his verbis: *Quisquis credit posse fieri aliquam creaturam, aut in melius deteriusve immutari, aut in aliam speciem transformari, quam ab ipso omnium creatore, pagano & infideli deterior est.*

Tandem res eò devenit, ut Runæ Gothicæ usui publico ac literario natæ, sed incantationibus & magicæ postmodò adhibitæ, propter abusum instinctu Papæ Sylvestri II. & Sigfridi Episcopi Britannici huc evocati obliterarentur; & characteres vel literæ Latinæ ac Teutonicæ substituerentur: quod factum sub rege Olao Skotkonung anno Christiano MI. ut notant Pet. Petreius lib. I. Chronic. Suec. in vita dicti Regis pag. 59. & in præmio Lexici sui parvi Latini Scondici ex quodam antiquo fragmento Ericus Schroderus Vbsal. Quamvis autem hac de re nihil in istius regis vita alii scriptores memorent, ut quoque VVormius literatur. Runic. cap. 28. observat; & privatim in suum usum atque antiquitatis memoriam eas literas multos retinuisse verisimile esse velit; tamen illud de Sylvestro II. verum esse, temporis, quo vixerunt Olaus Skotkonung & Sylvester II. concursus haud parum arguit, tum etiam quod non longo temporis intervallo postea literæ Runicæ in Hispania, Gothis istic desidentibus, ob eandem, ut suspicari licet, causam exulare jussæ sunt. In concilio enim Toletano anno MCXVI. patres cum Bernhar-do istius loci Præsule egerunt & inter cætera decreverunt, ut deinceps omnes, abdicato characterè Gothico, literis Gallicis uterentur, ut scribit Rodericus Archiepiscopus Toletanus lib. VI. rerum Hispanicarum c. 30. Verùm iste veterum ardor in abolendis literis Runicis præposterus aut præceps fuisse videtur. Potuissent equidem ipsam idololatriam paulatim ex animis hominum extirpare, salvo Runarum usu: quas quum idololatriæ quoddam instrumentum esse cernerent, non aliter eam tolli posse, quam literis simul extinctis, crediderunt; quod est infantem cum lavacro simul effundere, ut dici proverbio solet. Quis autem dubitet, quin multa egregiè scripta Carmina & alia antiquitatis monumenta librique literis Gothicis consignati perierint, quorum etiam non exiguam partem in bibliotheca Toletana à Gothis eò translata fuisse testatur Alvarus Gomecius Toletanus libr. II. de rebus gestis Francisci Ximenii. Pro Runis autem ablati diabolus alia novit obtrudere, vel ipsas incantationes & magica deliramenta in quorundam animis, quantum in ipso est, retinere: quæ ut improbæ artis nomen apud ipsius assæclas amittant & bona merx esse videantur, imò ut speciem sanctitatis habeant.

ipsius divini numinis mentione incrustare, & morborum ar-
cendorum vi salutisque colore inumbrare didicit. Sed quo-
cunque colore picta sint, facile authorem produunt, ex orco
profecta, atque eodem releganda, nec inter Christianos
ferenda.

CAPVT XV.

*De causa neglecti iterumque instaurati literarum cultus apud vete-
res. Amalafuenthæ iudicium de bonarum literarum usu. De
priscorum studiis in pace vel otio aliquo. De eorundem SCAL-
DIS vel Poetis. Certamen facundie veterum. Oratio Erici
Diserti ad regem Norvegiæ. Aliorum apophthegmata quedam
& sapienter dicta, proverbia & ænigmata proferuntur. Bodini
calumnia, ut videtur, laudi Sueonum adspersa diluitur. De nostræ
ætatis studiorum incremento.*

Erunt fortasse qui existimabunt, veteres Gothos nullas li-
teras vel scivisse vel coluisse, sed pro libris arcus & arma
tractasse. Atque si ita existimarent, nihil mirum foret: quum
Gothorum omnis ætas ferè militia fuerit, quæ spatium exer-
cendi literas non facile permittebat. Hinc ille armorum hor-
ror, quibus vastitatem literis in Italiâ quondam intulere. hinc
illud, quod Amalafuenthæ Gothorum extra patriam reginæ
filium disciplinâ literarum prohibuerunt: ne masculi & mili-
tiæ destinati spiritus, umbraticis, ut opinabantur, studiis de-
bilitarentur. Scilicet qui in armis toti erant, & nihil fermè nisi
crudum bellum spirabant, haud facile benigniorem de literis
sensum habere poterant. Amalafuentha verò, etsi fœmina,
melior tamen literarum æstimatrix, constantius & longè re-
ctius istius temporis viris de bonarum literarum dignitate
atque usu iudicabat, ut est apud Cassiodorum. nempe quod
eruditio insitam ingenii vim roboraret: ibi prudentem inve-
nire, unde sapientior, bellatorem, unde animi virtute confir-
matio evaderet. inde Principem accipere populos regendi
artem: nec tantam in orbe terrarum dari fortunam, cui litera-
rum studia non essent ornamento ac præsidio.

Veruntamen priscos Gothos non omnes omninò nec omni
ætate literarum rudes & expertes fuisse, sed, quoties à mi-
litia

litia aliquod dabatur otium & quancumque temporis quies, eos liberales artes non incuriosè nec infeliciter tractasse, quum ingeniis ac industriâ valerent, vel istud testimonio sit, quod æquis legibus rempub. ornare, quæ sine disciplinâ non commodè parantur. quod naturæ sinum excusserunt, siderumque notitiam & usum calluerunt; cujus rei vestigia adhuc in Runicis scipionibus (de quibus superiori capite) affabè expressa apparent. Præter istæ scientiam de immortalitate animarum ex institutione & sapientiæ fonte hauserunt, Zamolxe, Zeuta & Diceneo, primis eorum, ut volunt, doctoribus. Ita sanè Iornandes tradit, & post eum Mariana lib. v. rerum Hispaniæ cap. i. *Illud rectè: quod humanos animos perpetuos fore ducta ex antiquo per manus opinione habebant persuasum, præmiaque & supplicia à rogo superesse existimabant.* Dion Græcus historicus Gothos præ cæteris barbaris sapientiam dilexisse ait. *ita nobiles philosophi in ea natione vixisse numerantur, inprimis Zeuta, Diceneus & Zamolxis.* Ne autem hoc Hispanum affectui erga gentem cognatam dedisse credas, idem ante eum suo testimonio adseruit Sigebertus Gemblacensis in Chronico: *Gothi, inquit, viribus vigentes, ingenio callentes, Philosophiæ quoque disciplinis eruditi, nativam barbariem exuentes, humanitate & honestate aliis barbaricis gentibus præminuerunt.* Maximè Christianis factis rerum divinarum humanarumque cultus accessit locupletior.

Etiamsi verò literas humaniores olim non ita, ut hodie sit, excoluerint, tamen per otium in ipsis sæpe castris majorum rebus conscribendis & carmine decantandis operam haut tralatitiam navarunt, iisque vernaculæ linguæ decus extulerunt. Hoc opus erat SCALDORUM, vel ut alii vocant SCALDRORUM, ut istius ævi Poetæ à sono skall in decantatis carminibus expresso adpellabantur: quales erant *Bardi* Gallorum. Eò respexit vetus Poeta Christianus Sedulius in exord. Carminum:

Tragicoque boatu

Ridiculye Getæ, seu qualibet arte canendi.

Inde priscis Scandis *Skalvingl* vertigo Poëtica, *furor Poëticus*, & *Scalda*, liber de arte Poëtica dictus est. Mos enim istis Poëtis fuit, non solum calamo sed etiam cantu majorum gesta, excitandæ in junioribus & posteris honestæ æmulationis causa celebrare, qua de re inf. h. lib. cap. XXI plura. Isti Scaldi ex

præcipuo gentis suæ sanguine, Regibus aliquando à consiliis erant, sucti etiam Reges in militiam sequi: ut eorum facta coram ipsi suis oculis intueri, nec aliorum fide arbitrari necesse haberent; eaque ratione melius ex vero posteritati tradere poterant. Quæ autem in veterum Carminibus involucro fabularum tecta reperiuntur, ea authorum ingenium sapiunt, qui veritatis lumen sub umbra verborum ex arte condebant, & hoc colore tanquã venustatis illecebrâ lectori sua carmina commendabant. In hac arte inprimis excellebant Islandi: unde præ aliis feligebantur. Præter eximia regum & illustriorum virorum facinora versibus consignata, etiam genealogias majorum isti Scaldi describebant, ut constat ex Chronico S. Olai, ubi de Scaldo sermo est: *De taldi han langfedga til Semingh. Et computabat stemmata usque ad Semingum. Item Itui tredi ero uptalde xxx. langfedga Rognwalli. In hoc Carmine enumerata sunt triginta stemmata Ragvaldi.* His nominibus isti Poetæ Regibus olim maximè in deliciis erant & in aulis eorum liberaliter habebantur.

Gaudet enim Virtus testes sibi jungere Musas.

Carmen amat, quisquis carmine digna gerit.

Erpue lutande (ut vocatur) sub regibus Sueonum Berone & Haquino vitam redemit Carmine in *Saur Hund* scripto, ut notat Olavus VVormius in catalogo Scaldorum. Idem circa finem Chronici Norvegici triginta tres Scaldos enumerat, qui sub diversis Regibus Suediæ vixerunt & flourerunt. In hujus verò regni Saxiis Runicis duo Scaldi recensentur *Bter Skald* & *Thurbidrn Skald* / qui non exstant in catalogo Scaldorum Suetiæ ab Olao VVormio enumeratorum. Quin ipsos reges & magnates non puduit ad hoc honestæ recreationis diverticulum aliquando se demittere, ut patet ex Carminibus eorum tam editis quam ineditis.

Studium autem eloquentiæ, quæ in repub. potissimum dominatur, linguâ patriâ cultæ tanti fecerunt antiqui, ut rem objectam per ænigmata, apologos, allegorias & proverbia circumloquendi aut exornandi, etiam præmio victoriæ posito, non solum plebeii, sed ipsi quoque viri principes certamen inirent. Hujus rei eximium nobis servavit monumentum Saxo de certamine facundiæ Erici Suedorum Regis quadragessimi, Rollerii Regis Norvegiciæ fratris, cum Gothero rege Nor-

Norvegiæ, quem Danorum regnum cum ipsorum regis Frothonis contemptu temerè affectantem, & belli discrimini seipsum obiicere paratum, hac oratione Ericus dehortatus est, digna quæ etiam hîc legatur.

Sæpe alieni appetitores proprio privari meminimus. sæpe amborum captator utriusque perditor fuit. prævalidum enim oportet alitem esse, qui prædam aliis unguibus extrahere cupiat. Animat te frustra internus regionis livor, quem plerumque hostilis explodit adventus. Nam etsi nunc Dani dividuis esse sententiis videantur, unanimes tamen modo excipient hostem. Crebro corrixantes porcos conciliavere lupi. Patrium quisque ducem extero præfert. Provincia omnis regem domesticum quam advenam impensius colit. Neque enim te Frotho domi præstolabitur, sed foris excipiet adventantem. Extremis se aquilæ scalpunt: anterius alites certant. Nosti ipse pœnitentia vacuum debere contuitum esse prudentis. Proceribus abundè stiparis. tua tibi quies maneat. per alios gerendi sane belli facultatiæ propemodum exploratam habere poteris. liceat mihi regiam prætereire fortunam. Salutē tuam pacifice moderare, alieno negotium periculo moliturus. Satius est servum deperire quam herum. quod fabro forceps, tuus tibi satelles agat. Ille ferramenti remedio manus cauterium cavet, atque à digitorum sibi incendio temperat. Tu quoque tibi tuorum opera parcere & consulere disce.

Hujus orationis auctori non abs re Diserti cognomen tributum est, quod vel solum pro victoriæ præmio suffecisset. Sanè Ioh. Magnus lib. 4. hist. sue cap. 9. hoc eum elogio ornat: nimirum *tam comis atque ornati eloquii fuisse, ut quicquid disserere caperet, continuo verborum lepore poliret.* quod etiam ex oratione præmissa non obscurum est. Velut autem hic pulchrè & nervosè differendo Ericus palmam obtinuit, ita multis popularium postea incitamento ac imitationi fuit. Intelligebant enim apologos, proverbia & acutè dicta, tanquam contracta prudentiæ symbola & effata, rebus pondus, orationi nitorem, velut gemmas auro insertas, dicentibus, præsertim Principibus & magnatibus auctoritatem conciliare; si in tempore & loco, civiliter & cum modo usurpentur. præterquam quod decora oratio est imago magnarum animarum. unde scitè dixit Auctor Chronici rhytm. Suetici Ms.

Thå Herrar och Förstar tala medh skäl /

Thå ståår them thetas ord gånsta väl.

På höfwiſt taal och höfwiſt laath
 Skal man achta Herrar daath.

Erici Diferti orationi duo tantum Gothorum Regum promta & ingenioſa dicta addam : Alaricus rex Gothorum extra patriam , obſidione Romam cinxerat, ad eum legati Roma de paciſcenda deditioe miſſi ſunt , obſeſſis nihilominus ad pugnam promptis. Itaque animoſe reſpondit Legatis: *Etiamsi populosa ſit civitas, nihilominus adoriar deditioem ſimulantes, acuto ſubjecto dicto: Spisius enim ſenum rariore facilius reſecatur*, ut eſt apud Zoſimum lib. 5. Theoderici regis Gothorum adagium in Excerptis ignoti Authoris ab Henrico Valeſio editis habetur tale : *Aurum & demonen qui habet, neutrum poteſt occultare*. Præter dictos Reges etiam Suercherus rex & Birgerus Ierl, Emundus Iudex provincialis Oſtrogothiæ ſub Olao Skotkonung, Matthias Ketelmundi, Canutus Folcungus & Carolus in Toſſta, Nicolai in Toſſta, qui Erici Balbi Reges ſororem in matrimonio habuit, pronepos, ſingularis eloquentiæ nomine in Annalibus Suediæ laudantur. Corolus Canuti Rex, egregius mathematicus fuit, ut jam de recentioris ævi Principibus & magnatibus, alio loco memorandis, ſiccam. In ænigmaticè aliquid exprimendo veteres ingenioſi fuerunt. De Snione quodam circumfertur narratio in veteri Suediæ Chronico à Iohan. Meſſenio edito ; quod è Dania redux ab Attilo rege interrogatus ; quid novi in Dania eſſet, reſponderit : *Apes ibi circumvolitant & errant absque duce* ; innuens Regem Dantiæ obiſſe. Denuò interrogatus, ubi prima nocte divertiſſet, reſpondit: *ubi oves lupum devorabant*. Ruſtici nimirum in eo loco lupum interfece- rant, ejusque carnem exſiccata & contuſam immiſcuerant hordeo, & præbuerant ovibus infirmis pro medicamento. Interrogatus, ubi per alteram noctem hoſpiti- um ſuum habuiſſet, reſpondiſſe fertur : *Vbi lupi devorabant plauſtrum vel rhedam, & bigæ auſugiebant in ſylvam*. Caſtores ſcilicet ſubiecerant unum ex ſuis, ut ſolent, exciſæ trabi, loco rhedæ : ad conſpectum luporum trahentes rhedam fugâ ſaluti ſuæ conſuluerunt, & unum caſtorem vivam illam rhedam ſub trabe reliquere, qui lupo cibus fuit. Rogatus quo hoſpiti- o tertiâ nocte uſus fuiſſet, reſpondiſſe fertur: *ubi mu- res conſumebant ſecurim, intacto manubrio*. Pueri ludentes fru- ſtum ſrecentis caſei ſecuris inſtar efformarant, eique feſtu- cam

cam manubrii loco infixerant. Vespero cubitum euntes in mensa reliquerant istam securiculam, quæ muribus præda & esca fuit, salvo manubrio. Ex his & aliis hujusmodi sive veris, sive ad veterum mentem effectis satis liquet, præcos Gothos non solum armis ac viribus, sed etiam ingeniis valuisse. Doctrinæ verò studiis vel ipsi dediti fuerunt, vel in aliis eadem amarunt & ornatunt, quoties per mitiora tempora licuit. quod inter alios de Rege quondam Suetiæ laudatissimo Magno Ladulås prædicat Ioh. Magnus Hist. Metropolitanæ lib. 3. pag. 62. edit. Rom. Quum istius ætatis nobiles præsertim Folchungi literarum disciplinas velut suo genere indignas sprevisent: quasi generosum esset nihil scire; quidam etiam otio, luxui & libidini se totos tradidissent, Rex tenuioris fortis homines, sed doctrina & virtute præstantes in honorum ac dignitatum collatione illis præposuit. cujus rei pudore ducti tandem animos etiam studiis excoluerunt. Quid dicam de insigni illa bibliotheca in urbe Gothlandiæ VVisby quondam adservata, quæ duo millia Codicum vetustissimorum præter ingentem aliorum copiam continuit? quæ quid aliud quam eruditionis quoddam armamentarium fuit? quale nunc est Regia CHRISTINÆ Reginæ Bibliotheca, & post eam Academiæ Vpsaliensis, pulchrum Regiæ liberalitatis monumentum. Hodie verò pietatis, liberalium artium ac humanitatis studia divina benignitate, regia heroicaque GUSTAVI MAGNI gloriosissimæ memoriæ & CHRISTINÆ AVGVSTÆ munificentia & clementia, Procerum favore & cura, docentium ac discentium ardore ita caput magis ac magis effeunt, ut bonas literas ac disciplinas alibi belli furore expulsi, huc immigrasse dicas. Mirari certè lubet illas temporum & literarum vices. quorum majores olim illarum hospitium in Italia aliisque locis per arma solitudinem fecerant, horum posterum nunc easdem hic certatim recipiunt & fovent. Quod nec Bodinus silentio præterire potuit, dum cap. XII. methodi Historiæ sic deprædicat: *Ad nostra tempora relabor, quibus multò post, quam literæ toto pene terrarum orbe conquierant, tantus subito omnium scientiarum splendor affulsit, tanta fertilitas existit ingeniorum, ut nullis unquam ætatibus major. At ne GOTHIS quidem ipsis lectissima*

nuper ingenia defuerunt. Testis est Olaus Magnus, testis Holsterus, testes alii plerique. quasi decrevissent natura, scientiarum vulnera nunc ab iis ipsis, à quibus olim erant illata, sanari. Cum enim superiori adhuc etate morem majorum retinerent, ac literatos homines voce præconis de senatu exire juberent (sic enim illorum historia testatum habemus) nunc undiq; literas accire consueverunt. Hæc est illa rerum omnium tunc certa conversio, ut dubitare nemo debeat, quin idem in hominum ingeniis, quod in agris eveniat, qui majori ubertate gratiam quietis referre solent. Quod autem Bodinus hujus nationis majoribus exprobrat, quasi literatos homines senatu exesse ac faceffere jusserint, idque historiâ illorum se testatum habere affirmat, non equidem memini me uspiam legisse, nec nisi calumniam aut errorem memorię esse suspicari possum. Quomodo enim literatos absque culpâ, ideò solum quod literati essent, senatu excluderent? quorum majores ac reges doctrinæ studia vel ipsi coluerunt, quoties per pacatiora tempora licuit, vel in aliis dignè æstimarunt. Quin hodie is est honor atque æstimatio literarum & ingeniorum in his oris, ut non solum honestè ac liberaliter habeantur ipsi doctores, sed etiam plurimi ex studiosa juventute præsertim egentiores & ingeniosi regio stipendio alantur. Sed & nulli aditus ad honoratius aliquod munus facile permittitur, nisi vel rerum usu vel armorum aut doctrinæ studiis ei se parem probarit. Habet hoc inclutum regnum præter Gymnasia & Scholas complures, tres Academias, Vpsaliensem, Dorpatensem, Aboënsensem, omnium artium ac literarum doctoribus instructas. Academia Vpsaliensis anno MCCCCLXXVI. fundata, & postea, à GUSTAVO MAGNO & CHRISTINA Regina multum instaurata. Dorpatensis anno MDCXXXII. Aboënsis anno MDCXL. auspiciis CHRISTINÆ Reginæ erectæ & apertæ sunt. Imò quot Scholas, Gymnasia & Academias, tot habet officinas pietatis ac sapientiæ: ita ut horrore priorum temporum excusso, ingeniorum cultum etiam in hac gelida fervere plaga Dei beneficio experiamur.

CAPVT XVI.

De commerciis, navigatione & permutatione veterum. De prisco contrahendi ritu per dextræ dationem, adhibitis proxenetis & testibus. Quam utile veterum Legislatorum institutum sit, nullum majo-

maiores contractum absque testibus iniri. Arrham etiam contractui adjici moris & juris esse. Vnde arrha dicatur Dei nummus. De tempore probationis rei venditæ. De symbolis traditionis. De Nundinarum apto tempore, publicatione & usu.

Quamquam iis artibus quæ mente potissimum peraguntur, ornatur & regitur respublica, tamen illis quæ opere & manu perficiuntur, etiam fovetur ac ditatur. Quum autem de illis in præcedentibus capitibus dictum sit, de his nunc quædam observatu digna adferemus. Veteribus, usu & necessitate sic exigente, suas fuisse negociationes, præter leges de hisce latas non solum res ipsa loquitur sed etiam tot Suconum & Gothorum urbes, quæ à *nundinis* aut *mercato* nomen suum habent, idè abundè testantur. Olim tanen negociationes indigenis ac domesticis mercibus potissimum exercitæ sunt: paucis enim exterorum rebus opus erat, quod domi vitæ necessaria satis suppeditabant. Vnde non in terras remotiores & ultimas, ut hodie fit, crescentibus commerciis ac societatibus gentium, & ubi plura ad usum & voluptatem appetuntur; sed in vicinas & circumiacentes oras enavigarunt. Et tamen commercandi usum tanti fecerunt, ut, si quis domi hærens parietum umbris occultaretur & excurrere foris commerciorum causa negligeret, per contemptum, velut pigrum & inutile animal, in *cineribus desidere* veteribus diceretur. Hinc est illud in Legibus Vestrogothorum tit. de Hæreditate: *Sar annar broder fôpfârdum / of annar hema i Asfu sitâr.* A Estimare nimirum saniores sciebant commoda negociationis & navigationis: quæ quanquam suis difficultatibus non carent, tamen fructu suo abundè pensantur. quem intuentes veteres, etiam pupillorum nummos, quorum aliàs provida solet esse cura, trans mare lucri causa traicere non verebantur; ut ex jure Suconum patet. Illum ergo fructum quicumque metu periculorum & adversorum insuper haberent, eos pro timidis, ignavis, glebæ suæ solum aut foco paterno aut tabernæ domesticæ adfixis, & fortunæ melioris incuriosis præsci habebant. Et pro talibus adhuc habendi sunt, si, quibus occasio & facultas hujusmodi commodis utendi fruendi suppetit, eam è manibus per desidiam dimittant. A superiorum ætatum Regibus plucræ constitutiones & privilegia civitatibus

bus præsertim maritimis data, & à nostræ memoriæ Regibus instaurata, aucta & confirmata sunt: quæ pro norma commerciorum, & simul incitamento essent ad negociationem, in regni ac privatum commodum, magis & magis urgendam ac promovendam. Olim frequentius quam hodie, sed & simplicius ac naturæ convenientius permutatione mercium usi sunt Sueogothi. Sed quum res permutandas non semper inter se æquales esse deprehenderent, nummus inventus est, quo pretium rei ex æquo respondens constitueretur.

Quum candor adhuc sui similis, suspitione fraudis careret, veteres pacta & contractus dextræ datione celebrabant. Hujus rei ritus inde *Handsal* vel *Handslag* appellabatur. nec alius ejus scopus erat, quam ut animi & verborum, fidei & manus unus esset sensus atque consensus: & quod dextra data pactum & conventum erat, hoc tam ratum esset, atque si aliquot syngraphis, ut hodiernis moribus, esset firmatum. Vnde in cap. 15. Legum Suediæ provincialium de furto dicitur: *Fagher handom är samman taktit / wart och wingit / tha är laglita köpe.* I. e. *Dextris invicem datis & re æstimata, legitime contracta est emptio.* Si quis postea frangeret fidem ita datam, perjurus judicabatur. Hinc ortum est proverbium Suedicum: *Hand skal hand fåä / eller mund menced swåria.* *Manus manum sequetur, vel os perjuri convincetur.* Præter istum ritum veteres in alicujus momenti contractu etiam proxenetas & testes adhibebant: illos, ut rem bona fide æstimarent: hos, ut sua adsertione ac testimonio rem legitime peractam probarent. Imò veteres Legum Suetiæ conditores nullum majoris momenti contractum absque testibus fieri voluerunt, utili sanè fine: ut sic omnes contractus & obligationes consciorum verecundia magis inviolatæ servarentur; & minor occasio fraudis, injuriæ vel elusionis daretur. quin spondere ausim, si hoc diligenter à contrahentibus observetur, minus controversiarum ac litium, velut in re liquidâ ac testatâ, fore.

Arrham insuper in rei documentum adiiciebant, quam *Dei numum* (*Gudspenning*) adpellant: vel quod ista pecunia ad pium usum & pauperibus olim destinaretur: vel ut esset signum pacti teste Deo facti, eoque religiose servandi: vel quod isthæc arra in res divinas erogaretur. Sicut apud Romanos pecunia à litigantibus, inanis litis causa, soluta *Sacramentum*

mentum vocabatur: quod olim ob ærarii inopiam & sacrorum multitudinem rebus divinis impenderetur, ut notat Festus in *Sacramentum*.

Inter priscorum ritus in contractu observatos reperio quondam etiam fuisse probationis tempus, quod Grestmark adpellabatur, idque triduum. Si intra illud temporis spatium rei emtæ vitium non deprehenderetur, præsertim in jumento aut pecore, contractus stabat: si deprehenderetur, rescindebatur. A quo non multum abit modus emtionis jure Rom. receptus, vel si intra certum tempus res vendita placuerit, eam emtori addicere.

Emtionem autem præviis solennibus lege requisitis excipiebat traditio rei mobilis de manu in manum, aut translatio rei immobilis ejusve possessionis per festucam aut tactū baculorum: dum duodecim in judicio territoriali, apprehendendo scipionem & dimittendo firmabant rei venditæ alienationem. Unde tabulis emtionis adhuc isthæc formula addi solet: *Thesse Tolsfare åth thetta faste*. Inde etiam istæ translationis formulæ natæ; veteribus quam nobis usitatiores *köpa medh fastum / vel Gast taghas / vel Gifwa vppå gedz och gårda skaffe och stial / vel Sälta medh skaffe och stial / vel stipa medh lut och fastå /* ut est in c. 34: *Manhålg. Bplandslagh / vel låta stöta och skaffe fara /* ut est in literis Ms. V *Valdemari: Lætem wij stöta och skaste fara ephr gambla sidwånic / och afhendom ofi &c.* Itaque tactus baculi, vel pulveris aut partis terræ venditæ in sinum excussio aut immissio, (unde *Stöta / Stötesleggta / Stöctning* & vox Latino-barbara *Scotatio* & *Scotare*, & Sueogothic. *He* mulla ab *hecni fundo* & *mulla pulvere*, erant symbola traditionis, quibus jus transferendi dominii signabatur. Horū vice hodie funguntur Syngrapha, & reapse in bona vendita immissio.

Nundinæ regni majores & anniversariæ in commodum plerumque tempus collocatæ sunt: quo vendentibus & eumentibus facilis ad se invicem patet excursus. Ut autem justè & ex fide exerceantur, formula publicationis earum præmissa advenæ & indigenæ admoneri solent, in hanc ferme sententiã: *Secundum veterē ac laudabilem regni consuetudinem* *Regum quondam Sueciæ concessam immunitatem publicantur* *Regio nomine libera* *Nundinæ pro omnibus fidelibus Sueciæ subditis* *incolis, qui eas vistarunt, eam hac seriã admonitione, ut pro se quisque*

negocietur & mercetur Christianè, legitimè & honestè in vendendo emendo & permutando, nec utatur falso pondere, mensura & ulnis aliis, quam veris & priscis civitatũ, sub poena quadraginta marcarum, & mercium luitione. In quibusdam formulis est circa finem: Qui secus fecerit & testibus convictus fuerit, multabitur secundum Leges. quod omnes observent. Sic non solum spe æqui lucri ad utiliter, sed etiam metu legis & poenæ ad honestè negociandum incitantur.

C A P V T X V I I.

De regni Sueogothici fodinis metallicis & earum antiquitate. Pars rescripti Magni Ladulås de illis. De metallorum inexhausta ubertate, iudiciis, cultu & fructu, privilegis & statutis.

QUUM in metallorum cultu præcipuum sit momentum commerciorum & fructuum hujus regni, proximum facimus accessum ad argenti, cupri, ferri cæterorumque metallorum receptacula: quæ non abs re *subterraneum regni ærarium* dixeris, cujus thesauros Deus huic regno largâ manu concessit. Incertum verò, quando hic primum erui cœperint. Verustas tamen cœptæ effossionis quodammodo colligi potest ex Rescripto Magni Ladulås / montanis An. MCCLIV. dato. Sed error esse videtur in numero anni: quum Annales velint eum An. MCCLXXII. primùm ad imperium venisse. Illius Rescripti pars sic habet: *Siri den skuld at ider privilegia ðe fornbreess som i hassdin aff wârom Góráldrom / nu da wij násta ider warom / och wij esser ðdm spordem / waro ider borto / siri wangidma derer Manne / som ðdm i gidmo skuldo hafwa / foren i storlita willer áth ðdm rátt / som berget skulde byggias medh &c.* I. e. *Eò quod vestra privilegia & antiqua diplomata, quæ habebatis à nostris majoribus, nuper quum apud vos essemus, incuria eorum qui illa asservare debuissent, perierant, graviter errastis in eo jure quo fodinæ metallicæ erant stabiliendæ. Ex his Magni regis verbis liquidum evadit, dudum ante ipsum exercitas esse metallorum fodinas: quum antiqua de iis data esse privilegia ac diplomata adfirmet. Sed quum metalla primis imperii conditi annis otiosa jacerent: vel quod ab eorum cultu assiduis armis præsci avocarentur, vel eorum usu non perinde afficerentur; sub quo rege aut quo tempore prima habuerint effossionis initia, si-*
len-

lentibus hic Annalibus, pro certo adseverare non licet. Vastovius in præfat. Vitis Aquilonaris una cum Christianismo in Suediam illato cæpisse adserit: *Certè, inquit, illud vere affirmari potest, unà cum religione omnium aliarum rerum copiam atque adeò ipsam felicitatem ad Gothos Sueonesque pervenisse. Satis constat tum primum auri, argenti, ferri, cupri cæterorumque metallorum fodinas repertas: ut harum rerum copiâ nulli cæterarum regionum cederent, cum antea nullam haberent.* Vnde hoc habeat author, mihi ignotum. Ex hac verò ejus sententia ante DCCC. circiter annos primum inventas fuisse metallorum fodinas, statuendum foret. Alii eas antiquiores statuunt. de quo sentire cuique liberum erit, quod vero magis consentaneum videbitur. utique certam habemus, vetera non solum hæctenus coli, vel intermissa reparari, sed etiam nova non paucis locis inveniri & præmiis ac spe immunitatis aperiri. Hoc verò mirandum est Dei beneficium, quod per tot sæculorum decursum fatigata & effossa telluris viscera, tamen inexhausta durant. aut si aliquando exhauriri videantur, nihilominus ex occulta & in intimo terræ sinu abdita vritute seminali Dei benedictione ipsis infusa subinde renascuntur ac suppleantur: nec facile sterilefcere, nisi vitiis hominum, queunt. Quid? quod venæ, quò magis in imo latent, eò ditiores esse creduntur. Sed & natura ipsa solet aliquot externis signis latentes in abdito metalli fibras hominum oculis indicare, eorumque industriæ velut manu offerre: si mons in vertice rotundus, & in umbilico non sit fissus: si nix in eo per sulphuris exhalationem liquefcens appareat. Aliquando etiam fulguris ictu tactæ venæ patefcunt. Item reperta argenti, æris aut ferri fragmenta, quæ torrens in propinquo ex terra protrudit. Si herbæ istic nascentes humidæ non congeleant pruinis: aut arbores nigrescant, vel discolorentur ex calidis & siccis halitibus. Et quæ sunt alia hujusmodi indicia, à rerum metallicarum peritis & scriptoribus observata. Ut jam nihil dicam de virgula, istorum thesaurorum indice. Quantum Dei muus esse credimus, quod in ipsâ Lapponia in Piitæ argenti venæ nuper inventæ sunt, immunitate regia, templis & nundinis ibidem erectis ornatæ. Auspicatum istud omen reputamus & optamus felicioris isthic & auro argentoque longè æstimabilioris thesauri cultus animorum, & verbi divini, (cujus bona jam fundamenta jacta sunt) ulterius in extremo

Aquilone propagandi, gentisque Lapponicæ ad verum Deum penitus convertendæ. Quæ dudum apertæ sunt venæ communis matris & cubilia metallorum, operibus, substructionibus, ordine, cultu atque elaboratione domestica materiæ in diversi generis vasa & instrumenta (quæ fuit olim metallis exterorum) ita sunt ornatæ hodie & auctæ, ut præ veteribus novæ esse videantur. Opes autem suas metalliferas terra magno quidem sed innocenti cum scœnore effundit, eaque munificè expromit, quorum & cum amicis & adversus inimicos usus est.

Authoritate verò & auspiciis CHRISTINÆ Reginæ Collegium Montanorum (*Bergs Collegium*) institutum est Holmiæ, in quo res metallicæ promoveantur, controversiæ de illis jure decidantur, & cuique suum tribuatur; item privilegia, ordinationes & statuta de illis luculenter aucta, illustrata & anno MDCXLIX. publicata sunt.

CAPVT XVIII.

De monetâ veterum. Ante nummorum usum opes Gothorum & Sueonum in frugibus & pecore fuisse. Accepto monetæ usu, qualis & quotuplex illa fuerit. De veteris monetæ pretio, bonitate, æqualitate. Ex quo principio Dalerorum usus in Suedia sit receptus. Per occasionem de vetustate amicitie fœderis commerciorum inter Suedos & Anglos agitur. Normam hic nummorum semper fuisse monetam Holmiensium.

Disquisitio de metalli fodinis occasionem præbet pauca notandi de monetâ Sueonum, quæ suum illis ortum debet. Sicut aliarum gentium opes primo ævo in frugibus & armentis consistebant, innoxiiis plerumque bonis; ita divitiæ Sueogothorum. Vnde illud est, quod quemadmodum apud Romanos à pecore dicta est pecunia; ita apud Sueones & Gothos pecunia recens inventa ejusdem nominis cum pecore (*Sââ*) aliquamdiu fuit: quod hoc illius loco in permutatione rerum, aut pro pecunia ipsa esset. Id veteres leges pervolventi satis obvium erit, & alibi de eo plura observavi. Postea quum nummum invenisset usus ad expeditiorem rerum distrahendarum rationem, prisca gens Gothica non aliud genus monete-

monetæ domi cufæ tunc habuit, quam marcas, solidos & partes horum, ut volunt, quadrantem, sextantem, semissem, trientem. *Marca* nomen videtur ita dictum à *libra*, quam *Marter* appellant: eam enim olim bonitate equasse putatur. Cæterum de prisca monetæ estimatione alios audire, quam ipse aliquid definire malo. *Solidus* Suedice *Öre* / num ab *ör* / veteribus *sagittâ* vel *scrupulo*, cujus figuram forte olim repræsentavit, ita dictus sit, vel ab *ora, ort* / ut *Nijfsort* hodie vocamus quartam partem nummi uncialis, peritioribus disquirendum relinquo. Aliàs vocatur *Rundstyc* à formæ rotunditate, & quod opponitur quadratæ figuræ solido, *Klipping* dicto ab *accisione*: quia sic accidebatur, ut quadratus fieret: qui tempore **CHRISTIERNI II.** & **GVSTAVI MAGNI** aliquamdiu usitatus, postea propter abusum sublatus est. Ab *öre* diminutivum est *örtugh* quarta pars solidi. Hoc genus monetæ frequentius olim fuit quam hodie. Complures ejus generis ex argento puro vidi in Archivo Regio sub **Carolo Canuti** cufos: in quorum uno latere sunt tres Coronæ, Regni insigne, in altero cymba, gentilitium insigne. Ab *öre* etiam composita sunt *Wardöre pretium*, *Lödödöre mobilia*, *Paschödöre munus Paschale*, *Landöre* vel, ut veteres pronunciant, *Landaura* / *proventus terræ vel tributa*. In legibus Sueonū non semel etiam fit mentio monetæ quæ dicitur *Stilling* / à *stillia* / ut videtur, ita appellata, quod per solutionem separet emitorem à venditore, vel à minori moneta, distinguatur: fortè ejusdem cum solido pretij fuit, ut apud Germanos, vel majoris, ut apud Belgas. Anglica moneta, ob frequentiam inter Sueones & Anglos commercia, hic olim etiam multum in usu fuit. **Olaus Petri** in Chronico suo MS. testatur in veteribus literis sæpe mentionem fieri *Sterlingorum* (notat ea vox Anglis *denarium*) & inter Suedos ac Britannos jam ante **CCCC.** annos fuisse societatem commerciorum: quod etiam monetâ Anglicâ, quæ hic quandoque terra erui solet, firmatur. Mihi à rustico aliquando oblatus est argenteus solidus Anglicus, quem in agro suo invenerat: iste nummus refert imaginem & inscriptionem **E T H E L R E D I**, qui fuit **Edgardi** filius, Rex Angliæ, & obiit Anno **CHRISTI M X V I.** ut constat ex ejus tumulo apud **VVestmonasterienses**: de quo etiam **Pontanus** lib. 5. *Histlor.*

Danic. pag. 149. Hic ille Ethelredus fuisse videtur, qui in Sueciam verbi divini præcones, rogatu Olai Skotkonung, ex Anglia misit. In Chronico S. Olai in vita Haraldi Adalrædæ dicitur. Vnde colligere est, jam ante DC. annos hic commerciorum & amicitiae foedus inter Reges Sueciæ & Angliæ fuisse. Quos autem hodie vocamus *Daleros*, antiquitas ignorabat. quippe qui majorum nostrorum ætate primum An. 1519, in valle Ioachimica Misniæ loco (*Jochimsdal* Germ.) percussi sunt: unde & *daleri* vel *thaleri* Ioachimici in Germania appellantur. Deinde in Bohemia & passim alibi cusi sunt. Sed & Reges Sueonum inde *daleros* unà cum ducatis, ut vocant, vel aureis, ob æqualitatem & vigorem commerciorum inter se cum vicinis Regibus ac Rebuspub. servandum cudi fecere. Quod Marquardus Freherus cap. 111. de monetâ, suo testimonio firmat: *Quia inveniendis & miscendis inter populos & nationes commercii nihil aptius commodiusque quam ejusdem generis & nominis moneta, Ducatos (Venetorum & Genuensium primò institutum) & Taleros primùm Principes Germaniæ plerique, deinde alii etiam vicini Reges Sueciæ, Daniæ, Poloniæ, Vngariæ, commerciorum inter subditos populos juvandorum gratia, sunt secuti. Daleros Suevicorum præstantiam ita laudat Bertius lib. 11. rerum Germ. cap. 16. Taleri Suecici Germanici optimis nequaquam bonitate inferiores.* Fuit enim hîc antiquus cudendi monetam modus & adhuc est, ut solida cum primis & major moneta caractere, materiâ & pondere justo constans, ex puro argento vel auro cudatur, & veram ac legitimam æstimationem habeat. quæ si quandoque variarit, hoc temporum iniquitati & mercatorum quæstui tribuendum est. non diu tamen incerta & inæqualis jactata fuit, sed variis constitutionibus emendata. nec expedit, ut, quod debet esse mensura rerum distrahendarum, incertis modis jactetur: & sic mercium pretium incertum, varium aut nimium reddat. Inde veteribus Scandis moneta dicta est *Stædia* / quasi ordinata, fixa & perpetua. Inde *falsa stædia* de adulteratione monetæ accipitur in cap. 2. *Manhælg*. LL Norv. Et fortè inde adhuc apud nostrates in usu *stædia* / pro locare aut conducere alicujus operam vel servitium pro certa arrha aut pecunia in rei fidem. Quantum autem reipub. conducat, non nisi ex necessitate immutari monetam, sed fixam ac stabilem esse, documento sit Olai Magni

monitum, quod ex cap. 16. lib. cap. 6. rerum Septentrionalium, quia observatione dignum, apponere placet: *Mira, inquit, utilitas ad amputandas regionum ac hominum seditiones, dolos, fraudes, perjuriam & reliqua indicibilia mala est in legali & iusta moneta, ex forma signi, materia metalli ac pondere constans: qualem vetusto tempore regio Aquilonaris cum urbibus Germaniæ conformiter retinens, pacis pulchritudinem habuit & omnia bona comitantia eam: tantoque temporum spatio eandem obtinere creditur, quanto ea media fovet & amplectitur, unde perenniter coalescere possit, hoc est quod pares pondere & pretio denarii sint, quocumque deducti fuerint in possessionem alienæ crumenæ.* Quod Olaus Magnus veteres Aquilonares legalem cum Germanis monetam retinuisse scribit, videtur respexisse ad veteris monetæ speciem quæ *Karlsgild* olim dicebatur. Veterem enim monetam fuisse duplicis differentiæ, ex priscis Sueonum legibus observamus, unam quæ communem & ordinariam inter cives cursum obtinebat, & vocabatur *Karlsgild* / quasi diceres virilem aut usualem inter viros & cives monetam. (hodie vocant *gångse och gåfve* / quod *commeet* inter cives pro iusta moneta, & sit habilis solvendo) alteram quæ pro vario commerciorum fato variabat, & inde dicebatur *fiðpild*. Illam tamen huic præferebant & legalem adpellabant. Sic enim est in cap. 23. *Widerboabale. Bplandzlag*: *Alla laghgjald the äru karlgild. I. e. Omne legale vel legitimum debitum est usualis monetæ.* Ideò *Legalis* ista pecunia dicebatur, quod legitima & plena æstimatione integraque bonitate constaret. Sic apud Germanos *Carlwicht* plenum pondus dicitur. Ut autem subditi normam haberent certam, ad quam exigendi essent nummi, voluit antiquitas eos ad *Stocholmenses*, vel qui in Regia urbe percussi essent, tanquam ad archetypos & præstantissimos examinari. Idem Lex vult Sueonum cap. 32. *Tingmål*. nimirum multas æstimari pretio monetæ *Holmensis*. Iohannes Magnus lib. 20. Historiæ Sueogoth. cap. 20. sub *Birgero* rege anno *MCCCXIII*. per totam Suediam tantum annonæ defectum fuisse refert, ut modius frumenti pro viginti solidis *Holmensibus* compararetur, qui ante uno solebat comparari. *Holmenses* vocat, quod illi optimæ notæ essent. Idem libr. 21. cap. 19. de *Margareta* Regina: *Marcam usam Stockholmensem à quolibet conjugio sine omni humanitatis respectu exegit.* Habeo edictum *MS. Caroli Canuti*

Regis quondam Sueciæ, in quo cum regni Senatu omnem peregrinam monetam argenteam olim hic usitatam ad æstimationem monetæ Sueticæ inprimis Holmensis pro portione redegit. In syngraphis & contractibus veterum notare est, eos, si solutionem in probâ monetâ factam esse significare velint, in Holmensi vel ad ejus æstimationem factam indicare.

C A P V T X I X.

De Agricultura, de agrorum, fundorum, silvarum distinctione & ubertate. De furto segetis. De granariis privatis & publicis. De hœsto ruris & pecorum cultu. De ingenis rusticarum.

Q Vum de fructibus infra terram vel metallis, & quæ ex illis, monetâ pro instituto nostro egerimus, ordo monet quædam addere de fructibus quæ supra terram existant. Primo & aureo seculo, quo vita hominum absque cupiditate agitabatur, omnibus ager erat communis & indivisus: in medium omnes quærebant, terminosque non agris sed plus habendi studio ponebant. Postea quum cresceret hominum multitudo & latiores regiones posceret, simulque cum hominum multitudine invalesceret desiderium habendi & æmulatione mutua, æqualitas illa sensim defecit; agri dividi, limitibus distingui, censu describi cæperunt: ut, quod proprium erat, magis curaretur minusque rixarum haberet. Progressu temporis fundorum cultura ita augebat, ut agri duplicarentur; & ubi olim horrida silva fuerat, postea læta seges exurgeret: dum superfluis salsibus exustis, terra segeti ferendæ præparabatur. Quin ex ipsis virgultorum flammis datorum cineribus segetem injecto semine resuscitare norunt agricolæ: dum sata in favillæ complexu benigna mater natura molliter fovet, & ubertim producit. Sed ubi hoc nimis frequentari cæptum, edictis publicis cautum est, ne promiscuè & sine modo hoc fiat: ut silvæ fodinis metallorum vicinæ hujusmodi exustioni sint exemptæ, & ut quercus malis navium aptæ vulgo sint inciduæ. Ac jure quidem: cujusvis enim usui & securi patere non oportet, quod usui publico & classi ædificijsque servatur.

Fundi verò ex majorum instituto distingui & censerì solent secundum marcam, solidum, trientem in Vplandia. Sed in Ostrogothia, Vestrogothia & Smalandia ex antiquo more secundum senarium, octonarium, duodenarium. Vnus autem solidus communiter pro qualibet tonnâ segetis solo commissæ computatur, & sic analogicè in aliis monetæ speciebus. quamvis tamen æstimatio non solum ratione agri, sed etiam aliarum commoditatum silvæ, piscationis & pratorum fiat. Similem in modum Romanorum moribus agrum distinctum observamus. Apud Plinium libr. 18. cap. 19. *Semisiss & assis soli* mentio fit. Apud Pomponium I. C. in l. 8. de rei vendic. *quadrans & semisiss fundi*: in Varronis libr. 1. de re rust. cap. 10. & Columellæ lib. 5. cap. 1. *uncia agri, sextans, scrupula* occurrunt.

Terra hujus regni est apra cultui, vento salubri exposita: qui, ne hyeme, cum intensior est, frugibus officiat, nive, quæ loco tunicæ sata fovet ac defendit frigus, prohibetur. per æstatem solis calore & radiorum ad circumiacentes passim rupes ac colles reflexione maturitas segetis properatur. Ager autem bene habitus & alternis requiescens, gratiam quietis ubertate pensat; & pro natura ac benignitate soli communiter octuplum, decuplum, duodecuplum, aliquando plus eo reddit. quam ut divinitus affluentem benedictionem agnoscunt agricolæ, ita Dei donum vulgari sermone prædicant, & terram Dei cellam penariam vocant. unde vetus adagium: *3 Gud; Bisthuus ar mycin maat. In Dei cella penaria multum est cibi.* Si quis segetem ex agro suffuretur, prisca formula sciè dicitur *reserare aut effringere Dei seram, bryta Gudylås / vel stiala undan Gudylås*: quod in agris nata ipsius Dei quasi clavibus aut custodia clausa sint, idèoque inviolata relinquenda illis, quibus Dei benignitas, sua cura & jus proprietatis assignavit. Ista verò qui furto abripit, velut improbior fur Dei promptuarium violenter irrumpere censetur. unde etiam sacer vel execrabilis Phocylidi dicebatur, qui sata furaretur:

ἔπιρροσίου ὄσις ἀρείται.

Lege 12. Tabb. erat sacer Cererì, & necabatur, teste Plinio libr. 28. cap. 3. Iure Suecorum olim quoque fuit pœna capitis, hodie multa est xl. marcarum, aut si non solvendo sit, capital.

Aliàs, quod ex occasione hic quoque tangi meretur, horreis & granariis privatis tanta fuit securitas veteri ævo contra fures, & quidem severa iustitiâ regum, ut absque fera ferrea, exiguo ligno chordulæ alligato clauderentur. Et ita more aurei seculi diutius fuerat observatum, ut notat Olaus Magnus lib. 8. rer. Septentrion. cap. 3. Inprimis Magnus Rex ab horum protectione, quæ incolis pro *horreorum fera* esset, cognomen tulit, ut in vita ejus memoratur. Præter horrea & granaria privata, olim etiam fuere publica: unde in priscis Annalibus & Legibus *Österåthros / Westervåthros / Orientalia & Occidentalia granaria* appellantur. Orientale granarium fuisse putant, ubi nunc Vpsalia sita est; Occidentale, ubi Arhofsia. quidem alibi ponunt. Sed & *Penuarii Regii Konung; Bisthus* fit mentio in LL. VVestmann. cap. 12. de jure reg. Hujusmodi granariorum publicorum exstructionem institui & usum eorum in annonæ gravitatis & pauperum sublevationem revocari, prudentes ac patriæ amantes optant.

Illud honestum, innocens & naturæ amicum vitæ genus agricultura & pecuaria ad eò priscis placuit, ut ne quidem in Nobilium ordine, quibus vacabat, olim sibi pudori ducerent, pastores pecudum agere, quales hodie pastores populi in partibus reipub. sibi creditis agunt. Adamus Bremensis Historiæ Eccles. cap. ccxxxix. *In multis Nordmanniæ vel Suediæ locis pastores pecudum sunt etiam nobilissimi homines ritu patriarcharum, & labore manuum viventes.* Varro idem adfirmat de antiquis Græcis & Latinis: *Illustrissimus quisque pastor erat.* Et Ovidius 1. Fast.

Frondebis ornabant quæ nunc capitolia gemmis

Pascebatque suas ipse senator oves.

Nec pudor in stipulâ placitam cepisse quietem,

Nec fœnum capiti supposuisse fuit.

A rastris ad Rostra olim Dictatores & Senatores vocatos, novimus: quod hodie nostrorum temporum secta non admittit: nec desunt, qui pro aliis arent, ferant & pascant.

Quin hujus regni agricolæ etiam ad alia opera manuarum prompti sunt & solertes, ipsi sibi fabri, architecti, pistores, factores. Eo verò ingenio, ut nec integram libertatem, nec integram servitutem ferre possint: ideo nec immanius, nec nimis remissè habendi.

CAPVT XX.

De cura corporis, & veterum frugalitate in vestitu. De rhenonibus.

De civili & decoro habitu.

VESTITOS frugibus agros ante vidimus, nunc paucis contemplabimur, quàm simplici habitu ac vestitu veteres corpora sua texerint ac ornarint: ut eorum frugalitatem inde æstimemus, & decenter æmulemur. Veteres non nisi vestibus domi ab uxore, filiabus, ancillis è lino vel lana contextis & elaboratis utebantur. quare, præterquam quod labori adsuescerent familiam & ab otio retinerent, etiam sumtuum in exotica vestium materie emendâ compendium faciebant. Ex animalium domi natorum pellibus amictum sibi quoque concinnabant; qui quanquam ad splendorem parum, tamen ad necessitatem satis erat, planè ad exemplum & simplicitatem primi ævi. Claudianus de Gothis in Carm. de bell. Get.

Crinigeri sedere patres, pellua Getarum

Curia.

Et Iornandes de Suedis: *Suethans Scandiæ populus pellium decora nigredine famosus.* Rhenonum pellibus antiquitas Gothica magis usa fuit, quam nostra ætas, & fuisse honoratiorum quoque habitum, patet ex proverbio de indigné ornato: *Suem rhenone vestire.* Nec minus in militiâ quam in pace fuit usitatus. Sidonius lib. IV. epist. 20. de Gothorum armatorum habitu: *Vestis alta, stricta, versicolor, vix appropinquans poplitibus exertis. manica sola brachiorum principia velantes: & quidem eo fine, ut in actu pugnae minus essent impedimento corpori. Viridantia saga limbis marginata puniceis, penduli ex humero gladii balteis supercurrentibus strinxerant clausa bullatis latera rhenonibus.* Pedes perorse setoso talos adusque vinciebantur. Ad hunc Sidonii locum doctissimus Savyro in Notis suis rhenones à Rhenanis vel Rheni accolis deducendos putat. quidam à pellibus agninis derivant: quum agni Græcis sint *πῦρες*. Sed omnes hîc errant. est enim vox merè Gothica (*Ræn*) & adhuc usitata hujus regni indigenis, qua appellant illud animal, quod aliàs *rangiferum* vulgo appellant à cornuum ramis *Ranfen*. Hoc tam utile est animal, ut antilena imposta jungentes illud Lappones vehiculo vel trahæ, mira ejus pernicitate longissima conficiant itinera, nimirum viginti quatuor horarum spatio (inò singulis diebus, si credimus Olao Magno lib. 17. c. 28) CLM. passuum, vel trigin-

ta milliaria Gothica, aut plus eo. *Hanc historiam*, inquit Zieglerus in Scandia, *putarim veteres quoque agnovisse, sed obscura & dubia fama exceptam: siquidem ajunt Scythas quosdam equitare cervos.* Imò fessorem etiam admittere notat Olaus Magnus lib. 17. rer. Septentr. c. 26. Sed & inter eruditissimos & prudentissimos exteros quidam cum *cervo*, cum *alce* vel *dama*, qui non satis norant, rhenonem confuderunt; velut Scaliger exerc. 116. sect. 2. Cominæus lib. 9. rerum à Ludovico XI. Rege Galliæ gestarum p. m. 627. quem pro singulis rhenonibus ex Dania allatis quatuor aureorum millia & quingentos solvisse refert; sed regem, & quod raritas ac cupido pretium intenderent. Præter istæc rheno Lapponibus victum, amictum, atque alia ex unguis & ramosis cornibus, instrumentis conficiendis apta præbet. quò hoc disticho alludebam:

Dat rheno vestem potumque cibumque colonis.

Illo si careat, se quoque Lappo caret.

Iste tamen majorum mos non placet, quod olim ad tempus illis braccæ & tibialia uno tenore continuata, vestesquè tam strictæ fuerunt, ut iis membra magis insuta quam induta viderentur, & omnes artus exprimerentur. vid. Sidon. lib. 4. epist. 20. & ibi Savaro. Nec facile quenquam sanioris mentis hodie extitutum credere fas sit, qui talem habitum velit imitari. Cur enim adversus nos ipsi sævi nobis hanc pœnam imponeremus, ut membra tanquam captiva arctæ vestium custodiæ includeremus? aut cur angusto compressoque amictu corpus impediremus, quod ad necessarias laboris partes expeditum & liberum esse oportet. Nostris verò moribus juventus vestitum modò laxiorem, modo strictiorem, modo demissum, modo curtum ipsa novitatis commendatione arripit. nihil enim hic diu idem; & huic quoque rei suus inest orbis sed ab exteris primum motus, & par cum luna mutatio, quæ alia & eadem subinde apparet. nisi quod illi naturale & rectum, hoc nobis adscitum & detortum est. Quod tamen aulæ mos & civilis consuetudo suadet, modò non molle quid & effœminatam referat, haud temerè mutandum censent. Dalecarli, gens morum & habitus aviti tenax, initio imperii GUSTAVI I. vestium peregrina ratione figuratarum, versicolorum & segmentatarum usum ex aula tolli petierunt. Sed Rex civili & aularum communi more se apud illos excusavit.

Hujusmodi autem vestitus genere tunc etiam alibi usos aulicos & nobiles, Erasmus, qui circa illud tempus vixit, in colloquio de eumentita nobilitate satis ostendit, & lepidò exemplo, sive vero sive ad illius seculi mores efficto. Nestorius Harpalo nobilitatis opinionem apud vulgus affectanti suavor est, ut ingerat se in convictum juvenum nobilium: quo eum talem quoque esse suspicentur, cum qualibus victitat: ut nihil humile loquatur: ne quid ei sit integrum, sed dissecet pileum, thoracem, caligas, calceos, ungues, si possit. Sed ut ad Gustavum I. redeam, non adeò referrè Regi videbatur, si aut scissæ aut discolorès essent aulicis vestes pro diversitate status aut conditionis in quâ debebant, modò animi essent integri & concolores moribus ac virtute; nec habitus offenderet honorum animos. Pari cum Gustavo sensu fuit Iacobus Magnæ Britannicæ quondam rex, qui ad Filium suum in Regio Dono his verbis scribit: *De modo & forma vestitus ne sis admodum sollicitus, sed ad communem consuetudinem presentemque usum omnia accommodes. Ante alia verò cave, ne in vestibus mollis aut effæminatús sis, neve ex narthecio unguenta oleas.* Et tale iudicium Frederici apud Castiliõneum Comitem in Aulico suo lib. 11. *Us de curialis nostri vestitu planè dicam quod sentio: politum eundem & concinnè ornatum esse volo, curiositatem illi modestam permisso, non levem tamen aut effæminatam.* Nimirum illis qui in conspectiore loco sunt, ratio civilium officiorum necessitatem quandam nitoris imponit: quo dignitas non augetur quidem, ornatur tamen & instruitur (ut Plinius lib. vi. epist. 32. loquitur) cum hoc tamen modo: ut major animi, quam corporis sit cura cultusque & tragicus fastus ac inanium specis absint.

Hoc verò rectum majorum institutum atque imitatione dignum, quod eorum vestitus domi simplex & sine arte, foris & in solennibus festivisque conventibus ornatioer erat, nec tamen contra honestatem. Partes corporis, quas natura etiam privatim tegi voluit, non prodebant in publico: nec pudorem animis atque fronte professum, in cultu mentiebantur; nec indiscretum corporis ornatum viri scæminæque miscebant, sed pro diverso hominum ordine, distinctis, ut decet, vestibus utebantur. Quod tamen vulgus hodie parum moratur, sed in cultu corporis absque discrimine luxuriat, & patres superare, superiores æquare sumtuosa splendidaque veste

contendit, si tantum opes suppetant, nec leges modum impensarum faciant, aut propria modestia.

CAPVT XXI.

De consuetudine victus & valetudine veterum. De conviviis eorundem, in quibus magistratus ac bene meritorum ipsiusque Dei memoriae libare, majorum res gestas decantare mos inveteratus erat. quæ hujus posterioris ritus causæ & fructus.

Post frugalitatem in vestitu veterum Sueogothorum, videamus eandem in victu. Sine apparatu & blandimentis simplici ac domestico cibo famem domabant. Quando corpora labore probè exercuerant, naturalis & modicus cibus post opus optimè sapiebat: quem sudor & fames condiebant. Et sic hodie magna pars indigenarum degit; nisi ubi commercia, divitiæ & cum peregrinis consuetudo luxum quandam invehunt: aut ubi magnatum epulæ peregrinorum hospitem causa ad magnificentiam apparatus sunt. Vbi verò luxus abest, minus libidinis, cujus fomes est ingluvies, minus est morborum velut luxuriæ suppliciorum: quum simplex & constantior valetudo sit ex simplici & temperato victu. quod etiam in his oris experimur. Levinus Lemnius libr. 4. de occultis naturæ miraculis cap. 24. & ex eo Cameraarius Meditat. Histor. cent. 2. cap. 68. referunt, tempore Gustavi I. Stocholmiæ nuptias celebratas viri centum annorum, & puellæ triginta annorum, ex qua liberos iste senex sustulerit. Quin nostra ætate quosdam novimus, qui 70. 80. & ultra annorum, prolem ex sua conjugè susceperint; & nunquam morbo tacti fuerint, nisi morti proximi. quosdam etiam ultra centum annos vitam produxisse constat. Quamvis ipsum cælum solumque non parum salubritatis adferat, tamen vita temperans plus potest: unde præsci Gothi quo frugalioris, eò longioris vitæ fuerunt. Sed hodie de vita nostra multum prædantur luxus & mollities.

Ut autem privatim erant frugales præsci, ita convivia, in quibus dignitatis & comitatis erga amicos ratio habenda erat, instructiora parabant, quippe in locis annonæ redundantibus. quod etiamnum haud negligitur, & sepe supra modum. Ante vini tamen usum cerevisiam solum biberunt, etiam in solennibus

nibus & publicis epulis. inde *U*l *cerevisia* comune agnomen conviviorum adhuc manet. Postea lautiores etiam hydromeli utebantur : ubi inventum , quomodo etiam aqua & mel inebrient. Hinc Priscus in historia Gothica , cujus insigne fragmentum in eclogis Legationum servatum est , ex vicis allatum *pro vino medum & potionem ex hordeo* scribit. Nomen autem tabaci, cujus usus nunc adeò familiaris est, rusticis hîc ante viginti annos fermè ignotum erat. Vnde senex agricola sibi describi rogans usum tabaci ; quum intellexisset, mores nostri temporis verfos miratus, rem eò jam devenisse dixit , ut majores solum humidum, posterius etiam siccum & torridum imò ipsum fumum biberent. Quondam prisca simplicitas domesticis bonis contenta, fictilibus ac ligneis vasis, & poculis ac pateris ligneis bene tornatis aut pictis utebatur : qualium concinnatione Vadstenæ , & usu Gothia hodie potissimum celebrantur. His , luxu crescente successit non solum suppellex argentea & inaurata , cujus tamen in materia pretium est, sed etiam pocula vitrea, imò crystallina & transmarrina, in quibus ars celaturæ longè superat materiam, & tamen tam facile frangi atque operam & pretium perdere queunt. Olim etiam urorum cornibus pro poculis utebantur , quod non solum de Germanis Julius Cæsar in suis commentariis, sed etiam Plinius de Septentrionalibus in universum tradit lib. 11. natural. histor. cap. 27. *Vrorum cornibus barbari Septentrionales potant.* Et Saxo : *Bubalinorum cornuum usus ad potum.* Ditiores solebant hujusmodi cornua à labris argento circumdare, alii ære ; quorum adhuc pars apud harum rerum curiosos exstat. Soliti etiam prisca, præsertim homines militares ex capite cæsi hostis vel cranio purgato sibi poculum facere : quod inde *fupa* à capite nonnulli appellatum volunt ; aliàs *Skåla* / quatenus pateræ formam repræsentabat. Paulus Diaconus de gestis Longobardorum lib. 1. cap. 27. *In eo prælio Alboin Cum mundum occidit, caputque illius sublatum ad bibendum ex eo poculum fecit: quod genus poculi apud eos SCHALA dicitur, lingua verò Latina patera vocitatur.* Illud nomen in his locis adhuc ita remanet, ut *dricka skåla* metonymicè dicatur, quando libatur alicujus memoriæ & honori, quod ex hoc poculo frequentius fieri suetum, notio vocis indicat.

Pro salute autem & memoriâ alicujus bibere, præsertim magi-

magistratus, magnatum & amicorum inveteratus & à Septentrionalibus ad posteros transmissus mos est. Apud Paulum VVarnefridum lib. v. de gestis Longobardorum, quum Grimoaldus rex Bertaridum inebriatum & vino depositum è medio tollere decrevisset, aulici ad eum unà cum ferculis diversi generis potiones detulerunt, regis nomine rogantes, ut totam phialam ebiberet. Ille verò insidias odoratus sibi cavit, & aqua implere phialam suos clam iussit, atque sic *in honorem Regis*, inquit author, *se totam bibere promittens, parum aquæ libavit.* Solitos etiam veteres reverentiæ causa stantes pro salute regis bibere, notat Priscus in historiâ Gothicâ: *Ut opsonia primorum seculorum suere consumpta, omnes surreximus, neque prius quisquam nostrum surgens ad sedem suam est reversus, quam sibi traditam pateram vini plenam, Atilam salvum & incolumen precatas, ebibisset.* In Græco est *πίνωτες δὲ αὐτὸν εὖ*, ubi Cantoclarus in versione omnes omisit; nisi sit à typographi incuriâ. Non solum autem in vivorum, sed etiam mortuorum memoriam antiqui Gothi bibebant; ut habetur in Chronico veteri Norvegiæ pag. 17. ubi Granmari regis Sudermanniæ filia Hietvato ptopinat in salutem Rolsonis Krake, & additur: tunc temporis morem fuisse notum solum pro vivorum, sed etiam mortuorum amicorum memoriâ bibere: unde poculum tale Siälabaghare vocabatur, ut est in dicto Chronico pag. 123. quòd, uti suspicari licet, eo sine fecerunt, ut gratiam defunctorum memoriam recolerent, & seipsos aliosque ad avitam virtutem factis exprimendam, crebra eorum recordatione stimulant.

Nec solum amicorum, ut hactenus vidimus, sed etiam Dei memoriæ libare mos vetus Scandianorum ad posteros propagatus est. Adi Leges aulicas Norvegiæ. cap. L. Hunc morem nec Græcis ethnicis ignotum fuisse, videre est ex Aescanio in tertiam Vertin. Tullii pag. 64. ubi notat, eos, quum merum biberent, primò salutasse Deos, deinde amicos suos nominatim. Proverbium etiam Græcorum existat; *τὸ πίνωτον σωτηρία*. Tertium servatori, à more libandi tertij poculi Iovi servatori: de quo Plato in Charmide & 3. de Legib. Mercet. in Aristænet. 1, 13. Sed hoc Scandiani à suis majoribus notum aliò sine institutum ferunt, quam ut Dei memoriam recolerent, & eo monerent se invicem, Dei inter edendum bibendumque non oblivisci: quum oblivio Dei sit primus ad intemperantiam

tiam & alia delicta gradus. Puteanus in sua Lege Geniali etiam hanc Formulam posuit: *CERI MANI MEMORI*. c. Creatoris boni memor esto; & ad eam sic porro notat: quod ad Formulam meam attinet, Dei Opt. Max. creatoris omnium, Servatoris omnium, Gubernatoris omnium, ad salutem humani generis nati, ad eandem violenter crudeliterque denati memoriam ingero incontinentiæ peccatique vitandi. Fieri enim non potest, ut summi Nutrinis Majestatem, Potentiam, Clementiam homo identidem considerans atque pensiculans in scelus aliquod de industria prolatur. Sed quemadmodum tenebræ nigræ noctis non ingruunt, nisi prius ab oculis nostris sol suserit in adversum orbem: sic prius semper est Dei oblivio, quam labes peccati. Verum quum hic mos in pravam consuetudinem vulgo traheretur, & ab ebriis tam Dei quam sui oblitis sæpius usurparetur, aliosque ei insuetos offenderet; & aliàs Dei memoria à sobriis & siccis religiosius coli possit, paulatim in his locis in desuetudinem abiit. Quid vero sentiendum sit de more bibendi pro salute Principum, ut paucis etiam per occasionem notem, quidam hunc morem à Persarum ritu & imprimis à Nehemia deducere volunt: quod ille, quum esset pincerna regis Artaxerxis, porrigens regi poculum ei bene precatus sit, ut colligitur ex Nehemiæ cap. 2, v. 1. 3. tamen non illud etiam notant, quod Nehemias ipse poculum non ebiberit; sed solum prægustarit more hodieque aulis recepto: quo ille qui Regi à poculis erat, parum vini ex cyatho in sinistram manum infusi, præcavendi veneni causa absorbebat, ut legere est apud Xenophontem lib. 2. Cyripæd. Nonnulli poculum Iosephi tale fuisse existimant, cujus mentio sit Genes. 44, v. 5. quo regis Pharaonis memoriæ libare & salutis vota nuncupare sit solitus. Sed ut ex fonte Bibliorum & ejus versione constat, Iosephus dixit, *se experimento didicisse per illum scyphum, quales essent ipsius fratres*, quæ sunt verba dissimulantia, tentandi eos causa prolata. Sed undecunque sit ortus hic ritus, adultus tamen est, & jam ante multos annos priscis usurpatus, præsertim Borealibus: quem quum honori Principum dari etiam conspectiores & prudentiores existiment, non facile tolli, multis etiam tolerari posse videtur, si non inebriandi, sed magistratui bene per hoc externum quasi symbolum precandi, hospitemque exhilarandi animo fiat; nec aliquis supra vires oneretur: ut pro aliena salute haustus pro-

priam exhauriat vel affligat salutem. Velut Callisthenes, quum Alexandro M. convivante grandius meri poculum sibi propinatum repulisset, interrogatus cur non biberet, respondit: *Nolle se, dum Alexandri poculum ebiberet, Æsculapio indigere.* Maluit ille Græco more bibere, libando duntaxat leviter merum cyathis: ut valetudinem retineret. Et hoc aliis sobrietatis & temperantiæ amantibus olim placuisse & hodie placere certum est. Sed quæ libatio quondam fuit, nunc apud multos ingurgitatio facta est: ut necessitatis prætextu homines deponantur vino; nec bene vivere Principem aliquis satis precari vulgò videtur, nisi bene ipsum pro Principis salute bibere appareat; quasi devotio esset ebrietas: quam tamen boni Principes averfantur. Quum ad *GVSTAVVM MAGNVM* aliquando quidam demerendæ sibi Regis gratiæ & socio periculi creandi causâ detulisset combibonem suum, quod ipsi pro Regis memoria bibenti non bona fide respondisset; Rex ægrè ferens aliquem sui causâ poculis supra vires urgeri, hominem cum indignatione rejecit, & precibus salutem regiam potius Deo commendare, quam ingentibus culullis devovere jussit. Itaque quocunque titulo vel colore pingatur iste mos bibendi, sæpe tamen cum intemperantiæ inter homines præsertim Christianos non ferendæ & à Deo graviter damnatæ invitamento conjunctus est. Pulchra in hanc rem sunt & piæ severitatis verba Ambrosii in libr. de Helia & jejunio cap. 17. *Quid obtestationes potantium loquar? quid memorem sacramenta, quæ violare nefas arbitrantur. Bibamus inquit pro salute Imperatorum, & qui non biberit, sit reus in devotione. Videtur enim non amare imperatorem, qui pro ejus salute non biberit. O piæ devotionis obsequium! Bibamus pro salute exercituum, pro comitum virtute, pro filiorum sanitate. Et hæc vota ad Deum pervenire judicant, sicut illi qui calices ad sepulcra martyrum deferunt, atque illic in vesperam bibunt, & aliter se exaudiri non posse credunt. O stultitiam hominum, qui ebrietatem sacrificium putant!*

Ille vero mos egregius, & qui à posteritate retineatur, merito dignus est, quod præclara majorum facinora à Scaldis & cantoribus in conviviis & aulicis conventibus vel assa voce vel ad tibias aut lyram decantabantur: ut sic viva voce velut naturali classico ad majorum exemplum incitarentur posteri, & mores animi hac virtutis cote acuerentur: inde
etiam

etiam *Hustarlahuet* i. e. *Hoffmãns Hvasbheed aulicorum acumen* hujusmodi carmen incentivum veteres Scandi appellabant, ut est in veteri Chronico Norveg. pag. 300. cujus rei exemplum ibidem Snorro refert de Tormundo Scaldo, qui Regis Olai jussu Carmen *Biarkamaal* dictum cecinit, quo magis quam omnibus buccinis militum animos ad fortitudinem excitavit. Johannes Magnus præfat. Histor. Suecor. cap. 8. *Fuerat ab origine regni Gothorum magnus in ejus incolis glorie & laudis appetitus. Proinde præclara majorum gesta in carmina & versus quodam poetico more, sed patrio sermone, redigere curaverunt: eaque in conviviis, ut juventutem ad virtutem excitarent, frequenter concinebant.* Pulcrum in hanc rem exemplum affert Priscus in historia Gothica: *Adveniente, inquit, vespere, sublatis epulis duo viri Scythæ coram Attila prodierunt & versus à se factos, quibus ejus victorias & virtutes bellicas canebant, recitarunt. in quos convivæ oculos vultusque defixerunt. Et alii quidem versibus delectabantur, aliis bellorum recordatio animos exsuscitabat, aliis manabant lacrimæ, quorum ætas affecta reddiderat corpus effæctum & imbecillum, ex quo eorum pugnandi ardor & cupiditas quiescere cogebatur.* Vide quam varios affectus isti cantores in diversorum hospitem animis excitata & sonora sua voce suavibusque hymnis moverint: omnium verò animis virtutis stimulum fixerint. Hunc ritum decantandi laudes summi Dei & Heroum fortia facta, etiam populo Dei fuisse inter pias ac honestas ingenii exercitationes, atque in lætitia & conviviis usitatum, colligere est ex psalm 137. v. 3. 4. Eph. 5. v. 18. 19. Certè Syracides in tantum eum laudat, ut velut carbunculi sigillum aut smaragdi aureo annulo est ornamento, ita talem Musicam convivio esse ornatui dicat c. 32. v. 7. 8. modò non à bene potis & magis oscitantibus ac eructantibus quam cantantibus carmen instituatur. Graviss. auctor Cato in Originibus, *morum apud majores hoc exemplar fuisse dicit, ut qui accubarent, ad tibiam canerent majorum laudes atque virtutes; uti legere est apud Ciceronem lib. 4. Tusc. quæst. Omni certè jure anteposendus est carminibus amatoriiis atque obscenis, quæ non animos faciunt sed frangunt, atque prurimum libidinis excitant. Vbi enim aures cantibus impudicis implentur, animi auribus facillè adsunt, & ad cubile quam campum proniores redduntur. Vix honestis illectamentis virtus & pudor*

retinentur; nedum inter decantationes & oblectamenta libidinis, pudicitia, fortitudo aut quidquam probi moris fervetur.

CAPVT XXII.

De hospitalitate & conuictu veterum Sueogothorum. De sodalitiis, quæ Bille vocabant: quid in illis tractarint: cur postea abrogata sint. Quam periculosa sint sodalitia clandestina, illicita & promiscua.

QVam hospitales fuerint prisca Sueogothi, jam ab aliis factis observatum memini: nec illa lex Caroli Regis 31. nisi planè hospitibus in historia patria, potest ignota esse, qua ter negantis hospitium advenis ædes immisso igne comburebantur: ut illis justè privaretur, qui carum usum aliis inhumaniter denegasset; quemadmodum loquitur Iohannes Magnus lib. 4. cap. 1. Conuictui sanè atque hospitibus prolixè indulgere quondam Gothi, notos & ignotos pari comitate exceperunt; & præter gratuitum victum eisdem cum hospitali dono dimiserunt. Sed quum non pauci peregrinantium, etiam ditiores, illa hospitem humanitate tandem abuterentur, iisque imperarent quæ vellent quasi debita; sæpe etiam per vim extorquerent, nihilque pro victu egentioribus rusticis (qui ad subitam inde redigebantur inopiam, aut multa iniqua patiebantur) refundere vellent, à Rege Magno Ladelæ Senatuque regni lege lata decretum est, ut in posterum iter facientibus non nisi pro æquo pretio victus præberetur. Nujus decreti facit mentionem Lex VVesmannica cap. 13 de mercaturâ & Lex Vplandica cap. 9. ejusdem tituli. Sic factum, ut hospites carento, illud pro beneficio demum reputarent, quod, dum fruebantur, pro debito exegerant; nec ulli gratuitum in posterum patuit hospitium, nisi patrefamilias aut hero volente. Non equidè mirum est (ut sunt mores hominum) si quis eam humanitatem in aliis non semper experiatur, quam ipse aliis non præstat. Vplandi rustici à veteri more paulatim desciscentes, quod viatoribus, præsertim serò aut præcipiti nocte advenientibus hospitia & fores præclusissent, inde vulgari dictorio *Stengåporter occlusores portarum* appellati sunt. Sed hodie Sueogothi quò Septentrionaliores sunt, minus alienis moribus corrupti aut ab aliis decepti, eò sunt hospitaliores, victum peregrinis & potum exquisitiorem servantes.

Inter se quondam veteres sodalitia vel tribulium collegia coluerunt, quæ vocabant *Gille* vel *Gilde* / ita dicta, ut videtur, quod in illis decreta à sodalibus *rata haberentur & approbarentur*, quod est *gilla* Sueonum linguâ, vel quod essent solenniores & conspectiores istic conventus: unde *Gilder Sueonibus* dicitur, qui est spectatæ dignationis & famæ. Spelmanus in Glossario, Vossius de vit. ferm. 2, 8. Besoldus in Dissertatione de jure colleg. 1, 1. à collatitia pecunia *gyls den* vel *geld* derivant. Celebratum in illis non solum anniversarium & festivum convivium, sed etiam agebatur istic de conservandis & amplificandis familiis, de fide & consuetudine stabilienda, de redintegrandâ dissidentium amicitia, de ordinatione mercaturæ, opificiorum, negotiorum, disciplinæ, ad singulorum vitæ genus spectantium, quæ pro lege inter illos valebant: unde *Gillstugulagh* dicebantur; cujusmodi statutorum libellum manuscriptum apud amicos vidi. Hæ leges & convivia tantisper obtinebant ac probabantur, dum justè ac temperanter habebantur: dum non præjudicabant publicis legibus, honestati, ac quieti imperiorum. Sed postmodò ob comestationum & comotationum intemperantiam, quæ multa prava gignit, ob factionis incommoda abrogatæ hic sunt unà cum suis legibus istæ promiscuæ sodalitates. Velut etiam alibi multitudo sub prætextu fraternitatis & amicæ consuetudinis cœtus & machinationes adversus magistratum aut remp. interdum aluit, & tandem adedò infestas & crebras; ut *Gildonia* nomen odiosum pro conspiratione acciperetur, ut est in Glossis veteribus notante Lindenbrogio: *Gildonia, conspiratio, adunatio*. Hinc apud Longobardos, quum fomenta conjurationum facta essent, lege prohibita sunt, ut est in jure Longobard. lib. 1. tit. 17. lib. 7. *De sacramentis per Gildoniam ad invicem conjurandis ut nemo facere præsumat*. Et apud alias gentes collegia illicita dissoluta fuisse scimus: quod autoritate publicâ non essent instituta: & quod in omni quidem repub. maximè tamen in Principatu sint periculosa, ut Nicocles apud Isocratam subditos monebat: dum factiones obtentu specioso collegiorum ad pravorum consiliorum & facinorum societatem eunt.

Quantopere Sueogothi aversati sint scurriles & turpes ludos. Ludicra scurræ & ludionis multa lege veteri recepta. Aula civilitatis officina. Quales ludos in aulam veteres admiserint. De Bacchanalibus veterū, quæ hodie hic rejiciuntur, & merito ab omnibus Christianis rejicienda: quæ ne quidem à barbaris tolerata sunt. De aleæ lusu.

DVm ritibus priscis conviviorum & sodalitorum describendis adhuc immoramur, illud attexi dignum visum est, quod Gothi olim suis convivijs & festivis conventibus excluderint ioculatores, mimos & scurras, ut colligere est ex cap. 7. & 8. LL. proyinc. de matrimo. Cause procul dubio fuere, non solum ut sumtibus, alibi utilius faciendis, parcerent, sed inprimis quod cœtu bonorum indignos censerent, qui, dum studio risum in omnibus movere quærunt, nulli hominum generi parcunt. Sidonius de Theoderici regis Gothorum convivio lib. 1. ep. 2. *Rarò inter cœnandum intromittuntur mimi- ci sales: ita ut nullus conviva mordaci linguæ felle feriatur.* Accedit, quod id genus homines tam verbis quam gestibus mollibus & indecoris multa levitia ac turpia, bonos mores & ipsam pietatem violantia, effundunt. Vnde in Variat. d. cap. 7. sic habetur: *Eller skemdageslom / som Gudhåda.* Velut autem ex Glossario Latino Gothico Ms. (quod à Thoma Mylonio p. m. utendum habui) liquet, *Skæmdagesler* est *ardelio*, *ioculator*, aut *histrio*: cujusmodi veteres ob dictas causas aversati sunt. Idem scitis adagijs declararunt: *Han är Bfell som icke kan fly en däre. Miser est quisultum fugere nequit.* Item: *Kommer tu widh en däre / så skår aff kläder itt nyck och låt bonem faara.* Si incidas in satuum, vel cum abscissa vestis tuæ parte eum dimitte. Hoc etiam veteri quadam lege, quæ in jure Ostrogothorum c. 18. §. 1. de homicid. & in jure VVestrogothorum tit. de jure lud. exstat, sed hodie in usu non est, ostenderunt, eaque pœnam occisi aulædi, qui simul scurræ egisset, talem expresse- runt: *Vt heres ludionis multæ vicem capiat buculam trium annorum indomitam, & quæ sit cauda rasa & unctâ.* Hanc in editiorem & lubricum deductam locum indutus novis chirothecis & quidem unctis apprehendat & calceis unctis in lubrico & præcipiti loco consistat. Si buculam illam ad ternos flagelli incussi ictus retinere & sistere queat, ipsi addicetur in multam, in Legib. VVestrogoth. additur: *Tha*

*ſcal han harva then godha grip / of nitta ſum hundar gräs / habe-
 lit bonam illam capturam & fruetur , ut canis gramine. Si manibus
 dimittat, mittet omne commodū.* Quamvis de vitâ cujuſcunq; ho-
 minis per hominē ablatâ non ludendum, ſed ſanguis pro ſan-
 guine abſque perſonarum diſcrimine de magiſtratus ſententia
 ſit effundendus, attamen jocularis mulcta jocularibus digna
 viſa eſt antiquitati Gothicę: quæ ſimul hac oſtenſum ibat, quâ
 inviſum cordatis animis eſſet illud mortalium genus , quod
 magno conatu magnas nugas ageret: & ut abſterreret impoſte-
 rum ſtolidos ab ineptiarum ſtudio , ſi viderent occiſi authoris
 non majorem rationem haberi. Adde quod antiquitas hujus-
 modi ſcurras non pro veris hominibus, ſed pro monſtris ho-
 minum, in quæ ſeipſos pudendis moribus effingerent, habe-
 re viſa eſt : unde vitam eorum & mortem juxta ferme æſti-
 mandam putavit. Nec res caret exemplo aliorum Legislatorum.
 In jure Saxonico lib. I I I. artic. XLV. ludionibus & hi-
 ſtrionibus in æſtimationem mulctæ pro injuria iſtis illata
 adjudicatur *umbra viri*. Ad quem locum ita vetus Gloſſator
 notat: *Velut umbra hominem refert, nec tamen eſt homo; ita ludiones
 & joculatores ſimilitudinem hominum habent , nec tamen ſunt veri
 homines , ſed quaſi pro mortuis habentur.* Conferatur etiam Capi-
 tulare Caroli Magni lib. I. ſcap. 21. & 64. Ad veterum er-
 gò exemplum , eos , qui nil niſi nugas vendant , averſemur:
 quibus ſi impenſè ſtudeamus, ad ſtolidam quoque ipſi facile de-
 ſſectemur , aut ſaltem approbare videbimur , aut eorum au-
 thoribus obnoxii reddemur, ut Commodus Imp. Ea verò ne
 occupent animos noſtros, ſcurrilitatem ne quidem inter Chri-
 ſtianos nominandam docuit Apoſtolus. Si verò nugas ridere
 velimus, non necelle eſt ut foris quæramus quas intra nos ha-
 bebimus. Vitia noſtra rideamus, damnemus & corrigamus. Hac
 de re pulcrum extat Senecæ monitum epiſt. v. *Harpasten uxori
 meæ fatuam ſcis hæreditarium onus in domo meâ remanſiſſe. Ipſe
 enim averſiſſimus ab iſtis prodigiis ſum. Si quando fatuo delictari
 volo, non eſt mihi longè quærendus, me rideo. Hæc fatua ſubitò deſiit
 videre. incredibilem tibi narro rem , ſed veram. neſcit eſſe ſe cæcam:
 ſubinde pædagogum ſuum rogat , ut migret. ait domum tenebriſoſam
 eſſe. Hoc quod in illa ridemus, omnibus nobis accidere liqueat tibi. ne-
 mo ſe avarum eſſe intelligit , nemo cupidum. cæci tamen ducem quæ-
 runt. nos ſine duce erramus & dicimus: Non ego ambitioſus ſum, ſed*

nemo aliter Romæ potest vivere. Non ego sumptuosus sum, sed urbs ipsa magnas impensas exigit. Difficiliter ad sanitatem pervenimus, quia nos ægrotare nescimus. Cato, ut est apud Plutarchum in Cat. solitus est dicere magis prodesse prudentibus stultos, quam prudentes stultis: illos enim ab horum vitiis sibi cavere, hos illorum rectè facta non imitari. Præcipuè quum aula debeat esse omnis decori & humanitatis officina: unde civilem, tanquam ab aula talem factum, adhuc *Höflich* appellamus: inde etiam omnis levitas à pietatis & honestatis amante magistratu proscribi, legibusque aulicis prohiberi solet. Legum hujusmodi quæ aulae Sueticæ primæ fuerunt, exemplar ex veteri codice Manuscripto excerptum habeo, suo tempore volente Deo edendum. In eo lex undecima vetat, aulicos liberas nundinas equitando adire. quod quomodo sit intelligendum, declarat artic. 24. Legum aulicarum *GVSTAVI I. Eller fara medh någon dårskap eller spell. Id est, Ne isthic ineptias & scurriles ludos edat.* Egregius author libri Gothici de regio imperio (*Konungz Styrvelse*) suadet quidem interdum circa regias personas esse, qui musica, liberalibus & innoxiiis salibus, qui ludis decoris ac moratis illarum animos curis publicis fessos recreent: sed scurrilia vult aulis exulare. nec enim decorum, Agamemnonis majestatem Thersitæ consuetudine fœdari. Scurræ, histriones *amicitiarum debonestamenta* Tacito Hist. 2, 87, 4. dicuntur. Ille verò ludus, quem regium vocant (*Konungzspil*) aulis decorus est: in quo sortiti regios & alios civiles honores & vilia quoque ministeria, vitæ humanæ scenam, & alternantes rerum vices scitè representant; à veteribus Persis primum profectus, & Romanis, in Saturnalibus, aliisque populis deinceps usurpatus.

Etiam si verò quondam hîc quoque larvati bacchantium discursus, & quidem eo tempore quo memoria passionis Servatoris nostri sanctè celebranda est, exerciti fuerint, notante Olao Magno lib. 12. rerum Septentrional. cap. 42. tamen hodie prava illa consuetudo rejecta & damnata est. ac jure quidem: quum ipsi etiam barbari eam, ut turpissimam, non ferendam esse judicarent. Scythæ enim Græcis probro dedere bacchandi consuetudinem, negantes esse verisimile, Deum invenisse, quo homines ad dementiam adigerentur,

ut scribit Herodotus libr. IV. Quum Turcarum quidam tempore Quadragesimæ ad Germanos legatus venisset, reversus domum retulit, Christianos certis diebus bacchari & furere, donec in templo genere quodam cineris respersi ad se redirent & convalescerent. Diem autem cineralium & ejus profestum Pontificiis usitatum intelligebat. vid. Busbeq. epist. III. Si ergo Bacchanalia sic detestantur qui pro barbaris habentur, quidni pudeat Christianos Diaboli larvas fieri, qui ad Dei imaginem creati sunt?

Quantopere autem prisca damnosi aleæ lusus excessum & fraudes damnarint, peculiari de ea lege lata satis declararunt: quæ magis observatione quam interpretatione eget.

C A P V T XXIV.

*De veteribus nuptiarum Sueogothicarum, & adhuc usitatis ritibus.
De pœna adulterii & stupri prisca, & hodiernâ.*

EX aliis festivis veterum ritibus discutiendi supersunt ritus Nuptiarum, per quos honorato illi statui conjugio illustrior dignitas accedit. Vetus & posteris traditus mos est, ut, si quis ambiat nuptias virginis aut viduæ, illius parentes, tutores aut propinquos eo nomine conveniat, qui si assentiant cum petita petentis desiderio, sponsalia, in præsentiam testium, ineuntur: ubi mutuis promissis annulique datione sponsus & sponsa mutuam conjugii futuri fidem paciscuntur: quod coëmptionis ex ritu Rom. & imaginariæ venditionis, & tandem in manum conventionis formam quandam repræsentat. Vnde veteribus *Brudhlop dricka* / in coëmptionem Sponsalitanam bibere dicebatur; quando Sponsalia celebrabantur. In Annalibus S. Olai Ms. ubi sermo est de Sponsalibus Olai R. Norvegicæ & Astridis filie Regis Sueciæ: *De uar tha drukt Brudkaup Olafs Konungs oc Astridar Drottningar. Es bibebatur Sponsi & Sponsæ coemptio, vel celebrabantur Sponsalia Olai Regis & Astridis Regina.* Alias prisca ritus desponsandi filias absentibus per legatos, etiam regum hujus regni moribus receptus fuit. Iidem Annales S. Olai, ubi loquuntur de desponsatione Ingridis Olai Regis Sueciæ ab ipso per legatos Iarislavo Magno Moscoviæ Duci facta: *Selldi Konung tra*

fua ſendimennem til theſa mãls. Permittebat Rex deſponſationem
 aut fidem ſuam legatis ad hoc negotium. Turo Benedicti miſſus
 eſt in Angliam legatus ab Erico Pomerano rege Sueciæ, ut
 Philippam regis Angliæ filiam ſui regis nomine deſponſa-
 ret; ut eſt in hiſtoria Suec. Erici Vpſal. lib. v. pag. 290. Quod
 in LL. VVeſtrogth. tit. de Matrimonio *faßt taſa/ deſponſa-
 tionem capere* dicitur. Sed olim illuſtrium virginum nuptias
 inſigni luſta aut alio præclaro facinorè edito proci paciſci ſo-
 lebant; de quo ritu Iohannes Magnus lib. 17. Hiſtor. Sucon.
 cap. v. & ego in vita Heroti plura. Parens verò ſecundum le-
 gem filiam ſuam ſponſo præſenti deſponſabat hac formulâ:
*Ego ſpondeo tibi filiam meam in honorem & conjugem, dimidiumque
 torum, ad ſeras & claves, ad communionem bonorum ex lege, in
 nomine Patris, Filii & Spiritus S.* Huius præſcæ deſponſatio-
 nis Formulæ verba digna ſunt, quæ paucis excutiantur. In
honorem & conjugem pater deſpondet filiam ſuam ſponſo: ut
 conjugium inter utrumque honoratè habeatur, quippe quod
 ab ipſo Deo inſtitutum eſt: ut alter alteri ſit mutuo ſubſidio
 ac perpetuo vitæ conſortio. *Ad dimidium torum*, ut uxor ſit
 mariti ſocia, non ſamula, nec domina: &, ut ipſi fidelis, non
 alium affectet torum quam maritalem, nec ipſe alium quam
 conjugalem. Symbolo *ſerarum & clavium* ſponſa materfamilias
 conſtituitur, & facultas rei domeſticæ adminiſtrandæ,
 bonorumque, quæ clavibus ac ſerâ clauduntur, diligens cura
 & cuſtodia ei committitur. quod etiam moribus Græcorum
 & Romanorum convenit. Nam apud Græcos *κλειδύχου*
clavigera dicta eſt uxor aut *materfamilias*, ut notat Heſychius.
 Et ex lege Romuli quando nuncius remittebatur uxori vel
 repudiabatur, claves ei adimebantur, quaſi exuta potestate
 adminiſtrandi rem familiarem, ut notat Plutarchus in vitâ
 Romuli. Hinc & illud fluxiſſe videtur, quod ſi uxor, poſt
 obitum mariti, non ſit ſolvendo æri ejus alieno, claves impo-
 nere feretro deſuncti ſolet, quibus & matrifamilias & æris
 alieni à marito contracti nexu ſe ſolutam profiteri conatur.
 quamvis nonnullæ magis hoc in ſpeciem, & ex avaritiâ ac cu-
 piditate relictas opes ſibi ſervandi & occultandi, animoque
 creditores deſraudandi, quam ex neceſſitate faciant. quarum
 amor cum marito extinctus, & pietas erga deſunctum planè
 emortua eſt. quum tamen probæ matronæ honeſtum viri no-
 men

men pro summis viribus tueri soleant, & potius de suo, si possint, solvant, quam ut maritum obæratum nomen secum in sepulcrum deferre patiantur. idque merito, quia uxor *communione* vitæ ac *bonorum* cum marito inivit, ut etiam in ipsa desponsationis formula habetur. quæ *nominis divini* velut optimo prosperitatis voto clauditur.

Instante nuptiarum die, prius ex suggestu tribus diebus Dominicis publica conjugii denunciatio in Ecclesia fit: quod olim ad valvas templi fiebat, ut ex illis verbis Ragvaldi in versione Legum Suedicarum tit. de jure eccles. cap. 16. colligere est: *Cum sponsus & sponsa desiderant benedici, hoc tenentur presbytero indicare & hoc denunciaret presbyter tres dies dominicos ex valvis ecclesie.* Et in Chronico Suetic. Ms. ad annum 1295. *Gordom lyste Presten til Brudhewixlen vti Kyrtiodörren tre sunnodagi.* i. e. *Olim denunciabat presbyter consecrationem sponso- rum ad valvas templi tres dies dominicos.* Quæ verò sit causa istius denunciationis, notum est. In templum deductio & benedictio ecclesiastica quando instituenda est, sponsæ exquisito ornatu indutæ corona cum passis capillis per humeros diffusis imponitur: quæ sunt illibatæ pudicitæ & honoris virginæ insignia: unde & veteribus corona *Æra honor* dicta est, quod sit ornamentum & argumentum honoris. quæ verò sponsa stuprum cum sponso ante nuptias commisit, ei isthæc insignia in argumentum ignominie detrahuntur & denegantur. Domi unde deducuntur sponsus & sponsa, ex veteri more paræneticus sermo ab auspiciis & pronubis habetur ad sponsum & sponsam de mutuo affectu, fide & amore: tum etiam sponsus per auspiciem suam vel ductorem sponsæ promittit donum matutinale, ut vocant, in conjugii & amoris externum symbolum & firmamentum. Vxor autem marito dotem moribus Sueonum non affert, sed loco dotis animum suum ei donat: ne pretio aut quæstu, sed charitatis affectu conjugium æstimeretur. nec tot dona olim, ut hodie, vulgò inter sponsum & sponsam ac utriusque propinquos commeabant, per quæ se sumtibus exhauriunt & ære alieno gravant, sed lege prohibita erant. Reges tamen, Principes, Comites & Barones, dotalitium, ut vulgò vocant, *liffgeding*/ quod Gallis olim *peculium uxoris* dicebatur, conferunt etiam hujus regni lege ac moribus in suas conjuges, præter donum matutinale:

tinale: quod inter Nobiles literis, & tactu ac projectione lanceæ; inter alios non nobiles testibus firmatur, sed apud hos pridie, apud illos postero nuptiarum die. Inde *Hinderdags gâfve* / donum matutinale in Legibus Sueticis dicitur donum postridie nuptiarum à sponso sponsæ datum. In cuius rei argumentum apud Nobiles in novorum nuptorum & propinquorum præsentia contus aut lancea ab auspiciis & propinquis ad sponsæ pedes prævio sermone de præsentis ritu deponitur, inde extra fenestram projicitur & ab adstantibus nobilium ministris diripitur; lanceæ tamen cuspidis à sponso redimi argento vel pecunia solet. Istius ritus mentem ita describit Olaus Magnus lib. 14. rer. Septentrion. cap. 4. *Significatione intervenientium armorum in nuptiis declarabatur, quod sicuti in hasta (quæ signat prima veterum connubia olim fuisse violenta ex raptu) etiam uxores fortibus & bellicosis conjunctæ, severum & minime effæminatum, sed virilem cultum magna operando probarent. Nam & hastam Iunoni consecratam esse veteres Romani existimabant, & ejus statuæ ut plurimum hastæ innixæ cernuntur. Hasta enim significat nuptias olim ferro diremtas. Framea verò & scutum, ut sæmimæ meminisse debeant, ex illustri seu nobili stirpe, ut eam communiter cum marito defendant, prodiisse. Hisque consummatis cum pactione dotis, hasta solenni ritu ejicitur extra fenestram palatii nuptialis, in signum mutui fæderis & perpetuæ cohabitationis. Similem ritum præcorum Germanorum exponit Tacitus in lib. de moribus Germ. Ne se mulier extra virtutum cogitationes extraque bellorum casus putet, ipsis incipientis matrimonii auspiciis admonetur, venire se laborum periculorumque sociam, idem in pace, idem in prælio ausuram pasuramque. Hoc juncti boves, hoc paratus equus, hoc data ARMA docent. Sed & hic istius moris sensus antiquitati fuisse videtur, ut, cum lancea vel hasta sit imperii ac defensionis symbolum, imperium ad virum, curæ domesticæ ad uxorem pertineant: quæ tamen ut nobile membrum à capite suo marito contra vim & injuriam defendatur. Ceterum ad priora redeamus. Ad copulationem & benedictionem primò sponsus ab auspice suo, dein sponsa à consanguineis deducitur, vidua vero iterum nupta à matronis. Copulatione facta ad aram sistitur uterque, ubi consecratio vel benedictio more Hebræorum, expanso à juvenibus & puellis*
super

super caput novorum nuptorum velamine, fit. Inde ritibus benedictionis in templo peractis, sponsa per iuvenes domum reducitur, ubi cum sponso prope thalamum sistitur, iterumque precibus & canticis Dei benedictioni uterque commendatur. His finitis convivium nuptiale cum suis ritibus celebratur.

In nuptiis ipsis omnia festivè peraguntur, atque in honorem matrimonii aliquantò largiori apparatu, quam in aliis vulgaribus epulis. Prius quam sponsus cum sponsâ torum adscendat, hospites & convivæ muneribus, votis ac libatione à sponsis & paranympis cœptâ novos nuptos prosequuntur. Libationem illam vocant *Dannismans* vel *Dannemans* & *Danneqvinnans* *skaal*. *Dannis* autem vel *dandis* (ut aliàs pronunciabatur) est vetus vox Scandica, idem signans quod *giffmild* / *liberalis*, *beneficus*, ut expressè habetur in veteri Chronico Norvegic. Snorronis Sturelonis pag. 16. & 221. In eadem significatione adhuc accipi & usurpari in Norlandicis provinciis, imprimis Bothnia & Medelpadia, mihi indicavit reverendus & eruditissimus Collega D. Stigzelius. Apud VVinsbekium à Goldasto editum est: *Wöser danne wert* / *Mala mercede vel remuneratione dignus*. Istâ verò pulcrâ appellatione monentur sponsus & sponsa, post pietatem, dilectionis erga suos & proximum: quæ complexum virtutum & beneficiorum omnium continet. Dictis ceremoniis peractis sponsus per iuvenes, sponsa mutato prius amictu capitis in uxorium (quod est argumento, ipsam mariti sociam ei decenti modo subjectam fore) deinde per virgines, aut si vidua fuerit, per uxores desaltatur ad suum quisque ordinem vel sexum. Sponsus autem si ad primas nuptias transferit, inter tripudium à subeuntibus paranympis & sociis juvenibus attollitur atque sustinentium humeris vibratur, more veterum ex militiâ forte tracto; quando imperatorem faciebant, eumque in altum elevabant. De Brinio-ne Caninefate Tacitus Histor. IV, 15. 4. *Impositus scuto more gentis, & sustinentium humeris vibratus, dux deligitur*. De nostris Gothis Cassiodor. lib. x. Var. *Indicamus parentes nostros Gothos inter procinctuales gladios more majorum scuto supposito regalem consulisse nobis præstante Deo dignitatem: ut honorem arma darent, cui opinionem bella pepererant*. Sed quod illi scutis inter arma, no-

strates hodie manibus & numeris in nuptiali lætitia præstant. Et velut præsci suis hoc elevationis ritu imperium militare aut regium in cives dabant, ita nostri juvenes sponsi in altum elevatione significare volunt, ei impostero debere domesticum imperium in uxorem, familiam, & in seipsum vel affectus; ex quo præcipitium juventæ superavit, & ad statum mariti velut constantiorem elatus est. Hodie tamen ille mos præsertim inter majoris existimationis sponfos paulatim in desuetudinem abit. Quod verò Petrus Pithæus Adversar. lib. 11. cap. 6. ex Optati Milevitani episcopi libro vi. de schismat. Donatist. notat, novam quoque nuptam in altum olim tolli solitam, hoc (etiamsi interdum petulci quidam juvenes tentent) nostrorum temporum & ipsius sexus verecundia non admittit. quod autem Optatus addit, ista solennia in secundis nuptiis observata non fuisse, hoc etiam nostri seculi gentisque moribus. Si verò quis fidem conjugii migrarit, & torum adulterio macularit, ex prisca lege & instituto gentis Sueogothicæ subit pœnam capitis. Si verò vir cum soluta rem habuerit, pœnam ecclesiasticam & pecuniariã. Qui olim multam ex monetæ pretio graviolem solvere non poterat, salvo pudore, genitalibus suis lorum injici pati debebat; adulteræ verò saxa concatenata ignominie causa imponebantur, & sic dicto loro apprehenso adultera adulterum educebat urbe, quam uterque ejurare cogebatur. Olaus Magnus lib. 7. rerum Septentrional. cap. 18. & lib. 14. cap. 5. hujusmodi saxa in vetustissima Ostrogothorum urbe Scheningia olim ex humeris statuæ longi Thuronis in foro collocatæ appensa fuisse scribit. Talia vero saxa vocantur in jure Sueonum *civitatis saxa*, *Stadens Etæna* / quod in civitate, in publico asservabantur; alias *ignominie saxa* (sicut hodieque in nonnullis Germaniæ urbibus *Schandstene* / *Lasterstene*) sunt adpellata, à pœna infamiæ, quam reis adferebant: cui hodie successit flagellatio ad palum ignominie. Pœna verò stupri ex lege veteri (cap. 6. LL. Vpl. de hæred.) Sueogothorum erat amputatio nasi, aurium & antiarum: præsertim si quis non haberet, unde multam lege definitam solvere posset. Ita apud Aegyptios mæcho mille ictus fustium infligebantur, vim ingenuæ inferenti genitalia præcidebantur, mulieri verò adulteræ nasus amputabatur, teste Diodoro Siculo lib. 1.

pag. m. 71. Fridericus Barbarossa meretrici castra sequenti naves abscindi lege jufferat, de qua Guntherus lib. 7.

Non erit in nostris nobiscum sœmina castris.

Qui reus extiterit, spoliis nudatus abibit

Turpiter, & naso mutilabitur illa reciso.

Imperatorum Græcorum constitutionibus immaturarum virginum stupratores, maturarum raptore, sponfarum corruptores, & adulteri sine distinctione sexus verberabantur, & tonsi naribus mutilabantur. Vnde videmus, plurius gentium moribus ac legibus hanc pœnam receptam fuisse. Quamvis autem Martialis in quendam more suo falsè scribat :

Quis tibi persuasit naves præcidere mæcho?

Non hac peccatum est parte, marite tibi,

verum quidem est, non hac parte peccatum esse; tamen detruncatio nasi est talis pœna, quæ in omnium oculos maximè incurrit, & totum hominem deformat; cujus ut interior elegantia in animo, sic exterior in facie præcipua est. Deformitate autem illa & severitate pœnæ prisca reis venustatis lenocinia eripere, ignominia notam conspicuam reddere, alios à simili delicto deterrere voluerunt.

C A P V T XXV.

De funeribus & ritu sepulturae priscorum Sueonum & Gothorum.

De veterum conditoriis, horumque simplicitate. De collibus veteris Upsaliae & aliis tumulo destinatis. Quodnam optimum sit monumentum. Majorum gloria virtutis stimulus posteris. Cur ad vias publicas prisca sepulti sint. De ritu funerum hodierno quedam.

QUUM à thalamo ad tumulum sæpe propinquus, semper certus, & quando Deo placet, sit transitus, post illum etiam hunc intuebimur. Defunctos antiquitus nitidiori vestitu amirari fuetos, ex epistola Sidonii 3. lib. 3. aliisque authorum locis observare est. Sed vetus Ordinatio Eccl. Sued. maximè probat lineis indumentis involvi cadaver, qualibus etiam Christi corpus extinctum tegebatur. Hic sanè receptus etiam veteris ecclesiæ mos fuit, ut constat ex Prudentii hymno in defunctorum exsequias:

Candore nitentia claro

Prætere lintea mos est.

Quod porò Sueogothicum apud priscos sepeliendi defun-
ctos ritum attinet, Snorro vetus Chronici Norv. author &
Annales S. Olai referunt, ab Othino vel Oden primùm in his
oribus institutum esse, ut mortuorum cadavera & cum illis cha-
riora comburerentur: unde istud tempus vel ætas *Brunaeld*
vel *Brendaeld* dicta, quasi *tempus ac ævum cremationis*; cineres
autem, si ita vellent defuncti superstites, vel in profluentem
spargerentur, vel, quod magis pium visum, in urna reconde-
rentur, atque in tumulis deponerentur. Tumulos autem al-
tiores in Regum, Heroum & fortium virorum honorem fieri
voluit, sed aliis magnatibus & ditioribus aliquantò humilio-
res: quales hodie passim in hoc regno, & præcipuè prope *Vp-
salia* in isto loco, ubi quondam vetus *Vpsalia* stetit, conspi-
ciuntur. Eò animi causa, quando cœli amenitas invitât, de-
ambulare solemus, comite vel amico vel libro. Istic placet ad-
scensu superare colles ac tumulos Regum & Magnatum ca-
daveribus excitatos, in quibus occurrit recognoscere vices
humanas & imaginem mortalitatis nostræ, ne rerum quidem
dominos fato eximentes: qui quum olim supra homines in
excelsis collocati essent, nunc infra homines terra compositi
dignitatum apices & diademata cineribus involverunt. Simul
subit ingenuam prisca ævi simplicitatem admirari, quod non
splendida mausolea, nec alia sumtuum monumenta suis re-
gibus ac primatibus elaboravit, sed tumulum pro personæ
conditione vel assurgentem vel depressiorem, non cavato
marmore, sed nudo stratum cespite, solaque graminis & her-
barum naturali pulchritudine decorum erexit. Prorsus ut
Tacitus in nostra prisca gente describit: *Funerum nulla ambitio.*
Sepulcrum cæpes erigit. monumentorum arduum & operosum honorem
ut gravem defunctis, aspernantur. Si epitaphium esset ponendum,
rude saxum cum inciso nomine defuncti & erigentis appone-
bant. Interim defunctorum memoriam fideliter retinentes, ad
eorum exemplum, quantum poterant, vitam suam composue-
runt. Laudo factum. Etiam si sumtus funerum & monumentorum
pro dignitate defunctorum fieri honestum sit, optimum
tamen & mansurum est monumentum, extinctorum memo-
riam animis viventium inscribi, & præclare mentis virtutumque
formam

formam ipsis factis repræsentari. Quod autem hodie Principes, magnates & nobiles recenserî majorum stemmata, & præferri eorum insignia atque ad sepulcra suspendi curant, non planè veteribus inusitatum fuisse credimus: ut eorum monumenta, quantum vetustas permisit, adhuc ostendunt, nec externi solum splendoris causa hæc defunctorum honori & memoriæ superstites gratificari putabimus; sed ut isthæc insignia illis & majoribus ipsorum fuerant eximiorum facinorum ac laborum præmia & ornamenta, sic posteris, si eadem non tam in imaginibus (quas vetustas atterit & consumit) quam in famæ & æternitatis tabulis consignata servare velint, continuandæ virtutis & gloriæ monumenta sint ac irritamenta.

Isti tres eminentiores colles veteris Vpsaliæ nonnullis referre memoriâ trium Regni coronarum putantur. Et sanè non de nihilo esse videtur, quod tres solum non plures, qui super alios exstarent, antiqui erigere voluerint. Quidquid sit, præscorum Sueogothiæ Regum cineres in illis servari certum est. unde toties in Annalibus Sueticis legimus hunc vel illum regem ab excessu suo in Vpsaliæ collibus humatum esse. Eos ab altitudine *Jerdhøger* vel una simplicique voce *Høgher* appellabant: quod essent, ut Maro loquitur,

aggere composito tumuli;

& Latinis *tumuli* à *tumore* terræ dicti. Aliàs veteribus Scandis *Dyße* dicti, à *Dos* vel *Dys* *coacervatione* & forma *metæ*, quam in vertice referebant, vel à *Dista terra cadaver obruere*, ut notat *VVormius* lib. 11. Monument. Danicor. 3. Imò nostris Sueogothis *coacervatum* fœnum & in *metæ* formam erectum hodieque *Dos* vel *Dys* appellatur: & inde denominatio translata videtur.

Isti tumuli veteribus etiam *Kolle* appellati sunt, ut mox patebit, quæ vox cognata est Latinæ *collibus*, vel hodiernæ Gothicæ *Kulle* ita dictæ *Kiöl* vel *Edll carinâ*, cujus figuram repræsentabant tumuli. vid. *VVormius* lib. 1. Monum. Dan. cap. 7. Quod autem colliculos aut tumulos passim coronâ lapidum cinctos videmus, haut alio fine factum arbitramur, quam ut ossa vel cineres defunctorum securius quiescerent in terra, quæ lapidum ambitu complexuque firmitus contineretur, nec facile difflueret aut transcurrentium ve-

stigiis dissiparetur : aut ne agro vicina forsan exararetur. velut Vettius, qui patris monumentum apud Romanos exararat, in quem lepidus Augusti cavillus apud Macrobium 11. Saturnal. 4. extat : *Hoc est verè monumentum patris COLERE.* Sive autem Oden sive alius quicumque primus author excitandi tumulos editiores priscis fuerit, verisimile est illum vel alium à suis majoribus Scythis hunc morem in has oras Septentrionales traduxisse. Herodotus enim lib. 4. de Scythis conceptis verbis scribit : *χρῆσι πάντες χρῆμα μέγα αἰμιλλώμενοι τῷ πλοσυμειόμενοι ὡς μέγιστον ποιήσασιν.* *Humum certatim atque avidè iniiciunt cupientes tumulum quam maximum efficere.* Cæterum morem istum in collibus humandi defunctos in ethnicismo durasse, innuit illustris locus ex Legibus VVestrogothorum Ms. tit. de jure Regio, ubi sermo est de Lumbero primo iudice provinciali suæ gentis & collectore Legum VVestrog. *Han var födder i Wengum / och ther ligger han i enom Kollå / före thy at han var hedhan. I. e. Natus erat in VVengum ibique situs est in colle: quia ethnicus erat.* Et in quadam inscriptione alibi : *Biörn Kialki af Medhelby var iordader i ene Kollå / han var ey Kristin. Bero Kialkius Medelbyensis humatus erat in colle, quia non erat Christianus.* Ex quo autem terræ mandandi corpora defunctorum mos civilior invaluit, non intra mœnia, cœmiteria & templa, ut nostris moribus, sed in campis prædiorum suorum, aut finibus agrorum sepeliebant (ut adhuc satis apparet) in quibus possidebant *sepulera familiaria & hereditaria, Attehaga* dicta; aut si in colle essent, *attebackar* appellata. Sed & ad vias publicas defunctos suos humabant : ut viatores mortuorum & per eos mortalitatis suæ subinde monerent, quod hoc adumbrabam epigrammate:

Rectè majorum tangit via publica functos:

Vt mortis moneant sic monumenta piæ;

Adque viatorem sint hæc quasi verba sepulti:

Sum quod ego, fies: tu quod es, ipse fui.

Quod verò saxum Runicum ad tumulos non in terrà reclinatum, sed *erectum* posuere defunctis prisci, videntur (ut nonnulli volunt) eo signasse, defunctum ex terra in supremo iudicio caput elevaturum & resurrectorum. quod hodie Sacerdos terræ mandati sepulcro gleba ter pala iniecta adstantibus in animum revocat his piis verbis : *Terra es & in terram*

reves-

revertis. redemptor tuus extremo die te resuscitabit. Deinde preces de humanæ conditionis & futuræ vitæ recordatione subiungit, una cum brevi concione funebri, quæ omnia funus ducentibus & comitantibus pulcras injiciunt mortalitatis cogitationes, monentque hominem, antequam è vita proficiscatur, indies meditari, quomodo hinc bene exeat. quippe viam hanc semel malè ingressus, pedem referre nequit, sed ad æternum exitium præceps tendit. rectè verò hanc viam & Christo duce ingressus, nunquam tam felix iter facere potest in vita, quam facit in morte, quæ ducit ad veram demum & nunquam finiendam vitam.

ANTIQUITATVM

SVEO-GOTHICARVM

LIBER III.

CAPVT I.

De usu & gloria virtutis militaris veterum, etiamnum in posteris integra. De conscriptione & delectu militum pedestrium & equestrium. De subsidiario milite.

TOgam componemus, & Suedorum Gothorumque vetus sagum strictim excutiemus. Tantum prisca militiae studium fuit, ut in bellicae virtutis gloria veluti palmarium ponerent; certè leges & instituta compluria eò referrent: haut ignari, imperium non minus armorum praesidio militiaeque decore defendi ac stabiliri, quam pacis studio tranquillari & efflorescere. Quantum autem eorum nomen & virtus in armis fuerit, cui terrarum plagae ignotum? Adamus Bremensis olim de illis: *Populi Sueonum viribus & armis egregii*. Imò *VIRIS & ARMIS* eos valuisse dixit Tacitus: & sic compendio, bellicae laudis omnia dixit. Virtus enim est quae ostendit viros, & viri qui virtutem. Equidem egregia facinora si quis breuiter & tamen honorifice praedicare velit, *virilium* ea titulo insignit. Nullum verò majoribus nostris grauius habitum probum, quam si quis *viri* nomen eis detractum iret. quod vel ex veteri duelli lege patet: *Giswer mader squâdins ord manni: Thu är äy mans maki / of äy mader i byssi: El ähr mader sum thu / Their skullu môtas a thriggia wägha motum*. Id est, *Si quis virorum in alium nefanda vel contumeliosa verba jaciatur & dicatur: Tu non es viro par, nec masculinum animus in pectore geris. alter respondeat: Ego sum vir equè ac tu; tunc in trivio armis concurrent*. Nec dum virtus Gothica intermorta ac sepulta est cū majoribus ac defunctis; adhuc in posteris vivit: qui quum ad arma & facta deventum est, se viros ostendunt.

Militem autem ex instituto majorum hinc legunt non procul quaesitum & diu praestolandum, sed domi natum & qui sit in expedito. nec hunc tumultuarium conscribunt aut fortuitum, sed aestimato corporis animique habitu, cum iudicio delectum, & quidem ex agro laboris ac roboris officinam.

Senecæ dictum experientia militaris hîc comprobat: *Nullum laborem recusant manus, quæ ad arma ab aratro transferuntur: in primo deficit pulvere ille unctus & nitidus.* Ne quid fraudis committatur à præsentibus rusticis in subducendo fortè aut occultando robustos suæ familiæ & vegetos, delectui & conscriptioni simul adsunt prætores & iudices territoriales (quos *Nemdam* vocant) qui rei veritatem interrogati, sincerum de ea testimonium perhibere tenentur. Quandoque fœminas virili vestitu sexum masculinum mentitas pro viris, ut eos, vel amore vel sanguine ductæ, militiâ liberarent, nomina sua professas, & ab ignorantibus adscriptas militiæ constat, nec mollioriter in prælio stetisse aut defecisse: ut cernas nec isti sexui virtutem deesse, & quasi redivivas quasdam Amazones recognoscas. agnitæ tamen, quod contra sexus verecundiam & militiæ disciplinam se bello miscuerint, exauthorari & arma viris relinquere solent.

Ne tamen agri à cultoribus suis deserantur, decimus quisque floridæ juventæ legitur: reliqui suo prædio & fundis colendis servantur. Si scriptus miles ætatis sit virilis aut jam paterfamilias, licet ipsi pro se vicarium conducere militem, quem socii rustici & compagani, quamdiu domi est, victu, ad expeditionem accinctum viatico & comætu juvant. In numeros relatis capilli (quos rustici promissiores alunt) in signum recognitionis detondentur. Inde singuli sui territorii centurioni præceptis disciplinæ militaris & armorum scientiâ domi formandi & exercendi traduntur, antequam in militiam emittantur. Nec tamen prius in aciem educuntur, quam in stativis aut præsidiis aliquantum detenti prima tyrocinia deposuerint, & excursionibus ac velitationibus ad belli consuetudinem hostisque conspectum melius ferendum præparati sint.

Robur exercitus præcipuum jamdudum veteres in equestribus copiis posuisse, colligimus ex legibus eorum, quæ ubi agunt de armorum ordinatione, ad equestris militiæ delectum inprimis directæ sunt. Idem ex illo *Adami Bremens.* liquet; *Sueones tam in EQVIS quam navibus juxta optimi bellatores.* Delectus equestris militiæ (quem strictim solum enumerabo, quum in legibus Sueogothorum & peculiari Ordinatione de militiâ equestri prolixius describatur) est talis: ut

cujuscunque conditionis sive nobilis sive agricolæ filius eques futurus, sit honesti nominis, juvenili & vegeto corpore, membrisque bene compactis; non puer, non senex, non ad-versa valetudine debilitatus: ut equo sit instructus robusto, qui inter clunes & ephippii spatium minimum altitudine duarum ulnarum Sueticarum & sesquiquadrantis exsurgat; nisi, quod proceritati ad unum vel duos digitos deest, viribus ac robore pensetur; ut justis armis sit munitus, casside, thorace ferreo, ac femoralibus, duobus sclopis minoribus bene probatis, pulvere nitrato & glandibus plumbeis, gladioque sit succinctus & instructus. Emerito autem & invalido alium suo loco sufficere licet, aut filium suum aut conductitium, si diribitoribus in exercitus & armorum lustratione probetur. Defatigatis enim aut veteranis aut cæsis subinde novi substituuntur, quorum perpetuum supplementum ac seminarium illos jure dicas. Nam & hoc lege publica cautum est, ut subsidiarius miles in pace belloque perpetuus alatur: qui ad incertos belli casus in promptu sit reipub. Et inter artes publicæ tranquillitatis tuendæ est, neve otiosa manus lasciviat, vel bello vel belli labore occupatos tenere.

CAPVT II.

De armaturâ veterum Sueogothorum. De Longobardorum nomine per occasionem. De vexillis, signis, & bandis veterum. De Standardo. De Dracone & Agno, duobus belli & pacis insignibus, & quid ea notarint. De nostri temporis Armamentario.

NVnc à conscriptione & delectu militum ad *ARMA* militiæ instrumenta, imò ipsorum militum alteras quasi manus & lacertos progredimur. Primo & simplici seculo ante inventum armorum usum, clavis & fustibus humanum genus pugnasse, testes authores habemus. Horatius lib. 1. sat 3,

Vnguibus & pugnīs, dein fustibus atque ita porrò

Pugnabant armīs, quæ post fabricaverat usus.

Nostrates primùm ex his oris egressos etiam sudibus & clavis armatos, & inde eorum exercitum *Klubbohâr* dictum, scribit Olaus Petri in suo Chronico circa finem viræ Engilli; & *Klubberätten / jus fustuarium*, ubi jus in vi & armis est. Vid. P. Petrei Chron. Suet. libr. 1. pag. 53. In historia rerum

Danic. Pontani lib. 7. pag. 487. Klubbeheer pro Knubbeheer emendandum videtur. Sed usus paulatim aptiora & concinniora invexit arma. Veterum Sueogothorum præcipua fuerunt gladius, galea, clypeus, thorax aut lorica, arcus cum suis sagittis. Id observavimus ex lege Helsingica cap. 14. de iudicio territ. (Tingmål) ubi sic habetur: Du skal hvar wigher man / som atiretan åra gammal år / hafwa femsole wafrn (vel ut est in LL. Ostrogoth. Gl. 6. wåd of Sårn. §. 1. Folf- & Bapn) Swård eller õye / iårnbat / stiöld / bryniu åller musu och bughu medh twim tylffsum arffwå I. e. *Quilibet vegetus miles octodocim annorum habebit quinque arma, gladium vel securim, galeam ferream, clypeum, thoracem ferreum aut lorica, & arcum cum triginta sagittis.* Vocem Bryniu verti lorica. Sic enim est in Glossario Latino Theotisco: *Thorax, militare munimentum, lorica Brunia.* Et in LL. Norveg. tit. de reg. elect. cap. 25. *Panssar åda Bryniu.* I. e. *Lorica vel Brunia.* Vnde Becmannus in erudito Originum opere in voce Breno alucinatur, cum Brynn fuisse galeam cristatam notat. nam etiam in modò allata lege Helsingica galea diversa ponitur à lorica. Fortè queat ad hujus vocis originem referri Brinnio, nomen ducis Caninesatum apud Tacitum 5. Hist. quasi *loricatum* dicas. In Heldenbuch Brinno lorica sæpe dicitur. Inde etiam Sueogothis *palpebræ* dictæ bryna vel õgnabryna / aliàs õghnvern / quod oculis sint loco munimenti. Runna vel Rynna genus teli aut *pili* præcis fuit. Inde Ennius :

Runata recedit,

id est *pilata*, ut Festus in Runa observat. Castricomius & Merula in Notis ad Ennium exponunt telum vel pilum longiorum habens cuspidem: quod Belgis en Runspet / Sueogothis een Rynnspeet nuncupatur.

Antiquis Gothis etiam lanceam vel bipennem in usu fuisse notat Sidonius lib. IV. epist. xx. Hinc Hallebard vel Hellebard & Bardisan voces tale quid notantes adhuc usitatæ; ita dictæ ab Hall / vel ut veteres pronunciabant, Heall / palatio vel aula, & bard bipenni; quasi *aulicæ lanceæ* vel *bipennes*, quales solent à stipatoribus præferri Principibus. Inde bardacium pro *basili* apud Cedrenum, & Barde vel barte ascia hodieque Saxonibus vox reliqua, & wurffbard / *pedum pastorum*, de quibus plura Martinius in Lexico Philologico. Hinc etiam Hallebardier

satelles vel spiculator, notante Iunio. In Erasmi Colloquiis, in Cyclope Evangeliphoro est: *Iam balbarducha erat in cervicem vibrans*, ab *häll* & *barda* vel *bardagh* pugna, quæ voces crebræ sunt in veterum Sueogothorum Annalibus & Legibus. quidam verò deducunt ab *hell* / *claro*, *splendenti*, *flammeo* (velut S. Olai Regis Norveg. *securis Hell* appellata est, ut est in veteri Chronico Norveg. pag. 330.) & *bard bipenni*. Ab istis *bardis* aut *longis bardis* potius nomen suum traxerunt Longobardi, quam (ut vult Paulus Diacon. de gestis Longobard. libr. 1. cap. 9.) à *longis barbis*. In qua sententia me confirmavit Krantzius lib. 11. Danicæ historiæ cap. 21. *Non potui* (inquit ille) *uni nationi vocabulum longarum barbarum tribui, quod erat omni regioni commune. Equidem illâ ætate viri promissis barbis utebantur. non tamen placet ejus derivatio à longis barbaris. verior illa à longis bipennibus aut lanceis. Ita cl. Vossius in de vit. serm. 11, 17. in Saxa: Longobardi non à Latina voce barbârum nuncupati, sed à longis bardis sive bartis, hoc est, bipennibus quas gestarent. Et Stiernhielmus in suis ad me literis: Norvegis unde Longobardos exiisse mihi certum est, nulla arma magis frequentia fuerunt. unde Leo in insignibus regni ejusmodi Bardæ erectus innititur. In patria mea apud Cuprimontanos, me puero, publico edicto vetitum est, ne gestarent ejusmodi langiskâsstade bærdet / id est, lanceas vel bipennes.*

Nec novum, ab armis nomina viris aut nationi integræ imponi. Sic Rollonis Normannorum Principis filius Guilielmus Longospada à *longo* quem gestavit *ense* dictus est, teste Camdano in Britannia. Sic etiam Saxones à *cultris* vel *gladiolis brevibus*, quos *saxas* præsci vocabant, dictos volunt. nam ut testis est VVitichindus libr. 1. Annalium Saxon. pag. m. 3. *cultelli* veteri Saxonica lingua *SAHS* dicebantur: & telum missile, *Sax* vel *Handsar* in veteri Chronico Norveg. sæpe occurrit; & *Sax* hodieque Sueonibus est *forceps*. Ab eadem Bardorum origine videtur descendere *Skokrbardi*, quod exstat in monumento Norvegico, vi, 12. Monumentorum Danicor. VVormii, quibus de patria sua bene meritus est. Quantum ego videre possum, *Skokrbardi* fuit nomen *saltuarii* vel silvæ custodis aut defensoris, à *skete* vel *skogr saltu*, & *bardi pugnatore*. Nisi potius scriptum fuerit *wardi* / id est *custos* vel *protector*, qui Gallis est *Gard de forest*, Italis *Guardabosco*,

dabosco, Germanis *Waldmeister* / *forestmeister*. Hanc originationem firmat vox prædii *Skalevold*, in quo istuo monumentum repertum est, quod nomen habet à *skalla* / *venatione*, ita dicta veteribus à *sono* & clamore venantium latratuque canum & *Wald* saltu vel nemore. nam utrumque tam *vold*, quam *skog* nemus signat. Sed hanc meam conjecturam peritioribus ulterius dijudicandam committo.

Præterea præsci Gothi *cestra* vel *malleo ferreo* in militia usi sunt, quo perfringebant hostium clypeos, & lorica: ut ferrum magis in corpus adigerent. Unde adhuc nomen mansit *Hårhammer* / *Stridzhammer* / *Glånshammer* / à dimicatione militari ita dictum. Nec defuerunt veteribus *catapultæ* & aliæ machinæ bellicæ pro istius temporis usu, quibus mœnia quassarent & perrumperent, quoties urbes aut arces essent oppugnandæ. unde in libro vet. Suedico *Konungstyrelse* pag. 85. & 86. fit mentio *catapultarum* & *arietum*, *blidhom och buffom*. In veteri Glossario Teutonico-Latino *Wlijde* explicantur *machine*, *tormenta*; & *Wlic* catapultæ in Sylloge Nominum Danic. Pontani Historiæ Danicæ adjecta, pag. 799.

Nos autem hodie bello decernentes, à cœlo, fulmina & grandinem emittere, didicimus: quæ tamen ingeniosâ vi ita intendimus & asperamus, ut majora & præsentiora fulminum terrestrium & ferreæ plumbeæque grandinis, pulvere nitrato & igni mixtæ, mala in hostium capita ejaculemur & effundamus, quam ullis telis aut machinis bellicis antiqui potuerunt.

Præter arma veteribus erant sua *vexilla*, *Tekn* vel *Hertekn* & *Mårke* olim dicta, uti est in præscis Annalibus, planè ut Latinis *signa*: quod nimirum notarent designarentque, cui se ordini quisque militum aggregare deberet. Inde *Mårkisman* / *vexillifer* est in Legib. aulic. Norvegic. Alias vexilla *Baner* appellata sunt à *ban* vel *band fascia*, quam olim hastæ vel perficæ loco vexilli alligabant. cujus hæc notatio erat (& adhuc est) ut qui sub eodem signo militabant, arctissimo se fideli vinculo constrictos esse scirent, nec nisi morte se à vexillis, in quæ jurarant, & à se invicem divelli paterentur. Sic illa dictio quæ hodie utimur, *fana* aut *fenniken*, à veteri *fanon*, *lincolo* vel *operimento*, ut Papias notat, descendit, sive à *funen fasciis* aut *vinculis*, quæ vox occurrit apud Otfridum

in Evangel. 3, 4. ubi agit de Lazaro per Christum à morte ad vitā reducto & resuscitato :

Mit lachanon biruntan /

Joh funon gibuntan.

I. e. *Lineo involutus,*

Et fasciis ligatus.

vid. etiam Lindenbrog. Gloss. in Cod. LL. antiq. in v. *Fono*. Sed baner / ut ante cœperam dicere, est propriè a ban vel band. Glossarium Græco-Latinum Βανδον *signum*; & Βανδονοφον apud Procopium libr. 11. Histor. Goth. est *vexillifer*. Vexillum vel signum regium aut reip. vulgò dicitur *Standard* / Gallicè *estandard*, à veteri Gotho-Teutonica voce *Standa* / *stanta sistere*, quasi *signum statarium*. Inde etiam Germanis iudicium militare *Standrecht* adpellatum: quod in eo, vexillis in terrâ defixis jus diceretur.

Præter istæ signa & vexilla olim duo circumferebant insignia Gothi, tempore belli imaginem *Draconis* contorti & alati, (*textilis anguis* dicitur Sidonio in paneg.) tempore pacis *Agni* figuram. Hujus rei clarum facit indicium insigne illud monumentum quod in urbe Gothâ repertum, olim veteri turri affixum, deinde illâ destructâ in vestibulo curiæ locatum fuit, ut testantur rhythmus isti Germanici :

Als man abbrach den alten Thurm /

Daran stund diß Lamb vnd Lindwurm.

Das Lamb die Gothen geführet han zu friedens zeiten /

Den Lindwurm wid'r ihre feind in sturm vnd streiten.

Quando vetusta foro Gotthano diruta turris,

Inventum est istic insigne Agni atque Draconis.

Agni insigne Gothi gestarunt tempore pacis,

Tempore sed belli contra hostem insigne Draconis.

Hæc monumenta significant, in armis Gothos formidabiles, in hostem acres ac strenuos, domi erga suos fuisse lenes & tractabiles. Quod Theodericus rex Gothorum in Italia suo confirmat testimonio apud Cassiodorum lib. 3. Var. epist. 24. ubi ad provinciales Pannoniæ ita scribit: *Imitamini Gothos nostros, qui foris prelia, intus norunt exercere modestiam*. Et lib. 7. epist. 25. *Sic Gothos nostros Deo juvante produximus, ut & armis sint instructi & equitate compositi*. Iohannes Magnus absque dubio huc etiam respexit, dum lib. 7. Histor. cap.

XLI. ita scribit : *Gothi domi non secus ac agni conversantur , foris autem & contra hostes leonum ferociam imitantur.* Idem de nostris & hujus ævi Gothis prædicat Iohannes Huguetantius Gallus, in insigni suo Suediæ elogio:

Te miramur ardentium animorum gelidam genitricem.

Miramur tuos in pace Agnos, in bello Leones.

Hoc nimirum virtute belligerantium dignum est, ut cum sumtis armis leoninos & fortes animos induant ; cum positis armis iram , ferociam & odia ponant , atque erga deditos devictosque mites & placabiles, erga amicos & domesticos humani existant. Aliàs *Draco* etiam vigilantia erat signum, quasi uspiam, certè in bello opus est: ubi tot circumstant insidiæ, cautis declinandæ, securis promptæ : ubi nec tuæ occasione deesse, nec suam hosti dare debes.

Armamentarium verò regni Suedici hodie tam locuples & instructum est tormentis bellicis majoribus & minoribus præter bombardas majores & minores , gladios, bipennes & alia hujus generis arma , ut nulli in Europa cedat, plura etiam superet armamentaria. quotannis enim nova veteribus acciduntur: nec opus est, ut quondam , alienis armis nostro ferro & ære factis & redemptis militem armare ; sed exercitum domi natum , scriptum & exercitum , classem domi fabricatam, etiam armis è materia domi nata, conflata & formata munire promptum est , superfluis inter ceteros cum luculento regni fructu distractis.

C A P V T III.

De exercitiis militaribus veterum, ludis equestribus & pedestribus.

Quam agiles olim Suedi hodieque Finni in currendo soleis ligneis.

De Skridfinnis. De ludo Scaccorum. De exercitiis bodiernis.

HActenus arma militis vidimus , nunc quomodo se ad ea & ad ipsam aciem exercuerit , contemplari superest. Etiam si verò primi ad virtutem militarem stimuli sint , animus cordatus atque patriæ studium & amor ; non parum tamen exercitia militaria ad eam conferunt : quæ , ut usus ferum splendidum , ita milites armis habiles atque acres reddunt. Veteres liberos suos ad illa educebant, quæ adultis usui esse possent ; quæque à teneris membrorum & animi robur

robur intenderent. Durum à stirpe genus, recens natos frigidæ immergebant: pueros in balneis ad cruorem usque cædentes sanguinem sudore miscebant: ut eos gelu, plagis & unda paulatim indurarent, atque doloris & voluptatis, quæ virtutis militaris impedimenta sunt, in prima ætate sensum illis minuerent. In palæstra sic exercebantur, ut ad datos acceptosque ictus, vel leves superciliorum nutus edere refugerent, & corpus animumque in eodem habitu continerent, ut referunt Iohannes & Olaus Magni. Hic locus me monet Dalecarlorum, de quibus hæc Iunius in Batavia sua scribit: *Egregia militiæ laude nobiles ipsi sunt Dalecarli, natio bellicosa, & in quam aptè quadret, quod de Acidarum gente extulit poeta:*

Prælia quæ pluris ducit quam secula mensæ.

quibus ludus est nuda capita gladiatorum ictibus exponere: quod crania habent spissima durissimaque, quæ sauciata injecto medicati lardi zomo persanant.

Luctationes & gladiatoriam artem, quibus multum dediti erant Gothi, inprimis ad fortitudinis & decoris palmam, ad agilitatem, dexteritatem & expeditiorem in armis usum exercebant. Non nisi unus cum uno congredi debebat, ex veteri luctatorum more & instituto. Unde cum duo Frovini filii contra unum Attilum decertassent, illud ut probrosum postea in proverbium abiit: *Attilus hanc bræ gamble kâmpara manæ. Attili cædes violabat prisorum luctatorum morem.* Sed & paribus armis atque intra circum vel definita certa spatia ferro dimicandum erat, quæ egredi non licebat. Eorum vestigia quædam hodieque in Hammerby pago ad viam publicam Holmensen ostenduntur. Confer Ioh. Magnum Hist. Suec. 2, 7. 28. & 4. 7, 16. *VVexion.* Descript. Suec. 9, 1. Eodem fine ludicrum erat adolescentibus, inter gladios atque infestas frameas saltu se nudos jacere, quem ludum vocabant *Logdislekan* / ut notat *VVormius* in libello de literatura Gothica, quasi dicas *gladiatorium ludum*: *Logdi* vel *Locti* fuit gladio nomen, more veterum, qui gladiis etiam nomina imposuerunt; Germani appellant *Schwerde-dank* / *tripudium gladiatorium*, de quo Tacitus Germaniæ cap. 24.

Præter isthæc hastiludiis & certaminibus equestribus frequentem operam dabant; ad quæ nemo nisi nobili & ho-

honesto loco natus admittebatur. cordato sanè instituto : ut sic in nudis quoque nobilium exercitiis virtutis meritum occurreret ; & quales in seriis esse oporteret atque ipso campo militari , cogitaretur : quum ne quidem in campestri & equestri ludo nisi virtutis decore nobilitatis locus esset. Hinc mos ille adhuc superest , ut ex infami vel inæquali conjugio natis nobilibus hastilis aut lanceæ gestatione atque usurpatione in publicis festiuitatibus ac ludis equestribus interdicator. Sed ad cætera veterum exercitia pergamus. Modò juvenem præcinctum gladio , clypeoque munitum de terra insilire equum artis erat , modò desultare : modò equum in gyrum torquere , modò sistere : modò telum emissum rursusque demissum inter equitandum impigra manu excipere , exceptumque subito retorquere : quod Totilam Gothorum regem à puero fuisse edoctum , testatur Procopius lib. 3. Histor. Gothor. Nonnunquam saxa , perticas , machinas , pecora protensis brachiis humo tollere & transferre ludicrum erat : ut lacertos redderent intrepidus ac robustos. Anachis de Chuniberto apud Paulum Diaconum lib. 5. de gestis Longobard. *Tempore patris , quando nos eramus iuuentuli , habebantur in palatio vervecis miræ magnitudinis , quos ille supra dorsum lanam eorum apprehendens , extenso brachio à terra levabat , quod ego facere non poteram.* Iaculandi vero tam periti quotidianis exercitiis evadebant , ut sagittas in bello non solum directè , sed etiam in sublime tam destinato ictu mittere possent , ut in subjectorum hostium capita desuper caderent. Meursius Hist. Dan. lib. 11. in V. Iohannis pag. 30. *Magno Dani impetu in hostem eunt. nec minore se virtute Dalecarli tuentur. Tela , quæ Schita lingua patria appellant , non directè verum in sublime mittunt , ut in præliantem hostem desuper cadant.* Schita , inquit , appellant tela , Sæter vulgò Sueci solent appellare. Sed veteribus quoque Getæ vel Gothi ob arcus peritiam laudabantur. Claudianus lib. 1. de laud. Stilic.

Non arcu pepulere Getæ , non Sarmata conto.

Quidam adèd curiosè diligentè erant , ut , dum iter in patriam faciebant , simul considerarent obvios montes , colles & convalles ; quidque agendum illis foret , si hostis huiusmodi loca insedisset : aut si ipsi occupassent , quomodo aduersus hostem defen-

defensuri essent. Ad veros autem præliorum conflictus, & locorum munitorum expugnationes ludicris pugnarum, castrorum & vallorum præparabantur. Ita dum etiam extra bellum, non tamen extra fortes belli cogitationes erant: ut præmeditati omnibus casibus feliciter occurrerent; nec tum demum inciperent discere, quum ad manus deveniretur. Etiam si enim cognitio rerum militarium usu & experientia firmetur, tamen refert haud planè rudes ad militiam accedere, præstatque à suis quam ab hoste doceri. illud enim commodo, hoc sæpe detrimento constat, ex proverbii Suedici effato:

*Om sienden skal låra oss strida /
Så vil wårt kinbeen swida.*

Insuper cursus certamen prisca frequens erat, in æstate campum pedibus exercere, collem præcipitem ascendere; in hyeme soleis ligneis nives transcurrere ferisque insidiari: non ut celeritate pedum fugiendi promptitudinem addiscerent, sed in bello sic hostem, ut feras in otio per nives insectandi facilitatem sibi adquirerent. In huiusmodi cursus genere magis olim Suedi, Finni autem semper excelluerunt. in cuius rei laudem hos aliquando versiculos effudi:

*Quando vehunt nivibus densis sola lignea Fennos,
Currere non nivibus, sed volitare putes.*

Ab istis soleis ligneis quas Saxo lib. IX. *lubricos stipites & vehicula pedum*, Finnones *Sufsi*/Suedi *Skidar* appellant, *Skidfinni* denominationem sortiuntur, veteribus *Scritofinni* vel *Skridfinni* à *divaricatione crurum skrida* aut *subsultatione* dicti: & inde *Skridscheo solea ferrea* nuncupantur Germanis & Batavis, quibus apud eos hyeme flumina congelata juvenus transcurrit. De istis *Skridfinnis* & solearum lignearum usu plura Paulus Diaconus lib. I. de gestis Longobard. cap. V. Olaus Magnus lib. I. cap. V. Adamus Bremens. Hist. eccl. cap. 23 I. Iohannes Magnus libr. V. cap. 13. A Bureus in descriptione Sueciæ. Illas Starcaterus hinc primus invenisse dicitur: qui apud Iohannem Magnum 5, 11. ita de se:

Primus ligniferis docui decurrere plantis.

Præcipuus earum usus est, nives ineluctabiles illis superare & hostem celeriter insequi, & cum nivibus simul luctantem facilius cedere, ut factum sub Filimero & Iohanne III. Regibus Suetiæ: & murices ferreos clam ab hoste defossos absque

absque noxâ illarum beneficio transire. Sed Carolus IX. laudatissimæ memoriæ Rex soleas ferreas, quales adhuc in Regio armamentario asservantur, tanquam præstantiores fieri curavit pro munimento pedum adversus murices, quippe minus muricibus pervias ac penetrabiles, quàm lignæ soleæ etiam crassiores esse queant; quas si non penetrent tribuli ferrei, tamen impediunt ac morantur.

Nihil jam dicam de venatione etiam aliis gentibus usitata, quæ cum modo & in tempore exercita, pulcrum belli simulacrum est. Quid? quod non paucos ludos etiam in pace ad militiæ usum direxerunt, quorum adhuc nonnulli frequentantur: velut metas figere, castra metari, aciem instruere adolescentes ludendo, excursiones facere, obvios capere & in castra ducere, cygnorum & anserum certamen inire, aliaque hujusmodi ludicra agitare, quæ seriarum belli meditationum sint prolusiones quædam. Illud pugnæ ludicrum, quod sedendo pugnatur, vocaturque *ludus latrunculorum* vel *Scaccorum*, ab Orientalibus, inprimis Arabibus & Persis, (quibus *Shac* rex est, unde *regis ludum* dixere, ut observat Bochartus Geograph. sac. p. 1. lib. 2. cap. 20) ad Europæos profectum, & in his ad Scandianos ac Teutones, adhuc refert notio vocis *Skattasi* vel *Skataspil* / deductum apud illos è proxima origine & voce *stafa* / quod est *concutere, rapere*, latronum & militum proprium. Inde *Scabero luage* / *latronum societas* est apud Otridum lib. 2. Euangel. c. 11. pag. 163. & Scandianis *Skjålmader latro viaticus*, *Scheher* vel *Steker am Creutz* / *latrones in cruce*, in veteri Bibliorum versione Germanica. Iste ludus, ut notum est, repræsentat quidem imaginem militum in acie dispositorum, & tamen latrunculorum dicitur ludus, quod prædatio sit pars militiæ, & quod isti imaginarii milites latronum more insidientur, aut à latere adorianantur, unde Ovidius de eo lib. 2. de Arte:

Sæpe latrocinii sub imagine calculus ibit;

Et Martialis 14, 17.

Insidiosorum si ludis bella latronum.

Adhibebatur is ludus à veteribus Gothis non solum ad explorandos mores & affectus hominum, præsertim procorum aut virginum, ut scribit Olaus Magnus lib. 15. cap. 12. sed inprimis, ut acuerentur ingenia ad hostem arte cædendum, ad insi-

insidias hostiles declinandas, ad ancipitem belli fortunam discendam. Sidonius de Theoderico Gothorum rege lib. 1. ep. 2. *Putes illum & in calculis arma tractare. Sola est illi cura vincendi.* Hæc de præcipuis veterum Exercitiis militaribus.

Sed & hodie in campo domestico magna cum industria exercentur & parantur ad ea, quæ in hostili solo usurpatori sunt milites. & velut antea glebam, dum ruri erant, sic militiæ adscripti inimicas urbes subigere docentur; hasta, gladio, bombardæ scienter hostem ferire: sub armis ad multum spatium decurrere; ordiæ servare consueſcunt, & quotidianis exercitiis erudiuntur: quæ una cum laboribus tam in pace quam bello frequentant: ne per quietem otiosæ manus lasciviant, aut in subito rerum discrimine ab exercitato milite respub. à virtute miles destituatur, quæ exercitiis militaribus excitatur & retinetur.

C A P V T I V.

De expeditione militari. De conclamatione ad arma. Vocis Iodute vel Iadute sensus. De veterum præliandi & oppugnandi arces & urbes hostiles, defendendique suas modis.

Vetus mos est Sueogothorum, expeditionem militarem vectura, contributione & annona à subditis juvari, quam *Bedungylama* antiquitas adpellabat. Si classe effet opus ad maritimum bellum, à quolibet territorio pro facultatibus ejus aliquot naves expediebantur, ut videre est ex cap. x. *R. B. Vpland. Legum & c. 12. LL. VVesmann.* Nec minus hodie quam olim prompti sunt subditi conjuncta ope & studio juvare militum expeditionem, qui junctis copiis & animis pro patria pugnant.

Quando post expeditionem ad ipsa prælia admittebatur miles, conclamari solebat ad arma, & ut à vicinis Saxonibus, ita Suecis, uti videtur, peculiari voce *Iadute* vel *Iodute*. De qua voce hæc habet Kranzius Saxonix lib. 5. cap. 36. *Eam, quæ hodie extat, conclamationem ad arma & auxilium non ab idolo (quale plebi superstitosæ Saxonum olim Iodute fuit) ductam aut vano deo, sed esse vocem Italicam aut Gallicam Io adiute mi doctiores arbitrantur.* Istam autem formulam *Iadute* vel *Iodute* etiam Suecis, quum ad arma & auxilium militare conclamaretur,

retur, usitatam fuisse, firmare videtur, quod in Suecica Bibliorum versione, Ierem. 12.6, ubi de *conclamatione populi* sermo est, Sueticè redditur: *הָוּא יָאדוּת דְּסוּעַת תִּיגְה*. Et cap. 15, 10. *וְסוּעַת הַיִּלְכֵן הַיָּמָר מָאן יָאדוּת רֵפָאָר*. Hæc vox à Saxonibus aut peregrino milite ad Suecos, & à formula conclamationis ad arma, ad alias vociferationes in quacunque re luctuosa aut periculosa aut maledictione translata videtur. Vnde Kranzius lib. VI. Metropol. cap. 7. *Rustica plebs (ut est superstitioni propior) idolum coluere, tanquam veterem Saxonie deum quem Iodute dixerent. Permanet hodie execrabilis illa vox, ut in omni repentino periculo exclament eo more Saxones. Derivatium autem autumant ex Italico verbo Io adjute mi, hoc est, adjuvate me: sive à memoria Drusorum permanserit in provincia, sive ceteriori ætate manaverit per quamlibet occasionem in nostram gentem.* Sic hodieque inferioris Saxonie populus de multum vociferante aut clamante ait: *הָוּ רֵפָאָר יָדוּת*. Elias Schedius in lib. de Diis German. Syngr. 311. cap. VI. quasi *adjutorii signum* Saxonibus olim fuisse notat: ex qua occasione vox ad posteròs manarit, de qua satis ante dictum est. Vt hodie gens nostra, sic olim, quoties oportunitas & vires aderant, hosti pugnae copiam facere atque acie decertare non detrectabat. Quemadmodum autem in aperto prælio acrius ac præsentius est discrimen, ita, si prosperè depugnetur, virtus conspectior, victoria gloriosior & fortuna major est. Sanguine redundantes animisque fervidi strenuè in hostem vadebant milites: aut vincere aut occumbere parati. Ne tamen ille impetus in temeritatem desineret, aut amissâ prima vi subito torperet, ducum prudentia, ratio & usus ita moderabantur, ut audaciæ consilium, utrique fortuna non deesset.

Quamvis aperto magis bello quam dolo pugnare, virtuti suæ convenientius existimarent Gothi, ut notat Ioh. Magnus lib. 23. cap. 12. tamen si vires non sufficerent, aut vis armata locum non haberet, astu quodam hostem superare connitebantur. Præterquam quod silvæ occultandis adversus hostes insidiis habiles sunt, aliquando, quæ hosti transcundum erat, arbores prope viam sic accidebant ut levi motu impulsæ in subeuntes provolverentur, fatalique ictu copias hostiles obtererent. Vbi necesse erat arboribus succisissis viam hosti præcludebant aut impeditam reddebant, quod *een broet*

ta / sive fella cen brotta hodieque suâ linguâ dicunt. Nonnunquam tribulis terra summa testis, aut insidiosis foveis hostium irruptionem retardabant. interdum covinis, ensiferis & falcatis curribus hostium ordines turbabant ac disijciabant. Verum quia isti currus laxatis cautè ordinibus per innoxios transmittuntur, & levi impedimento sufflaminari possunt, & locum semper æqualem planumque desiderant, tandem in usu esse desierunt. Tacitus quidem 12. Annal. prodit, nihil tam ignarum exteris fuisse, quàm machinamenta & astus oppugnationum. at Romanis eam partem militiæ maximè gnaram. Facile quidem largimur, Romanos ea præcelluisse. nihilominus haud inviti credimus, Sueogothos quondam etiam operibus suis aggressos oppugnationem castellorum, arcium & urbium, suas habuisse dolabras, ballistas, arietes quibus muros perfringerent & subruerent: quum id gladiis & telis solis nullæ manus possint. (vid. sup. c. 2. h. lib.) Si verò alia ipsis defuissent, utique ligonem & palum ad manum habuere: quæ militari proverbio demum illa esse dicuntur, quibus arces & propugnacula extruuntur & destruuntur. In expugnatione murorum & aliorum munimentorum, ad dextram, sinistramque capiti quasi vallo confertorum clypeorum objecto, ictus sagittarum fundarumque hostilium cludebant. qui hoc faciebant milites, à suis *vivi aggeres* honoris & usus causa appellabantur. Insuper equos æneos aut ferreos fabrefactos muris obsessorum admoverunt, qui naribus & ore vivum spirabant ignem, & quæ non poterant adire tecta, moenia ac propugnacula, flammis tamen eructatis contingebant. meliores equo Troiano: non enim occulta fraude, sed apertè nocbant, pro viris & ferro ignem effundentes. Præter istos equos *ignivomos* suas etiam habebant *Veltas*: ita sua lingua à *volvendo* nominabant. Hæ erant hujusmodi: arbutta & sarmata confertis juniperis, pice & cortice arboris betulinæ, materia igni nutriendo apta, restibus constringebant. mox incensa ventoque proflante adjuta, propugnaculis & arcibus admoliebantur, tanto nonnunquam congestu & mole, ut centum viri in iis advolvendis occupati essent. Iste *VVelta* ignem latè circumquaque spargebant, & obvia quæque crepitantibus ac sævis flammis correpta atque combusta, in cineres dabant. Ita quidem obsessores cum obsessis egere.

Si autem ipsi in præsiidiis locati, ab hostibus obsidione premerentur, cratibus vimineis muros obtegebant: quibus vim missilium frangerent aut sisterent. interim jaculis & pilis ex arcibus & muris hostem desuper impetebant, magnique ponderis saxa & sudes in subjectos devolvebant. Interdum calcis ardentis pulvem in ascendentem & oppugnantem muros hostem profudere: quæ vestem, capillos & cutem depascens, maximi tormenti loco erat. Cæterum de his & universis veterum Sueogothorum decertandi modis tam maritimis quam terrestribus, in totis quatuor libris accuratè egit Olaus Magnus; quo lectorem remittendo hîc brevior ero: præsertim quum hodiernus præliorum & oppugnationum modus à veteri multum instrumentis militaribus, arte, & usu distet. Superiora tamen vel ideò observasse refert, ut inde pateat, nec veteribus defuisse artes, animum & fortunam expugnandi vires hostiles, & posteris adhuc superesse.

CAPUT V.

De moderatione victoriarum, atque erga supplices, deditos & incermes humanitate Sueogothorum, ejusque fructu.

Quamquam priscos Gothos ab omni truculentia in bello penitus absolvere & excusare non possumus: quippe aliquando captivos Marti victimas devovisse aliaque feritatis exempla edidisse illos accepimus; attamen strictæ disciplinæ adjumento adhuc ethnici, & maximè ex quo Christiana religione imbuti fuerunt, moderatius in devictos consuluerunt. Procopius & Orosius lib. 7. cap. 36. authores sunt, postquam Gothi Romam sub Alarico rege occuparant, ad edictum regium eos à S. Petri & Pauli templis iisque qui eò se receperant, aut isthic sacra faciebant, ferrum & manus abstinuisse. Hanc illorum moderationem Augustinus lib. 1. de Civit. Dei cap. 1. ita extollit, ut supra Romanorum laudem ponat. Isidorus in Chronico Gothorum notat, etiam ipsis qui extra loca sacra erant, ad solam nominis Christi mentionem (tanta illis Servatoris nostri reverentia) sævitiam armorum pepercisse, & multa millia Romanotum evasisse. Aliud moderationis exemplum referunt Orosius dicto loco & Freculphus in Chronico suo, quod est tale: Discurrenti-

bus per urbem militibus Gothis, quum fortè unus eorum prævalens & Christianus sacram Deo virginem ætate pro-
 vectam in ecclesiastica domo deprehendisset, illam absque
 mora, quidquid opum & auri possidebat, in medium pro-
 ferre iussit. Quod ubi factum, miles magnitudine & præ-
 stantia illorum thesaurorum captus attonitus stetit, quem
 virgo sic affata est: *Hæc Petri Apostoli sacra ministeria sunt. au-
 fer si audes. de facto tu videris. ego quia defendere non valeo, ne-
 que tenere audeo.* Ille metu numinis & fidelitate virginis mo-
 tus, hæc ad Alaricum retulit, qui continuo reportati ad
 Apostoli Pauli basilicam univèrsa, ut erant, vasa imperavit:
 virginem omnesque qui se adjungerent Christianos eodem
 cum præsiidiis incolumes deduci curavit. Sed & Gothos le-
 ges Italis devictis reliquisse, nec omnem eis agrum ademisse
 sed cum illis partitos esse legimus.

Malchus Philadelphensis in hist. Byzantina scripsit (ut est in
 excerptis Legationum) Gothos non solum nefas duxisse, ip-
 sos vim facere deditis & supplicibus, sed etiam ab aliis vim in-
 ferri prohibuisse. Verba ejus hæc sunt: *μη μὲν τοῖς ὅσιον φότοις,
 ἐπέτας κὲ σωτηρίας δεομένους ἀνθρώπους τοῖς λαβεῖν βελομένοις ἐκ-
 δίδοναι παρ' αὐτοῦ.* I. e. Nefas est Gothis supplices & eos qui sa-
 lutem deprecantur his qui eos comprehendere & vitam eripere vo-
 lunt, prodere. Idem Augustinus lib. 3. de civitate Dei cap. 29.
*Gothi, inquit, tam multis pepercerunt, ut magis mirum sit, quod ali-
 quos peremerunt. At verò Sylla vivo adhuc Mario ipsum Capito-
 lium, quod à Gallis tutum fuit, ad decernendas cædes victor insedit.*
 Velut ergo Sulla naturam ipsam & jus gentium, cæsis civibus
 & supplicibus, gravi contumeliâ affecit; ita Gothi eadem re-
 spexerunt in deditis & supplicibus clementer habitis. Iohan-
 nes Magnus lib. 4. cap. 9. de hodiernis eorum moribus: *Suppli-
 cem aut debilem vel arma abiicientem occidere etiam hodie apud Go-
 thos sempiterno opprobrio dignum computatur.*

Tempore Leonis Imperatoris in urbe Byzantina quidam
 Gothus nomine Ostrus Asperis Patricii, principis Senatus &
 amici sui à tyranno occisi necem ita ultus est, ut cum aliis Go-
 this palatium ingressus, præcipuos facinoris authores ac mi-
 nistros interemerit, & inde in Thraciam aufugerit. Ei hoc
 elogium Byzantini tribuerunt: *Nemo est amicus mortui, nisi solus
 Ostrus,* ut est apud authorem vet. Chron. Alexand. p. m. 746.

Hujus

Hujus tantæ humanitatis fructum illum ceperunt victores, ut mallent devicti sub Gothis modica tolerare, & pacificè vivere, quam inter suos divitiis abundare, & tamen iniquè ac duriter haberi. Sed & nostra ætate *GVSTAVS MAGNVS* & ad Magni Patris heroicum exemplum Filia *CHRISTINA*, Regina nostra Clementissima rerum prosperitatem reverenter habentes cum devictis ita egerunt, ut deditos in fidem, supplices in gratiam reciperent, inermibus lege militari parci juberent: plerisque sua jura & libertatem relinquere, solâ injuriæ licentia illis ademta. Vnde scimus multos devictorum doluisse, se regum imperium non citius accepisse, sub quo tam bene illis esset. Hoc autem victori præstantissimum est victoriæ pretium & constans fructus, si devicti tam ejus imperium ament, quam arma reformidarant.

CAPVT VI.

De disciplina militari Sueogothorum. De induratione corporis in victu, æstus & frigoris patientia ac labore. De ordinum dispositione. De preparatione ad pugnam per sacras preces, adhortationem & exempla Ducum. De militum obsequio erga Duces & fide. De pœnis delinquentium.

QUum superioris capitis initio dictum sit, moderationem fortunæ non parum debere disciplinæ militari, nunc, qualis illa fuerit & adhuc sit, & quæ plura ejus commoda, paucis explicare placet.

Quamvis per tot secula cum diversis hostibus bella gesserint Sueogothi, & exercitum è solo patrio lectum in eodem per provincias passim distribuerint, donec illo adversus hostem extra patriam opus esset, omnia tamen domi tam pacata & quieta deprehenduntur, ac si nullus in patriâ miles esset. factio, tumultus & rapina vel nulla, vel rarissima. miles cum rustico tanquam filius cum patre degit & convertatur. eidem, dum vacat ab exercitiis militaribus, pro victu aut exigua mercede in opere diurno socias & ministras manus præbet. Hoc severæ justæque disciplinæ, hoc compositis industria & abstinentia domestica moribus debetur. Minus enim lasciviant, qui minus laxamenti ac voluptatis experiuntur.

A pueris ita educati sunt, ut si sitis urgeat, tenui potu, si ille non suppetat, incisæ betulæ succo, sive purâ aquâ pro potu utantur, Si fames premat, etiam corticem in modum farinæ subigere, in panis-usum spissare & comedere solent. Somnus & quies non in molli strato, sed humo aut stramentis capitur. Si rustico puero sternatur lectus plumis suffartus, ejus corpori tam gravis est, quam ditioribus & delicatioribus scamnum aut humus. Lectulum malunt qui resistat corpori, quam qui illud mergat, pigrumque ejus relinquat vestigium. Ille durum, hic molle decet corpus. Ad expeditionem accincti milites armis potius & ferro, quam veste nitent. Frigoris non minus patientes sunt quam æstus; & magis illius, quam hujus, cœlo suo durati. Pro miro refert Bertius lib. 11. Germ. cap. 16. Sueogothos milites in excubiis brumæ tempore horas perpetuas octodecim perdurasse: quum in recenti omnium memoria sit, exercitum in mediâ hieme contra hostem in campis teneri suetum: cui cum duobus simul inimicis Suedo & frigore pugnare, durum & inexpertum evenit. Si quid otii supersit, illud exercitiis militiæ & labori, ducibus ac tribunis vitæ severitate & industria præeuntibus, impendunt. Non enim in otio quidem illis otiosi licet; nec sanè expedit, ne desidîa fracti, hostem vel negligant vel metuant. Quod Marius quondam de se & suo milite jactavit, *eos doctos esse hostem ferire, præsidia agitare, nihil metuere nisi turpem famam, hiemem & æstatem juxta pati, humi requiescere, eodem tempore inopiam & laborem tolerare;* quod Vegetius dixit, *nunquam potuisse dubitari aptiorem armis esse rusticam plebem, quæ sub dio & calore nutritur, solis patiens, umbræ negligens, deliciarum ignara, simplicis animi, parvo contenta, duratis ad omnem laborum tolerantiam membris, cui gestare ferrum, fossam ducere, onus ferre consuetudo de rure est: & minus timere mortem, qui minus deliciarum novis in vitâ;* hoc in milite nostro ipse belli usus & experientia comprobavit, ex qua Arlanibæus in Armis Suecicis pag. 74. 75. ita loquitur: *Sueci & Finlandi frigoris quam æstus patientiores sunt; non fugiunt, nisi quodammodo cum natura ipsis pugnandum sit: in victu parci, in labore impigri sunt.* Idem Burgus lib. 11. belli Suetici pag. 118. 119. 120. & alii testantur, inprimis Heinsius in panegyrico *GVSTAVO MAGNO* scripto; atque res ipsa loquitur.

Ordinum verò & aciei dispositione posterius Reges, in primis *GVSTAVVS MAGNVS* superiorum Regum artem non parum pro hodierna belligerandi ratione superavit. Equidem exercitum nostrum in centurias & legiones divisum, atque ita dispositum esse scimus, ut hostem quacunque accesserit, petere promptus & expeditus sit. ut pedites equitibus miscerentur, & ex re modò equites modò pedites pugnent, junctisque copiis hostile agmen perrumpant. Ne verò hostili irruptioni sit pervius exercitus, tormentorum comodo loco dispositorum, hastatorum & equitum præsidio quasi vallo reclusus est, & tamen intra se tam latis intervallis per cohortes & turmas distinctus, ut ordines apte servare possit: ut ad excursionem, receptum, circumactionem, quoties necessum est, & ad tormentorum explosionem justum relinquat spatium.

Quando hostis aggrediendus est, ad prælium milites precibus (quas aliàs solennes, & quotidianas in castris haberi moris est) ad Deum de prospero successu fufis: oratione & magnanimitate Ducum excitantur. Præterquam enim quod intrepidus animus, spes victoriæ, gloria & studium patriæ ac religionis exercitum inflammat, multum hîc potest exemplum & admiratio Ducis: qui non minus faciendo quam imperando militem animat, prius vitam quam exercitum deserere, aut hosti cedere paratus. Vetus & patrium est militibus hunc colere, huic præter juramenti religionem ultrò obnoxios ac dicto audientes esse, & præeuntem alacriter sequi. *Adamus Bremensis* in historiâ Scandinaviæ de illis: *In prælium euntes Sueci omnem præbent obedientiam Regi, vel ei qui ductor cæteris à rege præficitur.* Iidem erga imperatorem suum fide prompti & constantes sunt. unde nunquam illum ab universo agmine præsertim domesticorum desertum audivimus.

Etiamsi verò nullus esse possit tam castigatus & exactus disciplinæ vigor, ut non aliquo contaminet eam licentia militaris, aut degenerum morum labes & exemplum; tamen, quantum fieri potuit, à Regibus & imperatoribus belli provisum est, ut licentiæ materia tolleretur, & flagitia militaria severè punirentur. Si quis ex contumacia miles abnueret obsequium, aut signa desereret, aut aliud enorme delictum admitteret, pœna capitis (ut hodie) aut privatio cinguli erat. Non minus equidem generosis pectoribus, vel etiam magis

ignominiosa videbatur pœna depositi cinguli tunc temporis usitata, quam nunc pœna capitis. Quum enim cingulum esset insigne decoris militaris, ut constat ex edicto Theoderici Gothorum Regis, eo privatus, honore & fama dejectus censebatur, æquè ac si hodie miles aut nobilis gladio ob delictum seu insignibus exuatur. Præter hanc pœnam apud Gothos fustuarium & *beeribannus*, ut vocabant, i. e. ab exercitu exclusio & proscriptio, supplicium latentis aut in bellum ire renuentis in usu erat.

Hac ætate receptas militum pœnas leges regni militares accuratè præscribunt, quò lectorem remittendo, de his

Verbum non amplius addo.

CAPVT IV.

De præmiis militiæ, muneribus, gradibus honorum, trophæis, equestri dignitate, Nobilitatis gradibus & insignibus, nobilium immunitate. Vide Bappen sit commune nomen armis & insignibus. unde insignia Nobilium galeas perforatas præferant.

Veluti militem à flagitiis absterrendum metu suppliciorum (de quibus priori capite) sic præmiis ad virtutem alliciendum, satis scivere prisca. idcirco bene meritis ea nunquam denegarunt. Nam præter gloriam, stipendia, prædam & munera, velut equum, phaleras, galeam, thoracem, cingulum & gladium (quibus juniores etiam adoptari dicebantur) paulatim ad majora per gradus extollebantur, in inferioribus antea probati. Hominem autem nullius stipendii, & rerum inexpertum gravioribus & honoratioribus officiis raptim præficere, aut insigniter meritis præponere, sibi parum honorificum, militiæ ac reip. parum utile judicabant.

Principibus victoribus trophæa è saxis in loco pugnæ poni sueta, quæ *Egerstener* à *victoriis reportatis*, & *Bautastener* (sic veteres pronunciarunt, ut est in vet. Chr. Norv.) quasi *Byrastener* / à *spoliis devictorum hostium*, quæ eis affixa fuerant, appellata. Iisdem Epinicia sive laudes victoris & virtutis à Scaldis suis decantatæ, de quib. sup. h lib. cap. 21. Trophæorum vicem hodie suppleunt vexilla, signa, tormenta bellica hostibus forti manu crepta, quorum ingens copia

copia in Armamentario Regio, ad posteritatis memoriam adſervatur. Præſtantiffimum verò trophæum eſt proſpera & perpetua rerum fama; & ut vivacior ſit, Annalium fidei commendata. Reliqui factis bellicis inſigniores equeſtri ornabantur honore, cingulo, enſe & clypeo à Rege præſtitis, ut notat Olaus Mag. 14, 7. quod inſtitutum à majoribus proſectum, adhuc apud poſteros viget. In deſcriptione reipub. Suecorum cap. 7. ſic habetur: *Dignitas equeſtris ſive equitum auratorum à remotiſſima hominum memoria ad hunc uſque diem apud Suedones Gothoſque præmium præclarorum facinorum fuit.* Equeſtris autem ordinis viri (*Riddare*) præcipuo inter nobiles olim loco erant. Chytræus part. 2. Chron. Sax. p. m. 300. 301. *Equitis aurati ſumma poſt regem nobilitas olim in regno Suetiæ fuit.* Imò tanti fuit apud veteres ille honor, ut etiam viris Principibus conferretur. Sic Magnus Ladulås Rex Sueciæ filium ſuum Birgerum equitem, & ille poſtea Rex in coronatione Albertum Ducem Brunsvicenſem & fratrem ſuum Valdemarum equitem creavit, uti teſtatur Ericus Vpſal. lib. 3. Hiſt. Suec. pag. 144. & 165. Sed hodie ſine opibus parum placet eſſi honoratus maximè titulus. Armigeri (*aſſ wappen* olim dicti) ptoximi ab equitibus fuiſſe videntur, Regi in bello à latere, ejuſque arma geſtantes; poſtea gentile nomen factum; armis vel inſignibus gentilitiis à reliquis talia non habentibus diſtinctum. vid. Meſſen Theatri Nobilit: cap. 4. Grotius cap. 5. de antiq. reip. Bat. *Barones, Equites, Scutiſeri gradus ſunt nobilitatis.* Alias *Swenner* dicti, nobiles quidem & militares viri ſed non paris gradus: ut ex legibus veterum & Annalibus Suedicis obſervare eſt. Ex armatâ verò militiâ nobilitatis inſignia primum orta ſunt: dum hiſ, qui fortiter & ſtrenuè præ cæteris præſertim in equeſtri militia, ſive nobiles ſive plebei, militarant, donati ſunt. Nec tamen militaribus ſtudiis, quaſi vallo, ita obſepta eſt nobilitas, ut ad eam togatæ militiæ viris & meritis in reipub. inſignibus intercluſus ſit aditus. *Vel pace vel bello clarum fieri licet*, inquit Saluſtius. Nobiles præter alia beneficia ac honorum decora, etiam prædiorum immunitatem meruerunt & tulerunt à Regibus, æquis meritorum æſtimatoribus. Iſte prædia vel jure hereditario in perpetuum, vel jure fiduciario aut ad certum tempus iſſis concedebantur, & adhuc conceduntur, illa *allodia*, hæc

feuda vulgò vocantur : quorum originem ad Longobardos, Gothos & Saxones referendam esse , multæ Iuris Feudalis dictiones istius gentis linguam referentes satis arguunt , de quibus ad finem hujus libri. Qui verò bona vel possessiones suas immunes habebant, inde nobiles *Frälse* dicti, i.e. *liberi*, quod opponeretur illis qui possessiones suas à censu & onere publico non immunes possiderēt, velut Arist. l. 3. Polit. c. 7. opponit *ἐλευθέρους καὶ τίμημα φέροντας*, *liberos & tributa conferētes*. Per multa vero secula Sueonum & Gothorum Nobilitas libera fuit. primus illi tributa imperavit Grimmerus 32. Rex internus, ut scribit Iohannes Magnus lib. 4. cap. 3. Ea per vim illis extorta fuisse notat author his verbis : *ad tributa pendenda COEGIT*. Alias ex privilegio nullum tributi genus nisi à volentibus, & secundum regni legem exigi potest. Ex eadem (militiæ nimirum) origine est nomen *Wapen* / quod commune armis & insignibus factum est : dum scutorum, quibus signa quædam insculpta vel appicta erant, imagines assumptæ sunt loco stemmatum. Hinc ista formula Suedica nata est *medh Frälse och Sköldemerte privilegera* / *donare aliquem privilegii & insignibus clypeorum*, quæ sunt propria nobilitatis. & *Skilbörtig* Germanis dicitur, cui jure nobilitatis insignia competunt. Inde quoque *Wapentek* / Feudum per tactum armorum. Galeæ etiam cristatæ in bello capiti ab equitibus partim munimenti, partim terroris, partim ornamenti causa imponi solitæ, postea insignibus nobilium superimponi cæperunt. Lipsius lib. 3. de militia Romana dial. 4. *Galeæ istæ quæ scutis imponuntur, familiarum antiqua dignata, originem habent à multifariis istis cristis, quæ galeæ solebant imponi.* Quod autem galeæ nobilium perforatæ sunt, ex isto principio ortum est: quod prisco seculo equites primò unum foramen in frontispicio galeæ fecerunt, per quod adversum hostem prospicerent : ut veterum galearum icones, cujusmodi etiam in Armamentario Regio, inprimis Magni Ladela's & Caroli Canuti Regum galeæ repræsentant. deinde paulatim pluribus foraminibus ornatus causa perspicuos reddiderunt : quæ postea, velut decoris militaris argumentum, insignibus nobilium superius insigebantur.

CAPVT VIII.

De successu veterum bellorum Sueogothicorum. de migratione gentis in Pomeraniam, Megapolin & vicinas oras. Vnde Reges Suediæ titulo subiectorum Vandalorum aut VVendorum uti ceperint. Vnde sit origo, hodieque vilis as gentis VVendicæ, per occasionem ostenditur. De egressu & coloniis Sueogothorum in Germaniam, Saxoniam, Thuringiam, Helvetiam, Scotiam translatis. In Gallia, Italia, Hispania, Cathalonia, Thracia, Græcia, Phrygia, Taurica Chersoneso Gothicorum armorum progressus & sedes. Recursus armorum & fortunæ Sueogothicæ cum pacis fructu & operis fine.

ET hoc grande laborum ac meritorum prætium est, quod Gothi arma sua tam latè tantoque cum successu circumtulerunt, ut in universi ferme terrarum orbis plagis, certè præcipuis Europæ, Asiæ Africæque regnis victoriarum ac sedis suæ vestigia reliquerint illustria. P. Callimachus Experiens in vitâ Attilæ ex vero: *Gothi exercitati omnium ferè gentium bellis, & victoriarum numero & magnitudine insignes.* Et Alphonfus de Carthagena in historia de regibus Hispaniæ cap. 6. *Revera nullius gentis strenuitas ita regnis & imperiis se objecit, sicut Gothorum.* Hæc ne verba sola putes, rem authorem dabo, sed strictim.

In vicinas regiones Pomeraniam, Megapolin & istis confines oras egressi Sueogothi; jam tempore Bericonis Regis Gothorum, (uti refert Iohannes Magnus lib. 1. cap. 15. in fin.) potentissimorum Vandalorum tunc istic habitantium aliquot provincias sibi subiecere. Iornandem testem voco: *Gothi, inquit ille, Ulmerugorum vicinos Vandalos jam tunc subjugatos suis applicuere victoriis.* Idem Helmoldus confirmat cap. 7. *Chronici Slavorum: Normannorum exercitus collectus fuit de fortissimis Danorum, Sueonum, Norveorum, qui tunc fortè sub uno Principatu constituti, primò omnium Slavos qui præ manibus erant miserunt sub tributum, deinde cætera finitima regna terra marique vexabant.* Quod autem Helmoldus per subactos à Nordmannis Slavos (Sarmatiæ Europææ vicinos populos, aut, ut alii volunt, ipsa origine Sarmatas) intelligi velit Vandalos, clarius exprimit lib. 1. cap. 2. *Vbi Polonia finem facit, pervenitur ad amplissimam Slavorum provinciam, eorum qui antiquitus*

Van-

Vandali, nunc autem VVinuthi aut VVinuli appellantur. Non desunt quidem, qui Vandalos à Vinulis aut VVendis diversos faciunt; illosque quidam cum Gothis, quidam cum Germanis origine eisdem esse volunt, hos verò à Slavis ortum ducere ajunt; Helmoldus tamen VVandalos cum Vinulis aut VVendis, ut patet, eisdem facit, & alii nonnulli cum eo; vel quod ejusdem originis esse credunt; vel quod hi illorum sedes & agros, post migrationem in Galliam, Hispaniam & Africam occuparunt, ut notat Cluverius lib. III. Germ. antiq. cap. XLVI. pag. 697. quæ pluribus hic discutere non est hujus loci. Olaus Petri ex ipsorum Vandalorum Chronico refert, quum Suedi anno Christi ferme DCCC. in urbe opulenta Vineta, Vandalorum aut VVendorum tunc metropoli, commerciorum causa degentes, vim & oppressionem ab aliis nationibus imprimis Saxonibus istic quoque tunc commorantibus metuerent, in auxilium ab illis vocatum Haraldum Sueonum regem unà cum Hemmingo rege Daniæ. Hos junctis viribus Vinetam devastasse, solo æquasse, populumque subjugasse. Vnde patet horum regnorum Reges hæreditarium sibi titulum à subjectis populis adscivisse. Si autem verum esset, Vandalos partem Gothicæ gentis fuisse, ut Procopius existimabat, oporteret Vandalos priscos ab hodiernis VVendis prorsus fuisse diverso ortu. nam hos non esse Gothos, sed Slavos origine, vel inde liquet: quod qui cum VVendis hodie passim dispersis conversati sunt, uno ore testantur eos esse Slavos: hoc enim linguam Slavonicam, qua utuntur, arguere. Fidem hujus rei quoque facit notio dictionis *Slave* / qua Germani vulgò adhuc notant *servum* vel *mancipium*. quod ex illa occasione fieri cœpit: cum VVendi adhuc ethnici, Christianos & in his Germanos multis modis infestassent, urbes & oppida eorum populati; postea Germani & Saxones hanc vim ex occasione ulti, magnam eorum partem sub jugum redegerunt pactiq; sunt cum suis de non contrahendis cum ista gente nuptijs; aut si contractæ essent, pro impari conjugio habendis. Vnde Lamberto Ascanaburgensi in suo Chronico ad annum MLVII. Otho frater Gulielmi Marchionis, *matrimonio impari* matre scilicet Slavicâ natus dicitur. Pacti insuper sunt de non admittendis in posterum VVendis ad officia vel artificia digniora, velut ex receptâ adhuc consuetudine Germaniæ

nix notum est; sed ut instar vilium mancipiorum essent, eaq; ratione non facile emergerent. Vossius lib. II. de vit. Serm. c. 17. in v. *Sclavus* ita notat: *Sclavus pro servo vel mancipio. Censeo apud Germanos id primitus nomen habuisse eos, quos è forti Slavorum gente captos in servitutem redegerunt: inde latius extensam significationem ad cujusvis gentis captivos vel servos. Tandem Vendos hodiernos non esse Gothos, sed Slavos, etiam sic probari potest. Si Vandali essent iidem cum Vendis, aut si hi essent origine Gothi, certè Olai Skotkonungs filia Astridis è matre Vendica (quæ tamen ex illustri Comitum familia genus apud suos ducebat) nata, non tam vilis ab Emundo Iudice provinciali Ostrogothiæ reputata fuisset, ut eam luto comparasset (quod ob contemptum generis materni fecit) & alteram filiam Ingrin ex utroque parente clariori & regio natam, auro assimilasset, ut est in Chronico Norveg. Snorronis Sturlæ pag. 229. Sed de his fortasse plus fatis.*

Vlterius in Germaniam progressi, Gotham in Thuringia, Gottingam versus Hercyniam silvam in Saxonia Gothi suæ gentis & virtutis monumenta condidisse feruntur. vid. Ioh. Angel. Verdenhagen Part. 3. Rerumpub. Hanseatic. cap. 1. Suiserorum etiam genti à se Suedi vel Suethi (ut à nonnullis veterum appellantur) propaginem & nomen dedisse creduntur. Ejus rei indicia ferunt *Suitium* adhuc pagum in Helvetia, ubi Sueti advenæ forte primum confederunt: tum & Suiserorum cognatum Suedis (Suethis) nomen, animos, mores, & in multis cognatam linguam. Idem non solum Ericus Upsaliens. lib. 1. Hist. Succ. pag. 11. & Iohannes Magnus lib. 5. cap. 2. sed exteri quoque & quidem eruditissimi, Beatus Rhenanus, Scaliger & Bodinus suo testimonio firmant. Beatus Rhenanus rer. Germ. lib. 1. pag. 78. *Ipsi Suiserenses à majoribus acceptum tradunt, à Suis Germanici maris accolis originem se ducere: quos ingens orta fames domicilium mutare coegerit. Hos peritiores interpretantur Suedos, quorum hodie fama celebris. Iulius Cæsar Scalig. in orat. funebri dicta memoriæ militum ad Viennam cæsorum: Vbi, inquit, in præsentia sunt Helvetii fortissimi Gallorum? Nonne eorum pagos ac præterea vicinas urbes munitissimas è Suecia civēs ita occuparunt, ut ex patriæ nomine & vocabulo dominatus Suiserici dicti sint? Bodinus lib. 5. de rep. cap. 1. Et qui è Suecis originem traxerunt Helvetii.* Sturapius rerum Helvet.

Helvet.lib. 4. cap. 9.pag.229. ex vet.authore Gilgo Tschudi Suetzeros à Svvytero duce Suecorum deducit: quum se cum Cimbris in expeditione adversus Romanos conjunxissent. Vid.& Besoldi Thesaur. Pract. in v. *Schweizerland*.

Si ex cultus & vestitus similitudine sit argumentum propaginis sumendum, Scotos etiam Gothorum prolem conjici posse notat Camdenus in sua Britannia. *Nec fraudi, inquit, Scotico nomini esse potest, se Gothorum prolem agnoscere: cum potentissimi Hispaniarum reges hinc stemma ducere gloriantur: & apud Italos nobilissimi quique à Gothis vel genus ducant, vel ementiantur: Ipse Imperator Carolus V. è Scandia & Gotborum stirpe totius Europæ nobilitatem exortam fuisse seridè dictitare consuevit. Accedit linguæ cognatio, quæ facit ut Scoti in Suediam advenientes Suedicè loqui facilimè discant. Sed & Pictos, partem istius populi Gothico sermone uti, scribit Mercator. Beda lib.1.Hist.Eccl. Angl.cap.1. *Te Peahte theod com of Scythia lande. I.e. Pictorum gens de Scythia venit;* ubi author Notarum ad dictum locum per Scythiam sive Scandinaviam sive Thulen accipi vult.*

De Gallia à Gothis quondam occupata & inessata, res nota est ex Annalibus. Salvianus Massiliensis lib.4.de gubernatione Dei: *Terræ Aquitanorum & nostrum omnium à Deo Gothis datæ sunt: quum ea quæ Romani polluerant fornicatione, nunc mudent barbari castitate.* Normandiæ nomen & origo à Northmannis in confesso est.

Quantus fuerit Ostrogothorum in Italia successus & imperium, abundè clarum est ex regum populique istius rebus præclarè ibidem gestis, fortunâ & imperio. Hinc Theodericus rex Ostrogothorum in quarta parte scuti sui aquilam, insigne imperii Romani, gestavit, in argumentum, quod apud Romanos esset rerum potitus; ut notat Lazius in lib.de migrat.gent.

Hispaniam quomodo VVifigothi vel VVestrogothi occuparint, satis liquet ex imperio & successione regum istic Gothorum usque ad Rodericum. Loquuntur id adhuc in Hispania *Campi Gothici* dicti, de quibus Rodericus Toletanus libr. 6. rerum Hispan. cap. 12. Adstruunt idem VVifigothorum Leges; testantur principes Hispanorum familiæ: inter quas eminent *Guzmaunorum* genus, qui se à Gothis ortos non solum fatentur, testante L. Marineo Siculo lib. 4. de rebus Hispan.

sed etiam notio istius nominis Gothici illud indicat. Quin ipsorum Hispaniæ regum stirps magna sui parte Gothica fuit, quæ majorum ætate demum anno MDXVI. in Ferdinando Catholico Caroli V. avo materno exspiravit.

Gothi quoque cum Suevis Lusitaniam & vicinas terras Hermenerico, Riciario, Theodoro & alijs ducibus occuparunt, & isthic suæ gentis propaginem reliquerunt. vid. Iornand. p.m. 126. & Isidori Chronicon Suevor. p.m. 176. & Histor. Lusitan. Catalonos à Gothis & Alanis, gentis suæ authoribus, ita dictos, testantur Hieronymus Paulus Barcinonensis in descriptione Barcinonæ, & Ioh. Aventinus lib. 1. Annal. Bojor. Pandulphus Collenutius Histor. Neapolit. lib. 1. p. m. 33. 34. scribit, Gothos eodem loco confedisse, ubi Alani ante erant, postea ex fœdere utrosque in unum lingua & moribus coivisse, & ex binis nominibus Gothis atque Alanis unum fecisse, seque Gothalanos, & provinciam eam Gothalaniam appellasse: quæ nomina sermonis immutatione iterum inflexa fuerunt, ut nunc communiter Cathaloni & regnum Cathalonia nuncupetur. Sed & L. Marinæus *Gothalanos* appellat, & quum apud Hispanos c. & g. literæ sint admodum cognatæ, crebro unam pro altera ulurpari ostendit. Exstat epitaphium Ataulffi Gothorum Regis Barcinone, quæ hodie Barcelona nuncupatur, & est metropolis Cathalonix, quod inter Epigrammata veterum Poetarum quoque legitur & quidem tale:

E P I T A P H I V M

ATAVLPHI GOTHORVM REGIS.

Bellipotens validâ natus de gente Gothorum,

Hic cum sex natis, rex Ataulphe jaces.

Ausus es Hispanas primus descendere in oras,

Quem comitabantur millia multa virum.

Gens tua tunc natos & te invidiosa peremit,

Quem post amplexa est Barcino magna gemens.

Ioh. Mariana lib. 5. rerum Hispan. cap. 11. testatur ejus sepulcri partem adhuc Barcinone extare. Et inscriptioni, inquit, *quanta fides sit arroganda, aliorum esto judicium: nobis recentior visa est, quam pro horum temporum antiquitate.*

In Thraciam ut cognatam regionem & vicinas Gothos non semel excurriffe, easque occupasse, sup. jam lib. 1. cap. 1. occupavi dicere, & fusius ex ipsis historiarum monumentis constat. Ultimam irruptionem singulari quodam prodigio quasi prænunciatam refert Olympiodorus Thebano-Ægyptius apud Photium. Audisse se fando ex Valerio præfecto Thraciæ scribit, Constantii imperatoris ætate factum sibi indicium occultati thesauri. Valerius ad locum præmonstratum accedens, religione sacrum esse ex incolis cognovit, & antiquo ritu statuas ibidem consecratas. Hæc ad Imperatorem retulit, à quo indicatum thesaurum tollere iussus est. Effosso loco tres solidæ ex argento repertæ sunt statuæ, specie barbaricâ, ut scribit author, sitæ, utroque brachio ansato, veste variegatâ indutæ & comam capite gestantes, atque in Septemtrionem obversæ. Postquam illæ statuæ sublatae sunt, intra paucos dies Gothorum gens universam invasit Thraciam. Alias *Ypsala* inter Thraciæ oppida refertur à Leunclavio in Pandectis Turcicis p. m. 127, 31. (si vera est lectio) quæ nostram Vpsaliam fortè referre posset, vel simile quid.

Sed & in Illyricum, Macedoniam & Græciam progressi sunt Gothi. Isidorus: *Illyricum & Macedoniam Gothi xv. sermè annis tenuerunt.* In Græciam ulterius eosdem penetrasse innuunt Leges VVestrogothorum, excludentes ab hæreditate paterna eos, qui in Græcia morantes domum reverti nolebant, his verbis in tit. de Hæred. *Ensignis Mans Arff sakâr tår manî Girklandi sittâr.* Idem non pauca Saxa Runica testantur, dum Gothorum in Græciam ex patria proficiscentium, aut ibi defunctorum mentionem faciunt. Ex illis unum solum brevitatis causa apponam, quod in podio columnæ ædis Vpsal. exstat:

GVLBIARN THORDR SVN SIN,
SVM FOR TIL GIRKIA.

I. e. Gulbiarnus Thorderi filius,
qui proficiscebatur in Græciam.

In Phrygiam cos quoque excurriffe, meminit Claudianus II. in Eutrop.

*Ostrogothis colitur mixtisque Gothumnis
Phryx ager.*

Quin in Tauricam usque Chersonesum pervenisse; & adhuc ibi considerare superstites ex Gothis, Busbequius oculatus & auritus hujus rei testis, in Legation. Turcicæ Epist. 4. verisimiliter colligit. Quum enim incolas Tauricæ Chersonesi per occasionem adiisset, eorum mores, vitam & linguam sedulo investigavit, eamque cum Gothorum lingua in multis convenire deprehendit: quod allatis pluribus eorum dictionibus, quæ sanè merè Gothicæ sunt, probatum est. Ex pluribus paucæ hæ sunt: *Malthata*, dicebant, à *mál* sermone. *Brunna* fons. *Miera*, formica, *Sunne* sol. *Hoef*, caput. *VVingard* vitis. *Boga*, arcus. *Atochta* malum (impudicitia) hodie otugt. *Lista* parum. hodie *lúta* vel *lússa*. Hinc tale de his fertur judicium: *Hi Gothi an Sæxones sint, non possum dijudicare. Si Gothi sunt, arbitror jam olim eas sibi sedes tenuisse Getis proximas. Nec erraturum fortasse, qui sentiat majorem partem ejus intervalli, quod est inter Gothiam insulam & Procopiam, quam hodie vocant, à Gothibus aliquando in-fessam. Hinc diversa Gothorum, VVestgothorum & Ostrogothorum nomina: hinc peragratus orbis victoriis.* Ita ex orbe Arctoo in occidentalem, ex occidentali in meridiem & orientem natio Gothorum transivit; tam prospero progressu & fortunâ; ut, ubi signa sua extulisset, etiam insignia victoriarum relinqueret. Quin una illa gens Gothorum Romanos omnium fere gentium victores devicit: ejusque imperium, cum imperio fama amplissimis orbis terrarum spatiis se protendit. Nostra ætate veluti revolutis armorum & virtutis Gothicæ vicibus, Sueogothi cum potentissimis Europæ Principibus varia bella, nonnuquam cum duobus aut tribus simul, habuerunt: & tamen divino beneficio sæpe victores, semper animis invicti steterunt; etiam cum fructu optatæ pacis: quam DEVS propitio numine porrò concedat, stabiliat & servet.

E X P L I C A T I O

Peregrinarum aliquot dictionum Iuris Feudalis.

ORiginem Iuris Feudalis ad Longobardos, Gothos & Saxones referendam esse dixi lib. 111. Antiq. Sueogoth. cap. 7. ejusque rei fidem facere præter alia voces Feudales adserui: quod nunc sequentibus vocibus, quarum mens à quibusdam viris eruditis non satis rectè accepta est, earumque interpretatione confirmabo.

ALLODIUM est vox Gotho-Saxonica ab *all omni* & *ôdhe* vel *ôdhe possessio*: quia est omnimoda proprietas, vel possessio alicujus propria. Vossius ex Belgico *al-out* lib. 11. de vit. serm. cap. 11. derivat, quasi quod jam ab antiquis temporibus possessum sit tanquam proprium. Sed *ôdhe* vel *ôde proprietatem*, ut dixi, veteribus Gothis & Saxonibus signasse certum est. In veteri Chronic. Suec. Ms.

Wæ ær bonum sem sua tæper terderif; ôdôd /
At han skal toela i hâlssuicthe nôdô.

I. e. *Vae illi qui sic emit terræ possessiones (bona)*
ut apud inferos patiatur inopiam & miseriam.

Theodulphus in sua Historia de anno 777. *Ibique multitudo Saxonum baptisita est, & secundum morem illorum omnem ingenuitatem & ALODEM abdicavit.* Hoc in Annal. Francorum ita exprimitur: *Ibi Saxones baptisati omnem ingenuitatem & OMNEM PROPRIETATEM suam secundum morem gentis abdicarunt.* De *Alodibus* inscribitur tit. 56. Legum Ripuar. i. e. *de heredibus paternorum bonorum.* Francorum lex Salica vetat filiam partem habere in *Alode*, i. e. *terra hereditaria*, ut explicat Grotius ad Ius Iustin. pag. 339. Ab *ede* *Clenodium* dictum, quasi *fleên* / & *ed/res* vel *possessio parva*, sed pretiosa, ut *gemma*, *adamas*, &c. non, ut volebat Vossius, ex *fleên* & *need* / quasi *dicas exiguae necessitatis.* *Odegun* divites apud *Otfridum*, quasi qui *bonorum proprietatem* habent. De vocibus hisce *ede* & *ôdhe* plura in Lexico Iuris Sueogothici, in *edhus*.

CASTALDIA, quasi procuratio rerum peregrinarum, ut *hospitum*, & *CASTALDIUS* talis procurator; ut interpretatur Vossius lib. 11. de vit. serm. cap. 7. à Germ. & Belg. quasi *Gastheld*. Sed ego conjiciebam esse potius quasi *castelli* gubernatorem aut *custodem*. *Kastel* / *Kastal* etiam Scandian. s. ita dicitur.

Etum: Stocholmiæ insulam quam *equestrem* hodie vocant, olim *Nastal* dictam volunt: quod esset munimenti loco.

CAVENA exponitur in jure Feudali pro cella in qua reponitur vinum, oleum, frumentum, &c. Quidam à *cavitate* derivant. Vulteius lib. 1. de Feud. cap. 8. n. 24. quasi *cameram avenæ* dictam putat. Sed errant. Non est vox Latina aut inde composita, sed Gotho-Saxonica. Nam apud Gothos adhuc *caveni* dicitur *fyie* vel *faawe* camera, & apud Saxones locus ubi grex adservatur & saginatur. Ei cognatæ sunt voces *foie* / *tuguriolum* vel *casa*, item *faïut* / *faïyt* tectorium vel cubiculum in navi: item *K ijen* Navalia, à veteri voce *Caiis*, i. e. cancellis vel crepidinibus, quorum objectu aquarum impetus cohibetur. Et *cajare* apud priscos Latinos idem erat quod *cohibere*, *coercere*, uti à Scaligero lib. 2. Aufon. Lect. c. 22. Lipsio in Tac. lib. 1. p. m. 66. Camdeno in Britannia & aliis notatum est.

CVRTIS, domus aut aedificium domini, à Gothico *Gård* vel *Gård* quæ *locum septum* vel *habitationis* propriè signat. Huc refer Græcorum *χόρυς*. Utrumque ab Hebræa est origine, ut viri eruditi notant. Hebræis enim *sepio* est *gadhar*: unde *Gadir* sepem Punica lingua significare, testatur Plinius lib. 4. cap. 22. Et Russi quicquid muro cinctum, roboribus munitum aut alioqui septum est, *Gorod* appellant, ut observat Sigismundus Baro in lib. de reb. Muscov. p. m. 78. Inde multæ eorum urbes in *Gorod* terminantur: ut *Ivvanogorod*, *Iamagorod*, *Archangelskagorod* &c. Ita *Constantinopolis* in Chron. S. Olai Norvegico & in antiquis cantilenis Scandicis *Myslegaard* nuncupatur, quasi *magna civitas* aut *urbs*. vid. Stephan. in Notis ad lib. 1x. pag. 191. Sed & *Curtis* regia vel *aula* dicitur in LL. Longobard. l. 1. tit. 19. §. 1. & apud Iornandem de regia Attilæ: *Area curtis ingenti ambitu cingebatur, ut amplitudo ipsa regiam aulam ostenderet*. Inde Italic. *corte de Principe* aula Principis, item *courtisan*, vel *cortegiano* aulicus. Et *Kenungzgård* & simpliciter *Gård* aula erat. Inde *Gårdzrätt* / *Ius aulicum* & *Gårdzmeister* aulæ magister veteribus. Aliàs *Curtis* vel *Gård* etiam derivatur ab Hebræo fonte *gur* vel *gar*, quod illis est *habitare*, de quo plura Bochartus Geograph. sac. part. 2. lib. 1. cap. 24. pag. 514.

FELONIA, delictum & improbitas vasalli adversus dominum. Non est autem à Græco *φύλωνος* aut *φύλωνος*, ut nonnulli

nulli volunt, nec à Germanico *felligkeit* caducitate, ut interpretes volunt, sed est vox merè Longobardica vel Gotho-Teutonica *fehl/feil/fal/noxa*, defectus, lapsus, peccatum. Sic Otfridus in paraphrasi Euangel. veteris linguæ Teuton.

*Þhero fianta fala /
Hofium perfidia.*

Confer Ant. Matthæum de Criminib. pag. 308.

FEVDVM à *fōde/* ut quidam volunt, quasi pro alimentis aut vitæ sustentatione datus ager vel prædium. Nonnulli à *Feida* bello, inimicitia derivatum eunt, cuius præmia hæc beneficia erant. Vnde *Brseid*/dicitur cautio de non ulciscendo inimicum. Sed cum in veteri constitutione Caroli III. Imp. Crassi dicti, de Feudis, quæ publicata est anno Chr. DCCXC. & edita à Marquardo Frehero Hanoviæ A. 1599. *Feodum*, & in aliis veteribus Codicibus *Phædum* vel *Fædum* teste Frehero in Notis ad istam constit. scriptum sit, verisimile est, vel à *fe/fā/bonis* Gothic. lingua & *ed* vel *ōd*/possessione, ut esset possessio fiduciaria; vel à *fōda alere* dictum esse. Conferatur Grotius ad lib. Feud. in Flor. sparf. pag. 340. & Voss. de vit. serm. 1,7. pag. 32. ubi etiam vocem Gothicam hîc agnoscit.

FODRVM est annona itineris vel militaris. Guntherus lib. VI I I. Ligurini :

Id quoque quod Fodrum vulgari nomine dicunt.

Sueogothis dicitur *ferdenstap*/Saxonibus infer. *feder vnd mahf*. *Fodri* mentio etiam existat in c. 23. Jur. Can. de jure Patron.

FORESTVM silva. Num à *fore* vel *furu abiete*, ut linguâ Gothicâ dicitur & *Esti ramis*? quod est apud Otfridum pag. 352. ut sit *silva ex abiete*, quod ulterius disquirendum.

GVARDIA ad Italos à Gothis & Saxonibus translatum vocabulum, quibus est *wart* vel *ward*/custodia, vigiliæ. In Legibus Edovardi Regis Anglosaxonum pag. 147. *Vt vvarde justè & rite observentur*. Inde Gall. *Garde* & *Sauvegarde*, quasi tuta custodia rerum & personarum. Gunther. lib. VI I I, v. 332.

Castrum regale, quod illi

Appellare solent vulgari nomine Gardam.

GVARENATA, cautio de re integra præstanda, German. *ie gewehr/ gewerschafft* vel *werschafft*/Belgicè *warschap*/Suevicè *wârda*. Inde etiam *Guarentigium*, idem quod *firmum*, *ratum*, *securum*, & *instrumentum guarentigiatum*, scriptura de securitate

itate creditori præstita; & *Guarentare, Garantizare*, vel ut est in LL. Edovardi R. Anglosaxon. *vvarantisfare*. & in c. 60. LL. Gulielmi *Vvarantum*, Gall. *Garant*, autoritate & patrocinio suo alterum tegere vel tutum præstare. de quibus plura Befold. in Thesaur. Pract. Voss. de vit. ferm. 2, 23. Lindenbrog. ad Cod. LL. Antiq. in v. *Vvarentem*.

GVERRA bellum à Gothico *waria* vel Germ. *wehren* / defendere, avertere. Inde *Bewehr* / arma ad defensionem præcipue parata; &, ut nonnulli volunt, *Verona* quasi propugnaculum. Inde Theodericus Veronensis Germanis dictus *Diderich von wehn* vel *bern V.* in B. mutata. Forsan & inde *werder insula*, quod undique aquis cincta, sit munimento vel custodia in ea habitantibus contra impressiones hostium. *Ger* vel *Guerra* pro bello etiam usurparunt Galli veteres, unde *Germanos* i. e. *belli homines* dictos existimat Bochart. Geograph. sacr. part. 2. lib. 1. c. 42. pag. 741.

HOSTENDITIÆ, non quasi *Hofselitium* aut *Hofselitiæ*, ut nonnulli exterorum volunt. Sed est vox merè Teutonica *Oostendienst*, quasi *aus* vel *vß den dienst* / i. e. *pecunia, qua redimitur servitium in exercitu: ut eximatur illi servitio, velut Reuterdienst*, contributio pro militia equestri. quam vocem à nullo Feudistarum hæctenus rectè expositam, ut ait Freherus ad Constit. Caroli III. Imp. de Feudis, non passus est ulterius ab exteris corrumpi: sed ita, ut dixi, ex mente §. præterea lib. 2. Feud. tit. 4. exposuit.

INVESTITURA non à *veste*, ut volunt, quamvis *investire* pro *veste tegere* Mecænas usus sit apud Senecam epist. 114. *Focum mater aut uxor investunt*; sed est vox originis Gotho-Teutonicæ *säfta* / *infesta* / quod Germani *investen* scribunt. Vid. Befoldi Consil. Feud. pag. 76. Significat autem *stabilire, confirmare* aliquem in beneficio aut feudo. Grot. c. 10. de imp. sum. potest. circ. sacr. *Fefellit nonnullos investituræ vocabulum: quod quia hodie de feudis potissimum usurpatur, ideo omne id quod de investituris Episcoporum dicitur, ad territoria & fundos pertinere putaverunt. Crassus est error. Nam Vestire & investire vetera sunt vocabula originis Germanicæ, quæ juris qualiscunque collationem significant. Ideo apud veteres auctores officiis omnibus tum civilibus tum ecclesiasticis aptata reperiuntur.*

LAVDAMENTVM vel *LAVDVM*, sententia arbitri,

in quam partes certâ poenâ compromiserunt; aliàs iudiciũ parium vel domini, descendit à Gothico *Lagh* vel *Lau lege* & *Deom iudicio* vel *sententia*; quasi dicas *legitimam sententiam*.

LAUDIMIUM, honorarium munus, quod domino fidem accipienti à vasallo, vel domino fundi emphyteutici à colono tribui solet. Hoc non à *laudando*, ut volunt, deducitur; sed est vox purè Longobardica, ante *Leudimium* vel *Ludimiu* dicta à *leude*, ut rectè notat Bodinus de rep. 1, 9. In eo autem halucinatur, quod vult *leud* Longobardis *liberum* denotasse, quum potius contrarium, nimirum *subjectum* signarit. Vid. Lindenbrog. Gloss. ad LL. antiq. in v. *Leudes* & *Leudem solvere*, Voss. de vit. ferm. 2, 11. Besold. Diss. de Comit. & Baron. p. m. 94. *Leudi* enim, *laudi*, *lidi*, *ludi*, *lydi*, *liuti*, *lyti* (tam variè enim scribitur) erant *homines subjecti, obedientes*. In Spec. Saxon. lib. 1. art. 52. *Sine eigen noch sine Lude* / versum est: *homines proprii*. In quodâ cippo Runico in Vakfalæ templi pomerio talis est inscriptio:

Juhl faste red lidin.

i. e. *Iulius FASTERUS* regebat sibi *subjectos milites*. In Chron. Islandico est: *Sumir fore austr til Helsingelands / oc wore der lydstyl- dir Swia Kenung. Quidam versus orientem proficiscebatur in Helsingiam, & ibi subjecti erant regi Sueonum*. In Chron. S. Olai Ms. est *Lydstylde*. Ita adhuc Gothis *lydig* est *obsequens*, & *lydne* *obsequium*, *lyud* *audientia*. In Germania verò hodie *lude* vel *leute* significat generatim *homines* cujuscunque conditionis, speciatim *homines magistratui parentes aut subjectos*. Inde & *homagium* vel *hominium* ab hujusmodi hominibus dictum. *Laudimium* ergo vel *Leudimium* est illud quod in recognitionem domini vel *obsequii* datur.

RONCALIA, *Rancaliam* veteres dixerunt, vel *Rungalle*, ut est in Constitut. Caroli III. Imp. cognomento Crassi de Feudis, ubi Latine expressum est nomen per *curiam Gallorum*. Verba hæc sunt: *Si ad curiam Gallorum, hoc est, in campum, qui vulgò Rungalle dicitur, dominum suum non comitetur* &c. Iste campus ad Padum erat, non longè à Placentia. Sed unde ista Gallorum curia *Run* dicta est? A Gothico *Rõna*, discere, cognoscere; vel *Rõia* docere, indicare, manifestum facere. vel à Germanico, quod ei cognatum, *Ruchen*, *Rugen*, vel ut veteres Germani pronunciabant *Ruachen* / vel *Ruagen*; sed cum hac differentia, ut *Ruchen* / *Ruechen* vel *Ruachen* propriè esset *obser-*

vare, curare: quod affine Gothico *rôfta* / & Belgico *rochten* / *ruchten* / *roechen*. Vnde inferioris Saxoniae populo usitata vox *roechelôf* vel sup. German. *ruchlof* / *incuriosus, negligens rerum suarum & dissolutus*. Vide Merulae Notas in Villeramum in Cantic. Canticor. pag. 40. Sed *Rugen* aut *Ruagen* / est *accusare, prodere*: quod convenit Gothico *Rôjja*. De utroque Otfridus pag. 321. *Eses libes och ni ruarvit / vitam quoque non curat*. Villeramus Abbas in Cantic. Cantic. p. 40. *Anda min ruochest, Id est, Et mei curam habes*. Otfridus iterum in paraphr. Euangel. 3, 17. pag. 280.

*Thaz sie nan mohtin ruagen /
Vt possent eum prodere.*

Inde *Ruagstab* *accusatio, vel damnatio capitis*. Pilatus de Christo ad Iudaeos apud Otfridum: *Huelich ruagstab so framzellet ir in thesen man? quam capitis accusationem vel criminationem producit in hunc virum?* Inde etiam *Ruggericht* / *judicium praesertim criminale aut de rebus gravioribus, & Rugraf* vel *Ruwart praefectus iudicii, non custos aut conservator quietis ac pacis*, ut vertit Merula ad Villeramum pag. 12. Vid. Befoldi Thesaur. pract. in *Ruge*. *Rungalle* ergo molliori sono à *Rugen* deductum, quasi *Rungalle* & contractè *Rungalle*, vel à *Rôna*, Gothico, aut *Rune* vel *Raune*, Germanico: quia à Germanis Impp. illud iudicium institutum est. *Rune* autem vel *Raune* Germanis olim erat quod *occultum*, ut notatum lib. 11. Antiq. Sueogoth. cap. xiv. & inde *Ransaka* / *Ransachen* / *per inquisitionem*, ut in iudiciis & conventibus fieri solet, rem occultam experiri, vel in secreto rem exquirere, velut Fridericus Barbarossa in Runcalia fecit, de quo Guntherus lib. viii.

*Tacitis Fridericus adaptans
Colloquiis, triduo secreta negotia toto
Rimatur, jurisque vices, legumque tenorem
Consultit.*

Adeatur quoque Guntherus lib. 11. & 1x. de rebus gestis Friderici Barbarossae: ubi pluribus verbis Runcaliarum meminit, item Otto Frisingensis lib. 2. cap. 12. & alii.

VADIVM à Gotho-Saxonico *wâd* / *pignore*. In jure Suedorum cap. 7. de emt. & vend. expressè habetur *wâdium*. Inde *wâdia* iisdem est *appellare, provocare, depositâ in iudicio pecuniâ veluti loco pignoris*. Et in jure Feudali *invadiare*, pro-

cavere pro debito. Inde *Guadia* Italicorum, & *wedde/ wette* & veteribus Saxonibus *wite* pro *multa* vel *sponsione*. Item Belgis *wette* *Leges*, quod sint quasi *quædam communis sponsio* reipub. ur Demosthenes Orat. 1. adversus Aristogitonem describebat legem. alii tamen à *scientia & intellectu juris* derivant.

VASALLVS, cliens fiduciarius, aut fidelis, ut dicitur Gunthero, à veteri Gothico *wâsel/* quod *obnoxium* signat, descendere videtur: quia Vasallus fidem & subjectionem domino feudi debet. Ei cognatum Saxonicum vel Germanicum *wesē/waise/ orphanus, pupillus*, qui tutorum aut propinquorum potestati subditus est. De Poppæa Tacitus initio xiv. Annal. *Aliquando per facetias incusare Principem (Neronem) & pupillum vocare, qui jussis alienis obnoxius, &c.*

VASSI & VALVASORES Vasallo affines voces sunt; licet *Valvasorum* nomē quidam derivent à *mal* aggere vel propugnaculo & *vast firmo*, quasi quibus arx vel propugnaculum à superiore committeretur. Valvasores enim sunt minores, qui à Duce vel Comite feudum accipiunt. Quod autem Clariss. IC. Anton. Matthæus in erudito opere de Criminib. in cap. de crim. læs. maj. pag. 301. interpretationem vocis *Vassorum*, quasi *fidelium & devotorum* confirmatum it simili dictione Otfridi lib. iv. paraphr. Euang. xvii. de pugna Petri loquens:

VVerit er inan gevviso

Harto filu vvasso;

ubi *vvasso* explicat *fideliter, devotè, constanter*; pace ejus dixerim, haud puto hic ita accipi hanc vocem Otfridi, sed potius pro *acriter*: dum alibi in ead. paraph. pag. 19. hoc sensu usurpat:

Mit speron filu vvasso,

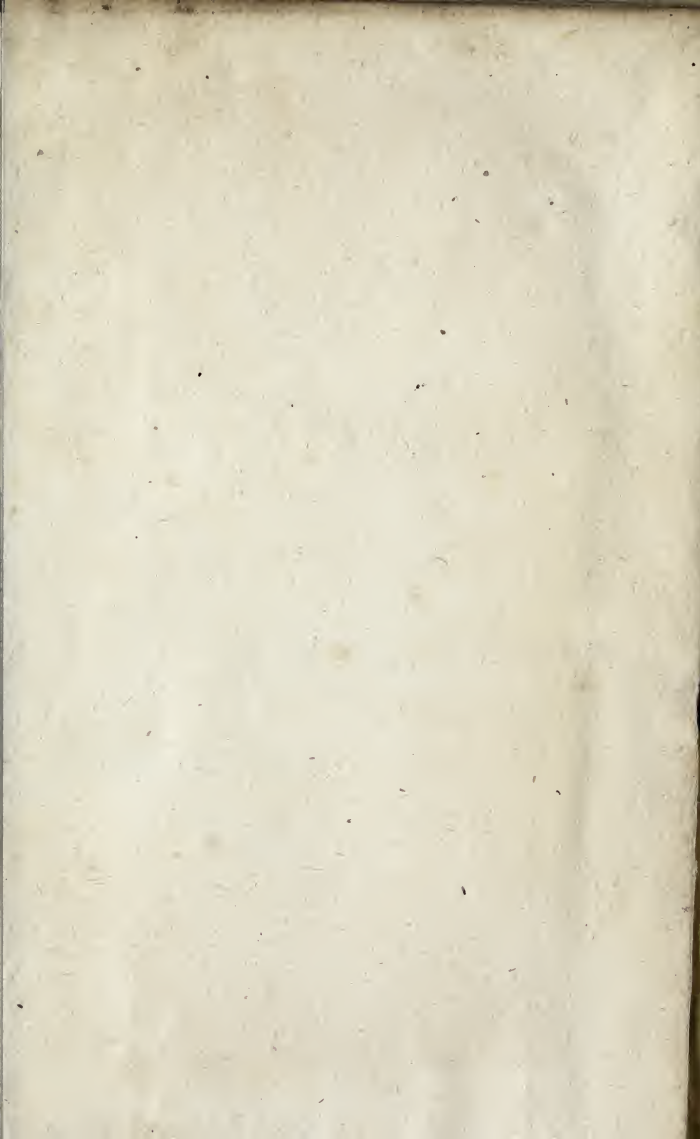
I. e. *Lanceis valde acutis.*

ubi lanceæ *fideles* aut *devotæ* dici nequeunt. Ita Sueci Gothiq; adhuc *wasse* pro *acuto* usurpant. A *Vasso* verò per diminutionem *Vasallum* descendere rectè notat Anton.

Matthæus dicto loco.

F I N I S.

SOLI DEO GLORIA.

1957

326

E.Y.

489

000

SPECIAL 89-B

11355

GETTY CENTER LIBRARY

